

קובץ

הארץ סוגיות

על מסכת נדה

מראי מקומות וציונים

נכתב ע"י ע. ילין רח' פנחס קהתי 1/17 ירושלים טל - 02-6516498
א. שפיגלר רח' ר' יהודה הנשיא 4/15 מודיעין עילית טל
08-9742690

מסכת נדה

סז	נז :	גזרת כתמים	פרק ראשון	
			א	ב. פלוגתת שמאי והלל
	נז :	תליה בבשרה	יד	ב. חילוקי רשויות בנדה
סט		ובחלוקה	יט	ב. תוד"ה "והלל"
עד	נח :	תליה במאכלת		ב. חזקה דמעיקרא
עח	יד.	עד הבדוק	ד	ודהשתא בנדה ומקוה
פא	יד.	עד שאינו בדוק	ז	ב. תרתי לריעותא
פג	נט :	ראתה דם במ"ר	י	פלוגתת רבנן ור"ש
פה	נט :	תלית אשה בחברתה	כ	ג. ....
			כב	ג. ....
		עניני וסתות	כג	ג. שמעתא דקופה
צא	טו.	עבר וסתה ועונתה	כו	ד. שעת מציאתן
צג		עונה בינונית		תמצית שמעתא
	טז.	וסתות דאורייתא-	לב	דחזקה
צה		דרבנן	לו	ד. ....
ק	סג.	וסת הגוף	לז	ה. ....
קד	יא.	וסת הקפיצות	לח	ה. ....
קו	סג :	וסת לימים ושעות	לט	ו. ....
קט	סג :	וסת הדילוג	מ	ו. ....
קיב	סג :	וסת הסירוג והשבוע	חסר	מעל"ע בכתמים
קטו		ספיקות בוסת הדילוג		ז. דיין שעתן במעוברת
קטז		והסירוג	מא	ומניקה
קיז	סד.	וסת שאינו קבוע		ט. דיין שעתן בזקנה
קכא	לט.	שמעתא דוסת הפלגה	מד	ותינוקת
	לט.	קביעות וסת בימי	נ	י. ....
קכה		זיבה ונדה		השלמת שמעתא
			נג	דמעל"ע
		פרק עשירי		יא. חובת בדיקה לבעלה
	סה :	ראשי פרקים בסוגיא	נו	ולטהרות
קכט		דרמ"ת		עניני כתמים
קלה	סח.	הפסק טהרה בנדה		נז. סוגיא דהרגשה
קלח	סח :	ז' נקיים	סא	

לזכות ולהצלחת ר' יעקב
בן מרים ברכה הי"ו

ברכת התורה שלוחה בזה
קמיה מוריננו הגדול ראש הישיבה שליט"א
אשר נושא בעול הבית הגדול
בדאגה לכלל ולפרט ברוח ובגשם
הקב"ה יאריך ימיו ושנותיו בבריאות גופא ונהורא מעליא
בהמשך עבודת הקודש בהרבצת תורה ויראה.

כן שלוחה הברכה לכל התלמידי חכמים
חברי בית מדרשנו אשר סייעו הרבה בליבון הענינים
יברך ה' חילם ופועל ידם ירצה

לע"נ

הרה"ג פסח יעקב בן הרה"ג אלתר יהודה זצ"ל יברוב

לע"נ

ר' שמחה ב"ר אליעזר זצ"ל ברלינגר

לע"נ

מרת מלכה בת ר' יצחק דב לנג ע"ה
נלב"ע י"ד מנחם אב תשס"ו

לע"נ

הר"ר ישראל יהודה בהר"ר מנחם דוב זצ"ל

לע"נ

הר"ר ישראל יעקב בהר"ר מרדכי הכהן זצ"ל

לע"נ

מרת טעמה בת נחום ע"ה

לע"נ

ר' עזרא ב"ר מתתיהו לייביק זצ"ל
ורעיתו מרת פרומא חיה בת ר' אברהם צבי ע"ה

לע"נ

ר' קלמן יחזקאל ב"ר אברהם יואל ילין זצ"ל
ורעיתו מרת אסתר בת ר' מרדכי יוסף ע"ה

לע"נ

ר' יצחק ב"ר ראובן שטיינהרץ זצ"ל

לע"נ

הרב נחום אליהו בהר"ר ישראל דוד ברוורמן זצ"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

תוכן הענינים

סז	נז :	גזרת כתמים	פרק ראשון	
	א		ב. פלוגתת שמאי והלל	
	יד	נז :	ב. חילוקי רשויות בנדה	
סט	יט	נז :	ב. תוד"ה "והלל"	
עד		נח :	ב. חזקה דמעיקרא	
עח	ד	נח :	ודעתא בנדה ומקוה	
פא	ז	יד. עד הבדוק	ב. תרתי לריעותא	
פג	י	יד. עד שאינו בדוק	פלוגתת רבנן ור"ש	
פה	כ	נט :	ג.	
	כב	נט :	ג.	
	כג	עניני וסתות	ג. שמעתא דקופה	
צא	כו	טו. עבר וסתה ועונתה	ד. שעת מציאתן	
צג		עונה בינונית	תמצית שמעתא	
	לב	טז. וסתות דאורייתא-	דחזקה	
צה	לו	דרבנן	ד.	
ק	לז	סג. וסת הגוף	ה.	
קד	לח	יא. וסת הקפיצות	ה.	
קו	לט	סג. וסת לימים ושעות	ו.	
קט	מ	סג. וסת הדילוג	ו.	
קיב	חסר	סג. וסת הסירוג והשבוע	מעל"ע בכתמים	
		ספיקות בוסת הדילוג	ז. דיין שעתן במעוברת	
קטו	מא	והסירוג	ומניקה	
קיז	סד.	וסת שאינו קבוע	ט. דיין שעתן בזקנה	
קכא	מד	לט. שמעתא דוסת הפלגה	ותינוקת	
	נ	לט. קביעות וסת בימי	י.	
קכה	נג	זיבה ונדה	השלמת שמעתא	
			דמעל"ע	
	נו	פרק עשירי	יא. חובת בדיקה לבעלה	
		סה. ראשי פרקים בסוגיא	ולטהרות	
קכט		דרמ"ת		
קלה	סח.	הפסק טהרה בנדה	עניני כתמים	
קלח	סח :	ז' נקיים	נז. סוגיא דהרגשה	

פלוגת שמאי והלל

דעת שמאי והלל

ב א', מתני' שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן כו', **עי' רש"י דפי' דראתה ע"י בדיקה, וכ"ה ברש"י לקמן ג א' ד"ה "ומרגשת", אולם** במשנה אחרונה דקדק לשון הרע"ב **[וכן משמעות המאירי]**, דאירי אף בדם היוצא מגופה.

ובד' רש"י דלא פי' בדם היוצא מגופה, עי' מהר"ם, מהרש"ל, ורש"ש, ובסדרי טהרה [בחידוד הלכות] כתב דהכרחו דרש"י משום קו' התוס' לקמן ג א' ד"ה "ומרגשת".

ע"ע מאירי, ומרומי שדה, ונאו"י סי' כ"ו סק"ד, וחוו"ד ק"צ סק"א אי פלוגת הלל דווקא בראתה שלא ע"י הרגשה, אבל בהרגשה אין לחוש שמא ראתה קודם, או דפליגי בכל ענין, ותלוי בסוגית הגמ' לקמן ג א' ובראשונים שם ויבואר במקומו.

ע"ע קו' הגהות הרד"ל [הנ' בסוף המסכת] היכי משכח"ל קביעות וסת הא איכא לחוש שמא היה הדם כמה ימים קודם ראייתה בבית החיצון, ובנאו"י שם תי' דמשכח"ל בראתה ע"י הרגשה ואכ"מ.

דעת חכמים

וחכ"א לא כדברי זה כו', עי' רש"י ד"ה ומפקידה לפקידה כו' דאמר' לקמן במתני' כו', ובמהר"ם כ' דמבואר דדווקא בבדיקות שתיקנו חז"ל ממעטת, אבל אי נזדמן שבדקה בסוף מעל"ע אינה ממעטת שאינה מדקדקת יפה, ויעוין במל"מ פ"ג מו"מ ה"ד דלפי"ז בבדקה שחרית, וחזרה ובדקה בחצי היום ומצאה טהורה ואח"כ מצאה טמאה, בדיקת חצי היום אינה ממעטת, אולם בפתחי נדה ד' ב' ד"ה "פשיטא" הביא בשם המאה"ג מוהר"ר לייב פישלס שכ"ד המהר"ם דווקא בלא בדקה שחרית דכי היכי דלא רמיא עליה לבדוק בשעה שתקנו חכמים כ"ש שלא בדקה יפה בבדיקה שאח"כ, אבל היכא שבדקה שחרית כתקנ"ח והוסיפה בדיקה בחצי היום ממעטת.

ע"ע רש"י וחת"ס דהקשו לד' המהר"ם, מלקמן ו ב' גבי שפחתו של ר"ג עיי"ש, וברעק"א [נד' בספר וזאת ליהודה] הקשה מלקמן ד ב' ת"ר וחכ"א כו' כיצד בדקה בשעת ראשונה ומצאת טהורה כו', דמשמע דאי בדקה שניה או שלישית היתה ממעטת, [ולד' הפתחי נדה א"ש, וכן א"ש קו' הרש"י]

ע"ע סדרי טהרה קצ"ו סק"ג מש"כ לדון לפ"ד המהר"ם דבדיקה שלא כתקנה אינה ממעטת, דה"ה דלא תהני להתייר לבעלה עיי"ש הנפק"מ, וע"ע שו"ת חת"ס יו"ד קפ"ז מש"כ בזה.

ע"ע כתובות לו א' תניא הגיורת כו', וברש"י ותוס' שם פי' דלא גזרו מפקידה לפקידה אלא היכא דשייך מעל"ע, אולם בשטמ"ק הביא בשם השיטה ישנה דשייך גזרת פקידה לפקידה בכל ענין, אלא דבגיורת לא גזרו רבנן אלא משעה שהתחילה לראות דם, וברעק"א שם הקשה אמאי לא פי' הראשונים הטעם משום ס"ס, ויש שפי' דכי היכי דגזרו רבנן מפקידה לפקידה אע"ג דאיכא חזקת טהרה ה"ה דגזרו במקום ס"ס, ויתכן הגדר דחששא דמעל"ע לאו משום ספק כשאר ספיקות דעלמא, אלא משום סייג דעבדו חכמים לתרו"ק, הלכך ל"ש חדא ספיקא ול"ש ס"ס. וע"ע להלן לו א' ת"ש ושוין כו' ותוד"ה דליכא".

טעמא דשמאי

גמ', מ"ט דשמאי העמד אשה על חזקתה כו', עי' רש"י דפי' העמד אשה על חזקתה שהיתה קודם ראייה כשנתעסקה בטהרות כו', וברש"ש תמה דהא על זמן זה אנו דנים ומאי חזקה איכא, ובאמת ברמב"ן פי' ענין החזקה, דמוקמי' אחזקה דמעיקרא משעה שפסקה נידותה הראשון, וכ"מ ברשב"א ע"ב ד"ה "ופריק".

ובשיטת רש"י דלא פי' כהרמב"ן, עי' תורת יקותיאל סי' י"ח סק"א דס"ל דהיכא דאיכא ריעותא לפנינו לא שייך לדון חזקה דמעיקרא, ולכך פי' דמוקמי' אחזקה שהחזיקו את הדבר קודם שנולד הריעותא, דהאי חזקה לא איתרע, וביסוד הך חזקה דמחזקי' הדבר אע"פ דהספק על עיקר החזקה, מצינו כע"ז בטושו"ע יו"ד י"ח סעי' י"ג, וט"ז וש"ך שם, ותבו"ש סק"ט, לענין סכין שנאבד ונמצא פגום, וע"ע חזו"א אעה"ז סי' פ' סק"ד, ויתכן דחזקה דשמעתין עדיפא טפי, משום דהא דהחזקונה בזמן שנגעה בטהרות, הוא מחמת חזקה דמעיקרא, ומשמיה דהגרנ"פ מטיין לפרש דכל יסוד דין חזקה דמעיקרא אינו לתלות דלא נשתנה ממה שהיה מעיקרא, אלא דאין משנין ממה שהחזקנו בסתמא קודם לידת הריעותא.

ובאבנ"ז חו"מ סי' קע"א פי' דהוקשה לרש"י קו' התוס' דהו"ל ס"ט ברה"י, ולכך פי' דמוקמי' אחזקה שהחזקונה בזמן שנגעה בטהרות, דהו"ל חזקה אלימא טפי דהוא על זמן הריעותא ולא ילפי' כה"ג מסוטה.

פלוגת שמאי והלל

ע"ע קו' הנובי"ק יו"ד סו"ס מ"ו בהגה"ה דלהמבואר בשמעתין דטעמא דדיין שעתן משום דמוקמי אחזקת טהרה, א"כ זבה שספרה ז"נ וטבלה ולמחרת ראתה ליחוש שמא יצא אתמול קודם הטבילה, והכא לא שייך לאוקמי אחזקתה דהא עד השתא בחזקת טמאה היתה עיי"ש, **ובחו"ד** קצ"ו סק"ד תי' דכיון דודאי טבלה והוחזקה בחזקת טהרה אע"פ דאנו מסופקים עכשיו על הטבילה אי הוי כדין מוקמי בחזקת טהרה, ולא דמי למקוה שנמדד דאמרי' העמד טמא על חזקתו אע"פ שהוחזק לאחר טבילה בחזקת טהרה קודם שנמצא חסר, דשאני התם דהספק הוא במעשה המכשיר משא"כ אשה, ועיי"ש מש"כ לדמות לספק בשחיטה, **ועי'** אמרי ברוך שם.

עוד כתב שם החו"ד ליישב, **וכ"ה** בחידוד הלכות דכל ז"נ היתה עומדת בחזקת שאינה רואה ואית לה חזקת טהרה, **[וכ"כ** הנובי"ק סי' ס"ג בשם מוהר"ח כהן, **וועיי"ש** דהך חזקה חשיב חזקת הגוף], **וע"ע** שער"י ש"ב פכ"א. **ע"ע** שו"ת נפש חיה יו"ד ס"ד סעיף ה' ואילך דהאריך ביישוב אחרונים הנ"ל ובחילוקי הדברים.

טעמא דהלל בתרו"ק

מבואר בשמעתין הטעם דלא מוקמי אחזקתה, דמגופה קחזיא, **ונחלקו** הראשונים בעיקר האי ריעותא, **עי** רש"י, **ובמהרי"ט** ח"א סי' י"א וסי' נ"א פי' כונתו משום דהוי חזקה העשויה להשתנות דלא הוי חזקה, והוכיח כן מכמה דוכתי בש"ס, **וכ"כ** במי נדה, אמנם עיי"ש דנקט דה"מ היכא דהשתא דם לפניך אבל היכא דלא איתרע חזקה דמעיקרא מוקמי אחזקתה אף בעשויה להשתנות, **וכ"כ** המהריצ"ח עפ"י ה"ט יו"ד שצ"ז, **וכ"ה** במהרי"ט סי' מ"א בשם מהר"ם קאשטאלץ, **אולם** בש"ש ש"ג פ"י ואילך נקט דחזקה העשויה להשתנות הוי חזקה, ושאני שמעתין משום חומרא דתרו"ק, **וכ"כ** הרש"ש.

ע"ע מי נדה דלכאוי' לשון רש"י ולשון הש"ס הם ענינים שונים, ופי' דהא דהוסיף רש"י האי טעמא דעלולה לראות, דלא תיקשי אמאי לא מוקמי אחזקת טהרות **[ועי'** להלן בגדר החזקת טהרות].

ע"ע חו"ד ק"צ סק"א דהוכיח דלא חיישינן לטומאת מעלי'ע אלא היכא דאיכא דם המטמא לפניך, אבל היכא דראתה דם שלא ע"י הרגשה שאינו מטמא אע"ג דמגופה קחזיא ואיכא למיחש שמא ראתה מעלי'ע ע"י הרגשה, לא חיישינן ומוקמי אחזקת טהרה.

טעמא דהלל בחולין

מבואר בסוגיות הגמ' להלן דבחולין מודה הלל דדיה שעתה, ומצינו בראשונים כמה טעמים בזה, **א-** **עי'** משמעות תוס' ד"ה "מעלי'ע" דלענין חולין מוקמי האשה בחזקת טהורה, **[ול"א** מגופה קחזיא אלא לענין תרו"ק], **וכ"ה** בר"ן בד"ה "מ"ט".

ב- ברמב"ן בתי' קמא פי' דכיון דלא מכרעא מילתא דטומאה, מוקמי טהרות אחזקתייהו **[וכ"ה** בתוהרא"ש ד"ה "היכא", **וכ"כ** המחנ"א אישות סי' ג' לפרש בשיטות הראשונים דלא אזלי' אחזקה דמעיקרא היכא דאיכא ריעותא לפנינו], **ובהגהות** הגרא"ז הק' דסתר הרמב"ן דבריו בחולין פו דכתב להוכיח משמעתין דהיכא דודאי נגע לא מוקמי אחזקה, ולכך לא מוקמי טהרות אחזקתן, **ויש** שפי' דס"ל לרמב"ן דהיכא דודאי נגע לא מהני החזקה בתורת בירור אלא בתורת הנהגה, ולכן גבי תינוק שנגע בעיסה כיון דאיכא הכרעת רוב לא מהני חזקה זו, משא"כ בסוגיין דליכא הכרעה על האשה מוקמי טהרות אחזקתן אף בודאי נגע, ומש"כ להוכיח משמעתין היינו דחזקה זו הוא מתורת הנהגה לחוד מהא דמהני לחולין ולא לתרו"ק, אולם צ"ב לפי"ז משה"ק הרמב"ן בתחילת דבריו דהלל נמי ס"ל טעמא דשמאי, ולהאמור טעמא דהלל דווקא משום חזקת טהרות ודלא כשמאי, **וע"ע** מש"כ הגרא"ל שליט"א הובא בשלמ"י, **וע"ע** להלן שי' האחרונים בד' הרמב"ן.

עוד יתכן בכונת הרמב"ן דעיקר החזקה הוא חזקת האשה וכונתו דלא מכרעא מילתא דטומאה לסתור חזקה קמייתא דהאשה ולכך הטהרות הוא בחזקת טהורות, **וע"ע** רמב"ן קידושין סו ב' ד"ה "והא" ביסוד פלוגת שמאי והלל.

ג- **עוד** כתב הרמב"ן לפרש דאע"ג דליכא חזקה כלל, גמרי' מסוטה דבספק טומאה למפרע טהורה לגמרי, **וכ"כ** המהרי"ט סי' מ"א בדעת התוס' **[לפי"ד** הנ"ל דליכא חזקה להלל משום דהוי חזקה העשויה להשתנות], **אולם** בש"ש ש"ג פ"י וי"ב הקשה ע"ד והאריך לדקדק מד' התוס', ומכמה דוכתי להלן דמבואר דהוא משום חזקה, **וכן** הוכיח מהא דלא חיישינן בלא ראתה שמא יצא דם מבית הרחם ובהא ליכא לטהרה מספק, כיון דהוי ספק דמכאן ולהבא דילפי' מסוטה דטמאה, ובע"כ דעיקר הטעם משום דמוקמי אחזקה דמעיקרא.

פלוגת שמאי והלל

ובביאורים והערות לש"ש הוסיף להקשות לד' הרמב"ן והמהרי"ט אמאי לא מפרשי נמי טעמא דשמאי משום דילפי מסוטה דטומאה למפרע טהור, ולפי"ז ליכא לאקשווי קו' הגמ' לקמן מהיה בודק את החבית, וע"ע אחיעזר ח"ב סי' א' סק"ד משה"ק. עוד צ"ב דא"כ אמאי גבי תרו"ק מחמרי, ומי"ש מאיבד"ל דטהור בתורת ודאי אף גבי תרו"ק. אמנם כל קו' הנ"ל ל"ק לשי' המהרי"ט דעיי"ש בסי' נ"א דהוסיף לבאר דבריו דלעולם עיקר הטעם משום חזקה ואע"פ שעשויה להשתנות מ"מ כיון דהוי ספק קיל טפי משום דהוא למפרע, הלכך מוקמי אף אחזקה כה"ג. ד- עי' שו"ת נוב"י הובא לעיל דהכריח דטעמא דהלל לאו משום חזקה [דא"כ זבה שראתה למחרת הטבילה דל"ל חזקת טהרה תטמא מעל"ע], אלא עיקר הטעם משום דלא חיישינן שמא כותלי בית הרחם העמידוהו, ולכא' תלוי בסוגית הגמ' לקמן ג' א' ובראשונים שם, [ועיי"ש דהוסיף להקשות דמ"מ זבה שראתה למחרת הטבילה תהא טמאה לענין תרו"ק, ותי' דכיון דלא שכיח לא גזרו רבנן].

חזקת טהרות

עי' ראשונים דהקשו אמאי לא מוקמי טהרות על חזקתן, [ואף לשמאי אמאי לא פי' הש"ס טעמם משום חזקת טהרות], וכתבו ליישב בכמה אופנים, א- בתוס' רי"ד דכיון דודאי נגע לא שייך האי חזקה, וכ"כ הרמב"ן חולין פו א', וריטב"א עירובין לו א', ולקמן יח א' עיי"ש. ובעיקר הך ריעותא דודאי נגע כבר נחלקו בזה הראשונים, דברש"י חולין פו א' פי' דתינוק שנגע בעיסה אמרי' שודאי נגע ומ"מ אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה, וכ"מ בתוס' לקמן כא א' ד"ה "ורבנן", וכ"מ בדבריהם בדף יח ב' ד"ה "רוב" מדלא הקשו לפרש"י קו' הראשונים, אולם ברשב"א כא א' פליג אתוס' מטעמא דודאי נגע עיי"ש], ובשו"ת נפש חיה יו"ד ס"ג סעי' א' ב' הקשה בשיטת הרמב"ן [כא א'] והרשב"א שסתרו משנתם, והאריך שם עוד ביסוד הך ריעותא אי משום דאיתרע החזקה, או משום דלא שייך לחלק הכרעת העיסה מהתינוק, וע"ע נובי"ת יו"ד קכ"א דנקט טעם הריעותא משום דהוי כתרתי דסתרי עיי"ש.

עי' קוב"ש ח"ב סי' ב' דכתב להכריח משמעתא דאלמנת עיסה כתובות יד א', דכ"ד הרמב"ן דודאי נגע ליכא חזקה ה"מ היכא דהוכרע שורש הספק, ובקה"י סי' ס"ב הוסיף דדוקא היכא דהוכרע שורש הספק ע"י רוב דהוא משום בירור, אבל בהוכרע ע"י חזקה שייך לדון חזקה על התולדה אף בודאי נגע, וכדחזי' גבי מקוה דדנין חזקת האדם אע"ג דודאי טבל ואיכא חזקה דמעיקרא דמקוה, [ויתכן דהתם לא חשיב ודאי טבל כיון דטבילה פחות ממ"ס לאו שם טבילה עלה], ובחזו"א סי' רט"ו לדף ד ב' ד"ה "דעת", כתב לחלק דלא אמרי' ודאי נגע אלא לגבי טומאה דדין התולדה כדין האב, משא"כ מקוה, וע"ע חזו"א שם לדף יז ב', ובה"ל ח"ב סי' ז'.

ב- עי' ס"ט [שיורי טהרה] סי' קצ"ט סק"מ ד"ה "לכן נראה" דתי' עפ"ד דעת הר"מ ב"ר שנאור הובא בריטב"א עירובין לו א' ד"ה "רבא" דאין לנו לדון חזקה אלא מדבר שהספק בא ממנו, וכיון דשורש הספק הוא באשה לא שייך לומר העמד טהרות על חזקתן, וכן משמעות תוהרא"ש ד"ה "היכא", [אולם עיי"ש דה"מ לענין חומרת תרו"ק], ובאחיעזר חיו"ד סי' א' סק"ד הקשה דכל סברת הר"מ ב"ר שנאור דווקא היכא שהוכרע שורש הספק, אבל גבי נדה שלא הוכרע דין האשה אמאי לא נזיל בתר חזקת הטהרות, ועיי"ש דפי' באופ"א הא דלא מוקמי אחזקת טהרות דכיון דגבי תרו"ק בעי שימור לא סגי בבירור דחזקה.

ג- עי' מהר"ם דפי' דשאני חזקת טהרות שאינו חזקה מבוררת, ועי' פתחי נדה דהקשה דקודם שהוכשרה לקבל טומאה היה מבורר.

ד- עי' תוס' לקמן ד א' ד"ה "שכל" דמבואר דבספק מחט מוקמי טהרות אחזקתן, וצ"ב מ"ש מנדה, ובע"כ דבנדה החמירו חכמים דלהוי ספק [וצ"ע לשמאי], וכ"כ כעיי"ז המחנ"א אישות סי' ג'.

חזקה דמיקרא ודהשתא בנדה ומקוה

דמיון מקוה לנדה

ב ע"ב, גמ' מ"ש ממקוה, **עי'** חי' הר"ן דעיקר פירכא לשמאי הוא דכיון דס"ל טעמא דהעמד אשה על חזקתה אף לענין תרו"ק אלמא חזקה כודאי גמור משוה ליה, לכך לא שייך למימר תרתי לריעותא כיון דהוברר שורש הספק, אבל להלל דלא הוי חזקה גמורה כיון דבאיכא חדא ריעותא הוי ספק, בדין הוא דבאיכא תרתי לריעותא טמאה בודאי, **וכ"מ** בתוס' לקמן ג' ב' ד"ה איכא" בת"י הב', **וכדברי** הר"ן בביאור פלוגתא שמאי והלל יש שדקדקו כע"ז בד' הרמב"ן קידושין סו ב' ממה שכתב דלר"ט דס"ל כל טהרות שנעשו ע"ג טהורים ס"ל כשמאי עיי"ש.

ע"ע רשב"א וריטב"א ד"ה "מ"ט דשמאי" דכתבו להוכיח מדמיון הגמ' למקוה, דהשתא לא אסיקנא דפליגי שמאי והלל בדרבנן אלא בדאורייתא.

עוד מבואר בריטב"א שם בתו"ד דמקוה נמי חשיב ריעותא ידידה מגופא, ולפי"ז א"ש הא דלא אקשי' להלל אלא אמאי תולין ולא קשיא ודאי, **ועיקר** הא דחשיב מקוה ריעותא מגופה, לכאוי תלוי בביאור האחרונים ביסוד הך ריעותא הובא לעיל.

אדרבה העמד מקוה על חזקתו

עי' תורא"ש וחי' הר"ן דפי' קו' הגמ' דהו"ל לטהר לגמרי דחזקת מקוה עדיפא כיון דע"י דמחזיקין המקוה בחזקת שלם נסתלקה חזקת הטמא, **וכ"כ** הרש"ש קידושין עט א' ובביאור הגר"א יו"ד ר"א סק' קי"ד, **ובס"ט** קצ"ט סק"ה הוסיף לבאר עפ"ד הר"מ ב"ר שניאור הובא לעיל דלעולם אזלי' בתר חזקה בדבר שבו נולד הספק עיי"ש, **[וע"ע** תוס' קידושין סט ב' ד"ה "אמר"] **ובתורה"ש** בתו"ד פי' הקו' אף להלל, וצ"ב דלהלל כיון דאיכא ריעותא מגופיה לא שייך להכריע בתורת ודאי, וכמבואר בקו' הגמ' דאקשי' אמאי תולין, **[ולד'** הרמב"ן דהלל ל"ל כלל חזקת האשה, צ"ע טפ' דא"כ חזקה דמקוה נמי לאו חזקה היא כלל ואפי' ספק לא מצי לאשווי ויש ליישב], **אולם** בתו"י קידושין עט א', ובמהרש"א ומהר"ם בשמעתין פי' קו' הגמ' דלהוי ספק, **וכן** משמעות תוס' לקמן ג' א' ד"ה "ושניהם" דפי' טעמא דר"ש דהוי ספק משום דל"ל טעמא דהרי חסר לפיכך [ובתורה"ש פי' שם באופ"א עיי"ש]. **והא** דלא אזלי' בתר שורש הספק, **י"ל** כמו שכתב החמדת שלמה יו"ד סי' ד' סק"ו דכיון דכל כשרות המקוה רק לטהר טמאים אין מקום לדון על המקוה אלא לענין הגברא. **ובערול"נ** ד"ה "אדרבה העמד יין" פי' דעדיפותא דחזקת מקוה ויין משום שהחזקנו כן בכשרותה אף בזמן הטבילה.

ובעיקר הנידון אי אזלי' בתר שורש הספק מצינו בראשונים לדון בזה בעוד סוגיות בש"ס, **א- עי'** ריטב"א עירובין לו א' דהקשה למסקנא דאמרי' העמד טמא על חזקתו אמאי לא מוקי טהרות על חזקתן, ותי' בשם הר"מ בר שניאור דאין לנו לדון חזקה אלא מדבר שהספק בא ממנו, **ובאחי"ע** יו"ד א' סק"ד כתב דלפי"ז ה"מ היכא דהוכרע שורש הספק אבל אי לא הוכרע מוקמי' טהרות על חזקתן, **אלא** דצ"ב קו' הרעק"א ג' א' דא"כ לר"ש דס"ל תולין הא לא הוכרע דינא דהאדם, ואמאי אין מעמידין טהרות אחזקתן, **אולם** בריטב"א שם ובקידושין עט א', וברמב"ן חולין פו א' פי' טעמא דלא מוקמי' טהרות אחזקתן משום דודאי נגע.

עי' תוס' עירובין לו א' דכתבו דבמקוה שלא נמדד לכו"ע מוקמי' טהרות אחזקתן, ומבואר דלית להו טעמא דהראשונים דאזלי' בתר שורש הספק, וכן לא ס"ל טעמא דודאי נגע, וצ"ב מ"ש ממקוה דלא מוקמי' טהרות אחזקתן, ויש ליישב, **וע"ע** שעה"מ פ"ה מתרומות הכ"ד.

ב- עי' לקמן יח ב' פלוגתא רש"י ותוס' ורשב"א וריטב"א שם גבי תינוק שנגע ודאי בעיסה, אי מוקמי' העיסה בחזקתה או לאו, **ולשיטת** רשי דמבואר דאע"פ דהתינוק ודאי נגע בעיסה אזלי' בתר חזקת העיסה ולא בתר שורש הספק, צ"ב אמאי גבי מקוה אין מעמידין טהרות אחזקתן, ויש לחלק, **וע"ע** לעיל ביסוד הראשונים דבודאי נגע לא אזלי' בתר חזקה דהתולדה.

ע"ע פלוגתא הטי"ז ורעק"א סי' א' סק"ו אי היכא דהוכרע שורש הספק ע"י ס"ס מוקמי' טהרות אחזקתן או לאו, ולכאוי תלוי בטעמים דלעיל אי משום דהוכרע שורש הספק או משום דודאי נגע.

ג- עי' תוס' חולין יא א' ד"ה אתיא" דכתבו דל"א גבי פרה אדומה חזקה שאינה טריפה כיון דאיכא חזקת טמא דגברא כנגדה, **ובחי'** הרעק"א שם הקשה משמעתין דמשמע דבלא חסר לפניך אזלי' בתר שורש הספק, **ועי'** אמרי בינה דיני שחיטה סי' כ' דתי' דכיון דחזקה דפרה הוי חזקה שאינה מבוררת לא אזלי' בהא בתר שורש הספק.

הרי חסר לפניך

עי' חי' הר"ן דפי' תי' הגמ' לפי"ד דאף לשמאי אין הכרעת חזקה דמעיקרא כודאי גמור ולכך שייך לומר העמד טמא על חזקתו, ולפי"ז מבואר דלא אזלי' בתר שורש הספק אלא היכא דהכרעת החזקה בתורת ודאי, **והא'** דלענין הטהרות אזלי' בתר חזקת הטמא דהוא שורש הספק, **יתכן** דשאני התם דליכא ריעותא בגברא והו"ל חזקה המכרעת בתורת ודאי.

ולשי' הריטב"א והרמב"ן לעיל דטעמא דלא מוקמי' טהרות בחזקתן משום דודאי נגע, א"ש טפי דגבי מקוה ל"ח ודאי טבל כיון דפחות ממ"ס ל"ש טבילה **[אולם]** בחזו"א רט"ו לדף יז ב' נקט דאף מקוה חשיב ודאי טבל, **ועיי"ש** עוד לדף ד ב' ד"ה "דעת".

ע"ע שער"י ש"ב פ"ב דביאר דכיון דהמקוה השתא חסרה ואין אנו דנים אלא על הגברא הלכך אין הכרעת המקוה אלא לענין הגברא ושפיר שייך לדון חזקת טמא כנגדה, **וכ"כ** החזו"א יו"ד סי' רט"ו ע"ד תוד"ה "התם", **והעירו** דלפי"ז היכא דאיכא נפק"מ אף לגבי המקוה נימא העמד מקוה על חזקתה, ומשכח"ל באופן דהוסיף ג' לוגין מיס שאובין דאי היה המקוה חסר מקודם אינו מצטרף להשלים משא"כ היכא דנתחסר אח"כ, **וכן** צ"ב דלפי"ז ה"ה היכא דליכא נפק"מ לענין הגברא וכגון שטבל במקוה שלימה דנעמיד הטהרות אחזקתן.

הרי דם לפניך

גמ' הכא נמי הרי דם לפניך, **עי'** מהר"ם דפי' קו' הגמ' אליבא דשמאי דמ"מ להוי ספק, **וכ"מ** התורי"ד [אולם כבר נחלקו בזה הראשונים להלן אי השו"ט דהגמ' להלן לשמאי או אף להלל], **ובמהרש"א** קידושין עט א' ע"ד תוד"ה "שמואל" מבואר דסי"ד דהש"ס דטעמא דחסר לפניך משום דחזקה דהשתא אלימא מחזקה דמעיקרא, ולפי"ז הקושיא אף להלל.

ע"ע תורא"ש דאע"פ דלא איתרע חזקת הטהרות ס"ד דכיון דטומאה דידהו משום לתא דידה לא מוקמי' אחזקתן, ולכא"ו משמע דאע"פ ששורש הספק לא הוכרע מ"מ אזלי' בתר שורש הספק, ולד' המהרש"א ל"מ.

השתא הוא דחזאי - חזקה דהשתא במקום חזקה דמעיקרא

נחלקו הראשונים אי חזקה דמעיקרא עדיפא על חזקה דהשתא או לאו, ותלוי בביאור תירוצא דהגמ' השתא הוא דחזאי, **עי'** תוס' ד"ה "דאיכא" דהוכיח משמעתין ומנגע באחד בלילה דחזקה דמעיקרא עדיפא נובעיקר ראיתם, **עי'** מהר"ם שהקשה דשאני התם דהו"ל ספק טומאה ברה"י ויבואר להלן], **ובחי'** הר"ן הנ"ל דמשמע דריעותא מגופה היינו חזקה דהשתא.

ע"ע קידושין עט א' דבקדשה אביה בדרך לכו"ע בתוך ששה דאיכא חזקה דמעיקרא אמרי' השתא הוא דבגרה, **ונחלקו** הראשונים אי הוי בתורת ודאי, או דהוי ספק, **עי'** רש"י שם ד"ה "בהא", ובשער המלך פ"ג מאישות הי"ד, ובבי' הגר"א אהע"ז סי' ל"ז סק"יג דקדקו לשונו דהו"ל ספק, **וכ"ה** בטור להדיא אהע"ז סי' ל"ז, **אולם** בתוס' שם ד"ה שמואל" **וכ"ה** בתורי"ד שם מבואר דהוא בתורת ודאי, דחזקה דמעיקרא עדיפא.

ולשיטת הראשונים דהו"ל ספק הא דמוקמי' בשמעתין האשה על חזקתה לכו"ע, **עי'** מחנ"א אישות סי' ג' דהוא משום חזקת הטהרות **וכ"מ** רש"י ד"ה "תרת"י, **וכ"כ** התורי"ד, **ובשיטת** התורי"ד צ"ע ממש"פ קידושין עט דחזקה דמעיקרא עדיפא, וא"כ יל"פ גבי נדה משום חזקת האשה, **ובשער** המלך שם פ"י דגבי נדה שאני דהוי ליה ספק דלמפרע וטומאה קלה היא הלכך אע"ג דאיתרע חזקתה אזלי' בתר חזקה דמעיקרא, אולם עיי"ש דהוסיף להקשות מהא דאקשי' גבי מקוה דנימא השתא הוא דחסר, ומבואר דחזקה דמעיקרא עדיפא אע"ג דליכא חזקת טהרות, ותי' דכונת קו' הגמ' דמ"מ יהא ספק.

ע"ע תורת יקותיאל סי' י"ח סק"א דפי' דחזקה דשמעתין שאני כיון דהחזקונה בטהורה אף בזמן המגע בטהרות וכדפרש"י לעיל, והאי חזקה לכו"ע עדיפא מחזקה דהשתא, **וע"ע** אמרי בינה טריפות סי' א'.

חזקה דהשתא לחוד - עי' קידושין שם פלוגתת ר"ש ביומא דמשלם שית אי אמרי' הרי בוגרת לפנינו, **ונחלקו** הראשונים בטעמא דרב, **בש"ש** ש"ג פט"ז דקדק לשון רש"י שם ע"ב ד"ה "מי איכא" דטעמו משום דאזלי' בתר חזקה דהשתא כיון דליכא חזקה דמעיקרא דנערות, **וכן** נקט בשו"ת הרעק"א תשו' נ' דפלוגתת ר"ש אי אזלי' בתר חזקה דהשתא, ובזה כתב ליישב קו' התוס' קידושין שם, ויבואר עוד להלן בדין תרתי לריעותא, **אולם** בד' התוס' בשמעתין דקדק הש"ש דלכו"ע ל"א בתר חזקה דהשתא,

חזקה דמעיקרא ודהשתא בנדה ומקוה

וטעמא דרב משום דרגילות שערות לבא בצפרא, ובעיקר דבריו דנקט דביומא דמשלם שית ליכא חזקה דמעיקרא, צ"ע דא"כ מאי הקשה תוס' בשמעתין אדרב, הא שאני נדה דאיכא חזקה דמעיקרא, וצ"ל דאי חזקה דהשתא לחוד מכרעת, א"כ במקום חזקה דמעיקרא הו"ל לאשווי ספק. **ובחזו"א** אהע"ז סי' פ סק"יח ושער"י ש"ב פ"ד ביארו דהתוס' בשמעתין נמי ס"ל דמוקמי אחזקה דהשתא, והא דהוצרכו לטעמא דרגילות שערות לבא בצפרא משום דבלאו הכי איכא חזקת נערות דמעיקרא. וצ"ב דא"כ אמאי לא הקשו תוס' אף לשמואל דס"ל דאע"ג דאיכא חזקה דמעיקרא הו"ל ספק, ובשמעתין מבואר דאזלי בתר חזקה דמעיקרא. ע"ע חזו"א שם דהעיר מסו"ד התוס' דפי' אף בדינא דר"נ דאיכא רוב העולם בריאים, ולכאוי התם סגי אף בלא רוב, כיון דליכא חזקה דמעיקרא. **ובאור גדול** ערכין פ"ד מ"ד פי' כונת התוס' דבלאו רגילות שערות לבא ליכא נמי חזקה דהשתא, דכי היכי דל"א חזקה דמעיקרא משום דודאי תעשה בוגרת היום, ה"ה דליכא למימר חזקה דהשתא דהא מעיקרא היתה נערה.

ע"ע תוהרא"ש קידושין עט א' דתי' קו' התוס' בשמעתין דשאני נדה כיון דלא ארגשה מוקמי אחזקה דמעיקרא [וואף לל"ק דסוגיין דנדה משום חזקה], **ובריטב"א** תי' דשאני נדה דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי, ולמשי"פ החזו"א כונת התוס' והראשונים דבלאו רגילות דשערות לבוא מצפרא מוקמי אחזקה דמעיקרא, א"כ לשי' התורא"ש וריטב"א דל"ל האי טעמא דרגילות, מבואר דלקושטא טעמא דרב משום דחזקה דהשתא עדיפא מחזקת נערות, **ובעיקר** תי' התורא"ש והריטב"א צ"ב מאי אקשי' בשמעתין ממקוה, הא שאני נדה וכמשי"כ לחלק, ויש ליישב.

ע"ע תור"י דקידושין שם דהקשה לרב דאזיל בתר חזקה דהשתא אמאי להלל דל"ל חזקה דמעיקרא בשמעתין לא הוי אלא ספק הא איכא חזקה דהשתא המכרעת לטומאה, **וכן** הוסיף להקשות ממתני' לקמן יד א' נמצא על שלו לאחר זמן טמאים מספק ואמאי לא מוקמי התם אחזקה דהשתא, ולכך פי' דכל דינא דרב דווקא בבוגרת דאיכא חזקה דיום מישלם ו' חדשים, משא"כ גבי דם דליכא חזקה ליום מסוים, **ובעיקר** קו' ממתני' לקמן, **עי'** ש"ש ש"ג פט"ז וי"ז, וחזו"א אבה"ע סי' פ סק"יח, **וע"ע** שער"י ש"ב פ"ד, ואבי עזרי פ"יח מאיסורי ביאה ה"י דהאריכו בגדרי חזקה דהשתא ומעיקרא, ובישוב קו' התור"י ד.

תרת לרעות

חסר ואת

גמ' התם איכא למימר חסר ואתא כו', עי' רשב"א וריטב"א טעם הס"ד לחלק בין מקוה לנדה, ואי קו' הגמ' הוא אף להלל, [ושורש פלוגתתם אי שייך להק' אף להלל לכאוי תלוי בגדר ריעותא דחסר ואתא כדלהלן].

ובעיקר ריעותא דחסר ואתא, עי' פמ"ג משב"ז ק"ה סק"ג דנסתפק אי הטעם משום דכיון דרגיל להתחסר לא אלימא חזקה דמעיקרא, או דכיון דא"א להחזיק דנשתנה עכשיו תו לא מחזקי' דמעיקרא, וכמש"כ הרשב"א תוה"ב ב"ג ש"ו לענין טריפות דאמר' חזקה דמעיקרא דווקא היכא דאפשר לתלות שנשתנה עכשיו, אבל אי ודאי נשתנה קודם זמן מציאת הטריפה יצאה מחזקתו, **וע"ע** משב"ז פ"א סק"ג דצייד דכל דברי הרשב"א הוא דוקא בחזקה שאינה מבוררת, [והא דבשמעתין אמרי' האי טעמא אף בחזקה המבוררת, עיי"ש דמ"מ האי ריעותא עביד ספק ועיי' תרת לרעותא הוי ודאי].

ע"ע חכ"צ סי' ג' דמקוה שנמצא חסר טיפה אחת ממ' סאה, ליכא ריעותא דחסר ואתא, כיון דאפשר לתלות שנשתנה עכשיו, **אולם** בתורת יקותיאל סי' י"ח סק"ז נקט דאף כה"ג איכא לרעותא דחסר ואתא, דכיון דרגילות המקוה להתחסר מעט לא הוי חזקה טובה כ"כ כמו חזקת טמא, ועיי"ש דמה"ט ה"ה אי לפי ערך החיסרון שנחסר המקוה יש לתלות דלא נחסר בזמן שטבל מ"מ כיון דהוי חזקה גרועה אמרי' תרל"ר.

עוד כתב החכ"צ שם ובשו"ת הבי"ח סי' א' דלא אמרי' חסר ואתא אלא היכא דמתחסר מיד אחר הבדיקה, אבל אי ידוע דלאחר בדיקה עמד בחזקתו ולאחר כמה ימים נתחסר ליכא להאי ריעותא, ותלוי כ"ז בגדר ריעותא דחסר ואתא האמור.

גדר תרת לרעות

עי' ש"ש ש"ג פט"ז דפי' בב' אופנים ריעותא דתרל"ר, חדא דכנגד חזקה דמעיקרא איכא חזקת טמא ומוקמינן אחזקה דהשתא [ולפי"ז מבוא' דאזלינן בתר חזקה דהשתא בליכא חזקה דעיקרא], **וכ"כ** בשו"ת הגרע"א סי' ז' ובדרו"ח בכתבים בד' רב קידושין עט א', **ועוד** דחזקה דהשתא מרע לחזקה דמעיקרא ומוקמי' אחזקת טמא דעדיף שהיא שלימה, **ובזה** כתב ליישב קו' התוס' בקידושין שם אמאי לא אקשי' אף לרב דס"ל דבתוך ששה חדשים חזקה דמעיקרא עדיפא מ"ש ממקוה, דשאני מקוה דאיכא תרל"ר הלכך הו"ל חזקת טמא כנגד חזקה דמעיקרא ומוקמי' אחזקה דהשתא, משא"כ שמואל דל"ל חזקה דהשתא מקשי' שפיר, **וברעק"א** כתובות ט' א מבאר באופ"א גדר תרל"ר, דחזקה דהשתא מאלמת לחזקת טמא, ולכך עדיפא מחזקה דמעיקרא, **ובזה** כתב לדון דהיכא דהריעותא דהשתא אינו מורה כחזקת היתר, וכגון בנידון התוס' כתובות שם גבי פתח פתוח, דחזקה דבעולה לפניך אינו מורה שלא נבעלה תחתיו, לא אמרי' תרל"ר, **וכ"כ** כעיי"ז בדו"ח כתבים עמ' ש"כ [בנדמ"ח] לענין סריס עיי"ש, **ועי'** אבי עזרי פי"ח מאיסורי ביאה ה"י דהקשה דסתר הרעק"א דבריו למשי"כ בתחילת התשובה שם דלרב גדר תרל"ר דהו"ל חזקה דמעיקרא כנגד חזקת טמא ומוקמי' אחזקה דהשתא וקיי"ל כרב באיסורא.

ע"ע נתה"מ סי' ל"ד דביאר גדר תרל"ר דמצרפים חזקה דהשתא וחזקת טמא כנגד חזקה דמעיקרא, ועיי"ש דלכך אין מצרפים אלא חזקה המבוררת, אבל חזקת ממון דגדרה אל תוציאנו מספק, אין מצטרף לתרל"ר, **אולם** בתור"ד קידושין עט א' מבאר להדיא דמצרפים אף חזקת ממון.

ובעיקר דברי הנתה"מ דמבואר דב' חזקות אלימא טפי מחזקה אחת, מצינו כעיי"ז בשו"ת הריב"ש תשו' שע"ט [הובא בשו"ת הרעק"א קצ"ח] דאע"ג דרובא וחזקה רובא עדיף, מ"מ רוב וב' חזקות שקולין הן.

תרת לרעות לענין שחיטה

עי' תוד"ה התם דהקשה אמאי גבי סכין שנמצא פגום לא אמרי' תרל"ר כשמעתין, **ובשו"ת** מהרי"ל דיסקין סי' מ"ב סק"ג הקשה ע"ד דשאני סכין דהספק הוא בבהמה אי נשחטו סימניה או לאו הלכך אין מצרפים ריעותא דסכין, משא"כ בסוגיין דהגברא שטבל ודאי נתכסה כל גופו במים ואין הנידון אלא בחיסרון המקוה, אהא שפיר איכא לצרף ריעותא דחסר לפניך דהוא נמי במקוה, ותי' דענין בהמה לא איתרעי היינו משום דבעי' שימצא הריעותא באותו הגוף דאתחזק בה איסורא, ולפי"ז הקשו שפיר דגבי מקוה אין ריעותא דחסר לפניך בגברא דבו איתא חזקה דטומאה, **ולד'** הרעק"א דענין תרל"ר דמצרפים החזקות א"ש טפי, **וע"ע** תורת יקותיאל סי' י"ח סק"א דהאריך בקו' התוס' עיי"ש. **ובתוס'** כתבו ליישב בתרת, **ועי'** במהריל"ד שם דפי' כונת התוס' בתי' הב' דאין כונתם משום ס"ס כפשוטו, אלא דכיון דיתכן שלא שחט כנגד הפגימה אין פגימת הסכין וחזקת איסור דבהמה מקושרין כ"כ [ולכאוי הוא ע"ד הרעק"א הנ"ל].

תרתי לריעותא

ע"ע תוס' חולין שם דהוסיפו לתרץ דשאני סכין דלא חסר ואתאי, **ויעוין** בשטמ"ק חולין דפי' עיקר החילוק אמאי סכין לא חשיב חסר ואתאי.

וברשב"א חולין תי' דסכין כיון דיתכן דשחט בצד הבדוק, לא אלימא ריעותא דהסכין לאפוקי בהמה מחזקת כשרותה, **ועי'** אבי עזרי פ"ח מאיסורי ביאה ה"י דלכאוי' כונתו ע"ד הרעק"א דבעי' ריעותא המורה על חזקת טמאה, וכיון דריעותא דסכין אין מורה כחזקת איסור, לא מרע לחזקה, ודחה.

ע"ע תורי"ד קידושין דתי' דגבי סכין איירי דבדקה סמוך לשחיטתו, משא"כ מקוה איירי דנמדד הרבה זמן קודם שטבל, ולכאוי' כונתו דאין אלימותא דתרל"ר אלא היכא דריעא חזקה דמעיקרא מחמת דנמדד זמן הרבה קודם הטבילה, אמנם אין כונתו לחלק דלא חשיב חסר ואתא אלא בנמדד זמן הרבה קודם הטבילה וכמשמעות הריטב"א עירובין לו א' הובא לעיל, דא"כ הו"ל לחלק כפשוטו דשאני סכין דאין חסר ואתא.

ע"ע דעת האגודה הובא ברמ"א יו"ד סי' א' סעי' א', דשוחט שנטל פעם אחת קבלה ושחט ונמצא שאינו יודע, אמרי' דהשתא הוא דאיתרע, **ובט"ז** שם סק"ו הקשה אמאי לא אמרי' תרל"ר כיון דחשיב נמי חסר ואתא, **ועי'** ש"ך שם מש"כ ליישב, **ובשו"ת** הב"ח סי' א' תי' דלא אמרי' חסר ואתא אלא היכא דמתחסר מיד לאחר בדיקה, משא"כ בנידון האגודה דאינו שוכח מיד, **וע"ע** ש"ש ש"ג פ"ג.

ע"ע ט"ז שם דכתב דליכא לאוקמי נמי הכלים בחזקתן כי היכי דלא מוקמי' טהרות אחזקתן גבי מקוה שנחסר כמבואר רש"י גיטין לא, וברעק"א שם השיג דשאני מקוה דהוכרע בתורת ודאי לטומאה הלכך הטהרות נמי טמאות, משא"כ בנידון האגודה דהוכרע השורש ע"י ס"ס לא הוי הכרעה ודאית ושייך לאוקמי טהרות אחזקתן.

תרתי לריעותא לענין נגע

עי' תוס' שם אך קשה כו' וי"ל דגבי מקוה כו', **ויעוין** במהר"ם דהא דהוסיפו תוס' בסו"ד דאין הנידון אלא על הזמן שטימא הכהן את הבית, משום דאלי"כ אע"ג דליכא תרל"ר מ"מ להוי ספק, **[ועי'** תורת יקותיאל סי' יח סק"ז דמההר"ם אזיל לשיטתו דפי' קו' הגמ' העמד מקוה על חזקתו דלהוי ספק, אבל לפי הרא"ש שם בלא תרל"ר חזקה דמעיקרא עדיפא ומכרעת לגמרי, **וע"ע** מי נדה שהאריך בכונת המהר"ם.

בעיקר תי' התוס', **עי'** חכם צבי סי' ג' דהקשה על תי' התוס' דהא ודאי אף הנגע אין מתחסר בב"א, ובע"כ כונתם דשיעור החיסרון שנפחת מגריס הוא בב"א, וא"כ גבי מקוה נמי נימא דבזמן שנחסר ממ' סאה הוי בב"א, **עיי"ש** מה שתי', **ובשער"י** ש"ב פ"ח פי' כונתם דשאני נגע שאין דנים אלא על זמן ההסגר, ושפיר שייך לדון חזקה דמעיקרא אף בחסר ואתא דלא נתחסר בזמן ההוא אלא לאחר ההסגר, משא"כ מקוה דדנים על כשרות המקוה, הלכך בעי' לדון מכח החזקה דאירע השתא וכיון דחסר ואתא ליתא לחזקה.

ע"ע אסיפת זקנים דהקשה על תירוצם דלפי"ז הדר קושית התוס' לדוכתיה היכי ילפי' מנגעים חזקה דחסר ואתא, [ותלוי בריעותא דחסר ואתא].

בשטמ"ק חולין י ב' הביא ליישב משמיה דהרב משאנ"ץ דשאני נגעים דחזקת האדם אינו אלא על זמן כניסתו לבית, והספק הוא על זמן ההסגר לכך לא מהני חזקת גברא, משא"כ גבי מקוה דהנידון על זמן הטבילה שפיר איכא חזקת גברא. **ובחזו"א** סי' רט"ו תי' דגבי מקוה ליכא נפקותא לגבי המקוה גופיה וכל הנידון לגבי הטובל לכך מהני חזקת הגברא, משא"כ בנגעים דהנידון אף לגבי הבית תו לא מהני חזקת הגברא כיון דהוכרע כבר דין הבית, והא דגבי הבית עצמו לא דנין תרתי לריעותא דמעיקרא היה בחזקת טהור, **עי'** ראש יוסף שם מש"כ.

תרתי לריעותא בלא חסר ואתאי

נחלקו הראשונים למסקנא דהטעם משום תרל"ר אי בעי לטעמא דחסר ואתאי או לאו, **עי'** תוס' הנ"ל דמבואר דאף למסקנא בעי לטעמא דחסר ואתאי, **וכ"כ** התורא"ש כתובות ט א', **ובזה** כתב ליישב אמאי לא אמרי' באשת כהן שנמצא פתח פתוח תרתי לריעותא, **וע"ע** ריטב"א עירובין לו א' ד"ה "התם" דפי' אוקימתא דהגמ' שם מקוה שלא נמדד, דלא נמדד בזמן מרובה והוי חסר ואתאי, **ויתכן** דכונת

תרתי לריעותא

הריטב"א דבלא נמדד זמן הרבה אף בלא תרל"ר ליכא חזקה דמעיקרא, **אולם** בתוס' קידושין ע"ט א' ד"ה "ושמואל" גיטין יז א' ד"ה "משום" מבואר דאף בלא חסר ואתאי אמרי' תרל"ר, **וכ"כ** הרעק"א כתובות ט א' בדעת ב' תירוצי בתראי דהתוס' חולין ט א' דלא פירשו חילוקא דסכין משום שאין חסר ואתאי.

ובד' תוס' והראשונים דבלא חסר ואתאי ל"א תרל"ר, **נחלקו** האחרונים אי מ"מ הוי ספק, **עי'** שו"ט דהאחרונים בד' האגודה הובא לעיל דמבואר דלא הוי ספק, **וכ"כ** בחמד"ש יו"ד סי' ח', ובחזו"א אבה"ע סי' פ' סק"כ, ולכך הקשו מהא דאיתא בגיטין לא ב' דחלוקין עליו חבריו על ר"א דמבואר דאף בלא חסר ואתאי אמרי' תרל"ר, **ועי'** חמד"ש דתי' דלא בעי' חסר ואתאי אלא לגבי מקוה דהוי חזקת הגוף דאלימא טפי הלכך לא סגי בתרל"ר לחוד, משא"כ בעלמא סגי אף בתרל"ר בלא חסר ואתאי, **אולם** בכת"ס גיטין שם נקט דאף בלא חסר ואתאי הוי ספק ושפיר אמרי' חלוקין, **וכן** מבואר בד' המהר"ם במש"כ לפרש בסוד"ה "התם" הובא לעיל.

תרתי לריעותא לענין חבית- שיטת הרמב"ם

מבואר בסוגיין דדינא דחבית כדינא דמקוה, ותלוי בפלוגתא ר"ש ורבנן אי תרל"ר עביד ספק או ודאי, [ובעיקר קו' הגמ' העמד יין על חזקתו, **עי'** מהרש"א ומהר"ם וערוך לנר], **ויעוין** ר"מ פ"י ממקואות ה"ו דפסק מתני' דמקוה דכל טהרות שנעשו ע"ג טמאות, אולם לענין חבית פסק פ"ה מתרומות הכ"ד דתולין, **ועי'** רשב"א דהקשה בסתירת ההלכות, **ובמל"מ** מקואות שם ה"ז תי' דהר"מ פסק כמסקנת הסוגיא ואב"א כו' עיי"ש.

ובאחרונים כתבו ליישב עוד בכמה אופנים דלא שייך גבי חבית ריעותא דתרל"ר, **א-** **עי'** שעה"מ תרומות שם דס"ל להר"מ דשמעתין איירי אליבא דריב"ל דג' ימים אחרונים ודאי חומץ, אבל לר"י דג' ימים אחרונים ספק לא חשיב חסר ואתאי כיון דליכא למתלי דאירע עכשיו. **ב-** **עי'** מים חיים לפמ"ג גיטין לא ב' הובא בשעה"מ שם דלר"י דג' ימים הראשונים ודאי, לא חשיב חסר ואתאי כיון דסמוך לבדיקה ראשונה ודאי לא נתחסר, ועי' שו"ת הבי"ח הנ"ל. **ג-** **עי'** ביאורים והערות לש"ש ש"ג פ"א דפי' עפ"י סברת הרעק"א דהיכא דאין הריעותא שלפנינו מורה על האיסור ל"א תרל"ר, דלפי"ז לא שייך לדון גבי חבית תרל"ר אלא למ"ד יין וחומץ ב' מינין הן וכפרש"י, אבל למ"ד מין אחד כיון דטעמא דלא חל ההפרשה משום דלא נתכוין לתרום מן החומץ ולעולם בנתכוין מהני ההפרשה, אין הריעותא שלפנינו מורה דהפירות טבל, **וע"ע** ש"ש ש"ג פ"א, ומחנ"א אישות סי' ג', ואחיעזר ח"ב סי' ג', ודברי יחזקאל סי' ל"ה סק"א.

ע"ע רעק"א ג' א' דהקשה ממשי"פ הר"מ פ"ז ממעשר ה"ג שצאן שאבדו כו' הוי ספק אע"ג דהוי תרל"ר.

עוד נידונים

עי' רמ"א חו"מ סי' ל"ד סעי' כ"ג, דמי שהעיד בב"ד ואח"כ העידו עליו שעבר עבירה אמרי' השתא הוא דאיתרע, **ובקצוה"ח** סק"ה תמה אמאי לא נימא תרל"ר עיי"ש, **וע"ע** נתה"מ, וש"ש ש"ג, **ויע"ע** ברכת שמואל קידושין כ"א בביאור הש"ש, **וע"ע** חמד"ש יו"ד סי' ה', ואחיעזר ח"ב סי' ב' אות י'.

ע"ע עירובין לו א' רבא אמר כו', **ועי'** מחנ"א אישות סי' ג' דהקשה אמאי לא נימא תרל"ר גבי עירוב, **וע"ע** מהר"ם שם ע"ד תוד"ה "אדרבה", ואחיעזר שם. ושעה"מ פ"ה מתרומת הכ"ד.

ע"ע כתובות עה ב' תוד"ה "אבל" בסו"ד, **ועי'** ש"ש ש"ג פ"א דפי' כונתם דלא אמרי' תרתי לריעותא כנגד חזקת הגוף ומקוה שאני דלא חשיב חזקת הגוף, **ויש** שפי' עפ"י דברי הרמ"א חו"מ הנ"ל דחזקת כשרות דאדם חשיב כחזקת הגוף ולא אמרי' תרל"ר.

אופן הפלוגתא

ב ב', גמ' דתנן מקוה שנמדד כו' ר"ש אומר כו', **נחלקו** הראשונים אי חילוקי הרשויות תלוי במקום המקוה או במקום נגיעת הטהרות, **עי'** רש"י לעיל ב' ב' ד"ה "בין", **וכן** משמעות הרמב"ם פ"י ממקואות ה"ו דדנים על מקום המקוה, **אולם** עי' ריטב"א דהקשה דא"כ הו"ל ספק טהרה ולא גמרי' מסוטה אלא ספק טומאה, ולכך פי' דתלוי במקום מגע הטהרות דחשיב תחילת טומאה **וכ"כ** התור"י, ונפק"מ אי טבל ברה"י ונגע ברה"י וכן להיפך, **ולפי"ז** מבואר דאע"ג דליכא הכרעת ספק טומאה על המקוה והאדם והכלים שטבלו, מ"מ הטהרות שנעשו ע"ג ברה"י טהורים, **אמנם** באבי עזרי פ"ט מאבות הטומאה כתב להוכיח מכמה דוכתי דהיכא דלא הוכרע שורש הספק ע"י דין ס"ט, אין דנין אף בתולדה דיני ספק טומאה וחילוקי רשויות וצ"ע, **ובפתחי** נדה לקמן ג' א' דהכריח מהא דאמרי' לל"ב, דמקוה חשיב סוף טומאה דדנים על שורש הספק, **ובעיקר** הנידון כבר האריכו בזה האחיעזר ח"א ס"א וחזו"א יו"ד סי' רט"ו לענין אי איכא חילוקי רשויות בנדה, ויבואר עוד להלן בדברי התוס' ב' א' ד"ה מעל"ע.

צורת הילפותא מסוטה- לל"ק

ג א', גמ', ושניהם לא למדוה כו', **נחלקו** הראשונים בביאור מאי דאמרי' ושניהם לא למדוה אלא מסוטה, **שיטת** ר"ת הובא בתוס' ובראשונים דשניהם לא למדוה אלא ממה שהם מחלקים בין זו לסוטה, **דרבנן** לא ילפי כלל מסוטה, וטעמא דמקוה משום דאיכא תרל"ר, [ולפי"ז לא קאי במסקנא פירכת הגמ' "סתירה ברה"י ליכא" ולעולם ס"ט ברה"י דעלמא מצי למילף מסוטה], **ור"ש** ל"ל תרל"ר, ולכך ברה"י תולין ולא ילפי' מסוטה אלא ס"ט ברה"י, **וע"ע** תוס' ב' א' ד"ה "מעל"ע" דמ"מ לענין לטמא ברה"י ילפי רבנן מסוטה, וטעם דתרל"ר לא הוצרך אלא לטמא ברה"י, [אולם נחלקו האחרונים אי למסקנת התוס' שם שייך למילף מקוה מסוטה ויבואר במקומו], **ובמל"מ** פ"י ממקואות ה"ז הקשה דכיון דטעמא דרבנן ברה"י משום תרל"ר אף בלא ילפותא מסוטה, מנלן דברה"י בעלמא מטמאי' בתורת ודאי.

שיטת הר"ן דכו"ע אית להו תרל"ר וכו"ע ילפי מסוטה, דאי לאו דאשכחנא בסוטה ספק כודאי לא אמרי' דע"י תרל"ר הוי ודאי, ולפי"ז מבואר דאף למסקנא קאי פירכת הגמ' "סתירה ברה"י ליכא" ולעולם לא מצי למילף ס"ט ברה"י אלא באיכא חזקה ויבואר להלן, **ור"ש** ס"ל דילפי' ספק טומאה ברה"י מסוטה דכיון דאשכחנא בסוטה דאף ספק דאיכא רגלים לדבר טהור, ה"ה היכא דאיכא תרל"ר, וברה"י לא ילפי' דרגל"ד עדיפא מתרל"ר.

ע"ע תורא"ש דפי' בד' רבנן כהר"ן, ובד' ר"ש מצינו בדבריו חילוקי לשונות. **וע"ע** הגהות הרד"ל, וחשק שלמה מה שהוסיפו ביסוד פלוגתת ר"ש ורבנן, ובביאור השו"ט דהגמ'.

טעמא דרבנן- מבואר בשמעתין דטעמא דרבנן [לל"ק] דלא ילפי מסוטה לטהר ברה"י משום דאיכא תרל"ר, [ולד' הר"ן משום פירכת הגמ' "סתירה ברה"י ליכא" וכיון דהוי ספק מטמאי' בתורת ודאי], **ונחלקו** האחרונים בטעמא דלא מהני ס"ט ברה"י נגד תרל"ר, **עי'** אבנ"ז יו"ד תס"ז סק"כ בשם המהרי"ט, וחזו"א טהרות סי' ג' סק"ג דפי' משום דלא אמרי' ס"ט ברה"י במקום חזקת טמא, ולכא"ו תלוי בגדר תרל"ר, דאי הטעם משום דב' חזקות אלימא טפי, יתכן דאף אי ס"ט ברה"י במקום חזקת טמא טהור מ"מ במקום ב' חזקות טמא, **ובעיקר** דבריהם דל"א ס"ט ברה"י במקום חזקת טומאה, **עי'** חמד"ש יו"ד סי' ה' דנטה לבאר דאף בכה"ג אמרי' דטהור, אולם כתב להוכיח מתוס' חולין י' ב' ד"ה "ודילמא" דלא אמרי', **וע"ע** אבי עזרי פ"א משחיטה, **אולם** בשער"י ש"ב פ"ב פי' דאף לל"ק כו"ע סברי דסוף טומאה מתחילת טומאה לא ילפי', הלכך ליכא למילף ספיקא דהגברא מסוטה דהוא סוף טומאה, וכל השו"ט דהגמ' הוא לענין טהרות דחשיב תחילת טומאה, ואהא קאמרי רבנן דכיון דאיכא תרל"ר על הגברא, נפשט שורש הספק ותו ליכא ספק כלל על הטהרות, **ור"ש** ס"ל דתרל"ר אין מכריע הספק ושפיר ילפי' מסוטה דספיקו טהור, **ועיקר** דבריו דלל"ק לכו"ע לא ילפי' סוף טומאה מתחילת טומאה, **עי'** ריטב"א לעיל ב' ב' דנקט בד' רש"י דלל"ק כו"ע ילפי' מסוף טומאה, **וכ"ה** ברשב"א בשמעתין ד"ה "הא"י.

טעמא דר"ש- עי' תוס' דר"ש ל"ל טעמא דחסר לפניך וליכא תרל"ר ולכך תולין, **אולם** בחי' הר"ן מבואר דר"ש נמי אית ליה תרל"ר, אלא דס"ל דלא ילפי' מסוטה לטמא בודאי דרגל"ד עדיפא מתרל"ר, **וע"ע** חילוקי לשונות בתורא"ש, **ועיקר** פלוגתתם לכא"ו תלוי בביאור קו' הגמ' לעיל אדרבה כו' דאי הקו' דיהא טהור בודאי משום דחזקת מקוה עדיפא, בע"כ דר"ש נמי אית ליה טעמא דחסר לפניך, דבלאו הכי הו"ל למיזל בתר חזקת המקוה, משא"כ אי הקושיא דיהא ספק י"ל דר"ש ל"ל חסר לפניך, ומ"מ הוי ספק ויש לדחות.

פלוגתת רבנן ור"ש

ע"ע גליון הרעק"א סי' א' ע"ד הטי"ז סק"י דהקשה לר"ש דתולין אמאי גבי מקוה אין מעמידין הטהרות בחזקתן, **[ועיקר קו]** הוא לשיטת הראשונים דהטעם דאין מעמידין הטהרות בחזקתן לרבנן משום דאזלי בתר שורש הספק, דלפי"ז לר"ש דלא הוכרע שורש הספק שפיר מצינן למיזל בתר חזקת טהרות, אבל לטעם הראשונים דלא מוקמי הטהרות משום דודאי נגע ל"ק], **ותי'** דלא מוקמי אחזקה כמו בכל ס"ט ברה"י דלא מהני חזקה, **ומבואר** דבדינא דס"ט ברה"י נאמרו ב' הלכות, **חדא** דאין מעמידין אחזקה, **ותו** דספק כודאי, הלכך אע"פ דלר"ש לא ילפי דינא דספק כודאי משום דאיכא רגל"ד, מ"מ דינא קמיינתא דלא מוקמי אחזקה ילפי, **וכבר** נתבאר יסוד זה בתורא"ש בשמעתין, ובמהר"ם חולין ט ב' ע"ד תוס' ד"ה "התם", לענין ב' נזירים, ובגליון הרעק"א תרומות פ"ח מ"ח. **וצ"ב** אמאי אדינא דלא מוקמי אחזקה לא פרכי שאני התם דאיכא רגל"ד, **ויתכן** דהכרעת החזקה עדיפא מרגל"ד, וכיון דנתחדש דלא מוקמי אחזקה בע"כ דכללא הוא בכל הספיקות ולאו משום רגל"ד, משא"כ דין ספק כודאי י"ל דלא החמירה תורה אלא בספק דרגל"ד. **עוד** י"ל לפמשי"כ תוס' לעיל ב' א' ד"ה "והלל" בסו"ד דבסוטה איכא חזקה שאינה טמאה ודאי, דלפי"ז יתכן דכנגדה לא יהני ריעותא דרגל"ד.

עוד צ"ב ממש"כ תוס' לעיל ב' א' ד"ה "והלל" להוכיח מדר"ש דאמרי' ס"ט ברה"י אף בליכא חזקה, ולד' הרעק"א הא איכא חזקת טהרות, **ויש** שפי' דס"ל לתוס' דנידון חילוקי רשויות דסוגיין הוא לענין מקום המקוה וכשיטת רש"י ואהא לא יהניא חזקת טהרות. **ובעיקר** קו' הרעק"א יש שתי דכיון דס"ל לר"ש דחזקת המקוה חזקה גמורה, הלכך אע"ג דאיכא תרי חזקות כנגדה, קאי בספק [ודוקא לרבנן דאיכא ריעותא דחסר לפינך אמרי' דע"י תרל"ר הוי ודאי].

ס"ט בלא רגל"ד [לר"ש]

מבואר בשמעתין דר"ש לא יליף מסוטה אלא היכא דאיכא רגלים לדבר, **ונחלקו** הראשונים בגדר חיסרונא דרגלים לדבר, ואי כללא הוא בכל ס"ט ברה"י או דווקא גבי מקוה, **שיטת** רש"י ותוס' דכללא הוא בכל ס"ט ברה"י ובעלמא נמי ס"ל לר"ש דתולין, **ובחי'** הר"ן הקשה דא"כ אמאי לא מוקמי אחזקת טהרה, **ולפמשי"כ** הרעק"א להלן ליסד דר"ש מודה דילפי' מסוטה דלא מוקמי אחזקה א"ש, **וע"ע** אחיעזר ח"ג סי' מ"ג אות ו' מש"כ ליישב.

שיטת הרמב"ן דלא בעי ר"ש רגלים לדבר אלא היכא דקדמה בדיקה לספק, אבל בס"ט דעלמא טמא אף בלא רגל"ד, **וברשב"א** הקשה דאטו מתעסק בטהרות שקדמה להם בדיקה ונולד להם ספק מגע שרץ מי לא שרפינן, **וצ"ב** דהא שאני סוטה דכיון דקדמה בדיקה ובחזקת צדקת עומדת, הלכך בלא רגל"ד ליכא לספוקי שמא זינתה, משא"כ ספק מגע שרץ אע"ג דקדם לו בדיקה מ"מ ע"י המגע דעכשיו איכא לספוקי ואיכא ריעותא קמן, וע"ע פתחי נדה, **ולכך** פי' הרשב"א דשאני סוטה דאמרה נמי טהורה אני, אבל בכל ס"ט בעלמא אע"ג דקדמה בדיקה לספק טמא, **ובמל"מ** פ"י ממקואות ה"ז הקשה דבמקוה לא שייך טעמא דאמירה וא"כ בעי' לטמוי בודאי ככל ספק טומאה, ואמאי לר"ש תולין, **ועי'** פתחי נדה דפי' דסוטה כיון דאמרה טהורה אני ליכא ריעותא כלל, הלכך בלא רגלים לדבר לא מטמאי' ודכותיה לענין מקוה כיון שהספק למפרע ובזמן הטבילה ליכא ריעותא לפנינו דהא אין רגילות המקוה להתחסר לכך לא מטמאי', משא"כ ס"ט בעלמא דאיכא ריעותא קמן, וע"ד תוס' סוטה להלן. **ובעיקר** שיטת הרשב"א צ"ע ממש"כ הרשב"א כתובות ט ב' דלר"ש לא ילפי' מסוטה כלל אלא היכא דאיכא רגל"ד, ורבנן לחוד הוא דס"ל להאי חילוקא דלא בעי' רגל"ד אלא בסוטה דאמרה טהורה נמי.

ע"ע תורא"ש דפי' דכל ס"ט דעלמא דהוא תחילת טומאה מודה ר"ש דהילכתא גמירי דטמא, ושאיני מקוה דהוא סוף טומאה ואין למדין ק"ו מהלכה, **ועי'** שערי ציון ח"ג סי' י"א אות ו' דהאריך בענין הילפותא מסוטה אי הוי ק"ו או הלכה.

ע"ע תוס' סוטה כח א' ד"ה "אינו" דפי' דגדר רגל"ד היינו דהמספק לפנינו והלכך ס"ט דעלמא דהמספק לפנינו ילפי' מסוטה, ושאיני מקוה דבזמן הטבילה ליכא ריעותא לפנינו, **ועי'** מהרש"א שם, **וע"ע** שו"ת מהר"ל דיסקין סי' מ"ב סק"ט מש"פ בדבריהם, **[ונבש"ש** ש"א פ"א כתב לפרש לפי"ז שיטת המהר"ם ב' א' ע"ד תוס' ד"ה "מעליע", דלמסקנת הסוגיא טעמא דלא יליף מסוטה משום דהוי טומאה למפרע, ותמה המל"מ פ"י ממקואות ה"ז דא"כ אמאי לא אמרו בשמעתין דטעמא דר"ש משום ה"ט, **ולד'** התוס' בסוטה א"ש דעיקר חילוקא דטומאה דלמפרע משום דליכא ריעותא קמן, והן הן הדברים דקאמר ר"ש דליכא במקוה רגל"ד].

פלוגתת רבנן ור"ש

צורת הילפותא מסוטה- לל"ב

גמ', ואב"א כו', נחלקו הראשונים אי שינויא דהל"ב הוא בדעת ר"ש או בדעת רבנן, **שיטת** רש"י דהוא אליבא דרבנן, וס"ל לל"ב דרבנן לא ילפי מסוטה כלל, דאל"כ הו"ל לטהר ברה"ר אע"ג דאיכא תרל"ר, ולפי"ז מבואר דס"ט ברה"ר אף במקום חזקת טומאה טהור. ונחלקו האחרונים בכונתו, **במהר"ם** דל"ק רבנן בעי לילפותא דסוטה, ולל"ב טעמא דרבנן משום תרל"ר לחוד, ויעוין פתחי נדה כתב דלפי"ז צל"פ בל"ק כד' הר"ן דהא דאמר"י ושניהם לא למדוה מסוטה היינו דאף רבנן בעינן למילף ס"ט ברה"י מסוטה ודלא כר"ת, **אולם** במל"מ פ"י ממקואות ה"ז פי' ע"ד הרשב"א [הובא להלן] דל"ק טעמא דרבנן משום תרל"ר לחוד ולל"ב אף בחדא לריעותא ודאי טמא, ועי' להלן ביאור הדברים.

ע"ע רש"י גיטין לא ב' ד"ה "בין ברה"ר" דפי' טעמא דברה"ר טמא דכי אמרי' ס"ט ברה"ר טהור היינו ספק נגע ספק לא נגע משא"כ גבי מקוה שהיה טמא ודאי, אל תטהרנו מספק, **ועי'** פתחי נדה דמבואר כהמל"מ דלמסקנא אין הטעם דחכמים משום תרל"ר אלא דלא ילפי סוף טומאה מתחילת טומאה.

שיטת תוס' ותורא"ש, **עי'** תוס' ד"ה "גמר", ותורא"ש ג' ב' ד"ה "ואב"א, דמבואר דאף לל"ב פלוגתת ר"ש ורבנן אי איכא תרל"ר או לאו, ולכו"ע חדא ריעותא מצי למילף מסוטה לטהר ברה"ר, **ועי'** פתחי נדה דלפי"ז בע"כ דהשינוי הוא בד' ר"ש, ויתכן ע"ד הרמב"ן להלן, [ונפק"מ לענין ס"ט דעלמא, דל"ק מבואר בתוס' דתולין, ולל"ב י"ל דס"ט בתחילת טומאה טמא ודאי], **ובעיקר** ד' התוס' דילף ר"ש סוף טומאה מתחילת טומאה דעיסה, **עי'** גליון הש"ס משה"ק, **ועי'** משל"מ פ"י ממקואות סוף ה"ז.

ע"ע גליון תו"י דפי' דשינויא דהגמ' הוא אליבא דר"ש ולעולם לא ילף מסוטה כלל אלא ילפי מתחילת טומאה כההיא דב' נזירים דהילכתא גמירי לה דברה"י תולין ורה"ר תלו.

שיטת הרמב"ן, **וכ"ה** בחי' הר"א, ותורא"ש ג' ב' דשינויא דהגמ' הוא לר"ש, דל"ק חילוקא דר"ש משום רגלים לדבר, ולל"ב הטעם משום דלא ילפי סוף טומאה מתחילת טומאה, וה"מ ס"ט ברה"י דגזה"כ אבל רה"ר דינא הוא וגמרי'.

שיטת הרשב"א דשינויא דהגמ' הוא בדעת רבנן, דטעמא דמטמאי' ברה"ר לאו משום תרל"ר אלא משום דלא ילפי סוף טומאה מתחילת טומאה, וה"ה דבחדא ריעותא נמי טמא, **ובמל"מ** פ"י ממקואות ה"ז פי' כונתו דכיון דלא ילפי מתחילת טומאה הלכך אף ברה"ר עשאוה כתחילת טומאה ברה"י דטמא ודאי, **ועיי"ש** דנפק"מ בין ב' הלשונות, היכא דהספק בגוף המקוה כגון שהוסיף מים שאובין דאין חסר לפניך, דל"ק טהור דליכא תרל"ר משא"כ לל"ב טמא כדן ס"ט ברה"י.

ובעיקר דבריו, **עי'** חמד"ש יו"ד סי' ח' דהקשה דנהי דלא ילפי סוף טומאה לקולא, מ"מ מנלן למילף חומרא ברה"ר, **ובש"ש** ש"ג פ"א הוסיף להקשות דעדיין קשה קו' התוס' דכיון דברה"ר טהור אף בליכא חזקת טהרה, א"כ מה לי סוף טומאה או תחילת טומאה ואף סוף טומאה הו"ל להיות טהור בודאי, **ועיי"ש** מש"כ לפרש כונת הרשב"א באופ"א. **וכפשוטו** יל"פ כונת הרשב"א דס"ל דהדרי' לס"ד דמפרקי' לעיל העמד טמא על חזקתו דחזקת טמא עדיפא אחזקה דמקוה, וכיון דלא ילפי ס"ט מתחילת טומאה מוקמי' הטמא בחזקתו.

ובכתבי קה"י החדשים נדה, פי' כונת הרשב"א לפמ"ש האחרונים ליסד דנאמרו בס"ט ברה"י ב' הלכות, די"ל דאף ברה"ר נאמר האי הילכתא דאין מעמידין אחזקת טהרה, וכל חילוקי הרשויות הוא לענין ההלכה דספק כודאי לחוד, דברה"י ספק כודאי לחומרא, וברה"ר טהור לקולא, הלכך סוף טומאה ברה"ר דלא מצי למילף מסוטה לקולא, קאי בדינו דאין מעמידין אחזקה מחמת ההלכה הראשונה, וטמא.

שיטת הרמב"ם, **עי'** מל"מ שם דמהא דפסק גבי מקוה דטמא ודאי ובחבית פסק דתולין, מבואר כדעת הרשב"א הנ"ל, ולכך ה"מ מקוה דאית ביה דין טומאה ילפי סוף טומאה ברה"ר מתחילת טומאה ברה"י, משא"כ חבית דל"ל ביה דין טומאה קאי בספק, [וכן משמעות פירוש המשניות לר"מ פ"ב ממקואות מ"ב דכתב דבין ברה"ר ובין ברה"י [טמאות] לפי שהוא ספק טהרה ולא ספק טומאה ולזה אמר העמד טמא על חזקתו].

פלוגתת רבנן ור"ש

ובש"ש שם כתב לפרש כונת הר"מ דאף במקוה הוי ספק, והא דבשמעתין דייקנן לישנא דטמא דמטמאי בתורת ודאי, היינו כמש"פ רש"י ב' ב' ד"ה "טומאה ודאית", וה"מ ללישנא קמא, אבל לל"ב דלא ילפי' מסוף טומאה, ה"ה אף אי טמא מספק לא מטהרי' ברה"ר, וכ"כ בחמד"ש שם.

ובעיקר המבואר בסוגיין דמקוה חשיב סוף טומאה, ע"י פתחי נדה דהקשה דהא טומאת הטהרות הוי תחילת טומאה ואמאי לא ילפי' לענין הטהרות מסוטה, ות"י עפ"י דהנוב"י דל"א הכרעת ס"ט אלא בשורש הספק, ותלוי בפלוגת רש"י וריטב"א לעיל אי דנים על מקום המקוה או הטהרות.

ס"ט ברה"ר בלא חזקה

נחלקו הראשונים אי דינא דס"ט ברה"ר נאמר דווקא באיכא חזקת טהרה ומשום דמוקמי' אחזקה, או אף בלא חזקה והילכתא גמירי לה דטהור, ע"י תוס' לעיל ב' א', ותורא"ש בשמעתין דהוכיחו מדינא דר"ש דמטהר ברה"ר, דטהור אף בלא חזקה, **אולם** ע"י תוס' סוטה כח ב', וכ"ה בע"ז לו ב' ד"ה "הא", נזיר נז ד"ה "באומר" דברה"ר טהור דווקא באיכא חזקה, וכדמוכח מפירכת רבנן בשמעתין דשאני סוטה דגברא בחזקת טהרה קאי, דמבואר דמטהרים דווקא ע"י חזקה.

ובמל"מ פ"י ממקואות סוף ה"ז תמה דתיקשי ממש"כ התוס' בשמעתין להוכיח מר"ש, והסיק דבהא גופא פליגי ר"ש ורבנן **וע"ע** קה"י טהרות סי' ס"א דהוסיף לבאר דכל דברי התוס' בשמעתין דווקא לר"ש דס"ל דרגלי"ד עביד ריעותא בחזקה, לכך מצינו למילף מסוטה אף בלא חזקה, אולם רבנן דל"ל סברת רגלי"ד, ליכא למילף מסוטה אלא באיכא חזקה, ויש שפ"י לפמשי"כ הגרע"א דבמקוה איכא חזקת טהרות דלפ"ז י"ל דטעמא דר"ש ברה"ר הוא משום חזקה, **ובעיקר** דברי התוס' בסוטה, לכא"ל כל דבריהם דווקא לל"ב, אבל ללישנא קמא דמבואר דבלא תרל"ר ילפי' מסוטה אף לרבנן, בע"כ דילפי' אף בלא חזקה, ויש ליישב.

ע"ע תוס' סוטה שם ע"ב ד"ה "ברה"ר" דהקשו אמאי כשחברותיה נושאות אותה לא חשיב ס"ט ברה"ר, וצ"ב למש"כ תוס' לעיל דל"א ס"ט ברה"ר אלא במקום חזקה.

ע"ע חי' הר"ן [בל"ק] דנקט דבסוטה ליכא חזקה ומ"מ ליכא למילף לס"ט בעלמא בליכא חזקה דשאני סוטה דסתירה ברה"ר ליכא כפירכת הגמ' דקאי אף למסקנא.

ע"ע פלוגתת אביי ורבא חולין ט ב' אי מדמי' סכנתא לס"ט ברה"ר או דשאני ס"ט דהילכתא גמירי לה, **ובתוס'** שם ד"ה "התם" מבואר דנחלקו בדין ס"ט ברה"ר בלא חזקה אי ילפי' מסוטה או לאו, **אולם** ברשב"א שם מבואר דכו"ע ל"ל חזקה בסוטה אלא דכיון דבעי' לחדש שם טומאה ס"ל לאביי דאין מחדשים אף בלא הילכתא, [ועיי"ש בתו"ד דלד' ר"ש דמקוה ברה"ר טהור, הוא נמי מה"ט דכיון דבעי' לחדש מקרה דנחסר בזמן הטבילה תולין דשלם היה וטהור].

חילוקי רשויות בנדה

ב א', תוד"ה "מעת לעת", וא"ת מ"ש מכל ספק טומאה כו', עי' מהרש"א ומהר"ם ורע"א מש"פ כונת התוס' להוכיח מלקמן ג א'.

ובעיקר נידון חילוק רשויות דהתוס', **נחלקו** האחרונים אי דנין לענין הכרעת האשה עצמה, או לענין הכרעת הטהרות והאשה עדיין בספק, ונפק"מ אי דנין על כל מגע ומגע בפ"ע היכן נגעה או לאו, עי' אחיעזר ח"א ס"א סק"ג דנקט דהכרעה על הטהרות לחוד אבל כלפי האשה עצמה כיון דהוא גוף הטומאה לא נאמר דינא דס"ט ברה"י [דלא ילפי' מסוטה אלא לענין הנוגע ולא על עצם הטומאה וכדהוכיח ממתני' דטהרות פ"ו מ"א גבי מסוכן עיי"ש], והא דאין מעמידין האשה על חזקתה ותו ליכא ס"ט על הטהרות, עיי"ש דלענין זה ילפי' מסוטה דלא מוקמי' אחזקה וכדהחיא דב' נזירין, ועוד דכיון דאין הנידון אלא לענין הטהרות אין מעמידין האשה בחזקתה, **אולם** בחזו"א יו"ד ריש סי' רט"ו נקט דהכרעת הספק הוא באשה עצמה [ומשמעות דבריו דאולי' בתר זמן מציאת הדם ולא בתר תחילת המעל"ע] ואי היתה ברה"י בזמן מציאת הדם אף אי נגעה בטהרות ברה"ר טמאות, ולא דמי למסוכן דדנים על כל מגע ומגע, דשאני הכא דלא חשיבא גוף הטומאה אלא כמקבלת טומאה מאחרים, [וע"ע חזו"א שם לדף ד א' ד"ה "ובש"ש", דכ"מ בתורי"ד קידושין עט א', ועיי"ש תוספת ביאור אמאי נדה חשיבא מקבלת טומאה מאחרים].

ע"ע שער"י ש"א פ"ד דהכריח דנידון התוס' על האשה עצמה, ולא דמי למסוכן דאין דנים אלא לגבי הנוגע כיון דאין נפק"מ לגבי הטומאה עצמה, משא"כ באשה איכא נפק"מ לענין מנין הימים. **ובחי'** הגר"ש היימן כתובות סי' ד' הקשה דלגבי מנין הימים הוי ספק שאין יכול להיות, כיון דבעי' להכריע לחומרא דיום הראשון התחיל מנינה ויום השמיני הוא יום השביעי למנינה, וכה"ג לא ילפי' מסוטה וכמשי"כ התוס' להלן.

ספק נדה ברה"י [שיטת תוס']

עי' תוס' דתי' דלא ילפי' מסוטה טומאה למפרע, **וכ"כ** ברשב"א [לקמן ע"ב ד"ה "ופריק"], ובריטב"א [ד"ה "חדא"], **ועי'** תוס' הרא"ש דהוסיף לבאר דשאני סוטה שהספק נולד בשעת המעשה, משא"כ במעל"ע דבזמן שנגע בטהרות לא היה ראוי להסתפק. **ובעיקר** תירוצם, **עי'** תורא"ש דהקשה א"כ היכי ילפי' בע"ב מקוה מסוטה הרי במקוה נמי הספק למפרע, ונאמרו בזה ג' תי', **א- במהרש"א** תי' דכ"ד התוס' דווקא במקום דאיכא חזקת טהרה אבל במקום דליכא חזקה ילפי' אף טומאה למפרע ולכך במקוה אע"פ דהוי למפרע ילפי' מסוטה כיון דליכא חזקה, **וכן** משמע בחי' הר"ן **ובחי'** הרעק"א הקשה דא"כ בתרומה וקדשים דלא מוקמי' אחזקה, אמאי לא אמרי' ספק כודאי עיי"ש.

ובביאור חילוקו דהמהרש"א, **יעוין** בכתבי קה"י החדשים דפי' עפ"י דהש"ש ש"א פ"ז, **וכ"ה** במהר"ם חולין ט ב' על תוד"ה "התם", דבדינא דס"ט ברה"י נאמרו ב' הלכות, חדא דלא מוקמי' אחזקה, ועוד דספק כודאי, דלפי"ז י"ל דעיקר חילוקא דספק למפרע הוא לענין האי הילכתא קמיינתא דלא מוקמי' אחזקה, דהנ"מ היכא דאיכא ריעותא קמן, משא"כ היכא שכבר הוכרע קודם לידת הספק לא נתחדש דין ספק כודאי להפקיע החזקה, אבל לענין הילכתא דספק כודאי ל"ש, ולכך היכא דליכא חזקה אמרי' ספק כודאי, **ועיקר** החילוק מבואר בספר מי נדה [וע"ע עונג יו"ט סי' קע"א, ושער"י ש"א פ"יט, וחמדת שלמה יו"ד ת' ה' דנחלקו ע"ד הש"ש והמהר"ם], **וע"ע** תוהרא"ש לקמן ג' א' והובא לעיל בבי' טעמא דר"ש.

ובאבי עזרי פ"ט מאיסורי ביאה ה"ג ביאר חילוקא דהמהרש"א באופ"א דהיכא דאיכא חזקה כיון דהספק למפרע ובזמן הכרעת החזקה לא היה ריעותא, דין החזקה שלא להסתפק כלל וכיון דליכא ספיקא תו לא שייך הילכתא דספק כודאי, משא"כ היכא דאיכא ריעותא דאין החזקה אלא בתורת הנהגה לחוד אמרי' ספק כודאי.

בש"ש ש"א פ"ב הקשה לדי' המהרש"א, מהא דתנן לקמן יד א' נמצא לאחר זמן טמאים מספק, ואמאי אין טמאים בתורת ודאי כדין ס"ט ברה"י ואע"ג דהוי למפרע הא ליכא התם חזקה וכמבואר דחייבין אשם תלוי, ותי' דמ"מ איכא חזקה שאינה טמאה ודאי עיי"ש, **ועי'** שלמ"י סי' ה' דמבואר דאף דהחזקה לא הכריע הספק מ"מ חשיב ספק דלמפרע בהדי חזקה ודלא כאבי עזרי, **ועיי"ש** עוד דלמש"כ הגרע"א יו"ד סי' א' הובא לעיל דבמקוה איכא חזקת טהרות א"כ קשה דהו"ל ס"ט למפרע במקום חזקה, ולמש"כ האבי עזרי א"ש כיון דהחזקת טהרות אינה מבררת שורש הספק, עדיין הספק קמן.

ובעיקר דברי המהרש"א דטעמא דמקוה משום דליכא חזקה, א"ש לפי"ז הא דאקשי' לקמן אדרבה העמד מקוה ואע"ג דברה"י יש לדון משום ס"ט, מ"מ כיון דאיכא חזקה הוי טומאה למפרע ולא ילפי' מסוטה. **אמנם** יתכן עוד דכיון דעל המקוה עצמה לא שייך הכרעת ס"ט הלכך חזקת המקוה מכרעת הדין ותו ליכא ס"ט.

חילוקי רשויות בנדה

ב- עי' מהר"ם דתי' דלעולם אף מקוה לא ילפי' מסוטה, וסברת חכמים דבמקוה ספיקו טמא משום דאיכא תרתי לריעותא, **ובמשל"מ** פ"י ממקואות ה"ז ד"ה "כתבו התוס" הקשה דא"כ אמאי לא קאמר ר"ש לקמן ג' א' דלא ילפי' מסוטה משום דהוי טומאה דלמפרע ולא בעי' לטעמא דרגל"ד, ובש"ש ש"א פ"א פי' דטעמא דרגל"ד משום דבעת הספק איכא ריעותא והוא גופא נמי הטעם דלא ילפי' טומאה דלמפרע.

ג- עי' שער"י ש"א פ"ד דתי' לפמשי"כ להכריח דנידון התוס' לענין הכרעת האשה, דלפ"ז י"ל דשאני מקוה דהנידון על הגברא והטהרות דחשיב ספק דמכאן ולהבא, **וע"ע חזו"א צ"ו סק"א משכ"ב**, ומקו' תוהרא"ש והאחרונים הנ"ל ממקוה מבואר דאף טהרות חשיב ספק למפרע, [וכן מוכרח מד' האחיעזר הנ"ל דפי' קו' התוס' לענין הטהרות ואהא תירצו דהוי ספק למפרע]. **ויסוד** הנידון אי מקוה חשיב למפרע, **לכא' תלוי** בבאור חילוקא דלמפרע אי משום דהיכא דהחזקונה בטהורה תו לא מוקמי' אחזקה **דלפ"ז** ה"ה במקוה, או משום דכיון דאין הספק עתה אי טמאה או לאו וכל הנידון הוא לטמא למפרע ל"ד לס"ט, **דלפ"ז** גבי מקוה דהנידון הוא אם עכשיו טמא או לאו לא חשיב למפרע.

ביסוד דברי התוס' דלמפרע לא ילפי' מסוטה מצינו ג' גדרים חלוקים בראשונים, **א- בתוס'** מבואר דהוא סברא לענין דלא נימא הכרעת ס"ט ברה"ר לחוד, **ב- עי'** רמב"ן הובא להלן דהוא סברא דלא נימא חילוקי רשויות כלל אף לענין ס"ט ברה"ר. **ג- עי'** מהרי"ט סי' נ"א, **וכ"ה** דעת הי"מ ברמב"ן הובא לעיל דלמפרע הוי כאבד"ל דילפי' מסוטה דהוא טהור מתורת ודאי. **וצ"ב** דא"כ אמאי מחמרי' בתרו"ק, ומ"ש מאיבד"ל דטהור אף בתרו"ק כמבואר לעיל ה' ב'.
ד- עי' תורא"ש וחי' הר"א [ור"ש טהרות פ"ה מ"ז] דכתבו להוכיח ממקוה ומנגע אחד בלילה דאף למפרע אמרי' הכרעת ס"ט ברה"ר וברה"ר.

שיטות הראשונים

בעיקר קו' התוס' מצינו עוד תירוצים, **א- עי'** תורא"ש דכתב לחלק דשאני הכא דא"א לברר הספק כלל משא"כ סוטה דאפשר להתברר בשעת מעשה.

ב- בחי' הר"ן, ומאירי, ותוס' רי"ד לקמן ע"ב תי' דליכא למילף מסוטה דהתם איכא ודאי טומאה [דהיינו הבועל] וספק מגע, משא"כ באשה שהיא הנותנת הטומאה הוי ספק בעיקר הטומאה, **ועי'** חי' הגרע"א שהקשה מטהרות פ"ו דמבואר דמסוכן דהוא ספק חי ספק מת נידון בחילוקי רשויות אע"פ דהספק בעיקר הטומאה, ותי' דכל דברי הר"ן דווקא היכא דאיכא חזקה על המטמא משא"כ מסוכן ל"ל חזקה כיון דהוא גוסס, וא"ש למש"כ האחרונים לעיל דנתחדש ב' הלכות בס"ט, די"ל דהלכה קמיתא דלא מוקמי' אחזקה ליתא בספק בגוף הטומאה משא"כ ההלכה דספק כודאי נאמרה בכל ענין, **ובשער"י** ש"א פ"ד כתב לחלק דשאני מסוכן דאין דנים אלא לענין הטהרות הלכך חשיב ספק מגע משא"כ בסוגיין דהנידון אף על האשה גופה חשיב ספק בעיקר הטומאה.
עוד יעוין בבית מאיר דכתב דלפ"ד הר"ן א"ש הא דלא מוקמי' טהרות אחזקתן, דלענין נידון הטהרות חשיב ספק מגע ומצינו למילף מסוטה דלא מוקמי' אחזקה.

ג- בש"ש ש"א פט"ו דתי' קו' התוס' דשאני הכא דאיכא חזקת הגוף ובכה"ג לא ילפי' מסוטה, **ועי'** שער"י ש"ב פ"א, ואבי עזרי פ"ט מאיסורי ביאה ה"ג, **ביסוד** דברי הש"ש, לכא' תלוי בטעמא דלא מוקמי' אחזקה בס"ט ברה"ר, דאי משום דנתחדש ב' הלכות י"ל דבחזקת הגוף ליתא להילכתא דלא מוקמי' אחזקה, אבל אי הטעם משום ספק כודאי לכא' ל"ש חזקת הגוף משאר חזקות.
ועיקר הנידון אי נדה חשיב חזקת הגוף או חזקת דין, כבר נחלקו בזה הנוב"י סי' ס"ג ומוהר"ח כהן שם, **וע"ע** שו"ת חמד"ש יו"ד סי' כ"ה.

ד- באבנ"ז חו"מ קע"א תי' קו' התוס' ע"פ מש"כ רש"י דחזקה דשמעתין היינו מה שהחזקונה בשעה שנגע בטהרות, דחזקה זו אלימא טפי ומכרעת אף בס"ט ברה"ר.

ספק נדה ברה"ר

עי' תוס' שם, וא"ת מעל"ע דקיל טפי כו', **נחלקו** האחרונים [הובא לעיל] אי נידון התוס' לענין הכרעת האשה, או לענין הטהרות ותלוי בפירוש שו"ט דתוס', **באחיעזר** הנ"ל נקט דהנידון לענין הטהרות, **וכ"כ** הערוך לנר להכריח מהא דכתבו התוס' להוכיח מההיא דחברותיה נושאות אותה במטה דהו"ל רה"ר ואע"פ דמציאת הדם וכן תחילת המעל"ע של האשה היה ברה"ר, ובע"כ

חילוקי רשויות בנדה

דקו' התוס' לענין הטהרות דמגעם היה ברה"ר [וכדאשכחנא בפ"ק ו' דטהרות לענין מסוכן דדנין על הטהרות], וצ"ב לפי"ז תי' התוס' דכיון דהאשה השתא ודאי טמאה לא דמי לסוטה, והא כיון דקו' הוא לענין הכרעת הטהרות, התם הא ליכא ודאי טמאה לפניך, וצ"ל דכיון דשורש הספק ודאי לפניך לא דמי לסוטה.

ובחזו"א סי' רט"ו נקט דקו' התוס' לענין הכרעת האשה ואפי' נגעה ברה"י טהור כיון דהוכרע דין האשה דטהורה, **ועיי"ש** דדנים לפי זמן מציאת הדם אי היתה ברה"ר או לאו, ומוכרח כן דאי דנים בזמן יציאת הדם היכן אותה, לא שייך להקשות ס"ט ברה"ר, כיון דבעי' לדון על כל שעה ושעה אי היתה ברה"ר או ברה"י.

ובעיקר דבריו דדנים על האשה צ"ב משה"ק הערוך לנר אמאי כשחברותיה נושאות אותה במטה נידון כרה"ר. **עוד** יל"ע בעיקר קו' הגמ' לקמן ה' ב' דמטה הוי אבד"ל, ואי אזלי' בתר שורש הספק דהיינו האשה הא הו"ל יבד"ל, **ועי'** חזו"א סי' צ"ו סק"ד מש"כ ליישב, **וע"ע** במשנת החזו"א סי' צ"ח.

ע"ע שעריי' ש"א פי"ד דכתב להכריח ממשיכ' התוס' בתירוץ 'דהאשה עכשיו ודאי טמאה' דמבואר דהנידון על האשה, אולם עיי"ש בתו"ד דמ"מ דנים בשעת מגעה בטהרות אי היתה ברה"ר או ברה"י.

תירוצי הראשונים

א- בתוס' תירצו דלא דמי לסוטה כיון דאיכא ריעותא מגופה והשתא ודאי טמאה, **ועי'** מהר"ם, וס"ט בחידוד הלכות אמאי הוצרכו התוס' לב' הריעותות ולא סגי בהא דהשתא ודאי טמאה לפניך.

ע"ע ש"ש ש"א פי"י ואילך, ורעק"א, ומהר"ם אמאי לא תירצו התוס' כמו שכתבו לעיל דהוי ספק דלמפרע.

בעיקר תי' התוס', **עי'** מהר"ם ורעק"א דהקשו היכי ילפי' לקמן מקוה מסוטה הא השתא חסר לפניך עיי"ש, **ועי'** רעק"א דעיקר הקו' לר"ש לקמן ג' א' דיליך מסוטה לטהר ברה"ר, **ויש** שפי' דלר"ש ל"ק ע"פ מש"כ תוס' שם דל"ל טעמא דחסר לפניך. **ובחזו"א** צ"ו סק"א תי' לפי"ד דשאני התם דהנידון לענין הטהרות דספקם הוא אף לענין מכאן ולהבא.

ב- עי' תורא"ש ותוס' סוטה כח ב' ד"ה "ברה"ר" דגבי נדה לא שייך לחלק בין רה"ר לרה"י שאין הספק ראוי להתגלות ברה"ר יותר, **ובתוס'** סוטה הוסיפו משום דמקום המקור מקום סתר הוא, **ובר"ש** טהרות פ"ד מ"ו פי' דגוף האדם חשיב כרה"י, אף אי מונח על ידו במקום המגולה, **[ועי'** משנה אחרונה שם דהקשה לשי' הראשונים דדנו דין האשה כרה"ר, איך יפרשו משנה זו].

ובחזו"א סי' רט"ו פי' דאע"ג דאנו דנים על נגיעת הטהרות דשייך בהם ס"ט ברה"ר, מ"מ אזלי' בתר סיבה המסופקת דהיינו ראית האשה שהיא ברה"י.

ג- ברמב"ן ורשב"א פי' הטעם משום דהוי למפרע לכך לא דמי לסוטה, **וברשב"א** הוסיף לפרש עוד בטעמא דמילתא משום דלא להוי מילי דרבנן כחוכא, **וע"ע** ריטב"א, וצ"ב מ"ש ממסוכן דדנים בה חילוקי רשויות ולא הוי כחוכא, ויש שפי' דשאני נדה דהנידון למפרע ונולד הספק על רה"ר ורה"י בבי"א, משא"כ מסוכן דדנים על כל רשות בפ"ע.

ובעיקר תי' הרמב"ן ורשב"א דבספק למפרע לא אמרי' ס"ט ברה"ר, **עי'** ר"ש טהרות פ"ה מ"ז דכתב לדקדק ממתני' שם גבי נגע אחד בלילה דר"מ מטהר ברה"ר ואף חכמים מודים בראוהו חי מבערב כדאיתא בתוספתא, דמבואר דלמפרע נמי ילפי' מסוטה, וכן הקשה תורא"ש בשמעתין עיי"ש, **וע"ע** ש"ש ש"א פי"ח.

שיטות שאר ראשונים

עי' שיטת הרמב"ן רשב"א וריטב"א דנחלקו על עיקר דברי התוס' ונקטו דספק נדה ברה"ר ספיקו טהור, **וכ"כ** בפתחי נדה ומהרש"א לקמן ע"ב לדקדק בד' רש"י ד"ה "טומאה ודאית", ומשה"ק תוס' מלקמן ה' ב', **עי'** ראשונים ה' ב' שתי בבי' אופנים, **ובמש"כ** הרמב"ן שם בתי' בתרא דכיון דהאשה ודאי אין הספק בה ואינה נחשבת בכלל המנין והרי היא כגוף השרץ, **עי'** ריטב"א משה"ק, **ובחזו"א** יו"ד סי' צ"ח סק"ב פי' דכיון דאין הנידון אלא על הטהרות הוי כמו שנגעו הטהרות בספק שרץ צפרדע, ולעולם אי הספק היה על האשה היתה מצטרפת לשלשה, **וע"ע** חת"ס איך גבי סוטה מצטרף הבעל כיון דהוא גוף הטומאה.

חילוקי רשויות בנדה

ספק טומאת ראייה

עי' תוס' שם, **עוד** י"ל דלא גמרי מסוטה אלא טומאת מגע ולא טומאת ראייה, **[וכ"כ בשטמ"ק בב"ק יא א' בשם הרא"ש, ועי' שער"י ש"א פי"ד דנקט דכונת הרא"ש שם למשי"כ לחלק בשמעתין]**.

ובטעם חילוקא דטומאת ראייה, **עי'** שער"י ש"א פי"ד דביאר דהוי ספק בגוף הטומאה ולא דמי לסוטה דאיכא ודאי טומאה וספק מגע, וכעין שיטת הר"ן ותוס' רי"ד הובא לעיל, **וכ"מ** ממה שהקשו תוס' לקמן יז ב' ד"ה "אין" מדם תבוסה, **ועי'** ערוך לנר שם. **[וע"ע שער"י שם דהכריח דנידון התוס' על האשה דלענין הטהרות חשיב ספק מגע]**.

נחלקו האחרונים אי סברת האי חילוקא דטומאת ראייה הוא דווקא לענין ס"ט ברה"ר או אף לקולא לענין ס"ט ברה"י, **דבסדרי** טהרה סי' קצ"ו סקכ"ג ד"ה "וראית" הביא משו"ת זכרון יוסף דדוקא לענין רה"ר, אבל ס"ט ברה"י ילפי' ק"ו מסוטה, **אולם** עיי"ש דמתוס' לקמן יז ב' ד"ה "ואין", מבואר דהוא אף לענין ס"ט ברה"י, **וכן** נקט המהר"ם לקמן כא א' ע"ד התוס' ד"ה ורבנן עיי"ש, **[וע"ע חזון יחזקאל פ"א ה"א]**, **וע"ע** להלן דלשי' האחרונים דאף טומאת ראייה ילפי' דלא מוקמי אחזקה, בע"כ דכ"ד התוס' דווקא לענין ס"ט ברה"ר.

ע"ע ספר ישועות יעקב סוף הלכות נדה בחידושים מנכדו דהקשה בעיקר תי' התוס' הא גבי נדה איכא נמי ספק טומאת משא, **[מחמת משא הדם]** וא"כ אע"פ דליכא לטמאותה משום ספק ראייה מ"מ נטמאנה מחמת ספק משא, ועיי"ש דמה"ט נטה לפרש כונת תוס' דוקא לענין ס"ט ברה"ר דבהא משום ספק משא טהורה לגמרי, **ויש** שפי' עפ"ד השער"י הנ"ל דאין כונת התוס' לחלק בין ראייה למגע אלא עיקר דבריהם דשאני נדה דהוא טומאת ראייה שהספק בגוף הטומאה ובכה"ג ליכא למילף מסוטה, דלפי"ז א"ש דאף לענין טומאת משא הוי ספק בגוף הטומאה. **ובשם** החזו"א מטיין לפרש דלא שייך לדון טומאת משא כיון דשבע ליה טומאה, **וע"ע** חזו"א קט"ז סק"ד.

ע"ע מהר"ם לקמן כא א' ע"ד תוס' "ורבנן" דמבואר דספק ראייה אע"ג דלא ילפי' מסוטה לטמא בתורת ודאי, מ"מ לא מוקמי אחזקה, **ובערוך לנר** ופתחי נדה שם הקשו דודאי מוקמי אחזקה וכמבואר בתוס' יז ב', ובדעת המהר"ם מבואר דאע"ג דלא ילפי' מסוטה דין ספק כודאי מ"מ ילפי' האי הילכתא דלא מוקמי אחזקה **[וכדס"ל חולין ט ב' הובא לעיל דנתחדש ב' הלכות בס"ט ברה"י]**, **וע"ע** להלן דיתכן כונת המהר"ם דילפי' מקרא דרב גידל.

גדר ילפותא דרב גידל

מבואר בתוס' דאע"ג דבנדה לא ילפי' חילוקי רשויות מסוטה, מ"מ דבר שאין בו דעת לישאל ילפי' מקרא דרב גידל המבואר סוטה כח א' **[אולם** ברש"י ה' ב' ד"ה "מכדי" מבואר דאבד"ל ילפי' מסוטה], **ומצינו** באחרונים כמה עיונים, **א- במהר"ם** הקשה לתי' קמא דתוס' דלא ילפי' מסוטה טומאה למפרע, עדיין תקשי דמ"מ נילף מדרב גידל לטמא ברה"י, ותי' דאף מדרב גידל אין טמא בדבר שיבד"ל אלא מכאן ולהבא. **ב- עי'** אבי עזרי פ"ט מאיסורי ביאה ה"ג דהקשה לתי' בתרא דתוס' דלא ילפי' טומאת ראייה מסוטה, דמ"מ נילף מרב גידל דיהא טמא בדבר שיבד"ל, **[עוד** הוסיף להקשות להמבואר בסוטה כט א' דמקרא דרב גידל בלא פרשת סוטה הוה ילפי' לטמא דבר שיבד"ל אף ברה"ר, א"כ טומאת ראייה דלא ילפי' מסוטה נילף מדרב גידל דטמא אף ברה"ר]. **ולהך** גיסא דדברי התוס' קאי אס"ט ברה"ר לחוד, א"ש דלעולם ברה"י בעי' לתי' קמא דלמפרע לא ילפי', והדר תי' המהר"ם לדוכתא דלמפרע לא שייך ללמוד מדרב גידל.

ע"ע שו"ת הגרע"א מהדו"ת ק"ח דמדרב גידל ליכא למילף אלא דלא מוקמי אחזקה אבל דינא דספק כודאי לא ילפי' אלא מסוטה, **[ובזה כתב ליישב קו' התוס' לקמן ד"ה "והלל" היכי ילפי' ס"ט ברה"י במקום חזקה]**, **ויש** שפי' לפי"ז כונת המהר"ם הובא לעיל דאע"ג דלא ילפי' ראייה מסוטה, מ"מ לא מוקמי אחזקה והוא משום דינא דרב גידל.

חילוקי רשויות בנדה

חילוקי רשויות לענין נדה לבעלה

עי' תוס' ב"ק יא א' ד"ה "דאין" דלענין לאוסרה לבעלה לא אמרי' חילוקי רשויות, ובש"ס ש"א פ"ב פי' דבריהם דאיסור נדה לבעלה אינו איסור טומאה רק איסור עריות, וכ"כ הנוב"י מהדו"ת יו"ד סי' ק"כ [ועיי"ש דכתב לדמות לספק נבילה דלענין טומאתה דנים חילוקי רשויות, ולענין איסור אכילה פשיטא דאין דנים], אולם בחלקת יואב יו"ד סי' כ"ט, ובשער"י ש"א פ"ד כתבו להוכיח מכמה דוכתי דאיסורה לבעלה נמי תלוי בדין הטומאה, ולכך פי' השער"י כונת התוס' דמ"מ אין איסור טומאתה לבעלה כדין איסור כניסתה למקדש, דהתם הוא מחמת הטומאה עצמה, משא"כ לבעלה אין האיסור ע"י הטומאה עצמה אלא דמשתנה דינה לפי דיני העריות הלכך לא נאמר בהא חילוקי רשויות, [ועיי"ש דלענין טומאת בעל נדה יש לדון דנימא חילוקי רשויות], וע"ע חי' הגרש"ש ב"ק פי' י"ד מבן המחבר, דפי' כונת התוס' עפ"י מש"כ האחיעזר דדין ס"ט ברה"י הוא טומאה חדשה, דלפי"ז פשיטא דלא שייך בהא טומאה איסור נדה [ולפי"ז תי' התוס' דווקא לענין ס"ט ברה"י, אולם עי' תוס' רבינו פרץ שם דפי' אף לענין רה"ר]. וע"ע קוב"ש ח"ב סי' מ"ג, ואתוון דאורייתא משכ"ב.

ובעיקר דברי התוס' שם מבואר דשייך אף באשה עצמה הכרעת רשויות, וצ"ע למש"כ האחרונים הובא לעיל דהאשה עצמה חשיבה גוף טומאה ואין בה דיני רשויות.

ע"ע תורא"ש הובא בשטמ"ק דפי' דאין דנים חילוקי רשויות לענין לאוסרה על בעלה כיון דטומאה יוצאה מגופה, ולא דמי לסוטה דהוא ספק מגע, ועי' שער"י שם מש"פ בדבריו.

ע"ע תוס' סוטה כח ב' ד"ה "ברה"ר" דהקשו אהא דתנן נדה ס' ב' שלוש נשים שהיו ישנים במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהם כולם טמאות, ואמאי לא אמרי' ס"ט ברה"ר, ועי' רש"ש שם דמבואר דאף לאוסרה על בעלה איכא דיני רשויות כיון דתלוי בדיני הטומאה.

תוד"ה "והלל" [ב ע"א]

"דלא גמרינן מסוטה אלא דבר" כו', ובאחיעזר נסתפק אי דין ס"ט ברה"י הוא בתורת בירור או הנהגה, וכתב דלכא"ו מדברי התוס' דל"א אלא בדבר שיכול להיות מבורר, מבואר שהוא בתורת בירור ודחה, וע"ע ש"ש פ"ב הובא להלן.

"וכן משמע בריש שני נזירים כו', עי' מהר"ם חולין ט ב' על תוד"ה "התם" דהקשה דכיון דלא ילפי' ההיא דב' נזירים מסוטה, אמאי לא מוקמי' אחזקה טהרה, ותי' דנתחדש בס"ט ברה"י ב' הלכות [וכדלעיל], והא דלא ילפי' מסוטה אלא בדבר שיכול להיות, היינו לענין ההלכה דספק כודאי, וכ"כ הש"ש ש"א פ"ז וגליון רעק"א תרומות פ"ח מ"ח, וע"ע מהרש"א שם, ואחיעזר ח"א ס"ז סק"ו, ובגדר ההלכה דאין מעמידים אחזקה, מטין משמיה דהגר"ח שמואלביץ לפרש דכיון דילפי' דס"ט ברה"י חל בה דין ספק לא שייך בה הכרעת החזקה, כיון דכל ענין החזקה הוא לסלק הספק, אולם ממש"כ התוס' בסו"ד דאף חזקה שאינה טמאה בודאי ל"א ברה"י, בע"כ דאין הגדר כהנ"ל דהא חזקה כה"ג אינה מסלקת הספק. אמנם בעונג יו"ט אבה"ע סי' רע"ט נקט דהטעם דאין מעמידין אחזקה הוא מחמת ההלכה דספק כודאי, ובוזה תמה דא"כ גבי נזיר לוקמי אחזקה, ולכך פי' דאף בדבר שאין יכול להיות אמרי' ס"ט, וטעמא דנזיר מביא קרבן טהרה משום דלא אמרי' ספק כודאי לקולא, וע"ע כתבי הגר"ח אות שי"ד בד' הרמב"ם. וב"סוד הנך ב' הלכות צ"ב היכי ילפי' דין ספק כודאי דמהא דאסורה לבעלה [כדפרש"י] ליכא למילף דדילמא הוא בתורת ספק, ועי' ערוך לנר ע"ד רש"י ג א' משכ"ב.

ע"ע אחיעזר ח"א סי' א' אות ב' דנסתפק אי דין ספק כודאי הוא בתורת בירור ודינו כדן הטומאה שנגעה בה, או דלא הוי אלא בתורת הנהגה וחשיב טומאה חדשה, ובוזה כתב ליישב קו' התוס' מב' נזירים עיי"ש.

"וכן גבי שני שבילים", עי' ש"ש פ"ב דכתב לבאר החילוק, דחזקה אינו הוראה ודאית הלכך מחזיקין אף בדבר שאין יכול להיות, משא"כ ס"ט דהוי הוראה ודאית, וע"ע אחיעזר ח"א סי' ז' אות ו'. ע"ע חמד"ש שם בדב' הר"ש והרא"ש פ"ה דטהרות, [וכ"מ רש"י פסחים י א', וכתובות כז ד"ה "אם נשאלו"], מבואר דטעמא דב' שבילים דטהור בזאח"ז הוא משום דינא דס"ט ברה"י ודלא כתוס'.

וי"ל כיון דקינא לה ונסתרה איתרע חזקתה", עי' קה"י טהרות סי' ס"א הובא לעיל דכ"ד התוס' לר"ש, אבל לרבנן דל"ל קינוי וסתירה ברה"י כמבואר בשמעתין לא ילפי' מסוטה אלא היכא דאיכא חזקה.

וא"ת א"כ היכי ילפינן מסוטה דברה"י ספקו טמא כו', עי' שו"ת הגרע"א מהדו"ת סי' ק"ח דתי' דמקרא דרב גידל המבואר סוטה כט א' [הובא בתוס' ד"ה "מעליע"] איכא למילף דלא מוקמי' אחזקה, והדר ילפי' דין ספק כודאי מסוטה [ועי' אשר לשלמה תנינא סי' י"ב מה שפילפל בדבריו], וע"ע ש"ש ש"א פ"ז, וחמד"ש יו"ד סי' ה' סק"ה דתי' קו' התוס' באופ"א.

וי"ל דילפינן מסוטה שעשאה הכתוב ודאי כו', עי' חמד"ש שם דפי' דס"ל לתוס' דטעמא דאין מעמידין אחזקה הוא משום דין ספק כודאי, וכיון דילפי' מסוטה דספק כודאי ממילא ידעי' דה"ה דאין מעמידים אחזקה, [וצ"ע מדברי התוס' לעיל גבי נזיר]. ע"ע תורא"ש לקמן ג א' סוד"ה "מה", וע"ע תורא"ש חולין ט ב' דהוסיף דאע"פ דאיכא רגלים לדבר מ"מ אית בה חזקה דמעיקרא ועשאה הכתוב כאלו הוא ודאי.

ג ע"א

גמ' ומ"ש ממבוי, **עי'** רש"י ותוס' דלשמאי פריך, דלהלל י"ל דבמבוי תולין, ולפי"ז צ"ל דמבוי נמי חשיב ריעותא מגופיה, וכן מפורש בריטב"א לעיל ב' א'.

ובעיקר קו' הגמ', **עי'** מי נדה דהקשה היכי מיירי אי הוי המבוי רה"ר הו"ל לאקשווי דיהא טהור משום ס"ט ברה"ר, ואי מיירי ברה"י א"כ י"ל דשאני מבוי דטמא משום ס"ט ברה"י, משא"כ נדה דהוי ספק ראייה ולא ילפי' מסוטה כמו שכתבו תוס' לעיל **וע"ע** מהרש"א לעיל ב' ב' על רש"י ד"ה "טומאה", ולשי' הראשונים לעיל דאף בס"ט ברה"ר בעי' לחזקה י"ל דאיירי ברה"ר וא"ש. **ע"ע** פירוש המשניות לרמב"ם פ"ז דפי' טעמא דטהרות שנעשו במבוי טמאות משום דהו"ל ס"ט ברה"י, **וצ"ע** דבשמעתין מבואר הטעם משום חזקה, **ועוד** דהו"ל ס"ט למפרע דלא ילפי' מסוטה כמו שכתבו תוס' לעיל ב' ב', **[ולד'** המהרש"א דבליכא חזקה אמרי' ס"ט למפרע א"ש], **ויש** שפי' דגבי מבוי איכא ב' ספיקות חדא אי היה השרץ במבוי קודם לכן, ואת"ל דהיה השרץ במבוי מאן יימר דנגעו בהם הטהרות, וכמש"כ במשנה אחרונה פ"ז מ"ד, הלכך גבי ספק הראשון דהוי למפרע לא מהני דינא דס"ט, ובעינן לטעמא דחזקה, ובספק השני לענין הטהרות דהוי מכאן ולהבא וליכא ע"ז חזקה לטומאה, בעי' לטעמא דס"ט ברה"י.

כיון דאיכא שרצים, **עי'** עדות ביהוסף הובא באסיפת זקנים דגדר ריעותא דאתו מעלמא משום דאי אפשר לתלות שבאו עכשיו, וכעין סברת התוס' לענין כתמים, **וע"ע** מי נדה.

כתרתי לריעותא דמי, **עי'** רשב"א וריטב"א דמ"מ לא הוי כודאי כמבואר דאין שורפין עליו את הטומאה, **וע"ע** הגהות הרד"ל, **אולם** בד' הר"מ הנ"ל מבואר דהוי ודאי ושורפין את התרומה, וכן הביא המאירי בשם י"מ.

תוד"ה ושרצים וי"ל דהואיל כו', **עי'** חת"ס דמבואר כונת התוס' כד' הרשב"א בתוה"ב ב"ג ש"ן, וחולין יא א' דאין מעמידים אחזקה דמעיקרא אלא היכא דשייך לתלות דהשתא אירע השינוי, אבל היכא דא"א לתלות שאירע עכשיו, יצאה מחזקתו, **אולם** בבכור שור חולין י ב' ד"ה "פר"ח" פי' דיתכן דהתוס' ס"ל דאף כתם יבש מוקמי' אחזקה דמעיקרא עד זמן שיוכל להתייבש אלא דמ"מ לא פלוג ובכל ענין טמא למפרע.

גמ', **ואב"א** היינו טעמא דשמאי כו', **נחלקו** הראשונים באופן פלוגתת שמאי והלל, **שיטת** רש"י והרשב"א דאיירי בראתה ע"י בדיקה וטעמא דשמאי דמדלא ארגשה ודאי בבדיקת עד נפק, **ועי'** מרומי שדה ב' א' [ומהרש"ל] וחיודוד הלכות הובא לעיל דמבואר דהיכא דראתה ע"י הרגשה גמורה שלא בבדיקת עד כו"ע מודו דלא חיישינן למעלי"ע, ואי ראתה שלא בהרגשה כו"ע מודו דחיישינן. **ובמרומי** שדה שם הוסיף לפרש דפלוגתת שמאי והלל אי ראייה ע"י בדיקה בלא הרגשה דאורייתא או לאו, וכבר האריכו בזה הפלתי וסד"ט קפ"ג סק"ב ואכ"מ.

שיטת תוס' ורמב"ן דשמאי איירי בראתה ע"י הרגשה וטעמא דבלא הרגשה נמי לא חיישינן, משום לא פלוג. **ובדעת** הלל דכסבורה הרגשת מי רגלים, **עי'** חזו"א צ"ז סק"א דנסתפק אי פליג אף בהרגשה, או דוקא שלא בהרגשה. **ולהך** גיסא דפלוגתתם בהרגשה גמורה, **עי'** חזו"א צ"ז ב' ד"ה "שם" דלפי"ז עיקר הספק דלמא הגס הגס חזיתיה והתחיל הראיה מאתמול ע"י דם אחר, **וצ"ע** ממש"כ תוס' לקמן ע"ב ד"ה "אביי" דלא חיישינן שמא דם אחר נפל, **ויתכן** דכ"ד התוס' להלן דווקא לטעמא דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתא.

ע"ע חזו"ד סי' ק"צ סק"א דפי' פלוגתת שמאי והלל בהרגשה דבר לח זב ממקורה דבהא שייך לדון דילמא אתמול ג"כ היה זב וכסבורה הרגשת מ"ר, אבל בהרגשה גמורה לכו"ע לא חיישינן, ויתכן דזהו נמי כונת התוס', **אולם** בשו"ת חת"ס יו"ד קמ"ה כתב להוכיח מהא דמפרקי' ישנה נמי אגב צערא מיתערא, דמבואר דהרגשת דבר לח לא הוי הרגשה, דאל"כ יש לחוש בישנה דילמא ראתה ע"י הרגשת דבר לח דע"ז לא מיתערא.

גמ' אגב צערא, **עי'** פלוגתת המנח"י ומהר"ם הובא בסדרי טהרה סי' ק"צ סקל"ו אי הלל נמי ס"ל אגב צערא מיתערא ואינו מחמיר רק לקדשים, או דס"ל דישנה אינה מרגשת, ונפק"מ בכתם הנמצא בישנה אי מטמא מדאורייתא או מדרבנן.

ע"ע נוב"י תנינא סי' ק"כ דהקשה אמאי לא הקשו תוס' ד"ה "מודה" דישנה אין בה דעת לישאל, והוכיח דישנה חשיב יבד"ל, וצ"ע דהא הנגיעה בטהרות היה כשנעוררה משנתה דהיה בה דעת להשאל.

תוד"ה ואב"א, **עי'** מהרש"א דמבואר דאע"ג דס"ל להלל טעמא דמרגשת לענין דתולין בתרו"ק, מ"מ טעמא דחולין משום חזקה, **אולם** בחידוד הלכות דחה דבריו.

וברמב"ן הוסיף להכריח דטעמא דהלל משום חזקה דאל"כ אמאי אין שורפין להלל אף ברה"ר, **ובחי'** הר"ן הקשה כע"ז אמאי אין שורפין כד"ן רה"י. ומשמע דכונתו מדין ס"ט ברה"י, וצ"ב דהא הו"ל ודאי מגע וספק טומאה דלא ילפי' מסוטה כמו שכתב לעיל.

אמנם בתוס' ישנים פליג אתוס', דל"ב לית ליה כלל טעמא דחזקה וס"ל דהרגשה אחני לשוטה לענין חולין, **וכ"מ** ברשב"א ב' ב' ד"ה "ויש לי", [ותורא"ש קידושין עט א'], **ובחידוד** הלכות נסתפק אי דברי התו"י אזלי אף להלל או לאו.

ע"ע משמעות הרמב"ן דלהלל בעי' לטעמא דחזקה ולשמאי לא בעי' אלא לטעמא דמרגשת, **ועי"ש** עוד בסו"ד מש"פ לד' הי"מ דילפי' מסוטה דס"ט למפרע טהור לגמרי.

תוד"ה מרגשת וא"ת וכי בדקה כו', **עי'** מי נדה דהקשה דבלא הרגישה כיון דהטומאה מדרבנן, הו"ל ספיקא דרבנן לקולא וליכא למיחש למעל"ע, **ובפלת' סי'** קפ"ג [בתפא"י] כתב להוכיח מה"ט דס"ל לתוס' דבראתה ע"י בדיקה בלא הרגשה טמאה מדאורייתא, **ועי'** שו"ת רע"א סי' ס"ב ד"ה "ובאמת" מה שדחה, **ועי'** חידוד הלכות מש"כ לדקדק מסו"ד התוס' בד' הלל.

בא"ד ורש"י שם פי' כו', **עי'** או"ש פי"ט מאיסורי ביאה הכ"ט דתי' שיטת רש"י דכיון דא"א לחוש למעל"ע שלם לא גזרו כלל. **בא"ד** אלא שמאי אית ליה דלעולם כו', **עי'** חזו"א צ' סק"א דהקשה מלקמן נז' ב' דמבואר דהרגשת עד מבטלת הרגשת דם ועי"ש מש"כ ליישב ואכ"מ.

תוד"ה מודה שמאי בשוטה וא"ת כו', **עי'** ערוך לנר דהקשה דהא כיון דהספק הוא באשה והיא אבד"ל א"כ הוכרע דינה לטהרה ומאי אחני הא דהנוגע אבד"ל, **ובאחיעזר סי'** א' סק"ג תי' דאין דנים על האשה, ומתירי חדא דהיא גוף הטומאה ולא נאמר בה דין ס"ט כמבואר טהרות פי"ו מ"א גבי מסוכן, **ועוד** דכיון דודאי טמאה ואין נפק"מ בדידה אין דנים אלא הנוגע. **וע"ע** רמב"ן, וחי' הר"ן שתי' באופ"א.

בא"ד וי"ל כגון אדם שנגע בה ורוצה כו', **צ"ב** דהא אדם הנוגע הוי כנגיעת חולין דטהור לכו"ע, ואמאי נטמא במגע השוטה, **ויש** שפי' עפי"ד הגרע"א לקמן ו' א', דנסתפק אי מחמירין חומרת קדשים וטהרות אף לענין נגע בחולין והחולין נגעו בטהרות, דלפי"ז א"ש כונת התוס' דאעפ"י דהאדם דינו כחולין מ"מ נטמא לענין מגע בטהרות, **ובחזו"א** טהרות סי' ג' סק"ב נקט דאין החולין נטמאים כלל, אמנם מי שהוחזק לתרומה אע"פ דהוי חולין דינו כתרומה לענין חומרת מעל"ע, **ויש** שפי' לפי"ז דזהו כונת התוס' במש"כ ורוצה לעסוק בקדשים.

גמ' והא איכא כתמים, **נחלקו** הראשונים אי קו' הגמ' אלמפרע או מכאן ולהבא, **עי'** רמב"ן רשב"א וריטב"א וחי' הר"ן ומהרש"א ופתחי נדה בד' רש"י, ומהר"ם בד' תוס', **וע"ע** תורא"ש ג' ב', **ובחידוד** הלכות פי' דרש"י ותוס' אזלי לשיטתם לקמן נח א' אי גזירת כתמים משום חשש דילמא ארגשה והוי לתא דאורייתא או לאו.

ע"ע מהר"ם דפי' קו' הגמ' באופ"א, **ועי'** שו"ת רעק"א סי' ס"ב [נד' בשמעתין] וחזו"א צ"ט סק"א אי לשי' המהר"ם למסקנא מטמא שמאי כתמים למפרע או לאו.

ע"ע מהרש"א על תוד"ה "מרגשת" דלהאי תירוצא דטעמא דשמאי משום מרגשת, א"ש הא דמטמא כתמים למפרע משום דהשתא נמי לא ארגשה ול"א לא פלוג כד"ן שוטה ומוך, ואין צריכים לתי' תוד"ה "ושרצים", [והא דאקשי' והא איכא כתמים היינו דווקא לענין דניחוש דאתו מעלמא].

ג ע"ב

תוד"ה איכא בינייהו וי"ל כו', ע"י ערוך לנר דאע"ג דכתבו התוס' לעיל דלא שייך מרגשת בשוטה ה"מ לטהר בודאי. **ובעיקר** תירוצם, הקשה הערולי"נ לפמ"ש"כ תוס' לעיל דטעמא דשוטה טהורה בחולין משום חזקה א"כ קשיא מקוה, **[וכן** הק' הרמב"ן ג' א' ד"ה "והאיכא" כע"ז להלל דמטהר בחולין אע"פ דל"ל טעמא דהרגשה דבע"כ הוא משום חזקה, וא"כ קשיא מקוה], **ותי'** הערלי"נ דבמקוה נמי אין טמא אלא לענין טהרות, **אולם** בתורא"ש ד"ה "אמר" לכא' משמע דבמקוה איירי אף בחולין, וכן מוכרח מדינא דחבית לעיל ב' ב' דהא התם איירי לענין חולין וצ"ע.

ע"ע ספר מים חיים הובא באסיפת זקנים דהקשה למש"כ התוס' לעיל דהיכא דמצאה דם ולא הרגישה דטמאה משום לא פלוג, א"כ בע"כ דמדאורייתא טהורה משום חזקה [דאי מדאורייתא בעי' טעמא דמרגשת לא שייך למימר לא פלוג שאינו אלא בגזירות חכמים], וא"כ קשיא מקוה.

בא"ד וא"ת כו', ע"י פתחי נדה דפי' קו' דווקא לתי הראשון דס"ל דלא בעי' לחילוקא דתרל"ר. **ובעיקר** דמיון מקוה לנגע אחד בלילה, צ"ב דשאני מקוה דאיכא ריעותא מגופיה וכדמבואר לעיל דאקשי' מקוה אנדה וכמ"ש"פ בריטב"א שם, **ויש** שפי' דקו' לענין חולין דאהא ליכא טעמא דריעותא מגופיה, ולפי"ז מבואר דבמקוה מטמאין אף לחולין ודלא כהערוך לנר הובא לעיל.

בא"ד, וי"ל דלא כו' ע"י פתחי נדה דכונתם דלענין רה"י הוא דאמרי' דלא בעי' לסברת תרל"ר אבל ברה"ר ודאי דבעי' לסברת תרל"ר, **ובתורא"ש** מבואר דאף ברה"ר לא בעי' לטעמא דתרל"ר וצ"ב. **ובעיקר** תי' צ"ב למש"כ לעיל ב' א' דנגע באחד בלילה אין טמא אלא מדרבנן אבל מדאורייתא טהור אף ברה"י [בלאו דין רשויות], א"כ ק' אף מרה"י מ"ש נגע ממקוה.

ע"ע רעק"א דהקשה דכיון דמכח רומיא דמקוה אנגע באחד בלילה בעי' לטעמא דתרל"ר כדתיירצו התוס', א"כ מאי ס"ד להקשות בקידושין עט א' אדשמואל.

תוד"ה לאביי ואין לומר כו' ע"י מהרש"א, ובעיקר דברי התוס', ע"י רש"י משה"ק, **וע"ע** ש"ש ש"ג פ"ד מש"כ לדון עפ"י דבריהם.

ע"ע רשב"א דהוה מצי למימר איכא בינייהו בין ל"ק להנך לישנות שוטה, ומבואר דס"ל דאף ללישנא דאי הוי דם מעיקרא הוה אתי חיישינן שמא דם אחר נפל.

גמ' תניא כי האי לישנא כו' אמר לו הלל לשמאי כו', ע"י תורא"ש, רמב"ן, רשב"א, וריטב"א אמאי לא הקשה הלל לדנפשיה מ"ש מקופה דטמאים אף לחולין ושורפין, ומעל"ע אינו אלא לקדשים ותולין, **ועי"ש** בתירוצם דנחלקו בדינא דקופה אי טמאות מעיקר הדין ושורפים, או דלא הוי אלא סייג ותולין, ויבואר בשמעתא דקופה.

גמ' ומיהו עשה סייג לדבריק, ע"י תורא"ש משה"ק, **וכן** הק' התו"י לעיל ג' א', **אולם** בריטב"א לעיל ב' א' פי' קו' הגמ' לעיל מ"ט דשמאי, דהוא מדאורייתא.

שמעתתא דקופה

דעת שמאי והלל

ג ב', תניא כי האי לישנא כו' אמר לו הלל לשמאי אי אתה כו', **נחלקו** הראשונים אי קופה דמודו שמאי והלל טמאות ודאי ושורפין, או לאו, **עי' רמב"ן וחי'** הר"ן דטמאות ודאי וכדין נגע באחד בלילה דבלא ראוהו חי טמא ודאי ושורפין, **ועי'** משל"מ פ"י ממקואות ה"ז דס"ל כשעת מציאתן דאורייתא וטמאות אף לענין חולין ולפ"ז ה"ה קופה ויבואר להלן, **וכן** משמעות תוס' ב' א' דפ"י הטעם דאין שורפין להלל בנדה משום דלא יהא לבו נוקפו, ולפ"ז בקופה דל"י האי טעמא שורפין, **וכ"כ** התורא"ש בשמעתין, אולם ס"ל שם דדין נדה וקופה שוה לנגע באחד בלילה דבתרומהו לא מחמרי אלא לענין תרומה ודלא כהרמב"ן ויבואר להלן, **אולם** **עי' רשב"א** דהאריך להוכיח בקושיות דאין שורפין אלא תולין, ולא דמי לנגע באחד בלילה דשאני התם דאיכא ודאי מגע, **ועי'** פתחי נדה דהאריך דהרמב"ן בעצמו נזהר בלשונו הקצר ליישב כל קו' הרשב"א.

עי' רמב"ן שם דטעמא דלא אקשי הלל לנפשיה אמאי גבי קופה שורפין ובאשה תולין, משום דס"ל חילוקא דשולים לענין דבאשה לא הוי טומאה ודאית, **ובחי'** הר"ן פ' דשאני אשה בדוקה היא, **וצ"ב** דהא הרמב"ן נמי ס"ל לעיל ב' ב' דאשה בדוקה ואמאי לא חילק כהר"ן, **ובתוס'** ב' א' **ותורא"ש** בשמעתין מבואר דבאשה לא החמירו לשרוף משום פריה ורביה.

ובעיקר חילוקא דשמאי דשאני נדה דאין לה שולים, **עי' תוס'** לעיל ב' א' דהיינו דווקא לטעמא דאם איתא דהוה דם כו' אבל לשאר לישני צ"ל דס"ל לשמאי דקופה אינה בדוקה ואשה בדוקה, **וכ"כ** התורא"ש בשמעתין ד"ה "התם" בת"י הא', ובת"י הב' נקט דאף לשמאי אינה בדוקה אלא דמ"מ איכא חזקת טהרה, **וכ"כ** המהרש"א ג' ב' בדעת רש"י ד"ה "סייג", **ועי'** מהרש"ל ע"ד התוס' שם דאף לטעמא דמרגשת צ"ל דקופה אינה בדוקה דאף בקופה שייך טעמא דהרגשה, אולם המהרש"א פליג עיי"ש. **ובת"י** פ"י טעמא דשמאי משום פו"ר, **וכ"כ** התורא"ש לקמן ד' א', **ועי'** תוס' עירובין לה ב' ד"ה "כל" דהביא ב' הפירושים, ואע"ג דכולהו לישני לא ס"ל טעמא דפו"ר, מ"מ מהני לכו"ע דלא לימא כשעמ"צ.

פלוגתת חזקיה ור"י

עי' רשב"א וריטב"א דכתבו להוכיח דפלוגתת חזקיה ור"י דווקא לענין לתלות ולכו"ע אין שורפין, **וכ"כ** הפתחי נדה בד' הרמב"ן ובזה כתב ליישב קו' הרשב"א, **[אולם]** ממש"כ תוס' ד"ה "כי פליגי" בסוה"ד דלר"י קופה דשמאי איירי אף באין לה שולים, מבואר דשורפים אף בכה"ג דהא שיטת התוס' דקופה דשמאי והלל שורפים וכדלעיל], **והא** דאקשי מדינא דשמאי והלל, **לדעת** הרמב"ן [הובא לעיל] דלשמאי והלל שורפין, קשה אף לר"י אמאי תולין ובקופה שורפין, **ולדעת** הרשב"א דאף אליבא דשמאי והלל תולין, ל"ק אלא אליבא דחזקיה אמאי טהור.

לישנא קמא

עי' רשב"א דמהא דאקשי לקמן והא דומיא דאשה, מבואר דעד השתא איירי בבדוקה, ובזה כתב להכריח דדינא דקופה אף לשמאי והלל אינו אלא לתלות, **וצ"ב** דאמאי בעי הלל לעיל ב' א' לטעמא דריעותא מגופה, הא ס"ל דאף בקופה דלא שייך ריעותא מגופה תולין, **עוד** צ"ב מ"ש מראוהו חי דטהור לכו"ע ברה"ר, ויש ליישב. **וברמב"ן** לקמן ד' א' כתב בסו"ד דכולהו לישני ס"ל דשמאי והלל באינו בדוקה, אבל בבדוקה לכו"ע מוקמי אחזקיה, ויל"ד בכונתו.

עי' פתחי נדה לעיל ב' א' בסו"ד התוס' שם דלר"מ דבלא ראוהו חי טהור בע"כ דקופה דשמאי והלל מודו, מייירי באינה בדוקה.

עי' תוד"ה "כי פליגי" בסו"ד דנקטו דלר"י דאין לה שולים ואיכא אוגנים טמא ה"ה דשמאי והלל איירי בליכא שולים, **ועי'** פתחי נדה דלפ"ז בע"כ דאשה אין לה אוגנים ולכך טהורה לשמאי [ועיי"ש עוד דכתב להוכיח דס"ל לתוס' כשיטת הרשב"א דשמאי והלל ס"ל תולין], **אולם** **עי' רמב"ן** דנקט דאשה נמי אית ליה אוגנים, ולכך הקשה הלל לשמאי דנימא תולין.

עשרה דליים

עי' רש"י דפ"י דמערה בדלי אחד עשרה פעמים לכלי גדול, **אולם** ברמב"ם פ"ז מאבה"ט ה"א פ"י דמערה בעשרה דליים לעשרה כלים, **ועי'** פלוגתת הר"מ ורשב"ד שם אי טעמא דבליכא שולים טהור משום אבד"ל, או משום דאין מחזיקין מכלי לכלי, **ובכס"מ** שם האריך לתמוה בשיטת הר"מ, **ועי'** ערו"ג בשמעתין.

שמעתתא דקופה

ע"ע תוס' ד"ה "והתניא" דפי' בבי' אופנים מתני' דטהרות פ"ד, ובעיקר תי' הבי' הא דטהרות כולם ואין מחמרי' כדן שעת מציאתן, עי' חזו"א סי' רט"ו משום דאין מחזיקין מכלי לכלי וכשיטת הראב"ד.

לישנא דקופה בדוקה [רשויות בקופה]

מבואר דשמאי והלל מודו באינה בדוקה ופלוגתת חזקיה ור"י בקופה בדוקה, וטעמא דר"י משום דאימור עם סלוק ידו נפל, ועי' מי נדה דהקשה דהא כיון דר"י בע"כ אזיל בתר שעת מציאתן [דאל"ה ליכא למיחש לנפילת שרץ] א"כ אמאי לא פי' הש"ס טעמא דר"י כפשוטו משום דאזיל בתר שעת מציאתן.

ע"ע תוס' דברה"ר לכו"ע טהור כדן ראוהו חי ופלוגתתם ברה"י, ובעיקר הכרעת רשויות בקופה מצינו בזה פלוגתת ראשונים.

לענין רה"י- עי' תורא"ש לעיל ב' א' דלמש"כ תוס' דס"ט למפרע לא ילפי' מסוטה, ה"ה ראוהו חי ולכא"ו ה"ה בקופה דהוי ס"ט למפרע לא ילפי' מסוטה, והא דברה"י טמא לר"י אינו אלא משום חומרא [וא"ש טעמא דחזקיה דמטהר ברה"י, וכן א"ש לפי"ז הא דהקשו התוס' מראוהו חי ולא הקשו מ"ש מסוטה], אולם בשו"ת הרשב"א ח"א שני"ט פי' הטעם דבקופה אין דנים רשויות דלא דמי לסוטה כיון דליכא טומאה ודאית. ומשמע דבראוהו חי טמא אף לחזקיה ברה"י, וצ"ב אמאי לא פי' משום ס"ט למפרע כדס"ל לעיל ב' ב' לענין נדה, ויתכן דשאני התם דננין על גוף האשה משא"כ בקופה ונגע דדנים על הטהרות חשיב מכאן ולהבא.

ע"ע תורא"ש בשמעתין ד"ה "וחכמים" דמשמע מקו' דבראוהו חי טמא ברה"י אף לחולין, ויתכן דאזיל לשיטתו לעיל ב' א' דאף ס"ט למפרע ילפי' מסוטה וכל דבריו שם דבראוהו חי מדרבנן הוא בשיטת התוס', ועי' שם עוד ד"ה "כי פליגי" דנקט דאף לחזקיה מטמאי ראוהו חי ברה"י וקופה שאני משום דאם איתא דהוה שרץ מעיקרא הוה חזי ליה.

ע"ע רש"י לקמן ע"ב ד"ה "מכדי" דמבואר דטעמא דחזקיה דטהור ברה"י משום דהוי ממל"מ, וכ"כ הריטב"א, וצ"ב להנך לישנות דחזקיה איירי אף באותו זווית.

לענין רה"ר- קופה שאינה בדוקה- לשיטת תורא"ש הנ"ל טמאה לחכמים כדן לא ראוהו חי, ולשיטת הרשב"א דבקופה אין דנים רשויות אין טמא ודאי אלא תולין.

קופה בדוקה- טהורה לכו"ע כדן ראוהו חי, אולם יל"ד אי הטעם משום חזקה או משום ס"ט ברה"ר, ולכא"ו תלוי בפלוגתת הראשונים לעיל ב' א' דלשיטת התוס' שם דאין דנים באשה רה"ר משום דטמאה לפניך צ"ל דקופה ונגע שאני דאיכא חזקה, ולמש"כ המהר"ם בדעת התוס' שם דטעמא דטמא ברה"ר משום דחסר לפניך ואיכא ריעותא מגופה א"כ גבי קופה ונגע דליכא ריעותא מגופה טהור מדינא דס"ט ברה"ר, וכן מבואר במהר"ם ב' ב' על תוד"ה דאיכא"ו ויבואר להלן, וכן לפמ"ש"כ האחרונים לפרש כונת התוס' דווקא באשה משום דדנים על גוף האשה א"כ בקופה דדנים על הטהרות ליכא לסברת טמא לפניך, ולשיטת הראשונים דדנים באשה רה"ר, ה"ה קופה וראוהו חי טהור אף בלא חזקה, וע"ע להלן בעיקר הכרעת רשויות בשמעתא דנגע באחד בלילה.

גדר קופה שאינה בדוקה

עי' מקו"ח סי' תס"ז סק"א דאף קופה שאינה בדוקה איירי בדקונוה במקום אחר אלא דריעא חזקתה כיון דלא הוחזקה במקום זה והוי ממל"מ, וכן נקט הרעק"א, ובחכ"צ סי' ג' נקט דהורע חזקתה כיון דאיירי בדקוה קודם ימים הרבה, וכן משמעות לשון רש"י ג' ב' ד"ה "בקופה שאינה", וע"ע חזו"א סי' רט"ו דדילמא כל שלא זוכר זמן בדיקתה מקרי אינה בדוקה.

אי אשה כבדוקה

גמ' והא דומיא דאשה כו', עי' תוס' לעיל ב' א' דהכריחו מהא דמבואר דאשה אינה בדוקה ומ"מ לא הוי אלא חומרא דתרו"ק, דה"ה בקופה ונגע באחד בלילה לא הוי אלא חומרא, אולם הרמב"ן לעיל ב' ב' נקט דחלוק נגע באחד בלילה מאשה דשאני אשה בדוקה היא, והא דאמר' בשמעתין דאינה בדוקה היינו דאינה בדוקה קצת לענין חומרא דתרו"ק, [וע"ע תורא"ש ג' ב' כע"ז בד' שמא"ן], ובעיקר ד' הרמב"ן צ"ב דהא כיון דס"ל לעיל ב' א' דכל דינא דהלל דתולין הוא דווקא ברה"א אבל ברה"ר טהורה, בע"כ דכל קו' מ"ש מנגע אחד בלילה הוא לענין רה"י, וא"כ מאי אהני תירוצו דאשה בדוקה הא דינא דרה"י הוא אף בבדוק כההיא דראוהו חי.

שמעתתא דקופה

ובעיקר המבואר בשמעתין דלחזקיה אשה אינה בדוקה ולר"י לכאוי' טמאה אף בבדוקה מצינו בזה כמה עיונים, **א- עי'** תוס' לעיל ב' א' דפי' טעמא דשמאי משום דאשה בדוקה, **ובתו"י** הקשה משמעתין דר"י ס"ל דאף בבדוקה טמאות ברה"י, ויתכן דאף תוס' ס"ל כתירוץ דהתו"י דשאני אשה משום פריה ורביה אלא דה"מ בבדוקה, **ועי'** פתחי נדה דהאריך בדברי המהרש"א ג' ב' דפי' כעין התוס' דללישנא דטעמא דשמאי משום חזקה בע"כ דחילוקא דקופה משום דאינה בדוקה.

ב- עי' חזו"א צ"ו ג' דהקשה אמאי בקופה בדוקה פשיטא לתוס' דבר"ה לכו"ע טהורות, הא באשה ס"ל לתוס' לעיל ב' א' דאפי' ברה"ר טמאות, **ותי'** דבע"כ צ"ל דאף לר"י אשה כאינה בדוקה דמי, **ולד'** המהר"ם לעיל ב' א' דטעמא דנדה טמאה ברה"ר משום ב' הטעמים שכתבו התוס' שם דטמאה לפניך ואיכא ריעותא מגופה, א"ש דבקופה וראוהו חי דליכא ריעותא מגופה טהור, **עוד** י"ל דאף אי אשה בדוקה ל"ל חזקה כיון דאיכא ריעותא מגופה משא"כ קופה.

ג- צ"ב לחזקיה דס"ל דאשה אינה בדוקה, אמאי פי' הש"ס לעיל ב' א' טעמא דהלל משום ריעותא מגופה תיפוק ליה משום דאינו בדוקה, ואין לומר דטעם אחד הוא, חדא דלס"ד אשה בדוקה, ומ"מ קאי טעמא דהלל דריעותא מגופה, **וכן** מבואר ממש"כ תוס' לעיל ב' א' בסו"ד דאף לר"מ דל"ל ריעותא דאינו בדוקה אהני טעמא דריעותא מגופה לתלות, **וכ"כ** בחידוד הלכות דקו' הגמ' מ"ש מאשה, אינו על עיקר הדין אמאי לחזקיה תולין דשאני אשה דריעותא מגופה אלא אקשי' על דמיון הדברים, ויש ליישב.

ד- ע"ע חזו"א צ"ו סק"ה דהקשה לר"מ דמטהר אף בלא ראוהו חי ומשום דמוקמי' אחזקה כמש"כ תוס' לעיל ב' א' א"כ אמאי קופה שאינה בדוקה לכו"ע מודו שמאי והלל דטמאות, ותי' דהיינו לענין רה"י דבהא אף לר"מ מטמא.

לישנא דקופה מכוסה

עי' רש"י ותוס' דאיירי בקופה בדוקה, **ועי'** מרומי שדה דלפ"ז צ"ל דה"מ ברה"י אבל ברה"ר טהור לכו"ע כדין ראוהו חי, **אולם** עי' חי' הר"א [ומשמעות הרמב"ן] דהך לישנא ס"ל דאיירי בקופה שאינה בדוקה וכלישנא בתרא.

ע"ע תוס' ד"ה "והא" משה"ק, **ובמהרש"א** פי' כונתם דס"ל דלכולהו לישני אשה חשיבי כאינה בדוקה והלל מדמה להך אוקימתא קופה בדוקה שאינה מכוסה לאשה, **וע"ע** חזו"א צ"ו סק"ב דהקשה מאי הכרחם דתוס' דאיירי בקופה בדוקה הא אף באינה בדוקה קיימא בחזקת טהרה אלא דהחמירו חכמים לענין קדשים וא"כ י"ל דבמכוסה שחזקת טהרתה אלימא לא החמירו.

לישנא בתרא

עי' חי' הר"א דלשיטת רש"י הך לישנא נמי איירי בבדוקה, **וכן** משמעות הריטב"א, **אולם** עי' רמב"ן, וחי' הר"ן דלהך לישנא איירי בקופה שאינה בדוקה אבל בבדוקה טהור כדין ראוהו חי, **ובמרומי** שדה הקשה דהא בראוהו חי טמא ברה"י וא"כ אמאי נקט הרמב"ן דבבדוקה טהור בכל ענין.

ע"ע תורא"ש ד"ה "והא תנן" דהכריח דריו"ח ס"ל אף ברה"ר דמחזיקין ממל"מ, ומבואר דפליגי להך לישנא בקופה שאינה בדוקה, **וכ"כ** החידוד הלכות ב' א' על תוד"ה "מעל"ע" להכריח בד' התוס' שם ממש"כ "דאשה חשיבי מקום מציאתה דאל"ה תיקשי לחזקיה" ומבואר דהך אוקימתא איירי בקופה שאינה בדוקה, דאל"כ מאי קשה לחזקיה דילמא שאני אשה דאינה בדוקה.

שעת מציאתן

מחזיקין ממקום למקום

ד א', נחלקו האחרונים בגדר אין מחזיקין ממקום למקום, **עי'** מקו"ח תס"ז סק"א דנקט דה"מ בספק הבא מעלמא כגון שרץ אבל היכא דהספק הוא בגוף הדבר כגון חבית ספק יין ספק חומץ מחזיקין ממל"מ, ובזה כתב לפרש כונת תוס' ב א' דאשה חשיבא כבדוקה במקום מציאתה, **אולם** עי' שער"י ש"ב דהאריך בקושיות ופי' דאין מחזיקי ממל"מ דווקא היכא דהספק לענין מגע אחרים אבל כשהספק לענין גוף הדבר לא שייך ביה חילוק מקומות, וה"ט דאשה חשיבא מקום מציאתה כיון דדנים על גוף האשה.

עי' ראב"ד פ"ז מאבה"ט ה"א דאף לר"י דמחזיקין ממל"מ מ"מ מכלי לכלי אין מחזיקין, **ווע"ע** גליון הש"ס בשמעתין דהקשה ממתני' טהרות פ"ט מ"ט דמבואר דאין מחזיקין ממל"מ, **ובמשנה** אחרונה שם תי' דהתם איירי בשני כלים וע"פ דברי הראב"ד הנ"ל. ועי' מקו"ח שם סק"ט וגליונות קה"י מש"כ ליישב מתני' שם.

עי' נידון המהר"ם מלובלין הובא במ"א תס"ז סק"ט באחד שלקח כרוב מהחבית והולוכו לבית אחר ונמצא שם חטיה דאין מחזיקין ממל"מ, **ובש"ש** ש"ג פ"ה הקשה דהא קי"ל כר"י דמחזיקין ממל"מ ותי' לפ"ד הראב"ד דאין מחזיקין מכלי לכלי, **ועי'** חזו"א אבה"ע פ' סק"ד דהאריך דאף להראב"ד התם מחזיקין מכלי לכלי, ועי"ש מש"כ בעיקר נידון המהר"ם מלובלין.

עי' פלוגתת תוד"ה ככר, ותורא"ש ד"ה "והתנן" אי לר"י מחזיקין ממל"מ אף בדבר שאיבד"ל ויבואר להלן. **עי'** שער"י ש"ב פ"ב דהקשה למבואר דאף ריו"ח לא קאמר אלא לתלות, אמאי אין מטמא ברה"י בתורת ודאי, ותי' דריו"ח מודה דאין מחזיקין ממל"מ בתורת ודאי וכל דבריו לענין חומרת תרו"ק לחוד.

עי' תוס' לעיל ב א' דכתבו להוכיח דאשה חשיבא מקום מציאתה דאל"ה תיקשי לחזקה, **ועי'** מהרש"ל ומהרש"א ופתחי נדה שם, **ובעיקר** דברי התוס' צ"ב דאף אי נימא דאשה חשיבא ממל"מ עדיין יש לטמאותה מחמת ריעותא מגופה, ויש ליישב.

נגע באחד בלילה

דעת ר"מ לענין רה"ר - מבואר במתני' דטהור אף בלא ראוהו חי, **ועי'** תוס' לעיל ב א' בסוה"ד דהק' מ"ש מאשה דתולין אף ברה"ר ותי' דטעמא דר"מ משום דמוקמי אחזקה ושאינה דאיכא ריעותא מגופה [ולשיטות הראשונים דבאשה טהור ברה"ר לא קשה מידי], **ובש"ש** ש"א פ"ח פי' דאזלי תוס' לשיטתם לעיל דהיכא דודאי טומאה לפניך לא אמרי' ס"ט ברה"ר, לכך פי' טעמא דר"מ משום חזקה ולא משום ס"ט ברה"ר, **ולד'** המהר"ם דכ"ד התוס' לעיל דל"א ס"ט ברה"ר הוא דווקא באיכא ריעותא מגופה, **יתכן** דכונת התוס' לחלק דבנגע מוקמי אחזקה דמעיקרא והו"ל ספק השקול וטהור משום ס"ט ברה"ר משא"כ אשה דאיכא ריעותא מגופה לא אמרי' הכרעת רשויות,

אולם עי' ר"ש טהרות פ"ה מ"ז דמבואר טעמא דר"מ משום ס"ט ברה"ר, ובזה כתב להוכיח דילפי' ס"ט למפרע מסוטה, **וכ"כ** בב"י הגר"א על התוספתא פ"ו הלכה ו', ויל"ד אי כונתם דר"מ פליג אדינא דשעת מציאתן וטעמא דבעי' לס"ט ברה"ר משום דמודה דבלא ראוהו חי ליכא חזקה או דילמא לא פליג אשעת מציאתן ואע"פ דבמקום חזקת טומאה לא אמרי' ס"ט ברה"ר מ"מ ס"ל דאיכא חזקה דמעיקרא, והו"ל ספק השקול, **ועי'** תור"ד קידושין עט א' [הובא להלן] דהקשה דנימא רב ושמאל כתנאי, ומבואר דר"מ פליג אשעת מציאתן.

עי' עירובין לה ב' דאקשי' דר"מ אדר"מ דס"ל התם גבי ספק עירוב דחמר גמל, ובנגע באחד ס"ל דטהור, ובאחרונים הקשו דמבואר דטעמא דר"מ משום חזקה דהא לא שייך גבי ספק עירוב הכרעת רשויות, **ועי'** שער"י ש"ב פ"ה, **אולם** בר"ש טהרות פ"ה מ"ט הובא בש"ש ש"א פ"ח מבואר דאף בעירוב שייך הכרעת רשויות, **וכ"כ** ברש"ש שם, **ובקה"י** טהרות ס' ס"א תי' משמיה דהנוב"י דכונת הגמ' להקשות דהא טעמא דר"מ בעירוב דחמר גמל משום דאמרי' כשעת מציאתן [והא דהוי ספק משום דאיכא חזקה דמעיקרא כנגדו וכדינא דראוהו חי], ובנגע חזי' דס"ל לר"מ דל"א כשעת מציאתן מדמטהר משום ס"ט ברה"ר, [ולפ"ז צ"ל דמודה דבלא ראוהו חי ליכא חזקה דמעיקרא].

דעת ר"מ לענין רה"י - מבואר בתוספתא דמודה דטמא כדין ס"ט ברה"י, **ונחלקו** הראשונים אי הוי דאורייתא או לאו, **עי'** תורא"ש לעיל ב א' דלא שייך רשויות בנגע משום דהו"ל ס"ט למפרע וטמא מדרבנן, **אולם** עי' שו"ת הרשב"א ח"א שני"ט דמבואר דטמא מעיקר הדין, [ממש"כ לפרש דבקופה אין דנים רשויות משום דהוי ספק ביאה ומשמע דבאל"ה אמרי' רשויות

שעת מציאתן

מדאורייתא, וצ"ב דהא באשה ס"ל הטעם דאין דנים רשויות משום ס"ט למפרע, ומ"ש נגע, ולהך גיסא דבאשה הספק הוא על האשה עצמה א"ש דדוקא התם חשיב למפרע כיון דהשתא טמאה לפניך משא"כ נגע דהנידון על טהרות חשיב מכאן ולהבא.

ע"ע תורי"ד דמבואר דטהור לר"מ אף ברה"י דלא דמי לסוטה כיון דהוא ספק בעיקר הטומאה.

ע"ע תוס' לעיל ד"ה "כ"י" דלחזקה בראוהו חי טהור אף ברה"י, וצ"ב א"כ לר"מ דבלא ראוהו חי איכא חזקה והוי כראוהו חי כמש"כ תוס' לעיל ב' א' אמאי טמא ברה"י, ויש ליישב.

דעת חכמים בלא ראוהו חי - מבואר במתני' דטמא אף ברה"י, [ועי' להלן שיטות הראשונים אי הוי מדינא או חומרא בתרו"ק], וטעמא דלא אמרי' ס"ט ברה"י, תלוי בשיטות הראשונים בדין רשויות בנדה, לשיטת התוס' דבנדה לא אמרי' ס"ט ברה"י משום טמאה לפניך ה"ה בנגע, ולד' המהר"ם דבעי' נמי לריעותא מגופה צ"ב אמאי בנגע לא אמרי' ס"ט ברה"י, ואין לומר משום דהוי במקום חזקת טומאה מחמת דינא דשעמ"צ, דא"כ גבי נדה הו"ל לתוס' לתרוצי דמה"ט ל"א ס"ט ברה"י אף באשה משום דהוי ס"ט במקום חזקת טומאה דשעמ"צ, וכן צ"ב לת' ב' דהתוס' דטעמא דאשה משום ספק ביאה דה"ט לא שייך גבי נגע, ויתכן דטעמא דנגע משום חזקת טומאה כדלעיל ונדה שאני דמשום סברת לבו נוקפו אין דנים שעצ"מ בתורת ודאי וחשיב ספק השקול, ובהא א"ש הא דלענין נדה מבואר לקמן ה' ב' דאבד"ל טהור ובלא ראוהו חי לכא' טמא, דשאני נגע דהוי ליה אבד"ל במקום חזקת טומאה משא"כ נדה כיון דליבו נוקפו לא עבדוהו רבנן אלא ספק. **ולשיטות הראשונים** דבנדה אמרי' ס"ט ברה"י צ"ל דשאני נגע דהוי במקום חזקת טומאה דשעמ"צ משא"כ נדה דליכא דינא דשעמ"צ כמש"פ הרמב"ן ורשב"א.

בראוהו חי - מבואר במתני' ובתוספתא שם דלכו"ע טהור ברה"י וטמא ברה"י, [ועי' פלוגתת הראשונים לעיל אי לחזקה טהור ברה"י או לאו], וטעמא דטהור ברה"י יש לבאר בתרתי, חדא דחזקה דמעיקרא עדיפא וטהור משום חזקה, ועוד דשעמ"צ כנגד חזקה דמעיקרא הוי ספק וטהור מדינא דס"ט ברה"י, וכ"כ המהר"ם לעיל ב' ב' ע"ד תוד"ה "דאיכא", [ואע"ג דשיטת התוס' דבאשה ל"א ס"ט ברה"י צ"ל דהמהר"ם לשיטתו דשאני אשה דאיכא ריעותא מגופה], וע"ע תוס' ג' ב' ד"ה "איכא" בסוה"ד.

וטעמא דטמא ברה"י, מבואר משום דינא דרה"י, ונחלקו הראשונים אי הוי דין דאורייתא או חומרא דרבנן, עי' תורא"ש לעיל ב' א', ותוהרא"ש בשמעתין ד"ה כי פליגי' ושוי"ת הרשב"א הובא לעיל, ולדעת המהרש"א דאמרי' ס"ט למפרע היכא דליכא חזקה יתכן דאף לתוס' הוי דאורייתא אי נימא דבראוהו חי הוי ספק השקול ותלוי במש"כ לעיל, עוד יתכן דלעולם ל"א כלל דינא דרה"י אלא דתולין מספק.

חילוקא דראוהו חי

נחלקו הראשונים בטעמא דלא אמרי' כשעת מציאתן אלא בלא ראוהו חי הא בתרווייהו הוחזק חי מעיקרא, עי' ריטב"א דפי' משום דלא הוחזק חי בבית זה, וכונתו למש"כ הנוב"י קמא אבה"ע ס"י ל"א, וחי' רעק"א על הרמב"ם אבה"ט פ"ז ה"ב [הובא בשמעתין], ומקור חיים תס"ז סק"א, ורש"ש פ"ה דטהרות דכי היכי דאין מחזיקין טומאה ממקום למקום ה"ה דאין מחזיקין טהרות דמעיקרא ממקום למקום, ועי' מקו"ח שם דהכריח האי חילוקא מהא דמחלקי' בשמעתין קופה בדוקה מאינו בדוקה אע"פ דאף אינה בדוקה היתה בדוקה לפני ימים הרבה, וכ"כ הגרע"א ע"ד תוד"ה "כ"י" לענין קופה בדוקה ברה"י דאי טלטלה מזוית לזוית טמאה כדן לא ראוהו חי, וצ"ב דהא דינא דאין מחזיקין ממקום למקום תלוי בפלוגתת חזקה ור"י, וצ"ל דכל פלוגתתם לענין חזקה דשעת מציאתן, אבל ע"י חזקה דמעיקרא כו"ע מודו דלחכמים אין מחזיקין, ויתכן עוד דבלא ראוהו חי שעת מציאתן עדיפא כיון דהוא באותו מקום ור"י איירי ברה"י דאין חזקה דמעיקרא מועלת וכדן ראוהו חי הלכך חזקה דהשתא מהני אע"ג דהוא ממל"מ, וכן מבואר בחי' הגרע"א שם, עוד צ"ב ממש"כ התוספתא פ"ה דטהרות בסיפא דההיא משנה, דבישב ע"ג אבן שאינה בדוקה ונמצא עליה שרץ טמא לחכמים, ואמאי חשיב אינה בדוקה הא לא נשתנה מקומה. ועוד צ"ב דהאשה מיקרי נמי אינה בדוקה אע"פ דחשיבי מקום מציאתה כמש"כ לעיל תוס' ב' א', עוד יל"ד לר"מ דפליג דמוקמינן אחזקה כמש"כ תו' לעיל, אי ס"ל דמחזיקין ממקום למקום

ע"ע שער"י ש"ב פ"ב דהאריך דלענין חזקת טהרה לא שייך סברת אין מחזיקין ממקום למקום [עיי"ש הטעם], ולכך פי' דדוקא לענין חזקה דשעמ"צ [דאין גדרו כחזקה דהשתא דעלמא] איכא האי חילוקא דאי ראוהו חי באותו מקום איכא נמי חזקה דשעמ"צ להיפוך עיי"ש.

שעת מציאתן

ע"ע רמב"ן ורשב"א דפי' דבלא ראוהו חי אדם זה לאו בחזקת חי עומד, **ובשער"י** שם פי' דבריהם כמש"פ הנוב"י שם דלא ראוהו חי היינו דאינו יודע במי הוא נוגע, דבזה לא שייך להעמיד אחזקת חי כיון דאיכא נמי מתים בעולם, **וצ"ב** אמאי קופה שאינה בדוקה אין מעמידין אחזקתה שהיתה בדוקה פעם, **ובחכ"צ** סי' ג' פי' דכיון דלא ראינו זמן מרובה איתרע חזקתו, **אולם** בנוב"י שם האריך לתמוה ע"ד, ולפי"ז א"ש קופה, [וכן משמעות לשון רש"י ג' ב' ד"ה בקופה שאינה], **וע"ע** חזו"א רט"ו.

ע"ע חי' הרעק"א דנסתפק בחבית שעברה ג' מקומות דלענין מקום הב' חזקה דמעיקרא ודהשתא הוי ממל"מ אי מכריעין ע"י שעת מציאתן, או דכל עדיפותא דשעת מציאתן אחזקה דמעיקרא משום דלא הוי ממל"מ אבל הכא דתרויהו הו ממל"מ אמרי' ממ"י ושקולין הן, **וע"ע** מקו"ח שם דנסתפק בעבר ג' מקומות ובמקום השלישי היה מכוסה דודאי לא נפל שם, אי בכה"ג מחזיקין ממל"מ לכו"ע [וכעין סברת הרשב"א לענין חזקה דמעיקרא דכל היכא דא"א לתלות דנשתנה עכשיו יצא מחזקתו לגמרי] או לאו.

גדר שעת מציאתן

וחכמים מטמאין שכל הטמאות כשעת מציאתן, מצינו בש"ס כמה ספיקות דדנים בהם שעת מציאתן, **ע"י** שמעתין לענין נגע באחד בלילה, ואשה, ומחט, וקופה, **וע"י** תוספתא פ"ו דטהרות הלכה ה' [סיפא דמתני' דנגע] דבישב ע"ג אבן ונמצא שרץ אזלי לחכמים בתר שעת מציאתן, **ע"י** עירובין לה ב' לענין ספק עירוב, **וע"י** מתני' טהרות פ"ג מ"ה אם נמצאו מכוסים כו', **ע"י** כתובות עו א' לענין מחליף פרה וחמור ונמצא חמור מת ובראשונים שם, **וע"י** פסחים צא א' לענין מפקח את הגל.

ונחלקו הראשונים אי דינא דשעת מציאתן המבואר בסוגיין הוי דין דאורייתא אף לענין חולין ולחומרא וקולא או דהוי חומרא דרבנן לענין תרו"ק לחוד, **שיטת** התוס' בשמעתין ולעיל ב א' דלא הוי אלא חומרא דרבנן, **וכ"כ** התוס' כתובות עו א' לענין מחליף פרה בחמור ומת החמור דלא שייך לדון שעת מציאתן כיון דאינו משום חומרא, והוסיפו להוכיח מהא דס"ל שמואל קידושין עט א' לענין קידשה אביה בדרך דלא אזלי בתר חזקה דהשתא [וצ"ל דס"ל דביומא דמישלם שית הוי כלא ראוהו חי], **אולם** ע"י תוס' פסחים צא א' דדנו לענין מפקח את הגל דנימא שעת מציאתן אע"פ דהוא נידון בדאורייתא, **וע"י** נוב"י אבה"ע קמא סי' ל"א, וחזו"א אבה"ע סי' פ' סקט"ז דתי' דשאני התם דל"ל חזקה דמעיקרא כלל דהא נפל עליו הגל, ובהא לכו"ע אמרי' שעת מציאתן דאורייתא. **וע"ע** ט"ז שצ"ז סק"ב, **ע"ע** חזו"א שם סק"ב דמתני' דפ"ג דטהרות דאם מגולות מגולות דאזלי בתר שעת מציאתן הוי מדאורייתא אף לשיטת התוס' דליכא חזקת מכוסות כלל דאלי"כ לא שייך להחמיר לענין תרו"ק כיון דאיבד"ל.

ע"ע תורא"ש בשמעתין כתוס', **אולם** בכתובות שם נקט דטעמא דמחליף פרה בחמור משום דינא דשעת מציאתן וצ"ב, **וע"ע** ט"ז שצ"ז סק"ב.

שיטת התור"ד, **ע"י** תור"ד קדושין עט א' דהקשה מ"ש נדה ובוגרת מנגע דאמרי' שעת מציאתן עיי"ש תירוצו, ומבואר דס"ל שעת מציאתן דאורייתא לקולא ולחומרא, **ונחלקו** אחרונים בכונת תירוצו, **א- ע"י** ש"ש ש"ג פ"ו דכונתו לחלק בין היכא דודאי נגע והספק בעיקר הטומאה כגון ההיא דנגע באחד בלילה דבהא אזלי בתר שעת מציאתן, משא"כ היכא דהמטמא ברור אלא דהספק הוא אי נגע וכההיא דנדה ובוגרת, ל"א שעת מציאתן, [ואע"ג דבנדה ובוגרת נמי שורש הספק הוא בגוף הטומאה, מ"מ כיון דהספק בגוף האשה חשיב ספק מגע, משא"כ נגע באחד דכל הנידון לענין הטהרות חשיב ספק בגוף הטומאה], **אולם** עיי"ש דהקשה מקופה דמדמה בשמעתין לנגע אע"ג דקופה הוי ספק מגע, **וצ"ב** קו' דהא דאקשי' מנגע הוא מק"ו, **אולם** יש להקשות בעיקר דינא דקופה אמאי שורפין הא הו"ל ספק מגע, וצ"ל כמש"כ הרשב"א ג' ב' דקופה לעולם תולין.

וכן הוסיף להקשות ממתני' דפ"ג דטהרות עיי"ש, **עוד** הקשה מעירובין לה ב' דאקשי' ר"מ אדר"מ, ומשמע דלרבנן א"ש דאף בעירובין אמרי' שעת מציאתן, והא התם הו"ל ספק מגע, **וע"י** חזו"א רט"ו דהתם אף לרבנן ל"א שעת מציאתן דהוי כראוהו חי, ועיקר קו' הגמ' דניזיל בתר חזקה דמעיקרא.

עוד צ"ב מסיפא דתוספתא דנגע, דבישב ע"ג האבן ונמצא שרץ אמרי' שעת מציאתן אע"ג דהתם הו"ל ספק מגע, **עוד** קשה ממש"כ התור"ד נדה ב א' דאשה לא דמי לסוטה כיון דאיכא ודאי מגע ומבואר דאף באשה הספק בגוף הטומאה.

שעת מציאתן

ב- עי' חזו"א סי' רט"ו דביאר כונתו דלא אזלי בתר שעת מציאתו אלא במת דאין טומאתו תלוי בסיבת המות אלא במציאות המיתה, משא"כ נדה טומאתה תלויה בראית הדם, ולא במציאות הדם הלכך על הדם שלפנינו לא שייך לומר שעת מציאתן דל"א כן אלא היכא דהדבר שלפנינו הוא סיבת הדין, **וע"ע** תוספת ביאור בחזו"א יו"ד צ"ו סק"ח, וכע"ז בשערי חיים קידושין סי' ל"ב. **ובעיקר** דברי התור"י צ"ב דא"כ מ"ט דרב דאזלי בבגרת בתר חזקה דהשתא, **ומבואר** דחזקה דהשתא ושעת מציאתן ב' ענינים הם. **ע"ע** חזו"א שם דהקשה מאי אקשי' לשמואל ממקוה, הא שאני מקוה דשייך לומר שעת מציאתן, ותי' דבמקוה כיון דאיכא חזקה דמעיקרא הו"ל כראוהו חי דלא אזלי בתר שעת מציאתן, **ולפ"ז** מבואר נמי דשעמ"צ וחזקה דהשתא ב' ענינים הלכך אע"ג דבמקוה לא אזלי בתר שעמ"צ מ"מ ס"ד דאזלי בתר חזקה דהשתא.

ע"ע שיטת הרשב"א ב' ב' דלא דמי אשה לנגע דשאני אשה דהוי ספק ביאה, ולכאוי' כונתו ע"ד התור"י [כמש"פ הש"ש], **ובחי'** הרי"א משמע דכונתו דבאשה הוי ספק בגוף הטומאה ובנגע הוי ספק מגע, והיפוך סברת התור"י, **וע"ע** שעריי ש"ב סו"פ י"ב מה שביאר כונת הרשב"א במש"כ בתו"ד דלא דמי לסוטה עיי"ש, **ובמשל"מ פ"י** מקואות ה"ז נקט בשיטת הרשב"א דשעמ"מ דאורייתא.

שיטת הרמב"ן, **עי' רמב"ן ב' ב'** דהקשה מ"ש נדה מנגע באחד בלילה ותי' דשאני אשה דבדוקה היא, **ולכאוי'** מבואר דשעת מציאתן דאורייתא, [אולם יתכן דאין כונת הרמב"ן להקשות אלא מ"ש אשה מנגע דשורפין], **ובחזו"א** שם הוסיף להכריח דס"ל דהוא דאורייתא מהא דגבי מחט אזלי בתר שעמ"צ לקולא, וליכא למימר כמש"כ התוס' משום דאיכא חזקת טהרות דהא ס"ל לרמב"ן דבדאי נגע ליכא חזקת טהרות. **ובעיקר** שיטת הרמב"ן צ"ב משה"ק התור"י משמואל דל"ל חזקה דהשתא, ויתכן דס"ל דביומא דמישלם שית איכא חזקה דמעיקרא והוי כראוהו חי דל"א שעמ"צ.

שיטת הר"מ, **עי' ר"מ פ"ח** מאה"ט דפסק מתני' דנגע באחד בלילה, **ובחכ"צ סי' ג'** כתב דמסתמת לשונו משמע דטמא אף לענין חולין ומדאורייתא, **אולם** עי' נוב"י אבה"ע סי' ל"א דנקט דהוא מדרבנן [וצידד דיתכן דרבנן החמירו אף לענין חולין]. **ע"ע** השמטות מחי' הריטב"א כתובות ע"ו ע"ב הובא בשיטמ"ק שם דלא אמרינן כשעת מציאתן אלא לענין טומאה לחוד. **ע"ע** ש"ש ש"ג פ"ה דהביא כמה אופנים דדנו בהם הפוסקים דין שעמ"צ לענין איסורא ואף לקולא, והקשה מדברי התוס' בשמעתין דל"א שעמ"צ אלא לחומרת תרו"ק לחוד.

דמיון מחט לריו"ח

גמ', והא תנן מחט כו', **עי' רש"י ד"ה** "טהורה" דקס"ד דכי היכי דאזלי כשעמ"צ ה"ה דאזלי אחר מקום מציאתן ואין מחזיקין ממל"מ, **אולם** עי' תוס' ד"ה "ומי" דמבואר דקו' הגמ' דכי היכי דמחמיר ר"י לתלות ממל"מ, ה"ה דבמחט בעי' להחמיר.

ע"ע ריטב"א דפי' דקו' הגמ' אהא דאמר' וכי תימא, דמבואר דהיכא דאיכא תרתי שורפין ובחדא תולין, א"כ במחט דאיכא חדא לטיבותא [שעת מציאתן] בעי לתלות ואמאי טהור בודאי, וצ"ב אמאי ליכא נמי טיבותא דאותו מקום. **ע"ע** מקו"ח תס"ז סק"א וכע"ז בחזו"א סי' רט"ו דפי' דטעמא דאזלי בתר שעמ"צ משום דחזקה דמעיקרא הוי ממל"מ הלכך אקשי' דלר"י דמחזיקין ממל"מ בעי' למיזל בתר חזקה דמעיקרא ופרקי' דאף לר"י שעמ"צ דאותו מקום עדיפא מחזקה דמעיקרא ממל"מ, וצ"ב דא"כ אמאי לא אקשי' לר"י ממתני' דנגע באחד דמבואר דלא אזלי בתר חזקה דמעיקרא משום דהוי ממל"מ ולא בעי' לאתויי ותני עלה.

כשעת מציאתן במחט

עי' תוס' ד"ה "שכל" דל"א כשעמ"צ לקולא וטעמא דבמחט טהור משום דאזלי בתר חזקה טהרות, **ויש** לעי' כמה עיונים, **חדא** א"כ אמאי בעי' לדינא דשעמ"צ ומאי אקשי' אדר"י, **ועוד** דהא כיון דאייירי ברה"י אמאי ל"א ס"ט ברה"י דטמא אף במקום חזקה, **ועוד** אמאי לא אזלי בתר חזקה דמעיקרא דמחט, ומצינו באחרונים ליישב בכמה אופנים, **א- עי' ש"ש ש"ג פ"ה** דעיקר טעמא דטהור הוא משום אבד"ל וכמש"כ רש"י לקמן ע"ב, ולכך טהור אף ברה"י, **והא** דבעי' נמי לחזקת טהרות, משום דבלא"ה הו"ל אבד"ל במקום חזקת טומאה דטמא, **והא** דבעי' נמי לשעמ"צ, יתכן דבלא"ה חזקה דמעיקרא עדיפא כיון דהוא בשורש

שעת מציאתן

הספק וכדאקשי לעיל גבי מקוה אדרבה, **ובשער** ש"ב פ"ד פי' דאע"ג דטהור מדאורייתא משום אבד"ל, מ"מ כיון דהחמירו חכמים לענין תרומה אף ברה"ר, ה"ה דהוי ליה להחמיר באבד"ל, לכך בעי' לשעמ"צ לטהר אף מדרבנן.

ב- עי' מקו"ח תס"ז סק"א דפי' דכיון דאיכא תרתי לטיבותא שעמ"צ וחזקת טהרות, הלכך עדיפא מחזקה דמעיקרא, [ועיי"ש בהמשך דבריו דאע"ג דלא הוי חסר ואתאי, מ"מ כיון דהחזקה דמעיקרא הוי ממל"מ אזלי' בתר שעת מציאתן וחזקת טהרות], **ובשער** ש"ב פ"ד הוסיף לפרש דלכך טהור ברה"י משום דל"א ס"ט ברה"י במקום תרתי לטיבותא, אולם הקשה ממתני' דמסוכן דאמרי' חלוקי רשויות אע"ג דאיכא תרתי לטיבותא, חזקת חי וחזקת טהרות.

ע"ע חמדי"ש יו"ד סי' כ"ה דפי' כהמקו"ח, וטעמא דל"א רשויות משום תרתי לטיבותא, ועיי"ש דהקשה דהא אין חסר ואתאי, ותי' דכל קו' הגמ' דווקא לענין מחט שהעלתה חלודה דחשיב חסר ואתא אבל ממחט שנשברה ל"ק כלל דמה"ת לומר שנשברה לאחר נגיעתה בבשר, **וע"ע** כע"ז בערולי"ן, [אולם עי' רש"י ד"ה טהורה דמבואר דאקשי' אף ממחט שנשברה].

ג- עי' חידוד הלכות דפי' טעמא דל"א ס"ט ברה"י, משום דהוי למפרע ועפ"ד המהרש"א לעיל ב' א', **אולם** עי' חזו"א רט"ו דהכא לא שייך סברת למפרע כיון דבלאו ריעותא דלמפרע הו"ל טמא, כ"ש דשייך הכרעת רשויות, **ועוד** צ"ב דכ"ד המהרש"א דוקא היכא דהחזקה בעיקר הספק דכה"ג לא מחזיקין ריעותא למפרע, אבל היכא דאיכא חזקת טהרות דשורש הספק הוא בלא חזקה שפיר שייך לדון ס"ט ברה"י.

וטעמא דלא אזלי' בתר חזקה דמעיקרא, עיי"ש דפי' דלא ידעי' אימתי נפלה המחט על הבשר, הלכך אין הנידון על שעת שבירת המחט אלא על זמן נפילת המחט על הטהרות ואהא לא מהני חזקה דמעיקרא דדילמא נפל לאחד שבירתה, **וכ"כ** הנובי"א אבה"ע קמא ל"א, ושער"י ש"ב פ"ב, **ויש** שהקשו דא"כ היכי דנים שעמ"צ הא אין הספק במחט, ולהך גיסא דשעמ"צ לא הוי כגדר חזקה דהשתא אי"ש דדנים לפי המצב שלפנינו השתא, **וע"ע** חזו"א אבה"ע פ' סק"ג משי"כ לדון כע"ז לגבי אדם שנכנס לבקעה ספק בימות החמה ספק בימות הגשמים המבואר בב"ב קנ"ג ב'. **עוד** צ"ב אמאי בעי' לשעמ"צ, ויתכן דמדרבנן החמירו לענין תרומה דלא סגי בחזקת טהרות ואע"ג דליכא חזקה דמעיקרא המנגדת. [אולם בד' רש"י צ"ע דהא נקט דמחט חשיב אבד"ל, ובע"כ צ"ל כהש"ש דאיכא חזקה דמעיקרא].

ע"ע חזו"א רט"ו ד"ה "תוד"ה שכל" דפי' כונת התוס' משום תרתי לטיבותא וטעמא דל"א ס"ט ברה"י, משום דכי היכי דכתבו התוס' לעיל דבטומאה לפניך לא אמרי' ס"ט ברה"ר, ה"ה בטהור לפניך ל"א ס"ט ברה"י, ועיי"ש עוד ד"ה "ודין מחט" דפי' כהש"ש משום אבד"ל, וכתב לפי"ז דה"ה אם מצא המחט חלודה לאחר שנגע בטהרות נמי טהור.

שיטת התור"י דקידושין עט א' דטעמא דמחט משום דאזלי' בתר שעצ"מ מדאורייתא, **ובש"ש** שם פ"ו הקשה דא"כ לימא ס"ט ברה"י דמהני אף במקום חזקה, ותי' דכיון דאיכא תרי חזקות [חזקת טהרות ושעמ"צ], לא אמרי' בכה"ג ס"ט ברה"י, וצ"ב דא"כ בראוהו חי דאיכא נמי תרי חזקות אמאי טמא ברה"י, ולהך גיסא דהוא חומרא מדרבנן אי"ש, **ובחזו"א** ס' רט"ו מבואר דשעמ"צ עדיפא טפי וטהור אף ברה"י, ואי"ש למבואר לעיל דשעמ"צ וחזקה דהשתא ב' ענינים.

ע"ע חזו"א שם דלשיטת הרמב"ן ורשב"א דל"א חזקת טהרות בודאי נגע בע"כ דטעמא דמחט משום דאמרי' כשעמ"צ אף לקולא וכהתור"י, **ובשיטת** התוס' מבואר דלא ס"ל טעמא דודאי נגע, אולם צ"ב אמאי גבי עיסה אין החזקת טהרת מכרעת, צ"ל דהוא משום סייגי כיון דהשתא טמאה לפניך.

דמיון ככר למחזיקין ממל"מ

גמ', והא תנן ככר כו', **עי'** שו"ת הרשב"א ח"א שני"ט בסו"ד דהקשה מאי שייך גבי ככר מחזיקין ממל"מ הא כיון דודאי היה ע"ג הדף דילמא נפל עליו וטמאהו ועיי"ש דהמקשן הוא דטעה.

וע"ע משמעות הריטב"א דדמיון הגמ' דכי היכי דמחמיר ריו"ח להחזיק טומאה ממל"מ, ה"ה יש לחוש להחמיר ולומר שנתגלגל ונגע בטומאה, **ובשו"ת** מהרי"ל דיסקין סי' מ"ב בהגה"ה פי' דבשעה שהיה הככר מונח ע"ג הדף היה בחזקת שיפול ויגע בטומאה אלא שאיירי שנמצא רחוק קצת מן המדף והלכך לר"י דמחזיקין ממל"מ בעי להחזיק טומאה מעיקרא, **וע"ע** ערולי"ן.

ע"ע תוד"ה ככר, ותורא"ש ד"ה והא תנן דהקשו דהא ככר אבד"ל ומאי פריך לר"י, ועיי"ש דחלוקין בתירוצם אי לר"י מחזיקין ממל"מ אף באבד"ל כי היכי דמחזיקין ברה"ר או לאו, **ע"ע** רמב"ם פ"ז מאבה"ט ה"ד ה', **ועי'** מקור חיים סי' תס"ז סק"ז דמבואר דס"ל דאע"ג דקיי"ל כל הטומאת כשעמ"צ מ"מ בדבר שאבד"ל טהור.

שעת מציאתן

ע"ע חזו"א רט"ו ד"ה "והנה הר"מ" דלשיטת התוס' לעיל ב' א' דלא מחמרי' חומרת תרו"ק באבד"ל אע"ג דמחמרי' ברה"ר [משום דילפי' מדרב גידל], פשיטא דה"ה דלא מחמרי' כשעמ"צ באבד"ל, [ולפי"ז אי"ש דברי התוס' בשמעתין דאזיל לשיטתו לעיל ב' א'], **וע"ע** שעריי ש"ב פ"ב דלמסקנא לריו"ח טהור ברה"ר וריו"ח מיירי ברה"י ובבדוקה.

רשויות בככר

גמ', מכדי האי ככר כו', **עי'** רשב"א דהקשה דדלמא טהור משום דהוי שלא במקום מציאתן, וליכא ספק כלל ותי' דלמסקנא חשיב ככר מקום מציאתו [וכמש"כ הטעם בשו"ת הרשב"א הובא לעיל]
ע"ע רש"י דקו' הגמ' קאי אככר, וה"ה דמצי למיפרך אמחט ומטלית, **ועי'** חידוד הלכות דמבואר דס"ל דאמרי' רשויות אף בס"ט למפרע, [ולמש"כ החזו"א לעיל דמחט לא חשיב למפרע ליכא ראיה].
ע"ע חידוד הלכות דהקשה למש"פ רש"י דמחט ומטלית אבד"ל אי"כ מאי אקשי' לעיל מדר"י הא שאני התם דטהור משום אבד"ל [ולמש"כ הש"ש לעיל א"ש]. **וע"ע** פתחי נדה ע"ד תוד"ה "ככר".
עוד מבואר ברש"י דאקופה לא מצי לאקשווי משום דהוי חזקת טומאה ממל"מ, **וצ"ב** דעדיין מצי לאקשווי לר"י דמחזיקין ממל"מ אמאי אין טמא בודאי, **וכן** צ"ע לל"ק לעיל דלכו"ע איירי באותו זווית, **עוד** צ"ע לשמאי והלל דלכולהו לישני איירי באותו זווית, ויש ליישב. **ובעיקר** דברי רש"י דלא פי' טעמא דקופה משום דהוי ס"ט למפרע לכאוי' מבואר דאף בכה"ג אמרי' דין ס"ט.
ע"ע ריטב"א דפי' כרש"י דאקופה לא מקשי' משום דהוי ממל"מ, וצ"ב אמאי לא פי' משום ס"ט למפרע כדס"ל לעיל לענין נדה, ויתכן דשאני נדה דדנים על גוף האשה משא"כ קופה דדנים על הטהרות הלכך הוי ספק אף לענין מכאן ולהבא.

תמצית שמעתתא דחזקה

מבואר בריש פרקין כמה ספיקות דיש לדון בהם ריעותא דהשתא כנגד חזקה דמעיקרא, באשה, מקוה, מבוי, קופה, נגע באחד בלילה, מחט, ויש לברר בכולהו דין חזקה דמעיקרא, חזקת טהרות, ורשויות.

באשה

חזקה דמעיקרא- תלוי בלישנות הגמ', לל"ק בחולין לכו"ע מוקמי אחזקתה וטהורה¹, ובתרו"ק פלוגתת שמאי והלל, ועי' **שיטת** תוס' ב א', ותוהרא"ש ד א' דטעמא דהלל משום דאשה אינה בדוקה ואזלי בתר שעצ"מ, אולם חלוקין [התוס' ותוהרא"ש] אי טעמא דשמאי משום בדוקה או משום בטול פו"ר², **שיטת הרמב"ן** ורשב"א ב ב' דלכו"ע לא אזלי בתר שעצ"מ, וטעמא דהלל משום ריעותא מגופה, אולם חלוקין הרשב"א והרמב"ן אי אשה בדוקה או לאו.

ללישנא מציעתא ובתרא פליגי בסברת מרגשת, ובטעמא דאי הוה דם מעיקרא הוה אתי, ו**נחלקו** הראשונים אי לענין חולין בעי לטעמא דחזקה או לאו, ועי' במצוין לעיל. עוד יל"ד אי להלל בעי לטעמא דריעותא מגופה, ועי' תוס' ג ב'.

חזקת טהרות- נחלקו הראשונים בטעמא דלא דנו בשמעתין חזקת טהרות לשמאי והלל, עי' תורי"ד ורמב"ן חולין פו א' ורשב"א לקמן יח א' דבדאי נגע ליכא חזקת טהרות, ועי' הטעם במצוין לעיל, **אולם** עי' ס"ט קצ"ט סק"מ דפי' עפ"ד הר"מ ב"ר שנאור הובא בריטב"א עירובין לו א' דכיון דשורש הספק באשה לא שייך לדון חזקת טהרות.

ע"ע תוס' ד א' ד"ה "שכל" דבמחט מוקמי אחזקת טהרות אע"ג דודאי נגע ולא הוי שורש הספק, והא דלא מוקמי באשה צ"ל דעבדו חכמים סייג לדון כשעצ"מ⁴, וע"ע מהר"ם ואחיעזר יו"ד סי' א' סק"ד, ופתחי נדה, ומחנ"א אישות סי' ג' דהוסיפו לפרש באופנים שונים.⁵

הכרעת רשויות- ברה"י- עי' תוס' וראשונים דלכו"ע ל"א דין ס"ט ברה"י, אולם חלוקין בטעמיהם⁶, עי' תוס' ותוהרא"ש, [ומהרש"א ומהר"ם], רמב"ן, רשב"א, חי' הר"ן, מאירי, ותורי"ד, וע"ע ש"ש ש"א פט"ו, ואבנ"ז חו"מ קע"א.

ברה"ר- נחלקו הראשונים אי טהורה ברה"ר, עי' תוס' ב א', רש"י ב ב' ד"ה "טומאה" ובמהרש"א שם, רמב"ן, רשב"א, וריטב"א ב ב', ובשיטות הראשונים דל"א דין ס"ט, מצינו כמה טעמים, עי' ראשונים שם, תוהרא"ש, תוס' סוטה כח ב' ד"ה ברה"ר, ר"ש טהרות פ"ד מ"ו.

אבד"ל- מבואר לקמן ה ב' דאבד"ל לכו"ע טהורה, ו**נחלקו** הראשונים אי משום דילפי' מסוטה, או דילפי' מקרא דרב גידל סוטה כח א', ותלוי בשיטות הראשונים הנ"ל אי איכא דין ס"ט ברה"ר.

¹ ולד' הרמב"ן יתכן דלהלל משום חזקת טהרות. ולד' הי"מ ברמב"ן מבואר דהטעם משום ס"ט למפרע.

² והא דבעי לריעותא מגופה היינו לר"מ כמש"כ התוס' בסוה"ד, וע"ע מש"כ לעיל, וע"ע מחנ"א אישות סי' ג' דלשיטת הראשונים קידושין עט א' דחזקה דהשתא משוי ספק כנגד חזקה דמעיקרא, יל"פ טעמא דהלל משום האי טעמא ולא בעי לריעותא מגופה אלא בשביל לסתור חזקת טהרות.

³ אולם יתכן דלתבר תי' התוס' דאין שורפין באשה מחמת ליבו נוקפו, תו אין דנין כשעצ"מ באשה בתורת ודאי אלא משוי ספק [ולכך אע"ג דבלא ראוהו חי טמא ברה"ר, בנדה הוצרכו התוס' לסברת טמא לפניך, וכן אבד"ל טהור בנדה אע"ג דבלא ראוהו חי לכאוי טמא].

⁴ ולהך גיסא דנקטו האחרונים דהספק הוא באשה עצמה כיון דאיכא נפק"מ למנין הימים [עי' שעריי ש"א פי"ד] יתכן דהטעם דבאשה לא מוקמי טהרות אחזקתן משום דאזלי בתר שורש הספק דהוא באשה משא"כ מחט דשבורה לפנך ואין הנידון אלא לענן הטהרות שפיר מצי לאוקמי אחזקתה.

⁵ ע"ע משמעות הרמב"ן בשמעתין ותוהרא"ש ג' ב' דפי' טעמא דהלל דבחולין טהורה משום חזקת טהרות, וע"ע במצוין לעיל בעיקר שיטת הרמב"ן.

⁶ ולד' התו"י ג א' דסברת מרגשת מהני אף בחולין אי"ש דאין דנין ס"ט משום דליכא ספק כלל.

תמצית שמעתתא דחזקה

מקוה

חזקה דמעיקרא- מבואר דלכו"ע לא מוקמי אחזקתו, אולם פליגי רבנן ור"ש אי ודאי טמא או תולין, **דלרבנן** טמא ודאי, והטעם, **לל"ק** משום תרתי לריעותא, **ולאידך** לישני מבואר לקמן ג' ב' דסגי בריעותא דחסר לפניך לחוד⁷, **ולר"ש** תולין, **ונחלקו** תוס' ותוהרא"ש ג' א' אי משום תרל"ר או מחמת ריעותא דחסר לפניך. **וטעמא** דאין דנים משום שעצ"מ, **לשיטת** התוס' דאינו אלא חומרא דתרו"ק א"ש, **ולשיטת** הראשונים דהוא מדאורייתא אף לחולין, **עי'** חזו"א רט"ו דשאני מקוה דהוי כראוהו חי.

חזקת טהרות- מבואר דאין דנים במקוה משום חזקת טהרות והטעם כמשי"כ לעיל⁸, **וע"ע** גליון הרעק"א יו"ד סי' א' אמאי לר"ש דתולין לא מוקמי טהרות אחזקתן. **ע"ע** תוס' ערובין לו א' דבמקוה שלא נמדד מוקמי טהרות אחזקתן.⁹

הכרעת רשויות- ברה"י- תלוי בפלוגתת ר"ש ורבנן, וטעם פלוגתתם לל"ק אי ילפי מסוטה ס"ט בליכא רגל"ד¹⁰, **ולל"ב** נחלקו הראשונים אי קאי לר"ש דלא יליף מסוטה מטעם אחר, או דקאי אליבא דרבנן דטעמם דלא ילפי מסוטה משום תרל"ר, **ולד'** הרשב"א משום חזקת טומאה לחוד, **עי'** רש"י, תוס', רמב"ן, רשב"א, חי' הר"א, ותוהרא"ש ג' ב', **וע"ע** רמב"ם פ"י ממקואות ה"ז, ומשל"מ בדי הרשב"א.

ברה"ר- דעת חכמים דטמא משום תרל"ר¹¹, **ולר"ש** טהור דילפי מסוטה, **ונחלקו** הראשונים אי משום דל"ל תרל"ר, או דילפי מסוטה אף במקום תרל"ר כי היכי דטהור אף במקום רגל"ד, **עי'** תוס', וחי' הר"ן, ותוהרא"ש שם.

מבוי

חזקה דמעיקרא- מבואר דלא מוקמי אחזקתו משום דדמי לתרתי לריעותא, **ונחלקו** הראשונים אי הוי בתורת ודאי, או לאו ותולין, **עי'** רמב"ן ורשב"א ומאירי.

חזקת טהרות- מבואר דאין מעמידים טהרות אחזקתן, והטעם תלוי בשיטות הראשונים גבי אשה, **לשיטת** תוס' דהוא משום סייג ה"ה דבמבוי עבדו סייג, **ולשיטת** הראשונים דמשום ודאי נגע צ"ב, **וע"ע** משנה אחרונה במתני' שם, אמאי לא אמרי' כשעמ"צ, **וברמב"ן** ד א' פ' משום דמבוי כבדוק דמי.

הכרעת רשויות- נחלקו הראשונים אי הוי כדין מקוה וטמא אף ברה"ר, או דווקא ברה"י, **עי'** פ"י המשנות לר"מ וסתיתמ הראשונים בסוגיין, והטעם דלא לדון הכרעת רה"י תלוי בטעמי הראשונים לעיל, **ועי'** מהרש"א ב' ב' בדעת רש"י.

⁷ **וע"ע** תוס' שם בסוה"ד, ופתחי נדה דאף לאידך לישנא בעי' לתרל"ר.

⁸ **ולהך** גיסא דטעמא דחולין באשה להלל משום חזקת טהרות צ"ל כמשי"כ האחיעזר שם דלא אזלי' בתר שורש הספק אלא היכא דהוכרע ע"י חזקה, משא"כ באשה דליכא הכרעת חזקה.

⁹ **וצ"ב** מ"ש ממקוה דשמעתין, וצ"ל דהתם דאין חסר לפניך ושורש הספק הוא במקוה שפיר מצי לאוקמי טהרות אחזקתן כיון דלא הוכרע דין המקוה, משא"כ היכא דחסר לפניך ואין הנידון אלא באדם אזלי' בתר חזקת האדם דהוא שורש הספק, **וע"ע** שעה"מ פ"ה מתרומות הכ"ד.

¹⁰ **והא** דלא חשיב ס"ט למפרע, **עי'** מהרש"א, ומהר"ם, ורעק"א לעיל ב' א'.

¹¹ **ועי'** במצוין לעיל דמבואר דס"ט ברה"ר במקום חזקת טומאה טמא, **ועי'** חי' הר"ן דמבואר טעמא דחכמים משום סתירה ברה"ר ליכא דקאי אף במסקנא.

קופה

חזקה דמעיקרא- קופה שאינה בדוקה- לכו"ע לא מוקמי אחזקתה,^{12 13} ונחלקו הראשונים אי טמאה מעיקר הדין ושורפין כדין שעמ"צ, או דלא הוי אלא חומרא כאשה ותולין, ובגדר אינה בדוקה נחלקו האחרונים, ע"י נוב"י קמא אבה"ע סי' ל"א ומקו"ח תס"ז סק"א, וחי' הגרע"א וחזו"א רט"ו, ובח"צ סי' ג'. **קופה בדוקה-** ברה"ר לכו"ע מוקמי אחזקתה וטהורה כדין ראוהו חי, וברה"י פלוגתת חזקיה ור"י ותלוי בלישנות הגמ'.

חזקת טהרות- מבואר דלא דנו בקופה חזקת טהרות והטעם כמבואר לעיל באשה,¹⁴

הכרעת רשויות- נחלקו הראשונים אי איכא דין רשויות או לאו, **שיטת תוס'**, תוהרא"ש, ורמב"ן דאיכא דין רשויות כדין נגע באחד בלילה, אלא דללישנא דאין לה שולים וללישנא דקופה מכוסה אליבא דחזקיה עדיפא מנגע דטהור אף ברה"י, וכן ללישנא מציעתא לשיטת התוהרא"ש עדיפא מנגע דטהורה לחזקיה ברה"י,¹⁵ **שיטת הרשב"א** בשו"ת ח"א סי' שני"ט דליכא דין רשויות כלל דלא דמי לסוטה כיון דהוי ספק בגוף הטומאה, ודמיא לאשה דתולין לחוד, וברש"י ד' ב' פ"י הטעם דאין דנין הכרעת רה"י לחזקיה משום דהוי ממל"מ.

נגע באחד בלילה

חזקה דמעיקרא- בלא ראוהו חי- לחכמים לא מוקמי אחזקתו וטמא אף ברה"ר, ונחלקו האחרונים בטעמא דמילתא, ע"י ריטב"א בשמעתין, ונוב"י קמא אבה"ע ל"א, ומקו"ח תס"ז סק"א, רש"ש פ"ה דטהרות. **ולר"מ** טהור ברה"ר, ונחלקו הראשונים אי משום דמוקמי אחזקתו או משום דין ס"ט ברה"ר, ע"י תוס' לעיל ב' א', ור"ש טהרות פ"ה מ"ז, ובי' הגר"א על התוספתא טהרות פ"ו ה"ו וסוגיא דעירובין לה ב'. **ובראוהו חי-** לכו"ע מוקמי אחזקתו וטהור ברה"ר, אבל ברה"י טמא.¹⁶ ולחזקיה תלוי בשיטות הראשונים כדלהלן.

חזקת טהרות- מבואר דאין דנים לטהר משום חזקת הטהרות, והטעם כמבואר לעיל באשה ומקוה, וע"ע רש"י עירובין לה ב' ד"ה "אחת" דמבואר דבתרי ותרי אמרי' חזקת טהרות.

הכרעת רשויות- ברה"ר- בלא ראוהו חי, דעת חכמים דל"א ס"ט וטמא,¹⁷ והטעם תלוי בשיטות הראשונים, לשיטת התוס' ב' א' דאשה טמאה ברה"ר משום דדם לפניך ה"ה בנגע,¹⁸ ולשיטת הרמב"ן ורשב"א דאשה טהורה ברה"ר, נגע שאני כיון דהוי ס"ט במקום חזקת טומאה, משא"כ אשה דליכא חזקה דשעמ"צ וכמש"כ לעיל ב' ב'. **ובראוהו חי-** טהור לכו"ע ויש לדון אי משום חזקה, או משום ס"ט ברה"ר, ותלוי בשיטות הראשונים הנ"ל.

¹² וה"ה באין לה שולים, אולם לל"ק אי איירי באינה בדוקה מבואר דבאין לה שולים טהור, וע"י רשב"א ורמב"ן בשלהי סוגין

¹³ ולר"מ דבלא ראוהו חי טהור ברה"ר ה"ה קופה שאינה בדוקה טהורה ברה"ר.

¹⁴ אולם אי איירי בקופה שאינה מקבלת טומאה והספק אי נגעו הטהרות בשרץ לא שייך טעמא דודאי נגע ושורש הספק, ובע"כ הטעם כמש"כ לעיל באשה בדעת תוס' דהחמירו חכמים לדון כשעמ"צ.

¹⁵ ולד' הרמב"ן לתרי לישנות בתראי מבואר דלחזקיה קופה מכוסה וממל"מ טהורה אף באינה בדוקה, אולם יל"ד אי איירי אף ברה"י.

¹⁶ וע"י מהר"ם ב' ב' על תוד"ה "דאיכא" דאף בראוהו חי מדרבנן לא מוקמי אחזקתו אלא דטהור ברה"ר מדין ס"ט ברה"ר, וע"ע תוס' ג' ב' ד"ה "איכא".

¹⁷ ובדעת ר"מ נחלקו הראשונים הנ"ל אי מטהר משום ס"ט ברה"ר או לאו, וע"ע תורי"ד דר"מ מטהר אף ברה"י.

¹⁸ אולם אי סברת התוס' דווקא משום דדנים באשה עצמה [ע"י שער"י ש"א פיי"ד] צ"ב דבנגע לא שייך האי טעמא כיון דהנידון על הטהרות, וכן צ"ב לסברת המהר"ם לעיל ב' א' דכל סברת התוס' דאין מטמאים ברה"ר אינו אלא בטמא לפניך ואיכא ריעותא דהאי טעמא לא שייך בנגע,

תמצית שמעתתא דחזקה

ברה"י- טמא בכל ענין, **ולחזקה** נחלקו הראשונים אי טהור או לאו, **עי'** תוס' ד"ה "כ"י", תוהרא"ש, ושו"ת הרשב"א ח"א שני"ט, **ולהך** גיסא דטמא נחלקו הראשונים אי הוי דין דאורייתא, או חומרא דרבנן כיון דלא ילפי' מסוטה משום דהוי ס"ט למפרע, **עי'** תוהרא"ש לעיל ב' א', **ועי'** שו"ת הרשב"א ס' שני"ט, ורש"י ד' ב' דפי' טעמא דקופה דל"א רשויות מטעמים שונים ומבואר דבלא"ה טמא מדאורייתא¹⁹

מחט

חזקה דמעיקרא- מבואר דלא מוקמי' אחזקה דמעיקרא וטהורה דאזלי' בתר שעמ"צ, **ועי'** תוס', **ונחלקו** האחרונים בטעם הדבר, **עי'** מקו"ח תס"ז סק"א וחזו"א רט"ו, חידוד הלכות, וש"ש ש"ג פ"ה חמד"ש ס' כ"ה ושער"י ש"ב פ"ד, **ולשיטת** התור"ד קידושין עט א' מבואר דטעמא דמחט משום דאמרי' שעמ"צ מדאורייתא אף כנגד חזקה דמעיקרא.²⁰

חזקת טהרות- שיטת תוס' דמוקמי' טהרות אחזקתן,²¹ **ועי'** חזו"א רט"ו דלד' הרמב"ן ורשב"א דבודאי נגע לא מוקמי' טהרות אחזקתן, ה"ה דבמחט לא אמרי' חזקת טהרות.

הכרעת רשויות- עי' רש"י ד' ב' דליכא רשויות משום אבד"ל, **ולשיטת** הראשונים דס"ט למפרע לא ילפי' מסוטה היינו נמי טעמא דליכא רשויות, **ועי'** מקו"ח חמד"ש שער"י לעיל, דתרתני לטיבותא מהני אף ברה"י, **ובחזו"א** רט"ו פי' דבטהור לפנך ל"א דין ס"ט ברה"י.

¹⁹ ואע"ג דס"ל לרשב"א דבאשה לא מטמאין ברה"י משום דהוי ס"ט למפרע צ"ל דשאני התם דדנים על האשה משא"כ נגע כיון דדנים על הטהרות חשיב מכאן ולהבא.

²⁰ וב"כ החזו"א רט"ו בד' הרמב"ן ורשב"א דליכא חזקת טהרות כדלהלן.

²¹ אולם יתכן דה"מ מדאורייתא אבל מדרבנן משום סייג לא סגי בהכי ובעי' לשעמ"צ, ותלוי בדברי האחרונים לעיל בכונת התוס'.

ד ע"ב

גמ', א"ל אביי א"כ תהא דיה שעתה כו', ע"י רשב"א וריטב"א דהקשו דדילמא לעולם טעמיהו דרבנן משום מרגשת אלא דמ"מ משום סייג חוששין כל המעלי"ע.

גמ', מאי עונה עונה יתירה, ומבואר דעונה ראשונה טמאה מדינא, **ובערול"נ** הקשה כמאן ס"ל לחכמים, אי כהלל אמאי אין מטמאין מדינא מפקידה לפקידה, ואי כשמאי הא אף באותו עונה טהורה מדינא, ותי' דס"ל כהלל דעבדו סייג לטמא למפרע אלא דלבתר דתקנו חכמים שיהיו בודקות שחרית וערבית, לא גזרו מדינא אלא באותו עונה, **וע"ע** חזו"א צ"ז סק"א כע"ז דלאחר תקנת חכמים שיהיו בודקות שחרית וערבית לא שכיח חששא דפקידה לפקידה ולכך לא קנסו אלא עונה אחת, **ועיי"ש** דבזה כתב ליישב אמאי ד' נשים דיין שעתן, הא כיון דצריכות לבדוק ליקנסוהו כשאר נשים, אלא דכיון דאית להם חזקה לא קנסו, משא"כ שאר נשים דל"ל חזקה, **וע"ע** נאו"י סי' כ"ו סק"ד [ותוס' לקמן לט א' ד"ה "והיולדת"].

ובחידוד הלכות ב א' על תוד"ה מעלי"ע פ"י דבע"כ ס"ל לחכמים דליכא חזקה כהלל ומשום דאמר"י כותלי בית הרחם העמידוהו, אלא דס"ל דלא חיישינן יותר מעונה אחת, **וכ"מ** ברש"י במתני' ד"ה "לא", **וכ"כ** בהגהות מראה כהן, **ועיי"ש** דבזה כתב ליישב לריו"ח דקופה בדוקה טמאה, אמאי לחכמים אין מטמאין מעלי"ע מדינא.

רש"י ד"ה "שחרית", להוציא מכלל ספק טומאה כו', **מבואר** דבלאו תקנת שחרית לכשתמצא ערבית טמאה מטמאין טהרות של לילה, **ובחידוד** הלכות הקשה דהא מבואר למסקנא דמעיקר הדין אין מטמאין אלא עונה אחת עיי"ש תי', **ובערול"נ** וחזו"א צז סק"א תי' דלעולם בלא תקנת שחרית וערבית טמאה מדינא אף לחכמים משום דס"ל כהלל דליכא חזקה, אלא דלבתר התקנה דרוב נשים בודקות ולא שכיחא חששא דמעלי"ע לא גזרו אלא משום קנס.

וע"ע חזו"א שם דהוסיף להכריח דאין טעם התקנה להציל טהרות של לילה דהא תיקנו בדיקה אף לנשים דדיין שעתן אלא עיקר התקנה משום דחיישינן שמא ראתה ויאבד ולא תמצא.

ע"ע לקמן לו א' דהיכא דליכא למיחש למעלי"ע לא חיישינן למפקידה לפקידה, **וכ"מ** בכתובות לט א' ותלוי בראשונים שם, וצ"ב משמעתין, **[וע"ע** חזו"א לעיל ריש פירקין]

גמ', דתניא ר"א אומר ארבע נשים דיין שעתן כו', **בעיקר** דינא דאשה שיש לה וסת דיה שעתה, **נחלקו** הראשונים בטעם הדבר, **ע"י** רש"י במתני' דפ"י משום דאורח בזמנו בא, **וכ"כ** במשה"ב ב"ז ש"ג [עמ' יא ב'], **אולם** בתוס' לקמן ס ב' ד"ה "עוברת", ובדה"ב שם, ור"ן פ"ק דשבועות פ"י דהטעם משום דמסולקת דמים.

ע"ע פלתי קפ"ד סק"י דהק' כיון דבאותה עונה מבואר דאסרי' מדינא, אמאי ביש לה וסת לא חיישי' לאותו עונה, **וע"י** נאו"י סי' כ"ו סק"א, ורש"ש להלן סג ב'.

גמ', מכלל דר' דוסא כו', **ע"י** חשק שלמה דהקשה מ"ט שלא בשעת וסתה דיה שעתה לר' דוסא [הא לא שייך חזקה דאורח בזמנו בא], ותי' דבשלא בשעת וסתה הוי כראתה באונס דלא מטמאה מעלי"ע, **ובנאו"י** סי' כ"ו סק"ז פ"י ע"פ שיטות הראשונים הנ"ל דטעמא דאשה שיש לה וסת משום מסולקת דמים, דלפ"ז ה"ה בשלא בשעת וסתה מסולקת דמים.

גמ', מאן תנא כו', כתמה טמא למפרע, **ע"י** אבי עזרי פ"ט מאיסורי ביאה ה"ג דהקשה ממ"י אי כתם אין תלוי בוסת פשיטא דמטמא מעלי"ע ואמאי בעי' לטעמא שאם תראה וכו', ואי תלוי בוסת מ"ש מראה שאין מטמא, עיי"ש מש"פ, **ובשו"ת** הגרע"א קמא נ"ו מבואר דכיון דכתם יבש ודאי הגיע קודם שעת וסתה וטמא כדן ראתה שלא בשעת וסתה הלכך החמירו בכל הכתמים, **וכ"פ** חזו"א צ"ז סק"ב ע"ד תוד"ה "הא", **ועיי"ש** עוד באופ"א.

רש"י ד"ה "כתמה", עד שעת הכבוס, **אולם** בר"מ פ"ט מאיסורי ביאה ה"ג כתב דמטמא עד מעלי"ע, **וע"י** ס"ט ק"צ סקע"ד, וערול"נ דהקשו ממש"כ הר"מ פ"ג ממשכב ומושב ה"ז דהרואה כתם טמאה למפרע עד עת הפקידה כו', **ובאבי** עזרי תי'

דהרמב"ם באיסור"ב איירי באשה שיש לה וסת וס"ל דטעמא דכתמה טמא משום דגזרי' אטו ראיא שלא בשעת וסתה הלכך אינה מטמאה אלא מעלי"ע כדין ראיא שלא בשעת וסתה, וע"ע במצוין לקמן ו' א' בישוב דברי האחרונים.

גמ', אבל שלא בשעת וסתה מודי להו, ע"י משה"ב שם דכתב להוכיח דאין הטעם דדיה שעתה בשעת וסתה משום דמסולקת, דא"כ ה"ה בשלא בשעת וסתה, ובנאו"י שם נקט דאע"פ דמסולקת מ"מ בראתה שלא בשעת וסתה כיון דשינתה וראתה חיישינן למפרע, כיון דכל עיקר חזקת סילוק דמיה הוא רק מפני הקביעות, וע"ע ח"י הגרע"א לקמן לט' א' ע"ד תוד"ה והיולדת.

ה א'

תוד"ה "הא", ע"י שו"ת הגרע"א הנ"ל דנחלק עם השואל בכונת התוס', אי דבריהם בראתה שלא בשעת וסתה ואהא מסקי דקילא טפי מד' נשים, או דאירי בראתה בשעת וסתה, אבל שלא בשעת וסתה פשיטא דחמירי מד' נשים [וכן ס"ל לרעק"א].

רש"י ד"ה "דמחמיר בכתמים", אבל בכתמים כו' לכאז' כונתו דגבי ראיא ליכא לטעמא דאם איתא כו', משא"כ כתמים, אולם צ"ב אמאי לא מוקמי' אחזקה דמעיקרא כיון דבד' נשים ליכא ריעותא כלל, ויש שפי' דרש"י אזיל לש' קידושין עט' א' דחזקה דמעיקרא כנגד חזקה דהשתא הוי ספק והא דבנדה בעי' לריעותא מגופה מבואר בתורא"ש שם דבלא"ה אמרי' אם איתא דהוה דם כו', ולפי"ז בכתם דלי' להאי סברא שפיר הו"ל ספק.

גמ', אמר רב יהודה אמר שמואל כו', נחלקו הראשונים בהא דאמרי' מתוך שמהומה לביתה אינה מכנסת לחו"ס, אי מבואר דכל בדיקות שעושה לבעלה אין צריך חו"ס או לאו.

שיטת הראב"ד [בבעלי הנפש שער הספירה והבדיקה] דלא אמרו חו"ס אלא לטהרות אבל לא לבעלה, שיטת הרמב"ן דאף לענין הפסק טהרה בעי' חו"ס, אבל לענין ז"י דעומדת בחזקת טהרה לא בעי' חו"ס, שיטת הרשב"א דאף ז' נקיים צריכה חו"ס דלא יהא בעלה שהוא איסור כרת קל ממעלת עסק טהרות ולא הקילו לבעלה אלא בבדיקה קודם תשמיש דעיקרה משום מעלת הטהרות, ובפ"י הב' שם כתב דאף בבדיקה קודם תשמיש בעי' חו"ס. ובעיקר שיטת הרשב"א, צ"ב מ"ש מעלי"ע דלא חיישינן אלא לטהרות ולא לבעלה, ובבדיקות ס"ל דלבעלה חמירי טפי, וע"י ס"ט קצ"א סק"ב דפי' דמעלי"ע לא חיישינן משום שלא יהא ליבו נוקפו, ובשו"ת הרעק"א סי' ס"ב פי' דלענין טהרות דאף אם יצאה בלא הרגשה טמאה מדאורייתא חיישינן מעלי"ע, משא"כ לבעלה דלא טמאה מדאורייתא לא חיישינן.

ובשורש פלוגתת הראשונים, ובביאור תקנת חו"ס נאמרו באחרונים כמה טעמים, א- ע"י נוב"ק מ"ו דבלא חו"ס חיישינן שמא כותלי בה"ח העמידוהו הדם ונתעכב בחו"ס, ופלוגתת הרשב"א והראב"ד אי כי היכי דמעלי"ע לא חיישינן לכותלי בה"ח אלא לטהרות ולא לבעלה, ה"ה לענין הפס"ט וז"ל, או לאו. ועיי"ש דלפי"ז בשוכבת אפרקד דאף לבעלה חיישינן לכותלי בה"ח כמבואר בתוס' ג' א', לא מהני לכו"ע בלא בדיקת חו"ס, וע"י חו"ד קצ"ו סק"ד דהאריך להשיג ע"ד.

ב- ע"י שו"ת הגרע"א ת' ס' דלעולם לא חיישינן לכותלי בה"ח לא בהפס"ט ולא בז"י, ועיקר החשש שמא עתה בשעת הבדיקה זב הדם דרך חו"ס, ועיי"ש דלפי"ז במכנסת המוך עמוק הרבה דאף אם היה זב דם לחו"ס היה נוטף על המוך, לכו"ע לא בעי' חו"ס, וע"י חזו"א צ"ג סק"ג משה"ק ע"ד, ובסד"ט סקכ"ג פי' עפ"י דהנוב"י, ומשה"ק הרעק"א דבהפס"ט לא אכפת לן מה שזב קודם, עיי"ש דתי' דאין ההפס"ט יכול לברר פסיקת המעיין עכשיו בלא חו"ס כיון שאינה שופעת כנהרא, ועיי' בדיקת החו"ס מתברר שכבר פסקה מקודם.

ג- ע"י חזו"א שם דפי' דלעולם עיקר הבדיקה לברר דעתה בשעת הבדיקה מעיינה סתום, והא דבעי' חו"ס דבבדיקה לחוד אין ראיא שנפסק המעיין דדרך הראיה שאינה שופעת לעולם, ועיי' חו"ס הוברר דמעיינה סתום, וע"ע סי' צ"ב סקכ"א דהוסיף לבאר דכל שמעינה פתוח עומד טיפת הדם בפיה ועיי' הדחיקה יוצאה, ועפ"י כתב דה"ה דמהני קינוח כמה פעמים סמוכות אף בלא חו"ס, וכן באופן דאיכא טבעת מהני בדיקת חו"ס כיון דהדחיקה מבררת שנסתם המעיין, וע"ע חזו"א סי' פ"א דמה"ט לא מהני בדיקת הפס"ט מיד לאחר רחיצה כיון דאין הבדיקה מברר דמעיינה סתום, ומבואר דענין הברור דחו"ס דמעיינה נסתם ולא שפעה

סמוך להפס"ט, ולכך ליכא להאי בירורא סמוך לרחיצה, וכן מבואר בסד"ט קצ"ו סקכ"ג, וקצ"ע לפמשי"פ בסי' צ"ב ענין החו"ס דהדחיקה מבררת שמעיינה נסתם, דהאי בירורא איכא אף לאחר רחיצה, ויש שפי' דהחזו"א בסי' פ"א מיירי דווקא באשה דידענו דמעיינה פתוח אבל בסתם נשים מהני בדיקה לאחר רחיצה מיד דהדחיקה מבררת.

ובעיקר שיטת הרמב"ן לחלק בין הפס"ט לז"נ, עי' חזו"א סקכ"ו מש"כ לפרש עפ"ד, ויש שפי' עוד דיסוד פלוגתת הרמב"ן והרשב"א בגדר הבדיקה דז"נ אי ענינה להחזיקה בטהרה וכלשון הרשב"א בתוה"ב דלפי"ז גדרו כהפס"ט, או דילמא אין ענינה אלא לקיים דין ספירה.

גמ' שם, עי' חת"ס סח א' ד"ה "ומפקידה" דמדברי שמואל מבואר דבדיקת הפקידה בעי' חו"ס, אולם כתב לדקדק ממתני' סח א' דא"צ חו"ס עיי"ש.

גמ' מהו דתימא, עי' רש"י לעיל ג' ב' ע"ד תוד"ה לאביי דהקשה ממש"כ תוס' שם דלא חיישינן שמא דם אחר נפל, משמעתין דמבואר דחיישינן לדם אחר, וצ"ב כונתו.

ה ע"ב

הא קמ"ל כו', עי' פי' המשניות דפי' דאף אשה שיש לה וסת דדיה שעתה לענין הטהרות, מ"מ לענין משכב ומושב מטמא מעל"ע **ועי'** מהרי"ץ חיות משה"ק.

תוד"ה מסייע תימא כו', עי' רמב"ן ורשב"א מה שתי, **וע"ע** מהר"ם בביאור כונת התוס'.

גמ', מכדי האי מטה כו', **בהא** דמבואר בשמעתין דאבד"ל טהור בנדה, עי' רש"י משום דילפי' מסוטה, אולם בתוס' לעיל ב' א' פי' דילפי' מדרב גידל, **וצ"ב** לשי' הראשונים דבאשה נמי שייך שעת מציאתן, מ"ש מנגע אחד בלילה דבלא ראוהו חי טמא ולכאוי' ה"ה באבד"ל, ויתכן דשאני התם דחשיב ודאי טמא משום דאיכא שעמ"צ משא"כ נדה דליבו נוקפו לא עבדו סייג דלהוי טומאה ודאית [וכעין ד' התוס' לעיל ב' א'].

שם, עי' חזו"א צ"ז סק"ד דהקשה דהא עיקר הספק באשה עצמה דהו"ל יבד"ל, ותי' בכמה אופנים, **וע"ע** במצוין לעיל ג' א' בדברי התוס' ד"ה "מודה".

גמ', תרגמה זעירי כשחברותיה כו', עי' תוס' לעיל ב' א' דכתבו להוכיח משמעתין דמטמאין באשה אף בס"ט ברה"ר, דהא כשחברותיה נושאות אותה במטה איכא שלשה, **אולם** הרמב"ן רשב"א וריטב"א בסוגיין נקטו דס"ט ברה"ר טהור, והא דלא חשיב רה"ר כתבו ליישב בכמה אופנים, א- דנשים אפי' מאה חשיבי כחד, **ובחיזוד** הלכות, ובחי' חת"ס הקשו מההיא דפ"ב דנזיר דחשיב התם רה"ר אע"ג דאיירי בנשים, **ועי'** פתחי נדה, ואו"ש פט"ז מאבה"ט ה"ב ואבי עזרי שם, ומהרי"ץ חיות. ב- דהאשה עצמה שהיא טמאה ודאי ואין הספק בה אינה נחשבת מן המנין, **ובריטב"א** הקשה דכיון דדם נדה הוא המטמא והספק אם היה שם דם, א"כ אין האשה כגוף השרץ, **ובשו"ת** חת"ס אבה"ע ח"ב סי' ק"ב הקשה עוד דא"כ בסוטה איך מצטרף הבוהל לתלת הא הו"ל כגוף השרץ, **וכן** הקשה אמאי גבי ב' נזירין מצטרפים לשלשה הא אחד מהם ודאי טמא, **ועי'** שער"י ש"א פט"ו, וחזו"א צ"ח סק"ב בביאור דברי הרמב"ן.

ג- דאיירי שישנה בכלה וחילקה רשות לעצמה, **ועי'** תוס' סוטה כח ב' ד"ה ברה"ר, ותורא"ש קידושין עג ב'. **עוד** יעוין במאירי שכתב ליישב באופ"א.

גמ', והשתא דאמר ריו"ח כו', עי' רעק"א דפי' פלוגתת ריו"ח וזעירי אי דינא דאבד"ל תלוי במטמא או במקבל הטומאה, הלכך לריו"ח דתלוי במטמא, אע"פ שאין חברותיה נושאות אותה טמאה המטה.

ע"ע תורא"ש ד"ה "השתא" דמהא דאית' בפ"ק דפסחים דברי ריו"ח לענין דאי מקבל הטומאה אבד"ל מונח ע"ג אדם טמא, מבואר דריו"ח ס"ל דאזלי אף בתר מקבל הטומאה ואף ביד אדם, **וע"ע** מהר"ם ע"ד תוד"ה "חברותיה", ולפמ"ש"כ תוס' ד"ה כשחברותיה דלזעירי לא חשיב בההיא דפסחים יבד"ל אלא לריו"ח, **מבואר** דריו"ח חידש תרי הלכות חדא דאזלי אף בתר המטמא, **ועוד** דטומאה הבאה ע"י אדם חשיב יבד"ל בכל ענין **וצ"ב**, ויתכן דחידושו דריו"ח דהיכא דהאדם גורם הטומאה חשיב יבד"ל ולעולם חד דינא הוא, **וע"ע** חזו"א להלן.

ע"ע חזו"א צ"ח סק"ד דכתב להוכיח דהאי דינא דטומאה הבא ביד אדם אינו תלוי אי האדם גורם הטומאה, אלא כל שאוחז הטומאה בשעת נגיעה חשיב יבד"ל, דהא כשחברותיה נושאות אותה במטה אינם גורמות הטומאה, **[ועיי"ש** עוד דכו"ע מודו דכשהאדם גורם הטומאה חשיבי יבד"ל וכמבואר טהרות פ"ד מ"ט ובשמעתין איירי דאין האשה גורמת].

תוד"ה כשחברותיה, וי"ל כו', **עי' ח"י** הגרע"א דפי' כונתם דס"ל לזעירי דאבד"ל תלוי במקבל הטומאה, אלא דה"מ היכא דהמקבל עצמו יבד"ל, אבל היכא דאבד"ל אלא דמונח ע"ג האדם בהא לא סגי במקבל אלא בע"י אף בנותן שיהיה יבד"ל.

בא"ד, אי"נ, **עי' רעק"א** שם דס"ל דמה דביד האדם לא חשיב אבד"ל, והא דמהני חברותיה משום דהספק גם עליהם הלכך חשיב המטה והם כאחד, **וע"י** ערול"נ ואחיעזר ח"א ס"א סק"ד דהק' דאף בפסחים דנים לגבי האדם הנוגע בסכין עיי"ש. **עוד** צ"ב ממשי"כ לעיל ד"ה מכדי" דמטהרות לא פריך כיון דהיא עסוקה בהן, דלהך תירוצא לא מהני הא דעסוקה להחשיבו אבד"ל. **וצ"ל** דעסוקה בטהרות שאני דחשיב טפי כידה וכדפרש"י, וכן מוכרח מהא דלא הביאו בפסחים מתני' דעסוקה בטהרות. **ע"ע** תי' הר"י מאורלניש הובא בתורא"ש, ותוס' הרשב"א פסחים שם.

תוד"ה ספק, וא"ת כו', **עי' ח"י** הגרע"א דהקשה אמאי לא הקשו תוס' לזעירי, **וביותר** תמוה לתי' הב' לעיל דלזעירי לא מהני הא דהטומאה ביד אדם אלא היכא שהספק גם על חברותיה, דלפי"ז בעיסה ומשקין דלא שייך כן לא יהני מה שהם ביד אדם, **ועוד** הקשה דלריו"ח לא קשה, דהא קמ"ל דטומאה ביד אדם חשיב יבד"ל והא לא שמעי' מהנך מתני'.

שם, וי"ל דמצי כו', **עי' רעק"א** ע"ד תוד"ה כשחברותיה דנסתפק לתי' הא' דתוס' שם היכא דהמטמא והמיטמא הוה ביד אדם אי חשיב לזעירי יבד"ל, וממשי"כ תוס' דאיירי דהעיסה והמשקין ביד אדם [דבכה"ג חשיב יבד"ל לכו"ע] מבואר דאף לזעירי סגי דהמטמא יבד"ל ע"י שמונח ע"ג אדם.

תוד"ה, "היה מתעטף", פירוש טליתו טמא כו', **עי' חידוד** הלכות דקו' תוס' לעיל ד"ה "כשחברותיה" אמאי לא אקשי' אף לזעירי, הוא דווקא לפי רש"י הכא, אבל למש"פ התוס' דאיירי דהטומאות וטהרות בצידו ועיקר הספק על הטהרות, לא קשה כלל כיון דהטהרות מונחים ע"ג קרקע [ולזעירי אזלי בתר המיטמא].

שם, וקמ"ל דלא הוי ס"ס כו', **עי' מהרש"א** משה"ק, **וע"י** הגהות הרד"ל דתי' דאע"ג דס"ס ברה"י טמא, מ"מ אין שורפין עליו קדשים, **[וע"ע** חזו"א טהרות סי' ו' סק"ב, ואבי עזרי איסורי ביאה, בעיקר דינא דס"ס אי הוי טומאה ודאית].

ו ע"א

גמ', **תניא** כוותיה דרבא כו' וכלי חרס המוקף צמיד פתיל כו', **עי' ח"י** הרעק"א דנסתפק אי מחמר' מעל"ע לענין אם נגעה בחולין והחולין נגעו בטהרות, וכתב דפשטא דמילתא נראה דהחולין טהורים ואין מטמאין לקדשים, אולם הקשה מהא דמטמאה כלי חרס ומו"מ אע"ג דהן חולין, ובע"כ דנטמאים לענין דיטמאו קדשים, **וע"י** זכר יצחק סי' נ"ה מש"פ, **וע"ע** חזו"א צ"ז סק"ו בעיקר נידון הרעק"א.

רש"י ד"ה וכלי חרס כו' מטמאה אותה בהיסט, **אולם** ע"י רש"י שבת פד ב' ד"ה "מ"י דכ"ח המוקף צמיד פתיל אינו מיטמא בהיסט, **וע"י** תוס' שם.

גמ', ואינה מטמאה את בועלה, **עי'** לקמן טו א' דהא דאין מטמאה את בועלה הוא לענין טומאת בועל נדה אבל מטמאה טומאת מגע. **ובתורא"ש** ד"ה "מה כל"י בסוה"ד הקשה אמאי לא גזרו דתטמא את בועלה ומ"ש ממו"מ, ותי' דהוא לא שכיח, **וע"ע** רשב"א ג א' ד"ה "אמר ליה" דפי' משום ביטול פריה ורביה, **ובזכר** יצחק ס' נ"ה פי' עפמשי"כ ליסד דדין טומאת בועל נדה אינו מחמת טומאת האשה אלא מחמת האסורי ביאה, וכיון דאינה אסורה למפרע ה"ה דל"ל טומאת בועל נדה. **ובעיקר** דין טומאת בועל נדה, **עי'** רדב"ז פ"ז מתרומות ה"ט, ואו"ש פ"ב ממו"מ ה"א.

גמ', ואינה מקולקלת למנינה, **עי'** ס"ט קצ"א סק"ב דטעמא דלא החמירו לענין מקולקלת למנינה משום דאיכא למיחש לביטול פריה ורביה, **ובשו"ת** הגרע"א ת' ס"ב פי' משום דאינה מקולקלת למנינה מדאורייתא אלא בראתה ע"י הרגשה ולהאי לא חיישנן, **וע"ע** חו"ד ק"צ סוסק"א דכתב להוכיח מדינא דאינה מקולקלת למנינה דלגבי בעלה לא אמרי' כותלי בה"ח העמידוהו.

גמ', הרואה כתם כו' ומקולקלת למנינה כו', **עי'** רעק"א דכי היכי דמקולקלת למנינה ה"ה דטמאה אף לענין חולין, **וכן** משמעות תוס' לעיל ג א' ד"ה "ושרצים" וד"ה "והא" ורמב"ן שם ד"ה "והאיכא", **אולם** עי' רמב"ם פ"ג ממו"מ ה"ט דמבואר דטומאת כתמים חשיב ספק וטמא רק לתרו"ק אף מכאן ולהבא, **וכ"ה** דעת הרב אב"ד הובא ברמב"ן לק' כ א' ובבעלי הנפש ריש שער הכתמים.

ובשיטת תוס' והרמב"ן צ"ע מבריינתא לקמן נג ב' [הובא בתוס' בשמעתין ד"ה "מאי"] דטמא עצמה וקדשים ומשמע דלחולין אין מטמאה, **וע"ע** תורא"ש שם.

תוד"ה "ואינה", **עי'** ערול"נ מה שפי' אמאי לא הקשו תוס' אף על ואינה מונה אלא משעה שראתה הנאמר בראיה, והתם לא שיך תירוצם.

שם, דאימר לאו מגופה, **עי'** סד"ט ק"צ סקצ"ג דמבואר דאילו מגופה חזיא היתה מונה ממציאת הכתם אע"ג דלא ארגשה, ובע"כ דטמאה מדאורייתא היכא דהוא ודאי מגופה, **[וע"ע** במצוין ריש פ' כל הרואה כתם].

גמ', לא נצרכא אלא לתקן כו', **עי'** רעק"א דהקשה דילמא הצריכוהו בדיקה מחששא דמצאה כתם דטמאה אף לחולין.

ו ע"ב

גמ', חברא מדכן בגלילא, **עי'** רש"י, **וע"ע** רמב"ן ורשב"א לעיל ו א' ד"ה "הא" דנחלקו אי להך לישנא דרב הונא חולין שנעשו על טהרת הקודש טהורת וההיא דעולא הוי קודשי מזבח, או דטמאות ובהכי איירי עולא, **וע"ע** תוס' לעיל ו א' ד"ה "אבל" ופתחי נדה שם.

גמ', מעשה בשפחתו, **עי'** במצוין לעיל במתני' בד' המהר"ם דבדיקה שאינה מתקנת חכמים אינה ממעטת.

רש"י ד"ה "כולם טמאות", **עי'** מהרש"א משה"ק, **ועי'** חת"ס דכתב לחדש דעסוקה בקדשים צריכה לבדוק בין כל ככר לככר, ואי לא בדקה קונסים אותה מעל"ע.

גמ', עד שלא גלגלה תעשה בטומאה, **עי'** רש"י ותוס' הטעם, **וע"ע** ריטב"א באופ"א, **ובעיקר** דין הפרשת חלה מעיסה שנטמאה קודם גילגול, **עי'** שאג"א חדש סי' י"ב, וחזו"א זרעים ליקוטים סי' ג' סק"ג.

גמ', משגלגלה תעשה בטהרה, **עי'** רש"י הטעם משום משמרת, **אולם** עי' רמב"ן ע"ז נ"ו דמבואר דאסור מדרבנן, **וע"ע** ח"י הריטב"א גיטין סא א'.

ז ע"א

גמ', אלא בנשען כו', **עי'** חזו"א צ"ז סק"ו דמבואר דאילו נגע ספק נשען קודם שגילגלה טהורה, והקשה להך גיסא דבמעל"ע החולין טמאין לענין מגע טהרות א"כ אמאי קודם שגילגלה אינה טמאה לענין לטמא לאחר הגילגול עיי"ש.

דיין שעתן במעוברת ומניקה

ד' נשים דיין שעתן

ז' ע"א, מתני' רבי אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן כו', באחרונים הקשו בטעמא דד' נשים ד"ש, הא כיון דהשתא שינתה יש לחוש שהשינוי היה אתמול, ע"י משנה אחרונה, וחזו"א ק"א סק"ג, וקה"י סי' ס"ה.

ע"ע לשון תוה"ב שער ג' פ"ג דכל שאתה אומר בכל ראיותיהן דיה שעתה אף אתה עושה ראיות כמקרה וכו', ובבדה"ב שם פ"י דלא נאמר אלא לענין דיה שעתה לפי שדמיה מועטין, וא"ש אי טעמא דמעל"ע משום דחיישינן דילמא התחיל ראיתה מאתמול ע"י דם אחר, וכמש"כ החזו"א צ"ז סק"ב, דלפי"ז ד' נשים דדמיה מועטין מסתבר לתלות שהדם נעקר בזמן הראיה ולא קודם לכן. אולם עדיין צ"ב לכל האופנים אמאי בתולה שהגיע זמנה לראות דיה שעתה [כמבואר ט ב'], הא הורעה חזקתה כשאר נשים, ויבואר להלן.

ע"ע נאו"י סי' כ"ו סק"ד ד"ה "ונראה", וחזו"א צ"ז סק"א דהקשו לד' חכמים דטומאת מעל"ע משום קנסא, אמאי בד' נשים לא קנסו לשיטות הראשונים [להלן] דצריכות בדיקה.

ע"ע שו"ת רעק"א מכת"י סי' ס"ד דהקשה בעיקר דינא דמעוברת ד"ש לפמש"כ הס"ט ק"צ דמעוברת אין מסולקת ממראות טהרות, א"כ במראה טהור נימא דטמאה למפרע דהא מקור מקומו טמא, אולם בפתחי נדה צב [עמ' ע'] כתב דלא תקנו חז"ל מעל"ע אלא על דם שטמא האשה טומאת ז' ולא על דם שטמא האשה רק טומאת ערב.

שיעור הכרת העובר

ח' ע"ב, גמ' וכמה הכרת העובר כו', ע"י תיו"ט דהקשה דת"ק היינו ר"י דמתני' דס"ל כל שעברו ג' עונות, ות"י דנפק"מ אי סגי בג' חדשים או דבעי' צ' יום, וכן נפק"מ בהכרת עובר פחות מג"ח אי מהני, וע"י משנה אחרונה, ורש"י מש"כ.

וברש"י כתב נפק"מ אי בעי ג' עונות משהוכר העובר או מתחילת העיבור, וכבר נחלקו בזה הראשונים, דבתוה"ב ב"ז ש"ג יב א' כתב דלריו"ס שיעור ג' עונות משהוכר העובר, אולם בתוס' לקמן י ב' ד"ה "דהויא" וחידוד הלכות שם, מבואר דאף לר"י הוא מתחילת העיבור, וע"י לחם ושמלה סקנ"ב, וע"ע בפתחי נדה דהוסיף עוד ב' נפק"מ.

ע"ע פלוגתת עבודת הגרשוני וסדרי טהרה קצ"ד סק"ז אי טעמא דבעי' הכרת העובר משום דעד הזמן ההוא אינה מסולקת דמים, או דמסולקת אלא דבעי' הכרת העובר דאז נתברר שהיא מעוברת, עיי"ש הנפק"מ, ויעוין עוד בחי' הגרע"א לעיל ז' א' דהוסיף להכריח דתוך ג"ח אינה מסולקת כהס"ט.

ע"ע שו"ת רעק"א קכ"ח ד"ה "ולענ"ד" דאף דעינינו רואות דנשי דידן מיד כשנתעברו מסולקת דמים ונשתנו הטבעים מ"מ נקטי' כדינא דגמ' דהשיעור משהוכר העובר, ובאג"מ יו"ד ח"ג סי' נ"ב כתב לדקדק מדברי הב"ח ונוב"י דנשים דידן מסולקות קודם ג"ח. ע"ע שו"ת רעק"א קמא סי' פ"ט, ומלבושי יו"ט אהע"ז כ"ד, אי שייך הכרת העובר פחות מג"ח, ונפק"מ בילדה ו' חדשים לאחר הכרת העובר אי שייך לדון ע"פ הכרה דכלו חדשיו ופטורה מן היבום.

רש"י ד"ה דילדה לז', דקמ"ל דאזלי' בתר רוב נשים, נחלקו האחרונים אי כונתו דקמ"ל דילדת לז' אין עוברת ניכר אלא עד ג"ח כרוב נשים, או דאע"פ דניכר עוברת לב"ח ושליש, מ"מ אזלי' בתר רוב נשים, ע"י ריטב"א ד"ה "משום", מהרש"א, ערול"י, חת"ס, רש"י יבמות מב א' ד"ה ותמתין", מלבושי יו"ט אהע"ז כ"ד וחזו"א ק"א סק"ב, [ועיי"ש דנסתפק אי העיקר תלוי בהכרה או בזמן ג"ח].

הפילה רוח

גמ', ת"ר הרואה כו' ע"י רש"י ד"ה "דיה" דמבואר דטעמא דד"ש משום דחשיב הריון, ומבואר דבלא"ה מטמאי' מעל"ע, וברעק"א וברש"י הקשו מ"ש מזקינה לקמן ט ב' [ורש"י שם ד"ה "הרי"] דמבואר דרבנן לא אחמור טומאת מעל"ע היכא דאיגלאי למפרע דלא היתה מסולקת, וכבר הקשה כן הרמב"ן ורשב"א לקמן שיליה ט ב'.

ע"ע נאו"י סי' כ"ו סק"ד בהגה"ה דהקשה לשיטת רש"י לקמן יא א' במתני' דלא הצריכו בדיקה בד' נשים, דלכא"ו לפי"ז טעמא דדיין שעתן משום דלא שייך בהן קנסא דקנסו חז"ל בשאר נשים [וכמש"פ הר"ן לקמן י ב' לענין תינוקת], א"כ אמאי בהפילה פי' רש"י דחשיב הריון, תיפוק ליה דכיון דלא הצריכו בדיקה לא שייך בהן קנסא.

דין שעתן במעוברת ומניקה

ט ע"א, גמ' רב פפי אמר כו', ע"י רש"י, וברשב"א לקמן י ב' ובריטב"א בשמעתין פי' דרב פפי ס"ל דלא חשיב ולד כלל ושאני מעל"ע דרבנן דכיון דהחזקנוה בטהורה לא החמירו בכה"ג, וע"ע ריטב"א דהוסיף דה"מ אי באה לשאול על טהרותיה עד עכשיו. ובדעת רב פפא נחלקו הרשב"א והריטב"א שם אי מודה לסברת רב פפא. ע"ע ח"י רעק"א דכתב נפק"מ בין רב פפי לרב פפא לענין כתמים.

ראתה ואח"כ הוכר עוברת

ע"י רמב"ן וריטב"א מש"פ בעיא דגמ', וברשב"א פי' דהבעיא אי כל המעל"ע קודם שהוכר העובר מסולקת, ומה"ט בראתה מיד לאחר שהוכר אינה חוששת [וכקו' הגרע"א], או לאו, וע"י אחיעזר ח"ב סי' י"ז סק"ג דהקשה אמאי בראתה קודם שהוכר אין חוששין למעל"ע, הא בתחילת המעל"ע לזמן שראתה לא היתה מסולקת.

ע"ע קו' הריטב"א, וגליון הרעק"א אמאי לאחר שהוכר אין חוששין לטמא מעל"ע, ובחז"ס הוסיף להקשות דאף מדאורייתא ניוחו למפרע וה"ה לשמאי, וע"י בריטב"א שם וברשב"א הנ"ל מה שתי', וע"ע או"ש פ"ט מאיסורי ביאה, חזו"א, וקה"י שם מש"כ ליישב ע"פ יסודות גדרי מעל"ע, ויתכן עוד לפמש"כ תוס' לעיל ג א' דחומרת מעל"ע הוא במרגשת, דלפי"ז מבואר דודאי עכשיו ראתה אלא דמספקי' דילמא התחיל ראתה מאתמול ע"י דם אחר, והלכך במעוברת דראתה עכשיו היא ראתה מקרה, אין להסתפק דילמא ראתה מאתמול.

ע"ע פלוגתת החו"ד קפ"ט סקל"ח ולחם ושמלה סקנ"ו, אי כי היכי דמקילי' לרב פפי במעל"ע דרבנן, ה"נ מקילי' לענין קביעות וסת בהפילה רוח למאי דקיי"ל סו"ס קפ"ט דמינקת שראתה אינה קובעת וסת, או דילמא שאני מעל"ע דקיל טפי.

מעוברת בשעת וסתה

גמ', בעא מיניה כו' נחלקו הראשונים בביאור בעיא דהגמ', שיטת רש"י ד"ה 'וסתות' דהספק בלא בדקה ביום וסתה, ומבואר דלכתחילה בעי בדיקה, וכן דקדק הב"י מדברי רש"י ד"ה "ה"נ", וכ"ה שיטת הראב"ד הובא בראשונים [אולם בבעלי הנפש סוף שער הוסתות עמ' סח משמע דלא בעי בדיקה אף לכתחילה, וכ"כ הרז"ה בהשגותיו שער הספירה והבדיקה עמ' צב], וע"י בראשונים דלפי"ז א"ש מתני' יא א' "אע"פ שאמרו דיה שעתה צריכה להיות בודקת" דקאי על כל הנשים, וטעמא דסגי בדיעבד בלא בדיקה, ע"י לשון הרשב"א דכיון דמסולקת דמים ולא הרגישה בידוע שלא בא האורח בזמנו, ובתוס' לט א' ד"ה "והיולדת" פי' טעמא דבעי בדיקה שלא תשכח תורת בדיקה מהן.

שיטת תורא"ש רשב"א וריטב"א דהספק אי בעי בדיקה לכתחילה, והא דתנן במתני' לקמן יא א' דצריכה להיות בודקת, פי' בכמה אופנים, חדא דהתם איירי לענין טהורות. ועוד דהתם איירי לענין זקינה ובתולה. ובתורא"ש פי' דהתם איירי לענין בדיקת שחרית וערבית. ולהנך ראשונים דהספק אי בעי בדיקה לכתחילה, צ"ב א"כ אמאי לא מספקי' אף למ"ד וסתות דרבנן כיון ס"ל דבעי בדיקה לכתחילה, ובב"י קפ"ד פי' דלמ"ד וסתות דרבנן פשיטא ליה להגמ' דלא בעי בדיקה במעוברת.

ע"ע ר"ן דהספק לענין בדיקה לכתחילה, אולם נקט דהא פשיטא דאי בדקה ומצאה טהורה, טהורה לכו"ע, וספק הגמ' בבדקה ומצאה טמאה, אי טמאה ומה"ט בעי בדיקה לכתחילה. ע"ע מ"מ פ"ט מאיסורי ביאה ה"ד בשיטת הרמב"ם.

ע"ע טור סי' קפ"ד וקפ"ט דמעוברת אין צריכה בדיקה לכתחילה, אולם לענין חרדה פסק דצריך בדיקה לכתחילה, וע"י ב"י דס"ל דשמעתין איירי לענין דיעבד ואלביא דמ"ד וסתות דאורייתא אבל למ"ד וסתות דרבנן אין צריך בדיקה אף לכתחילה וחרדה שאני שאינה מסולקת לגמרי, וע"ע ט"ז שם סק"א, וחזו"ד סק"ח, וסדרי טהרה סק"א.

תוס' ד"ה הא ליכא, ע"י ריטב"א דהקשה כקו' התוס' ובאופ"א דדילמא איירי בלא בדקה דאף מ"ד וסתות דרבנן מודה דבלא בדיקה טמאה, והא דהתוס' לא הקשו כן, לכאור' משום דס"ל דלמ"ד וסתות דרבנן אי לא בדקה טהורה, וכבר האריכו בזה הראשונים לקמן טז א', ור"ן שבועות ה בדפי הרי"ף, ור"מ פ"ח מאיסורי ביאה הי"ב, וע"ע תוס' לקמן טז א' ד"ה "ור"נ"י וצ"ב, ואכ"מ.

דיין שעתן במעוברת ומניקה

ובעיקר קו' התוס', **עי'** נובי"ק סי' נ"ה דכתב לתרץ עפמשי"כ ליסד דאף למ"ד וסתות דרבנן חובת הפרישה בשעת וסתה מדאורייתא דס"ל חזקה דאורח בזמנה בא, אלא דאינה טמאה כיון דאיכא חזקת טהרה כנגדה, ולפי"ז ה"ה בבדקה ומצאה טמאה, טמאה מדאורייתא לכו"ע, והלכך אף אי הברייטא איירי בהכי, שמעי' דלמ"ד וסתות דאורייתא חרדה מסלקת דמים, **וביסוד** דברי הנוב"י, **עיי"ש** תשובה נ"ו דהשיג השואל [הבית מאיר] דכיון דהחזקה של אורח בזמנה, באה אחר החזקת טהרה וסותרת אותה, ודאי דהיא עדיפא, **וע"ע** שער"י ש"ב פ"ח, וחזו"א סי' פ סק"ד משה"ק, ויבואר עוד להלן בסוגיא דוסתות.

שם, וי"ל כו' משמע הדמים הידועים בה כו', **עי'** חזו"א דמדוקדק מהתוס', דלמ"ד וסתות דרבנן ל"ל כלל חזקה דאורח בזמנה ולכך לא חשיבא דמים מבוררים וידועים, **[וטעמא** דל"ל האי חזקה, כיון שהימים חלוקים במאכל ובמשתה ובשינוי האויר אשר כל אלה עלולים לשנות את זמני הראיה].

וביסוד פלוגתת וסתות דאורייתא או דרבנן, **עי'** חו"ד סי' קפ"ד סק"י, **וחי'** רח"ה פ"ד מאיסורי ביאה הי"ב וגליונות שם, ויבואר להלן בשעמאת דוסתות.

קביעות וסת במעוברת

עי' רמב"ן לקמן יא ב' ד"ה 'דאמרי' דנקט דמעוברת קובעת וסת בימי עוברת, **אולם** בבעלי הנפש לראב"ד שער הוסתות עמ' מח ד"ה "הנה פרשנו" נקט דאין קובעת וסת, **וכ"ה** שי' הרשב"א בתוה"ב ב"ז ש"ג עמ' יא ב', ועיי"ש הטעם דכיון דאתה אומר בכל ראיותיהן דיין שעתן ואתה עושה ראיות כמקרה ואין ראיות המקרים ראיות להצטרף, **ועי'** בדה"ב שם, **וכ"פ** בטושו"ע קפ"ט סעי' ל"ד, [ובד' הראב"ד צ"ע ממש"פ בסוגיין דצריך בדיקה לכתחילה, ויש לחלק], **ועיקרי** השיטות וראיותיהם מבוא' לקמן י ב', ועי' במצוין שם.

דיה שעתה במניקה

גמ' ת"ר מניקה שמת בנה כו', **עי'** רש"י במתני' דהכריח דחכמים דמתני' לאו היינו ר"י, וג' מחלוקות יש בדבר עיי"ש. **עי'** חת"ס [וכעיי"ז בתוס' חדשים על המשניות] ביסוד פלוגתת רבנן ור"מ, אי פליגי במציאות, **ועיי"ש** עוד [ובש"ך קפ"ד סק"יח] אי לרבנן בשנת העיבור נותנים כ"ה חודש.

ע"ע חו"ד קפ"ט סק"יח דנקט דאף בהפילה רוח יש לה דין מניקה, **אמנם** בלחם ושמלה קפ"ט סקנ"ו פליג ע"ז, **ולכאו'** תלוי בשיטות הראשונים לעיל בתירוצא דרב פפי אי הפילה רוח חשיב לידה לענין מעלי"ע או לאו.

ע"ע רש"י ד"ה דיה שעתה" דפי' טעמא דחכמים דאבריה מתפרקין מתוך צער לידה, **וכתבו** הפוסקים לדון לפי"ז ביוצא דופן דליכא צער לידה אי הוי מסולקת או לאו.

ע"ע הגהות ר"מ ברלין לעיל ז ב' דמלישנא דכ"ד חודש משמע דלאחר מכן מטמאה מעלי"ע אף בתוך המעלי"ע שתיכף אחר כ"ד חודש דלא פלוג חכמים בתקנותיהם, ועיי"ש דבזה יישב קו' תוד"ה "הא".

דין שעתן בזקנה ותינוקת

שיעור עונה

ט ע"ב גמ', וכמה עונה כו', **נחלקו** האחרונים אי האי שיעורא הוא אף לאשה שיש לה וסת קבוע, או דווקא באין לה וסת אבל ביש לה וסת אזלי בתר עונה דידה ונאמרו בזה ג' שיטות, **א- עי'** דרישה קפ"ט סקט"ו ופרישה אות ע"ט הובא בש"ך סקס"ה דביש לה וסת פחות מל' יום אזלי בתר עונה בינונית דהוא שיעורא דרוב נשים, וביש לה וסת ליותר מל' יום אזלי בתר עונה דידה, ומשמע מסו"ד הש"ך שם דהאי שיעורא הוא אף בזקנה, **אולם** בפרדס רמונים קפ"ט בשפ"ח סקס"ו נקט דכל דברי הפרישה הוא דוקא בקטנה [דע"י ג' עונות חזרה לקדמותה] אבל זקנה סגי בעקרה עונת הוסת דידה.

ודברי הפרישה א"ש למאי דס"ל דדין עונה בינונית הנאמר בוסתות הוא דוקא באשה שאין לה וסת, וכן בי"ל וסת ועבר וסתה קודם העו"ב, אבל ביש לה וסת ולא עבר וסתה [דקבעה להפלגה יותר מל' יום] לא בעי לחוש לעו"ב, **ונחלקו** בזה הראשונים לקמן טז, והאריכו בזה הפוסקים סי' קפ"ט ואכ"מ.

ב- עי' ש"ך שם דבכל ענין אזלי בתר עונה בינונית דעלמא, **וכ"כ** בפרדס רמונים שם סקס"ה לדקדק מדברי הרשב"א תוה"ב בי"ז ש"ג עמ' ח ב' דכתב דתנוקת וזקנה עוקרות וסת קבוע בפעם אחת ומשכח"ל רק לדי' הש"ך עיי"ש, אולם יש שכתבו לדקדק ממשיכ הרשב"א שם יג א' להוכיח דלא קיי"ל כר"י דמעוברת שיעורה בג' עונות מדבעיא לעיל הגיע עת וסתה בימי עיבורה מהו, והיינו דלר"י ליכא למיבעיא דכיון דשיעורו בג' עונות לא משכח"ל דתחוש לוסתה כיון שע"י ג"ע נעקר הוסת, ולכא"ו מבואר דשיעור העונה לפי וסת דידה דאליה הא משכח"ל עת וסתה בימי עיבורה בגוונא דוסת דידה יותר מל' יום ועברו ג' עונות בינוניות.

ג- עי' מהרש"א לקמן י ב' דלעולם אזלי בתר עונה דידה, ושמעתין איירי דווקא באשה שאין לה וסת, וכ"מ בראב"ד פ"א ממע"ש ה"י ד"ה "זרעו", **וכ"ה** במאירי עיי"ש, **ועי'** פלתי סקכ"ו, וסד"ט סקל"ד.

ע"ע תוסי' יא ב' ד"ה "אפ"י", **ועי'** מהרש"א שם משה"ק על דבריהם, ומבואר דס"ל דלר"א דכל אשה שיעורא בג' עונות בע"כ דזקנה הוי בפחות מג' עונות, **עוד** מבואר ממשיכ בסו"ד, דזקנה דעונה דידה פחות מל' יום אזלי בתר עונה דידה, ודלא כהדרישה והש"ך, וא"ש למשיכ לעיל י ב' דשמעתין איירי דווקא באשה שאין לה וסת קבוע.

ובעיקר קו' המהרש"א שם מהא דמבואר לקמן לו א' דימי טוהר משלמים לג' עונות, יש שפ"י דשאני התם דאיירי אליבא דר"י דלדידיה עיקר הסילוק הוא מחמת העיבור וההנקה ולא בעי לג' עונות אלא להוכיח דמסולקת בכ"ה שפיר מצרפים אף ימי טוהר, משא"כ לר"א דהסילוק הוא מחמת שלא ראתה ג' עונות, בעי ג' עונות דימי טומאה, **וע"ע** חת"ס ד"ה עשרים בגדר ג' עונות דר"א.

שיעור ג' עונות דר"א

עי' טור קפ"ט סעי' ט"ו דשאר נשים בעבר עונת הוסת ולא ראתה אינה חוששת לוסת הראשון, **ובב"י** שם פ"י דעבר ג' עונות וכר"א דמתנ"י אולם הקשה דלא קיי"ל כר"א, **ועי'** סדרי טהרה סק"כ דתי' דל"פ רבנן אר"א אלא במעל"ע דדס לפנך אבל בליכא ריעותא מודו, **ועי'** ש"ך סקס"ה דלפ"י חילוקא דשאר נשים מתינוקת וזקנה, דשאר נשים אזלי בתר וסת דידה ולא בתר עונה בינונית [ולכא"ו ה"ה לענין מעל"ע], **וכ"מ** בפ"י רבינו חננאל עירובין מח א' עה"ג, אולם משמעות דבריו דאף בזקנה אזלי בתר עונה דידה, **וע"ע** מי נדה סי' קפ"ט סעי' כ"ח דפ"י נפק"מ בין זקנה לשאר נשים אי בעי בדיקה בעונת הוסת.

ובסדרי טהרה סקל"ב הקשה דכיון דר"א קאי אמתנ"י א"כ איירי בהנך ג' עונות דזקנה, וכי היכי דהתם הן עונות בינונית ה"ה ג"ע דר"א,

ע"ע חת"ס דהקשה מהא דאמר"י לקמן יא א' דר"א ס"ל כרבי, וא"כ אמאי בעי ג' עונות, וכתב להכריח דגדר ג' עונות דר"א אינו משום חזקה.

כוונה ראיוותיה

גמ', ת"ר זקנה כו', מבואר דבכוונה ראיוותיה תלוי בפלוגתת ר"ד ורבנן, ומצינו כמה הערות, **א- עי'** קו' הגהות הרד"ל לעיל ב א', ותו"ד דהיכי משכח"ל קביעות וסת הא יש לחוש שמא התחיל ראיוותיה בתחילת מעל"ע, ואין לומר דמשכח"ל בבדיקה תוך המעל"ע, דהא בשמעתין איירי בלא בדיקה ומ"מ אמר"י ד"ש.

דין שעתן בזקנה ותינוקת

ב- עי' קובה"ע הוספות לדף ס"ה דנסתפק אי ענין הג' פעמים דע"ז נעשה טבע בגופה לראות ביום הוסת, או דהוא ראייה והוכחה למפרע דמראיה ראשונה הוקבע וסתה, ונפק"מ אי אמרי' ד"ש למפרע או לאו.

ג- יל"ע [להך גיסא דלא הוחזק וסתה אלא בראיה הג'], אמאי ד"ש בראיה הג', הא בתוך המעל"ע היתה בחזקת רואה, ויש ליישב.

ד- עי' תרוה"ד ס' קמ"ז דהקשה אמאי בראתה ראשונה בצ"א ושניה בצ"ב ושלישית בצ"ג פרש"י דחשיב כפיתחה, הא הוחזקה לענין שלא תראה בתוך צ' יום [וכדאמרי' לענין בדיקה ק"ת], ועיי"ש בסו"ד דשאני מעל"ע כיון דאיכא השתא ריעותא לפנינו.

ובעיקר קו' כתבו להוכיח דס"ל דטעם אשה שיש לה וסת דד"ש משום דמסולקת שלא בשעת וסתה דאי הטעם משום חזקה דאורח בזמנו בה א"כ הכא דלא ראתה ביום קבוע ל"ש האי טעמא, **וע"ע** במצוין לעיל ד ב'. **ועיקר** דינא דזקנה ופי' דברייתא יבואר להלן לאחר שמעתתא דתינוקת.

תינוקת שלא הגיע זמנה

מבואר בברייתא דמתחזקת ע"י ג"פ, ובעברו עליה ג' עונות אין מטמאה מעל"ע אלא בראתה ג"פ, **ועי'** רש"י ד"ה "דיה" דהך דינא דעברו עליה ג' עונות אתיא כר"א דכל אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה, **אולם** בתורא"ש ד"ה עברו כ' דבלא הגיע זמנה אף רבנן מודו, **וע"ע** רש"י לקמן י א' ד"ה "אימא" כתורא"ש.

ובעיקר דינא דברייתא, **נחלקו** הראשונים אי קאי אליבא דרבי או אף לרשב"ג, **וכן** מ"ט דראיה הב' אין מטמא לרבי. **שיטת** רש"י, תוס', רמב"ן, רא"ה, וחי' הר"ן דקאי אליבא דרבי, אבל לרשב"ג בעי ד' פעמים, אולם חלוקין בטעמא דלא סגי בב' לרבי.

דעת רש"י דהטעם משום דבאותה ראייה שמתחזקת אין מטמאה מעל"ע, **וכ"כ** תוד"ה "ברוב" [אלא דחלוקין רש"י ותוס' אי אף בראיה המבררת למפרע דשינוי וסת הוא אין מטמאה או לאו, ויבואר לקמן]. **ובעיקר** טעמא דרש"י, **עי'** חזו"א ק"א סק"ז דהקשה דלא דמי להגיע זמנה, דשאני התם דהיתה מסולקת עד עכשיו משא"כ תינוקת, ותי' דצ"ל דאף בתינוקת ע"י ראייה ב' פעמים נעשה טבע חדש בגופה ועד עכשיו היתה מסולקת, **ועוד** דאף אי ע"י ב"פ איגלאי דמתחילה היתה מוחזקת, מ"מ אינה מטמאה מעל"ע כיון דעד השתא חזקת טהרתה הוי חזקה אלימתא, **וע"ע** קה"י טהרות ס"י ס"ו.

דעת הרא"ה- **עי'** בדה"ב ב"ז ש"ג י א', **וכ"ה** ברשב"א בשמעתין בשם י"מ דהטעם משום דראיה ראשונה לא חשיבא לאיצטרופי דאקראי בעלמא הוא, ולעולם באותה ראייה שמתחזקת מטמאה מעל"ע, [ומתני' דבראיה שניה מטמאה קאי אליבא דרבי עיי"ש], ונפק"מ בין הטעמים, לענין קביעות וסת אי קבעה בפעם הג', דלרש"י קובעת כיון דראיה ראשונה מצטרפת משא"כ לרא"ה, **וכ"כ** החזו"א ס' פ"ח בד' רש"י, **ועי'** ברשב"א דהרבה להקשות לשיטה זו, ובסו"ד הוסיף להקשות היכי אמרי' דבכוונה קבעה וסתה הא אין ראייה ראשונה מצטרפת, ותי' דע"י ראייה ג' איגלאי למפרע דאף הפסקה ראשונה מן המנין, **וע"ע** ריטב"א ד"ה "אדרבה", **עוד** מדוקדק בבדה"ב שם בתו"ד דאף לענין קביעות וסת הפלגה סגי בב' ראיות לרבי ולרשב"ג ב', וכן האריך שם ט א' ואכ"מ. **ובעיקר** ד' הרא"ה דבאותה ראייה שמתחזקת מטמאה מעל"ע, מבואר דס"ל דאין ענין הג"פ דע"ז נעשה טבע גופה לראות אלא דהוא הוכחה למפרע וכבר נחלקו בזה המהר"ם והר"פ הובא בטור או"ח קי"ד לענין שור המועד, ועי' קובה"ע וקה"י לעיל.

ע"ע בי' הגר"א קפ"ט סקמ"ג דנקט בשי' תוס' כהרא"ה, **אולם** בחזו"א הקשה מדברי תוד"ה "ברוב" דמבואר כרש"י, **ויתכן** דהכרחו דהגר"א ממש"כ תוס' דאף בזקנה בעי לרבי ג' ולרשב"ג ד', ואי ס"ל כטעמא דרש"י א"כ בזקנה דאין צריכה להתחזק אמאי אין מטמאה בראיה ב' או ג', ובע"כ דראיה ראשונה אין מצטרפת.

דעת הרמב"ן וחי' הר"ן דכיון דלא הוחזקה לראות ולא היתה בכלל תקנת בדיקת שחרית וערבית, הלכך אע"פ דהוחזקה בראיה שניה לא קנסוה, [וברמב"ן שם פי' כן בדעת רש"י, וצ"ע].

ובעיקר שיטת הרמב"ן, **עי'** סדרי טהרה קפ"ט סקל"ד דהקשה א"כ אמאי בראתה תוך י"א יום דבין נדה לנדה מטמאה מעל"ע כמבואר להלן לט א' אע"ג דאינה צריכה בדיקה כדאיתא שם, **ועי'** ערול"נ דשאני תינוקת דל"ש גבה כלל תקנת בדיקה, **וכן** מפורש בחי' הר"א.

דין שעתן בזקנה ותינוקת

ע"ע נאו"י כ"ו סק"ד דהקשה אמאי אין טמאה עונה אחת דהוא מעיקר הדין כמבואר לעיל ד ב' **עוד** צ"ב בבעיא בתרייתא דר"ג, להך גיסא דבהפסקה שניה נמי חוזרת לקדמותה ולכך אינה מתחזקת אלא בראיה ג' לסוף ג' עונות, א"כ ה"ה דאין צריכה בדיקה קודם ראייה ג', ואמאי מטמאה בשלישית מעל"ע, [ולמש"פ הרמב"ן להלן בעיא דהגמ' א"ש].

שיטת הרשב"א בשמעתין ובתוה"ב ב"ז ש"ג י א' וריטב"א, דהביתא קאי בין לרשב"ג ובין לרבי, דע"י ג"פ איגלאי מילתא דראיה ראשונה לאו מקרה, אבל בב"פ לא איתחזקה אף לרבי וחוששין שמא פעם ראשונה מקרה ועראי היה, **והא** דסגי לרשב"ג בג' צ"ל דלא בעי להחזיקה אלא להוכיח דראיה ראשונה לאו מקרה ובהא סגי בב' הוכחות לכו"ע.

ע"ע פלוגתת הב"י קפ"ט וט"ז סקמ"ג [הובא לקמן בארוכה] בביאור מימרא דר"ג קמיתא ובתרייתא לשיטת הרשב"א, אי תינוקת צריכה להתחזק בג' ראיות מכוונות שקובעת וסת ע"ז, אבל בראיות שאינן מכוונות אינה מתחזקת ודיה שעתה או לאו.

שיטת הר"מ, ע"י ר"מ פ"ד ממו"מ ה"ג, וכס"מ שם, ופתחי נדה.

קחזיא בעונות - קמיתא ובתרייתא

שיטת רש"י, דלא אמרי' דבאותה ראייה שמתחזקת אין מטמאה מעל"ע, אלא במתחזקת בראיות אבל במתחזקת בהפסקות דע"י הפסקה שניה איגלאי דשינוי וסת מטמאה בראיה שניה לרבי, ולכך בזקנה ובהגיע זמנה לראות דמתחזקת בהפסקות מטמאה בראיה שניה, וכמש"כ תוס' בשיטת רש"י, ותורא"ש לעיל ט ב' ד"ה "ועוד" בשם תשובת רש"י.

וספק הגמ' בבעיא קמיתא, אי דנים הפסקה ראשונה דחזרה ע"ז לקדמותה, או דדינה כהגיע זמנה לראות דלא הוי אלא סילוק דמים כר"א, ונפק"מ לחזיא בעונה, וכן אי מטמאה לרבי בשניה.

וספק הגמ' בבעיא בתרייתא אי ע"י הפסקה שניה נמי יתכן דחזרה לקדמותה [אלא דבראיה הג' הוברר דשינוי וסת הוא], או לאו, **וצ"ב** דאי לאחר הפסקה ראשונה חזרה לקדמותה אמאי בחזיא בעונה לבתר ג' עונות מטמאה, הא ליכא ג' ראיות כיון דבהפסקה בתרייתא איכא סילוק דמים דר"א, ויש לישב.

ופשיט ר"ג דבהפסקה ראשונה חזרה ובשניה לא חזרה, **נע"י** משמעות רש"י ד"ה "מאי" דנסתפק אי לאחר הפסקה ג' איגלאי דאף הפסקה ראשונה מן המנין, או לאו].

ובעיקר המבואר דחלוק הפסקה ראשונה דחזרה לקדמותה מהפסקה שניה דלא חזרה לקדמותה, **ע"י** סד"ט קפ"ט סקל"ד דהאריך להקשות מ"ש, **ובחז"א** סי' ק"א סק"ו ח' פ' בתרתי, **א-** דהפסקה ראשונה כיון דבא לאחר ג' ראיות סמוכות מסתברא דחזרה לקדמותה, משא"כ ראייה דאחר הפסקה שניה דבא אחר הפסקת ג"ע יש לתלות שכן טבעה לראות בהפסקת ג"ע.

ב- דכיון דחזרה לקדמותה פעם אחת תו ל"א דשוב חזרה לקדמותה, **ונפק"מ** בראתה לאחר הפסקה שניה ג' ראיות סמוכות ושוב הפסיקה ג"ע וראתה אי אמרי' דהדר חזרה לקדמותה או לאו, **וכן** נפק"מ בהתחילה לראות בראשונה ג' פעמים בהפסקת ג' עונות אי דנים הפסקה ראשונה בחזרה לקדמותה או לאו, **[וע"ע** מהרש"א ע"ד תוד"ה 'קחזיא', דנקט דבכה"ג פשיטא דחזרה לקדמותה] **וואף** להך גיסא דבעברה ג"ע ל"א חזרה לקדמותה].

שיטת תוס', ותורא"ש דבעיא קמיתא לענין חזיא בעונה לחוד, אי דנים ההפסקה ראשונה בחזרה לקדמותה או לאו, אבל בעברו עליה עוד ג' עונות וכן זקנה, אין מטמאה אף לרבי עד ראייה שלישית, **ומבואר** דס"ל דאף בראיה המבררת שינוי הוסת, לא מטמאי' בהאי ראייה, **וע"י** חזו"א סי' פ"ח, וסי' ק"א סק"ז דהטעם משום דכיון דג' עונות בזקנה ראוי לקבוע שהפסיקה אלא משום דאירע כן ב"פ מחזקי' בשינוי וסת, זה מיקרי חידוש מצב, [משא"כ בהגיע זמנה נסתפקו התוס' דיתכן דהאי שינוי וסת לא חשיב מצב חדש כיון דמעולם לא החזקנוה דחזרה לקדמותה אלא במסולקת דמים לחוד, **וע"י** תורא"ש דנקט דאף בהגיע זמנה אין מטמאה מעל"ע].

ובעיקר שיטתם, **ע"י** חזו"א ק"א סק"ט דהקשה דלהך גיסא בבעיא בתרייתא דאף בהפסקה שניה חזרה לקדמותה, אמאי

דיין שעתן בזקנה ותינוקות

מטמאה בג' הא הוי ראיא המבררת, **ועוד** צ"ב דאף למסקנא דלא חזרה לקדמותה בראיה הב', אמאי מטמאה בראיה ג', הא עדיין הוי ראיא המבררת דלא הוי סילוק דמים דר"א, והתוס' נסתפקו בזה דדילמא אף בכה"ג חשיב ראיא המבררת.

שיטת הרשב"א, עי' תוה"ב ב"ז ש"ג י א', **ונחלקו** הפוסקים בכונתו, **דעת** הב"י והב"ח סי' קפ"ט סעי' כ"ז דתינוקות שלא הגיע זמנה אינה מתחזקת אלא בג' ראיות מכוונות שקובעת וסת עי"ז [ולקביעות וסת הפלגה בעי ד' ראיות], בין לענין מעלי"ע ובין לענין לחוש לוסת שאינה קבוע. והא דסגי בג' פעמים ג' עונות, אע"ג דליכא אלא ב' הפסקות [ושמעתין איירי בקביעות וסת הפלגה וכמשי"כ הב"י], צ"ל דאיגלאי דהפסקה ראשונה נמי היה שינוי וסת ומצטרף לג' הפסקות, **וכ"מ** השו"ע קפ"ט סעי' כ"ז.

ובעיא קמיינתא אי בחזרה וראתה בעונה קטנה שרגילה לראות חוזרת לקביעות וסתה הראשון או לאו, [אולם בבעיא בתרייתא ליכא לפרושי כבעיא קמיינתא דכיון דחזרה לקדמותה לא שייך תו דתחזור לסתה הראשון אלא הספק בגדר ראיא שניה, **ועי'** ב"י מה שהוסיף לפרש].

ובתרייתא פשיט ר"ג דאינה חוזרת לוסתה וצריכה ד' ראיות לוסת הפלגה, **[ועי"ש** מש"פ לפי"ז דראשונה דר"ג קמיינתא היינו ראיא ראשונה שראתה בסוף עונה קטנה, וראשונה דר"ג בתרייתא היינו ראיא שניה של סוף עונה קטנה]. **אולם** עי' ט"ז שם סקמ"ג דלא בעי קביעות וסת להחזיקה בדמים לא לענין מעלי"ע ולא לענין לחוש לוסת שאינו קבוע, אלא סגי בג' ראיות אפי' שאינה מכוונות, וראיה ראשונה דר"ג קמיינתא ובתרייתא הוא כפרשי"י.

ועי' נקוה"כ דלענין מעלי"ע נקט כהט"ז דלא בעי קביעות, אולם לענין לחוש לוסת שאינו קבוע ס"ל כב"י דאינה מתחזקת אלא עי"י קביעות וסת.

ובעיקר דברי הב"י, עי' בדה"ב שם דמבואר דפי' כונת הרשב"א כב"י, ממש"כ דמהא דתינוקות שהגיע זמנה לראות מטמאה בראיה שניה לרבי ובג' לרשב"ג מבואר דסגי לקבוע וסת הפלגה בב' ראיות לרבי, ובעי"כ דס"ל דאף לענין מעלי"ע בעי קביעות וסת דאלי"כ לא מוכח מידי. **ומבואר** עוד דאף בהגיע זמנה לראות בעי' ראיות מכוונות שקובעת וסת עי"ז, [אולם בד' הרשב"א דס"ל שם ט א' דאין קובעת וסת הפלגה אלא בג' ראיות לרבי וד' לרשב"ג, מבואר דבהגיע זמנה לא בעי' ראיות הקובעות וסת לענין מעלי"ע, דאלי"כ אמאי מטמאה בשניה הא ליכא ב' הפלגות כמשי"כ הרא"ה].

ובדעת הרא"ה צ"ע דאי דברי הרשב"א אף בקטנה שהגיע זמנה לראות וכמשמעות הרא"ה לעיל, א"כ אשה שאין לה וסת קבוע לעולם, לא תתחזק בדמים, ויש ליישב.

עי' סד"ט סקל"ג וחוו"ד קפ"ט סקל"ה דהקשה לדברי הב"י ממש"כ הרשב"א ב"ז ש"ד יז א' לענין כתמים דאע"ג דלא נקבע הוסת מ"מ איתחזקה בראיות דם וכתמה טמא. **ויתכן** דכתמים שאני וכדאשכחנא בכמה דוכתי דחמירי טפי מראיה לענין טומאת מעלי"ע, **וכ"כ** הפרד"ר מקש"ז סקמ"ג.

עי' פלתי קפ"ט סקכ"ז דהקשה דכיון דקבעה וסת אמאי מטמאה בראיה הג' מעלי"ע, הא אמרי' לעיל דביש לה וסת דיה שעתה, ויש ליישב, **ועוד** צ"ע אמאי בפיחתה או הותירה מבואר בב"ייתא גבי זקנה דמטמאה מעלי"ע, הא לא קבעה וסת בהכי.

שיטת הרמב"ן, עי' רמב"ן וחי' הר"א דבעיא בתרייתא סמיכה על בעיא קמיינתא, ואיירי דחזיא בעונה לאחר הפסקה קמיינתא ושוב ראתה בעונה לאחר הפסקה בתרייתא, אי כיון דשינתה כ"כ אונס בעלמא הוא או לאו, [ועי"ש דהא פשיטא דאינה מטמאה בראיה ג' דהיינו לאחר הפסקה בתרייתא כיון דעדיין לא אתחזקה בהפסקות].

שיטת הר"מ, עי' סדרי טהרה קפ"ט סקל"ד מה שהאריך לפרש בעיא דהגמ' באופ"א מהראשונים, **ועי'** פלתי קפ"ט סקכ"ח, ולחם ושמלה, וחזו"א סי' פ"ח בטעם השמטת הר"מ דינא דר"ג.

שיטת המהרש"א, עי' מהרש"א דפי' סיפא דב"ייתא אליבא דרשב"ג, ובעיא קמיינתא איירי בראתה ב' ראיות קטנות לאחר הפסקה ראשונה ומספקי' אי חזרה לקדמותה וצריכה להתחזק בד' ראיות או לאו, ופשיט ר"ג דחזרה לקדמותה וראשונה ושניה היינו ב' העונות קטנות, ובעיא בתרייתא בראתה ב' עונות קטנות לאחר הפסקה שניה, ומספקי' אי חזרה לקדמותה בהפסקה ב'

דין שעתן בזקנה ותינוקת

או לאו, ופשיט ר"ג דלענין ראית עונה הקטנה הראשונה דנים דחזרה לקדמותה ולענין ראית העונה הב' לא חזרה, ועי' חזו"א ק"א סק"י דהקשה היכי מצי לטמאות בב' ראיות קטנות שלאחר הפסקה שניה הא כיון דמסקי' דחזרה לקדמותה בהפסקה ראשונה א"כ צריכה להתחזק בד' ראיות.

ע"ע פרדס רמונים קפ"ט מקש"ז סקמ"ג דפי' [בשיטת הרא"ה] בעיא דהגמ' לענין תינוקת שלא נתחזקה מעולם, דהא פשיטא דאי ראתה ג' פעמים בב' הפסקות של ג"ע דאינה מתחזקת וכסיפא דברייתא, ומספקי' היכא דראתה ועבר ג"ע וראתה ולאחר עונה ראתה שוב אי מתחזקת או לאו, וכן בבעיא בתרייתא עיי"ש.

הגיע זמנה

נחלקו הראשונים בטעמא דאין מטמאה בראיה ראשונה, ואי הא דמטמאה בראיה שניה קאי אליבא דרבי או אף לרשב"ג, עי' רש"י ד"ה "ה"ג ת"ר", ותוד"ה "ברוב" דקאי אף לרשב"ג ומשום דבראשונה הוחזקה ואין מטמאה אלא בשניה, ומתני' דתנן בשניה מטמאה מעלי"ע איירי בהגיע זמנה, וכ"כ הרמב"ן אלא פי' הטעם לפ"ד דאע"ג דשייך בה קנסא מ"מ הקילו בדבריהם, **אולם** עי' תוה"ב ב"ז ש"ג עמ' י א' ובדה"ב שם דאתיא לרבי, אבל לרשב"ג בעי' ג"פ, והיינו הא דאקשי' לקמן מני רבי היא ומתני' דבראיה שניה מטמאה אתיא אליבא דרבי.

ע"ע תורא"ש ד"ה "שניה" דאף להנך ספרים דגרסי מני רבי אסיפא דהגיע זמנה, דמבואר דמטמאה באותה ראיה שמתחזקת, מ"מ בלא הגיע זמנה אין מטמאה בראיה שמתחזקת.

עוד יעוי' בתורא"ש ד"ה "ועוד" דלשיטת רש"י בהגיע זמנה ועברה ב"פ ג"ע מטמאה בהפסקה שניה כיון דאינה מתחזקת באותה ראיה, **אולם** עי' תוד"ה "קחזיא" דנסתפקו בזה, ובתורא"ש ד"ה קחזיא בסו"ד נקט דאין מטמאה, ועי' במצוין לעיל בביאור שיטתם, ובעיקר ספק התוס' יל"ד אי כונתם דבהגיע זמנה ל"ח ראיה המבררת כיון דהאי שינוי וסת אינו נידון כמצב חדש או דילמא נסתפקו בעיקר דינא דר"א אי אמרי' כן אף בהפסקה שניה.

שיטת הרמב"ם, עי' ר"מ פ"ד ממו"מ ה"ג ד' דפסק ברייתא דתינוקת כצורתה, ובאחרונים הקשו דכיון דקיי"ל כרשב"ג בע"כ דס"ל דרישא דברייתא כהרשב"א דאף לרשב"ג סגי בג', וא"כ אמאי בהגיע זמנה פסק דסגי בב', הא אמרי' בגמ' הא מני רבי היא, **ובסדרי** טהרה קפ"ט סקל"ד הוסיף להקשות דהא דינא דהגיע זמנה אתיא כר"א, והר"מ פסק כחכמים בשאר נשים, ועיי"ש דכתב לחדש דאף חכמים מודו לר"א דבתולה שהגיע זמנה ועברה ג"ע אין מטמאה בראיה שניה דחשיב מסולקת דמים, וע"ע פתחי נדה, ואו"ש, וחזו"א סי' פ"ח.

ג' עונות בזקנה

שיטת רש"י, עי' תוס' להלן ד"ה "קחזיא" דלפרש"י דס"ל דהיכא דאיגלאי למפרע דשינוי וסת הוא מטמאה בראיה הב' לרבי, ובראיה ג' לרשב"ג, בע"כ דברייתא דזקנה אליבא דרשב"ג [ועי' מהרש"א שם], ולפי"ז מתני' דבראיה שניה מטמאה, צ"ל דאתיא כרבי, וכ"כ ברמב"ן, ומבואר דאף בקירבה ראיותיה צריכה להתחזק בראיות.

שיטת תוס' שם דהברייתא קאי אף אליבא דרבי וטעמא דבעי' ג"פ, עי' מש"פ החזו"א הובא לעיל [וע"ע בי' הגר"א קפ"ט סקמ"ג דנקט בשיטת התוס' כהרא"ה דראיה ראשונה אינה מצטרפת, ואפשר דכונתו ממש"כ תוס' דאף בזקנה אינה מטמאה בראיה ג' אלא לרבי וצ"ב], **ובפרדס** רמונים קפ"ט סקמ"ג פי' כונתם עפ"י הרמב"ן שכתב דכיון דאינה צריכה בדיקה לא מטמאה מעלי"ע, דלפי"ז ה"ה זקנה כיון דאינה צריכה בדיקה קודם ראיה ג' אינה מטמאה.

ע"ע תוד"ה זקנה דמתני' דקתני דמטמאה בראיה שניה איירי בקירבה ראיותיה, ועי' פרד"ר שם, ופתחי נדה לקמן י א' דהקשו מ"ש מקטנה דמסקי' דאף בחזיא בעונות אע"ג דקירבה ראיותיה אינה מטמאה, ויש לחלק.

דיין שעתן בזקנה ותינוקת

שיטת הרא"ה, עי' בדה"ב שם דפי' דקאי אליבא דרבי, וטעמא דלא סגי בבי' משום דתלי' ראייה ראשונה במקרה, ומתני' דמטמאה בשניה איירי בקירבה ראיותה, וע"ע רמב"ן דפי' כהרא"ה, אולם נקט דאף בקירבה אין מטמאה ומתני' קאי אבתולה לחוד, [והא דלא פי' כן גבי תינוקת צ"ל דשאני זקנה דכן הדרך וכמו שפי'].

שיטת הרשב"א, עי' חי' הרשב"א דהבריתא אזלי כרבי ורשב"ג דלתרווייהו בעי' גי' ראיות ובלא"ה תולין ראייה הראשונה במקרה, ומתני' איירי בקירבה ראיותה, אולם בתוה"ב שם סתם דדין הזקנה כדין תינוקת שלא הגיע זמנה ומשמע דאף בקירבה אינה מטמאה.

ע"ע תוה"ב שם דמדלא בעיא הדר קחזיא בעונת בזקנה מבואר דאי חזרה וראתה בעונה שלמודה לראות מטמאה, [ועי' בדה"ב שם], ובב"י הגר"א קפ"ט סקמ"ט פי' לפי"ז מתני' דאיירי שחזרה לראות בעונה שהיתה למודה דכה"ג מטמאה בראיה שניה, וצ"ב דא"כ חזרה לוסתה הקבוע ודינה כאשה שיש לה וסת, ואמאי מטמאה מעלי"ע, ועוד צ"ב דלפי"ז צ"ל דמתני' איירי דווקא בוסת הפלגה וכך אין מטמאה אלא בשניה אבל בוסת החודש מטמאה אף בראשונה.

שיטת הרמב"ם פי"ד ממו"מ ה"א דזקנה שעברו עליה ב"פ גי' עונות מטמאה בראיה שניה למפרע, ועי' כס"מ שם דהקשה משמעתי, וע"ע סדרי טהרה קפ"ט סקל"ד ד"ה "ולפי", ערול"נ, ואו"ש.

כתם שבין שניה לשלישית

י א', גמ' כתם שבין ראשונה כו', **נחלקו** הראשונים אי פלוגתת ר"י וחזקיה קאי אליבא דרבי או אליבא דרשב"ג, **שיטת** רש"י דקאי אליבא דרבי, **וכ"ה** שיטת הרא"ה בבדה"ב ב"ז ש"ד יז א' [אולם פי' לפ"ד דראיה ראשונה מקרה הוא, ונחלקו חזקיה ור"י בין שניה לשלישית דעדיין לא הוחזקה בדמים אי כתמה טמא או לאו ודלא כרש"י].

שיטת הרמב"ן ורשב"א דקאי אליבא דרשב"ג, **וכ"כ** בחי' הר"א אלא דהוסיף דאע"ג דבראיה שלישיית אין מטמאה לרשב"ג למפרע, מ"מ גבי כתם החמירו יותר, **ובחת"ס** כתב דלשיטת רש"י צ"ב טעמא דר"י, ולשיטת הרמב"ן צ"ב טעמא דחזקיה, והוסיף דלולי דמסתפינא יל"פ פלוגתת חזקיה ור"י בפלוגתת רש"י והרשב"א.

ובדעת רש"י מבואר דהטעם דכתמי קטנה אין מטמאים לאו משום דתלי' בדעלמא אלא דלא הויה בכלל גזרת כתמים, **וכבר** נחלקו בזה הש"ך, ובי"ח ק"צ סק"ג, וחוו"ד וסד"ט שם סק"ז, **וחי'** הרעק"א ה א', [ותלוי בפרש"י ה א' ד"ה "אין חוששין"], ועיי"ש דנפק"מ לכתם הנמצא על גופה.

ע"ע חי' הרשב"א דהאריך להכריח מלעיל ה א' דשמעתין איירי בלא הגיע זמנה, אבל בהגיע זמנה אף קודם ראה ראשונה כתמה טמא לכו"ע, **וכ"מ** ברש"י ה א' ד"ה "יש", **ובתוה"ב** ב"ז ש"ד יז א' הביא י"מ דשמעתין איירי אף בהגיע זמנה, **וכ"ה** בפסקי הרשב"ץ בשם הרא"ה.

ובמאירי פי' ראיתם מקו' הגמ' "וכי מה בין זו לבתולה", **וע"ע** יפה עינים מה שהביא מהירושלמי.

י ע"ב

גמ', מתקיף כו', **רש"י** פי' הקו' מבתולה שהגיע זמנה המבואר שם, **ועי'** חידוד הלכות דמבואר דבלא הגיע זמנה וראתה ב' או ג' כשמעתין כתמה טמא, דאל"כ אמאי לא פי' רש"י הקו' מלא הגיע זמנה ובכה"ג, **אולם** ברשב"א ובריטב"א פי' בשם הר"ח הקושיא מבתולה שלא הגיע זמנה, **ועי'** פתחי נדה דע"כ כונתם בראתה ב או ג' וכשמעתין, **וע"ע** חזו"א ק"ב סק"א בבי' קו' הגמ'.

תינוקת ששופעת

עי' רשב"א דאיירי דווקא בלא הגיע זמנה, אבל בהגיע זמנה ליכא נפק"מ דאף אי חשיב כפוסקת, מ"מ אינה מטמאה אלא לאחר שתטבול ותראה בשניה, והוסיף דה"מ לרבי, אבל לרשב"ג דצריכה להתחזק ג"פ משכח"ל נפק"מ אף בהגיע זמנה, **אולם** מסתימת הרמב"ם פ"ד ממו"מ ה"ב מבואר דאיירי אף בהגיע זמנה, **וכ"ה** בפסקי הרשב"ץ, **ועי'** ליקוטי הלכות ה א' בעין משפט אות ז' דנפק"מ לטהרות שקודם ראה ראשונה, [ומבואר דאע"ג דהיתה בחזקת מסולקת מ"מ מטמאה למפרע], **ובסד"ט** ק"צ סק"ט כתב דנפק"מ לענין היכא דהפסיקה ג"ע וכן לענין היכא דראתה ראה ראשונה באונס.

וע"ע פתחי נדה דלד' הראשונים דאף בהגיע זמנה אין מטמאה כתם אלא לאחר ראה ב', משכח"ל נפק"מ לענין כתם.

שיעור פוסקת

עי' רשב"א בתוה"ב ש"ד טז ב' דאפי' פוסקת ג"פ ביום אחד חשיב פוסקת, **וכן** כתב הבי"י ק"צ בד' רש"י והטור, **וכ"פ** הרמ"א ק"צ סעי' ג', **אולם** בר"מ פ"ט מאיסורי ביאה ה"ה מבואר דדווקא פוסקת שיעור וסת, **ובסדרי** טהרה ק"צ סק"ט הקשה ממש"כ הרמב"ם פ"ד ממו"מ ה"ב דמשמע דאף ביום אחד.

ע"ע טור ושו"ע שם דהיתה שופעת ומזלפת אינו אלא כראה אחת, **ובב"ח** שם הכריח דחלוק שופעת ממזלפת, דבשופעת אף שפסקה מעט וחזרה וראתה הוי ראה אחת משא"כ מזלפת, **אולם** בט"ז שם סק"ה פליג, **וע"ע** סד"ט שם סק"ח, ופתחי נדה וחי' הגרע"א.

ימי עיבורה ומניקותה עולין זל"ז

עי' חי' חת"ס ומי נדה דביארו טעם הצירוף דימי העיבור והנקה, משום דכבדות ראש דימי עיבור, ואבריה מתפרקין דהנקה, הכל אחד הוא, **וע"ע** מי נדה שם דר"י לשיטתו לעיל ט א' דטעמא דמינקת משום דאבריה מתפרקין.

ע"ע חי' הרשב"א דבהפסיקה כל הג"ע בימי עיבורה נמי עולה לימי מניקותה, **ובהגהות** הרד"ל הקשה דהא אין סיבת הסילוק דעיבורה ומניקותה שוין, וא"כ מנלן דע"י עיבורה לחוד דנים כמסולקת אף בימי מניקותה.

ע"ע חזו"א ק"ב סק"ב דנסתפק אי סילוק עונה אחת קודם ימי עיבורה מצטרף לימי עיבורה, ותלוי בסברות הנ"ל.

ע"ע רמב"ם פ"ד ממז"מ ה"ו, **ובכס"מ** שם הכריח בד' הרמב"ם דר"י לא פליג את"ק ומודה דמעוברת שיעורה משהוכר עוברת, והא דנקט ג"ע הוא לענין דבעברו ג"ע פ"א דייה שעתה, אבל בפעם הב' מטמאה למפרע, **וע"י** פתחי נדה דבזה מתורץ קו' הרשב"א בסוגיין אמאי לא תני במתני' דברי ר"י מיד לבתר ת"ק, **אולם** בחידוד הלכות, ובחזו"א פ"ח סק"ב הקשו משמעתין דימי עיבורה עולין לימי מינקותה, ואי ר"י מודי לת"ק אמאי בעי' השלמת ג"ע למניקה הא דיה שעתה מיד, לכך פי' דודאי פליג את"ק אלא דס"ל לר"מ דחכמים נמי מודו דבראתה בימי עוברת מהני הפסקת ג"ע לדונה כמסולקת, **וע"ע** מי נדה דפי' באופ"א.

צירוף ימי טוהר לימי טומאה

ע"י לקמן לו א' דמבואר דימי טוהר משלימין לג' עונות אף ללוי דב' מעינות הם, **וע"י** קה"י טהרות סי' ס"ו דמהא דללוי ימי טוהר נמי מהני לג"ע, מבואר דענין הג"ע דנדרגל טבעה להיות מסולקת, דאי לא הוי אלא הוכחה לא שייך להשלים ימי טוהר, דהא הטעם דלא ראתה משום דנסתם הטמא, **וע"ע** או"ש פ"ח מאיסורי ביאה ה"ח.

ע"ע מהרש"א יא ב' על תוד"ה "אפי" דהקשה אמש"כ תוס' שם דימי טהרה לימי טומאה לא מיקרי הפסקה, מסוגיא הנ"ל דמבואר דמצטרף, ות"י דתוס' איירי בהפסיקה כל הג"ע בימי טוהר דבכה"ג אין עולה **נע"י** דמשכח"ל בימי טוהר דנקבה, **ומבואר** דס"ל דשיעור העונה נמדד לפי עונה דידה ולא בעונה בינונית דאל"כ לא משכח"ל ג"ע בפי' יום, **וע"י** במצוין לעיל ט א', **וע"ע** פתחי נדה יא ב' דתמה דעדיין מצי תוס' לאקשויי דתבדוק לענין דאי לא תראה אף בימי הטומאה יצטרפו זל"ז,

ובעיקר ק' המהרש"א, **ע"י** שו"ת חת"ס יו"ד קמ"ג דפי' כונת התוס' להקשות מדרי"א **נע"י** הטעם, **ומהא** דמבואר לקמן לו א' דימי טוהר מצטרפים ליכא לאקשויי דשאני התם דאיירי לר"י דמחמיר בג"ע **נע"י** דאפי' במעוברת ס"ל דבעי' ג"ע הלכך ימי טוהר נמי מצטרפים, **ויש** שהוסיפו לפרש דדוקא לר"א דכל הסילוק נעשה ע"י שלא ראתה ג"ע הלכך לא מהני סילוק דימי טוהר, משא"כ לקמן לו א' דמייירי לר"י דהתם הסילוק נעשה ע"י העיבור וההנקה ואין הג"ע אלא להוכיח מסולקת, שפיר משלימין ימי טוהר לימי טומאה.

ע"ע מהרש"א בשמעתין דהקשה היכי משכח"ל שתיים בימי עיבורה ואחת בימי מינקותה, הא עונה ראשונה דימי מינקותה הוי ימי טוהר, ות"י דבע"כ אשה שיש לה וסת שיעור העונה הוי כפי עונה דידה, ומשכח"ל באי"ל עונה למ' יום, **ובחידוד** הלכות תמה דאשתמיטתיה סוגיא דלקמן לו א' דמבואר דימי טוהר עולין להשלמת ג"ע, **וכן** הקשה בפלתי קפ"ט סכ"ו, **ובפתחי** נדה פי' דכונת המהרש"א להקשות דמשמע דנפק"מ דאחת בימי מינקותה הוא אף לענין ההוא עונה ראשונה דהנקה ואהא הקשה דליכא נפק"מ, **וע"י** שם מה שהאריך להקשות בדברי המהרש"א, **וע"ע** מי נדה.

גמ' אב"א בלידה יבשתא כו', **ע"י** חת"ס דמהא דלא פרקי' דלידה לא מפסקת משום דהוי אונס מבואר דראה באונס נמי מפסקת, **נע"י** דתנן דבראית אונס אמרי' דיה שעתה, התם שאני דכבר אי"ל תורת מסולקת מחמת הג"ע.

תוד"ה "דהויא", **ע"י** חידוד הלכות, חי' ב"מ, חת"ס, וחזו"א ק"א סק"ב דמבואר דג"ע דר"י הוא אף קודם שהוכר העובר **נע"י** דלא כהרשב"א בתוה"ב ב"ז ש"ג, דאל"כ שפיר משכח"ל דראתה וטבלה ואיעברה ופסקה ב' חדשים קודם הכרת העובר כשהיא מניקה וחודש אחד לאחר הכרת העובר דעולין זל"ז, **וע"ע** הגהות הרד"ל.

ע"ע מי נדה משה"ק ע"ד תוס', **נע"ע** שו"ת או"ש ח"ב ס"ג דכתב לדון במניקת שנתעברה אי צריכה ז' נקיים וטבילה ותלה בב' תירוצי התוס' **וע"י** בהשגת הגרשז"א נדפס בקובץ מוריה שבט תשמ"ב ומנח"ש ח"ב סי' ע"ג אות ז'.

דיין כל ימי עיבורה ומניקותה

גמ' אמר רב אכולהו ושמואל אמר כו', **ע"י** רש"י ד"ה "אבל" ותוד"ה 'דיין' דפי' הטעם דדיין כל ימי עיבור דאפי' נסתלקו מתחלתן מסתלקין והולכין הן תדיר, **ובאו"ש** פ"ד ממז"מ ה"ה כתב דתלוי בטעם סילוק דמים דמניקת, אי משום דנעקר ונעשה חלב דלפי"ז שייך סברת רש"י, אמנם אי הטעם משום דאבריה מתפרקין, אי חזי' דראתה לא שייך לומר מסתלקין והולכין, **וברשב"א** תוה"ב ב"ז ש"ג יב א' פי' הטעם משום דדנים ראיותהן כמקרה, ויתכן דהרשב"א דס"ל דבראיה שמתחזקת נמי מטמאה לא מצי לפרש כפירש"י, דאף אי הולכת ומסתלקת מ"מ אמאי מטמאה מעל"ע באותה ראייה, ולכך פי' משום דחשיב מקרה. **ע"ע** רש"י ד"ה בתולה דמבואר דבתולה וזקנה מטמאים בראיה שמתחזקת וצ"ע משי' לעיל ט ב', **נע"י** מרומי שדה דהוא הגה"ה מ' ברוך.

ע"ע רמב"ם פ"ד ממז"מ ה"ה דפסק כרב, **ובראב"ד** וכס"מ שם, **ובאו"ש** הנ"ל.

קביעות וסת במעוברת ומניקה

י ב', **אמר רב** אכולהו כו', **עי'** פלוגתת הרמב"ן ורשב"א לקמן יא ב' אי מעוברת ומניקה קובעות וסת או לאו, ונאמרו בזה ג' שיטות, **א- שיטת** הרמב"ן ובדה"ב ב"ז ש"ג יא ב' דקובעות וסת, **ועי'** חזו"א פ"ז סק"א דהא דאמרי' בשמעתין דיין כל ימי עיבור ומניקות יל"פ בתרתי, **חדא** דאירי בלא כוונה ראיותיה, **ועוד** דאף אי קבעה וסת לענין מעל"ע לא חיישין. **עי"ע** ר"מ פ"א מאיסורי ביאה ה"ד, **ובמ"מ** שם כתב דס"ל כהרמב"ן, **ובסד"ט** קפ"ט סקל"ו פי' דאזיל הר"מ לשיטתו דבראיה שניה מטמאה מעל"ע.

שיטת הראב"ד שער הוסתות סוף פ"ב דאינן קובעות וסת, ומ"מ בעי' לחוש לוסת שאינו קבוע כי היכי דחיישין בימי זיבתה לרב פפא כמבואר לקמן לט א', **ונחלקו** הפוסקים אי דברי הראב"ד דווקא בראתה ג"פ או אפי' בפעם אחת, **עי'** ש"ך קפ"ד סק"ט, רעק"א שם, סד"ט קפ"ט סקל"ז, וחזו"א פ"ז סק"ב.

ובשיטת הראב"ד יל"ע אמאי לא חיישי' למעל"ע כי היכי דחיישין בימי זיבתה, **ועוד** למאי דס"ל לראב"ד הובא בראשונים לעיל דמעוברת צריכה בדיקה לכתחילה בימי וסתה, אמאי לא קבעה וסת בימי עיבורה, ויש ליישב.

שיטת הרשב"א, **עי'** רשב"א יא ב', ותוה"ב ב"ז ש"ג יב א' דאין קובעות וסת ואין צריכה לחוש אף לוסת שאינו קבוע, דכיון דאתה אומר בכל ראיותיהן דיין שעתן אף אתה עושה ראיות כמקרה ואין ראיות המקרים ראיות להצטרף ולקבוע בהם, [ועיי"ש דלמ"ד דמטמאה בראיה שניה ה"ה דקובעת וסת], אולם מסיק דראוי לחוש לד' הראב"ד, **וע"ע** בדה"ב ומשה"ב שם דשו"ט בדין קטנה ואשה שיש לה וסת דמבואר דדיין שעתן, ומ"מ קובעות וסת, **[ועי' שו"ת חת"ס יו"ד סי' קס"ד בישוב שי' הרשב"א]**.

עי"ע תוה"ב שם יב ב' דכתב להוכיח משמעתין דכי היכי דדיין כל ימי עיבורן, ה"ה דאינן צריכות בדיקות ביום הוסת, [וא"ש לשיטתו].

שיטת השו"ע, **עי'** שו"ע קפ"ט סעי' ל"ג דפסק כהראב"ד דאינן קובעות וסת ומ"מ חוששת לראיה שתראה כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע, **ובב"י** קפ"ט סעי' כ"ז ד"ה "ומי"ש" [הובא בש"ך סקמ"ח] הק' מהא דקיי"ל בסעי' כ"ח דזקנה אינה חוששת כלל ומבואר דמעוברת ומניקה חמירי טפי מזקינה, ואילו בסוגיין מבואר דזקנה חמור דינה דבשניה מטמאה מעל"ע משא"כ מעוברת ומניקה דיין שעתן כל ימי עיבורה, ות"י דלענין קביעות וסת זקנה שאני דאין לה דם בטבע, משא"כ מעוברת שהם ראיות לראות אלא מקרה העיבור וההנקה מעכב על ידם עיי"ש. **ובמש"כ** הט"ז שם בסו"ד ותיכף שעברו ימי העיבור, **עי'** פלתי סקל"ג דפי' כונתו דס"ל דד' השו"ע דחוששת דווקא לאחר שעברו ימי ההנקה, **וע"ע** מחה"ש.

עי"ע חזו"א פ"ז סק"ב דהקשה למש"פ השו"ע סעי' ל"ד דמעוברת אינה חוששת לוסת הראשון ואינה צריכה בדיקה, א"כ אמאי פסק כהראב"ד דחוששת לראיתה כדן וסת שאינו קבוע, הא כל חיליה דהראב"ד מדינא דקובעת וסת בימי זיבתה והתם חוששת לראיות שקודם ימי זיבתה [כמבואר להלן לט], וכיון דס"ל להשו"ע דמעוברת אינה חוששת לוסת שקודם ימי העיבור, בע"כ דמעוברת קיל טפי, **וכבר** הקשה כן בסד"ט קפ"ד סק"ט ד"ה "עוד קשה", **ובפרד"ר** סי' קפ"ט שפ"ח סקע"ו תי' דשאני היכא דראתה דחוששת מהיכא דלא ראתה עיי"ש.

עי"ע סד"ט קפ"ט סקל"ו דאע"ג דקיי"ל דאינה קובעת וסת לחומרא, מ"מ קובעת לקולא לענין דאין צריך לחוש אלא כפי מה שקבעה. **עוד** כתב שם דאין צריכין לחוש לעונה בינונית, **אולם** עי' חו"ד חי' סק"נ דחיישין אף לעונה בינונית.

עי"ע ב"י קפ"ט דכיון דהשתא דנהגין איסורא בימי טוהר אין לחלק בין ימי טוהר לשאר ימי הנקה, ולד' הרמב"ן בכל ענין קבעה וסת, **ובשו"ת חת"ס יו"ד קמ"ג כ' דלפי"ז** ה"ה דחיישין לוסת שאינו קבוע לראב"ד ולשו"ע, **אולם** החזו"א פ"ז סק"ג פליג, **וע"ע** אריכות בדברי הפוסקים אי בזה"ז דנשתנו הטבעים ונשים רואות אף בימי הנקה חיישין אף לוסת קבוע או לאו.

עי"ע פלוגתת הראב"ד והר"ה שער הוסתות אי לאחר ימי עיבור והנקה חוששין לוסת קבוע שהיה להם אף קודם שחזרה וראתה ביום וסתה, **ובנוב"י** סי' פ"ו כ' דאף להראב"ד אין צריכה לחוש לוסת שאינו קבוע שהיה לה קודם עיבורה.

עי"ע שי' הרמב"ן בהלכות פ"ו ה"ח דכל שחזרה וראתה פ"א אפי' שלא ביום וסתה חוששת לוסתה, והובא כ"ז בטושו"ע קפ"ט סעי' ל"ד.

מצינו במכלתין ובראשונים עוד כמה אופני ראייה בנשים דדנים בהם דיין שעתן, **א- עי'** לו א' תיש ושון בראיה אחר דם טוהר, **ונחלקו** רש"י ותוס' שם אי דינא דרואה אחר דם טוהר דיין שעתן משום דמניקה, או דאף באופנים דמניקת מטמאה מעלי"ע, מ"מ רואה אחר דם טוהר שאני ואינה מטמאה, **וע"ע** חידוד הלכות וערול"נ בשיטת התוס'.

ב- עי' לט א' דהיולדת מטמאה מעלי"ע, **ונחלקו** רש"י והר"מ פ"ג ממו"מ ה"ד אי משום ראית הדם שיצא בפתיחת הקבר, או משום חשש שמא הוציא ראשו בתוך המעלי"ע [ונפק"מ ללידה יבשתא], **ועי'** או"ש שם דיסוד פלוגתתם אי ראייה באונס מטמאה, **וע"ע** מרומי שדה.

ג- עי' כתובות לו א' דהגירות דיה שעתה, **ועי'** רש"י ותוס' הטעם דלא גזרו מפקידה לפקידה אלא היכא דשייך מעלי"ע כדאיתא לו א', **אולם** בשטמ"ק שם פ"י בשם השיטה ישנה דפי' דלא גזרו בגירות אלא בשעה שהתחילה לראות דם, **וע"ע** רעק"א שם. **ד- עי'** תוספתא פ"א ה"ב דבראתה באונס דייה שעתה, **וע"ע** מרומי שדה יא א' דנחלקו בזה רש"י שם, ותוס' סג ב' ד"ה "אכלה", **וע"ע** מרומי שדה ואו"ש הנ"ל בדין יולדת.

ה- עי' ירושלמי ריש נדה דבראתה ספק דם, וכן טומטום ואנדרוגינוס אינם מטמאים למפרע שאין ספק לספק, **ועי'** קה"י טהרות ס"ה דפי' הטעם **חדא** משום דהוי ס"ס, **ותו** דלא גזרו אלא היכא דאיכא חזקה דהשתא דטמאה לפניך משא"כ בספק. **ו- עי'** שו"ת הרעק"א כת"י סי' ס"ד דלמאי דקיי"ל מקור מקומו טמא, ה"ה מראות טהרות מטמאים מעלי"ע טומאת ערב [וכ"כ כע"ז בדף ה א' ד"ה "ומה"], **אולם** בפתיח נדה ד ב' [עמוד ע'] כתב דלא תקנו חז"ל מעלי"ע אלא על דם שמתמאה את האשה טומאת ז' ולא על דם שמתמאה את האשה רק טומאת ערב, **וע"ע** לעיל פלוגתת רש"י והר"מ אי בלידה יבשתא איכא טומאת מעלי"ע, ולכאוי תלוי בהנ"ל.

מעלי"ע בכתמים

מבואר במתני' נו א' ובברייתא ו א', דכי היכי דגזרו טומאת מעלי"ע בראיה גזרו אף בכתמים, אולם מצינו דחלוקין בדיניהם בכמה הלכות, **עי' ג' א'** לענין דעת שמאי, [ובראשונים שם לענין חולין], **ה א'** לענין ד' נשים, **ו א', טו א'** לענין מטמאה את בועלה ומקולקלת למנינה, **נג ב'** לענין שעת כיבוס [ובראשונים שם לענין חולין ומקולקלת למנינה]

ובטעם החילוק מצינו בראשונים ובאחרונים ב' אופנים חדא, **עי'** רמב"ן נג ב' ושאר שם, **וחי'** הר"א ג א', ורש"י ו א' ד"ה "ואינה", וכס"מ פ"ג ממו"מ ה"ז בשם מהר"י קורקוס דמבואר דכתם הוי ספק גמור שמא בא הדם קודם דאף אי לא נתעכב בכותלי בית הרחם ונפיק מיד מ"מ לא ידעי' אימתי יצא, משא"כ ראייה דהשתא יצא מגופה ע"י בדיקת עד יש לתלות יותר דראתה עכשיו. **ב- עי'** תוס' ג א' ד"ה "ושרצים", [ותוה"ב ב"ג שיו] **וחי'** הר"ן חולין יא דכיון דבכתם יבש א"א לומר דעכשיו ראתה וודאי יצא מחזקתו, וטמא למפרע מדינא, הלכך כתם לח נמי טמא למפרע, **ועי'** מחנ"א אישות סו"ס ג', ושעה"מ פ"ג מאישות הי"ד ד"ה "ומדבריי" בד' הרשב"א **[וע"ע** חי' הגרע"א ו א' דפי' טעם חומרת כתמים דחולין ולבעלה ע"פ סברת תוס' וראשונים הנ"ל כדלהלן].

דעת שמאי- עי' ג' א' דאקשי' לשמאי והא איכא כתמים, ופרש"י דאמאי מטמא למפרע ומבואר דס"ל דאף לשמאי מטמא כתם למפרע, **וכ"כ** תוס' ד"ה ושרצים ופי' הטעם משום כתם יבש ואמרי' לא פלוג, אולם הא דאקשי' והא איכא כתמים פי' בד"ה "והא" דהקושיא אפי' מכאן ולהבא, **ועי'** מהר"ם דלא פי' למפרע כרש"י משום דכיון דכתם יבש פשיטא דמטמא למפרע דדינו כמכאן ולהבא הלכך אמרי' לא פלוג, **עוד** יעוי' במהר"ם דנטה לפרש דמתני' דכתמים לא אזיל אליבא דשמאי ולדידה אין כתם מטמא למפרע שלא יהיה כתמה חמור מראיתיה ופי' קו' הגמ' באופ"א, **ונחלקו** הרעק"א וחזו"א צ"ט סק"א אי למסקנא מודה המהר"ם דמטמא למפרע אף לשמאי או לאו.

לענין חולין- עי' חי' הגרע"א ו א' דמהא דמבואר דמקולקלת למנינה משמע דה"ה דמטמאה חולין למפרע, ועי"ש הטעם דכיון שכתם יבש מטמא אף חולין מדינא כיון דיצא מחזקתו, אמרי' לא פלוג ואף כתם לח מטמא חולין, **וכ"כ** תוס' ג א' ד"ה "ושרצים", ושם סווד"ה "והא", **וכ"ה** להדיא בחי' הרמב"ן שם ד"ה "והאיכא", **ובחי'** הר"א שם, אולם פי' הטעם דכיון דכתמים הוי ספק מדינא וכאופן א' דלעיל הלכך מחמרי' אף לענין חולין [ואע"ג דאי חזקת טהרה], **אולם** עי' ר"מ פ"ג ממו"מ ה"ט דמבואר דלא גזרו גזרת כתמים לענין חולין אף מכאן ולהבא, **וכ"ה** שיטת הרב אב"ד הובא ברמב"ן כ א', ובעלי הנפש ריש שער הכתמים. **ובאבנ"ז** יו"ד רמ"ד אות ד' נקט בדעת הר"מ דאע"ג דתקנת כתמים משום טהרות, מ"מ כיון דשויהו טמאה לטהרות, טמאה אף לבעלה. ובשי' הראשונים דמטמאה חולין צ"ע מבריייתא לקמן נג ב' דמשמע דאינו מטמא חולין, **ועי'** תוהרא"ש שם נג א', ותוס' ותוהרא"ש ו א' ד"ה "מאי",

לענין ד' נשים- עי' ה א' דנחלקו ר"מ וחכמים אי ד' נשים כתמן טמא למפרע או לאו, **ועי'** רש"י ד"ה "דמחמיר" דמבואר טעמא דר"מ דשאני כתם דאיכא למימר אי בדקה לחלוק מעיקרא הוי אישתכח, ולכאוי כונתו דלגבי ראייה אמרי' דאילו הוי דם

מעיקרא הוה חזי משא"כ כתם אולם עדיין צ"ב אמאי אף גבי כתם לא מוקמי אחזקה דמעיקרא, ועי' במצוין לעיל ה' א'.
וטעמא דרבנן דפליגי יליד אי משום דלי"ל האי טעמא או דס"ל דאמרי' שלא יהיה כתמה חמור מראיתא כרשב"א לקמן נג ב'.
ע"ע תוס' לעיל ג' א' ד"ה ושרצים" דפי' טעמא דשמאי דמטמא כתם למפרע משום כתם יבש ואמרי' לא פלוג וצ"ב דא"כ אף בד' נשים נימא לא פלוג משום כתם יבש, ויתכן דכתם יבש נמי אינו מטמא בד' נשים, דכיון דמסולקת דמים תלי' הכתם יותר בדעלמא לענין למפרע.

לענין אשה שיש לה וסת- **מבואר** בברייתא ד' ב' דכתמה טמא למפרע אפי' בשעת וסתה כיון שאם תראה שלא בשעת וסתה, **ובטעמא** דהחמירו בכתמים יותר מראיה בשעת וסתה, **עי'** שו"ת הרעק"א קמא נ"ו דכיון דכתם יבש ודאי הגיע קודם שעת וסתה וטמא כדן ראתה שלא בשעת וסתה הלכך החמירו בכל הכתמים, **ובחז"א** צ"ד סק"ב פי' עפמשי"כ לייסד דאף בראתה בהרגשה חיישינן מעלי"ע דדילמא הגס הגס חזיתיה והתחיל ראייתה מאתמול, הלכך באשה שיש לה וסת דליכא למיחש להכי וטהורה בהרגישה, הקילו נמי בלא הרגישה, וה"מ בראיה אבל בכתם שהספק למפרע בעיקר הראיה החמירו, **וע"ע** אבי עזרי פ"ט מאיסורי ביאה ה"ג מש"פ ב' אופנים.

מקולקלת למנינה- **עי'** מתני' נב ב' הרואה כתם הרי זו מקולקלת, **וע"ע** נג ב' ראתה כתם כו' ובתוס' וראשונים שם דנפק"מ לענין מקולקלת למנינה **ועי'** תוס' ה' א' ד"ה "ר"מ" דמבואר דכו"ע ס"ל דמקולקלת למנינה [אולם בתוס' נג ב' ורשב"א שם נקטו דלרשב"א מטמאה מעלי"ע ולא משעת כיבוס, וצ"ב דכיון דמקולקלת למנינה בכתם לא חשיב חמור יותר מראיתא, א"כ אמאי לענין שעת כיבוס חשיב חמור יותר, וכבר הקשה כע"ז הרמב"ן], **ובדעת** רש"י נג ב' לפמשי"פ תוס' ותוהרא"ש שם דאיירי לענין תרומה וטהרות לחוד, לא נתבאר אי חכמים מודו דמקולקלת למנינה או לאו.
ע"ע סד"ט ק"צ סקע"ד דהאריך להקשות על דברי הפמ"א דאין מחמירים טומאת כתמים לבעלה למפרע כלל, מדינא דמקולקלת למנינה, **וע"ע** חמד"ש יו"ד סי' כ'.
ובעיקר שיטות הראשונים דלכו"ע מקולקלת למנינה צ"ב מ"ש מחולקין דלא ברירא דמטמאה.

מטמאה את בועלה- **עי'** מתני' יד א' מודים חכמים, **ונחלקו** רב ושמואל לקמן טו א' אי מטמאה למפרע כר"מ או מכאן ולהבא כחכמים, **וע"ע** ו א' ומטמאה את בועלה, **ונחלקו** תורא"ש שם, ותוס' לעיל ה' א' ד"ה "ר"מ" אי מטמאה למפרע לר"מ או מכאן ולהבא כחכמים, **וצ"ב** מ"ש ממקולקלת למנינה דפשיטא לראשונים הנ"ל דקאי אף לחכמים.
עוד צ"ב למשי"כ הרשב"א לעיל ג' א' הטעם דאין מטמאה את בועלה משום ביטול פו"ר דהאי טעמא ל"ש בכתם כיון דמקולקלת למנינה, **וע"ע** זכר יצחק סי' נ"ה דפי' הטעם דאין מטמאה את בועלה בראיה משום דדין טומאת בועל נדה הוא תולדת האיסור, וצ"ב דהאי טעמא לא שייך בכתם.

זמן הספק למפרע- **עי'** מתני' לקמן נו א' דכתם שנמצא בחלוק טמא למפרע עד שתאמר בדקתי את החלוק או עד שעת כיבוס, **וע"ע** נג ב' ת"ר הרואה כתם כו', ורש"י ותוס' שם דנחלקו רבי ורשב"א אי מטמאה למפרע עד שעת כיבוס או לאו. **עוד** נחלקו תוס' ורמב"ן ושאר"י אי לענין מקולקלת למנינה נמי ס"ל לרשב"א דלא אמרי' עד שעת כיבוס או לאו.
ע"ע רש"י לעיל ד' ב' ד"ה כתמה ו א' ד"ה הרואה" דנקט השיעור דעד שעת כיבוס כרבי, **אולם** בר"מ פ"ט מאיסורי ביאה ה"ג כתב דכל הרואה כתם טמאה למפרע עד כ"ד שעות, **ובסד"ט** ק"צ סקע"ד הקשה ממשי"כ הר"מ פ"ג ממו"מ ה"ז דהרואה כתם טמאה עד עת הפקידה וכן הבגד טמא למפרע עד שתאמר בדקתי את החלוק ולא היה עליו כתם, **[ועי' כס"מ שם בשם מהר"י קורקוס בטעמא דמחמרי' בכתם יותר מראיה לחוש לשעת הפקידה ולא מעלי"ע]**. ותי' דס"ל לר"מ דשיעורא דשעת כיבוס קאי אבגד לחוד אבל דין האשה תלוי בזמן הפקידה, ועי"ש דאע"ג דיתכן דקודם הבדיקה ראתה והיה על בגדה מ"מ כיון שבדקה עצמה והיא בחזקת טהורה ל"ח שמא ראתה מקודם כיון דכתמים מדרבנן, **ועדיין** צ"ב סתירת הר"מ ממשי"כ באיסורי ביאה שיעורה דמעלי"ע ולא מפקידה לפקידה.

ובערול"ג ה' א' תי' דהר"מ פסק כהרשב"א דמטמא רק מעלי"ע, ובמו"מ דכתב עד עת הפקידה מיידי דהפקידה היה בתוך המעלי"ע, **וע"ע** חמד"ש יו"ד סי' כ', וחת"ס ג' א' דתי' דהר"מ פסק כרבי, ובאיסור"ב איירי דבדקה החלוק תוך מעלי"ע ומ"מ טמאה מעלי"ע כדן רואה. **[וע"ע** או"ש פ"ט מאיסורי ביאה הכ"ט].

ע"ע חו"ד ק"צ סק"א אמאי מטמאין לחלוק עד שעת כיבוס ולא עד שעת פשיטה משום חזקה דמעיקרא.

יא א'

מתני' אע"פ שאמרו דיה שעתה כו', **עי'** רש"י דרישא וסיפא דמתני' איירי בבדיקת שחרית וערבית לטהרות, אבל לבעלה לעולם אינה צריכה בדיקה אלא בשעה שעוברת לשמש את ביתה ומשום מיגו דטהרות כמבואר בגמ', **וכ"כ** הרשב"א לעיל ט' א' ד"ה "הא", **אולם** ברמב"ם בפי' המשניות מבואר דרישא דמתני' איירי בבדיקה לא"ת ולבעלה וס"ל דכל הנשים צריכות בדיקה לא"ת מדינא וכמש"פ פ"ד מאיסו"ב הט"ז, וסיפא איירי בבדיקת שחרית וערבית לטהרות, וכן בבדיקה ק"ת בעסוקה בטהרות [ואליבא דשמואל לקמן ע"ב], **ועי'** חידוד הלכות לקמן ע"ב ע"ד רש"י ד"ה "כאן" דהא דלהר"מ אשה שיל"ו צריכה בדיקה לא"ת אף שלא בשעת וסתה, הוא מדינא דכל היד המרבה לבדוק. [**וע"ע** פיה"מ שילהי פ"ד].

עוד נחלקו הראשונים אי איירי בכל הד' נשים או לאו, **עי'** רש"י ותוס' לעיל י' ב' ד"ה "דין", **חי'** הרשב"א ט' א' ד"ה "הא דבעי" ותורא"ש שם, **וע"ע** חי' הרעק"א משה"ק לפי רש"י, **ועוד** צ"ע מהא דאיתא לעיל י' ב' ת"ר חזקה בנות ישראל כו' ונשים בודקות אותן, **וע"ע** פתחי נדה.

ובעיקר תקנת בדיקת שחרית וערבית בד' נשים, צ"ב למבואר לעיל דטעם התקנה כדי להכשיר טהרות של לילה ושל יום, א"כ אמאי בד' נשים שדין שעתן תקנו בדיקה, **ועי'** תוס' לט' א' ד"ה "והיולדת", תורא"ש בשמעתין, וחזו"א צ"ז סק"א. **ויל"ד** אי תקנת בדיקת שח"ע הוא אף לשמאי, ותלוי בהנ"ל.

גמ' תבדוק דילמא קבעה לה וסת כו', **עי'** תורא"ש משה"ק, **ובפתחי** נדה האריך לפרש קו' הגמ' לענין טהרות לחוד, **וע"ע** פלתי ס' קפ"ו סוד"ה "אמנם".

יא ע"ב

גמ' אפי' הכי מימי טהרה לימי טומאה לא קבעה, **עי'** חזו"א צ"ט סק"ד דביאר הטעם משום דהטומאה והטהרה יפעלו בטבע כי הטבע תלויה במזל ע"פ השגחת ה' ואף אי ראתה ראייה שאינה מטמאה לא תהיה ראייה המטמאה, ועי"ש נפק"מ לענין גיורת וראיה בשפורת.

ע"ע פלוגתת הש"ך קפ"ז סק"ב ופלתי סק"ב וסד"ט סק"ו אי בראתה מחמת תשמיש בימי טוהר קובעת וסת, **ובלחם** ושמלה שם סק"ה כ' דתלוי בטעם הדין דבימי טהרה לימי טומאה לא קבעה.

ע"ע רמב"ן דדקדק משמעתין דקובעת וסת בימי מניקותה, **אולם** ברשב"א בשם הראב"ד כתב לדחות דמ"מ לל"ק דאיירי במבקשת לישב ל"ב להאי אוקמיתא וס"ל דלעולם לא קבעה, **וע"ע** שם ובתוה"ב ב"ז ש"ג יב' א' דכתב ליישב בעוד כמה אופנים. **ובהגהות** מקור מים חיים קפ"ט סעי' ל"ג הק' דהו"ל לרשב"א לפרש כפשוטו דשמעתין אליבא דרב, ורב הא ס"ל לעיל י' ב' דבראיה שניה מטמאה מעל"ע הלכך קבעה נמי וסת.

ע"ע חזו"א פ"ז סק"ב דנסתפק לד' הראב"ד דחיישינן לוסת שאינו קבוע אי ה"ה דחיישינן מימי טוהר לימי טומאה או לאו.

תוד"ה אפי', **עי'** מהרש"א משה"ק, **ובפתחי** נדה, ובמצוין לעיל י' ב', **וע"ע** שו"ת חת"ס יו"ד קמ"ג ד"ה "וביותר" דפי' כונת התוס' דס"ל דשמעתין איירי במת בנה וכמש"כ הרשב"א, ולכך הק' דתבדוק לר"א כשאר נשים, ואהא תי' דלא מהני בדיקה, וה"מ לר"א דמיקל טובא דס"ל דבכולהו נשים מהני ג"ע הלכך בעי' ג"ע מעלייתא משא"כ לר"י דמחמיר דאפי' מעוברת ומניקה בעי' ג"ע, סגי אף בימי טוהר [ובזה תי' קו' המהרש"א], **וע"ע** חידוד הלכות וערול"י בקו' התוס'.

בדיקה לא"ת וק"ת [לשמואל]

יא ב' גמ' א"ר יהודה אמר שמואל לא שנו כו', **מבואר** בשמעתין דתקון רבנן בדיקה לא"ת בעסוקה בטהרות מדינא משום שמא ראתה מחמת תשמיש, **ועי'** שו"ת רעק"א ח"א תו' ס"ב ד"ה "ובזה" אמאי החמירו רבנן לטהרות בבדיקה לא"ת טפי מבעלה, **וכן** תקון בדיקה ק"ת בעסוקה בטהרות משום מיגו דלא"ת, **ונחלקו** הראשונים בגדר הבדיקה דק"ת, **שיטת** רש"י דגדרו כדן בדיקה לטהרות דכיון דצריכה לבדוק לא"ת משום טהרות מדינא, הלכך תקון לבדוק אף ק"ת משום מיגו, ולכך פ"י לקמן טז א' ד"ה "דיה בשני עדים", ושם ע"ב ד"ה "זו מוכיחה קיים" והובא בראשונים בשמעתין דאינה צריכה לבדוק העד לאור הנר כיון שאין ענין הבדיקה משום בעלה כלל, **ועי'** שם ברש"י ד"ה "זו" בסוה"ד דמשמע דדין הבדיקה אף משום כפרה וצ"ע.

ובעיקר שיטתו הקשו האחרונים דכיון דאין ענין הבדיקה משום בעלה כלל, אמאי לא סגי לטהרות בבדיקה דלא"ת, ואין לומר דבודקת להציל הטהרות אם נמצא דם לא"ת, דהא מבואר לעיל ה' א' דבדיקה של ק"ת מתוך שמהומה לביתה אינה ממעטת **ועי'** ערו"ל"נ משה"ק, וכתב לפרש דלעולם אף לרש"י עיקר הבדיקה הוא לבעלה, אלא דס"ל דאינו משום איסורא דבועל נדה אלא משום חומר טהרות דשמא בא על הנדה וטמא טומאת ז' לטמא טהרות, **ועי'** מרומי שדה, **ויש** שפי' דעיקר הבדיקה הוא משום טהרות לחוד והא דלא סגי בבדיקה דלא"ת לחוד דחיישינן שמא תחפנה ש"ז.

שיטת הרמב"ן ושאר' בשמעתין דאע"ג דתקנת הבדיקה משום מיגו דטהרות מ"מ גדרה כדן בדיקה לבעלה וצריכה לבדוק העד לאור הנר.

עוד מבואר ברמב"ן שם דכי היכי דתקון ק"ת משום מיגו דלא"ת ה"ה דלא"ת אף אי אין דעתה לעסוק בטהרות עכשיו תקון בדיקה, **ועי'** תוס' לקמן טז א' ד"ה "בי"ש" ומהרש"א שם דמבואר כע"ז דצריכה בדיקה לא"ת בשביל לידע אי טמא טומאת ז' משום נדה.

שיטת הר"מ, **עי'** ר"מ פ"ד מאיסור"ב הט"ז הובא לעיל דכל הנשים צריכות בדיקה לא"ת מעיקר הדין לבעלה אף באשה שיש לה וסת, וק"ת לא תקון מדינא אלא באשה שאין לה וסת, ושמואל איירי באשה שיל"ו דבעסוקה בטהרות צריכה בדיקה אף שאינם צנועות כמש"כ הרמב"ן, **ובאחרונים** הקשו א"כ אמאי אמרי' בשמעתין דמיגו דק"ת הוא משום טהרות דלאח"ת, הא לא"ת צריכה בדיקה אף לבעלה, **וכן** קשה אמאי לא אמרי' מיגו אף באשה שיש לה וסת באינה עסוקה, **ובאו"ש** שם הי"ד פ"י דס"ל לר"מ ענין המיגו דכיון דחוששים שמא תראה לא"ת הלכך תקון בדיקה אף ק"ת כדי שלא תטמא טהרות למפרע, **וצי'** דהא בדיקה דק"ת אינה ממעטת מפקידה לפקידה כמבואר לעיל ה' א', **ובפרד"ר** קפ"ו עמ' נב א' פ"י דמיגו דבודקת שחרית וערבית לטהרות תקון נמי בדיקה קודם תשמיש, והא דלא תקון משום מיגו דלא"ת, דהתם צריכה לבדוק מדינא כיון דחיישינן שמא ראתה מחמת תשמיש ולא שייך מיגו לחייב אף ק"ת, משא"כ בדיקת שחרית וערבית דמדינא מוקמי' אחזקתה אלא דהחמירו לטהרות הלכך החמירו נמי ק"ת.

בעיא דר"ז

יא א' גמ' בעא מיניה רבי זירא מרב יהודה כו', **עי'** תוס' ורמב"ן דפ"י מהו שתבדוק ק"ת ובאינה עסוקה בטהרות, **וכן** צ"פ בשיטת רש"י דס"ל בכולה שמעתין דליכא דין בדיקה לבעלה אף לא"ת, **ועי'** מי נדה דדקדק לשון רש"י ד"ה "מהו שתקנח" דפ"י באינה עסוקה בטהרות אמאי לא פ"י כן אף בבעיא דר"ז, **אולם** בד' הר"מ שם דס"ל דהצנועות בודקות ק"ת אף באשה שיש לה וסת, **עי'** ברמב"ן ובב"י הגר"א קפ"ו סק"ב דפ"י הספק בבדיקה שלא"ת אי צריכה תוך שיעור וסת או לאו, ולפ"י מסקי' דלא תבדוק מיד לא"ת, משום דלבו נוקפו, וצ"ב בשי' הר"מ שם דהבעל נמי חייב לבדוק בעד שלו ובבדיקה דידיה אף אם יבדוק לאח"ז חייב קרבן, וא"כ עדיין לבו נוקפו [פת"מ], **ובחו"ד** סק"א פ"י דהספק אי צריכה לבדוק בחורים וסדקים עיי"ש.

לבו נוקפו

גמ' אם כן לבו נוקפו ופורש, **עי'** תוס' מש"פ, **ועי'** ריטב"א דהוסיף דכיון דהרגישה לא רצה לסמוך על מה שתאמר לו שמצאה טהור שמא לא בדקה יפה, **אולם** בסד"ט ק"צ סק"ג כתב להוכיח כדעת התרוה"ד דהרגשה בלא בדיקה מטמא, ודחה עיי"ש.

עי' רמב"ן דפ"י דלבו נוקפו בחששות ובחומר בדיקת חו"ס ואינו סומך בבדיקת הנר, **ועיי"ש** עוד דלד' רש"י ט"ז א' דאינה בודקת העד עד למחר, יל"פ דליבו נוקפו שאינו יודע מה ימצא על העד למחר, **אולם** ברשב"א כתב דכ"ד רש"י דווקא בבדיקות דיסוד תיקונם משום טהרות, אבל בשמעתין דאיירי בבדיקה לבעלה אף לרש"י בעי' לבדוק לאור הנר.

הארת סוגיות - מ"מ וציונים

חובת בדיקה לבעלה ולטהרות

ע"ע כו"פ קפ"ו סק"א ושו"ע הרב קפ"ד סק"ג, דהוכיחו משיטת רבינו שמחה המובא בהג"מ פ"ד מאיסור"ב אות כ', דאע"פ דאין לאשה להחמיר לבדוק עצמה משום דלבו נוקפו, מ"מ רשאי אדם לצוות את אשתו לבדוק ק"ת דבאה ל"ש ליבו נוקפו, **וכ"כ** החידוד הלכות ע"ד תוד"ה "מהו", **וע"ע** סד"ט ק"צ סקס"ז ד"ה "ובזה", ולכא"ו תלוי בטעמי דליבו נוקפו הנ"ל. [אולם בב"י ובב"ח פ"י ש' רבינו שמחה דס"ל כהר"מ דק"ת בודקת מדינא].

בעיא דרבי אבא

גמ' בעא מיניה רבי אבא מרב הונא כו', **ע"י** רש"י ורמב"ן שפ"י הספק באינה עסוקה בטהרות אי בעי בדיקה לא"ת, **אולם** בחי' הר"ן פ"י הספק בעסוקה בטהרות אי צריכה לבדוק תוך שיעור וסת, **ובעיקר** דברי הר"ן מבואר דלמסקנא אין צריך לבדוק לטהרות תוך שיעור וסת, **וכן** מבואר להדיא בשיטת רש"י לקמן טז א' ד"ה "דיה", דלכ"ה סגי בבדיקה לאחר תשמיש אחרון, **אולם** בתוס' שם ד"ה "ב"ש" ובמהרש"א וחידוד הלכות מבואר דצריכה בדיקה לא"ת מיד כדי לידע אי בועל בנדות לטמא בועלה ז', **וע"ע** רמב"ן בשמעתין ד"ה במיגו" דמבואר דנסתפק בזה. ויל"ד בדעת הרמב"ן בשמעתין דפ"י הספק באינה עסוקה אי משום דפשיטא ליה דבעסוקה צריכה לבדוק מיד או דבעסוקה פשיטא דאינה צריכה לבדוק מיד ובעיא דר"א באינה עסוקה דחובת הבדיקה משום בעלה.

ע"ע תוהרא"ש וריטב"א משה"ק ותירוצם, **וע"ע** נובי"ת צ"ו, ופלתי קפ"ו סק"ב, ומי נדה, **וע"ע** סד"ט ק"צ סקס"ז דהאריך בזה ובעיקר הסוגיא.

ע"ע ח"י הרעק"א דהקשה בעיקר ספיקא דהגמ' היכי מיירי אי בהרגישה פשיטא דצריכה לבדוק משום ריעותא דהרגשה, ואי בלא ארגשה הא ליכא חיוב קרבן, וכתב להכריח דאירי בלא הרגישה אלא דאמרי' כסבורה הרגשת שמש, **וע"י** במצוין לעיל בשמעתא דהרגשה ואכ"מ.

בדיקת הצנועות

גמ' ובשעה שהיא עוברת אמר ר' אמי כו', **נחלקו** הראשונים והר"מ אי בדיקת הצנועות המבואר בשמעתין היינו בדיקת הצנועות דמתני' לקמן יד א' או לאו, **ע"י** רש"י ותורא"ש דמבואר דדין אחד הוא אלא דבתוהרא"ש הוסיף דחלוק לענין אי איכא מידת צנועות שלא לחזור ולבדוק בעד שבדקו ק"ת, **אולם** שיטת הר"מ פ"ד מאיסור"ב הט"ז כמש"פ הרמב"ן ובי' הגר"א קפ"ו סק"ב דמתני' איירי באשה שיש לה וסת דאע"ג דמדינא אין צריך בדיקה ק"ת, מ"מ הצנועות בודקות אף לפני תשמיש, ובשמעתין איירי בבדיקה לטהרות דבעי בדיקה מעיקר הדין אלא דמדת הצנועות שלא לבדוק בעד שבדקו בו, **וע"י** בי' הגר"א שם דמקורו של הר"מ מהא דלא מקשי' ממתני' י"ד אף בלא מימרא דר' אמי עיי"ש.

ע"ע מהר"ם דכל מדת הצנועות המבואר בשמעתין הוא דווקא לענין בדיקה ק"ת, אבל לא"ת כיון דבלא"ה נתלכלך העד אין נפקותא עיי"ש.

תביעה כבדיקה

גמ' ת"ר חמרין ופועלין והבאין כו', **ומבואר** דבבא מן הדרך סגי בתביעה בין ביש לה וסת ובין באין לה וסת [וכמש"כ תוס' לעיל יא ב' ד"ה "תניא"], **ולענין** שוהה בעיר **ע"י** רש"י ד"ה "אין לך" דמבואר דה"ה בשוהה בעיר סגי בתביעה [וכמש"כ הערלו"ן לדקדק ממש"ק רש"י מבדיקה דקאמר שמואל לעיל], **אולם** בתוס' ובראשונים מבואר דה"מ בבא מן הדרך עיי"ש הטעם.

עוד נחלקו הראשונים אי בהניחה בחזקת טומאה נמי סגי בתביעה או לאו, **ע"י** תוס' לעיל יא ב' ד"ה "תניא" דלא סגי בתביעה, **אולם** בתוהרא"ש בשמעתין מבואר דסגי.

ונחלקו הראשונים עוד לקמן טו א' בבא מן הדרך לאחר שעבר עונת הוסת אי סגי בתביעה למ"ד וסד"ר, **ע"י** תוד"ה ותוהרא"ש ד"ה "אפי" וחי' הרמב"ן, **ובדעת** התורא"ש שם צ"ב דמבואר דלא סגי בתביעה, ומ"ש מהניחו בחזקת טומאה דסגי בתביעה ויש לחלק.

ובעיקר טעמא דתביעה כבדיקה, **ע"י** תוד"ה "כיון" דע"י דתובעה רמיא אנפשה אי הרגישה בשעת ראייה וזוכרת, **אולם** ע"י ראב"ד סי' ג' ה"א והובא ברשב"א ה' א' דכתב להוכיח מדינא דתביעה כבדיקה, דבדיקה לבעלה אין צריך חורים וסדקים אלא סגי בבדיקה כל דהו, **ומבואר** דאין הגדר כתוס' דרמיא אנפשה דהרגישה בשעת ראייה וזוכרת דא"כ לא מוכח מידי, אלא הגדר דנותנת דעתה אי מרגשת עכשיו בבית החיצון, **וכן** מבואר להדיא ברשב"א שם ובשמעתין, ועיי"ש מה שהוסיף להקשות מדלקמן טז א', **וע"ע** פתחי נדה.

גמ' מהו למעבד כי הא מתניתא כו', **ע"י** רש"י ותוס' מהרש"א ומהר"ם וחידוד הלכות, **וע"ע** ערלו"ן בשיטת רש"י ובפ"י לישנא אחרינא המובא ברש"י.

מסקנת הסוגיא

יב ב', ת"ר כו' מאן דמתני הא לא מתני הא, **שיטת** רש"י כמבוא' בשמעתין וכמש"כ הר"ן בשבועות ב' ב דר"ח איירי לענין בדיקה לבעלה דבעי' לבדוק ק"ת ולא"ת ובהא לא קיי"ל כותיה, ונידון הגמ' אי קיי"ל כותיה בעסוקה בטהרות **נאולם** עי' פרד"ר קפ"ו עמ' נב ב' דדקדק מקו' תודי"ה "דמתני" דר"ח נמי לא איירי אלא בעסוקה בטהרות עי"ש.

והא דמסקי' מאן דמתני הא לא מתני הא, פ"י רש"י דלא פליגי ולכו"ע צריכה לבדוק דוקא בעסוקה בטהרות אבל באינה עסוקה אינה צריכה בדיקה כלל, **ויעי'** חי' הר"ן דטעמא דלא פסקי' כרחב"א אף באינה עסוקה משום מתני' דכל הנשים וכו' לקמן טו א'], **ועי'** משה"ק רש"י מדרב יהודה אמר שמואל לעיל יא ב', ומשה"ק תוס' על דבריו, ובמהר"ם ופרד"ר שם בדבריהם.

ע"ע בדה"ב ב"ז ש"ב ו ב' דנקט כרש"י והוסיף לפרש דלא קשה מדר"י אמר שמואל לעיל, דכיון דכ"ד ר"י א"ש ילפי' מכלל דברי ראב"י א"ש וכדאמר' חדא מכלל חברתה איתמר, וכיון דלא מתני דברי ראב"י צריך למילף ממימרת שמואל דהלכה כר"ח, **וכ"מ** ברמב"ן בשמעתין, **ובדעת** רש"י מבואר דס"ל כשיטת תוס' לעיל יא ב' ד"ה "חדא" דחדא מכלל חברתה היינו דברי ראב"י א"ש מדברי ר"י א"ש.

שיטת הר"ח, **עי'** רש"י דהביא אית דמפרשי והובא ברא"ש, דשו"ט דהגמ' אי קיי"ל כרחב"א דצריכה בדיקה לבעלה ואף באינה עסוקה בטהרות או לאו, ומסקי' מאן דמתני הא לא מתני הא דקיי"ל דצריכה בדיקה לבעלה אף באינה עסוקה, וה"מ באין לה וסת כמבואר בראשונים ובטור, ולפי"ז מתני' דלקמן טו א' כל הנשים בחזקת טהרה, וכן שמעתתא דלעיל יב' א' בעיא מיניה ר"ז כו' מיירי באשה שיש לה וסת, **אולם** ברשב"א בתה"ב ב"ז ש"ב ז א' האריך להקשות ולהוכיח דמתני' שם ובבעיא דר"ז איירי אף באין לה וסת, **עוד** הק' רש"י והרשב"א מר"י א"ש, **ועי'** ר"ן שבועות דאמוראי ננהו ואלבא דר"י, **וע"ע** סד"ט קפ"ו סק"ד ד"ה "בחידושי", **ובחוו"ד** קפ"ו סק"א כתב ליישב דהא דמסקינן דצריכה בדיקה לבעלה היינו בדיקת קינוח דקולא הוא דהקילו בהנך בדיקות [אע"ג דהפס"ט וז"נ צריך חו"ס], ור"י אמר שמואל איירי בבדיקת חו"ס דצריכה דווקא בעסוקה בטהרות ומשום חומרא דטהרות, **ובעיקר** דבריו דבדיקה ק"ת צריך חו"ס לטהרות ולא לבעלה, **נחלקו** בזה הראשונים לעיל ה' א' אהא דאמר' מתוך שמהומה לביתה אינה מכנסת לחו"ס, **עי'** ראב"ד שער הספירה והבדיקה סי' ג' ה"א, ורמב"ן ותוהרא"ש שם, **וע"ע** תורא"ש יא ב' ד"ה "פשיטא", **וע"ע** הגהות חת"ס לשו"ע סי' קפ"ו דכתב דאף להסוברים דאינה צריכה בדיקת חו"ס ה"מ ק"ת דמתוך שמהומה לביתה לא החמירו עליה אבל לא"ת צריך חו"ס, **ובשו"ע** הגר"ז סק"ו נקט דבכל ענין צריך חו"ס.

ע"ע פרד"ר שם דמדברי הר"ח מדוקדק דפליג נמי בפ"י קו' הגמ' והא אמר שמואל כו' דאקשי' מדר"י אמר שמואל לעיל יא ב' ודלא כפרש"י דאקשי' מדרב, ועי"ש דבזה כתב ליישב קו' הראשונים הנ"ל על הר"ח דאזלי לשיטתם בפ"י קו' הגמ'.

ובעיקר שיטת הר"ח צריך לברר גדר וטעם חובת הבדיקות, **עי'** רא"ש דפי' דהא דקאמר ר"ח משמשת בשני עדים היינו אחד ק"ת ואחד לא"ת, ובדיקה דק"ת מתירה לשמש דלא חיישינן לר"מ, ותקנת בדיקה דלא"ת משום דחיישינן לר"מ שמא תפרוס נדה תחתיו, **ודברי** הרא"ש צ"ב אמאי חיישינן לדר"מ לא"ת יותר מק"ת ויש ליישב. **עוד** יל"ד אי כונתו דלא"ת חיישינן שמא תהא רמ"ת וכשיטת הר"י להלן אלא דס"ל דלא סגי בג"פ להחזיקה דאינה רמ"ת, או דילמא לא חיישינן כלל לרמ"ת [ואי הוי חיישינן היה סגי בג"פ] ועיקר החשש דכיון דאין לה וסת, שמא יארע וסתה בשעת תשמיש, ולכך לא סגי נמי בג"פ, **ועי'** חוו"ד קפ"ו סק"ג דמבואר בתו"ד דפי' דהחשש משום רמ"ת, ויש לדקדק בזה הרבה מלשונות הרא"ש. **עוד** יל"ד אי צריך לבדוק מיד לא"ת כשיעור אותיות או דסגי אף באחר אחר, ולכאוי' תלוי בטעם תקנת הבדיקה דלא"ת כדלעיל. **עוד** מבואר ברא"ש **וכ"כ** הטור דלשיטת הר"ח אין צריך הבעל לבדוק לא"ת [ומתני' יד א' איירי בעסוקה בטהרות], **וצ"ב** בטעמא דמילתא ויתכן דתלוי בטעם תקנת הבדיקה המבואר לעיל.

שיטת הר"מ פ"ד מאיסו"ב ה"ז, דלא"ת כל הנשים צריכות בדיקה אף באין עסוקות בטהרות ואף אשה שיל"ו, **וכן** ד' נשים המסולקות, וק"ת אשה שאיל"ו צריכה בדיקה מדינא ושיל"ו אינם צריכות בדיקה והצנועות בודקות אף ק"ת, ובטעם החילוק באשה שיל"ו בין ק"ת לא"ת, **עי'** רמב"ן לעיל דק"ת אשה מרגשת עצמה אבל לא"ת חוששין שמא ראתה מחמת שמש ואינה מרגשת.

הארת סוגיות - מ"מ וציונים

חובת בדיקה לבעלה ולטהרות

עוד מבואר בר"מ שם דאף הבעל צריך לבדוק בעד שלו, **ועי'** בי' הגר"א סק"ג דמקורו ממתני' יד א' דקתני' אחד לו ואחד לו דאיירי באשה שיליו' והי"ה אין לה וסת, **ויל"ד** באשה שיש לה וסת ועבר וסתה אי דינה באותם הימים כאין לה וסת וצריכה בדיקה או לאו, **עי'** משמעות הר"מ פ"ט מאיסור"ב ה"ט דאין צריכה בדיקה, **וכן** נקט החו"ד קפ"ד סק"א בתו"ד, **ועיי"ש** דפי' הטעם עפ"ד הר"ן שבועות דעיקר החשש שמא תראה מחמת מקרה התשמיש והלכך ביש לה וסת לי' להאי חששא אף בעבר יום וסתה.

שיטת הרי"ף, **עי'** רי"ף כתובות [ס ב' בדפי הרי"ף] דמשמשת בשני עדים דקאמר ר"ח היינו אחד לו ואחד לה וסגי בגי' דעי"ז מוחזקת דאינה רמ"ת, והיינו נמי מסקנת הגמ' מאן דמתני' הא כו' דקיי"ל דצריכה בדיקה גי' כדי להתירה לבעלה, **וברא"ש** בשמעתין האריך להקשות ע"ד משו"ט דהגמ', **ובב"י** האריך ליישב כל קושיותיו, **וע"ע** פתחי נדה דהרמב"ן ורשב"א ור"ן הרגישו בכל קושיות הרא"ש, וכתבו ליישב בפירושים שפי' הסוגיא, **וע"ע** מלחמות כתובות שם דהוסיף לפרש סוגית הגמ' וחלוק ממש"פ בסוגיין, והביאו הר"ן שבועות שם.

נחלקו הראשונים אי לשיטת הרי"ף בעי' בדיקה גי' אף ק"ת או לאו, **עי'** משמעות הרא"ש שם דאינה צריכה בדיקה, **וכ"כ** הראב"ד שער הספירה והבדיקה סי' ג' ה"ח, **אולם** ברמב"ן בשמעתין ובמלחמות נקט דצריכה בדיקה, **וכ"כ** הב"י שם. **ובטעם** חובת הבדיקה ק"ת, **עי'** משמעות הרמב"ן במלחמות דאינו מדינא אלא לטובתה שלא תעוות שלא מן הדין עיי' שתמצא הדם לא"ת, [ויל"ד בדברי הרמב"ן בשמעתין], **ובסד"ט** קפ"ו סק"ד הוסיף לפרש בתלת אנפי, **חדא** דבלא בדקה ק"ת ומצאה דם לא"ת א"א לחושבה רמ"ת דדילמא היה קודם, **עוד** פי' דחיישינן שמא מחמת חימוד תשמיש ראתה ק"ת, **וכ"מ** החו"ד קפ"ד סק"א, **עוד** פי' בהמשך דבריו דהטעם משום מיגו דלא"ת כדאמר' לענין טהרות, **וכ"כ** בהגהות פרישה סק"ח, **אולם** בשיטת הר"מ דאשה שיליו' צריכה בדיקה לא"ת ואין צריכה ק"ת מבואר דלא אמרי' מיגו לבעלה אלא לטהרות.

עוד מבואר ברמב"ן בהלכות פ"ה ה"א [דלשי' הרי"ף כמש"פ שם] הבדיקה צריכה להיות מיד לא"ת, **ולכא'ו** משום דלאחר אחר אף אם תבדוק ותראה לא נדע בבירור שראתה מח"ת, **ויל"ד** אי בדיקת הבעל נמי צריך להיות מיד לא"ת לפמ"ש הש"ך קפ"ז סק"ד דבעד שלו אפי' אחר זמן מקרי רמ"ת [פת"מ].

שיטת הרי"ף לפי' הראב"ד, **עי'** ראב"ד שער הספירה והבדיקה סי' ג' ה"ח דכ"ד הרי"ף דבעי' בדיקה גי' לא"ת אינו פי' דשמעתין אלא סוגיין איירי בעסוקה בטהרות וצריכה ב' עדים ק"ת ולא"ת לעולם [כשי' רש"י], ודברי הרי"ף בזה"ז דליכא טהרות ומקורו מברייתא דרמ"ת לקמן סו א'.

עוד כתב שם דכ"ד הרי"ף דחיישינן לרמ"ת דווקא בראתה פ"א מ"ת אבל כ"ז שלא ראתה אינה חוששת ואינה צריכה בדיקה גי', וכמשמעות הברייתא שם, [ועי' סד"ט קפד סק"ד דפי' היכי משמע מהברייתא], **וכ"כ** הש"ך קפ"ו סק"א בד' הרי"ף, **אולם** נקט דאף ברואה פ"א ליכא חיוב בדיקה אלא דיכול הבעל לחייבה לבדוק להפסידה כתובתה.

ובחו"ד סק"ב הקשה לשי' הראב"ד אמאי בראתה פ"א צריכה לבדוק גי' הא קיי"ל דכל שנקבע בפ"א נעקר בפ"א עיי"ש תי', **וע"ע** מש"כ לחדש בדן אשה שיליו', **וע"ע** שו"ע קפ"ז סעי' א' ונו"כ אי קיי"ל כהראב"ד.

עוד מבוא' בחו"ד שם [כמש"פ הפ"ת סק"ב] דאף בבדקה גי' אי ראתה אח"כ מ"ת צריכה לחזור ולבדוק גי' כיון דאתיליד ריעותא.

שיעור הבדיקות בלילה אחד

מתני' טז א' ב"ש אומרים, ושם בגמ' ע"ב ת"ר כו', **ונחלקו** הראשונים ביסוד פלוגתת ב"ש וב"ה, **ובביאור** פלוגתת ר"ז ורבא, **וכן** בטעם דאין צריך לבדוק העד לאור הנר כמבואר בגמ' זו מוכיחה קיים.

שיטת רש"י דפלוגתת ב"ש וב"ה אי צריכה לבדוק אחר כל תשמיש או דסגי באחד לפני' ראשון ואחד לא"ת אחרון [ומשמע דלכו"ע צריכה ב' עדים חדשים], ולכו"ע אין צריכה לבדוק העד לאור הנר כיון דיסוד הבדיקה משום טהרות.

שיטת תוס' במתני' ובד"ה "אבדה" דלכו"ע בעי' בדיקה על כל ביאה וביאה וא"צ לעיין לאור הנר, ופלוגתתם אי בעי עדים חדשים.

שיטת הרמב"ן ורשב"א דלכו"ע בעי' בדיקה אחת ק"ת ראשון, וצריך לבדקה לאור הנר כיון דהוא לבעלה, **אולם** לא בעי לבדוק לפני כל תשמיש משום דסגי בבדיקה בתחילת העונה, וכן משום דהבדיקה דלא"ת עולה נמי לבדיקה דלק"ת, ופלוגתתם

הארת סוגיות - מ"מ וציונים

חובת בדיקה לבעלה ולטהרות

אי בעי בדיקה לאחר כל תשמיש ותשמיש או דסגי באחרון, ואף לב"ש אין צריך לבדוק לאור הנר לא"ת כיון דעיקרו משום טהרות. **עוד** מבואר ברמב"ן ב' שיטות בדינא דר"ז ור"א אי בעל נפש צריך לבדוק ולעין לאור הנר או דסגי בבדיקה לחוד. **שיטת** הר"ן ע"ד הרמב"ן אולם נקט דלכו"ע צריכה בדיקה לאחר כל תשמיש ופלוגתתם אי בעי עדים חדשים. **שיטת** הר"מ, **עי'** ר"מ פ"ד מאיסור"ב הי"ז, **ובמ"מ** שם פ"י דפסק כר"ז דצריכה בדיקה אף לבעלה על כל אחד ואחד, **ונחלקו** הפוסקים אי כל דבריו באשה שיל"ו ובהכי איירי הסוגיא אבל באין לה וסת צריכה בדיקה לפני כל תשמיש, וכן צריכה לעיין לאור הנר, או דאיירי אף באשה שאל"ו, **עי'** רמ"א סעי' ב', **סד"ט** סק"ג, וכו"פ, והגהות מקור מים חים שם, **וע"ע** חת"ס ושו"ע הגר"ז סק"ז שם דפי' דברי הרמ"א באופ"א ודלא כשיטת הר"מ.

הכרעת השו"ע והפוסקים

עי' שו"ע קפ"ו סעי' א' ב' ורמ"א שם, **וע"ע** שו"ע קפ"ד סעי' א' דסתם כהרמב"ם וברמ"א שם פליג. **עי'** ב"ח ריש קפ"ד וחוו"ד וסד"ט קפ"ד סק"א דאשה בתחילת ראיתה אע"פ שאין לה וסת, אינה צריכה בדיקה ק"ת כ"ז שלא הוחזקה ע"י כמה ראיות שאין לה וסת, **ובחוו"ד** המתיק הדברים עפ"י הר"ן בשבועות בטעם הדין דאשה שאין לה וסת צריכה בדיקה לא"ת. **וצ"ב** דכ"ז הר"ן הוא בשיטת הר"ף, אבל בשיטת הר"ח דלא מהני ג"פ לכאוי הטעם לאו משום שמא תראה מחמת מקרה התשמיש וכדמדוקדק בלשון הרא"ש כדנתבאר לעיל. **עי'** משמעות דבריהם במש"כ לפרש כונת הש"ך דה"מ תוך ל' אבל לאחר ל' צריכה בדיקה. **עי'** טור סוף סי' קפ"ד דאשה שיל"ו שאינו קבוע ועבר יום וסתה דמותרת בלא בדיקה ובפרישה סק"ח הקשה דהא צריכה בדיקה ק"ת כדינא דהר"מ והר"ח וכמש"פ השו"ע קפ"ו, ות"י דאיכא כמה נפק"מ אי צריכה לבדוק משום יום הוסת או משום בדיקה לא"ת, **ועי'** בסד"ט שם סק"ג עוד כמה נפק"מ, **אולם** בט"ז סק"ג וקפ"ט סק"ה פ"י דהטור איירי באשה שיש לה וסת ושינתה ראיתה פ"א דאע"ג דחוששת לוסת שא"ק, מ"מ אינה צריכה בדיקה ק"ת. **עי'** טשו"ע קפ"ד דכל היד המרבה לבדוק שלא בשעת תשמיש ה"ז משובח [וכמתני' יג' א' כמש"פ הרשב"א בתוה"ב ודלא כפי' הר"מ בפה"מ]. **עי'** שו"ת מהר"ם פאדווה הובא בתוה"ש סק"ג דמעוברת שמסולקת דמים אינה צריכה בדיקה לכו"ע, **ויל"ד** בג' חדשים ראשונים בזה"ז.

וסת תרומת הדשן

עי' תרוה"ד סי' רמ"ז ונפסק בשו"ע קפ"ו סעי' ג' דאשה שאינה רואה פחות מ"ד יום לאחר טבילתה אבל לאחר י"ד אין לה קבע, דינה כאשה שיל"ו שאינה צריכה בדיקה, ואע"ג דלענין מעלי"ע מבואר ט' ב' דלא אמרי' דיה שעתה באותם הימים, מ"מ בדיקה ק"ת שאני עיי"ש הטעם. **ומצינו** באחרונים כמה דרכים בגדר האי וסת, **א-** **עי'** נוב"ק סי' נ"ו ד"ה "אלא מעתה" דמבואר דפי' דקבעה וסת בחיוב לראות מ"ד יום ואילך ובה פ"י דין ימי המבוכה המבואר בשו"ע קפ"ד. **ב-** **עי'** חוו"ד קפ"ד סק"ד דלא הוי קביעות וסת בחיוב אלא קביעות לשלילה שאינה רואה באותם הימים, **ובסי'** קפ"ו סק"ג הוסיף לבאר דהוי חזקה גמורה דמחזקת שאינה רואה באותם הימים מחמת המקרים, ומה"ט צידד דה"ה דאין צריך לחוש לעוי"ב באותם הימים אולם הקשה מכמה דוכתי בראשונים דל"י חזקה כה"ג. **ג-** **באחרונים** צידדו דאינו מענין חזקה כלל אלא דכיון דכל חובת הבדיקה הוא חומרא בעלמא הלכך באותם הימים שאינה רגילה לראות יש סברא להקל להתירה בלא בדיקה, **ומה"ט** כתב הסד"ט קפ"ט סוסק"כ דלענין עונה בינונית ודאי דחוששת. **ובעיקר** דין התרוה"ד יל"ד אי כל דינו דווקא לשיטת הר"ח והרא"ש דבודקת לעולם וכמשמעות דבריו שם, אבל בדיקת ג"פ דהר"ף בעי' אף באותם הימים או לאו, ולכאוי תלוי בטעם הבדיקות דהר"ח, ובגדר החזקה דאותם הימים, **ועי'** חוו"ד קפ"ו שם דמבואר דנקט כן אף בשיטת הר"ף, **עי'** חת"ס סי' קפ"ו כתב דה"ה דלא מהני בדיקת ג"פ באותם הימים להקל להחזיקה דאינה רמ"ת בבדיקה ומצאה טהורה. **עוד** יל"ד בראתה פ"א יום י"ד ואח"כ המשיכה כל ראיותיה מיום ט"ו אי נעקר יום י"ד, **וכן** יל"ד בקבעה לראות מיום י"ד ושינתה פ"א קודם י"ד אי חוששת מיום השינוי, **ועי'** נקוה"כ קפ"ט סעי' ד', וחוו"ד סק"ב. **ויש לדון עוד** בהחזקה שלא לראות עד ל"ה, מה דין הימים שמיום ל' עד ל"ה לשיטת הפוסקים דחוששת לעוי"ב, אי אמרי' דכיון דעלולה לראות ביום ל' איבדה חזקתה מאותו היום, או לאו [אמר"א]. **עי'** שו"ע הגר"ז דדקדק מלשונו דהתרוה"ד כשיטתו דאין מונים הפלגה אלא מסוף הראיה.

עניני כתמים

סוגיא דהרגשה

טעמא דהרגשה

נז ב', פרק ה' הוואה כתם, מתני' הוואה כתם כו' ובגמ' אמר שמואל בדקה קרקע עולם כו', **בראשונים** ובפוסקים האריכו בטעם הדין דאינה טמאה עד שתרגיש בבשרה, אי משום דבלא הרגשה מספקי דילמא לא יצא מגופה, או דגז"כ דראית דם בלא הרגשה אין מטמא **[ונפרד"ר]** בפתיחה נדה עמ' יא' [הנד' בח"א] הוסיף לפרש דלא אסרה תורה אלא בראתה כדרך ראייה ובלא הרגשה לאו דרך ראייה הוא, **ונפק"מ** ביצא ודאי מגופה שלא בהרגשה, **וכן** לענין טהרות למ"ד מקור מקומו טמא דלא בעי הרגשה [כמש"כ להוכיח הסד"ט ק"צ סקצ"ג ד"ה "וני"ל"], **וכן** אי ראתה בז' נקיים דאף בלא הרגשה סותר [כמו שכתב החו"ד קצ"ו סק"ג, **אולם** בשו"ת אבני"מ ת' כ"ג נקט דאף בלא הרגשה אינו סותר בז' נקיים], אי מ"מ מספקי דילמא לאו מגופה.

שיטת התור"יד בשמעתין, **וכן** האריך הסד"ט שם לדקדק בשיטת רש"י במסקנת הסוגיא דהוא משום דילמא לאו מגופה, **וכ"כ** בשו"ת התוס' למאי דלא קי"ל כשמואל.

שיטת הרמב"ן רשב"א ור"ן, **עי'** סד"ט שם דהוכיח דהוא משום גז"כ דהרגשה, **וע"ע** פרד"ר שם עמ' י' דהאריך דכ"ה נמי לשיטת רש"י ותוס'.

שיטת הר"מ, **עי'** ר"מ פ"ט מאיסורי ביאה ה"א דמבואר טעמא דשמואל משום גז"כ דהרגשה, **אולם** בסד"ט שם ד"ה "ועפ"ז" הקשה ממש"כ הרמב"ם פ"ג ממ"מ ה"ט ובפתיחה לסדר טהרות דאין כתם מטמא טומאת מקור, **לכך** פי' דס"ל דדינא דהרגשה משום הנך תרי טעמי הנ"ל עיי"ש.

ע"ע ר"מ פ"ט מאיסורי ביאה ה"ב דטומאת כתמים מדיני סופרים שמא כתם מדם החדר בא, **ובסד"ט** שם ד"ה "נחזור" פי' כונתו דהיכא דהוא ודאי מגופה אע"פ שלא הרגשה טמא, משום שחזקת דם לבוא בהרגשה כמש"כ שם ה"א, **ועי'** מרומי שדה דהקשה דא"כ אמאי בבדקה קרקע עולם דהוא ודאי מגופה אינה טמאה מדאורייתא, ותי' דמ"מ איכא ספק שמא מהעליה עיי"ש.

ע"ע שיטת רבינו עובדיה הובא במהר"ח אור זרוע סי' קי"ב דפי' דינא דעד שתרגיש בבשרה "כלומר שמצא דם בבשרה אפי' אם אינה מרגשת ביציאתה כגון דם הנמצא בפרוזדור דחייבים עליו בביאת מקדש אע"פ שלא הרגשה בו ביציאתה מהמקור", **ומבואר** דיסוד דינא דהרגשה כדי לברר דהוא ודאי מגופה, אולם בעי' דיתברר בזמן שהדם עודה בבשרה אבל לאחר שיצא לחוץ אע"פ דהוא ודאי מגופה טהור.

ובעיקר שיטות הראשונים מצינו כמה עיונים, **א- עי'** סד"ט שם ד"ה "ועפ"ז" וד"ה "נחזור" דהקשה להסוברים דהוא משום דינא דהרגשה, אמאי באופנים דאיכא למיחש דילמא ארגשה [כגון בראתה לאחר זמן מרובה כמבואר בתוס', ובראתה כתם לאחר הטלת מ"ר כמבואר בראשונים בהמשך הסוגיא] לא מיתסר מדאורייתא, **ועיי"ש** ד"ה "ונחזור" דצ"ל דכיון דטעות לא שכיח ואיכא למתלי בעלמא מסתבר לתלות בעלמא, [ומה"ט כתיבי שוטה אין מטמא מדאורייתא, אע"ג דאיכא למימר דילמא ארגשה], **ובד'** הרמב"ם כתב בסו"ד "ועפ"ז" דתי' דילפי' מקרא דדם ולא כתם דכל היכא דאיכא למיתלי בדעלמא טהור.

ובחו"ד ק"צ סק"א מבואר דבכתם שנמצא על חלוקה באופן דליכא חזקה דמעיקרא דבא עכשיו טמא מדאורייתא [משום ספק הרגשה].

ב- עי' תיו"ט פ"ח מ"ג דהקשה אמאי בספק מגופה ל"א ספיקא דאורייתא לחומרא, ותי' דמקרא דבבשרה נתמעט דבספק טהור, **וכ"ה** בסד"ט שם ד"ה "ולענ"ד", ומשמעות דבריו דהסד"ט שם, דענין ההרגשה דקרא לברר דבא מגופה, וכל היכא דלא הרגשה מסתבר לתלות דבא מעלמא וכעין דאמר' לעיל ג' א' אשה מרגשת בעצמה.

ע"ע שו"ע הגר"ז ק"צ סק"א דתי' דמדאורייתא מוקמי' אחזקת טהרה, **וכן** משמעות החו"ד הנ"ל, ולכך נקט דבליכא חזקה דמעיקרא טמאה מדאורייתא.

ג- עי' סד"ט שם ד"ה "לענ"ד דהקשה להך גיסא דהוא משום דילמא לאו מגופה, מאי אקשי' לשמואל מכל הני ברייתות, הא התם הוא ודאי מגופה, **וכן** קשה קו' תוד"ה "הוואה", ולא שייך תירוצם, דהא כי היכי דבזמן מועט תולין בדעלמא, ה"ה יש לתלות בזמן מרובה [ולכך הכריח דבס"ד ודאי טעמא דשמואל משום הרגשה], **ועי'** פרד"ר שם עמ' י"א מש"כ ליישב.

מקור דינא דהרגשה

מבואר בשמעתין דשמואל יליף מקרא דבבשרה עד שתרגיש בבשרה, **ובאחרונים** הקשו אמאי לא יליף מקרא דדם ולא כתם

סוגיא דהרגשה

המבואר לקמן נח ב' במתני, ע"י תויו"ט במתני שם דמבואר דדינא דשמואל ומתני חד ילפותא הוא, וכ"מ ברשב"א בתוה"ב ריש שער הכתמים, [וע"י שב יעקב ת' מ"א הובא בב"מ אבהע"ז בצלעות הבית סי' י"ג דפי' דשמואל אתא לפרש כונת ר"ע, ובב"מ שם האריך להקשות על פי זה], וכן מוכרח בשיטות הראשונים דנקטו טעמא דשמואל משום דלאו ודאי מגופה, וכן צ"ל בשיטות הראשונים והפוסקים דפי' טעמא דכתמים דרבנן משום דלא ארגשה, אולם בשיטת הר"מ, ע"י סד"ט שם ד"ה "סוד"ה "ועפ"ז" ובבית מאיר שם דפי' דקרא דדם ולא כתם בעי' להיכא דספק אי מגופה או מעלמא, וקרא דבבשרה ילפי' להיכא דודאי מגופה ולא הרגישה, והא דלא סגי בקרא דבבשרה לחוד עיי"ש דנפק"מ להיכא דאיכא למיחש דילמא ארגשה ולא אדעתא, וכן נפק"מ לטומאות מקור למ"ד מק"מ טמא, וכ"כ כע"ז בבית אדם קי"ג אות ט' והוסיף דקרא דדם ולא כתם בעי' לכל כתמים דעלמא דבלאו האי קרא היו טמאים משום חשש דילמא ארגשה, ובחור"ד קצ"ו סק"ג, כתב דנפק"מ לראיה בלא הרגשה בז"נ.

גדרי הרגשה

ע"י רמב"ם פ"ה מאיסורי ביאה הי"ז, ושו"ע ק"צ סעי' א' דנקטו ענין ההרגשה באופן דהיה שינוי בגופה כגון ע"י הזדעזעות האברים ופתיחת פי המקור, ונחלקו האחרונים אי הרגשת זיבת דבר לח דאינו שינוי בגופה נמי חשיב הרגשה או לאו, ע"י שו"ת נוב"י קמא תשו' נ"ה דמהא דילפי' בסוגיין דינא דהרגשה מקרא דבבשרה, מבואר דזדל"ח נמי חשיב הרגשה דהא האי קרא איירי בבה"ח [דמהתם ילפי' דטמאה בפנים כבחור' והיינו בבה"ח], וכ"כ החור"ד ק"צ סק"א, והוכיח כן מהא דלהלל לעיל ג' א' מטמאה מעל"ע משום דכסבורה הרגשת מ"ר עיי"ש, ובעיקר ראיתו ע"י במצוין לעיל ג' א' משה"ק בשו"ת חת"ס יו"ד קמ"ה, [וכן צ"ל בשיטות הראשונים דטעמא דהרגשה משום דע"ז ידעי' דודאי מגופה], וע"ע בית מאיר קפ"ח סעי' ד' ד"ה "תשובת שאלה" דכ"כ לדקדק מלישנא דשמואל דישבה ע"ג קרקע ולא נקט דכל אשה שלא הרגישה טהורה, ובע"כ דכל שיודעת מהציאה א"א בשום אופן שלא בהרגשה דזה גופא הרגשה, אולם ע"י ח"י חת"ס ושו"ת חת"ס קמ"ה קע"א דפליג דלא חשיב הרגשה כלל, וכ"כ הסד"ט ק"צ סק"א להוכיח מהא דאקשי' לקמן מבריתא דהאשה שעשתה צרכיה, וע"י בית אדם קי"ג אות ז' ושו"ע הגר"ז בקו"א קפ"ג אות ב' משי"כ ליישב

ובגדר זיבת דבר לח, נחלקו הנוב"י וחור"ד שם אי סגי אף שהרגשה שזב בפרוזדור או דבעי הרגשת זיבה מהמקור, דהנוב"י נקט דסגי בהרגשת זיבה מהפרוזדור, ובה כתב ליישב מתני' יז ב' נמצא בפרוזדור ספיקו טמא דלשמואל בע"כ מיירי בהרגשת זיבת דבר לח דאל"כ אלא איירי בהרגשה מהמקור לא בעי' לטעמא דחזקתו מהמקור, אולם החור"ד פליג דה"מ בהרגשה שזב ממקורה אבל במרגשת שזב בפרוזדור כיון שבשעה שנפל מהמקור לפרוזדור לא הרגישה ורחמנא טהריה מאין יתחיל טומאה בפרוזדור, ועיי"ש דמתני' לעיל יז א' יל"פ דאיירי לענין טהרות או בדארגשה.

ויסוד פלוגתת החור"ד והנוב"י יתכן דתלוי בגדר מקום בין השיניים ואכ"מ, עוד יתכן עפמ"ש להסתפק בשו"ת ראש הברזל סי' ג' ביסוד דין הרגשה אי הוי תנאי בטומאת הדם דאין מטמא אלא ביצא בהרגשה, דלפי"ז בעי הרגשה בזמן יציאתה מהמקור, או דעיקר ההקפדה ידיעת מציאת הדם יהיה בבשרה דלפי"ז סגי אף בהרגשת בבה"ח דע"ז מתברר טומאת הדם.

ע"ע בית מאיר קפ"ח סעי' ד' ד"ה "תשובת שאלה" הובא לעיל דכתב הטעם דזדל"ח חשיב הרגשה דכל שיודעת מהציאה, זה גופא הרגשה, ולכא"ל לפי"ז ה"ה בהרגשה זבדל"ח כשיוצא מגופה ולחוף, נמי חשיב הרגשה, וע"ע להלן דקדוק הפוסקים מהמשך הסוגיא.

ע"ע חת"ס לקמן סח ב' ד"ה "הואיל" דכל גזה"כ דהרגשה דוקא בתחילת ראיתה, אבל לאחר שנפתח מעיינה כל הדמים הבאים מזה המעיין אינם באים בהרגשה וטמאים מדאורייתא אף בלא הרגשה, ומשמעות דבריו שם דהנ"מ כל משך ראיתה דיום ראשון, אבל ביום השני צריכה לחזור ולראות בהרגשה, [אולם ע"י משמעות שו"ת חת"ס קע"ז והובא בפ"ת קצ"ו סק"ח דאף ראית שאר הימים באים שלא בהרגשה], וע"ע סד"ט ק"צ סקצ"ג ד"ה "עוד יל"י" [במוסגר] דצייד כן לענין המשך ראית זבה.

עוד נחלקו האחרונים בדינא דהרגשה אי הוי גזה"כ לטהר אף לענין טהרות דלא חשיב דם נדה כלל, או דלא ילפי' אלא לענין טומאת האשה אבל הדם עצמו טמא, [ונפק"מ למ"ד מקור מקומו טהור], ע"י שו"ת הרעק"א סי' ס"ב דנקט דלענין טהרות טמא לכו"ע, אולם בסד"ט שם, ובחי' חת"ס כ' דדוקא למ"ד מק"מ טמא לא בעי' הרגשה, אבל למ"ד טהור בעי' הרגשה אף לטהרות, וכ"כ הגר"ז בקו"א קפ"ג אות ב' להוכיח מדברי הר"ן בשמעתין ויבואר להלן [וע"ע מרחשת ח"א סי' ל"ה].

סוגיא דהרגשה

ובעיקר המבואר באחרונים דלמ"ד מק"מ טמא לא בעי הרגשה, **עי'** סד"ט ק"צ סקצ"ג ד"ה "תנו ק"ל" דהקשה מאי אקשיי לשמואל מכל הני בריתות דילמא התם איירי לענין טהרות, **וע"ע** חו"ד ק"צ סק"א, **ובנוב"ת** קי"ח הקשה מאי מקשו תוד"ה "הרואה" מפרק דם הנדה, דילמא איירי התם לענין טהרות עיי"ש.

ע"ע שו"ע הגר"ז ק"צ ס"ק כ"ב דראיה בלא הרגשה דינה ככתם אף לענין דאינה קובעת עי"ז וסת, וכדקיי"ל ק"צ סעי' נ"ד דאין בכתמים משום וסת [ואע"ג דאיכא למיחש שמא תראה חודש הבא בהרגשה], **אולם** ע"י משמעות החו"ד קפ"ד סק"י דאף בלא הרגשה קובעת וסת [אלא דטמאה לטהרות לחוד] עיי"ש ראיתו.

תוד"ה "הרואה", **עי'** קו' התוס' ותירוצם, **וכ"כ** הרשב"א, **ועי'** סד"ט ק"צ סק"ג ד"ה "בתה"ד" דמפי' רש"י לקמן נח א' ד"ה "מדברנך" מבואר דס"ל דלא כתוס' דאף בזמן מועט חיישינן דילמא הרגשה, ועיי"ש דאף לתוס' יתכן דלמסקנא אין חילוק בין זמן מרובה לזמן מועט. **ובעיקר** קו' התוס', **עי'** נוב"ק ת' נ"ה דהקשה דדילמא ההיא פרק דם הנדה איירי לענין טהרות.

ע"ע שו"ת רעק"א ת' ס"ב דהקשה על תירוצם דהתוס', דעדיין יקשה מהא דמבואר לעיל ה' א' דכל הנשים שאמרו ד"ש כתמם כראיתן, דמכיון דדנים דהשתא ראתה ובע"כ בלא הרגשה, א"כ אמאי טמאות, **וכן** הקשה הסד"ט ק"צ סק"ג ד"ה "יונה". **וע"ע** חו"ד ק"צ סק"א דכתב ליישב קו' התוס' באופ"א.

בבשרה ולא בחתיכה

עי' ח"י הרשב"א בשם י"מ, **וכ"ה** בח"י הר"ן דטעמא דחתיכה טהורה משום דאין מרגשת ביציאת הדם, ומבואר דאף ביצא ודאי מגופה טהור בלא הרגשה, **ועי'** רשב"א שהקשה מסוגיא דלעיל כא ב' דאיפליגו תנאי בדין חתיכה, **ובחי"ד** הלכות ובסד"ט ק"צ סק"א הוסיף להקשות אמאי אין חתיכה טמאה מדברנך כדן כתמים. **ובפד"ר** שם עמ' כ"א, **וכ"ה** כע"ז בח"י חת"ס תי' דפלוגתא התנאים לעיל כא ב' הוא בגדר מהות הרגשה אי בעי הרגשה מהמקור דשייך אף בחתיכה או דבעי הרגשת זיבת דבר לח דליתא בחתיכה, **וע"ע** מי נדה מש"פ באופ"א בעיקר יסוד דין הרגשה, **אולם** הרשב"א שם פליג דאין הטעם משום דאינה מרגשת אלא דתרווייהו ילפי' מהך קרא, **ועי'** חידוד הלכות וסד"ט שם דנפק"מ בין הראשונים לנידון השב יעקב סי' מ' בראתה טיפת דם ע"י ליחה לבנה מרובה אי חשיב ראייה בהרגשה, **ובפרד"ר** שם עמ' יא' כתב לפרש באופ"א דדינא דהרגשה ודחתיכה חד טעמא הוא דכיון דאין דרך ראייה בכך טהורה, דבלא"ה מנלן למילף תרווייהו מחד קרא, **[וע"ע** תוהר"א לעיל כא ב' ד"ה "מא"י], **ובעיקר** פי' דהר"ן, **עי'** שו"ע הגר"ז בקו"א קפ"ג סק"ב דהכריח דס"ל להר"ן דענין ההרגשה הוא דווקא ע"י זיבת דבר לח בבה"ח דהא ממעט"י מהאי קרא נמי שפופרת והתם הא שייך הרגשת המקור, **אולם** עיי"ש בהג"ה משה"ק וכתב דיתכן דמיעוטא דשפופרת דוקא בהכניסה למקור. **עוד** כתב שם דמהא דמבואר לעיל כא ב' דפלי פלויי טמא בע"כ דכה"ג חשיב הרגשה וא"כ ה"ה בראתה טיפת דם ע"י ליחה לבנה ודלא כהש"י. **וע"ע** שו"ע הגר"ז שם דכתב להוכיח מד' הר"ן דלמ"ד מקו"מ טהור ליכא טמאה כלל בלא הרגשה דהא לעיל כב א' תלי' דינא דחתיכה בפלוגתא מקו"מ טמא.

הרגשת מ"ר ועד

ת"ש כו' לעולם דארגשה, **עי'** פלתי סי' קפ"ג דהביא בשם שו"ת שב יעקב סי' ל"ו להסתפק אי כונת הגמ' דאומרת דהרגישה ותלי' דביושבת ועשתה צרכיה, וכן בעד שנמצא עליו דם עגול, ובנמצא על שלו לאח"ז טעתה בהרגשה וטהורה, **או** דאיירי באומרת שלא הרגישה ותלי' דטעתה בהרגשה לחומרא.

ונחלקו בזה הראשונים, **עי'** רש"י בשמעתין ד"ה "דארגישה" דמבואר דאיירי בהרגישה, **אולם** ע"י רש"י לעיל ג' א' ד"ה "מרגשת" דמבואר דאף בלא הרגישה אמרי' דטעתה בהרגשה, **ועי'** שו"ע הגר"ז קו"א קפ"ג סק"ב דצ"ל דס"ל לרש"י דהאשה טועה בהרגשה בין לקולא ובין לחומרא, ועיי"ש מש"פ אמאי לא פי' רש"י שמעתין באומרת דלא הרגישה ותלי' דהרגישה לחומרא.

שיטת הרשב"א, **עי'** לעיל ג' א' ד"ה "ואי" דמבואר דאיירי בלא הרגישה ותולין דהרגישה לחומרא, **וכ"כ** הגר"ז שם, והסד"ט קפ"ג סק"ב לדקדק בדברי הרשב"א במשה"ב שער הכתמים יח ב'.

שיטת תוס', **עי'** פלתי שם דמשה"ק תוד"ה "אימור" מבואר דאיירי באינה מרגשת ואמרי' דטעתה בהרגשה לחומרא, **אולם** ע"י סד"ט ק"צ סקס"ז ד"ה "תנו קשיא" דדקדק להיפך, **ועיי"ש** עוד בפלתי ובסד"ט דנחלקו בבאור דברי התוס' שבועות יח א'.

ע"ע תוס' ג' א' ד"ה "מרגשת", **ובפלתי** שם הוכיח מקושייתם, דע"י בדיקה אף בלא הרגישה טמאה מדאורייתא, **ועי'** שו"ת הרעק"א ת' ס"ב מש"כ לדחות, **אולם** ע"י שו"ע הגר"ז שם ובהגה"ה דממש"כ תוס' דלשמאי כי היכי דלא חיישינן להרגשת מ"ר,

סוגיא דהרגשה

ה"ה דלא חיישינן לבדיקה ושמש [וה"ה להלל לחולין כמבואר בתוס' ג ב'] מבואר דלא תלי' דטעתה בהרגשה, [וע"ע סד"ט ק"צ סקל"ו וחזו"א צ סק"א]

שיטת הר"מ, ע"י פ"ט מאיסורי ביאה ה"א דכתב דחזקת דמים לבוא בהרגשה, וע"י פלתי וסד"ט ק"צ סק"ב דמבואר דאף בלא הרגשה טמאה מדאורייתא מספק, וה"מ בהכניסה לפרוזדור אבל אי קנחה מבחוץ לא אמרי' שטעתה בהרגשה, **אולם** ע"י שו"ע הגר"ז ובינת אדם שם דהקשו מדברי הר"מ פ"ה מאיסורי ביאה ה"ז דמבואר דפ"י שמעתין במרגשת ולכך פסק שם דהאשה שעשתה צרכיה טהורה אף בהרגשה, ותני' דס"ל לר"מ דהאשה טועה בהרגשה בין לקולא ובין לחומרא.

ובשב יעקב סי' מ"א הובא בסד"ט ק"צ סקצ"ג ד"ה "נחזור" פי' דכל דברי הר"מ דחזקתו לבוא בהרגשה דווקא בנמצא מן הלול ולפנים אבל מן הלול ולחוץ כיון דאיכא נמי ספק מהמקור או מהעליה טהור [כמש"כ הר"מ שם ה"ב דטומאת כתמים בספק שמא מן העליה ב'] וע"י סד"ט שם דלפ"ז א"ש שמעתין דמוקמי' דווקא באומרת שהרגשה עיי"ש, אולם הקשה דא"כ אמאי בעי' קרא דבבשרה עיי"ש.

ע"ע פלתי וסד"ט קפ"ג שם דשיטת התורה"ד פסקים מ"ז דתלי' דטעתה בהרגשה לחומרא [וצ"ע ממש"כ סי' רמ"ו להוכיח משמעתין דאמרי' כסיבורה להקל ויש ליישב], **וע"ע** פלתי וסד"ט שם בשיטת הגהות מימוני, והאריכו בזה עוד בשו"ת הרעק"א ח"א ס"ב, והגר"ז קפ"ג בקו"א סק"ב, ובבינת אדם קי"ג אות ח'.

ובעיקר הנידון, **ע"ע** מש"כ הגר"ז שם לפרש לשי' הראשונים מתני' לעיל יז ב' נמצא בפרוזדור ספקו טמא, ומש"כ הרעק"א שם להוכיח מספיקא דהגמ' לעיל יב א' מהו שתבדוק עצמה לחייב בעלה חטאת.

שיטות הפוסקים, ע"י ב"י ק"צ ד"ה "ומ"מ" באה"ד והטעם מבואר כו' **וע"י** סד"ט ק"צ סקס"ז דמבואר דס"ל דבאומרת דהרגשה תלי' לחומרא אף בנמצא עגול, ועיי"ש דהאריך אי מוכרח דס"ל דסוגיין מיירי באומרת דלא הרגשה או לאו.

ע"ע ט"ז ק"צ סקכ"ג, **ובסד"ט** קפ"ג סק"ב ד"ה "ומיהו" פי' כונתו דס"ל דאימור ארגשה לא הוי אלא ספק, והלכך היכא דאיכא למיתלי בעלמא הוי ס"ס, **וכ"כ** כע"ז בחו"ד ק"צ סקכ"ז, **אולם** ע"י שו"ת רעק"א ת' ס"ב דהכריח ממתני' דלאחר זמן טמאים מספק, דתלי' בתורת ודאי שהרגשה, **וכ"כ** הבינת אדם קי"ג אות ח' להוכיח מהא דבאותיות חייבים בקרבן.

ובביאור דברי הבי' והט"ז, ע"י בינת אדם סק"ב דכתב לחלק במיני ההרגשות דבמרגשת פתיחת פה"מ לא תלי' להקל דודאי לא טעתה בהרגשה, אבל במרגשת דנזדעזעו אבריה תלי' [ובהכי איירי שמעתין] **אולם** ע"י חו"ד קפ"ג סק"א לענין תליה בדם המכה דכתב לחלק במיני הרגשות להיפך.

ע"ע חו"ד ק"צ סק"א דמסיק דבראתה לאחר הטלת מ"ר, או לא"ת טמאה מדאורייתא, **וכן** באופן דודאי לא בא עכשיו דכיון דלא שייך חזקה דמעיקרא הוי ספד"א לחומרא וטמאה, **וכ"כ** הסד"ט קפ"ג סק"ב, [והוסיף דה"ה בכתם יבש שא"א לומר שעתה בא, תלי' דהרגשה ולא אדעתה] **אולם** ע"י סד"ט ק"צ סקל"ו דכתב לחלק בין ראתה ודאי מגופה דטמאה, לראתה ע"ג בגד דאיכא למיתלי בדעלמא וטהורה, **וכ"כ** שם סקצ"ג ד"ה "נחזור" ומטעם דכיון דטעות לא שכיח הלכך היכא דאיכא למיתלי בדעלמא תלי', **וע"ע** סקס"ז ד"ה "תו קשיא", **וע"ע** משמעות החזו"א סי' צ' דלא כהחו"ד ויל"ד בכונתו, ושייך לסוגיא דראתה במ"ר ואכ"מ.

גדר הרגשת מ"ר

ע"י תוד"ה אימור דכתבו להוכיח מלעיל ג א' דאף בלא הטילה אמרי' אימור הרגשת מ"ר, **ובחזו"א** סי' צ' סק"א הקשה דדילמא התם איירי דווקא לענין מעלי"ע דאין לסמוך ע"ז שלא הרגשה, ות"י דלס"ד דבלא הרגשה טהור אף מדרבנן ואף לענין טהרות, בע"כ הא דחיישינן מעלי"ע משום דחשיב הרגשה גמורה, ועיי"ש דלמסקנא דבלא הרגשה טמא מדרבנן לא מוכח מידי ולעולם לא תלי' בהרגשת מ"ר, **וכן** צידד הסד"ט קפ"ג סק"ב ד"ה "אמנם".

ובעיקר ק' התוס', ע"י פלתי קפ"ג סק"א הובא לעיל דכתב להוכיח דס"ל דשמעתין איירי באינה מרגשת דאי במרגשת לא קשה מדלעיל דהתם תלי' בהרגשת מ"ר להחמיר ומנלן למיתלי לקולא, **אולם** ע"י סד"ט ק"צ סקס"ז ד"ה "תו קשיא" דהקשה דאי

סוגיא דהרגשה

מייירי באינה מרגשת ותלי' בהרגשת מ"ר להחמיר א"כ קשה על עיקר דינא דשמואל אמאי טהורה ניוחש דילמא הרגישה מ"ר, וע"ע לשון התוס' "והלל" כסברוה", וברש"ש גריס "והלל" ותלוי בהנ"ל.

גמ' ת"ש עד שהיה נתון כו', נחלקו הראשונים אי בעי' הוכחה לטהר, וטעמא דעגול טהור משום דאין זה דם בדיקה, או דילמא בעי' הוכחה לטמא, וטעמא דמשוך טמא משום שחזקתו מן הקינוח, עי' רש"י, תוהרא"ש, רמב"ם פ"ד מאיסורי ביאה הי"ח, וחי' הר"ן, וע"ע סד"ט ק"צ סקס"ז ד"ה "והר"ן" דנפק"מ באופן שאינו יודע אי הי' משוך או עגול, וע"ע בינת אדם קי"ג אות י"ב, ופרד"ר בפתחי נדה עמ' י"ט ביסוד פלוגתתם.

נמצא על שלו

ת"ש נמצא על שלו כו', עי' סד"ט ק"צ סק"א ד"ה "וכבר", ונובי"ק ת' נ"ה דהק' אמאי באותיות חייבים בקרבן, הא הו"ל ספק דילמא הרגשת שמש, וכתבו להוכיח כשי' הר"מ דחזקת דם לבוא בהרגשה, ונובי"ק הוסיף דאע"ג דאיכא חזקת טהרה כנגדה, מ"מ כיון דלענין טומאת ערב דל"ב הרגשה טמאה, הלכך מחזיקין אף לענין טומאת נדה.

ובטעמא דלאחר זמן פטורים מן הקרבן אע"ג דחזקת דם לבוא בהרגשה, עי' חו"ד ק"צ סק"א וסק"כ משום דמוקמי' האשה אחזקתה, ועי"ש סק"א דלפי"ז בנמצא על חלוקה דליכא חזקה דמעיקרא טמאה בודאי, והא דחייבים אשם תלוי, עי"ש קפ"ז סק"א דפי' ע"פ מש"כ תוס' ס' א' ד"ה "אימא" דרוב פעמים בא מקודם הלכך הו"ל פלגא ופלגא, וצ"ב דא"כ אמאי בשיעור אותיות לא מוקמי' האשה אחזקתה ויתכן דחזקת הרגשה עדיפא ושאינו לאח"ז דעיקר הספק אימתי יצא הדם, ולמש"כ הנובי"ק הובא לעיל א"ש טפי, עוד צ"ב כיון דאיכא רוב דבא מקודם אמאי הו"ל פלגא ופלגא הא איכא חזקת הרגשה המסייע לרוב, אולם עי' ש"ש ש"ג פט"ז דנקט דאף לאחר זמן ליכא חזקת טהרה וטעמא דאין טמאין בודאי, עי"ש פ"ז משום דאיכא חזקה שאין טמאה ודאית, וע"ע חזו"א אבהע"ז סי' פ' סק"יח, ושער"י ש"ב פ"ד משכב"ז.

ע"ע נובי"ק ת' נ"ה דהקשה לשי' הר"מ דמהלול ולחוץ טהור מדאורייתא משום ספק מהעליה, אמאי בנמצא על שלו לא מספקי' שמא מהעליה, ות"י ע"פ המבואר בשבועות יח א' דאיירי סמוך לוסתה דבכה"ג תלי' דבא מהחדר, [וע"ע סד"ט ק"צ סק"ג ד"ה "וראיתי"], ונב"מ אבה"ע בצלעות הבית סי"ג ת"י די"ל דשאני הכא דאומרת שהרגישה הלכך חזקתו מן המקור, אולם כתב דמדברי הר"מ פ"ה משגגות דפסק מתני' דנמצא על שלו ולא הזכיר דאיירי בהרגישה מוכח דל"ש.

ע"ע רש"י לעיל יד א' דנסתפק אי לאח"ז טמאה האשה מכאן ולהבא מדאורייתא בתורת ודאי, וברעק"א שם נקט דאין טמאה אלא בטומאת כתם.

ובעיקר המבואר בסוגיין דבלאו הרגשת שמש טמאה בהרגישה אף לאחר זמן, יל"ד אי בהרגישה טמאה אף לאחר אחר, ויש שכתבו להוכיח ממש"כ החו"ד ק"צ סק"ג, דהרגשה יותר סברא לראיה מוסתות, מהא דאיתא בסוגיין דבהרגשה טמאה אף לאח"ז בודאי, ובוסתות אין טמאה אלא מספק, וגבי וסתות הא מייירי אף לאחר זמן מרובה.

ע"ע שבועות יח א', כניסה תנינא נמצא על שלו כו' והא נמצא קתני, ועי' סד"ט ק"צ סקס"ז דהקשה למאי דמוקמי' בשמעתין דאיירי בהרגישה א"כ שפיר י"ל דאיירי סמוך לוסתה וחייב משום דלא חשיב אנוס ות"י דבע"כ שמעתין מייירי שאומרת שאינה מרגשת ולעולם במרגשת לא שייך למיקרי נמצא ועי"ש דבזה פ"י כונת התוס' שבועות שם, אולם עי' פלתי קפ"ג סק"א דפי' כונת התוס' בשבועות דס"ל דשמעתין באומרת שהרגישה ומ"מ לא מוקי בהכי דבכה"ג נמי חשיב אנוס עי"ש, וע"ע שו"ת הרעק"א ת' ס"ב, ובחו"ד ק"צ סק"א הוכיח מהנ"ל דבשעת תשמיש ליכא הרגשה כלל.

הרגשה בלא ראה

עי' תרוה"ד סי' רמ"ו [ונפסק בשו"ע ק"צ סעי' א'] דאשה שהרגישה שנפתח מקורה ובדקה ולא מצאה כלום טמאה דהרגשה דאורייתא כמבואר בסוגיין דבנמצא על שלו חייבים בקרבן, ובד"מ קפ"ח אות ב' הקשה מאי מיייתי מסוגיין הא שאני הכא דמצאה דם, ועי' נובי"ת קי"ח, חו"ד ק"צ סק"ג, סד"ט ק"צ סק"ג ד"ה "ועתה", פרד"ר משק"ז סק"ג, והפלאה ק"צ סעי' א' מש"כ ליישב.

סוגיא דהרגשה

ע"ע נובי"ת שם דהאריך להקשות על התרוה"ד, ומסיק בסו"ד דאף לתרוה"ד לא הוי אלא ספק, ובמקום ס"ס טהור, **וצ"ע** משמעתיך דחייבים בקרבן ומבואר דהוי ודאי, **אולם** עי' חכמת אדם סי' קי"ג סעיף א' דמבואר דהוא דין ודאי, **ובעיקר** קו' הנוביי מדברי שמואל לעיל טו א', **עי' כו"פ** ק"צ סק"ג, וסד"ט שם די"ה "בתה"ד".

ע"ע שו"ת חת"ס יו"ד ק"נ דאף להסוברים דזבדל"ח חשיב הרגשה, מ"מ בנידון התרוה"ד לא חשיב הרגשה אלא פתיחת פה"מ או זעזוע האברים, **אולם** בחכמת אדם קי"ג סעי' א' נקט דנזדעזעו אבריה לא חשיב הרגשה לענין זה, וזבדל"ח חשיב הרגשה [באינה רגילה במראות טהורת], **ויש** שכתבו לדון דאף להסוברים דבעלמא זבדל"ח ל"ח הרגשה, מ"מ לענין נידון התרוה"ד חשיב הרגשה, דס"ס הא איכא ספק שמא ראתה. **ע"ע** תורת השלמים סק"ב דאשה המסולקת דמים אע"פ שהרגישה אי לא מצא כלום טהורה וכדחזי' דאף למ"ד וסתות דאורייתא לא בעי' בדיקה בימי עיבורה, **ועי' סד"ט** סק"ג דאין הנידון דומה לראיה, אולם נקט דטהורה דתלי' טפי במראות טהורות, **וע"ע** גליון הרעק"א וחכ"א קי"ג סעי' ב' וחזו"א פ"ט א'.

ע"ע פתחי תשובה סק"ה דהביא פלוגתת החו"ד והכו"פ סק"ו אי בבדקה עצמה בתוך שיעור וסת ולא מצאה כלום טהורה, או לאו.

עוד מבואר בתרוה"ד שם [ונפסק בשו"ע קפ"ח סעי' א'] דבבדקה ומצאה מראה טהור תלי' ההרגשה במראה הטהור כמבואר בסוגיין דאמרי' אימור הרגשת עד לקולא, **ועי' חו"ד** דדוקא בבדקה תוך שיעור וסת, וצ"ע דבסוגיין מבואר דבדארגשה אף לאחר זמן תולין חדס בהרגשה ויש ליישב. **ע"ע** חי' הרעק"א דנסתפק אי בעי' בדיקה דרך בירור שלא היה מראה טהור, או דכל היכא דאיכא למיתלי ההרגשה במראה טהור לא מחזקי' ריעותא דראתה יותר מזה, ונפק"מ באם לא בדקה רק חצי העד ומצאה עליו מראה טהור עיי"ש, **וע"ע** פתחי תשובה סק"ו דהביא פלוגתת החו"ד ק"צ סק"ז ושו"ת גבעת שאול בבדקה בעד שאינו בדוק ומצאה מראה טהור אי תלי' במראה הטהור או לאו, **ועיקר** הנידון לכאוי' תלוי בספיקו דהרעק"א הנ"ל.

ע"ע או"ש פ"ה מאיסורי ביאה ה"ו דכל דברי התרוה"ד דתלי' במראות טהורות הוא דווקא לשיטות הראשונים דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם טמא, אבל להרז"ה דא"א לפתה"ק בלא דם טמא, **וכ"כ** בהפלאה ק"צ סוסעי' א'.

גמ' ת"ש נמצאת אתה אומר כו' ובמגעות ובהיסטות הלך אחר הרוב כו', **עי' רש"י** דפי' דאם רוב ימיה טמאין, טמאה כ"ז שלא בדקה עצמה [וואע"ג דלא ראתה], **ובפתחי** נדה וערולי"ג כ' דכצ"ל בשי' התרוה"ד הנ"ל, ובזה א"ש ראיותיו משמעתיך עיי"ש אולם בתוס' וברשב"א וש"ר הק' ע"ד ופי' דאיירי בנמצא על חלוקה וקמ"ל דטמאה אפי' בעברה בשוש"ט, ועי' תוהרא"ש ורשב"א דהנ"מ לטהרות וכן הכריח בהגהות מקור מים חיים סעי' י"א, וע"ע מרומי שדה דכ"פ בשי' רש"י.

גזירת כתמים

טעם הגזירה

אמר רב ירמיה מדפתי מודה שמואל כו', **שיטת** רש"י, **עי'** רש"י ד"ה מדרבנן וד"ה "רב אשי", **ובסד"ט** ק"צ סקצ"ג מד"ה "וטרם אכלה" נקט בשי' רש"י דרב ירמיה ורב אשי פליגי ביסוד תקנת כתמים דר"י ס"ל דכתמים טהורים מדאורייתא משום דליכא הרגשה ורבנן גזרו דילמא ארגשה ולר"א אף מדאורייתא ליכא דין הרגשה אלא דטהורה משום דילמא לאו מגופה ורבנן גזרו דבכל ענין טמא. ועיי"ש מש"פ הכרחו דרש"י לפרש בדבר ירמיה דלא כרב אשי, עוד יתכן דר"י דל"ל דר"י דבעי' דבר המקבל טומאה בע"כ משום דס"ל טעמא דגזרת כתמים משום דילמא ארגשה, וכיון דאין הוא תקנה מחודשת אלא חשש דאורייתא לא שייכא חילוקא דמקבל טומאה. **וכ"כ** כע"ז בנב"י"ק ת' נ"ה והוסיף דמסוגיא דלעיל ג' א' דאמר' מודה שמאי בכתמים משום דבשוש"ט לא עברה, מבואר נמי דטעם הגזרה אף בודאי לא הרגישה, **אולם** עי' בינת אדם קי"ג אות ט' דאף לרב אשי טעמא דגזרת כתמים משום דילמא ארגשה ועיי"ש מש"פ כונת רש"י ד"ה "רב אשי".

ע"ע ערול"י דהקשה לפרש"י דלר"י הוא משום דילמא ארגשה אמאי אין טמא מדאורייתא משום ספד"א לחומרא.

שיטת תוס', **עי'** תוד"ה מודה, **ובסד"ט** שם דמבואר דס"ל דלכו"ע כתמים טהורים מדאורייתא משום שלא הרגישה ורבנן גזרו דטמא אף בודאי לא הרגישה, [אולם עיי"ש דהאריך להוכיח מכמה דוכתי דס"ל לתוס' דלא קי"ל כשמואל], **וע"ע** נב"י"ק שם דהוסיף לפרש כונת דבריהם במה שהוסיפו ורב אשי נמי מודה כו', דבע"כ טעם גזרת כתמים הוא אף בודאי לא הרגישה כמבואר לעיל ג' א', ול"ל דהתם איירי אליבא דר"א דהא ר"א נמי מודה לשמואל.

ע"ע חידוד הלכות לעיל ג' א' דפלוגת רש"י ותוס' שם ד"ה "והא איכא" הוא לשיטתם בטעמא דגזרת כתמים, **וע"ע** סד"ט ק"צ סק"ז דפלוגת הב"ח והש"ך בכתמי קטנה שלא הגיע זמנה, אי טמא בודאי מגופה, תלוי בפלות רש"י ותוס' בטעם גזרת כתמים, **וע"ע** ערול"י דמשה"ק החידוד הלכות לפי הר"ן דטעמא דשפיר וחתוכה משום דלא ארגשה אמאי אין טמא מדרבנן, תלוי בפלוגת רש"י ותוס'.

ע"ע רשב"א לעיל ג' א' ד"ה "והא" וריטב"א שם דמבואר טעמא דכתמים משום דילמא ארגשה ולא אדעתה, ועיי"ש דאע"ג דאיכא נמי למימר דילמא עברה בשוש"ט ולא אדעתה מ"מ כיון דדם לפניך ושכיחי בה דמים מוטב שתתלה אותו במצוי דמים מצוין בה, **והא** דמדאורייתא אין טמא מה"ט, צ"ל דאע"ג דתלי דמגופה אתי מ"מ יש להסתפק דילמא לא ארגשה, **אולם** צ"ב אמאי באופנים דחיישין להרגשה מדאורייתא אין טמא כתם מדאורייתא, ולמשי"כ האחרונים הובא לעיל דמדאורייתא ספק מגופה טהור מגזה"כ דדם ולא כתם א"ש. **וע"ע** לחם ושמלה סק"ג דכל דברי הרשב"א אליבא דשמאי לחוד.

שיטת הר"מ, **עי'** ר"מ פ"ט מאיסורי ביאה ה"ב דמבואר טעמא דכתמים משום ספק שמא מן החדר בא, ובאחרונים הקשו אמאי לא פי' משום דלא הרגישה, וכן משום ספק לאו מגופה, ונאמרו בזה כמה אופנים.

עי' שב יעקב ח"א סי' מ"א [עמ' ע'] דפי' בבי' אופנים, **חדא** דלעולם עיקר טעמא דכתמים דרבנן משום דלא ארגשה [ול"א חזקת דם לבוא בהרגשה אלא בבדיקה וכדומה דאימור ארגשה], והא דנקט הר"מ ספק שמא מהעליה בא, לרבנותא דאפ"ה גזרו רבנן דטמאה, [ועיי"ש דמש"כ הר"מ שמא מהעליה הוא לאו דווקא דהא תנן מתני' לעיל יז ב' דחזקתו מהמקור, אלא עיקר כונתו לספק מעלמא].

עוד פי' [והובא בסד"ט ק"צ סקצ"ג ד"ה "והנה"] דס"ל דבכל ענין אמרי' חזקת דם לבוא בהרגשה, והלכך בלאו ספק מהעליה הוי טמא מדאורייתא משום ספד"א לחומרא, וע"י ספק מהעליה איכא ס"ס, ומתני' דלעיל דחזקתו מהמקור הוא דווקא בחד ספיקא, **וכן** הביא הסד"ט שם כע"ז ד"ה "וראית" בשם הזכרון יוסף. **ואע"ג** דבכל ספק איכא רוב לטומאה, **עי'** בזכרון יוסף שם דפי' דמצרפים הני תרי מיעוטי לחזקת טהרה דהאשה. **אולם** בסד"ט שם פי' דעיקר הטעם דכתמים דרבנן משום דלא הרגישה, והא דהוצרך הר"מ לספק שמא מהעליה משום דמה"ט אין שורפין עליו תרו"ק אבל בלא"ה שורפין אע"ג דהוי טומאה מדרבנן, [ועיי"ש דלפי"ז היכא דבא בודאי מהחדר שלא בהרגשה, שורפין עליו תרו"ק].

ע"ע בית מאיר אבה"ע בצלעות הבית סי' י"ג דהאריך בדברי השב יעקב ובכונת הר"מ, **וע"ע** מרומי שדה מש"פ בכונת הר"מ.

שיטת הנוב"י, **עי'** ת' נ"ב דכתב לייסד דכל תקנת כתמים הוא משום טהרות דכיון דטמאות אף בלא הרגשה מדין מקור מקומו טמא, ואע"ג דאיכא ספק מעלמא מ"מ ספד"א לחומרא הלכך גזרו אף לענין טומאת נדה [ובזה כתב ליישב משה"ק על ד' הכס"מ והאחרונים הובא להלן], **ועי'** חו"ד ק"צ סק"ח דהרבה להקשות על דבריו, **ועיקר** דברי הנוב"י מבוארים בחי' הר"ן לקמן, [וכ"כ בשו"ת חת"ס ק"י וקפ"ב, ועיי"ש דאע"ג דבטל עכשיו טעם טהרות מ"מ הגזירה לא בטלה].

גזירת כתמים

ע"ע כס"מ שם דהקשה בעיקר גזרת כתמים הא הו"ל ס"ס שמא מהעליה ושמא מעלמא אתא, ותי' בתרתי עי"ש, **ובעיקר** קו' מצינו כמה עיונים, **א- עי'** ט"ז ק"צ סק"א דהקשה דספק מהמקור ל"ח ספק כיון דחזקתו מהמקור, **ועי'** שב יעקב הובא לעיל מש"כ ליישב, **והאריך** בזה עוד הבית מאיר בצלעות הבית שם, **ובתורת** השלמים שם סק"א פי' דאע"ג דבעלמא חזקתו מהמקור, מ"מ כיון דהכא איתרע לה רובא דרוב נשים מרגישות שפיר הו"ל ס"ס, **וע"ע** באחרונים הנ"ל בביאור דברי הרמ"א קפ"ז סעי' ה'.

ב- עי' ש"י שם דהקשה אמאי תלו טהרת כתמים מהתורה משום דלא הרגישא הא אף אי ליכא דין הרגשה מהתורה תיפוק ליה דאיכא ס"ס, **ולהך** גיסא דל"א חזקת דם לבא בהרגשה אלא בבדיקה, י"ל דבעי' לטעמא דהרגשה להיכא דודאי מגופה ולי' ס"ס.

ג- עי' פלתי ק"צ סק"א דהקשה דל"ח ס"ס כיון דהוי שם אחד. **ד- ע"ע** פלתי שם דבע"כ ספק לאו מגופה ל"ח ספק [וכתי' הב' דהכס"מ] מדאמר' לעיל ג' א' בשוש"ט לא עברה, **אולם** עי' סד"ט ק"צ סק"ב דלמש"כ הרשב"א ג' א' הובא לעיל דאיכא נמי ספק שמא עברה בשוש"ט א"ש. **ובלחם** **ושמלה** סי' ק"צ סק"ג כתב דכל דברי הרשב"א הוא אליבא דשמאי, אבל להלל דלא סמכי' אהא דלא הרגישא שפיר הוי הוכחה הא דלא עברה בשוש"ט. **ה- עי'** לחם ושמלה שם דהקשה אמאי לאחר זמן מבואר בברייתא דטמאים מספק, הא הו"ל ס"ס שמא לאו מן המקור ושמא לאחר זמן, **ועי"ש** דכבר הקשה כן הסד"ט סקצ"ה ד"ה "ובענין", והאריך בזה עוד הבית מאיר בצלעות הבית שם. **ו- עי'** שו"ת נוב"י ת' נ"ב דהקשה דאף אי נימא דליכא אלא ספק אחד עדיין קשה דנימא ספיקא דרבנן לקולא.

בדבר שאינו מקבל טומאה

גמ' נח א' רב אשי אמר כו' כר' נחמיה כו', **נחלקו** הראשונים בטעם הדין דכתם הנמצא בדבר שאמק"ט טהור, **עי'** תוד"ה כרבי נחמיה, **ובסד"ט** ק"צ סקצ"ג ד"ה "ועפ"י", פי' דבריהם דטעמא דגזרת כתמים משום שלא יבואו להקל בנדה דאורייתא ולא גזרו אלא היכא דהדבר שנמצא עליו הכתם מקב"ט, **וע"ע** רשב"א דהביא ב' טעמים, **ובחי'** הר"ן פי' דטעמא דגזרת כתמים משום שלא יבואו לטהר הבגד שנמצא עליו הכתם הלכך ה"מ בדבר המק"ט, **ועי'** סד"ט שם דשורש פלוגתת תוס' והר"ן אי בלא הרגשה איכא טומאת מקור או לאו [משום דאימור לאו מגופה]. **ע"ע** נוב"י ת' נ"ה דפי' כעין דברי הר"ן ובאופ"א קצת ועי' חו"ד ק"צ סק"ח משה"ק ע"ד וע"ע חת"ס.

ומצינו כמה נפ"מ בין הטעמים, **א- עי'** תוס' דהוכיחו מההיא דמשתייתא דבגד המקבל טומאת נגעים לחוד נמי גזרו בו טומאת כתמים, **אולם** עי' ר"ן לקמן ס' ב' דפי' דמשתייתא הוא מכלי אורג שמק"ט, **ועי'** סד"ט שם דהר"ן לשיטתו ל"מ לפרש כתוס' דבעי' דהבגד יהא ראוי לקבל טומאה מהדס, **אולם** הנוב"י שם נקט דאף בראוי לטומאת נגעים לחוד טמא משום לא פלוג. **ובנידון** בגד הראוי לקבל טומאת נגעים, **עי'** חו"ד סק"ח, **וע"ע** תורת השלמים ד"ה בנמצא ע"ג בית הראוי לטומאת נגעי בתים, **אולם** עי' כו"פ סק"ט דפליג, **ועי'** סד"ט שם סק"ח, וש"ע הגר"ז סק"ב, וכתבי הגר"ח, **וע"ע** תוה"ב ב"ז ש"ד כג א', וסד"ט ק"צ סק"כ לענין כלים הראוים לקבל טומאת מדרס. **ב- עי'** סד"ט ק"צ סוקצ"ג ד"ה "מזה" דדבר שאין מקבל טומאה המונח ע"ג דבר המק"ט ונמצא כתם ע"ג העליון, לשיטת הר"ן טמא דכיון דבגד התחתון טמא משום משא גזרו נמי על האשה משא"כ לסברת התוס' יתכן דטהור, **אולם** עי' מנ"ח קס"א אות ד' דכיון דדעת הר"מ ור"ש דאין טומאת משא בכלים ליתא לנידון הסד"ט וראוים ראשונים הנ"ל לסמוך עליהם בכתמים דרבנן. **ויש** שכתבו דאשה האוחזת בגד בידה אע"ג דאין הבגד מקבל טומאה, מ"מ כיון דהאדם טמא משום משא, לכ"ע איכא לסברת הסד"ט, **ועי'** תהלה לדוד יו"ד סי' ס"ב.

ע"ע בעלי הנפש שער הכתמים עמ' עו, דאין הלכה כרבי נחמיה דבדבר שאמק"ט אינו מקבל כתמים כדחזי' בההיא דמשתייתא, **ועי'** השגות הרז"ה שם דפליג.

טומאת כתמים לחולין

עי' שיטת הרב אב"ד הובא ברמב"ן כ א', ובבעלי הנפש ריש שער הכתמים דלא גזרו טומאת כתמים אלא לטהרות והלכך בזה"ז אין נוהג טומאת כתמים, **וכ"ה** דעת הר"מ פ"ג ממו"מ ה"ט, **אולם** עי' בבעלי הנפש דפליג דנוהג אף בחולין ולבעלה, **וכ"מ** בדברי הרמב"ן, **וחי'** הר"א לעיל ג' א' דנקטו דכתמים מטמאים מעל"ע אף לענין חולין, **וע"ע** אבנ"ז יו"ד רמ"ד אות ד' דאף לר"מ אע"ג דתקנת כתמים משום טהרות, מ"מ כיון דשויה טמאה לטהרות טמאה אף לבעלה, **וע"ע** חי' חת"ס בד' הרב אב"ד.

תליה בבשרה ובחלוקה

נמצא על בשרה - מן החגור ולמטה

נז' ב' אמר מר על בשרה כו' נחלקו הראשונים בטעמא דעל בשרה טמא ולא תלי בשש"ט, ע"י תוס' ד"ה "על" דפי' משום דאין דרך לגלות בשר, ומבואר דאין חומר בכתם על בשרה מכתם על חלוקה, ועיקר החילוק הוא במציאות הכתם בלבד, אולם ע"י חי' הרשב"א ובתוה"ב ב"ז ש"ד עמ' י"ח דפי' דאף על בשרה שייך דינתו, והטעם דאין תולין משום דכיון דבגופה אשתכח, רגלים לדבר שהדם מגופה.

ויל"ד אי ס"ל להרשב"א דלעולם אין תולין בבשרה, והא דקאמרי' בגמ' דאי מעלמא אתאי על חלוקה כו', אינו בדרך הוכחה אלא הוא בירור הדין, או דילמא היכא דאי תליה גמורה תלין אף על בשרה ושאיני הכא דאי מעלמא וכו' הלכך הו"ל תליה רחוקה ולא תלי באיכא רגלי'ד, וע"י לקמן לפי"ז ביאור דינא דנמצא על בשרה וחלוקה. ע"ע ר"מ פ"ט מאיסוי"ב ה"ו הובא להלן בדפחות מגריס על בשרה טמא, וע"י מ"מ דמקורו מסוגיין, ומבואר דאע"ג דשייך תלית מאכולת, על בשרה לא תלי.

ע"ע פלוגתת ה"ט ק"צ סק"ד והרעק"א שם בעברה בשש"ט ונמצא על ידה דליכא להוכחה דאי מעלמא אתאי וכו' אי תלי או לאו, ולכא' תלוי בהנ"ל.

נמצא על בשרה וחלוקה

שיטת הרשב"א דבנמצא על חלוקה ובשרה תלי' כדין נמצא על חלוקה לחוד, דאם איתא דמגופה אתא, אבשרה בלחוד איבעי ליה לאשתכוחי, וכ"כ הר"מ פ"ט מאיסורי ביאה כ"ג, וכ"ה ד' הרמב"ן הובא במשה"ב ב"ז ש"ד יח א', ובטור סי' ק"צ.

ויל"ד אי הטעם, משום דבבשרה וחלוקה ליכא להוכחה דמגופה אתא, ולי"א רגלי'ד דמגופה אתא אלא היכא דאיכא לטעמא דאי איתא וכו', או דילמא לעולם אין תולין על בשרה, ושאיני הכא דתולין מדין החלוקה, וכן משמעות הרשב"א במשה"ב שם, ונפק"מ לפלוגתת הסד"ט ק"צ סקמ"ב והמעיל צדקה בלובשת ג' חלוקות ונמצא על חלוקה התחתון ועל בשרה אי תולין או לאו, [וע"ע שו"ע סעי' י"ב דבנמצא על חלוקה לצד פנים ועל בבשרה טהורה, וצ"ע מ"ש מנמצא על בשרה וחלוקה פנימי], וכן נפק"מ לנידון הסד"ט ק"צ סקל"ה בנמצא על בשרה וחלוקה שאינו בדוק דלענין החלוקה לא בעי לתלי' דשש"ט, אי תולין או לאו, ובזה תלוי נמי ספיקו דהסד"ט שם סק"מ בנמצא על בשרה למטה מהחגור ועל חלוקה למעלה מן החגור, אי תולין בעברה בשש"ט, [וה"ה בלא עברה, אי תולין תחתון בעליון].

שיטת הבה"ב שם, והובא בחי' הר"ן בסוגיין דאין תולין אלא בנמצא על חלוקה לחוד, ויל"ד אי טעמו משום דאף בכה"ג איכא רגלי'ד דמגופה אתאי, או דילמא משום דבעי הוכחה לתלות, כדאמרי' גבי נמצא על חלוקה דאי מגופה אתא, ועל בשרה וחלוקה ליכא הוכחה, ולכא' מהא דבמכא מבואר לקמן ובראשונים דתולין אף בנמצא על בשרה מבואר דלא בעי הוכחה לתלות, וע"ע משה"ב שם משה"ק על דבריו.

ובעיקר משה"ק במשה"ב שם מהא דתנן במתני' ותולה בכל דבר דקאי אף אגופה ומשכח"ל בבשרה וחלוקה, צ"ע ממש"כ הרשב"א במתני' דהא דתנן ותולין בכל דבר קאי אחלוקה לחוד.

ע"ע בי' הגר"א ק"צ סקכ"ד דמבואר דנקט בשי' התוס' בשמעתין כהרא"ה דעל בשרה וחלוקה טמא וצ"ב, ויתכן דס"ל דאף בבשרה וחלוקה שייך האי טעמא דאי איתא כו' אלא דלהרשב"א דבעי נמי לסברת רגלי'ד דהוא מגופה, בבשרה וחלוקה ליכא להאי רגלי'ד, משא"כ לד' התוס' דס"ל טעמא דאם איתא לחוד איכא א"כ אף בבשרה וחלוקה איכא להאי טעמא.

שיטת תוהרא"ש יד א' ד"ה "ולעת" דבנמצא על חלוקה לחוד טהור בודאי, ובנמצא על בשרה וחלוקה דליכא הוכחה הוי ספיקא.

נמצא מחגור ולמעלה

ואב"א מחגור כו' מבואר בסוגיין דאזדקרה טמאה אף מחגור ולמעלה ונחלקו הראשונים אי מיירי בעברה בשש"ט או לאו, שיטת רש"י ד"ה "נזדקרה" דאיירי בעברה בשש"ט, וכ"כ הסד"ט ק"צ סקל"ג להוכיח מד' התוס' ד"ה "על בשרה" דהעמידו קו' על האב"א, וכ"כ המ"מ פ"ט מאיסורי ביאה הי"ט בד' הר"מ, ועי"ש דלפי"ז תרי האוקימתות דהגמ' לא פליגי כלל, דאזדקרה הוי למעלה כלמטה.

תליה בבשרה ובחלוקה

שיטת הרשב"א בסוגיין ובתוה"ב שם דאיירי בלא עברה בשש"ט, ובנמצא על בשרה טמא אף אי הוי נמי על בשרה וחלוקה, ובנמצא על חלוקה לחוד טהור [ובזה חלוק מנמצא מחגור ולמטה דבלא עברה אף על חלוקה לחוד טמא], אבל בעברה בשש"ט מבואר בתוה"ב דדינו כמחגור ולמטה דעל בשרה לחוד טמא, **ועי'** בב"י ובסד"ט שם מש"פ בטעם הכרחו דהרשב"א לפרש בלא עברה דלא כלי"ק. **[ועי' גליון הגרע"א סעי' י"ב שם]** עברו ימים בין האזדקרות למציאת כתם, י"ל דטמאה דדלמא היה ג"כ על בשרה אלא דנתיבש ונתפרד].

שיטת הראב"ד, **עי'** ראב"ד המובא ברשב"א והביאו הטור בשם י"א דבעברה בשש"ט אף בנמצא על בשרה טהור, וברשב"א פי' דס"ל דלי"ב פליגי אלי"ק ובעברה תולין אף בחגור ולמטה, **אולם** עי' פרישה סקכ"ב דצייד דכ"ד הראב"ד דווקא מן החגור ולמעלה דאע"ג דאזדקרה לא הפך למעלה להיות כלמטה.

שאר תליות בבשרה

עי' ר"מ פ"ו מאיסו"ב ה"ט דעל בשרה טמא אף בפחות מגריס, ובמ"מ כתב דמקורו מסוגיין דספק על בשרה טמא, ובכס"מ שם בשם ההגהות פי' הטעם משום שכל הגוף בדוק הוא אצל דם מאכולת, **אולם** עי' השגות הראב"ד שם דפליג דטהור אף על בשרה, **וכ"כ** בחי' הר"ן ועיי"ש הטעם דבפחות מגריס ליתא לסברת אם איתא, **ובעיקר** קו' הראב"ד שם מהא דתנן במתני' ותולה בכל דבר, **עי'** לחם ושמלה סק"ג דהקשה דבע"כ מתני' לא קאי אבשרה דהא אין תולין בשש"ט עיי"ש.

עי' חו"ד ק"צ סק"א דלשיטת הר"מ ה"ה בנמצא על בשרה וחלוקה פחות מגריס דטמאה, והוסיף לפרש דלסברת הרשב"א דעל בשרה טמא משום רגל"ד, א"כ ה"ה על בשרה וחלוקה, ובגליון רעק"א שם הקשה דהא ברשב"א בסוגיין מבואר דעל בשרה וחלוקה טהור, ולמש"כ ההג"מ דפחות מגריס טמא משום שהגוף בדוק אצל מאכולת א"ש, דלפי"ז פשיטא דעל בשרה וחלוקה נמי איכא רגל"ד בפחות מגריס, ולא דמי לשש"ט, **ובעיקר** קו' הרעק"א צ"ע דסתר משנתו ממש"כ ע"ד ה"ט סק"ד דטעמא דהרשב"א דאמר רגל"ד משום דמוכח דהוא לאו מעלמא ולפי"ז הא דבבשרה וחלוקה טהור בעברה בשש"ט משום דבכה"ג לא מוכח דהוא לאו מעלמא וא"כ בפחות מכגריס דליכא להאי הוכחה דהוא לאו מעלמא לכאוי' דין בשרה וחלוקה שוה לדין בשרה לחוד.

עי' תורת השלמים סק"ט דהקשה לשי' הר"מ מאי אקשי' בשמעתין היכי דמי כו', הא איכא לאוקמא הברייתא בפחות מגריס, **ועי'** סד"ט סקל"ג.

עי' תוה"ב כא א' הובא בטור סי' ק"צ דבנתעסקה בכתמים אף כתם שעל בשרה טהור, **אולם** עי' חי' הר"ן בשמעתין דמסתברא דה"ה בנתעסקה באדום אין תולין, **ועי'** סד"ט סקכ"ח דצייד דכ"ד הר"ן דווקא בשאין ידוע שנתלכלך ידיה מן האדום, **ועי'** תוה"ב הקצר יז א' דבנתעסקה בכתמים אין תולין וצ"ע דסתר משנתו ולפמ"ש הסד"ט א"ש.

עי' פלוגתת ה"ט סק"ד והרעק"א אי בנתעסקה בכתמים תולין אף כתם שעל גופה או דווקא כתם שעל ידה.

אין מחזיקין ממקום למקום

נח א' גמי' על עקבה ועל ראש גודלה כו' ומי מחזיקין כו', **עי'** פתחי תשובה ק"צ סקכ"ה דפי' בשם הסד"ט הטעם דאין מחזיקין ממל"מ משום דהוי ס"ס, **וכ"כ** הערול"נ על תוד"ה "ומי", **אולם** ממש"כ תוד"ה "ומי" להשוות סוגין לדינא דמחזיקין ממל"מ לעיל ד א' מבואר דס"ל דאין הטעם משום ס"ס, אלא דאין מחזיקין ותולין ממל"מ.

עי' פלוגתא ה"ט"ז ק"צ סק"ד, ורעק"א שם, ופרישה סק"ל, וסד"ט סקכ"ח, וחכ"א ק"ג סע' ט"ו, בנתעסקה בכתמים ונמצא דם על ידה, אי תולין הדם שבגופה בדם שנתעסקה, או דהוי בכלל אין מחזיקין ממל"מ, ותלוי בהנ"ל, **ועי'** ברעק"א שם בעברה בשש"ט ונמצא דם על ידה ובשרה דדם שעל ידה טהור, אמאי אין תולין דם שבשרה מדם שעל ידה, ומבואר דבכה"ג נמי לא חשיב ס"ס.

עי' סד"ט ק"צ סקצ"ה דהיכא דידוע שנגע במכה ואח"כ נגע באותו מקום שנמצא הדם עכשיו [אלא דלא ידעי' אי נתלכלכו ידה מחמת המכה], תלוי בפלוגתא רש"י ותוס' בסוגיא דעד הבדוק אי חשיב מחזיקין ממל"מ.

תוד"ה "ומי" אבל לענין ממל"מ שאין רגילות כו', **עי'** מהרש"א וחיידוד הלכות וערול"נ בביאור דבריהם, **ובעי'ק** שיטתם מבואר דס"ל דתולין בטהרות להחמיר טפי מלהקל והיינו דאמרי' לקמן אין שונין בטהרות כו', **אולם** עי' חי' הר"ן ד"ה "ומי" דמבואר דהיכא דאין תולין להקל כ"ש דאין תולין להחמיר, **וכ"כ** הרשב"א תוה"ב ב"ז ש"ד יז ב', **ועי'** סד"ט ק"צ סקצ"ג סוד"ה "ועוד יש להביא ראיה" דלפ"ז הא דאמרי' דשונין להחמיר ולא להקל, היינו דווקא במקום דאין במה לתלות להקל עיי"ש, **וכ"כ** ה"ט"ז ק"צ סקמ"א, **[ובזה** נחלקו אמש"כ בתשו' הרמ"א סי' צ"ז להוכיח מסוגין דהיכא דאפשר לתלות להקל ולהחמיר, תלי' לחומרא].

מצאה על קשרי אצבעותיה

עי' חי' הרשב"א ותוה"ב שם דלמסקנא אין טמאה אלא היכא שבדקה עצמה ולא נטלה ידה, **אולם** עי' מ"מ פ"ט מאיסו"ב ה"ח דפי' דאף בסתמא טמאה משום דחיישינן שמא נגעה במקומות בגוף שאפשר שבשעת נגיעתה ניתז הדם מהמקור על ידה, **ועי'** סד"ט סקכ"ו ובינת אדם ק"ג סק"ד דנחלקו בשיטת התוס' בסוגין, **ועיי"ש** עוד דהאריכו בביאור הס"ד דהגמ' לשי' הרשב"א ומ"מ. **עוד** נחלקו שם הסד"ט ובינת אדם בנמצא על גב ידה, אי טמאה או לאו.

טיפין טיפין בבשרה

נחלקו הראשונים בביאור בעיא דהגמ', **שיטת** הר"ן, ובדה"ב ב"ז ש"ד יח א', וראב"ד פ"ט מאיסו"ב ה"ו, **וכ"כ** ברשב"א בסוגין ובתוה"ב שם יח ב' בשם רבותינו הצרפתים דהספק לענין צירוף שיעור כגריס, ועיי"ש דאע"ג דעל חלוקה מבואר לקמן נט א' דאין מצטרפין, מ"מ על בשרה שאני, **ועי'** תוד"ה "כשורה" הטעם משום דעל חלוקה יותר יש לתלות בדם מאכולת, **וכ"כ** הרא"ש [אולם עי' ב"י, ובי"ח ק"צ, דנקטו בשי' הרא"ש כד' הרי"מ דעל בשרה טמא אף בפחות מכגריס, וכ"כ הש"ך סק"י בד' התוס', ועי' סד"ט סק"ב], וממש"כ הרשב"א לעיל נז ב' להוכיח משמעתי' דתליה דעל בשרה חמור מחלוקה אף לענין עברה בשש"ט, משמע דאף בטיפין טיפין עיקר הטעם, דתליה דבבשרה חמור מחלוקה.

ובעי'ק שיטתם, **עי'** לחו"ש סק"ב דהק' דכיון דבבשרה לא תלי' בכמה מאכולת ולכך טיפין טיפין מצטרפים, א"כ אמאי היכא דאין בהם בכדי להצטרף לשיעור כגריס פשיטא דטהורה, הא ליכא למיתלי בכמה מאכולת.

עוד יש להסתפק בנמצא טיפין טיפין על בשרה וחלוקה [ויש כמה טיפין בכל אחד בכדי להצטרף] אי תלוי בנידון החו"ד ק"צ סק"ו והרעק"א שם בנמצא על בשרה וחלוקה פחות מכגריס לשי' הר"מ [מג"ס].

שיטת הרשב"א בשמעתין ובתוה"ב שם, **וכן** הביא שם במשה"ב בשם הרמב"ן פ"ד ה"י, **ועי'** רמב"ן שם ה"ה והגהות הגר"א ז], והר"מ פ"ט מאיסו"ב ה"ט, **וכ"כ** הבי"ב בשיטת רש"י והרא"ש דשמעתין איירי בטיפין גדולים שיש בהם כגריס והספק אי צורתן מוכחת עליהם שאינם מגופה או לאו, ולעולם טיפין טיפין בפחות מכגריס אין מצטרפין, [אלא דלשי' הר"מ טמא אף פחות מכגריס וכדלהלן, **ויל"ד** אי לשי' הרשב"א בעי' ששניהם יותר מכגריס או דסגי באחד יותר מכגריס, ומצינו בזה חילוקי לשונות בתוה"ב וברשב"א בשמעתין] **ויל"ע** דכיון דלענין שיעור כגריס אין מצטרפין, אמאי לענין הצורה מצטרפים לדונם דצורתם משונה ואין דנים על כל טיפה וטיפה בפ"ע.

ע"ע רשב"א שם דהקשה מברייטא לקמן נט' א' דטיפין טיפין אין מצטרפים, ומשמע דאי איכא בחדא מינייהו כגריס טמאה ול"א דצורתם מוכחת עליהם, ותי' דשאני חלוקה דאפשר דנגע בהרבה מקומות, **ובסד"ט** ק"צ סק"ב הקשה דלמאי דס"ד דהברייטא דנמצא על בשרה מיירי בהנך צורות, א"כ הא קתני להדיא שם דעל חלוקה טהורה, ותי' בתרתי, **וע"ע** שם סק"ב דהביא פלוגת השל"ה והדרכי משה בכתם עגול על חלוקה אי טהור או לאו, ותלה בפ"י סיפא דהברייטא דלעיל, **וע"ע** תורת השלמים סק"ט.

ע"ע ר"מ פ"ט מאיסוי"ב ה"ו דכתם הנמצא על בשרה טמאה אף בפחות מכגריס, **[וכ"כ** הבי"ח וב"י בש"י הרא"ש בסוגיין, **וכן** נקט הש"ך סק"י בש"י התוס', ועיי"ש עוד סק"ד בש"י השו"ע], **ובהשגות** הראב"ד שם הקשה מסוגיין, **ועי'** נ"כ שם דפ"י דהרמב"ם לשיטתו דפ"י בהל' ט' דהספק כהרשב"א אי צורתם מוכחת דאינה מגופה, **ובב"י** הגר"א סק"ז פ"י דמקורו דהר"מ מסוגיין דס"ל דאיירי בטיפין קטנים והספק אי צורתם מוכחת שאינם מן הגוף אבל בלא"ה טמאה אע"ג דאין מצטרפין לשיעור כגריס, **וע"ע** ש"ך סק"י דכתב להוכיח כשי' הר"מ ממסקנת הגמ' דמוקמי' הברייטא דעביד כרצועה, ואהא קתני דעל חלוקה טהור, ובע"כ דאיירי בפחות מכגריס דביותר מכגריס נמי מצטרף בעביד כרצועה, **ועי'** תורת השלמים סק"ט, ופתחי נדה מש"כ לדחות.

גמ' היתה פושטתו כו', **עי'** טור ס"י ק"צ דכי היכי דאמר' לענין טומאה דבנתכסה בה טמאה מפני שהוא חוזר, ה"ה לענין טהרה אם יש לה מכה בצוארה טהורה אפי' בנמצא למטה מן החגור שאני אומר נתהפך ובא לו שם.

וע"ע תורת השלמים סק"נ, וסד"ט סק"ו אי בנתכסתה בלילה הוי חשש דאורייתא דשמא ארגשה בשינה או לאו.

גמ' תניא אידך בדקה חלוקה והשאלתו כו', **נחלקו** הפוסקים אי איירי בבדקה קודם שלבשה וסגי בבדיקה זו לחוד, או דבדקה אף לאחר שפשטתו, **וכן** נחלקו בלא בדקה קודם שלבשה, אי דין החלוק כדן חולק שאי"ב, או לאו, **עי'** טושו"ע סעי' ל"ב, וב"ח, דרישה, ש"ך, ט"ז, וחוו"ד שם.

עוד נחלקו בבדקה עצמה ולא חלוקה, אי מהני או לאו, **עי'** ב"ח, ש"ך, וסד"ט סקס"ח.

נח ב', מ"ש מהא דתניא כו', **עי'** תוד"ה מ"ש משה"ק ותירוצם, **וע"ע** רשב"א, **וע"ע** ב"ח, וט"ז ק"צ סק"ז, ונקוה"כ שם, וחוו"ד סק"ד, ולחז"ש ק"צ סק"ל בביאור דבריהם, **[וע"ע** חוו"ד סקכ"ח], **ועי'** במצוין להלן בסוגיא דתולין את הקלקלה במקולקל.

ת"ר לבשה שלשה חלוקות כו', **עי'** רשב"א לעיל נו' ב' דהטעם דבעברה בשש"ט תולה אפי' בתחתון דשמא נקפלו בגדיה או שניתז מבין רגליה, **וע"ע** טור ק"צ ובב"י שם דלפ"ז ה"ה בנמצא על חלוקה לצד פנים, **עוד** יעוי' סד"ט סקמ"ה דבמלבושים שלנו דליכא למימר שנתקפלו תולה בעליון אף בלא עברה.

תליה בבנה ובעלה

מתני', ותולה בבנה ובעלה, **עי'** פרישה ק"צ סק"ל והובא בסד"ט סקמ"ג דאף בנמצא על בשרה תולה בהם, [ובזה כתב להוכיח דה"ה בנתעסקה בכתמים תולה אף דם שעל בשרה ודלא כהט"ז סק"ד], **אולם** עי' חוו"ד סק"ג דנקט דבנה ובעלה הוי כמו מעלמא ותולה דווקא בנמצא על חלוקה, **[ובד' הט"ז** שם דבנתעסקה בכתמים אין תולה דם שעל בשרה, יתכן דמ"מ בנה ובעלה תולה דלא חשיב ממל"מ כיון שהדם שעליהם הוא ודאי טהור אף בלא דיני תליה].

ע"ע רמב"ן בהלכות פ"ד הי"ט הובא בטושו"ע סעי' י"ט דאין תולה בבעלה ובנה אלא בנמצא בהם דם, **אולם** עי' מאירי דאף בלא ראינו עליהם דם תולין [וכ"מ הרמב"ם פ"ט מאיסוי"ב הכ"ד ממשי"כ אם היה עסוקים בדם או שהוי מלוכלות כו'] **וצ"ע** מ"ש מנתעסקה בכתמים דאין תולין אלא בנמצא דם על ידה, אבל בלא"ה חשיב ממל"מ כמבואר בטור ובפוסקים.

ספק עברה

גמ' ישבה אין לא ישבה לא, **עי'** או"ז סי' שני"א דביאר הטעם משום דתרי ספיקא אין תולין, **ובחז"ד** ק"צ סוסק"ד בתו"ד מבואר דהטעם משום דרוב דמים מהמקור ולא תלי' אלא בודאי נתעסקה דבכה"ג יש סברא לתלות הדם בהעסק יותר מבגופה משום דלא ארגשה.

ע"ע תוה"ב ב"ז ש"ד כב ב' דעיר שיש בו חזירים, **וכן** עיר ששוחטין ברחובותיה פעמים כאן ופעמים כאן תולה בה ולא דמי לספק עברה, ולכאוי מבואר דעיקר טעמא דספק עברה משום דלא מסתבר דעברה ולא אדעתא, הלכך בספק אי הטבחים עברו על ידה דאיכא למימר לאו אדעתא תולה בהם, **ויש** שהוסיפו להכריח ממש"ק רשב"א ג א', אהא דאמרי' בשש"ט לא עברה, דנימא דעברה ולא אדעתא עיי"ש, **ובט"ז** ק"צ סקט"ז מבואר דעיר ששוחטין ברחובותיה הוי כולה מתא כשוש"ט.

ע"ע רמ"א ק"צ סעי' כ"ז דאי נתעסקה בדם ואינה יודעת בכמה אזלי' לקולא, וצ"ע מ"ש מספק עברה. **ע"ע** תוהרא"ש יט ב' דאף בזה"ז דאין בקיאים בדמים תולין בשש"ט, וצ"ב אמאי לא חשיב כספק עברה, ויש לחלק.

העברת ז' סממנים

עי' מתני' לקמן סא ב', **ונחלקו** הראשונים שם אי מתני' איירי אף לבעלה, או דוקא לטהרות ולעולם לבעלה ל"מ בדיקת ז' סממנים, **עי'** ר"מ פ"ט מאיסור"ב הל"ו, רמב"ן, ורשב"א תוה"ב ב"ז ש"ד טז א', ובדה"ב ומשה"ב שם, **[וברמב"ן** כ' להוכיח דל"מ האי בדיקה לבעלה משמעתין דרבי העלה בקילור עיי"ש].

עוד נחלקו הראשונים והפוסקים במשמעות הר"מ שם, אי כ"ז שלא העביר הסממנים טהור הכתם מספק או לאו, דבהשגות הראב"ד שם וברשב"א נקטו דטהור, **אולם** המ"מ, וב"י, וב"ח ק"צ פי' דאין טהור אלא דהוי טומאת ספק, וטמא במקום שאפשר לברורי, **וע"ע** גליון הרעק"א סעי' כ"ג, ותוה"ש סק"ל, וסד"ט סקמ"ו אי בזה"ז דאין בקיאים בז' סממנים, טמא מספק או לאו.

עוד יעוי' ברעק"א שם לענין נאבד העד, [והאריכו הפוסקים ק"צ סעי' מ"ו בדומה לזה בדין חלוק שנמצא בו כתם לאחר כיבוס ונאבד ואכ"מ].

תליה במאכולת

גדר שיעור כגריס

נח ב', גמ' הרגה מאכולת וכו' נחלקו האחרונים בטעמא דטהור פחות מכגריס אי משום דתולין במאכולת כשאר תליות, או דכיון דשכיח מאכולת לא גזרו חכמים בפחות מכגריס, [ואף במקום דלא שכיח מאכולת], **עי' סד"ט ק"צ סקס"א, וחי' חת"ס** בשמעתין, ובשו"ת ק"נ, וחכ"צ ת' ס"ז בסופו, ורש"ש לעיל נב ב'.

ובסד"ט שם מבואר עוד כמה נידונים השייכים לספק הנ"ל, **א- נידון** הראב"ד בבעה"נ והמעיל צדקה ס"י כי אי כתם שחור פחות מכגריס טהור אע"ג דליכא למיתלי במאכולת או לאו.

ב- עי' תורת השלמים קפ"ג סק"א דאף בודאי מגופה אי יצא שלא בהרגשה טהור בפחות מכגריס, **אולם** עי' בסד"ט שם, וכו"פ קפ"ג סק"א דפליגי דלא נאמר שיעורא דכגריס אלא בספק מגופה.

ג- עי' סד"ט שם דנסתפק היכא דנצרר הדם והוא גוש ועב מעט פחות מכגריס, ואם היה ממחקו הדק היה מתפשט בבגד יותר מכגריס, אי משערי' כמו שהוא עתה או לאו, **וכן** איפכא היכא שגוף הכתם הוא פחות מכגריס רק סביבו הוא התפשטות ולכלוכית של גוף הכתם, אי נידון כגריס או לאו.

ד- ע"ע רמב"ם פ"ט מאיסורי"ב ה"ו דבבשרה טמא אף פחות מכגריס, ויל"ד אי מוכח דס"ל דעל חלוקה הוא מדיני תליה או לאו, **ויש** שדקדקו בסדר הר"מ, דכתב בה"ו דינא דכגריס קודם שהזכיר דינא דתליות, ושוב חזר ומנה בהלכה כ"ג שיעורא דכגריס בהדי שאר תליות.

ובטעמא דתלי' במאכולת אחת לחוד, **עי' מעדני יו"ט** אות ת' דאע"פ דמצוי יותר ממאכולת אחת, מ"מ אם אתה אומר לתלות יותר, אין לדבר סוף ויתבטל גזרת חכמים, **וכ"כ** הסד"ט ק"צ סוסקס"א בשם הלבוש, ועיי"ש דלפ"ז בבגדי האיש דליכא להאי טעמא תולין אף בהרבה מאכולת, **וכן** הביא מהרשב"א בתוה"ב, ומבעה"נ לענין כתמים שלמעלה מן החגור דתולין אף בכמה מאכולת.

ובלח"ש ק"צ סק"ב פי' דלעולם תלי' אף בכמה מאכולת, אולם ה"מ עד כשיעור כגריס משום שאין דרכה של אשה לראות פחות מכגריס עיי"ש.

הרגה מאכולת

דעת רשב"ג- מבואר בשמעתין דהודה לדברי רחב"א דתולה עד כגריס, **ובערול"נ** הקשה א"כ היכי מוקמי' מתני' כרשב"ג הא ס"ל דתולה אף בלא הרגה, ואי לא הודה אלא לשיעורא דכגריס אבל בלא הרגה אין תולה עדין תיקשי דלדברי אין קץ כו' עיי"ש, **ויש** שפי' עי"פ מש"כ האחרונים דשיעורא דכגריס לאו מתורת תליה אלא דלא גזרו חכמים בכה"ג, דלפ"ז י"ל דלענין תליה לא תלי' אלא בהרגה והיינו מתני', ורחב"א קא חדית דעד כגריס לא גזרו חז"ל אף בלא הרגה, ובזה הודה רשב"ג, **וע"ע** פיה"מ בתו"ד והוא היפך הדבר הקודם וכו' וצ"ב כונתו.

דעת רחב"א- מבואר דס"ל דתולה עד כגריס של פול, **ועי' רש"י** ד"ה "עד כגריס" דהאי שיעורא הוא אף בהרגה, **וכן** מבואר בבעלי הנפש שער הכתמים עמ' ע"ט, **אולם** עי' מאירי ד"ה "וכבר ביארנו" דהביא יש שחולקים דהיכא דהרגה תולה ביתר מכגריס [ולכא"ו כונתו כדן נמצא עליה כגריס ועוד ורצופה בו מאכולת], **וע"ע** רש"ש דדקדק ממשמעות המשנה כרש"י אולם הקשה מ"ש מהא דאיתא לקמן נט א' דבנמצא עליה כגריס ועוד ואותו עוד רצופה בו מאכולת דל' ינאי טהורה, **ועיי"ש** דחילק בין רצופה להרגה, **וע"ע** חו"ד דכתב דאין להקשות מנתעסקה בצפור לקמן נט א', דשאני מאכולת דאמרי' דהיא המאכולת שהרגה עיי"ש.

ע"ע תוס' ד"ה "וכדבריו" דבהרגה כמה מאכולת תולה כפי מה שהרגה, [וכ"מ בפיה"מ], **אולם** עי' רא"ש וראב"ד בבעלי הנפש שם דאינה תולה אלא כשיעור כגריס, ובטעמא דהרא"ש דפי' משום לא פלוג צ"ב דמ"מ מ"ש מנתעסקה בכתמים, **ועי' שו"ע** הגר"ז ק"צ סקנ"ה דתוס' לא איירי אלא באופן שהרגה הרבה מאכולת דלפי ראות עינים יכולה להתפשט הרבה יותר משיעור חכמים דבכה"ג חזר להיות כשאר תליות דלא נאמרו בה שיעורים אלא תולה לפי מה שהרגה, ולפ"ז אף הרא"ש לא פליג די"ל דלא איירי בגוונא דלפי ראות עינים יכולה להתפשט יותר מכגריס [וא"ש טעמא דלא פלוג].

תליה במאכולת

תליה בפשפש

גמ' ולרבנן דאמרי תולה כו' ת"ר כו', ע"י רש"י ד"ה לענין דמבואר דבארכו כרחבו אף לרחב"א תולה בכתורמוס, ופלוגתתם באין ארכו כרחבו, וכ"כ הרשב"א בשם התוס', אולם עיי"ש דפליג דלכו"ע לא בעי דיהא ארכו כרחבו [והא דאמרי' ארכו כרחבו לצייר הרחש הוא בא] ופלוגתת רחב"א ורבנן במקום שאין מצוי, ובב"י נקט דבמקום דלא שכיח כלל לכו"ע אינה תולה, וע"ע שם בסו"ד מש"פ בכונת הרשב"א וצ"ע מדברי הרשב"א בסוגיין. ויל"ד לדי' הבי' דבמקום דלא שכיח כלל אינה תולה בכתורמוס, אי מ"מ תולין לרבנן בכגריס, להך גיסא דלא גזרו חכמים כתמים בפחות מכגריס אפי' בליכא תליה כלל, וע"י תוהרא"ש ד"ה "וכדבריו" ויל"ד בכונתו.

ע"ע רא"ש דכתב דאף לרחב"א אי הרגה פשפש, או הריחה תולה עד כתורמוס דהוי כנתעסקה בכתמים, ובב"י דנסתפק אי דווקא בהרגה [ופלוגתת רחב"א ורבנן במקום המצוי ולא הרגה], או אפי' בלא הרגה ופלוגתתם במקום שאין מצוי.

ע"ע מ"מ פ"ט מאיסו"ב הכ"ג וחזון יחזקאל פ"ז ה"ג בטעם השמטת הר"מ דינא דפשפש.

ע"ע בעלי נפש שם דאע"ג דבהרגה כמה מאכולות אינה תולה אלא בכגריס, מ"מ בהרגה כמה פשפשים תולה ביותר מכתורמוס, וע"ע מאירי בפי' דברי הראב"ד, ובחו"ד סוסק"ז נקט דאף בהרגה כמה פשפשים אינה תולה אלא כתורמוס משום לא פלוג, ועיי"ש עוד דהקשה אמאי בהרגה פשפש אינה תולה בפשפש ועוד כדן נתעסקה בציפור לקמן עיי"ש, וע"ע סד"ט סקט"ו ושו"ע הגר"ז סקנ"ה.

שיעור כגריס

עד כמה היא תולה כו', אמר רב הונא כו', ע"י רשב"א דהביא ב' פירושים אי פליגי לישנא בתרא אלישנא קמא. ע"ע צפנת פענח פ"ד מאיסו"ב הי"ט דהקשה מהא דאמרי' לעיל יד ב' שיעורא דעד כגריס ועוד, וכתב לחדש דבהלכות תליה תלי' לכו"ע עד כגריס ועוד, ופלגותת ר"ה ור"ח בדין תקנת חכמים דלא גזרו בפחות מכגריס אף במקום דליכא תליה.

גמ' דא"ר אבהו כל שיעורי חכמים כו', ע"י פלוגתת רש"י ותוס' חולין נה א' ורשב"א שם, אי טעמא דאזלי' לקולא משום ספק דרבנן וה"ה בשאר איסורא דרבנן, או דקולא הוא דאקילו בכתמים [וע"ע רש"י שם].

ע"ע בעלי הנפש שער הכתמים עמ' פ"ד [בהנדמ"ח], ונפסק בשו"ע ק"צ סעי' ה', דכיון שלא הזכירו פול של מקום פלוני ולא פול הבינוני הלכך משערין בכל פול שיזדמן ואפי' גדול שהרי אמרו כל שיעורי חכמים כו', ובסד"ט ק"צ סק"א הביא שרביס מתמיהים ע"ז, ובחכ"צ ת' ס"ז כתב בסו"ד דאל יפלא איך יתכן שימצא דם מאכולת בשיעור כזה, דכיון דמדרבנן הוא הם אמרו והם אמרו, ולהם היה ידוע שאפשר שימצא כמוהו.

ע"ע שו"ת חת"ס ת' ק"נ דאע"ג דשיעורא דכגריס הוא גדול הרבה ממאכולות שבזמנינו, מ"מ כיון דתחילת גזרת כתמים משום טהרות ומתקנת חכמים הראשונים, אין לנו לטמאתה אלא בשיעור כתם שבזמניהם.

תליה במאכולת

תולה תחתון בעליון

נט א' גמ' מתיבי כו', **שיטת תוס'**, תוהרא"ש ורשב"א דשמעתין איירי לענין תליית תחתון בעליון, דאין תולין אלא כשהעליון יתר מכגריס, **ומבואר** דפלוגתת ר"ה ור"ח לקולא ולחומרא דלר"ח בעלמא כגריס לקולא ולענין תליית תחתון בעליון לחומרא, ולר"ה בעלמא לחומרא ולענין תליה תחתון בעליון לקולא, **וע"ע** רשב"א ד"ה "לימא" דפי' דנפק"מ בין הלשונות לעיל נט ב' אי לר"ה אזלי לקולא, וצ"ב אמאי לא פי' כן אף לר"ח. **ובעיקר** שיטתם עיי"ש דפי' דלס"ד תולה בכגריס קאי אתחתון, **ובמהרש"א** הקשה דמ"ש כגריס מיותר מגריס, הא בתרויהו אין תולין במאכולת, **עוד** צ"ב דמשמע דבעליון תולין אפי' אי הוי פחות מכגריס, ואמאי לא אמרי' דבא ממאכולת.

שיטת ר"ת בספר הישר, וראב"ד בבהע"נ שעה"כ ס"ג, **עי'** ספר הישר חי' סי' קס"ח [הובא בשטמ"ק הנדמ"ח ח"ב] דלר"ה לעולם אזלי' לחומרא והלכך לענין תחתון בעליון אמרי' כגריס כפחות מכגריס, ולר"ח לעולם אזלי' לקולא ולענין תחתון בעליון אמרי' כיתר מכגריס, ועיי"ש דפי' ס"ד דהגמ' מאי לאו כגריס מלמטה דאם היה הכתם שלמעלה כגריס חשיב כפחות מכגריס לחומרא ואין תולין תחתון בעליון ודלא כתוס', **וצ"ב** דא"כ אמאי פחות מכגריס לא אזלי' לר"ח לקולא ותולין דעברה בשש"ט ולא אדעתיה ויש ליישב.

שיטת התור"ד דשמעתין איירי אליבא דמ"ד דאין תולין אלא בהרגה דמ"מ אי איכא בעליון, תולין תחתון בעליון אף בלא הרגה, וה"מ כשהתחתון פחות מכגריס, [דאין תולין בעליון אלא היכא דאיכא למיתלי במאכולת ולהפך משיטת תוס'].

ובעיקר דין תולין תחתון בעליון, מצינו בפוסקים עוד כמה נידונים, **א- עי'** גליון הרעק"א ק"צ סעי' י"ז וחור"ד סק"ב דנחלקו להרמב"ם דבבשרה טמאה אף פחות מכגריס אי תולין תחתון בעליון אף כשהעליון פחות מכגריס, **ובד'** החו"ד מבואר דנקט כהגמ"מ דטעמא דהר"מ משום דהגוף בדוק אצל מאכולת, וצ"ע ממש"כ שם סק"ב, **וע"ע** הפלאה סעי' ו' דהיכא דהתחתון והעליון פחות מכגריס בכה"ג טהורה לר"מ ממ"נ, אולם בד' הרעק"א הנ"ל יש להסתפק.

ב- עי' רעק"א שם בשם התפלי"מ דהיכא שהעליון ותחתון בבשרה תולין תחתון בעליון, אבל אי העליון בבשרה וחלוקה, ותחתון בבשרה לחוד אין תולין, ובסד"ט סק"מ נסתפק היכא דהעליון בחלוקה, והתחתון על בשרה אי תולין התחתון בעליון.

ג- עי' רעק"א שם דאף בגי' ימים ראשונים תולה תחתון בעליון דהוי כאילו ידענו שנשפך דם על החלוק ואל ידעי כמה. **ומבואר** דנקט דבנמצא על העליון טהורה לאו בתורת תליה, **אולם** עי' משמעות הרשב"א בסוגיין, ובבעלי הנפש דהוא מדיני תליה דאמרי' עברה ולא אדעתא, **וע"ע** תוה"ב יז ב' דפי' דלמעלה מהחגור אומרים שמא נתעסקה בכתמים או שמא מאכולת נרצפה שם זו אצל זו, וצ"ב דא"כ אמאי למעלה מכגריס תולין תחתון בעליון, נימא דהעליון הוא ממאכולת שנרצפו זה אצל זה ובכה"ג אין תולין כדין פחות מכגריס, ויש ליישב.

ד- עי' חור"ד סק"א דבנתעסקה בכגריס ועוד אין תולין תחתון בעליון, דתולין הכתם שלמעלה בהעסק, ושלמטה במקור, וצ"ב אמאי אין תולין התחתון בהעסק בלא דין תליית תחתון בעליון, **וע"ע** סד"ט סוסקל"ה דחלוק שלא בדקתו למעלה מן החגור אין תולין בעליון, דאמרי' דכתם העליון היה כבר.

ה- עי' מקור מים חיים סי' כ"ח דבנמצא בעליון שני גריסין ומאכולת מעוכה בו דאיפלגו בהא אמוראי לק', מאן דמיקל התם דתולין בב' מאכולות, אין תולין בעליון, ומאן דמחמיר התם נפיק קולא דתולין בעליון.

ו- יל"ד בזה"ז דלא שכיח מאכולת אי תולין תחתון בעליון אף בפחות מכגריס, **עוד** יל"ד באיכא על העליון טיפין טיפין על בשרה [לשי' הראשונים דמצטרפי] אי תולין תחתון בעליון, [בדה"ש].

ו- עי' טור ושו"ע ק"צ סעי' י"ז דאין תולין תחתון בעליון אלא בידעת שלא נזקרה, **ועי'** ש"ך סק"ל דאע"ג דקיי"ל בסעי' י"א דבספק נזקרה תולה בדעלמא, מ"מ לענין תחתון בעליון אין תולין דהוי ב' תליות לקולא וכולי האי לא מקילין, **וע"ע** סד"ט סקל"ט.

נמצא עליה כגריס ועוד

גמ' איתמר נמצא עליה כו' ואותו עוד רצופה כו', **עי'** רש"ש לעיל נב ב' דכו"ע סברי דלא תלי' בתרי מאכולות, וטעמא דר' ינאי משום דס"ל דפחות מכגריס טהור אף היכא דליכא למיתלי במאכולת, **ובערלו"נ** פי' דהא דבעלמא לא תלי' בשני מאכולות משום דאיכא ספק על כל גריס וגריס והוי ס"ס, משא"כ מאכולת רצופה דהיותר מכגריס לא נכנס בספק, דהוא ודאי ממאכולת הלכך ליכא אלא ספק אחד ושפיר יל"ד שנרצפו שנים זו ליד זו.

תליה במאכולת

נתעסקה בכגריס

עי' תוה"ב כב א' דביאר טעמא דרצופה עדיפא מנתעסקה משום דשור שחוט לפניך, **וע"ע** ערול"נ.
ע"ע מעיל צדקה סי' כ' הובא ברעק"א ק"צ סעי' כ"ו דדוקא במאכולת דשכיח תלי' דנזדמן דם שנתעסקה, אבל נתעסקה בב' זמנים בכל פעם ופעם כסלע, ומצאה כתם שני סלעים, אפשר דאין תולין להקל.
עוד כתב במעיל צדקה שם דכתם לבן שיש בו חוט אדום בקצותיו ואין שיעור באדום לחוד כגריס, תולין במאכולת ואף בודאי מגופה [דע"י הכתם הלבן ניכר שהוא מגופה] משום דלא גזרו חכמים כתמים פחות מכגריס, ותלי' דהוא ממאכולת אע"ג דהוא תליה רחוקה דלא איתרמי שיהיה זה אצל זה מכוונים, וכדמבואר בסוגיין דבנתעסקה בכגריס ונמצא עליה ב' גריסין טהורה, דאמרי' דאיתרמי מאכולת אצל זה הדם שתעסקה בו, **וצ"ב** אמאי הוצרך להנך ב' סברות.

נתעסקה בכגריס ונמצא שני גריסין - עי' תוהרא"ש דהוא בכלל בעיא דרבי ירמיה, **וכ"מ** ברמב"ם פ"ט מאיסור"ב הכ"ו, **וכ"כ** הטור ק"צ בשם הרמב"ן, **אולם** עי' ט"ז ק"צ סק"יח דדקדק מד' הטור דהרשב"א פליג וס"ל דבכה"ג טמאה דכיון דא"א לטהר אלא אם נאמר שכל העסק שנתעסקה נדבק בה בכה"ג לא תלי'.

נתעסקה בכגריס ונמצא שני גריסין ועוד - מבואר בשמעתין דטמאה דל"א שדי בי מצעי, **ועי' ב"י** ק"צ, ושו"ע סעי' כ"ז דכתב לחדש דבנתעסקה בפחות מכגריס ונמצא שני גריסין טהורה דאמרי' שדי בי מצעי, **ובב"ח**, ושו"ך סק"ל"ז, וט"ז סק"יח, ובי' הגר"א סק"ל"ז הקשו דכה"ג פשיטא דטמאה, **ועי' פלתי** משי"כ לפרש בד' הב"י, **ובהפלאה** כתב ליישב דל"א שדי בי מצעי אלא לענין לחלק הכתם לב' כתמים, הלכך בנמצא ב' גריסין ועוד דאף אי נחלק הכתם עדיין איכא כגריס ועוד בכל אחד טמאה, משא"כ בנמצא ב' גריסין לחוד.

נמצא עליה מין אחד

גמ' אמר רבא נמצא עליה מין אחד כו', **עי' רש"י** ותוס' מש"פ, ובערול"נ כתב דאזלי לשיטתם בפ"י תחתון ועליון לעיל, **וע"ע** רשב"א תוה"ב כב א' דמבואר דבניתו עליה צבע אחד איירי דלא חששה לבדוק שאר החלוק ולא הקפידה בכך, ולכך אמרי' דה"ה דלא נזדהרה בשאר הכתמים, אבל בנתעסקה במין אחד איירי דלאחר שנתעסקה בדקה החלוק, **וכ"כ** כע"ז בבעלי הנפש סי' ג'.
ע"ע שי' הר"ח הובא ברא"ש, **וכ"כ** המ"מ פ"ט הכ"ז בד' הר"מ והרמב"ן, דהא"ב פליגי אל"ק וס"ל דאין תולין מין בחבירו תחתון בעליון אלא כשהן מין אחד, וברא"ש שם הוסיף להכריח כדבריהם דאל"כ אשה שנמצא לכלוך על חלוקה לא יטמא בה שום כתם עיי"ש, **וע"ע** באר הגולה ורעק"א סעי' י"ז.

ע"ע ת' הרמ"א סי' צ"ז והובא בט"ז ק"צ סקמ"א ובסד"ט סקצ"ג דכתם שיש בו מראה אדום ומראה לבן או ירוק לא תלי' בדעלמא אלא אמרי' כי היכי דהמראות הכשרים הגיעו מגופה, ה"ה המראה אדום, **וכתב** להוכיח מהא דאמרי' בשמעתין דנמצא עליה מין אחד תולה כמה מינין לקולא [וכן מנתעסקה במין אחד תולה כמה מינין] דכ"ש דתולה כמה מינין לחומרא, **אולם** עי' סד"ט שם דכתב לדחות דנמצא עליה מין אחד שאני, דאמרי' כי היכי דהאי כתם בא מעלמא ולא אדעתיה, ה"ה שאר הכתמים ובנתעסקה בתרגולת איירי דנתעסקה בכל המינים, **וכ"כ** לדחות הט"ז שם, **ועיי"ש** עוד דהאריכו בראיותיו של הרמ"א מכמה דוכתי.

נתעסקה במין אחר

מבואר בגמ' דאדום בשחור אין תולה, **ועי' רשב"א** בתוה"ק ב"ז ש"ד כא ב', וטור סי' ק"צ דהנ"מ אדום בשחור, אבל אדום באדום תולין, **וע"ע** שם וברשב"א ובראשונים לעיל יט ב' אי בעי' בדומה לו ממש, ונפק"מ בזה"ז דאין בקיאות אי תולין אדום באדום, **וע"ע** סד"ט סקמ"ה בד' הרשב"א.

גמ' עד שהוא נתון כו', ת"ש כתם ארוך כו', **עי' רמב"ן** בהלכות פ"ד הלכה מ"ה ורשב"א תוה"ב הובא במ"מ פ"ד מאיסור"ב הי"ח דהא דעגול טהור דווקא בפחות מכגריס, אבל ביתר מכגריס טמא אף בכתם, **ועי' רעק"א** דנסתפק אי בכתם שנמצא לא"ת ביותר מכגריס טמאה מדאורייתא, או דמאורייתא תלי' אף ביתר מכגריס בכמה מאכולות ומדברנן לחוד הוא דטמאה דלא אמרו לתלות אלא במאכולת אחת, ותלוי בשיטות הראשונים בשמעתא דעד הבדוק ויבואר שם.

עד הבדוק [יד א']

גמ' וניחוש שמא דם מאכולת הוא וכו', **נחלקו** הראשונים בפי' קו' הגמ', **עי'** רש"י דפי' אמאי הוי ודאי לשרוף תרומה ולהתחייב בקרבן, להוי ספק לתלות, **אולם** בתוס' פי' בשם הר"ח דפריך אנמצא על שלו ולא על שלה דאיכא הוכחה דלא אתי מגופה, **ועי'** סד"ט ק"צ סוסקס"ז ד"ה "ותו" דנקט דאף להר"ח עיקר הקו' לענין קרבן לחוד ולעולם הוי ספק, **אמנם** בנימוקי הגר"י תמה על דבריו עיי"ש. **ובנמצא** על שלה ולא על שלו מבואר בר"ח דפשיטא דטמאה, **ועי'** חילוקי לשונות בראשונים בטעמא דמילתא, **ועי'** סד"ט קפ"ג סק"ב ד"ה "ומיהו" דצייד דבעלמא אף בנמצא על שלה ס"ל להר"ח דתלי במאכולת, ושאיני מתני' דאירי בהרגישה וכדאוקמי' לקמן נז' ב'. **עי'** רשב"א דפי' ע"ד הר"ח אלא דנקט דאף בנמצא על שלה ולא על שלו איכא רגל"ד דלאו מגופה, **ועי'** שם וברמב"ן דפי' בעוד אנפי טעמא דאיכא הכא רגל"ד. **ובד'** הרשב"א, **עי'** ב"י דהוכיח דס"ל דהקושיא דתהא טהורה בתורת ודאי ממש"כ דכיון דלא איפסק הילכתא כמאן אזלי לחומרא וטמאה נדה ומשמע דנידון הגמ' לענין טומאת נדה, **אולם** בסד"ט סקס"ז ד"ה "ואין לומר" [בנדמ"ח] נקט בד' הרשב"א דקו' הגמ' לענין קרבן לחוד וצ"ב. **עי'** ריטב"א דפי' קו' הגמ' דווקא בפחות מכגריס, **ובערול"נ** הקשה דמנלן דמתני' מיירי בכה"ג **ובסד"ט** שם ד"ה "אמנם" כתב לחדש דקו' הגמ' אף ביותר מכגריס ומשום דמדאורייתא תלי במאכולת אף ביותר ממאכולת אחת ולא נאמר שיעורא דכגריס אלא בכתמים דרבנן ומשום דאל"כ בטלה תורת כתמים, [והגרע"א להלן נט' א' נסתפק בזה].

גמ', אמר ר"ז אותו מקום כו', **עי'** רש"י ותוס', **ועי'** סד"ט שם דבד' תוס' מבואר דהנפק"מ בין הלשונות דווקא בבדקה לא"ת אבל בלא"ה אף למ"ד דחוק לא חיישין למאכולת. **עי'** רש"י ד"ה רצופה דפי' מעוכה על העד רחוק מן הדם קצת, **ועי'** ב"י דמשמע דבנמצא על הדם תולין לכו"ע במאכולת, אולם עי' בסד"ט שם דאף רש"י לא פי' כן אלא לענין קרבן, **ועי'** ב"ח, וחיודוד הלכות. **עי'** שיטת רבינו ירוחם הובא בב"י שם, **ועי'** סד"ט סקס"ז ד"ה "בב"י" דפי' דס"ל לריו"ח דשמעתין איירי דווקא בבדיקה אבל בקנוח מבחוץ לכו"ע תלי במאכולת.

בדקה בעד הבדוק

איתמר בדקה בעד הבדוק, **נחלקו** הראשונים היכן מצאה הדם, **שיטת** תוס' ד"ה "למחר" [בד' רש"י] דאירי במצאה על הירך לחוד ונאבד העד, או בנמצא על העד במקום שנגע בירכה, אבל בנמצא על העד וירכה פשיטא דטמאה, **ובטעמא** דנמצא על הירך לחוד אין תולין בדעלמא כדן עד שא"ב, **עי'** חו"ד ק"צ סקס"א דהגוף בדוק מעלמא וכדאמר' אם איתא כו' [ועיי"ש דלפ"ז אי טחתו העד בעד שאינו בדוק דינו כדן עד שא"ב]. **ויתכן** עוד לפמש"כ הגר"י סי' ק"צ סקע"א הובא להלן דדינא דעד שא"ב הוא דווקא בלא היה בדוק בשעת בדיקה, אבל אי בשעת בדיקה היה בדוק טמאה, דלפ"ז ה"ה בטחתו בירכה כיון דבשעת בדיקה היה בחזקת בדוק, טמאה.

עי' תוד"ה טחתו דאירי דנמצא על הירך במקום שאין דם המקור יכול ליפול שם, **ועי'** מהר"ם ע"ד תוד"ה "למחר", **והיודוד** הלכות, וסד"ט ק"צ סקט"ז, וחוו"ד סק"כ בביאור דבריהם, **ובד'** המהר"ם לכאו' מבואר דנקט בש' התוס' דטמאה דשמעתין אינה אלא מדין טומאת כתמים ומדרבנן לחוד.

שיטת הרמב"ן רשב"א וריטב"א בשם רש"י דאירי בנמצא על העד והירך, וס"ד דחוששת מבואר ברשב"א וברמב"ן דכיון שנמצא על הירך במקום שיכול להגיע מהמקור, יתכן דנפל מהמקור לירך ולא הוי אלא כתם, [ובטעמא דלמסקנא טמאה ודאי, **עי'** סד"ט סקס"ז ד"ה "ומה" דעדיף טפי למיתלי דהגיע ע"י בדיקה ובהרגשה, **וכן** מבואר ברשב"א].

עוד מבואר ברמב"ן וריטב"א דבנמצא על העד לחוד פשיטא דטמאה דאילמלא על הירך הוה, לא נתקנח ממנה לגמרי, **וכ"כ** הרשב"א בשיטת הר"ח להלן, **ויל"ד** בנמצא על העד ולא בדקה ירכה אי בכה"ג נמי פשיטא דטמאה או לאו.

שיטת הר"ח, **עי'** תוס' דאירי בנמצא על העד לחוד וטחתו בירכה היינו שהניחתו בגלוי, **אולם** עי' רמב"ן דמשמע דאף להר"ח בעי' דווקא טחתו בירכה, וס"ד דחוששת מבואר שם בתו"ד דאירי שנמצא על הירך במקום שדם מהמקור יכול ליפול שם. **ובשיטת** תוס' דפי' דאירי בהניחתו בגלוי צ"ב אמאי לא הוי כעד שאינו בדוק, דמ"ש אי הניחתו מגולה קודם הבדיקה, או לאחר בדיקה, **ובשו"ע** הגר"י ק"צ סקע"א פי' דשאני היכא דאינו בדוק קודם הבדיקה דמלכתחילה לא הוציאתה העד מחזקת טהרתה, וכדבריו כ"מ מד' הריטב"א ד"ה "איתמר", **אולם** עי' סד"ט ק"צ סקנ"ה דמבואר דלא חילק בין אי"ב קודם בדיקה לאי"ב אחר בדיקה.

עי' שיטת תוהרא"ש ד"ה "והא" דמבואר דפי' שמעתין לענין כתמים דרבנן, ולכך הקשה מאי ס"ד דחוששת הא תנן לקמן דעל בשרה ודאי טמא [מדרבנן], ועיי"ש בתי' בתרא דתי' דאירי ביש לה מכה, **וצ"ב** דא"כ אמאי אינה תולה במכה כדן תליות במכה דעלמא.

תליה במאכולת

בראשונים ובפוסקים האריכו אי תלי דם שע"ג עד הבדוק במאכולת ומשכח"ל בג' אופנים, **א- בעד** הנתון תחת הכר, **ב- בתחתה** בירכה, **ג- בהניחתו** בקופסא וכדלהלן.

עד הנתון תחת הכר- עי' מתני' לקמן נח' ב' דלראב"צ משוך טמא עגול טהור, **וכ"פ** הר"מ פ"ד מאיסור"ב הי"ט ושו"ע ק"צ סעי' ל"ד, **[ועי' מ"מ שם דאיירי בעד הבדוק]**, וה"מ בפחות מכגריס אבל ביותר מכגריס מבואר ברמב"ן בהלכות ספ"ד וברשב"א הובא במ"מ שם דטמא בכל ענין, **וברעק"א** נט' א' נסתפק אי ביותר מכגריס טמא מדאורייתא או מדרבנן, ומדאורייתא תולין אף בכמה מאכולת, **ועיי"ש** דתלוי בשיטות הראשונים בדינא דטחתו בירכה להלן.

טחתו בירכה- שיטת התוס' והראשונים בשמעתין דפחות מכגריס טהורה אף בעד הבדוק, **נועי'** סד"ט קפ"ג סק"ב ד"ה "מכיון" דנסתפק בשיטת התוס' אי פחות מכגריס טהורה בתורת ודאי או לאו, **וע"ע** ברשב"א ובריטב"א דהוכיחו כן מקו' הגמ' לעיל וניחוש כו'. **ובעיקר** ראייתם, **עי'** סד"ט סקס"ז ד"ה "וביותר" דהקשה דשאני התם דאיכא רגל"ד דלאו מגופה וכדפי' הראשונים שם, וביותר תמוה לפרש"י ותוס' דהקושיא לענין קרבן לחוד, **ועיי"ש** עוד ד"ה "תשובה" דהוסיף להקשות במש"כ הרשב"א בתוה"ב יח' ב' להאריך דמתני' איירי בעד הבדוק, הא אף אי איירי בעד שא"ב שפיר מוכח מקו' הגמ' דאף עד הבדוק טהור פחות מכגריס, דהא בע"כ לא חיישינן התם דהמאכולת אתי מעלמא, דא"כ מאי תירצו בגמ' אותו מקום בדוק כו' עיי"ש. **ע"ע** רשב"א דהקשה מדלקמן ע"ב דמבואר דלר"ח היכא דטמאה נדה טמאה אף בפחות מכגריס, עיי"ש תי' [ולכאוי קשה נמי אמתני' דהניחתו תחת הכר להך גיסא דביותר מכגריס טמא מדאורייתא], **וע"ע** מהרש"א על תוד"ה למחר מש"כ לחלק באופ"א.

עוד מבואר ברשב"א שם דהא דטהורה פחות מכגריס ה"מ בעגול, אבל במשוך טמא וכעד שנתנה תחת הכר, **ובסד"ט** קפ"ג סק"ב וק"צ סקס"ז האריך לדון אי טעמא דמשוך טמא משום דהוי הוכחה דבא מהקנח, או דאין מטהרין אלא בעגול דודאי אינו מדם קנח ונפק"מ בספק עגול או משוך, **וכן** נפק"מ לנידון הט"ז סק"ג באשה שרגילה להוציא דם מבית הרעי, דאף אי אתא ממקום טהור בא ע"י קנח, אי תולין אף במשוך או לאו, **ועיי"ש** בדקדוק לשונות הראשונים בסוגיין ולקמן נט' א', **וע"ע** רעק"א לקמן נט' א' ובינת אדם אות י"ב.

שיטת הרמב"ם פ"ד מאיסור"ב הי"ח ובדה"ב יח' ב' דטחתו בירכה טמאה אף בפחות מכגריס, **וכ"כ** הטור בשם הרא"ש, **[ועי' ב"י וט"ז סק"ד וחוו"ד סוסק"ב וסד"ט סק"ס ד"ה "תו" בביאור הכרחו דהטור]**, **וכ"כ** הרמב"ן רשב"א וריטב"א בד' הר"ח דפי' דאיירי בנמצא על העד לחוד, **[אולם עי' סד"ט סק"ס וחוו"ד סק"ט דמשמעות השו"ע דאף בנמצא על העד לחוד תולין במאכולת דאפשר שנתקנח כל הדם מהירך להעד]**.

ובעיקר שיטת הרמב"ם, **עי'** ש"ך סקמ"ג דל"ד להניחתו תחת הכר דשם המאכולת מצויה, **ובשו"ע** הגר"ז סקס"ט פ"י כונתו דאף להסוברים דכתם שבבשרה תולין במאכולת מ"מ עד שבדקה בה חמיר טפי, **אולם** בט"ז סקמ"ג פ"י דהר"מ לשיטתו דבבשרה טמאה אף בפחות מכגריס הלכך בטחתו בירכה ממני"פ טמאה, **ובגליון** רעק"א שם הקשה דבבשרה וחלוקה אף לרמב"ם תולין במאכולת וא"כ ה"ה דנתלה בעד וירך, **ועי'** חוו"ד סק"ב מש"כ ליישב, **וע"ע** סד"ט סק"ס ד"ה "בט"ז וחוו"ד שם דהקשו דהא שמעתין איירי בנמצא על ירכה במקום דאין דם המקור יכול ליפול שם ובכה"ג אף להרמב"ם תולין אף בבשרה דהא ליכא רגל"ד דהוא מגופה, **ולדעת** ההג"מ דטעמא דהר"מ דבבשרה טמא אף בפחות מכגריס משום דלא שכיחא מאכולת על גופה, אי"ש [מג"ס].

הניחתו בקופסה- עי' רשב"א דבהניחתו בקופסה לא תלי אף בעגול, ועפ"ז כתב ליישב בתי' השני שו"ט דרבי ור"ח לקמן ע"ב, דהתם איירי בהניחתו בקופסה עיי"ש, **וע"ע** ט"ז סק"ב וסד"ט סקנ"ח לענין הניחתו מגולה.

טעמא דתלי' בדאורייתא

עי' ב"י ק"צ דפי' טעמא דהרשב"א דתלי' במאכולת אע"ג דהוי ספיקא דאורייתא, דכיון דלא הרגישה רגל"ד שלא בא מגופה ולפיכך תולין במה שאפשר לתלות, **אולם בסד"ט** קפ"ג סק"ב ד"ה "ומיהו" דפי' דכיון דחזי שלא בהרגשה אע"ג דאיכא למימר

עד הבדוק [יד א']

דילמא הרגשה וסברוה הרגשת עד, מ"מ הוי ס"ס ספק מגופה וספק הרגשה, **ועיי"ש** נפק"מ בין הטעמים בהרגישה אי תלי במאכולת, דלדי' הב"י לא תלי, ולסד"ט עדיין איכא ס"ס דילמא הרגשת עד היא.

וע"ע סד"ט ק"צ סקס"א ד"ה "כתב בשו"ת" דפי' טעם התליה משום חזקת טהרה, ומה"ט כתב דבג' ימים ראשונים דליכא חזקה טהרה לא תלי, **אולם** בד"ה "לכא"ו" כתב להוכיח מקו' הגמ' "ויניחוש" דאף בליכא חזקה טהרה תלי עיי"ש.

ובעיקר טעמו דהב"י, **הקשה** הסד"ט שם ובסי' ק"צ סקס"ז ד"ה "אלא", מהא דמוקמי' לקמן נז' ב' מתני' דהניחו תחת הכר בהרגישה, ומ"מ עגול טהור, עיי"ש תירוצו, **עוד** הקשה בסי' ק"צ שם ד"ה "ומה", אמאי לא פי' הב"י דכיון דהוא עגול איכא רגל"ד דהוא לאו מגופה עיי"ש, **[וע"ע** שו"ע הגר"ז ק"צ סקס"ה דנקט עיקר הטעם משום רגל"ד דעגול].

עוד כתב הב"י דכי היכי דתלי במאכולת, ה"ה בנתעסקה סמוך למקום שהעד שם במיני דמים, תולין בהם אפי' ביתר מכגריס ועוד, וה"מ בעגול, **ועי'** ט"ז סקכ"ג דכתב עפ"י' באשה שרגילה להוציא דם מבית הרעי שלה, דתולה בזה אפי' יותר מכגריס ואפי' משוך כיון שנעשה בקנוח ממקום טהור, **[ועיי"ש** דאף להר"מ דלא תלי במאכולת היינו משום דלא שכיחא מאכולת בבשרה אבל בשאר תליות תלי], **אולם עי'** סד"ט קפ"ג סק"ב ד"ה "גם" דנקט דבכל ענין אין תולין אלא בעגול, **[ומש"כ** ה"ז שם הטעם דתולה משום דאין כאן ספק דאורייתא, עי' בסד"ט שם דפי' דאין כונתו דבבדיקת עד לא הוי אלא מדרבנן, אלא דשאני הכא דאיכא ס"ס, וכ"כ כעיי"ז החו"ד סקכ"ז, **וע"ע** בינת אדם אות י"ב בד' ה"ז].

ובעיקר ד' הב"י וה"ז, צ"ע ממש"כ בשו"ת הרשב"א ח"ז קס"א דבנתעסקה בכמה מיני דמים, ובדקה עצמה ומצאת טמא, אינה תולה בהם, [ולא אמרו לתלות בבדיקה אלא במאכולת].

ע"ע שו"ע הגר"ז קפ"ז סקל"ג דנקט דלדי' הב"י ורמ"א, בכל מה שתולין כתמים, תולין גם בעד וה"ה דתולין במכה שיכולה להתגלע עיי"ש, **אולם** משמעות הרמ"א קפ"ז סק"ה ונו"כ שם דאין תולין אלא במכה שידוע שמוציאה דם ואכ"מ. **וע"ע** לחו"ש ק"צ סקכ"ג דמ"מ אין תולין בדאורייתא אלא בדבר הרגיל, אבל בדבר הרחוק כגון לבשה ג' חלוקין ומצאה על התחתון אין תולין אלא בדרבנן.

עד שאינו בדוק

פלוגתת רבי ור"ח

גמ' איתמר בדקה בעד שאינו בדוק כו', **עי' רש"י ד"ה "משום"** דמבואר דפלוגתת רבי ור"ח אי הוי ודאי או ספק, **וע"ע** ריטב"א דלישנא דכתם לאו דווקא עיי"ש, **אולם** עי' סד"ט ק"צ סקס"ד ד"ה "ועפ"ז" דהקשה מהא דאמר ר"ח אי אתה מודה כו', דמבואר דדין יותר מכגריס כפחות מכגריס וכי היכי דהתם טהורה מדאורייתא ה"ה ביותר מכגריס, ולכך פ"י דלר"ח לא הוי טומאת ספק אלא טומאת כתמים לחוד, עיי"ש הטעם **נע"ע** חזו"א ק"ג סק"י דהקשה דאי הוי טומאת ספק הו"ל ספק טומאה ברה"י, ולכך פ"י דמדאורייתא ליכא ספק כלל עיי"ש.

ע"ע שו"ע הגר"ז סק"ע דנקט דאע"ג דהוי טומאת כתמים, מ"מ אין בזה קולות כתמים לגמרי אלא לענין לטהר פחות מכשיעור אף במשוך, אבל לענין דבר שאין מקבל טומאה לא מקילינן, כיון שאם הדם מגופה הוי איסורא דאורייתא, ולא דמי לכתמים דאף בודאי מגופה לא הוי אלא מדרבנן, **ובפ"ת** סק"י"ח כתב בשמיה דהחת"ס דאע"ג דנקטין דנייר חשיב אמק"ט, מ"מ לענין עד שאי"ב מחמרי'. **ובד'** רבי דטמאה מדאורייתא, **עי' במשה"ב** יח ב' והובא בסד"ט בכמה דוכתי דאע"ג דלא הרגישה מ"מ תל"י דיצא בהרגשה וטעתה בהרגשת עד, **וע"ע** פרד"ר פתיחה לסי' ק"צ בתנאי הב' דהאריך אי שמעתין איירי בארגשה וטעמא דר"ח דתל"י בהרגשת עד או דאיירי בלא ארגשה וטעמא דרבי דאמרי' דטעתה בהרגשת עד.

פחות מכגריס

אמר לו ר' חייא אי אתה מודה כו', **עי' ח"י הרשב"א** לעיל ותוה"ב יט א' דהקשה דמבואר משו"ט דהגמ' דאי טמאה נדה, טמאה אף פחות מכגריס, ומ"ש מעד הבדוק דטמאה נדה וטהורה פחות מכגריס, עיי"ש תי', **וע"ע** מהרש"א על תוד"ה "למחר", **ובבית מאיר** סי' ק"צ תי' דר"ח הקשה מהא דטהורה פחות מכגריס אף במשוך, **ובבדה"ב** יח ב' כתב משום האי קו', דעד הבדוק דטמאה נדה, ה"ה דטמאה אף בפחות מכגריס, וצ"ע מ"ש מהניחתו תחת הכר דטמאה נדה וטהורה בפחות מכגריס כדתנן לקמן נט ב'. **ובעיקר** דינא דפחות מכגריס בעד שאי"ב, **נחלקו** הראשונים אי טהור אף במשוך או דווקא בעגול, **עי' בבעה"נ** שער הכתמים וברמב"ן בהלכות הובא בסד"ט סקס"ב דה"ה במשוך, **וע"י** סד"ט שם וסקס"ז, וחזו"ד סקס"ג בטעם הדבר, **אולם** עי' הגהות הרז"ה בבעה"נ שם דאין תולין אלא בעגול, וכדין עד הנתון תחת הכר, **וכן** מדוקדק בשי' הרשב"א ממשי"כ להוכיח דעד הבדוק תולין במאכולת מדלא חילקו בין בדוק לאי"ב בשיעורין, ומשמע דשוין נמי לענין משוך. **ע"ע** שו"ע הגר"ז סק"ע דנקט דלרבי דיותר מכגריס טמאה מדאורייתא אין להקל במשוך אפי' בפחות מכגריס, ולר"ח דטמאה משום כתם תולין אף במשוך, **וכן** מדוקדק בהשגות הרז"ה שם.

ע"ע שו"ת חת"ס ת' ק"נ [הובא בפ"ת ק"צ סק"מ] דבמקום שאין מצוי מאכולת אע"ג דבכתם דעלמא טהורה דלא גזרו פחות מכגריס, מ"מ בעד שאינו בדוק טמאה אף לר"ח, **אולם** במעיל צדקה ת' כ' מבואר דאף במקום שאין מצוי, טהורה אף בעד שאי"ב משום דלא גזרו כתמים בכה"ג, **נע"ע** דנקט אף לרבי וצ"ב. **ע"ע** דגול מרבבה סעי' ל"ד, ומעיל צדקה, וסד"ט סקס"א אי בגי' ימים ראשונים תולין בפחות מכגריס בבדיקת עד.

טחתו בירכה

עי' רש"י ותוס' דטהורה משום דהוי תרי ספיקא, **וע"ע** שו"ע סעי' ל"ז דבטחתה בירכה ונמצא דם על העד טהורה, **אולם** עי' ש"ך סקמ"ה דמרש"י ליכא הוכחה דטהורה לגמרי, ואפי' את"ל דטהורה, ה"מ בנמצא על הירך, אבל בנמצא על העד דליכא ס"ס כיון דהוי שם אחד טמאה, **וע"ע** תורת השלמים, וכו"פ, וסד"ט סקס"ד, ופרד"ר שפ"ח סקמ"ה בישוב דברי הש"ך.

גדר עד שאינו בדוק

שיטת תוס' דפלוגתת רבי ור"ח בעד שהצניעה בחזקת בדוק, אבל בלא בדוק מעולם לכו"ע לא הוי טומאה בודאי, **וכ"כ** הרמב"ן אלא דהוסיף דבלא בדוק מעולם טהורה לכו"ע בתורת ודאי, **וע"י** תוה"ב יט ב' דכתב דדברי הרמב"ן קרובים לד' התוס', ומשמע דמ"מ חלוקין בגדרן, **וכן** מדוקדק ממה שהוסיף הרשב"א שם להקשות לשיטת הרמב"ן ולא הקשה אף לשיטת תוס'. **ובעיקר** שיטתם, **עי' רשב"א** ותוה"ב יט ב' בשם רבותינו הצרפתים, **וכ"ה** בתוהרא"ש בסוגיין דהק' מ"ש מגי' נשים שלבשו חלוק אחד בזאח"ז, ות"י דהוי כשני שבילין עיי"ש, **ובעיקר** הדמיון לשני שבילין, **עי' ש"ך** בנקוה"כ סקכ"ה, וסד"ט סקמ"ה, וחזו"א סוסל"ט, ואכ"מ, **ובתוה"ב** הוסיף להקשות מהשאלה חלוקה אף לנכרית ומעוד כמה דוכתי במכילתין עיי"ש, **וע"י** סד"ט סקמ"ה דהקשה

עד שאינו בדוק

אמאי לא הקשה הרשב"א מכל דיני כתמים עיי"ש, ובחי' הרעק"א נט' א' כתב דכל קו' הרשב"א הוא לשיטתו דפסק כר"י דטהורה לגמרי, אבל לדין דקיי"ל דטמאה משום כתם לק"מ, וע"ע בדה"ב משי"כ ליישב ההיא דחלוק, ובמשה"ב שם משי"כ לדחות דבריו, וע"ע סד"ט סקנ"ח דמתו"ד המשה"ב שם מבואר דהקשה מג' נשים אף על הראשונה, ומוכח דס"ל דאע"ג דבזמן לבישת הראשונה הו"ל עד הבדוק, מ"מ כיון דאח"כ יצאה מחזקתו חשיב עד שאי"ב, [ודלא כמשי"כ בשו"ע הגר"ז סקע"א הובא לעיל לחלק בין עד שאי"ב קודם בדיקה לאינו בדוק לאחר בדיקה].

שיטת הרשב"א דפלוגתת רבי ור"ח בעד שלא בדקתה מעולם ונטלתו ממקום המוצנע, אבל בהצניעתה בחזקת בדוק היינו עד הבדוק דלכו"ע טמאה, ובנטלתו מאשפה, וכן עד המזדמן, וחלוק שלא בדקתה מעולם טהור לכו"ע, ונחלקו האחרונים בכונתו, ע"י סד"ט ריש סקס"ז דצ"ל דבהצניעתה במקום המוצנע לא איירי כשבדקה קודם שהצניעתה דא"כ היינו עד הבדוק, אלא כיון שהצניעה אותן להיות עדות, מסתמא לקחה עדים שהם מוחזקים להיות נקיים, אולם בשו"ע הגר"ז סקע"א דקדק לשון הרשב"א בתוה"ב וז"ל "אלא נראה לי שזה עד שאי"ב כו' עם העדים בדוקים כו'", דמבואר דאף בבדקה העד מקרי אי"ב, והטעם דכיון דאינה זוכרת שעברה בשש"ט יצאה העד מחזקתו ולא דמי לכתמים דאין תולין בספק עברה דשאני הכא דהספק הוא קודם הבדיקה, וכן האריך לבאר בסי' קפ"ז בקו"א סק"ה.

שיטת הראב"ד, ע"י רמב"ן בשם הראב"ד דעד שאינו בדוק כלל נמי תלוי בפלוגתת רבי ור"ח, וע"י שו"ע הגר"ז סקע"ב דה"ה בנטלתו מאשפה כיון דרוב דמים מצויין באשה ואי בדקה עצמה בו רגלים לדבר, אולם בסד"ט סקס"ג כתב דכ"ד הראב"ד דווקא בעד שלא בדקתה אבל בנטלתו מאשפה וכן עד המזדמן פשיטא דטהור דלא גרע מעד שאינו בדוק פחות מכגריס דתלי במאכולת.

דמיון מ"ר לעד שאי"ב

ע"י סד"ט סקס"ד דהקשה מאי מדמי הש"ס מ"ר לעד שאי"ב, עיי"ש משי"פ, ובחוו"ד סקכ"ד פ"י דמ"ר חשיב כעד שאי"ב עיי"ש, וע"ע שו"ע הגר"ז קפ"ז בקו"א סק"ה, ופרד"ר בפתיחה לסי' ק"צ שם שהאריכו בזה, ויבואר עוד להלן בשמעתא דראתה במ"ר.

ע"ע פלוגתת תוס' ור"ח אי ר"י מטהר לגמרי או לאו, וע"ע רשב"א. עוד נחלקו הראשונים היכי קיי"ל, שיטת הרשב"א דקיי"ל כר"י דטהורה לגמרי במ"ר ובעד שאי"ב, ובתוה"ק סיים דהמחמיר תע"ב, שיטת הר"ח הובא ברא"ש דקיי"ל כר"י ור"ח דטמאה משום כתם במ"ר ובעד שאי"ב, שיטת הראב"ד בבעה"נ דבמ"ר קיי"ל כר"י ובעד שאי"ב קיי"ל דטמאה, וע"י רשב"א והשגות הרז"ה משה"ק, וע"ע משמעות הרז"ה שם דלהראב"ד טמאה מדאורייתא ורבי, אולם בסד"ט ק"צ סקס"ג הוכיח דהראב"ד פסק כר"ח.

ע"ע ר"מ פ"ד מאיסו"ב ה"ט, וע"י מ"מ ובי"י דפסק כרבי, אולם הקשה ממש"פ הר"מ פ"ה הי"ז כר"י במ"ר, וע"ע שו"ע סעי' לו דפסק כר"ח, ובאחרונים הקשו ממש"פ קצ"א כר"י במ"ר, וע"י סד"ט סקס"ד, וחוו"ד סקכ"ד משי"כ ליישב.

חלוק שאינו בדוק

ע"י ראב"ד בבעה"נ והובא ברמב"ן דכולה שמעתין דוקא בעד דאיכא רגלי"ד דמגופה אבל חלוק שאינו בדוק טהורה לכו"ע, וכ"כ הרשב"א בתוה"ב שם ונפסק בשו"ע ק"צ סעי' ל"ט, וע"י ט"ז שם סקכ"ט דפ"י ד' הרשב"א והשו"ע דשוה דין חלוק לעד ואין כונתו לטהר אלא בחלוק שאי"ב כלל, אולם ע"י ב"ח, רעק"א, כו"פ סק"כ, וסד"ט סקס"ז, ובית מאיר סעי' ל"ו דפליגי דחלוק עדיף טפי וטהורה אף בבדוק ואינו בדוק.

ע"ע כו"פ שם דמעתה מצינו תקנה גדולה לבנות ישראל בעסקי כתמיהן דכיון דרוב נשים אינן בודקות חלוק וסדין לאחר כיבוס קודם הלבישה, הו"ל אי"ב דטהורה, אולם בסד"ט שם הקשה דכיון דע"י הכביסה נחשב החלוק כבדוק שוב אינו יוצא מחזקתו, ולא חשיב חלוק אינו בדוק אלא בלא בדקתו מעולם ובשו"ע הגר"ז סקע"ו פ"י דברי הכו"פ עפ"י"ד הובא לעיל דאף בבדקתו אי איכא ספק חשיב עד שאי"ב.

וביסוד חילוקא דעד מחלוק, ע"י לשון הראב"ד הנ"ל, והובא בסד"ט שם דכיון שבדקה בו ידים מוכיחות ניהו, וע"ע חוו"ד סקכ"ד בתו"ד דמבואר הטעם דשאני עד דכיון דבדואי מגופה טמאה מדאורייתא הלכך חמיר טפי אף במקום ספיקא, משא"כ חלוק, ונפק"מ לכתם אחר מי רגלים דבחו"ד שם מבואר דדינו כעד, ולטעמא דהראב"ד יל"ד דהוי כחלוק, וכן נפק"מ לענין קינוח דלהראב"ד לכא"י דינו כעד משא"כ לחוו"ד [מג"ס], וע"ע פרד"ר בפתיחה לסי' ק"צ בתנאי ה', דהאריך אמאי לא פ"י הראב"ד טעם החילוק משום דעד איכא הרגשה.

ע"ע סד"ט סקס"א בשם המהרמ"ל דגרע עד מחלוק אף לענין ספק בדוק דבעד טמא כיון דסתם עדים להיות בדוקים משא"כ חלוק.

מתני' האשה שהיא עושה צרכיה כו', ובגמ' מ"ש עומדת כו', ומבואר דבשעת ראית דם במ"ר איכא ב' ספיקות, א- אי הדור מ"ר למקור ואייתי דם בשעת ההטלה ולבתר דתמו מיא, ב- אי יצא הדם מהמקור שלא ע"י מ"ר לבתר דתמו מיא [ובשעת ההטלה], ויש לברר גדרם, וכן אופן פלוגתת ר"י ור"מ.

פלוגתת ר"מ ור"י

מבואר בשמעתין דנחלקו ר"מ ור"י אי חיישינן דילמא הדור מ"ר למקור בשעת ההטלה, ומצינו בזה כמה שיטות בראשונים. **שיטת רש"י, עי'** רש"י בשמעתין ולעיל נז' ב' דבין עומדת ובין יושבת טמאה לר"מ בשותתת, וטהורה במזנקת, וטעמא דעומדת טמאה בכל ענין משום דא"א לה לזנק, ולפי"ז ר"י פליג אף בעומדת ושותתת דטהורה, וכ"פ הר"מ פ"ה מאיסוי"ב הי"ז, ושו"ע סי קצ"א, וע"ע שו"ת הר"ן סי' מ"ט דנקט כרש"י, והוסיף לפרש דפלוגתת ר"מ ור"י אי חיש' למיעוטא, דר"מ חיש' למיעוטא הלכך עומדת דדחיק לה עלמא טמאה אבל יושבת דלא דחיק לה עלמא הוי מיעוטא דלא שכיח, ור"י לא חיש' למיעוטא, הלכך טהורה בכל ענין [וע"ע להלן דאיכא אופנים דמודה ר"י], ועי' שו"ת רעק"א סוס"ב, ערול"נ, חת"ס, וחידוד הלכות משה"ק על עיקר דבריו דפליגי אי חיישינן למיעוטא, וע"ע אבני"ז סי' רל"ב.

שיטת תוס' והרא"ש דעומדת אפשר לה לזנק, וטעמא דטמאה לר"מ משום דאיכא חדא לריעותא דאין רחמה נפתח, ויושבת נמי אינה טמאה אלא בשותתת, דאיכא חדא לריעותא [ובמש"כ התוס' ועוד י"ל דלס"ד איירי מתני' בשותתת לחוד, עי' מהרש"א וחידוד הלכות]. **עוד** מבואר ברא"ש שם, דלא פליג ר"י אלא בעומדת ומזנקת דבהא איירי מתני', אבל בעומדת ושותתת דאיכא תרתי לריעותא מודה דטמאה, ועי' חזו"א סי' צ' סק"ג דהקשה מהא דמדמי' לעיל יד ב' עד שאי"ב למ"ר, ומבואר דעד שאי"ב טהור לר"י, ואי"כ בעומדת ושותתת אמאי אינה טהורה הא הוי כעד שאי"ב, וע"ע חו"ד ק"צ סקכ"ד, ושו"ת חת"ס קמ"ח.

שיטת המהר"ם, [הובא במרדכי פ"ב דשבועות ובב"י קצ"א], דר"מ ור"י לא פליגי ביושבת, ומשמע דביושבת ושותתת טמאה נמי לכו"ע, ועי' חידוד הלכות ולחז"ש סק"ג דלפי"ז צ"ל דלר"י ביושבת ושותתת איכא ריעותא טפי מעומדת ומזנקת, וע"ע להלן בביאור שיטתו בחששא דלבתר דתמו מיא.

וע"ע פרי דעה קצ"א [טורי כסף סק"א] דכתב לדקדק בשיטת התוס' בפ"י הב' כשיטת המהר"ם, מהא דלס"ד נקטו דעומדת ומזנקת עדיפא משותתת [כמבואר במהרש"א וחידוד הלכות שם], דלפי"ז י"ל דר"י לא פליג אף למסקנא אלא בעומדת ומזנקת, אבל יושבת ושותתת דאיכא ריעותא טפי מודה דטמאה.

שיטת הר"ח, עי' תוס' לעיל יד ב' בשם הר"ח דאף ר"י אינו מטהר אלא מדאורייתא אבל טמאה משום כתם, ועי' רמ"א קצ"א וי"א כו' דמבואר דכ"ד הר"ח דווקא בעומדת, אבל ביושבת טהורה לגמרי, ועי' נובי"ת ק"ל, ופרי דעה דפי' מקורו דהרמ"א, וע"ע פרי"ד שם דנסתפק אי לר"מ טמאה ביושבת משום כתם דנחית בחד דרגא, או לאו. **ע"ע** ב"י קצ"א, סד"ט שם סק"ב, ש"ך סק"ג, מהרש"א, מהר"ם יד ב', וחזו"א סי' צ' סק"ג אי להר"ח הוי ככתם לכל דבר, או דאין טמאה אלא לבעלה אבל לטהרות טהורה לכתחילה.

ע"ע סד"ט ק"צ סוסקצ"ג ד"ה "ואין להקשות" דהקשה אמאי בנמצא בתוך מ"ר ל"ח כתם בדבר שאין מקבל טומאה, עיי"ש תי', ובפרי דעה [בשפתי לוי סק"ג] תי' דכיון דאי הוי מהמקור טמאה מדאורייתא דתלי' דהרגישה וטעתה בהרגשת מ"ר, הלכך לא מקילי' בדבר שאין מקבל טומאה, משא"כ כתמים דעלמא דלית בהם חשש דאורייתא.

ובעיקר חששא דהדור מ"ר למקור, עי' אבני"ז רל"א דביאר בג' אופנים אופן יציאת הדם בהדי המ"ר, וע"ע חת"ס סי' קמ"ח דביאר בב' אופנים אמאי שייך הדור מ"ר למקור בשותתת טפי ממזנקת.

גדר חששא דלבתר דתמו מיא

גמ' מזנקת נמי דילמא כו' נחלקו הראשונים בטעם החשש, ואי מודה ר"י להאי חששא, **שיטת** רש"י דאע"ג דלא הדור למקור, מ"מ חיישי' דילמא אתא הדם מהמקור אחר שהטילה שלא מחמת המ"ר, ועי' חו"ד ק"צ סקכ"ד דלפי"ז לא הוי אלא כתם כיון דלא שייך הרגשת מ"ר דהא נפיק לאחר ההטלה שלא ע"י המ"ר, ועיי"ש מש"פ לפי"ז דמיון מ"ר לעד שאינו בדוק לעיל יד ב', **אולם** בשו"ת בית אפרים יו"ד סי' מ"ח נקט דאף לרש"י איכא חשש הרגשה עיי"ש טעמו.

וטעמא דלא חיישינן דילמא נפיק בזמן ההטלה שלא מחמת המ"ר, עי' רש"י ד"ה "מזנקת", דאין דרך דם מקור לצאת עם מ"ר, **אולם** בתוד"ה "דילמא" פי' דכיון דלא ראתה קודם עשיית צרכיה או אח"כ, מוכח דלא אתא הדם ממילא.

ראתה דם במ"ר [נט ב']

ע"ע ב"ח קצ"א, ולחוי"ש שם סק"ג דלרש"י בע"כ דר"י פליג אף אחששא דדילמא לבתר דתמו מיא, דהא כיון דס"ל דעומדת טהורה אע"ג דכל עומדת שותתת היא, כ"ש דלא חיישין ביושבת לבתר דתמו מיא, **אולם** ברש"י ובשו"ת חת"ס קמ"ח נקטו דלשיטת רש"י אף לר"י חיישין דלילמא בטר דתמו מיא, **וע"ע** חת"ס שם ולחוי"ש שם מש"פ אמאי רש"י לא פי' כתוס' דחיישין דילמא לבתר דתמו מיא הדור למקור.

שיטת תוס' דחיישי' דילמא בטר דהניחה מלזנק ושותתת הדור למקור, **ועי'** שו"ת חת"ס שם וחזו"א סי' צ' סק"א מש"פ לפ"ז גדר חששא דהדור למקור, **וכ"כ** הרא"ש, **ועיי"ש** דהוסיף דה"מ לר"מ, אבל לר"י דמטהר בחדא לטיבותא ה"ה ביושבת ושותתת לבסוף טהורה, **ונחלקו** האחרונים **[עי' ב"ח, ושו"ע הגר"ז סק"א, ושו"ת נובי"ת ק"ל ובדברי השואל שם]**, אי בעומדת ומקלחת טמאה אף לר"י דכיון דחיישין דילמא לבתר דתמו מיא שותתת והדור למקור איכא תרתי לריעותא ומודה ר"י, ולפי"ז מתני' מיירי בעומדת על שפת הספל, או דילמא לר"י לא חיישין לבתר דתמו מיא ומכמה טעמים, **חדא** כמבואר בשו"ת חת"ס סי' קמ"ח דשתיתה הבאה אחר זינוק כיון דהוא מחמת מיעוט המ"ר לא חיישין לר"י דהדור דאין כאן דחיק עלמא, **ובד'** השואל בנובי"ת שם מבואר הטעם דכיון דראתה אף בזמן שזינקה, תלי' דראתה במ"ר כעין סברת הר"ן להלן, **ובשו"ע** הגר"ז שם פי' דהא דטמאה לר"י בתרל"ר אינו בתורת ודאי הלכך אין להחמיר אלא בודאי שותתת. **ובעיקר** ד' הבי"ח שם, **עי'** בסו"ד דהוסיף דה"ה בשותתת לבסוף ונמצא בתוך הספל לחוד דטמאה לר"י, **ועי'** בפרד"ר בפתחה לסי' קצ"א דהאריך להקשות דא"כ היכי משכח"ל עומדת דטהורה לר"י, ואמאי חמיר עומדת לר"י יותר מיושבת לר"מ. **ע"ע** רמ"א קצ"א דהביא שיטת הרא"ש י"א כו', **ונחלקו** הנו"כ שם במש"כ אבל אי שותתין על שפת הספל, אי איירי בשותתת מתחילה ועד סוף, או במזקנת ושתתה לבסוף.

שיטת הר"ן סי' מ"ט, דלר"י דלא חיישין למיעוטא ה"ה דלא חיישין דילמא לבתר דנפק תמו מיא, אולם ה"מ במזנקת ונמצא בשפת הספל ובתוך הספל, אבל אי נמצא על שפת הספל לחוד דאיכא הוכחה דלא אתא בהדי מ"ר מודה ר"י דטמאה, **וע"ע** נובי"ת סי' ק"ל ובדברי השואל שם דנחלקו בטעם ההוכחה דטמא בנמצא על שפת הספל לחוד עיי"ש. **ע"ע** שיטת הרשב"א בשמעתין ובתוה"ב ב"ז ש"ד כב ב' דלר"י לא חיישין דילמא נפיק לבתר דתמו מיא, **ועי'** ב"י דמבואר מלשון הרשב"א בתוה"ב שם דה"ה בנמצא על שפת הספל לחוד אע"ג דאיכא הוכחה לטומאה טהורה, **ובחזו"א** סי' צ' סק"ג הקשה דדילמא אף הרשב"א לא איירי אלא בנמצא בשפת הספל ובתוך הספל. **ע"ע** חו"ד קצ"א סק"א וחזו"א שם דנקטו דאף הרא"ש מודה דבנמצא על שפת הספל לחוד מטמא ר"י, וכל דברי הרא"ש בנמצא אף בתוך הספל.

שיטת המהר"ם הובא לעיל דר"י נמי ס"ל דחיישין דילמא נפיק לבתר דתמו מיא, והלכך ביושבת תוך הספל ומזנקת טמאה, ועיי"ש דה"מ לפי' תוס' לעיל דמתני' איירי בין בשותתת ובין במזנקת אבל לפרש"י לא, **ובפרי דעה** ביאר דלפרש"י בע"כ דר"י ל"ל חששא דדילמא בטר דתמו מיא, דהא מטהר בעומדת אף שהיא שותתת, וכ"ש ביושבת ושותתת, **וע"ע** לחוי"ש סק"ג דאף לפרש"י דהחשש דילמא נפיק הדם לבתר דתמו מיא שלא ע"י מ"ר בע"כ לר"י לא חיישין, דא"כ לא משכח"ל עומדת דטהורה.

שיטת הר"ח, **עי'** רמ"א קצ"א, וי"א דאפי' ביושבת אין להתיר כו', **ומבואר** דפסק כהר"ח דטמאה משום כתם וס"ל דביושבת ומזנקת ונמצא על שפת הספל טמא אף לר"י, **ונחלקו** הש"ך סק"ד, ושו"ע הגר"ז סוסק"א אי אף ביושבת תוך הספל טמאה, או דבכה"ג טהורה לר"י דכיון דאף בודאי שותתת אינה טמאה אלא משום כתם, א"כ הוי ספק כתמים ואזלי לקולא וטהורה, **וע"ע** סד"ט ק"צ סקצ"ה ד"ה "ובר" [בהנדמ"ח], ואבני' סו"ס רל"ב.

ע"ע רמ"א שם דבמצאה בתוך המ"ר וגם על העד שבדקה עצמה י"א שהיא טמאה וי"א שהיא טהורה, **ובש"ך** שם סק"ח מבואר דתלוי בשיטות הראשונים בנמצא על שפת הספל ובתוך הספל, **אולם** ע"י סד"ט ק"צ סקצ"ה דאף להסוברים דבשפת הספל ובתוך הספל טמאה מ"מ בנד"ד יתכן דטהורה דכיון דלא נמצא על שפת הספל מוכח דאתי בהדי מ"ר, **וע"ע** שו"ע הגר"ז סק"ב מש"פ לפ"ד, **וע"ע** רמ"א שם וסד"ט ק"צ שם, וקצ"א סק"ז בד' הרא"ש. **ע"ע** שו"ת בית אפרים יו"ד סי' מ"ו דהאריך בשיטות כל הראשונים בסוגין.

גמ' ור"י בחד ספיקא מטהר כו', **עי'** ב"ח סי' קצ"א דהקשה דלשיטת הרא"ש דלא מטהר ר"י ברישא אלא באיכא חדא לריעותא אבל בתרל"ר מטמא, א"כ איצטריך סיפא דאף בתרל"ר טהורה כיון דאיכא ס"ס, **ועי'** תורת השלמים סק"ג וסד"ט וכו"פ שם.

תלית אשה בחברתה

גדר תלית טהורה בטמאה

מתני' נט ב' השאילה חלוקה לנכרית כו' כל הסוגיא עד ס' ע"ב. **נחלקו** הראשונים והפוסקים בגדר התלית אי משום דתולין הקלקלה במקולקל וכדינא דשני קופות המבואר בפסחים דאמר' שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו, או דילמא עיקר הטעם משום דמסתבר לתלות יותר במקולקלת דמוחזקת בדמים, **עי'** רש"י במתני' ד"ה "הרי", ולקמן ד"ה "בשני", רשב"א בתוה"ב ב"ז ש"ד כ ב', ראב"ד בבעה"נ שער הכתמים, מ"מ, כס"מ, ומל"מ פ"ט הכ"ד, ובראשונים להלן בפלוגתת רשב"ג ורבי, ובבעיא דתולין כתם בכתם, ובזה תלוי כל פי' הסוגיא.

עוד נחלקו הראשונים אי תלי' דווקא בנמצא הכתם ע"ג הטמאה או לאו, **עי'** רש"י ד"ה השאילה, ותוה"ב ב"ז ש"ד כ ב', וטושו"ע סעי' מ"א ונו"כ שם, ומל"מ הנ"ל.

ע"ע משמעות השו"ע שם דבלבשתו ואח"כ השאילתו, ושוב חזרה ולבשתו, אין תולה אלא בבדקתו קודם שהשאילתו, **ועי'** הגהות עצי לבונה שם הטעם.

תולין בנכרית

גמ' אמר רב כו', **עי'** רש"י ורשב"א דתולין בנכרית שהגיע זמנה וראתה כבר ואע"ג דאין רואה עכשיו, **אולם** עי' ר"מ פ"ט הכ"ד דמשמע דאף נכרית צריכה לראות עכשיו, **ונחלקו** המ"מ והכס"מ בכונתו, **וע"ע** מל"מ שם וחזו"א פ"ט סק"ה.

ולשיטות הראשונים דתולין אף בנכרית שלא ראתה עכשיו, **נחלקו** האחרונים בטעם הדבר, **עי'** מ"מ דשאני נכרית דכיון שראתה פעם אחת הרי היא נדה של דבריהם שהרי אינן יוצאות לידי טהרה, **ובכס"מ** הקשה דא"כ אמאי אין תולין אף בלא הגיע זמנה כמבואר בראשונים, **וכן** אמאי אין תולין בישראלית שלא טבלה לאחר ימים רבים, ובמשל"מ כתב ליישב דעיקר טעמא דהמ"מ משום דתולין הקלקלה במקולקל והלכך גבי נכרית דאין חילוק בין תוך ימי נידותה לאחר ימי נידותה לעולם חשיבי מקולקלת משא"כ ישראלית, **והא** דאין תולין אלא בהגיע זמנה עיי"ש דכתב לייסד דלא נאמר תולין קלקלה במקולקל אלא בשכולם שוות לראיה, ומה"ט ה"ה אם היתה הנכרית מעוברת אין תולין בה, **וע"ע** סד"ט סק"ע, ושו"ת רעק"א ת' נ"ו, וחזו"א פ"ט סק"ו-י' דנחלקו על עיקר דבריו.

ובכס"מ שם כתב דשאני נכרית שאינה רגילה להקפיד על דמיה וכתמיה ואיכא למיחש שמדמים הראשונים נתלכך בשרה ובגדיה, **וכ"מ** בתוה"ב ריש שער הכתמים דכתב ותולה בנכרית משום שהוא קרוב יותר שמשם בא.

ע"ע לשון הראב"ד בשער הכתמים דשאני נכרית שעדיין לא הפסיקה בטהרה, **ובתהלה לדוד** יו"ד סי' ס"ד סק"ו פי' כונתו ע"ד המ"מ, **וע"ע** חזו"א שם דנטה לפרש דשאני נכרית שדמיה טהורין והרי היא כיושבת על דם טוהר, [ובזה כתב לפרש כונת הר"מ דגריס כותית עיי"ש], **וע"ע** שם סק"ח דתמה אמאי לא פי' כן הראב"ד, **וכן** צ"ע בד' הרשב"א דבשומרת יום וביושבת על דם טוהר פי' להדיא הטעם משום דתולין הקלקלה במקולקל, ואמאי לא פי' כן אף גבי נכרית, ויש ליישב.

תלית בשומרת יום

ס' ע"א גמ' ת"ר תולה בשומרת יום כו', **עי'** רש"י דפי' דתולין משום דמעיינה פתוח, וטמאה השתא, אולם ברשב"א פי' משום דתולין הקלקלה במקולקל, **ובעיקר** שיטת רש"י הקשו האחרונים דלפי"ז מאי מדמינן לטמא וטהור שהלכו בשני שבילין, **ועי'** חו"ד סקכ"ט דתי' ע"פ מש"כ ליסד דאין תולין הקלקלה במקולקל אלא היכא דכל אחד בפ"ע טהור ואין טמאין אלא בבאו לשאול בב"א דהוי תרתי דסתרי, דבהא מהני דינא דתולין הקלקלה דלא להוי תרתי דסתרי, **ולכך** פרש"י דמעיינה פתוח דעי"ז אילו היתה בא לשאול בפ"ע היתה טהורה כדין חלוק שאינו בדוק, ולכך שייך לתלות במקולקל, **וע"ע** חו"ד קי"א סק"ג דהוסיף להוכיח יסודו מהא דתולה בסופרת ז' אע"ג דמקלקלה יותר, **וכן** מהא דאין תולה בעכו"ם שלא ראתה, **ובע"כ** דעיקר הטעם משום דמעיינה פתוח. **ובעיקר** דבריו, **עי'** שו"ת בית אפרים יו"ד סי' מ"ה דהקשה דא"כ סגי בטעמא דהוי חלוק שאינו בדוק לחוד, ואע"ג דהוי כבאו לשאול בב"א מ"מ כיון דלענין השומרת יום חשיב חלוק הבדוק שייך שפיר לתלות, ולא דמי לנידון רבותינו הצרפתים שהביא שם דהתם לכל אחד ואחד חשיב אינו בדוק. ומשה"ק החו"ד בסי' קי"א אמאי תולין בסופרת ז' הא מקלקלה יותר, **עי'** פמ"ג משב"ז קי"א סק"ז דכתב להוכיח משמעתין דתולין במקולקל אף היכא דמתקלקל יותר. **וע"ע** מל"מ וחי'דוד הלכות ומהרש"א שפי' כונת רש"י באופ"א.

תלייה בסופרת שבעה

בשמעתין מבואר דביום השביעי היינו פלוגתת רבי ורשב"ג, ובתוך ז"נ תלוי בפלוגתת הראשונים לקמן, **ובעברו ז' ימים ולא טבלה**, **עי'** מל"מ דאין תולין דלא שייך דין תולין הקלקלה במקולקל כיון דהוי טומאה חדשה, **וכן** נקט החו"ד סקכ"ט ופי' לפי טעמו דאין תולין אלא במעיינה פתוח, **וע"ע** שו"ע הגר"ז סקפ"ה ולחוש"ש סקמ"ח, **אולם** בגליון רעק"א כתב בשם

תלית אשה בחברתה

התפלי"מ דתולין, וע"ע שו"ת הרעק"א ת' ס"ג דפנויה שלא ספרה ז"י ועברו ימים רבים אף לד' המל"מ תולין שלא חשיב טומאה חדשה, אמנם החו"ד שם בחי' נקט לשיטתו דאף בכה"ג אין תולין כיון דמעיינה סתום. ע"ע מל"מ שם דהביא מהטור דביום ז' לאחר טבילה משמע דתולה, ודלא כהרשב"א בתוה"ב דמבואר דאין תולה.

תלית סופרת ז' בנדה שלא ספרה - עי' תוד"ה תולה דנסתפקו בזה, אולם עי' ב"י ושו"ע סעי' מ"א בשם הרשב"א בתוה"ב כ' ב' דתולה כיון דסופרת ז' בחזקת טהרה היא, ועי' מל"מ שם דהיכא דשניהם התחילו לספור כולם טמאות ואין חילוק אם האשה סתרה יותר ממה שסותרת חברתה, ובחו"ד סק"ל נקט דספק התוס' קאי אף היכא דשניהם סותרות, ע"ע כו"פ סקכ"ב דנטה לפרש דהרשב"א ותוס' לא פליגי אלא דהרשב"א איירי בטמאה שמעינה פתוח דבהא תולין כיון שמצוי בה דמים מש"כ תוס' איירי במעינה סתום, ובשו"ת בית אפרים יו"ד סוסמ"ה כתב לדחות דבריו.

תלית יום ז' בסופרת תוך ז' - עי' רעק"א דנסתפק בזה אי אמרי' כיון דבידה לטבול הוי כטהורה ותולה, או דכיון דקיי"ל כרשב"ג דטהורה תולה בסופרת ז' שלא טבלה, א"כ חשיב כטמאה ואינה תולה בתוך ז'.

תליה בג' ימים ראשונים - עי' רמ"א ק"צ סעי' מ"א דבג' ימים ראשונים אין מקילין בכתמים לתלות בדבר אחר [ואין תולין אשה בחברתה], ובסד"ט קצ"ו סקל"ד הביא בשם הכו"פ להקשות להך גיסא בפוסקים דטעמא דאין תולין תוך ג' ימים ראשונים משום דעדיין בחזקת רואה, א"כ אמאי אין תולין אף לרבי בשומרת יום בשני דהוא תוך ג' ימים לימי זיבתה, ותי' דזבה ל"ח בחזקת טמאה תוך ג' ימים ראשונים, ויש שדקדקו לפי"ז דנדה דעומדת לאחר ג' ימים ראשונים תולה בנדה תוך ג' לכו"ע.

תליה בבתולה וביושבת על דם טוהר

עי' רש"י ורשב"א דפי' דתולין משום דלא מקלקלה מידי, וברמב"ן ובחי' הר"ן פי' דלר"ח תולה לכו"ע משום דבתולה שירפה מצויה וביושבת על דם טוהר מתוך דאינן מקפידות אינן מרגישות, וע"ע בעה"נ לראב"ד שעה"כ דגם בזמן הזה תולין בבתולה וביושבת על ד"ט, דאע"ג שהחמירו לפרוש לאחר ביאת מצוה ושלא לבעול על ד"ט, לעצמן החמירו ולא לקלקל חברתה, אולם ד' הרמב"ן הובא בטור דבזה"ז אין תולין אלא בבתולה מפני שירפה מצוי, אבל לא ביושבת על ד"ט, וע"ע טור דפסק דתולין בבתולה מפני ששירפה מצוי ותולה ביושבת על ד"ט מפני שלא החמירו לקלקל חברתה, ובב"ח הקשה אמאי לא פי' בבתולה כטעמא דיושבת על ד"ט, ועי' מל"מ שם וסד"ט סקע"ז.

ע"ע פרישה סקס"ג דהקשה דבתולה פשיטא דתולין אף בזה"ז כיון דטמאה כנדה ממש, ובתורת השלמים סקמ"ד תי' דכיון דאין טמאה אלא מדרבנן אין תולין בה כדין בעלת הכתם, ובסד"ט שם הקשה דשאני בעלת כתם דלא ידעי' אי מגופה היא אבל בעלמא תלי' אפי' אינה טמאה אלא מדרבנן.

ע"ע תוהרא"ש ד"ה "דתנא" דהקשה דלס"ד דתולה בנכרית שאין ראוייה לראות אמאי אינה תולה בישראלית שלא הגיע זמנה שכתמה טהור כדאמרי' לעיל דף א', וצ"ב לשיטת הפוסקים ריש סי' ק"צ דהטעם דכתמה טהור משום דלא שכחא דמים ומסתבר דעברה בשש"ט ולא אדעתה, דא"כ בקטנה וגדולה מסתבר טפי למיתלי בגדולה דשכיחי דמים מלומר דעברה בשש"ט ולא אדעתה.

פלוגת ר"ח ורב אדא

שיטת התוס', עי' תוד"ה "טמא", דמבואר דלכו"ע תולין הקלקלה במקולקל, ופלוגת ר"ח ור"א אי דברי רבי דווקא בסופרת ביום השביעי או אף בתוך ז', ולר"א דחלוק יום השביעי מתוך ז' נחלקו המהר"ם ומשל"מ אי הטעם דחלוק סתירת כל הימים ממקצת הימים, או דשאני יום השביעי דחשיבי כטהורה, מתוך ז' דחשיבי טמאה.

ע"ע שיטת הרשב"א כתוס', אלא דפי' פלוגת ר"ח ורב אדא אי טעמא דרבי ביום ז' משום דמפסדת ימים דלפי"ז ה"ה טמא במקצת הימים, או דילמא טעמו משום דבידה לטבול, ולפי"ז טמא דאין בידו לטבול תולין.

ועי' משל"מ שם ד"ה "ודע" דלפמש"כ הרמ"א סעי' מ"א דבג' ימים הראשונים אינה תולה צ"ל דתוס' ורשב"א איירי לאחר ג' ימים הראשונים, וע"ע שם בד' הרשב"א

שיטת הרמב"ן ור"ן, וכ"כ המהרש"א בדעת רש"י, ומשל"מ בד' הרמב"ם, דפלוגת רב חסדא ורב אדא אי רבי ס"ל דתולין במקולקל או לאו וטעמא דשומרת יום ביום הראשון משום דמעיינה פתוח, ועי' משל"מ שם דנפק"מ לכולהו פירושא בזה במקצת הימים דבתוס' מבואר דדינה כטמא, אולם לדעת הרמב"ן וסיע' כיון דמעיינה פתוח תולין לכו"ע.

תלית אשה בחברתה

תלית טהור בטמא

ס ע"א גמ' אמר רב חסדא טמא וטהור שהלכו בשני שבילין כו', **עי'** שיטות הראשונים לעיל, אי איירי בטמא ביום השביעי או באמצע הימים, **ועי'** תוהרא"ש דהוסיף לפרש בתרתי תולין אף בטמא ביום השביעי לרבי אליבא דרב אדא. **ע"ע** רמב"ן דפי' שמעתין דווקא בבאו בב"א או דאחד נשאל על חבירו, וכדינא דשני שבילין דטמאין דווקא בב"א אבל בזאח"ז טהורין, ובחידוד הלכות הקשה דלשי' הרמב"ן הובא לעיל דשמעתין איירי בטמא ביום ראשון שלו, א"כ אף בב"א חשיב כזאח"ז כיון דליכא נפק"מ לענין נידון הטמא. **ע"ע** אחיעזר אבה"ע סוסל"ו דהקשה אמאי בעי' בטמא וטהור לדין תולין במקולקל הא בלא"ה יש לטמאות הטמא משום חזקת טומאה. **ע"ע** מל"מ ד"ה "ולפי"ז דאין תולין טומאה חמורה בטמא שהיה טמא טומאה קלה, וכ"כ הפמ"ג שפי"ד קי"א סקי"א להסתפק אי תולין דבר האסור בהנאה בדבר האסור באכילה עיי"ש.

תוד"ה "באנו", מבואר דטעמא דשני שבילין בזאח"ז דשניהם טהורים משום ס"ט ברה"ר, **ועי'** מהרש"א דנקט בד' התוס' דטעמא דשני שבילין בזאח"ז משום חזקת טהרה, ובחידוד הלכות הקשה מהמבואר להדיא בדברי התוס' דהוא משום ס"ט ברה"ר, **ועי'** פתחי נדה משי"כ ליישב, **אולם** בתוס' לעיל ב' א' נקטו דב' שבילין כיון דאחד נטמא בודאי לא גמרי' מסוטה וטעמא דטהורין משום חזקת טהרה, **וע"ע** פתחי נדה, ואחיעזר אבה"ע ס"ז סק"ה דהקשו לשי' התוס' בשמעתין היכי ילפי' מסוטה ומ"ש מב' נזירין דלא ילפי' משום דהוי דבר שאי"ל.

ע"ע מל"מ פ"י ממקואות ה"ו דבב' שבילין ברה"י, והלכו שנים אחד אבד"ל ואחד יבד"ל, כיון דאותו שיבד"ל טמא בכל ענין תולין בו הקלקלה, [וה"ה בב' שבילין אחד ברה"ר ואחד ברה"י, תולין הטומאה במי שהלך ברה"י, **ועי'** מל"מ פ"ט מאבות הטומאה ה"א דסתר משנתו], **וע"ע** הגהות הרעק"א על הפמ"ג ס"י קי"א [נד' בשו"ת החדשות לרעק"א], דלפי"ז ה"ה בב' קדירות אחת של בשר ואחת של עוף, דתולין הקלקלה בקדרת הבשר כיון דאסורה בכל ענין מדינא דסד"ר לחומרא.

תליה בבעלת הכתם

בעיא מיניה כו', **עי'** חי' הר"ן דפי' הספק אי טעמא דרשב"ג משום שתולין הקלקלה במקולקל או משום דדמיה מצוים, והלכך בבעלת הכתם דליתא להאי טעמא אין תולין בה, ואליבא דרבי לא קמבעי ליה דס"ל כר"ח דאין תולין במקולקל וטעמא דשומרת יום בראשון מפני שדמיה מצוים, **אולם** בד' הרשב"א והראשונים דנקטו לעיל דלכו"ע תולין הקלקלה במקולקל, הא דלרבי לא קמבעי ליה צ"ל כמש"כ החזו"א פ"ט סק"ו דכתם מן הדין חשיב טהורה וכשאנו באין לתלות בבעלת הכתם הרי באנו לטמא את הטהורה עיי"ש.

ע"ע חו"ד ק"צ סקל"ב דפי' הטעם שאין תולין בבעלת הכתם, אע"פ שגם באיסור דרבנן אמרי' שאני אומר, דכיון דאין ידוע אם מעינה פתוח לא יצא החלוק מחזקת בדוק ובכה"ג אין תולין וכשיטתו לעיל, **אולם** בתורת השלמים סק"ג הובא לעיל נקט דהטעם משום דאין תולין במקולקל מדרבנן, **וע"ע** סד"ט סקע"ז דנחלק עליו עיי"ש, **וע"ע** פתחי נדה דהוסיף לפרש הספק באופ"א.

ע"ע סד"ט ק"צ סקנ"ז דנקט דכי היכי דאין תולין בבעלת הכתם ה"ה דאין תולין בספק דאורייתא [כגון בבדקה עצמה לא"ת, ונמצא מאכולת רצופה על העד] וצ"ב מ"ש מטהור ותלוי דתולין בתלוי [מכתב הגרד"ל בספר ביאור"ס].

ע"ע תוד"ה "מהר", **ועי'** מהרש"א, ומל"מ, וחיידוד הלכות בביאור כל דבריהם, **וע"ע** חזו"א פ"ט סק"ו.

ס ע"ב

גמ' כאן למפרע כאן להבא, **עי'** פרש"י, **ועי'** מהרש"א וערול"ג משה"ק. **ע"ע** קו' התוס' ותוהרא"ש דאין תליה לחצאין, **ובערול"ג** כתב לפרש דלמפרע אינו מהלכות תליה אלא משום ס"ס שמא בא עכשיו ושמא מחברתה, **וע"ע** פתחי נדה.

תוד"ה "כאן" ומפרש הר"י כו', **עי'** או"ש פ"ט מאיסור"ב סוף הכ"ט דמכאן ולהבא צ"ל דאיירי דמצאה בעלת הכתם כתמה תוך מעלי"ע למציאת הכתם בחלוק השאול, ואע"ג דלאחר שיעור וסת אף בנדה גמורה אין תולין כמבואר לקמן, צ"ל דאזיל כר' אושעיא לקמן דתולין אף ביותר משיעור וסת.

תלית אשה בחברתה

ע"ע שו"ע סעי' מ"ג, **וברעק"א** שם הקשה היכי מיירי בראתה כתמה לאחר ששאלה, **אי** בשמצאה שניהם בב"א אמאי לא אמרי' דממקום שזה בא זה בא [וכדין תלית תחתון בעליון], **ואי** איירי דמצאה כתמה לאחר שמצאה בחלוק השאול, הא אף בנדה כה"ג אין תולין כמבואר לקמן, **ואי** איירי תוך שיעור וסת הא א"א שיהיה מעלמא כיון דידוע שבאותו רגע לא עברה עי"ש. **ע"ע** מ"מ דצייד דלתוס' אין תולין בשניה אלא בהכירה כתמה קודם לבישת חברתה החלוק השאול, אבל אם הכירה לאחר הלבישה אפי' קודם מציאת החלוק השאול אין תולין.

ע"ע תוהרא"ש דפי' ע"ד התוס', **אולם** משמעות דבריו דמכאן ולהבא מיירי דלאחר מציאת הכתם בחלוק השאול מצאה כתם בחלוק אחר, ואע"ג דאיגלאי למפרע דבשעת מציאת הכתם בחלוק השאול היתה בעלת הכתם מקולקלת, מ"מ אין תולין כיון דבזמן מציאת הכתם בחלוק השאול לא נודע כתמה, **וכן** פי' המל"מ בד' התוס' עי"ש.

תלית טהורה בטהורה

במתני' מבואר דג' נשים שלבשו חלוק אחד כולם טמאות, **ועי'** רשב"א ב"ז ש"ד יט ב' בשם רבותינו הצרפתים דטעמא דאין טהורות משום חלוק שאינו בדוק, דכיון דכולם תלויות בחלוק הוי להו כב' שבילין דבב"א כולם טמאות, **אולם** הרשב"א הקשה מכמה אופנים דאחת מן הנשים אינה בא להשאל ומ"מ טמאות, ולכך פי' דטמאות משום דחשיב חלוק הבדוק. **ובעיקר** תי' רבותינו הצרפתים, **עי'** סד"ט סקמ"ז דהקשה מאי שיאטיה לב' שבילין הא התם אחד מהם ודאי טמא, משא"כ הכא יתכן דכולם טהורות והכתם בא מעלמא, ועוד האריך בקו', ועי"ש תי'. **ע"ע** נקוה"כ סעי' כ"ה דנקט דלד' רבותינו הצרפתים דווקא בבאו לשאול בב"א, אבל בזאח"ז טהורות, **אולם** בסד"ט שם פליג דאף בזאח"ז כיון שא"א לטהר הראשונה אם לא שתאמר שהכתם מן השניה, א"כ הוי כב"א, **וכ"כ** הכו"פ

עוד דנו הפוסקים אי בג' נשים שבאו בזאח"ז טהורות כדין ב' שבילין [אף למאי דקיי"ל דחשיב חלוק הבדוק], **דבט"ז** סק"ז כתב להוכיח מדי' הרשב"א הנ"ל דאף בזאח"ז כולם טמאות, ולא דמי לב' שבילין דהתם מוקמי' כל אחד אחזקה קמייתא, משא"כ בכתמים דאין מקילין אלא באיכא תליה, וכיון דב' נשים אין סברא לתלות הטומאה באחת יותר מחברתה נשאר הדבר כאילו לא היה במה לתלות, ומה"ט כתב דבשתי נשים שנתעסקו בציפור אחד אין תולין אף בבאו לשאול בזאח"ז, **אולם** בנקוה"כ שם כתב דהרשב"א אזיל לטעמיה לעיל סי' קי"א דאף בב' קדירות אין תולין בזאח"ז, אבל למאי דקיי"ל שם דבב' קדירות תולין בזאח"ז ה"ה דתולין בנידון דידן, **ובסד"ט** שם מסיק דבב' נשים שנתעסקו בציפור אחד תולין בזאח"ז, אבל בג' נשים אין תולין דאף בזאח"ז חשיב כב"א וכדלקמן, **וע"ע** חזו"א ל"ט סק"ב דהאריך בכ"ז **[וע"ע** לשון תוד"ה "באנו" דגבי כתם דאיכא למיתלי בחברתה כמו בשש"ט].

ע"ע רש"ש במתני' דהקשה אמאי לא אמרי' בג' נשים כאן נמצא כאן היה ולא תהיה טמאה אלא האשה שברשותה נמצאה הכתם, **וע"ע** שער"י ש"ב פי"ב [ומל"מ הובא לעיל].

ע"ע סוגית הש"ס לעיל נח א' תניא אידך כו', **ועי'** טושו"ע סעי' מ', **ונחלקו** הנו"כ שם אי איירי דהשניה לא בדקה עצמה או דאף אי בדקה כיון דהראשונה בדקה ונמצאת טהורה אמרי' כאן נמצא כאן היה, **עי'** ב"ח, ופרישה סקנ"ז, ש"ך, ט"ז, וסד"ט סקס"ח.

תלית אשה בימי נידותה

ע"ע רא"ש ותוה"ב כ ב' וטושו"ע ק"צ סעי' מ"ד דבלבשה חלוק בימי נדתה ולא בדקתו ולבשתו בימי טהרתה ונמצא בו כתם תולה שמימי נדותה היא, **וכ"כ** הראב"ד בבעה"נ שעה"כ סי' ג' הל' כ"ו [ועי"ש דהוסיף דהו"ל כחלוק שאינו בדוק, וצ"ב דתיפוק ליה משום דתולין הקלקלה במקולקל], **ועי'** ש"ך סקנ"א דבהא תולה אף בג' ימים ראשונים דכיון דהוא תליה בעצמה הוי כמכה שבגופה עי"ש, **אולם** במל"מ שם כתב דאין דומה למכה שבגופה, **וע"ע** סד"ט סקע"ג. **ע"ע** חזו"א פ"ט סק"ט דנקט דכי היכי דאינה תולה בבעלת הכתם ה"ה דאינה תולה בכתמה, ונפק"מ לסופרת שלבשה יום ד' וה' ומצאה כתם דאין תולה לומר דאיתרמי ביום ד', ויום ה' יעלה לתחילת ספירת ז' עי"ש, **וכן** נקט החו"ד ק"צ סקט"ז עי"ש.

תלית אשה בחברתה

תלית בבדקה ומצאה טמאה

ס ע"ב, מתני' שלוש נשים שהיו ישנות כו' בדקה אחת מהן כו', **ובגמ'** אמר רב יהודה כו', **עי' רש"י ד"ה "בעלה" דמתני'** אתיא כבר פדא, אבל לר"א דאף תוך שיעור וסת הוי ספק, אין תולין וכולם טמאות, **וצ"ב מ"ש** מטהור ותלוי המבואר לעיל ס' א' דתולין אף בספק טמא משום דתולין הקלקלה במקולקל, ולכאוי' מבואר דבשמעתין אין התלית משום קלקלה במקולקל, ויבואר עוד להלן, **אולם עי' רא"ש דלר"א תולין** אף לאחר שיעור וסת, **ונחלקו הב"ח סי' ק"צ והסד"ט סקצ"א** בזמן השיעור לר"א, דהב"ח נקט דווקא תוך שיעור בדיקת חו"ס, **ובסד"ט** נקט דמהני תוך מעלי"ע כדין תולה כתמה בראיתה, **ומבואר** דטעם התלית דר"א לאו מדין תלית קלקלה אלא משום דתולה כתמה בראיתה.

עוד כתב הרא"ש דקיי"ל כר"א ומשום דאפי' לבר פדא יתכן דמהני לאחר שיעור וסת, כיון דאף תוך שיעור וסת לא הוי הוכחה דאפשר דכבר יצאה מאחת מהם קודם שיעור וסת מציאת הדם, אלא דמ"מ תולין כיון דמקילי' בכתמים, א"כ ה"ה לאחר שיעור וסת, **ובחזו"ד** הקשה דדילמא טעם התלית הוא משום דתולין הקלקלה במקולקל, ולפי"ז שייך שפיר לחלק בין תוך שיעור וסת דלא מקלקל יותר, לאחר שיעור וסת דמקלקלה.

ע"ע חזו"א סי' צ' סק"ד דהקשה היכי מהני בדיקה תוך שיעור וסת הא הדם הנמצא במטה כבר בא לבית החיצון קודם שבא למטה כדי אותיות, ובשעה שנטמאת אחת מהם היו כולם טהורות ותי' דמבואר דלעולם אזלי' בתר זמן ידיעת הספק, ומה"ט ה"ה בכתם שנתייבש אזלי' בתר זמן מציאת הדם, **וע"ע** לשון הרא"ה בבד"ב יט ב' דהטעם דמהני בדיקת אחרונה "דאין אנו מחזיקים הכתם אלא לשעת מציאתו".

עוד נחלקו הראשונים אי בדיקה תוך שיעור וסת הוא אף בגי' נשים שלבשו חלוק וביושבות על הספסל זה אח"ז דמהני בדיקת אחת מהם לתלות בה, או דלא מהני אלא בדיקת אחרונה דהוא תוך שיעור וסת ללבישה ומציאת הכתם אבל הראשונה ושניה דהוא לאחר שיעור וסת ללבישתן לא מהני בדיקתן תוך שיעור וסת למציאת הדם, **עי' ראב"ד, ורשב"א** בשמעתין ובתוה"ב, ורמב"ן בהלכות, ובד"ב יט ב' דאין תולין אלא באחרונה, **אולם עי' משמעות הר"מ פ"ט מאיסו"ב הל"ב** [כמו שדקדקו המ"מ וב"י] דתולים בכולם, **ועי' חת"ס דהר"מ ס"ל** דטעם התלית בסוגיין משום דתולין הקלקלה במקולקל, הלכך אף הראשונה ושניה אי נמצא מקולקלת תוך שיעור וסת למציאת הכתם סגי.

גמ' ור' אושעיא אמר כו', **ותוד"ה ד"ה "אימא"**, **עי' חידוד הלכות, וחזו"א סי' צ' סק"ג**.

תלית מסולקת באינה מסולקת

ת"ר כיצד תולות, **עי' מל"מ פ"ט מאיסו"ב** דצייד דאין תולין בנדה זקנה או מעוברת כי היכי דאינה תולה אינה עוברת בעוברת, **אולם עי' סד"ט סק"ע, ושו"ת רעק"א נ"ו, וחזו"א פ"ט סק"ו** דנחלקו דודאי תולין כי היכא דתולין בימי טוהר שלה.

ע"ע תוה"ב כ ב' דכי היכי דתולה באינה עוברת ה"ה דתולה בעצמה אם לבשה חלוקה בזמן שאינה עוברת ואח"כ לבשתו בזמן שהיא עוברת, **ועי' סד"ט סקפ"ג** דכתב דצ"ל דאיירי דקודם עוברת ירדה לטהרה, דאל"כ הא אף אם בא קודם עוברת עדיין טמאה היא, **ובחזו"א פ"ט סק"ט** הקשה דבירדה לטהרה תולה אף באינה מעוברת השתא, דכיון דהספק הראשון הלך לו חשיב כבאו לשאול בזאח"ז עיי"ש.

ע"ע רמב"ן בהלכות פ"ד המ"ד דהא דתולה אינה ראויה בראויה ה"מ בנמצא הדם תחת שניהם אבל בנמצא תחת אחת מהם לעולם תולין בה אע"פ שאינה ראויה דכל הטומאות אזלי' בתר מקום מציאתן, **ובהגהות** מקור מים חיים סעי' נ"א הקשה מהא דתולה בנכרית אע"ג דנמצא הכתם בשעה שלבשה הישראלית כמש"כ הרמב"ן שם הכ"ט, **ובהגהות** הגרא"ז תי' דשאני התם דהוא מדינא דתולין הקלקלה במקולקלת.

תלית אשה בחברתה

בדקה ומצאה טהורה

סא ע"א מתני' ג' נשים שהיו כו', נחלקו הראשונים אי בבדקה ומצאה טהורה דתולה באחרונות גדרה כבדקה ומצאה טמאה או לאו, ומצינו ג' שיטות, שיטת הראב"ד שעה"כ סי' ב' ה"ז והרא"ה בבדה"ב דגדרו כבדיקת טמאה דשיעורו דווקא תוך שיעור וסת, וכן דלא מהני הבדיקה בג' נשים בזאח"ז אלא באחרונה, וע"ע בעה"נ שער הספירה והבדיקה סי' ג' דמבואר דכי היכי דבדיקת טמאה איירי ע"י קינוח [דהוא שיעור וסת כמבואר לעיל יב א'] ה"ה בבדיקת טהורה, ובלח"ש ק"צ סקני"ט הקשה מה שייך שיעור וסת לבדיקת טהורה והוסיף לתמוה היכי מהני בדיקת קינוח לברורי דטהורה, וכן הקשה הרעק"א בהגהות על השו"ע.

שיטת הבעה"מ בהשגות הרז"ה שם בבדיקת טהורה מהני אף לאחר שיעור וסת, וכן דקדק הלח"ש שם בד' הרמב"ם, ולכאוי לפי"ז אין ענין הבדיקה לברר שלא היה דם ממנה דליכא בירור לאחר שיעור וסת, ויתכן הגדר כמש"כ הפרד"ר דע"י שמצאה טהורה אית ליה חזקת טהרה המכרעת דטהורה, אולם צ"ע הדמיון במתני' לגל דהתם הוי בירור.

שיטת הרשב"א דשיעור הבדיקה כבדיקת טמאה דווקא תוך שיעור וסת אלא דחלוק לענין דמהני בדיקת טהורה במטה וספסל אף בראשונה ובדיקת טמאה לא מהני אלא באחרונה. ע"ע שיטת הרמב"ן כהרשב"א, אולם פליג דבחלוק וספסל לא מהני בדיקת טהורה אלא בראשונה אבל באחרונה אף אי בדקה ומצאה טהורה, טמאה דאזלי בתר שעת מציאתן.

בגדי צבעונין

סא ע"ב, ת"ר בגד צבוע כו', ע"י רש"י הטעם דלא גזרו לפי שאין הדם ניכר בו כמראה דם גמור, ודנו הפוסקים [ע"י דרכ"ת סקס"ב] אי לפי"ז ה"מ בלא ניכר הדם, או דמשום האי טעמא לא גזרו כלל בכל ענין. ע"ע שיטת רבינו שמחה הובא בהגה"מ פ"ט ה"ז דלא נאמר קולא דצבוע אלא לענין טומאת הבגד, וע"י לחו"ש סקני"ז דלשי' הרמב"ם וסיעתו דעיקר גזרת כתמים משום טומאת הבגד א"כ במקום דליכא טומאת בגד ה"ה דליכא טומאת האשה, וע"ע דגול מרובה ק"צ סעי' י' בטעם השמטת הפוסקים דעת רבינו שמחה. ע"ע שו"ת חת"ס ת' קס"א [הובא בפ"ת סקכ"א] דבדאי מגופה לא נאמר קולת צבעונין, אולם ע"י סד"ט סוסקל"ו, וחזו"א פ"ט סק"ג דפליגי, ונפק"מ לבגדים המהודקים לגוף, וכן בנמצא על גופה במקום הצבוע. ע"ע נידון המעיל צדקה [הובא בהגהות הרעק"א סעי' י' ובסד"ט סקכ"א], וחזו"ד סק"ט בבגד המנומר בלבן וצבעים אחרים ולא היה שיעור בחלק הלבן, אי מצטרף מקום הצבוע, וכן אי מצטרפים שאר החלקים הלבנים. ע"ע פלוגתת החכמ"א קי"ג סעי' י', ולחזו"ש ק"צ סקט"ז אי עורות הצבועים ביד"ש דנטמא בנגעים, נטמא אף בכתמים, או לאו.

עניני וסתות עבר וסתה ועונתה

מימרא דר"ל

טו א', מתני' כל הנשים בחזקת טהרה כו', **ובגמ'** אמר ר"ל כו' והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה, **נחלקו** הראשונים מהו העונה דאיירי בה ר"ל, **שיטת** רש"י רמב"ן ורשב"א דאיירי בדין עונה בינונית דאין האשה בחזקת טהרה אלא בתוך ל', אולם נחלקו הראשונים אי איירי אף באשה שיש לה וסת דבהא נמי חיישינן לעונה בינונית, או דווקא באשה שאין לה וסת ויבואר להלן. **ע"ע** רעק"א לקמן טז אי ע"ד רש"י ד"ה "אם יש" דדקדק מדברי רש"י שם דעונה בינונית מדרבנן, אולם הקשה מדברי ר"ל דמבואר דהוא מדאורייתא כי היכי דדיקנן מדברי רב הונא דוסתות דאורייתא, **ולד'** הרמב"ן לקמן דעונה חמירי לענין דלא מהני בה תביעה אי"ש דאף אי עונה מדרבנן אסורה בלא בדיקה.

שיטת הרמב"ם פ"ד מאיסורי"ב ה"ט, והרי"ף פ"ב דשבועות ה' א' [כמש"פ המ"מ שם והרמב"ן ור"ן בסוגיין], והרא"ה בבדח"ב שער הספירה ז' א' דליכא דין עונה בינונית כלל [ואשה שאין לה וסת ל"ל חזקת טהרה וצריכה בדיקה לפני תשמיש לד' הר"מ שם ה"טז] ור"ל מיירי באשה שיש לה וסת, וקמ"ל דאע"ג דוסתות דרבנן צריך לחוש ליום וסתה ולא מקל"י בבא מן הדרך. **וע"ע** בשיטת הר"מ בסד"ט קפ"ט סוסק"ב ובפתי נדה. **שיטת** הריטב"א דאיירי באשה שאין לה וסת, אולם יש ימים שהוחזקה שלא לראות בהם, ואהא קאמר דל"ל חזקת טהרה אלא בתוך אותם הימים, **והוא** כשיטת התרוה"ד סי' רמ"ז הובא בשו"ע קפ"ו סעי' ג'.

עונה בינונית באשה שיש לה וסת

אמר רב הונא ל"ש אלא שאין לה וסת כו' אלא אי איתמר כו', **שיטת** רש"י דר"ה קאי אדר"ל, ומבואר דאף באשה שיש לה וסת איכא דין עונה בינונית, **ונחלקו** הרמב"ן והרשב"א בכונתו, **עי'** רמב"ן דנקט דאף אי וסתה לאחר עונתה חוששת לעונה בינונית, **אולם** הרשב"א נקט דכונת רש"י דווקא כשהוסת פחות מל' יום, **וכ"ה** בחי' הר"א עיי"ש.

שיטת הרמב"ן ור"ן דר"ה אמתני' קאי, וביש לה וסת לא חיישינן לעונה בינונית אלא כשעונתה לאחר וסתה אבל בוסתה לאחר עונתה לא חיישינן לעונתה כיון דדמיה מסולקין ממנה עד זמן וסתה, **ויל"ד** אי כונתו אף למ"ד וסדר"א, או דווקא למ"ד וסדר"ר וכמשמעות לשונו, אבל למ"ד וסדר"א בכל ענין לא חיישינן אלא לוסתה.

ע"ע שו"ע הגר"ז קפ"ט בקו"א סק"א דהקשה דהרמב"ן בהלכות פ"ה ה"ו סתר דבריו דסתם דאשה שיש לה וסת אינה חוששת כלל לעונה. **ובעיקר** פלוגת רש"י והרמב"ן יתכן דנחלקו ביסוד תקנת עונה בינונית אי משום דסתם נשים חזיין לסוף ל' וכלשון רש"י, או משום שא"א שלא תראה לעולם כלשון הרמב"ן בסו"ד [וכן נקט החו"ד קפ"ט סק"ג בד' הרמב"ן ור"ן], דה"ט ל"ש אלא בעונתה אחר וסתה, אבל בעונתה קודם וסתה תלי' שתראה ביום הוסת, **אולם** צ"ב ממש"כ הרמב"ן בתו"ד "דאפי' למ"ד וסדר"ר מסולקת דמים אפי' מעונות עד הוסת", ומשמע דהטעם דבעונתה קודם לוסתה לא חיישינן משום דמסולקת, ולא משום דליכא לטעמא דא"א שלא תראה לעולם, ויש ליישב, **וע"ע** ספר האשכול הל' נדה סי' ל"ג דס"ל כהרמב"ן וכתב דהטעם דחוששת לעונתה אחר וסתה דכיון דאיתרע חזקת וסת שלה, אחר רוב נשים שדי' לה, **ויתכן** לדון נפק"מ בין טעמא דהרמב"ן לאשכול, אי הא דחיישינן לעונתה אחר וסתה הוא דוקא בוסת הפלגה, או אף בוסת החודש, דטעמא שלא תראה לא שייך אלא בוסת הפלגה אבל בוסת החודש תלי' שתראה בחודש הבא, **ועוד** יל"ד בוסתה לאחר עונתה אי איכא לוסת חומר כדן עונה בינונית.

שיטת הרשב"א דביש לה וסת לא חיישינן כלל לעונה בינונית. **ויל"ד** אי טעמו משום דס"ל דדין עונה בינונית קבועה בתורת וסת גמורה והלכך ביש לה וסת לא חיישינן לקביעות וסת אחר, או דאף אי הגדר דבעי' לחוש ליום עונתה משום שא"א שלא תראה, מ"מ ביש לה וסת לא שייך האי טעמא דהא עתידה לראות בחודש הבא, ואף בוסת הפלגה ס"ל דמונין הפלגה מיום שעלולה לראות אף אי לא ראתה וכמש"כ ה"ט קפ"ט סקל"א, וכן פי' הפרי דעה טור"כ קפ"ט סקל"ה.

ע"ע ט"ז קפ"ט סקל"א, וסד"ט קפ"ד סק"ג, וחו"ד קפ"ט [סק"ב] סק"כ, ובית מאיר קפ"ט דנחלקו אי קי"ל להלכה כהרמב"ן או כהרשב"א, ויבואר עוד להלן.

פלוגת רב הונא ורב"ח

גמ' אפי' הגיע שעת וסתה נמי מותרת כו', **שיטת** רש"י והראשונים דרב הונא ס"ל וסתות דאורייתא ואסורה אף בבא מן הדרך, ורב"ח פליג דס"ל וסתות דרבנן ומקל"י בספק, **וועי'** לשון רש"י ד"ה "דאורייתא" דהל"מ דמחזיקין לה בטומאת ספק, **ובפתי** נדה דקדק לשונות הראשונים בסוגיין דאסורה בודאי, ואף בדעת רש"י נטה לפרש כונתו דגדר הל"מ דאסורה אף בספק בתורת ודאי, **אולם** בערולי"נ פי' דאסורה

עבר וסתה ועונתה

מתורת ספק לחוד, ונפק"מ אי ריו"ח לקמן טו ב' מצי ס"ל וסדר"א או לאו ויבואר להלן, וע"ע פרדס רימונים בפתחי נדה ו' ע"ב, ובראשונים הקשו דהא לקמן טז א' מבואר דאף למ"ד וסדר"ר בעי בדיקה, [וברשב"א וריטב"א הוסיפו להקשות דביום וסתה אסורה מקרא דוהזרתם], וע"י רמב"ן דפי' דשאני בא מן הדרך דהקילו בדביקה כתביעה, ועוד דכיון דאיכא ספק אי בדקה ומצאה טהור, וכן דילמא לא ראתה כלל משו"ה מותרת, וכ"ה הוא לשון רש"י בשמעתין דכיון דלא ידעי אי בדקה או לאו לא מספקי בטומאה, וצ"ב אמאי ספק בדקה חשיב ספק, הא אף אי בדקה דילמא מצאה טמאה, וע"י חשק שלמה דפי' דתלי' דאי מצאה טמאה היתה אומרת לו, ולפי"ז בישנה ליכא שריותא כלל. ויל"ד אי ספק בדקה מותרת אף בנמצא בעיר, וע"י לשון רש"י שם "ומיהו היכא דלא הוי בעיר כו'.

עוד כתב הרמב"ן דלא פליג רבב"ח אלא בבא לאחר יום וסתה אבל אי עונתה לאחר וסתה ובא לאחר עונתה אסורה, ובסו"ד הוסיף לפרש דלאו משום דעונה חמירי מיום וסתה אלא משום שא"א שלא תראה לעולם, ויל"ד אי בוסתה לאחר עונתה נמי אסורה לרבב"ח לאחר יום וסתה מה"ט שא"א שלא תראה, ולפי"ז לא איירי רבב"ח אלא בעונתה לאחר וסתה ובא לאחר יום הוסת וע"י לעיל, עוד יל"ד לשי' רש"י דחיישין אף לעונה שקודם הוסת אי מהני בה תביעה או לא.

ע"ע רשב"א וריטב"א דפי' בתרתי אי ביום הוסת איכא קולא דבבא מן הדרך או לאו ואסורה מקרא דוהזרתם.

שיטת תוס' תוהרא"ש ורשב"א ובדה"ב ב"ז ש"ב ז' א' [ד א'], ע"י שם דהקשו אמאי לרבב"ח מותרת הא אף למ"ד וסדר"ר אסורה לאחר יום וסתה מקרא דוהזרתם, ולכך פי' דאיירי בששהתה אחר וסתה שבעה ימים, הלכך למ"ד וסדר"ר כיון דאינה אסורה אלא מספק שרי משום ס"ס, משא"כ למ"ד וסדר"א דאסורה בתורת ודאי ליכא ס"ס [וע"י חזו"א ס"פ סק"י דפי' דאסורה מתורת ודאי מדרבנן לחוד], ובחידוד הלכות פי' כונתם דהא ודאי דלמ"ד וסדר"ר מהני מדלא הרגישה לברר דטהורה לאחר יום וסתה וה"ה בבא מן הדרך דמותרת ע"י תביעה, וכל קו' דרבב"ח איירי בכל ענין ואף בבעלה בעיר ובהא אמאי מותרת הא לא מהני תביעה ודילמא הרגישה, אולם עיי"ש בדברי הטור סי' קפ"ד מבואר דאף בבא מן הדרך אסור לבוא עד שישאלנה. ע"ע שו"ת ושב הכהן ת' ל"ד דהקשה על תי' התוס' דשרי משום ס"ס, הא עדיין איכא לספקי שמא לא בדקה כלל ואהא ליכא ס"ס, ות"י דהתוס' ס"ל דלמ"ד וסדר"ר ליכא דין בדיקה לאחר יום הוסת, ועיקר הספק אי ראתה או לאו, ובזה כתב ליישב אמאי הקשו תוס' מקרא דוהזרתם ולא הקשו מהא דאמר' לקמן טז א' דצריכה בדיקה כמשה"ק הרמב"ן, אולם הוסיף להקשות בד' הרשב"א דהקשה נמי כקו' הרמב"ן, ומ"מ פי' כתוס' דמותרת משום ס"ס, וע"ע פרד"ר בפתחי נדה ז' א' מש"כ ליישב. ע"ע תוה"ש קפ"ה סק"א דהק' אמאי שרי משום ס"ס, הא ל"א ס"ס במקום שיכול לברורי.

שיטת הר"מ פ"ד מאיסו"ב ה"ט ורי"ף פ"ב דשבועות ה' א' דלאחר יום וסתה מותר לבא עליה ואין צריך לשואלה, וע"י ר"ן שבועות שם דמשמע דשרי בכל גונא ואף בישנה, והטעם דלאחר יום וסתה מסולקת דמים כי היכי דמסולקת קודם ימי הוסת עיי"ש [וצ"ב הדמיון], ובסד"ט קפ"ו סק"ד ד"ה "ועתה" הקשה איך יתכן דביום הוסת אסורה מחשש שמא תראה, ולאחר הוסת שרי בלא בדיקה, ועיי"ש בסו"ד דתי' דלאחר הוסת אמרי' דמדלא הרגישה תלי' דלא ראתה, וע"ע בחשק שלמה מש"כ בזה.

שיטת הראב"ד בבעה"נ שער הספירה עמ' ע"ט דלרבב"ח לא שרי אלא בישנה דלא מצערי' לה הואיל וסתות דרבנן, [ובערה לא סגי אף בתביעה].

דעת ריו"ח

טז ב', אמר רב שמואל משמיה דרבי יוחנן כו', **שיטת רש"י** [למש"פ הרמב"ן], תוס', רמב"ן ושאר דריו"ח ס"ל וסתות דרבנן, וטעמא דבעי לחשב ולא סגי בבדיקה כתביעה נתבאר בכמה אופנים, א- ע"י רמב"ן דפי' בד' רש"י דנפק"מ בנמצא בעיר בין ערה ובין ישנה, ובחי' הר"א הקשה מלשון רש"י ד"ה "מחשב" דאיירי בבא מן הדרך, וע"ע ערול"נ דפי' בד' רש"י דריו"ח ס"ל וסתות דאורייתא ואפי"ה שרי מטעם ס"ס. ב- ע"י רמב"ן דהוסיף לפרש לפ"ד דנפק"מ בגונא דהעונה לאחר הוסת דלא מהני תביעה כבדיקה. ג- ע"י ר"ן דהוסיף דבעי לחשב בגונא דבא לאחר ז' ימים מוסתה וקרוב לעונתה, דתולין להקל דראתה ביום הוסת וכמש"נ ברמב"ן. ד- ע"י ראב"ד הובא ברמב"ן דפי' דריו"ח פליג ארבב"ח וס"ל דלא סגי בתביעה כבדיקה ולא שרי אלא באיכא ס"ס.

שיטת הר"מ והר"ף למש"פ הרמב"ן ור"ן, דריו"ח ס"ל וסתות דאורייתא אבל למ"ד וסדר"ר בכל גונא מותרת.

עונה בינונית

עו"ב בוסת קבוע- הכרעת הפוסקים

עי' שו"ע קפ"ט סעי' א', ובט"ז שם סק"א, **ועי'** ב"מ דמבואר דד' ה"ט"ז דאשה שיש לה וסת אינה חוששת כלל לעונה בינונית כד' הרשב"א, **אולם** עי' ט"ז סק"ה, וחוו"ד סק"ב דהכריח מד' ה"ט"ז שם דחוששת כד' הרמב"ן **[וע"ע** סד"ט סק"ה], **ויש** שפי' דבסעי' א' מיירי באשה שיש לה וסת וראתה ביום וסתה דכה"ג בוסת קבוע אינה חוששת לעו"ב ובשאינו קבוע חוששת כשיטת ה"ט"ז סק"ז להלן, ולעולם בלא ראתה ביום וסתה חוששת אף בוסת קבוע לעו"ב.

ע"ע ט"ז סק"א בשם המהרש"ל דביש לה וסת קבוע ועבר וסתה ולא ראתה אינה חוששת לעונתה, **ובחוו"ד** שם סק"כ הקשה בסתירת פסקי ה"ט"ז, **וע"ע** ט"ז קפ"ד סק"ג וסד"ט שם סק"ג דמבואר דנקט דאף בוסת קבוע חוששת לעונתה, **ויש** שכתבו ליישב דלעולם ס"ל לט"ז כהרשב"א דבוסת קבוע אינה חוששת, אלא ה"מ בלא שינתה ראיותיה אבל בשינתה אפי' פ"א אע"ג דלא עקרה וסתה חוששת לעו"ב, ובזה אי"ש כל דברי ה"ט"ז, **אולם** עי' סד"ט קפ"ד סק"ג, וקפ"ט סק"ב, כ"ח, ל"ו דמבואר להדיא דאף בשינתה ראיותיה כ"ז שלא עקרה וסתה אינה חוששת לעו"ב כלל, **וכן** בפר"ד טור"כ קפ"ט סק"א כי דפשיטא דאף בשינתה אינה חוששת דלי' לסברת וכן לעולם לא תראה.

ע"ע שו"ע סעי' י"ד דבהיתנה רגילה לראות ליום כי ושינתה ליום לי' זה וזה אסורים, **ובפרי דעה** שם בטורי כסף סק"א כתב דמבואר דבלא שינתה ליום לי' אלא לכ"ה אינה חוששת ליום לי' כלל וכד' הרשב"א, **[וכן** מדוקדק בסוף דברי השו"ע שם דכתב דבחזרה וראתה ביום כי אינה חוששת ליום לי']

זמן העונה

נחלקו הפוסקים אימתי הוי זמן העו"ב, ומצינו בזה ג' שיטות, **עי'** חכם צבי סי' קי"ד דהאריך להוכיח דהוא ביום לי' לראיתנה, **וכ"ה** דעת ה"ט"ז סק"ד וכו"פ סק"ו, **אולם** החוו"ד קפ"ט סק"ב, ובלח"ש סק"ג נקטו דהוא ביום לי"א לראיתנה, **וכן** כתב הש"ך סק"ל בתחילת דבריו לדקדק בלשונות הראשונים בסוגיין, ומסוגיית הגמ' לעיל ט ב', **וע"ע** שו"ע הגר"ז בקו"א סק"א.

שיטת הש"ך עי"ש סק"ל דכתב לחדש דעונה בינונית היינו אותו יום החודש שאירע בו הראיה אחרונה בין שהיה מלא או חסר, ונמצא דפעמים הוא יום לי' ופעמים לי"א, **ובסד"ט** שם סק"ב, ובכו"פ סק"ט כתבו דאף להש"ך חלוק וסת החודש מעו"ב בגדרם, דוסת החודש טעמו משום דמזל היום גורם, ועו"ב הוא מטעם הפלגה דדרך נשים לראות בהפלגת חודש אחד מראיתנה האחרונה, ומה"ט כתבו דחלוקין אף בדיניהם בכמה אופנים עי"ש, **אולם** בלח"ש שם כתב דלד' הש"ך אף עו"ב יומא קגרים וכדין וסת החדש, **וע"ע** שו"ת חכ"צ דהרבה לתמוה ע"ד הש"ך דודאי אינו תלוי ביום החודש, **והוסיף** בתו"ד להקשות אמש"כ הש"ך לתמוה איך אפשר לתפוס החבל משני ראשין הא בעלמא נמי חיישינן לוסת הפלגה וסת החודש. **ובעיקר** דברי הש"ך למש"פ הסד"ט והכו"פ יל"ע דעדיין תיקשי איך אפשר לתפוס החבל משני ראשין דהא הוי ב' חששות, **ועוד** צ"ע דלפי דבריהם אשה שראתה ד' פעמים בא' וקבעה וסת להפלגת חודש, ואח"כ שינתה לכ', דניחוש לכי' של חודש הבא משום וסת קבוע של הפלגת חודש [שלמ"י].

שיטת הפלתי- **עי'** כו"פ סק"ט דכתב לחדש דאע"פ דבשאר וסתות אין חוששין אלא לאותו עונה שראתה, מ"מ בעו"ב חוששת כל המעל"ע, והטעם משום דלאו מטעם וסת אתי' עלה, **ובסד"ט** שם סק"א פליג, ועיקר הנידון תלוי בגדר עו"ב המבואר לעיל, **ובפוסקים** דנו אי דנים כל המעל"ע כעונה אחת וסגי בבדיקה אחת, או דמספקי' על כל עונה בפ"ע ובעי' בדיקה בכל עונה.

עקירת עונה בינונית

עי' לבוש הובא בש"ך סק"ל דעונה בינונית אינה נעקר בפעם אחת אלא בג' פעמים כדין וסת קבוע, והש"ך פליג דאין זה נכון כלל, ובכונת דברי הלבוש, **עי'** חוו"ד סק"ב דס"ל דבלא ראתה ג"פ ביום לי' אינה חוששת יותר לעו"ב לעולם, ואהא פליג הש"ך דחוששת, **אולם** בתורת השלמים סק"ד ובפר"ד בשפתי לוי סק"ל פי' דכונת הלבוש דבעבר יום לי' ולא ראתה עדיין חוששת בחודש הבא לעו"ב מיום שהיתה עלולה לראות עד שתעקרנה ג"פ, והש"ך פליג דאין חוששין אלא מיום שראתה וכן מפורש בדברי הלבוש עי"ש. **[ובפר"ד** הוסיף לפרש דאף להסוברים דוסת הפלגה מונין מיום שעלולה לראות, מ"מ בעו"ב ס"ל להש"ך דאין מונים אלא מיום שראתה כיון דאינה מחשש וסת כשאר וסתות.

עוד נידונים

-עי' ט"ז קפ"ט סק"ז דבראתה בא' וחזרה וראתה בכ' חוששת לל' משום עונה בינונית, **אולם** ברעק"א שם וחוו"ד סק"ג וסד"ט פליגי

עונה בינונית

דעו"ב אינה אלא מראה אחרונה, ותלוי בגדר תקנת עו"ב, וע"ע רשב"א בשמעתין ד"ה "ומפרשים" דמבואר כהט"ז במש"כ "ומ"מ ברואה בשעת וסתה כו' אינה חושש לעונה כלל כיון דקביע לה זמן", ומשמע דבלא קביע זמן חוששת.

-ע"י תוה"ב ב"ז ש"ד ט"ו א' והובא בב"י ריש סי' קפ"ט דבעו"ב איכא חיוב פרישה ביום העונה כשאר וסתות, **אולם** ע"י שו"ע הגר"ז בקו"א דהאריך לדקדק בשיטת רש"י והרמב"ן בסוגיין דליכא חיוב פרישה אלא חיוב בדיקה לחוד עיי"ש.

-ע"י חו"ד קפ"ו סק"ג דנקט דבהחזקה שלא לראות קודם ל' דקיי"ל כד' התרוה"ד דמותרת בלא בדיקה, אינה חוששת לעו"ב, **אולם** בסד"ט קפ"ט סוסק"כ צידד דחוששת, דכל דברי התרוה"ד רק לענין דלא בעי בדיקה, וע"ע נקוה"כ קפ"ט ע"ד הט"ז סק"ה, ובחו"ד סק"ב פ"י כונתו עפ"ד דאיירי במוחזקת שלא לראות יותר מל' דבכה"ג חוששת לעונה בינונית.

-ע"ע ש"ך קפ"ד סק"ב, וע"י סד"ט שם סק"א דפ"י כונתו דאיירי באשה בתחילת ראיותיה וס"ל דכל זמן שלא הוחזקה שלא לראות ביום ל', תולין דמסתמא תקבע הוסת ליום ל' ולכך שלא בשעת וסתה חשיבי מסולקת ומותרת בלא בדיקה, וכ"כ כע"ז החו"ד שם סק"א ובאופ"א דכ"ז שלא הוחזקה שאין לה וסת תולין דהיא מרוב הנשים דתקבע וסת עיי"ש.

-ע"י סד"ט קפ"ט סקל"ו ד"ה "ועוד" דמעוברת ומניקה אע"ג דצריכה לחוש לראיה שראתה אין צריכה לחוש לעו"ב כדין אשה שיש לה וסת קבוע דאין צריכה לחוש אף בשינתה פעם אחת, **אולם** בחו"ד שם חידושים סק"נ נקט דחוששת לעו"ב, ומבואר דגדר עו"ב אינו משום חשש קביעות וסת דהא במעוברת ומניקה לא שייך קביעות וסת כמש"פ השו"ע קפ"ט סעי' ל"ג, **אולם** צ"ב דהחו"ד לעיל נקט דחששא דעו"ב משום שלא אפשר שלא תראה לעולם ולכא"ו בכה"ג לא שייך האי טעמא.

וסתות דאורייתא- דרבנן

טז א' בעו מיניה מרב נחמן וסתות דאורייתא או דרבנן כו', **בעיקר** פלוגתת וסד"א וסד"ר יש לברר דינן וטעמיהם בעונה שלאחר הוסת המבואר בשמעתין, ובעונה הסמוכה לוסת המבואר בשבועות יח ב' וכדלהלן.

טעם המחלוקת

מבואר בגמ' דטעמא דוסתות דאורייתא משום דחזקה אורח בזמנו בא, ונאמרו באחרונים כמה ביאורים בטעמא דוסד"ר אמאי לא חייש להאי חזקה, [ויעיקר הסברות תלויים בשיטות הראשונים בדין חיוב הפרישה בעונה הסמוכה לוסת ובשעת וסתה כמבואר להלן].

א- עי' פרי דעה [פתיחה שער השביעי], וחזו"א סי' פ' סק"א באופן האי' דלא נחלקו בעיקר החזקה ולכו"ע כיון דראתה ג"פ באופן מסודר אמרי' שהוא חוק בטבעה ובסדרי תכונתה אלא דפליגי אי אמרי' דכיון דלא הרגישה בע"כ דלא ראתה או לאו, **וכן** משמעות השו"ע קפ"ד סעי' ט' במש"כ דבעבר יום הוסת ולא הרגישה טהורה כו', **וע"ע** לשון התה"ב טו ב' ומיהו אסורה כו', **וכ"מ** בחו"ד קפ"ד סק"י במש"כ ליישב סתירת התוס' בד' רב הונא, **אולם** בחזו"א שם הרבה להקשות עד"ז, והוסיף בתו"ד דלפ"ז כל הני נשי דל"ל בירור דהרגשה [כגון הטילה מ"ר וחרשת ודומיהם] אסורות לכו"ע מדאורייתא, **וע"ע** הגהת הפלאה ק"צ סעי' א'.

ב- עי' נוב"ק ת' נ"ה דפי' דוסד"ר ס"ל דכיון דהאשה עומדת בחזקת טהרה עדיפא האי חזקה אחזקה דאורח בזמנו בא, [ויעיי"ש דהוסיף דה"מ לאחר יום וסתה לחוש לשעבר אבל להבא ליכא חזקת טהרה ואסורה לכו"ע מדאורייתא וכדאמרי' שמא ימות חיישנן שמא מת לא חיישנן, **ועי'** בית מאיר בצלעות הבית סי' י"ג משה"ק על דבריו והובא בנוב"י שם ת' נ"ו, **וע"ע** בהגהות הגר"פ, ובשער"י ש"ב פ"ח, וספר המאיר לעולם דהוסיפו להקשות דודאי חזקת אורח בזמנה עדיפא משום דהוי חזקה המבררת, **ועוד** הקשה בשער"י דא"כ אשה שאין לה וסת תהא אסורה עולמית כיון דלהבא אין לה חזקת טהרה.

ג- עי' שער"י ש"ב פ"ח וחזו"א שם סק"ז דמ"ד וסד"ר ל"ל חזקה דאורח בזמנו בא כיון דהימים חלוקים במאכל ובמשתה ובשינוי האויר אשר כל אלה עלולים לשנות את זמני הראיה.

ע"ע חו"ד קפ"ג סוסק"ב דאע"ג דלמ"ד וסד"ר ל"ל להך חזקה, מ"מ היכא שראתה בשעת וסתה אמרי' דמחמת גרמת היום של וסת בא הדם, דחזקת ג"פ בכל מקום מדאורייתא והוי עת נדתה, **וכ"ה** בחי' הגר"ח פ"ד מאיסור"ב.

ד- עי' רש"י בשמעתין ד"ה "וסתות" ולעיל ט א' ד"ה "וסתות" דמבואר דכל הנידון דוסתות הוא בגדר חובת הבדיקה אי הוי מדאורייתא או מדרבנן, ועוד מבואר דאף למ"ד וסד"א אינה טמאה אלא משום הלמ"מ, **ועי'** חזו"א שם סק"י ט-כ' דפי' כונתו דכו"ע ל"ל חזקת אורח בזמנו בא, אלא דלמ"ד וסד"א נאמרה הלכה דאע"ג דאין לחוש לראיה מ"מ איכא חובת בדיקה ומעכב בטהרתה דהאשה וכדין בדיקת זב וזבה, **ובעיקר** מש"פ רש"י דהוא הלמ"מ, **עי'** פתחי נדה טו א', ומהריצ"ח שם, וערוך השולחן סי' קפ"ד, **וע"ע** פרד"ר בפתחי נדה עמ' ז א' דהאריך דיש לפרש בבי' אנפי נידון הוסתות לענין חובת הבדיקה, ולענין עיקר החשש דוסתות וחלוקין כמה סוגיות בזה.

וסתות דאורייתא

נחלקו הראשונים אי למ"ד וסד"א תלינן דראתה בתורת ודאי או לאו, **עי'** רש"י לעיל טו א'-ט א' דל"ה אלא ספק [ונפתחי נדה טו א' פי' כונת רש"י באופ"א], **וכן** משמעות הר"מ והרי"ף דס"ל דריו"ח דאמר מחשב ס"ל וסתות דאורייתא ומ"מ קרי ליה ספק, **אולם** בתוס' לעיל טו א' ותוהרא"ש שם ובדה"ב נקטו דטמאה בתורת ודאי **נע"י** חזו"א סי' פ' סק"ו דהקשה מהא דמבואר בשמעתין דחוששת לראיתה, ולכך פי' כונת התוס' דלא הוי אלא מדרבנן, ויש שפי' דהא דחוששת לראיתה ואינה טמאה בודאי הוא משום דלא הרגישה בשעת וסתה, הלכך בבא מן הדרך דליכא בירור דהרגשה, טמאה בתורת ודאי, **וע"ע** פרד"ר בפתחי נדה עמ' ו' ב' דהאריך בכ"ז.

ע"ע פלוגתת החו"ד קפ"ד סק"י וחזו"א סי' פ' סקט"ו אי למ"ד וסתות דאורייתא תלי' דראתה בהרגשה ולא אדעתה וטמאה אף לבעלה מדאורייתא, או דמחזקי' שראתה שלא בהרגשה ואינה טמאה אלא מדרבנן **נע"ע** סד"ט ק"צ סק"ג]. **עוד** כתב החזו"א סי' ע"ט סק"ד דאף למ"ד וסד"א היכא דיהיבה דעתה בשעת הוסת ולא הרגישה דאינה טמאה מדאורייתא.

חובת הבדיקה למ"ד וסד"ר

גמ' אתמר אשה שיש לה וסת כו', **נחלקו** הראשונים אי בעבר יום הוסת ולא בדקה אסורה עד שתבדוק או לאו, **שיטת** הרמב"ן ורשב"א לעיל טו א' ובתוה"ב ב"ז ש"ג טו ב' והראב"ד בבעה"נ ריש שער הוסתות דאינה טהורה עד שתבדוק **נכ"כ** הריטב"א ורשב"א לעיל ט א'], **ועי'** פרד"ר קפ"ד מקש"ז סק"ב דדקדק לשונות הראשונים שם דליכא דין בדיקה לכתחילה ביום הוסת יותר משאר הימים.

וסתות דאורייתא- דרבנן

שיטת הר"ף והר"מ פ"ד ה"ט דטהורה אף בלא בדיקה כמבואר ברמב"ן שם ובר"ן שבועות, **ועי'** רמב"ן דלפ"ז הא דאמרי בשמעתין תבדק היינו לטהרות, **ובר"ן** שבועות פ"י דהיינו לענין יום הוסת דאף להר"מ צריך בדיקה, **ובחו"ד** קפ"ד סק"י פ"י שיטת הר"מ דאין צריכה בדיקה לאחר יום הוסת כיון דאין כותלי בית הרחם מוקמי דם ולא מהני בדיקתה לברורי [וכן משמעות הר"ן שם], והלכך כתב דבתוך שיעור וסת דמהני לברורי דינו כיום הוסת.

שיטת רש"י, עי' לעיל טו א' ד"ה "וסתות" דמבואר דצריכה בדיקה, **וכן** משמעות דבריו בשמעתין ד"ה "תבדק", **אולם** בד"ה "וסתות" משמע דטהורה בלא בדיקה וכל דין הבדיקה נאמר על יום הוסת לחוד וצ"ב.

שיטת תוס', עי' ב"י קפ"ד דדקדק מדבריהם ד"ה "ור"נ" דצריכה בדיקה, **ועי'** דברי חמודות פ"א אות א' דהא דכתבו התוס' בשמעתין דצריכה בדיקה ביום הוסת לאו כפרש"י דעיקר תקנת וסתות לבדוק ביום הוסת, אלא כונתם דמשעת הוסת ואילך אסורה בלא בדיקה וכשיטות הראשונים לעיל, **ובפרד"ר** שם פ"י כונתם דאע"ג דוסד"ר מ"מ לכתחילה ראוי לחוש למ"ד וסד"א ותבדוק עצמה בשעת הוסת דווקא, **אולם** עי' שו"ת ושב הכהן סי' ל"ד דכתב דמהא דלעיל טו א' ד"ה "אפ"י" לא הקשו משמעתין, דאמרי' תבדק מבואר דס"ל כהר"מ דאין צריכה בדיקה, **וכן** הוסיף לדקדק מהא דלא הקשו לעיל ט א' ד"ה "הא" כהראשונים דאף למ"ד וסד"ר אסורה בלא בדיקה, דמבואר דאין צריכה בדיקה וצ"ב.

ע"ע תוה"ב ב"ז ש"ב ד ב', ורמב"ן בהלכות פ"ה הי"ט דאשה שאין לה וסת קבוע אע"פ שלא בדקה בשעת וסתה טהורה ואינה צריכה בדיקה, וברשב"א הוסיף לפרש דכיון דלא הרגישה הרי היא בחזקת טהרה, **וכ"כ** הטור סי' קפ"ד, **ועי'** סד"ט קפ"ד סקט"ו דהקשה מ"ש מוסת קבוע דלא מהני טעמא דלא הרגישה לחוד בלא בדיקה. **ובפרד"ר** מקש"ז סק"יב כתב לפרש עפ"י מש"כ לפרש [הובא להלן] דכל חובת הבדיקה לאחר יום הוסת אינה מתורת בירור אלא משום קנס, דלפ"ז ה"מ בוסת קבוע דאיכא תקנת בדיקה ביום הוסת מעיקר הדין משא"כ וסת שא"כ דלא מצינו חובת בדיקה ביום הוסת לא קנסוה. **ע"ע** ב"י סוסקפ"ד דמבואר דבוסת שא"כ ליכא דין בדיקה אף ביום הוסת, **אולם** בפרישה סק"יח נקט דאף בוסת שא"כ בעי בדיקה לכתחילה ביום הוסת.

בירור הבדיקה לאחר יום וסתה

נחלקו הפוסקים לשיטות הראשונים דצריכה לבדוק לאחר יום וסתה מהו גדר הבדיקה, **עי'** ט"ז סק"יב דענין הבדיקה לברר דלא ראתה ביום וסתה דלא אמרי' שמא נפל לארץ בזמן הוסת, **ובפרד"ר** שם הקשה דהא אין כותלי בית הרחם מוקמי דם, **וע"ע** לשון הבד"ב ד א' "דאם בדקה בתוך זמן דרגילה בו שנמשך לה נדתה מהני בדיקתה לברר אי טהורה או טמאה בשעת הוסת", ומבואר דגדר הבדיקה לברר ראיתה ביום הוסת, אמנם לפ"ז לא מהני בעברו ימים הרבה, **ועי'** מחה"ש ע"ד השי"ך סק"ג דנקט דלא מהני הבדיקה אלא עד למחרת יום וסתה, **אולם** בפרד"ר שם כתב לדקדק מדברי הרמב"ן בשמעתין ד"ה "הרואה" דכתב דהיכא דלא היתה יכולה לבדוק בשעת הוסת לא הטריחוה לבדוק כלל, דמבואר דאין ענין הבדיקה לברר יום הוסת אלא קנס הוא שקנסו חז"ל דבלא בדקה ביום הוסת תבדוק אח"כ, הלכך ה"מ ביכולה לבדוק, **וצ"ב** ממש"כ הרמב"ן לעיל טו א' להוכיח מהא דצריכה בדיקה לאחר יום הוסת דכי לא בדקה מחזקי' לה בטומאה עד שתבדוק ומשמע דענין הבדיקה לברר טהרתה ויש ליישב, **ובעיקר** דברי הפרד"ר כן משמעות הר"ן שבועות דפ"י בד' הר"מ דאין צריכה לבדוק כיון דבחזקת מסולקת שלא בשעת וסתה, ומבואר דאין הבדיקה מבררת את יום הוסת, **עו"כ** הפרד"ר שם דנפק"מ בין הטעמים בנידון הפרישה סק"יח אי מהני בדיקה לאחר שרחצה או"מ, **וע"ע** חזו"א סי' פ' סק"ב.

ע"ע נידון התפאלי"מ והסד"ט קפ"ד סק"יג אי לאחר הוסת מותרת בחבו"נ, **ועי'** חי' חת"ס על השו"ע קפ"ד סק"יח דביאר ד' האוסרים דאע"ג דבתוך העונה יש מי שמתיר היינו משום דהתם החשש שמא תראה ולכך תלי' דכשתרגיש תפרוש מיד משא"כ לאחר העונה דהחשש שמא ראתה אסרי' מספק, ולכאוי' תלוי בסברת הראשונים הנ"ל אי לאחר יום הוסת מחזקי' לה בחזקת טומאה וצריכה בדיקה מדינא, או לאו.

בדיקה ומצאה טמאה

עי תוס' ד"ה "אלמא" דלכו"ע במצאה טמאה, טמאה למפרע מזמן הוסת, **ועי'** גליון הש"ס דמ"מ פליגי ב' הלשונות אי מקולקלת למנינה או לאו, **אולם** בחזו"א סי' ע"ט נקט דלכו"ע אינה מקולקלת, **ועי'** מהרש"א ע"ד רש"י ד"ה "חוששת", ופתחי נדה דלשיטת רש"י פליגי ב' הלשונות אי טמאה למפרע משעת הוסת או לאו וכקו' גלהש"ס, **וע"ע** רש"י ד"ה "תבדק" וצ"ע.

וסתות דאורייתא- דרבנן

שיטת הר"מ, עי' ר"מ פ"ח מאיסור"ב הי"ג דמבואר דבמצאה טמאה אינה טמאה משעת וסתה אלא לטהרות וכדין טומאת מעלי"ע וכמשי"כ המ"מ שם, **וע"ע** ר"מ פ"ג ממו"מ ה"ה, ובאבי עזרי פ"ח מאיסור"ב הי"ג האריך בביאור שיטת הר"מ דאזיל לשיטתו דלאחר יום הוסת מותרת בלא בדיקה, **וע"ע** חזו"א סי' פ' סק"ג.

ע"ע נוב"ק ת' נ"ה דנקט דאף למ"ד וסד"ר במצאה טמאה למפרע מדאורייתא ועפמשי"כ דטעמא דוסד"ר משום חזקת טהרה הלכך במצאה טמאה דאיתרע חזקת טהרתה אזלי' בתר חזקה אורח דבזמנה בא [ובזה כתב ליישב קו' התוס' לעיל ט' א' ד"ה "הא"ן], אולם עי' בפתחי נדה דבשי' תוס' והראשונים דאינה מקולקלת למנינה מבואר דאינה אלא מדרבנן עיי"ש.

הכרעת השו"ע והפוסקים

עי' שו"ע קפ"ד סעי' ט' דהביא ב' דעות אי קיי"ל כהר"מ והר"ף או כשא"ר ובדעה ראשונה מבואר דהטעם דבעבר יום הוסת מותרת בלא בדיקה משום דלא הרגישה, ולפי"ז אי"ז כד' הר"מ והר"ף לגמרי דלדידהו אף בישנה דליכא בירור דהרגשה מותרת כמשי"כ הר"ן שבועות בדבריהם, אולם יש שפי' דאף לשו"ע טהורה בלא בירור דהרגשה, וכונת השו"ע דבהרגשה תלי' דבא בשעת וסתה, **וע"ע** בי' הגר"א סק"ט דמשמע דדעה הא' הוא שיטת התוס' טו א'.

ע"ע חו"ד סק"י דטעמא דלא הרגישה לחוד לא מהני לברורי שלא ראתה כלל דעדיין איכא למיחש דילמא ראתה בלא הרגשה אלא דכיון דוסתות דרבנן לא חישינן דילמא ראתה בלא הרגשה דהוי תרי דרבנן, ולפי"ז כתב דלענין עקירת הוסת לא סמכי' אהא דלא הרגישה לחוד, אולם בחזו"א סי' פ' סקט"ו-ט"ז נסתפק בזה, **וע"ע** שו"ת בית שלמה יו"ד סי' כ"ז ופרד"ר קפ"ד מקשי"ז סק"ג דכתבו לדחות ראיתו דהחו"ד.

ע"ע חו"ד סק"א ופתחי תשובה סק"ח דהיכא דבדקה עצמה ונאבד העד וכן הטילה מ"ר בשעת וסתה דליכא הוכחה דלא הרגישה טמאה, **ועי'** שו"ת בית שלמה סי' כ"ז דהקשה דלא אמרי' הרגשת עד ומ"ר אלא בספק מגופה דעדיפא למתלי דאתא מגופה ובלא הרגשה, אבל בראתה ודאי מגופה מנלן דטענתה בהרגשה, **וע"ע** חזו"א סי' פ' סק"ז, עוד יל"ד אי דברי החו"ד קאי אף ל"א שבשו"ע דבדיקה מהני רק בצירוף הוכחה דלא הרגישה או לאו ועי' פ"ת שם ואבני"ז יו"ד ת' ר"ל.

ע"ע שו"ע שם סעי' י"א, **ועי'** בי' הגר"א דמבואר דסתם כהי"א ודלא כהר"מ וצ"ב דאף בדעה קמיתא לעיל טהורה דווקא בדלא הרגישה וא"כ בעי לשואלה אי ארגשה, **וע"ע** שו"ע קפ"ט סעי' ד' דסתם כהי"א וצ"ב.

ע"ע חו"ד קפ"ד סק"ט דכתב לחדש דאי יש לה שעה קבועה בעת הוסת אינה צריכה בדיקה אלא באותו שעה, ובאין לה שעה קבועה בעת וסתה צריכה שתהא מוך דחוק כל היום, **אולם** באמרי בינה ת' ו' [נד' בסוף ח"א], ובחזו"א סי' פ' סק"ח-כב חלקו ע"ד עיי"ש, **וע"ע** תוספתא פ"ט מ"א.

בדקה תוך שיעור וסת

גמ' אמר ר' זירא דכ"ע וסתות דאורייתא כו', **עי'** חידוד הלכות דרב ושמואל פליגי בפלוגתת בר פדא ורבי אושעיא לקמן ס' ב' עיי"ש, ובחזו"א סי' פ' סק"א פ' דטעמא דשמואל דלא מהני בדיקה בתוך שיעור וסת משום דאף ביום הוסת ממש אין הבדיקה שבדוקת בסוף היום מבררת שלא ראתה באמצע היום אלא גזה"כ דסגי בהכי והלכך לא מהני אלא בשעת הוסת.

ע"ע שיטת היראים סי' כ"ו הובא בב"ח קפ"ד ובש"ך סק"ג דפי' דהא דפרקי' בבדקה תוך שיעור וסת אזיל אליבא דמ"ד וסתות דרבנן, וכונת הגמ' שהחמירו כעין דאורייתא ולעולם לאחר שיעור וסת לא מהני בדיקה לכו"ע, **ועי'** סד"ט סק"ח מה שהוסיף לבאר שיטתו. **ע"ע** חידוד הלכות דהקשה היכי מהני בדיקה תוך שיעור וסת הא בעי' בדיקת חו"ס, ולעיל יב א' אמרי' דלא שייך בדיקת חו"ס תוך שיעור וסת, **וע"ע** חו"ד ק"צ סק"ג, וחי' רעק"א.

חרדה בעת וסתה

גמ' אמר אביי אף אן נמי תנינא כו', **עי'** רמב"ן דאע"ג דלמ"ד וסד"ר בעי בדיקה, מ"מ כיון שלא היה יכולה לבדוק בשעת הוסת לא הטריחו לבדוק אח"כ. **ועי'** פרד"ר מקשי"ז סק"ב הובא לעיל דמבואר דגדר הבדיקה לאחר הוסת אינו לברר אלא קנס שקנסו חכמים, אולם תמה מדברי הרמב"ן בהלכות פ"ה הכ"ד דפסק דינא דמחבוא דמותרת משום חרדה והא כיון דקיי"ל וסד"ר שרי אף בלא דין חרדה. **ובעיקר** קו' הרמב"ן עי' ריטב"א ורשב"א לעיל ט' א' משי"כ ליישב.

ע"ע פלוגתת הטור קפ"ד ורשב"א בתוה"ב הובא בב"י שם אי מותרת בשעת וסתה לכתחילה, **וע"ע** ב"י ושו"ע שם סעי' ח' ונו"כ.

דס מכה בעת וסתה

גמ' לימא הני תנאי בהא נמי כו', **עי'** תוד"ה "ומר" דדוקא במרגשת שבא דס זה מן המכה, **ועי'** חזו"א סי' פ"א ד"ה "אמנם" דכונתם דאף למ"ד וסד"ר, ס"ל דמדאורייתא א"א שתהא מסולקת דמים לעולם, ולפי"ז כתב לחדש דאף במרגשת אי עברו ג' עונות תהא אסורה דאין תולין יותר במכה, **אולם** עי' ב"י סי' קפ"ז דדקדק בד' הרשב"א [להלן] דמותרת אף באינה מרגשת, **ובש"ך** סקכ"ז פליג עליה, **וע"ע** חכ"צ סי' מ"ו וערול"נ בשמעתין מה שהקשו על דברי הב"י, **ובעיקר** הטעם דתלי' בדס מכה, **ע"ע** רמב"ן מש"פ.

ע"ע תוה"ב ב"ז ש"ד כג דהקשה אמאי תולין במכה אפי' ביום וסתה, ואינה אסורה ככל הנשים משום דינא דזהזרתם, ותי' דכיון שא"א למיקם אמילתא טהורה דאלי"כ אתה אסורה לעולם, **ובשו"ת** אבנ"מ סי' כ"ג וחזו"א סי' פ"א פ"י כונתו דאם נאסור בשעת הוסת לא תוכל לפסוק בטהרה כ"ז שלא תכלה המכה. **ובעיקר** ד' הרשב"א, עי' שו"ת שב יעקב סי' ל"ד דמבואר דליכא איסור פרישה ומותרת אף ביום וסתה, **וכן** מדקדק בדברי הרשב"א במשה"ב בהשגתו ע"ד הרא"ה להלן.

ע"ע משה"ב ב"ז ש"ב ד' ב' דכתב להוכיח דזהזרתם לא הוי מדאורייתא מהא דתולין במכה, ובד' הרא"ה שם דס"ל דהוא איסור מדאורייתא יתכן דלא שרי בשעת וסתה. **ויל"ד** לשי' תוס' ורא"ש לעיל טו א' דמבואר דחובת הבדיקה ודין הפרישה ביום הוסת תרוייהו ילפי' מקרא דזהזרתם אי מוכרח דכי היכי דתולין במכה לאחר יום וסתה ה"ה דתולין אף ביום וסתה, או לאו דוקא לאחר וסתה התירו משום שאינה יכולה לבדוק.

עונה הסמוכה לוסת

עי' שבועות יח ב', ת"ר וזהזרתם, **ונחלקו** הראשונים אי קרא דזהזרתם הוי ילפוטא גמורה אף למ"ד וסד"ר או לאו, **שיטת** הר"ן שם ורשב"א שם ובתוה"ב ד' ב', ומשה"ב שם וראב"ד בבעה"נ שער הפרישה, **והמ"מ** פ"ד מאיסוי"ב הי"ב בד' הרמב"ם דקרא אסמכתא בעלמא ומדאורייתא מותרת בכל ענין, **ולפי"ז** מוכרח דמ"ד וסד"ר ל"ל כלל חזקת אורח בזמנה וכסברת האחרונים לעיל. **שיטת** הרא"ש יבמות שם דהוא מדאורייתא ומשמע דקאי אף למ"ד וסד"ר כמש"כ בשמעתין דקיי"ל וסד"ר, **וכ"כ** הב"י בתחילתו בד' תוס' יבמות שם, **וכ"ה** משמעות רשי"י הוריות ח ב' ד"ה "פרוש", [וע"ע תוהרא"ש שם וצ"ב], **וכ"כ** הרא"ה בבדה"ב ד א', **[ועי' להלן בביאור שיטתו]**.

ובטעמא דהוי איסור דאורייתא אע"ג דחששא דוסתות הוא מדרבנן, **עי'** מאירי בשמעתין דפי' משום דחיבת התשמיש גורם הדם, **ובערך השולחן** סי' קפ"ד פי' דעיקר טעמא דוסד"ר משום דאיכא בירור דהרגשה והלכך ביום הוסת דחיישינן שמא תראה אסורה מדאורייתא **וכן** צ"ל בד' התוס' והרא"ש טו א' דילפי' מקרא דזהזרתם אף לאחר יום הוסת, דצריכה בדיקה ובע"כ דעיקר הטעם משום בירור דהרגשה והלכך בבא מן הדרך דליכא האי בירור ס"ל לתוס' דאסורה מדאורייתא.

ע"ע נוב"ק תי' נ"ה דפי' דבעונה הסמוכה אסורה מדאורייתא דכיון דל"ל חזקה טהרה חיישינן שמא תראה משום דחזקה אורח בזמנו בא, משא"כ אחר יום וסתה דהחשש שמא ראתה אהא אית לה חזקת טהרה ולא חיישינן, **וכ"כ** החת"ס תי' ק"ע בשם מורו הגרנ"א, וע"ע במצוין לעיל.

ע"ע חי' הגר"ח פ"ד מאיסוי"ב דדקדק שיטת הר"מ דאסורה מדאורייתא ופי' הטעם דאע"ג דוסד"ר, מ"מ כיון דאם ראתה תולין הראיה בגרמת הוסת הלכך אסורה מהתורה כל אותה העונה.

ע"ע חזו"א סי' פ' סק"ח דפי' דאע"ג דמ"ד וסד"ר ל"ל חזקה דאורח בזמנו בא מ"מ מידי חששא לא נפקא וצריך אדם להרחיק שלא יבוא לידי איסור ידוע, **וע"ע** תוספת ביאור בספר חו"ש קפ"ד סק"ה.

שיטת הריטב"א שבועות שם דבשעת הוסת וחצי שעה הסמוכה אסורה מדאורייתא, ובעונה הסמוכה מותרת מה"ת, **ובבינת** אדם סי' א' כתב לחדש דכל הראשונים לא נחלקו אלא בעונה הסמוכה אבל בשעת הוסת עצמה לכו"ע אסורה מדאורייתא.

שיטת הרא"ה, עי' בדה"ב ד א' דכו"ע אית להו קרא דזהזרתם והטעם דאסרה התורה משום שמא תראה מחמת תשמיש, אלא דפליגי אי קאי אעונה שקודם הוסת, או אעונה דלאחר הוסת, דלמ"ד וסד"א דתלי' דראתה בודאי הלכך לאחר הוסת לא בעי קרא, ובע"כ דקרא אתי לקודם הוסת, משא"כ למ"ד וסד"ר דאינה אסורה בשעת וסתה אלא מספק, בע"כ דקרא אתא דוקא לאחר הוסת, **ומבואר** דבלא קרא למ"ד וסד"ר, בשעת הוסת אסורה אע"ג דהוי ספק, **וכן** מבואר דלאחר הוסת היתה מותרת בלא קרא,

וסתות דאורייתא- דרבנן

משום דמוקמי אחזקת טהרה, ועוד מדוקדק דלמ"ד וסד"א אף אי בדקה בשעת הוסת ומצאה טהורה אסורה לאחר הוסת אף בלא קרא דאלי"כ מנלן לאוקמי קרא אעונה שקודם הוסת. **ובעיקר** דברי הרא"ה, **עי'** פ"ת סק"ג וחזו"א פ' סק"ד.

ועיקר נידון הראשונים אי סמוך לוסתה אסורה מדאורייתא או לאו, תלוי בביאור סוגית הש"ס שבועות יח א' דאיפלגו אמוראי אי בבא על האשה סמוך לוסתה וקסבר יכולני לבעול חשיב שוגג או אונס, **וברשב"א** משה"ב ד' ב' הקשה דאי איסורא דוהזרתם דאורייתא אמאי חשיב שוגג ובע"כ דאסמכתא בעלמא, **ובבעה"מ** שם כתב להוכיח דהוא אסמכתא מהא דלחד מ"ד הוי אונס, **אולם** במלחמות פ"י דאף אי הוי דאורייתא מ"מ חשיב אונס כיון דקסבר יכולני לבעול, **ולכאנ'** פליגי בגדר איסורא דוהזרתם אי הוי ענין הרחקה שלא ישל בביאת נדה או דהוי איסור ביאת נדה ממש, **וע"ע** ח"י ר' מאיר שמחה שם.

ובד' הראשונים דאסורה מדרבנן לחוד הא דחייב קרבן משום ביאת שוגג, **עי'** ש"ש ש"א פ"ג דכיון דאסור מדרבנן חשיב שוגג, **ובחי' הגר"ח** שם פ"י לפ"ד.

יוצא לדרך

נחלקו הראשונים בביאור דינא דהיוצא לדרך דחייב לפקוד את אשתו כמבואר יבמות סב ב', אי קאי אתשמיש ובע"כ דאיסור פרישה הוא מדרבנן, או דחייב בדברי ריצוי לחוד, **עי'** ראשונים יבמות שם, וטושו"ע קפ"ד סעי' י' ונו"כ שם, **[ובעמק** שאלה שאילתא פ"ד סק"ד הקשה בשיטת רש"י, דפ"י ביבמות שם דפקידה דיוצא לדרך היינו תשמיש, ובהוריות ח ב' מבואר דס"ל דאיסור פרישה הוא מדאורייתא].

חיבו"נ בעונת הוסת

עי' פלוגת התוה"ב ב"ז ש"ב ד' ב' והתרוה"ד סי' ר"ז, אי אסורים אף בחבו"נ, **ובט"ז** קפ"ד סק"ג כ' לדמות להל' אבילות סי' שמ"ב, **ועי'** חוו"ד, סד"ט, ושו"ע הגר"ז מש"כ לדחות, **וע"ע** מסקנת הב"ח וש"ך סק"ח ד"ה "מחמיר".

וסת הגוף

ס"ג א', מתני' כל אשה כו' ובגמ' תנינא כו', **וע"ע** גמ' יא א' אמר רב הונא כו', ומבואר דמשכח"ל כמה אופני ראייה הבאים מחמת הגוף, **חדא** מחמת מיחושים המבוארים במתני' סג א'. **ב-** ע"י אכילה כמבואר סג ב'. **ג-** ע"י קפיצות כמבואר לעיל יא א', ומצינו כמה חילוקי דינים ביניהם ויבואר להלן.

גדר וסת הגוף

עי' רשב"א בשמעתין ובתוה"ב ב"ז ש"ג יג ב' דכתב לפרש הטעם דקובעת וסת הגוף אף שבא שלא בימים ידועים, דלא דמי לוסת הבא מחמת אונס דאינה קובעת כיון דהמעשה הוא הגורם לוסת שיבא משא"כ וסת הגוף הוסיף הוא שגורם למקרים שיבאו. **ומבואר** דחלוק וסת הגוף מוסתות דעלמא דבעלמא הוסיף הוא הגורם לדם שיבוא משא"כ וסת הגוף אין הוסיף אלא ראייה על ביאת האורח, **ובעיקר** דברי הרשב"א צ"ב אמאי בקבעה וסת הגוף דינה כאשה שיש לה וסת קבוע דאינה חוששת לראיות אחרות וכסתימת הפוסקים [וע"ע להלן], הא כיון דאין המיחושים גורמים לראיה אלא אדרבה הראיה גורמת המיחוש עדיין איכא למיחש שמא תפקח ותראה ביום החודש או הפלגה דדילמא הוא הגורם לביאת האורח, **וע"ע** פרי דעה בפתיחה שער השמיני מה שהוסיף להקשות ע"ד הרשב"א ויבואר להלן, **ויש** שפי' דאע"ג דבוסת הגוף אין הדם בא מחמת המיחושים, מ"מ תלי' דאיכא דבר הגורם לראיה והוא הגורם אף למיחושים והלכך לא חיישינן דילמא איכא גורם אחר, ודינה כאשה שיש לה וסת קבוע, **וע"ע** בדה"ב ומשה"ב הובא להלן.

שיטת הרמב"ם, **עי' ר"מ פ"ח מאיסורי' הל' א-ב**, דאף וסת הגוף אינו נקבע אלא במורכב לימים, **וע"י** מ"מ וב"י ריש סי' קפ"ט, וסד"ט סקכ"ה, ופתחי נדה דנחלקו אי לד' הר"מ משכח"ל וסת הימים בלא גוף או לאו, **וע"ע** נאו"י סי' כ"ה שהאריך בד' הר"מ.

ובעיקר האי דינא דוסת הגוף צריך לברר אי צורת הקביעות דאינה רואה בלא מיחושים, אבל יתכן מיחוש בלא ראייה, או דאין לה מיחושים בלא ראייה, אע"ג דיתכן ראייה בלא מיחוש, **ולכא' תלוי** אי הנידון לענין דיה שעתה דאהא בעי' שתהא מוחזקת שאינה רואה בלא הוסת, ולפ"ז צריך שכל ראיותיה יהיו ע"י מיחושים, אולם אי דנין לענין שאר דיני הוסת [כפרישה וכדו'] סגי בהא דכל מיחושיה ע"י ראייה אבל יתכן דתראה בלא מיחושים, **וכ"מ** בשו"ע קפ"ט סעי' כ"ו דאינה עוקרת הוסת אלא במפקחת ואינה רואה עיי"ש, **אולם** צ"ב דכיון דעיקר דינא דוסת הגוף נאמר במתני' לענין דיה שעתה מנלן לחדש אף לענין שאר דיני הוסתות דהא חלוקין ביסודם ובצורת קביעותם, ויש ליישב.

דיה שעתה

עי' נאו"י סי' כ"ו דהאריך דנחלקו הראשונים בטעם הדין דאשה שיי"ל וסת דדיה שעתה אי משום חזקה אורח בזמנה בא, או משום דמסולקת דמים כד' נשים, אולם תמה מוסת הגוף דדיה שעתה אע"ג דאינה בחזקת מסולקת דהא עלולה לראות כל יום, עיי"ש תירוצו, **ועיי"ש** עוד סק"י דכתב לדון בפיהקה אתמול ולא ראתה, וראתה היום ע"י פיהוק אי אמרי' בכה"ג דיה שעתה או לאו. **ע"ע** שם דהקשה אמאי בשופעת דם טמא מתוך דם טהור דייה שעתה, הא כשם שאנו חוששין על הדם הטמא שמא קדם מאתמול לבית החיצון, ה"נ יש לחוש על הטהור.

שופעת דם טמא מתוך דם טהור

עי' סד"ט סקכ"ה דה"ה בשופעת ליחה טהורה, **וע"ע** משנ"א פ"ט מ"ח דאינה קובעת בשופעת אלא בראתה מיד לאחר השפיעה, אבל לאחר"ז א"ק, [ובזה יצא לדון אף לשאר וסתות הגוף], וצ"ע מ"ש מקפיצה ופיהוק דקובעת לאחר"ז. **עו"כ** המש"א שם דהנ"מ שופעת טמא מתוך טהור, אבל לא טהור מתוך טמא דלא אשכחנא וסת הגוף אלא בקודם המיחושים לוסת, **[אולם ע"י ש"ך סקס"א דמ' דשייך וסת הגוף אף לאחר הראיה]**. **וע"ע** סד"ט שם בטעם השמטת הפוסקים דין זה.

וסת שע"י אכילה

סג ב', אלא אמר אביי לאתוויי אכלה שום כו', **נחלקו** הראשונים אי קובעת וסת ע"י אכילת שום לחוד, או דוקא במורכב אף לימים וכדין וסת הקפיצות, **עי' תוד"ה "אכלה"** דדינו כדין וסת הגוף דקובעת אף באכילה לחוד, **וכ"כ** בהשגות הרז"ה שער הוסתות סק"י, ועיי"ש דפי' הטעם באופ"א, **אולם** ברשב"א מבואר דהוי כדין וסת הקפיצות כיון שאכילה גורמת ביאת הדם.

וסת הגוף

ע"ע ב"י ורמ"א סעי כ"ג דבאכלה שום וראתה, בצל וראתה, פלפלים וראתה, קבעה וסת לראות ע"י דברים חמים, **ועי'** רעק"א דה"מ בכה"ג, אבל באכלה ג"פ שום קבעה רק לשום וכשור המועד, **וע"ע** חו"ד סק"ט דאם אכלה שאר דברים חמים ג"פ ולא ראתה אע"פ דנעקר הוסת לשאר דברים חמים, מ"מ אינו נעקר משום בצל ופלפל וכשור המועד.

וסת גוף הפשוט

עי' רשב"א ורא"ש בשמעתין ושו"ע סעי י"ט דבראתה ג"פ ע"י פיהוק שלא בימים מסוימים קבעה וסת הגוף לחוד שכל זמן שתפק חוששת ואסורה, **ועי'** משמעות החכמ"א כלל ק"ב דין ל"ב דבקבעה וסת הגוף אינה צריכה לחוש לשאר וסתות אולם יש שחולקים בזה דחוששת אף לשאר הוסתות.

ולענין עונה בינונית, **עי'** חו"ד קפ"ט סק"ב ובחי' סק"ב, דאם הראיה בתחילת הוסת או שנמשך הראיה אחר הפיהוק חוששת לעונה בינונית, **וע"ע** שו"ע הגר"ז סי' קפ"ד סקמ"ה, **וע"ע** להלן.

עוד כתבו הרשב"א ורא"ש שם והראב"ד בבעה"נ שער הוסתות דבוסת הפשוט אינה חוששת אלא לשעת הפיהוק, ובתוה"ב הוסיף דברגילה לראות מתחילת הפיהוק חוששת לכל הוסת, ואם רגילה בסוף הפיהוק אינה חוששת אלא לסופה, **ועי'** חו"ד סק"ל אמאי ברגילה לראות בתחילה חוששת אף לסוף הוסת.

עוד כתבו שם דאם נמשך ראיתה אחר הוסת חוששת מתחילת הוסת עד סוף העונה, **אולם** בהשגות הרז"ה נקט דאינה חוששת אלא לתוך הוסת, **ועי'** חו"ד סק"א דדקדק לשון התוה"ב דאינה חוששת אלא מסוף הוסת, ועיי"ש מש"פ בטעם השו"ע דחוששת מתחילת הוסת.

ע"ע ראב"ד שם דהקשה אמאי חוששת לכל העונה הא קי"ל דבתר תחילת הראיה אזלי [והעונה שלאחר הוסת הגוף חשיב כעונה אחרת] עיי"ש תירוצו, **וע"ע** ב"י וב"ח ושו"ך סק"ב וב"י הגר"א סק"ח.

וסת המורכב לימים

עי' רשב"א שם ורא"ש בשמעתין דבקבעה וסת הגוף לעיתים ידועים הרי זה וסת המורכב ואינה חוששת אלא לשניהם יחד, **ונחלקו** הפוסקים אי מ"מ חוששת אף לאחד מהם כדן וסת שאינו קבוע, או לאו, **עי'** ב"י ד"ה "יומ"ש בפיהוק" והובא בט"ז סק"ו דחוששת, **[ועי' פרד"ר מקש"ז סק"ו דמבואר דעת הב"י דמספקי אי בוסת המורכב קבעה לראות דווקא בהרכבה או שמא כל אחד ואחד וסת בפ"ע רק דהכי איתרמי שבאו ביחד]**, **אולם** בט"ז שם ובשו"ך סק"ו כתבו בד' הרמ"א סעי י"ט דאינה חוששת כלל, **ובחו"ד** סק"ו נקט דלכו"ע חוששת בבא העת ולא בא המיחוש, והרמ"א לא פליג אלא בבא המיחוש ולא בא העת, ועיי"ש דהכריח כן מדברי השו"ע סעי כ"ה דכתב דאסורה כל העונה כדן וסת הימים, **[ובד' הש"ך, עי' שו"ע הגר"ז סי"ק פ"ט דפי' דהא דבסעי' כ"ה אסורה כל העונה הוא משום חששא דשמא תפק וטראה אבל לעולם כ"ז שלא פיהקה אינה צריכה בדיקה כלל ול"ח לושא"ק]**.

ע"ע רשב"א ורא"ש שם דבפיהקה ב"פ בר"ח וראתה, ובפעם הג' ראתה ע"י פיהוק שלא ביום החודש איגלאי מילתא דהפיהוק הוא הגורם, וכן להיפך בראתה ביום החודש שלא ע"י פיהוק, **ויל"ד** אי לאחר שקבעה וסת הגוף לחוד חזרה וראתה ביום החודש שלא היה ע"י פיהוק קובעת אף וסת היום או לאו, **אמנם** קצ"ע דא"כ אף לבתר דקבעה וסת הגוף לחוד עדיין נחוש אף ליום החודש שמא תראה בו ותקבע וסת הימים ויש ליישב.

ע"ע חו"ד סק"ג דנסתפק בקבעה וסת הרכבה ובפעם הד' ראתה ביום החודש בלא מיחוש אי אמרי' איגלאי מילתא למפרע דקבעה וסת לימים לחוד או לאו, ותלה בפלוגתת הב"י ורמ"א הנ"ל.

עוד כתב הרשב"א בתוה"ב שם, דאם פיהקה ב"פ בר"ח ובפעם הג' פיהקה בכ"ט ולא ראתה ולמחר בר"ח ראתה קבעה וסת לפיהוק בר"ח כדן וסת הקפיצות כמבואר לעיל יא א', **וכ"פ** השו"ע סעי' כ', **ובבדה"ב** שם הק' דהא כיון דאין הפיהוק גורם

וסת הגוף

הוסת אלא הוסת גורם לפיהוק שיבוא א"א לגרום הפיהוק יום אחד קודם, וע"י משה"ב משי"ב ליישב, וע"ע פרי דעה פתיחה שער השמיני, ומבוארים הדברים היטב לפמשי"כ לעיל דאף בוסת הפיהוק איכא גורם המסובב ביאת האורח והרגשת המיחושים.

עונת הוסת

ע"י רשב"א דיש הפרש בין וסת המורכב לפשוט, דבפשוט אינה חושששת לעולם עד שתפקק, וכן אינה חששת אלא לשעת הפיהוק משא"כ וסת המורכב חוששת לכל עונת הוסת מתחילת העונה עד סופה, אולם ע"י בבעה"נ לראב"ד שער הוסתות הובא בב"י סוף סי' קפ"ד דבכל ענין אינה חוששת אלא לאותו שעה לחוד, וע"ע הגהות הרז"ה שם דס"ל כהרשב"א, ונד' הראב"ד הקשו האחרונים דסתר משנתו ממשי"כ הרא"ש משמו דבקבעה לזמן ידוע אסורה בכל העונה, ונאמרו בזה כמה ישובים, ע"י ט"ז סקל"ט דאינה אוסר ביום העונה אלא לאחר שהגיע וסת הגוף אבל קודם לכן מותרת ובה פ"י כונת השו"ע שם, ע"ע נקוה"כ ע"ד הט"ז שם דלעולם ס"ל דחוששת לכל העונה ומשי"כ דאינה חוששת איירי בלא ראתה ג"פ ביום החודש ע"ש, וע"ע חו"ד סקל"ד משכ"ל.

ובעיקר הטעם דחוששת לכל העונה, ע"י לשון הרז"ה שם, ובשו"ע הגר"ז הוסיף לפרש דכיון דהוסת קבוע ביום ידוע והיום גורם הראיה חיישינן שמא יארע הוסת ותראה מיד ע"י תשמיש, ולעולם בעבר היום ולא ארע לה הוסת אינה צריכה בדיקה, אולם משמעות הש"ך בנקוה"כ שם דעיקר החשש שמא קבעה וסת הימים לחוד, ומה"ט כתב שם בסו"ד דבלא קבעה ג"פ אינה צריכה לחוש לכל עונה, וע"ע ח"י הר"ן ובי' הגר"א קפ"ט סק"ל דמבואר דהא דאסורה כל העונה הוא אליבא דר"י לחוד אבל לר"ס דאית ליה שעות אינה אסורה אלא לשעתה, ומבואר דגדר האיסור משום דהיום גורם דאי משום שמא תקדים ותפקק הא האי חששא שייך אף לר"י.

ע"ע חו"ד שם דמסיק דאפי' אי רגילה לראות בסוף הוסת אסורה כל העונה משום דאתי קביעותיה דיומא ועקרה ליה לקביעותיה דשעה.

ע"ע רא"ש ורשב"א שם דבפיהוק וראתה ולאחר הפלגת ל' יום חזרה וראתה ע"י פיהוק חוששת לוסת המורכב להפלגה, וע"י חו"ד סקכ"ד דמבואר דבקבעה וסת הפלגה המורכב אפי' הפסיקה בראיה בינתיים לא נתבטלה ההפלגה, וכמבואר לעיל קפ"ז סעי' י"א, וכ"כ בלח"ש סק"מ ודקדק כן מלשון הרא"ש, ומבואר דגדר וסת המורכב להפלגה, דקובעת וסת הפלגה לפהק מ' לל', ולא תקובעת לראות מ' לל' והלכך מונין ההפלגה מיום הפיהוק ולא מיום הראיה, אולם בשו"ע הגר"ז קפ"ז סקנ"א נקט דראיה דבניתם מפסקת ההפלגה.

ויל"ד אי בהפלגה בעי' דראיה הראשונה נמי תהא ע"י פיהוק או לאו, ולכאז' תלוי בגדר הנ"ל.

וסת הגוף שאינו קבוע

ע"י רשב"א ורא"ש שם דבתחילת קביעות הוסת חוששת אף לפיהוק לחוד וליום החודש, ונחלקו הפוסקים אי כונתם דחוששים ליום החודש אף משום וסת הימים לחוד, או דאין חוששים אלא משום מורכב ולעולם ליום החודש לחוד לא חיישינן, [ונפק"מ לענין אי צריכה בדיקה לכתחילה ביום הוסת אף בלא פיהוק], ע"י ש"ך סקמ"ח דמבואר דחוששים אף ליום החודש לחוד ופי' הטעם כיון שמתחילה ראתה שלא ע"י אונס, ובמחאה"ש פ"י כונתו דכיון דאין הפיהוק גורם הדם אלא הדם גורם הפיהוק הלכך חיישינן שמא יום החודש הוא שגורם הדם, אולם בסד"ט סקכ"ב פ"י כונת הרא"ש דלעולם אינה חוששת ליום החודש גרידא והטעם דאסורה ביום החודש דחיישינן שמא תפקק, ועיי"ש עוד דבדעת הטור ושו"ע מבואר דחוששת אף ליום החודש לחוד כד' הש"ך. עוד כתב שם דלדעת הש"ך אכלה שום דינה כפיהוק דחוששת ליום גרידא, וצ"ב דהא דמי טפי לקפיצה דאכילה גורמת הראיה.

ע"ע שו"ע הגר"ז קפ"ט סקצ"א דחלוק וסת הגוף מוסת הקפיצות דוסת הגוף אינו גורם הראיה הלכך אינה קובעת וסת הגוף המורכב לימים אלא בראתה ג"פ רצופים, אבל בעבר יום החודש ולא ראתה ולא פיהוק נעקר הוסת ושוב אינה צריכה לחוש ליום החודש כלל, אולם עיי"ש דה"מ בחזרה ופיהוק בתוך ימי החודש ולא ראתה ומשמע דבלא"ה אם תפקק ביום החודש הבא עדיין צריכה לחוש לוסת הפיהוק לחוד, [וכ"ה להדיא בבעה"נ סי' ג' הל' י"ז ועיי"ש דכתב כן אף בוסת הקפיצות], אולם בחו"ד קפ"ט

וסת הגוף

סקל"ד מוכח דקובעת וסת המורכב אף בראיות שאינם רצופות, ומשמעות דבריו שם דאיירי בפיחה בתוך ימי החודש ולא ראתה הלכך אינה חוששת לוסת הגוף לחוד.

ע"ע פלוגת הש"ך קפ"ז סקל"ה וחוו"ד שם סקכ"ב באשה שראתה מחמת תשמיש ולאחר חצי שנה חזרה וראתה דחוששת לוסת המורכב לימים ולהפלגה אי נעקר בעבר היום ולא שימשה ולא ראתה, ותלוי בנידון הנ"ל, וכמש"כ בשו"ע הגר"ז קפ"ז סק"מ, וע"ע פרי דעה שם שפ"ל סקל"ד ואכ"מ.

ע"ע טושו"ע סעי' כ"א דבעבר זמן הוסת שאינו קבוע אסורה לשמש עד שתבדוק, ובנו"כ הקשו מהא דקיי"ל סעי' ד' דבעבר יום הוסת מותרת, וע"י פרישה סקס"ה ט"ז סקל"ח וקפ"ד סק"ח ונקוה"כ שם, וע"ע סד"ט סקכ"ז דהוסיף לפרש דעיקר הטעם דבעבר הוסת מותרת כיון דלא הרגישה הלכך בפיחוק גרע טפי דהיינו הרגשה דידה.

עקירת הוסת

ע"י רשב"א שם דוסת הגוף אינו נעקר אלא בפיחה ג"פ ולא ראתה, וכן וסת המורכב אינו נעקר עד שתפק ג"פ באותם הימים ולא תראה, וע"י סד"ט סקל"א וחוו"ד ח"י סקמ"ב דהא דאינו נעקר כשהגיע היום ולא פיהקה היינו לענין דאם תפק צריכה לחוש שמא תראה אבל נעקר לענין דא"צ לפרוש כל אותו היום כ"ז שלא פיהקה.

ע"ע פרי דעה פתיחה שער השמיני דהקשה אמאי אינו נעקר בהגיע יום החודש ולא ראתה ולא פיהקה, הא כיון שהזמן גורם הראיה והראיה גורמת לפיהוק א"כ כשהגיע הזמן ולא ראתה איכא חזקה שזמן זה שוב אינו גורם הראיה. ולמש"כ לעיל בשי' הרשב"א דבוסת הגוף איכא דבר הגורם לראיה ולמיחושים ולעולם אין הראיה בגרמת החודש לחוד א"ש.

וסת הגוף בנשים מסולקות

ע"י מי נדה בקו"א סי' קפ"ט סעי' ל"ד דאע"ג דמעוברת ומניקה אין חוששין לוסתות מ"מ חוששים לוסת הגוף דכי היכי דהוחזקה לראות כשתפקה כן הוחזקה שלא תפקה רק כשתראה דם הלכך אי מתחלת לפהק נולד לנו ריעותא

ע"ע ב"ח סוף סי' קפ"ט דאף ל' הראשונים דמעוברת ומניקה אינם חוששים אף לאחר שעברו ימי עיבורן ומניקותם אלא בראו פעם אחת מ"מ לוסת הגוף חוששין היכא דהופיע המיחוש כיון שהוא סימן להתעוררות הדם ברחם.

עונה בינונית

ע"י תוה"ב ב"ז ש"ד טו א' דאע"ג דבוסת קבוע אינה חוששת לעונ"ב מ"מ בוסת הקפיצות חוששת, וע"י ב"י סוף סי' קפ"ד דה"ה דחוששת לעונ"ב בוסת הגוף, ובש"ך קפ"ד סקל"ב האריך דה"מ בוסת הגוף לחוד אבל בוסת המורכב אינה חוששת לעונ"ב, וכדין וסת החודש, וע"ע חו"ד שם סקט"ו. ויל"ד אי בוסת הגוף דחוששת לעונ"ב היינו משום שמא תפק ותראה, או דחוששת שמא תראה כרוב הנשים ואף בלא פיהוק ונפק"מ אי בלא פיהקה מותרת בלא בדיקה, וע"י חו"ד חידושים קפ"ט סק"ב דמשמע דהחשש שמא תפק ומה"ט כתב לחלק בין אם הוסת בתחילת ראיתה או שנמשך גם אחר ראיתה דאסורה, לבין אם הוסת מובלע בסוף הפיהוק דמותרת בעונ"ב עיי"ש, וע"ע שו"ע הגר"ז קפ"ד סקמ"ה.

מנין הראיות לרבי ולרשב"ג

גמ', אמר רב הונא וכו', נחלקו הראשונים אי הא דאמר' לימים אחת קאי אליבא דרבי או אליבא דתנא שלישי ולרבי בכל ענין לא סגי באחת, ע"י רמב"ן רשב"א בתוה"ב ב"ז ש"ג ח ב' ובדה"ב שם, וראב"ד שער הוסתות ורז"ה שם.

ע"ע רש"י דהקשה בהא דמבואר דלאכילה בג' מ"ש מוסתות הגוף, עוד יל"ד לשיטת התוס' דאיירי בוסת אכילה לחוד אי בוסת המורכב לימים ואכילה בעי נמי ג' או סגי בתרי כוסת הימים, ויש שכתבו לפשוט מדברי התוס' לעיל יא א' ד"ה "קפצה" דמבואר דבוסתות המורכב לקפיצות סגי לרבי בתרי, [וע"י חידוד הלכות שם].

וסת הקפיצות

קביעות וסת הקפיצות לחוד

יא א', אמר רב הונא קפצה וראתה כו', נחלקו הראשונים אי הא דקבעה לה וסת היינו וסת הקפיצות לחוד, או דווקא וסת המורכב לימים ולקפיצות, אבל קפיצות לחוד לא קבעה, ע"י רש"י ד"ה "אלימא" וד"ה "אלא" וד"ה "קמ"ל", ותוס', רמב"ן בשמעתין ובהלכות פ"ו הי"ג, רשב"א בשמעתין ובתורה"ב ב"ז ש"ג יג א', ובדה"ב שם, ח"י הר"ן, ובעה"נ שער הוסתות, והגהות הר"ה שם אות י"ט, רמב"ם פ"ח מאיסור"ב ה"ה, ומ"מ שם, טוש"ע קפ"ט סעי' י"ז, ב"י וב"ח ונו"כ שם.

עוד נחלקו הראשונים בשיטת רש"י דקובעת וסת הקפיצות לחוד, אי קאי אף למסקנא, וכן אי איירי רב הונא [לס"ד] בראתה בימים מסוימים ומ"מ אינה קובעת אלא לקפיצות, או דאיירי דווקא בימים שאינם מסוימים, ע"י ראשונים הנ"ל, וע"ע רש"י, והגהות הרד"ל, חידוד הלכות, פתחי נדה, ואבן האזל פ"ו מנזקי ממון ה"ה.

ע"ע הגהות מיימוני פ"ח מאיסור"ב ונפסק ברמ"א סעי' י"ז דאע"ג דאינה קובעת וסת הקפיצות לחוד מ"מ בראתה ג"פ חוששת לוסת שאינו קבוע, וע"י בערוה"ש קפ"ט דין מ"ז דהקשה בטעם הדבר דהא עיקר החשש דושא"ק בעלמא הוא משום שמא תקבע וסת אבל בקפיצות דלעולם לא יהא וסת קבוע מאי שייך לחוש לושא"ק.

ע"ע ר"ן סו א' ד"ה "לכ"י" בתי הב' דמשמע דוסת הקפיצות לא חיישינן אפי' בג"פ, אולם בסד"ט קפ"ז סק"ג ד"ה "ומה" כתב לחלק דכל דבריו דוקא בראתה מחמת הטבילה דאם נחוש תהא אסורה לעולם עיי"ש.

הטעם דאין קובעת וסת הקפיצות

בטעם הראשונים דאינה קובעת וסת הקפיצות לחוד, ע"י לבוש קפ"ט משום דכתיב כי יזוב דמה כו' ולא משום אונס, אולם בלחור"ש סק"ז כתב דהוא תמוה, ופי' הטעם דכיון דראתה מחמת אונס הוי ראית מקרה, והמקרה אינו קבוע.

ויל"ד אי הא דלא קובעת וסת ע"י אונס משום דכיון דהוי ראית מקרה תלינן דאין הראיה מחמת האונס, או דילמא דודאי הראיה בגרמת הקפיצה, אלא דמ"מ אינה קובעת דאין המקרים מצטרפים, ולכא"ו תלוי בנידון הראשונים [הובא במרומי שדה בשמעתין, וע"ע תוספתא פ"א ה"ב] אי בראית אונס אמרי' דיה שעתה משום דתולין דהראיה מחמת האונס או לאו.

ע"ע רשב"א ט ב' ד"ה "זקנה" דכי היכי דע"י אונס לא קבעה וסת, ה"ה דראיה ראשונה באונס אין מצטרף לראיה שלא באונס לקביעות וסת הפלגה.

וסת המורכב לקפיצות

מבואר בשמעתין דבהחזקה לקפיצות בימים מסוימים אינה חוששת לימים ולקפיצות לחוד אלא לוסת המורכב, אולם ע"י ר"מ שם דהשמיט להאי דינא, ובאבן האזל שם כתב דס"ל דאף לוסת המורכב אינה חוששת.

ע"ע פלתי קפ"ט סק"ג דכתב להסתפק אי כי היכי דקפיצות וימים מצטרפים, ה"ה דמצטרפים קפיצות עם וסת הגוף, או לאו, וכתב להוכיח מהא דטבילה ותשמיש מצטרפים לקביעות וסת כמבואר קפ"ז סעי' י' ואע"ג דבתרוייהו חשיבי מחמת אונס, אולם מסיק דיש לחלק, ולכא"ו ר"ל דשא"ה דתרוייהו גורמים הראיה, משא"כ וסת הגוף דאינו גורם אלא הוי ראיה והוכחה לחוד, וע"ע חו"ד קפ"ד סק"ד דהכריח מהא דטבילה ותשמיש מצטרפים, דתשמיש ל"ח כקפיצות אלא כאכילת שום דאלי"כ אין מסתבר דתרי קפיצות מצטרפים, ועדיין יל"ד בפיהוק וקפיצות דיתכן דה"מ אכילת שום דגורם הראיה וכדלעיל.

ע"ע ש"ך סק"ג דבקבעה וסת המורכב חוששת לכל העונה, ובחור"ד סקכ"ה ופרי דעה שם פי' כונתו דחוששת לכל העונה משעה שקפצה אבל קודם לכן אינה חוששת ולא דמי לפיהוק דחוששת מתחילת העונה כיון דחיישינן שתפק ותראה, וע"ע בהגהות לבושי שרד [נד' בסוף השו"ע] דכתב לדקדק מד' הרמב"ן בהלכות דאינה חוששת אלא לשעת הוסת.

קפצה בשבת וראתה למחר

גמ' אמר רב אשי כו' לישנא אחרינא כו', נחלקו הראשונים בקפצה ב"פ באחד בשבת ובפעם הג' קפצה בשבת ולא חזאי וראתה למחר אי נחלקו בזה ב' הלישנות בגמ', או דלכו"ע קובעת וסת המורכב, ע"י רשב"א, רמב"ן, ר"מ ומ"מ שם, ובי' הגר"א קפ"ט סקכ"ו, וע"ע שו"ע סעי' י"ז דפסק כהר"מ דבכה"ג אינה קובעת אלא לימים, ובדרישה סק"י הקשה מ"ש מפיהוק דקובעת וסת המורכב, וע"ע ט"ז סקל"ב. ויל"ד אי הכרעת השו"ע דוקא במורכב אבל בקפיצות לחוד קובעת למחר או לאו, ובדברי החו"ד סק"ג מבואר דבקפיצות לחוד קובעת למחר עיי"ש.

וסת הקפצות

ע"ע חווי"ד סקכ"ג דבקפצה ב' או ג' פעמים בשבת וראתה באחד בשבת לכו"ע אינה קובעת וסת אלא לימים לחוד, [ואי קפצה וראתה למחר בימים שאינם מסוימים קבעה וסת הקפצות לראות ביום שלמחרת], **אולם** ע"י מי נדה בקו"א [וכ"ה בשו"ת חת"ס סי' קפ"ג] דצייד דבכה"ג אף להר"מ ושו"ע קבעה וסת המורכב עיי"ש.

ע"ע חווי"ד שם בתחילת דבריו דנסתפק בקבעה וסת המורכב, ובפעם הד' ראתה בלא קפיצה אי אמרי' איגלאי מילתא למפרע דהיום גורם או לאו, **וע"ע** במצוין לעיל בוסתות הגוף.

וסת שאינו קבוע

ע"י בעה"נ שער הוסתות ס"ג הכ"ח דבקפצה וראתה פ"א בר"ח חוששת בר"ח הבא מקפיצתה ואילך, ומשמע דאינה חוששת ליום החודש לחוד **וכ"כ** הש"ך סקמ"ח, **אולם** בתפלי"מ פליג דחוששת אף ליום החודש לחוד כיון דלא שכיח שתראה מחמת הקפיצות וכדקיי"ל דבקפצה בשבת וראתה ביום א' קובעת וסת הימים לחוד, **ולכא"ו** נחלקו אי הטעם שאינה קובעת וסת הקפיצות לחוד משום דאין תולין הראיה בקפיצה, או משום דאין מצרפים המקרים לקבוע וסת וכדלעיל.

ובעיקר דברי הש"ך מבואר בדבריו ב' טעמים אמאי חיישינן לוסת המורכב שאינו קבוע, **וע"י** פרי דעה שפ"ל סקמ"ח דנפק"מ בעבר יום החודש ולא קפצה ולא ראתה אי עדיין חוששת לוסת שאי"ק או לאו.

עוד מבואר בש"ך שם דאין קובעת וסת המורכב להפלגה אלא מראיה שראתה ע"י קפיצה, אבל אין מונין ההפלגה מראיה שראתה שלא ע"י קפיצה וכמש"כ בשו"ע הגר"ז קפ"ז סקל"ט ובקו"א שם סק"ב

ע"ע סד"ט סקכ"א דנסתפק לד' הטור דקובעת וסת הקפיצות לחוד, אי חוששת אף לוסת שאינו קבוע, ובסו"ד כתב לתלות בב' הטעמים המבוארים בש"ך שם, **וע"ע** פרי דעה בפתיחה שער ח' דנקט דאינה חוששת, ולא דמי לפיהוק עיי"ש.

ע"ע בעה"נ ס"ג הכ"ז דאינה קובעת וסת המורכב לקפיצות אלא בקפצה וראתה ג"פ רצופין, אבל אי לא קפצה ולא ראתה נעקר הוסת, **אולם** בפרישה הובא בשו"ע הגר"ז סקע"ה, ובחווי"ד קפ"ט סקל"ד מבואר דלא בעי רצופין, **וע"ע** שו"ע הגר"ז סקצ"א דכ"ד הפרישה דווקא בוסת הקפיצות אבל בוסת הפיהוק שהוא וסת הגוף ממיחושיו הבאים לו מזמן לזמן, לכו"ע אי הגיע הזמן ולא בא המיחוש הרי זה עקירה.

וסת לימים ושעות

ימים ושעות לענין טהרות

סג ב', מתני' היתה למודה כו' **נחלקו** הראשונים והפוסקים אי פלוגתת ר"י וריו"ס קאי אף לענין טהרות לטמאותם מתחילת העונה, ורישא דמתני' דכל הטהרות דעשתה בתוך הוסת טהרות קאי אוסת הגוף לחוד, או דילמא לכו"ע אמרי' דיה שעתה, והא דאמרי' בגמ' דקמ"ל מתני' אף לטהרות הוא לענין דין פרישה מטהרות, **עי'** חו"ד קפ"ד סק"ט דנקט דדעת הרמב"ם דאמרי' דיה שעתה, ולא נחלקו אלא לענין איסור פרישה, **וכ"כ** הרש"ש בשמעתין והכו"פ קפ"ד סק"י, **אולם** חלוקים בטעמם דבחו"ד מבואר דטעמא דאסורה כל העונה משום חובת פרישה ומה"ט כתב דה"ה דאיכא דין פרישה מטהרות ובכו"פ וברש"ש [באופן הא'] פי' דאסורה לבעלה משום דחיישנן שמא תראה מחמת תשמיש ולפי"ז ליכא חובת פרישה מטהרות כלל, וצ"ע ממשמעות הגמ' דנחלקו אף לענין טהרות, **[ועי'** משנה אחרונה דנקט דלמסקנת הגמ' קמ"ל דלטהרות ליכא חובת פרישה כלל], **ובבית** מאיר קפ"ט סעי' י"ט הקשה דאף אי הטעם משום שמא תראה מחמת תשמיש מ"מ בל"ל שעה קבועה דאסורה מעיקר הדין מתחילת העונה ואף ריו"ס מודה בזה, אמאי לא תטמא הטהרות מתחילת העונה. **אולם** עי' רשב"א לעיל דכתב להוכיח מרישא דמתני' דבוסת הגוף מודה ר"י דאינה אסורה אלא לשעתה, ומבואר דנקט דאף לענין טהרות אסרי' כל העונה דאל"כ לא מוכח מידי דהתם איירי לענין טהרות, **וכן** משמעות השגת הרז"ה אות ו', [ובמעדני יו"ט אות ר' משמיע דפי' לדי' הרשב"א רישא דמתני' לענין פרישה], **וע"ע** בעה"נ דכתב כדינא דהרשב"א, אולם הוכיח דבריו מסיפא דמתני', ובמשנה אחרונה משנה ט' פי' דס"ל דלענין טהרות לכו"ע דיה שעתה הלכך ליכא להוכיח מרישא דמתני' כנ"ל.

ע"ע חזו"א סי' פ' סק"י"ח דנקט דאף דדנין כל העונה כשעת וסתה, מ"מ לענין טהרות לא גזרי' מעלי"ע עיי"ש בכמה אופנים.

דעת רבי יוסי

מתני' ריו"ס אומר אף ימים ושעות וסתות כו', **עי'** מאירי דמבואר דריו"ס נמי מודה דהימים לחוד גורמים קביעות וסת ולכך היכא דאין לה שעה קבועה קובעת וסת לימים לחוד ואסורה מתחילת העונה, **אמנם** החזו"א סי' פ"ה סק"ע נקט דס"ל לריו"ס דמדרך הוסת לקבוע שעה וכל שלא קבעה את השעה לא קבעה וסת כלל. [ובסקס"ה צידד כסברת המאירי אמנם מבואר בתו"ד דמ"מ אין האשה חוששת לימים לחוד] **ועיי"ש** עוד בסק"ע ובסקע"ב דנסתפק אי עיקר הקביעות הוא מחמת הפלגת הימים והראיה ביום החודש, אלא דבטבע הראיות הטבעיות הסדורות שיקבעו שעתן, או דקביעותה ע"י העברת שעה שישית כ' פעמים, ונפק"מ אי בראיה הראשונה של ההפלגה בעי' נמי שעה קבועה.

ע"ע חזו"א פי"ו סק"ב דנסתפק אי לריו"ס אינה חוששת לעונה אלא בהחזקה ג"פ אבל בפעם אחת חוששת לכל העונה או לאו.

עוד נחלקו האחרונים בטעמא דריו"ס דאוסר כל השעה, ולא סגי בזמן הראיה לחוד, **עי'** מאירי דפי' דאין מדקדקים בקביעות וסת לחלקים שבה אלא כל השעה אסורה, ובחזו"א סי' פ' סקע"ד הוסיף לפרש דהשעות היינו שעות יומיים, דענין השעות הוא מכונת התורה ולא הסכמ מדנין, **אולם** עי' אור שמח ריש פ"א מעדות דענין השעות אינן לא מקרא ולא הלמ"מ ועי"פ דין תורה אין השעה אלא שעה המוחשת והוא חצות היום], **וברש"ש** פי' דאיירי דפעמים ראתה ברגע זה ופעמים ברגע אחר הלכך חוששת לכל השעה אבל אי ראתה ברגע אחד חוששת רק לרגע זה.

ע"ע משמעות בעה"נ ס"א דין ה' דאין כונת ר"י דאסורה בכל השעה אלא דאסורה כל זמן שראתה והוא הנקרא שעת הוסת.

דעת רבי יהודה

מתני' רבי יהודה אומר כל היום שלה, **נחלקו** הפוסקים אי מודה ר"י דעיקר הוסת הוא שעת הראיה אלא דמ"מ אסורה כל העונה מקרא דוהזרתם, או דל"ל כלל קביעותא דשעה, **עי'** חו"ד קפ"ד סק"ט דנקט דעיקר הקביעות הוא בשעת הוסת [וכמבואר דלענין טהרות אמרי' ד"ש וכדלעיל], ולכך כתב לחדש דחיוב הבדיקה הוא דווקא בשעת הוסת, **אולם** בחזו"א סי' פ' סק"י"ח פליג דל"ל קביעותא דשעה כלל [וכדמבואר דאם ראתה לאחר השעה כל שהוא באותו עונה לא אמרי' דשינוי וסת הוא, ועיי"ש אמאי לא בעי' בדיקה כל העונה], וכדבריו מבואר בלשון הראב"ד ס"א דין י' דפי' דלר"י אתי קביעותא דיומא ועקר לקביעותא דשעה.

וכן מוכרח משי' הראב"ד להלן דבוסת שא"ק קובעת וסת לשעות אף לר"י, ואי טעמא דאסורה כל העונה בוס"ק הוא משום דין והזרתם אבל עיקר

וסת לימים ושעות

הוסת הוא השעה, מ"ש וס"ק משא"ק, וכ"מ בשי' הרשב"א במשה"ב לעיל דס"ל דמטמאה טהרות מתחילת העונה ובע"כ דהוא לאו משום דינא דוהזרתם לחוד. וע"ע משנה אחרונה פ"ב מ"ד.

עוד נחלקו הראשונים אי באין לה וסת קבוע אולם רגילה לראות בשעה קבועה מודה רבי יהודה דקבעה וסת לשעות או לאו, **עי'** ראב"ד בבעה"נ ס"א הל"י והובא בשו"ע קפ"ט סעי' ג' דבכה"ג מודה ר"י דקבעה וסת לשעה ולא פליג אלא ביש לה וסת דאמרי' אתי קביעותא דיומא ועקר לקביעותא דשעה, וכתב להוכיח כן מההיא איתתא לקמן סו א', **[ועיי"ש עוד דה"ה דנעקר בפ"א אפי' בלא בדקה]**, **אולם** בהשגת הרז"ה שם נחלק שלא מצינו קביעות שעות בלא ימים, **ויל"ד** אי כונתו דווקא לר"י, או דאף לריו"ס לא מצינו קביעות שעות לחוד, **וכן** כתב החזו"א סוף סי' פ"ו.

ובעיקר שיטת הראב"ד נחלקו הפוסקים בכונתו, **עי'** סד"ט קפ"ט סק"א וחכ"א כלל קי"ב דין י"ז דכונת הראב"ד לחומרא דברגילה לראות בשעה קבועה קובעת וסת לשעות ואסורה כל הימים באותה שעה עד שתעקור וסתה ע"י שיעבור השעה ולא תראה, **ועיי"ש** דכן הוא משמעות הרז"ה בקו' ע"ד הראב"ד, **ומצינו** בדבריו כמה עיונים, **א-** **עי'** בסד"ט שם בסו"ד דהקשה אמאי כתב הראב"ד פ"ד דין ב' דסגי בעקירה פעם אחת הא בעי' ג"פ כדן עקירת וסת קבוע. **ב-** **עי'** הגהות הפלאה דהקשה דהא כיון דעברו ימים שלא ראתה כלל היכי מצי לקבוע וסת כה"ג ומ"ש מוסת החודש דמבואר בסעי' ט' דאינה קובעת אלא בראתה ג' ראשי חדשים בזאח"ז. **ג-** **צ"ב** מאי הקשה הרז"ה דא"כ תהא אסורה כל ימיה, הא כיון דעבר יום אחד ולא ראתה נעקר וסתה. **אולם** עי' חו"ד קפ"ט סק"א דכונת הראב"ד דאשה שאין לה וסת דחוששת לוסת שאינה קבועה אי רגילה לראות בשעה קבועה אינה חוששת ביום הוסת אלא לאותו שעה, ומבואר לכאן הגדר דאע"ג דאינה קובעת דשעה זו גורם הראיה דהא מותרת בשאר הימים והטעם כיון דעברו ימים דלא ראתה בשעה זו, מ"מ קובעת דלכשיבוא גורם הראיה לא תראה אלא בשעה זו בשעה זו, **אולם** בעיקר דבריו יש מקשים דהא כיון דעיקר חששא דושא"ק משום דילמא תקבע וסת, א"כ צריכה להיות אסורה כל העונה כדן אשה שיש לה וסת קבוע.

ע"ע הגהות הפלאה דפי' כונת הראב"ד דמייירי שהאשה קבעה וסת לראות להפלט מספר ידוע של שעות דבכה"ג אינה חוששת אלא לשעת העונה לחוד עיי"ש.

ספק זמן העונה

עי' ראב"ד ס"א דין ד' והובא ברא"ש בשמעתין דבספק אי ראתה קודם הנץ או לאחר הנץ, איכא מ"ד דאסורה לחומרא כל הלילה והיום, ואיכא מ"ד דהוי ספק דרבנן לקולא ולא חיישינן אלא לעונת היום שהוא ודאי זמן ראיתה, **ועי'** ט"ז סק"ז שפי' כונתו דכיון דביום עכ"פ טמאה תלינן תחילת הקלקלה ביום, ובפרי דעה טורי כסף סק"ז הוסיף דהוי כעין דינא דתולין הקלקלה במקולקל, **וע"ע** ש"ך סק"ג וחוו"ד סק"ו, **וע"ע** סד"ט סק"ז, וגליון מהרש"א שפי' באופ"א, **ולסברת** ה"ט"ז דטעם הקולא משום דתולין הקלקלה אבל בלא"ה אסורה אף בלילה, **יל"ד** באשה ששכחה יום וסתה דלא שייך סברת תולין את הקלקלה דתהא אסורה כל ימיה [מג"ס], **ועי'** חוו"ד קפ"ד סוסק"ד דנקט דמותרת אף בכה"ג משום ספק דרבנן.

שיטת הרז"ה, **עי'** שם דפליג דאינה חוששת לא ביום ולא בלילה כיון דאין קביעות וסת מספק, **וכן** משום דהוי ספיקא דרבנן, ובהגהות אמרי ברוך על החוו"ד קפ"ד סק"ו כתב דמבואר מדבריו דבספק וסת יש להקל אף מלבד הטעם דספק דרבנן לקולא ומשום דאף בוסת ודאי אין הפרישה רק מספק. **ע"ע** פלוגת החוו"ד קפ"ד סק"ה וסד"ט שם סק"ג-ו, אי זמן העונה מעלוה"ש עד צאה"כ או מנה"ח עד שקיה"ח, **וע"ע** פתיחה לפר"ד שער ז', וע"ע לחו"ש סק"ה.

ראתה קודם הנץ ונמשך לאחר הנץ

עי' ראב"ד ס"א דין ה' [והובא ברא"ש] דהביא פלוגת ראשונים אי אסורה בלילה וביום, או דאזלי' בתר תחילת הוסת ואינה אסורה אלא בלילה ולאחר הנץ כל שעת וסתה, **ובב"י** קפ"ד דקדק דאיכא שיטה ג' דס"ל דאינה אסורה אלא בלילה לחוד, [נפי' טעמם דאי אסורה כל שעת הוסת צריכה ליאסר אף בכל אותו העונה דר"י ל"ל שעות, ומבואר דר"י דפליג ס"ל דקביעותיה דיומא עקרה לקביעותא דשעה וכדלעיל, **וע"ע** קפ"ד סעי' ה' דהכריע כהסוברים דאסורה בלילה וכל שעת הוסת].

וסת לימים ושעות

ע"ע ראב"ד שם דין כ' דהביא ג' שיטות בנמשך ראיתה שנים או שלשה ימים אי חוששת לכל היום והכריע כהסוברים דצריכה לפרוש כל ימי משך הוסת, ובב"ח שם פ"י דאזיל לשיטתו בדין הנ"ל, אולם הקשה בד' השו"ע דפסק בסעי' ו' דאין צריכה לפרוש אלא עונה ראשונה של הוסת עיי"ש, **וע"ע** דרישה אות ה' ושי"ך סקט"ז וט"ז סק"ט.

ע"ע ראב"ד שם דין ז' דאע"ג דאזלי בתר תחילת הראיה מ"מ בוסת הגוף היכא דנמשך ראיתה לאחר הוסת חוששת לכל העונה עיי"ש הטעם, **וע"ע** ב"י וב"ח קפ"ט סקס"ב, **ובי** הגר"א סקל"ח.

עונת האו"ז

גמ' מאי לאו עונה אחריתי וכו', **עי'** או"ז סי' שני"ח דפורש אדם מאשתו סמוך לוסתה כ"ד שעות ואם רגילה לראות ביום פורש ממנה כל אותו היום והלילה שלפניו וכן להיפך, **ובב"י** קפ"ד הקשה משמעתין, **ועי'** ב"ח שם, ובשי"ך סק"ז פ"י דכ"ד האו"ז באשה שאין לה שעה קבועה לראיתה דכיון דוסתה כל היום הלכך אסורה עונה שלפניו כדן עונה הסמוכה, **ועי'** רעק"א שם משה"ק, **וע"ע** חו"ד סק"ג, וסד"ט סוסק"ג, **וע"ע** שי"ך סק"ד ט"ו דסתר משנתו, וכבר תמה כן הרעק"א אות ה', **ועי'** חו"ד סק"ו, **ובעיקר** פ"י דהב"ח והשי"ך, אי"ש לשי' החו"ד לעיל דר"י מודה דעיקר הוסת הוא בשעת הוסת ממש דלפ"י שי"ך לחלק בין יש לה שעה קבועה לאין לה שעה קבועה, אבל אי יליף ר"י מקרא דוהזרתם דליכא כלל קביעותא דשעה צ"ב מאי גריעותא דאין לה שעה קבועה. **עוד** יל"ד לדי' השי"ך באין לה וס"ק אי חשיב נמי דלא ראתה בשעה קבועה וחוששת לאו"ז או לאו, **ועי'** מחה"ש סק"ד.

עונת האביאסף

עי' הגהות מיימוני פ"ד מאיסו"ב אות ט' דהביא שיטת האביאסף דשיעור עונה הוי י"ב שעות ולכך ביומי ניסן ותשרי הוי יום ולילה וביומי תמוז וטבת הוי חצי יום וחצי לילה, **וכן** כתב הר"ח שבועות יח ב', **ועי'** סד"ט סק"ג דהכריח כן משמעתין, **וע"ע** דרישה סק"ב וט"ז סק"ב, ונקוה"כ שם באופן חישוב הי"ב שעות. **ולד'** השי"ך והדרישה דחישוב הי"ב שעות לפי שעות שוות שבין הנך לשקיעה בימים שוים, צ"ע דלכא"י כ"ז הוא לענין דין פרישה בעונה הסמוכה, אבל קביעות הוסת לעולם תלוי בגורמי יום ולילה, וא"כ בראתה בימים הקצרים בתחילת היום איך יתכן דלכשיבואו ימי הקיץ הארוכים תהא מותרת בתחילת היום, הלא הוא זמן הראוי לראית וסתה [מג"ס], **וע"ע** לחו"ש קפ"ד סק"ה ד"ה "ואולי".

קביעות עונה

עי' רמב"ן פ"ה הי"ג וראב"ד סי' ג' הי"ל וטושו"ע סעי' י"ג דאין אשה קובעת וסת אלא בעונה אחת או ביום או בלילה, **ועי'** חזו"א סי' פ"ה סקס"ה דנסתפק אי עיקר הקביעות ע"י הימים אלא דאינה חוששת אלא לעונתה או דעיקר קביעות הוסת ע"י דקבעה את עונתה, ונפק"מ בקבעה יומה ולא עונתה אי יש לה וסת קבוע לימים או לאו.

ע"ע פלוגתת הנובי"ת סי' פ"ג והגר"ד טעביל אי בוסת הפלגה מונין ההפלגות למנין העונות או לפי מנין הימים, דהגר"ד נקט דמדמבואר דבוסת החודש מתחלק הימים לפי העונות ואינה קובעת אלא בעונה שוה ה"ה וסת הפלגה אינה מונה אלא להפלגת העונות, ולפ"י נמצא דאף בראתה בעונות חלוקות כל שכיונה הפלגת העונות קבעה וסת, וכן אי ראתה בעונות שוות אולם אין מנין ההפלגה אלא לימים ולא לעונות דלא קבעה וסת, **אולם** בנובי"ק האריך להוכיח מדברי הראב"ד הנ"ל דאע"ג דקביעות הוסת אינה נקבע אלא באותו עונה, מ"מ חשבון מנין ההפלגה מונין לפי הימים, וכן הוסיף להוכיח מדברי הרא"ה דוסת החודש מונין מיום המולד עיי"ש, **ועי'** פתחי תשובה קפ"ט סק"ח, ובחזו"א שם באריכות דהוסיפו לבאר הגדר בזה.

וסת הדילוג

סג ב', מתני' היתה למודה כו', ובגמ' איתמר ראתה יום חמשה עשר כו', וע"ע ב"ק לו ב', נחלקו הראשונים אי פלוגת ר"ש איירי בוסת החודש, או בוסת הפלגה, וכן נחלקו בדין וסת החודש השוה, ובמנין הראיות לקביעת וסת הפלגה השוה וכדלהלן.

שיטת התוס' והראשונים בוסת החודש

עי' תוס' ובעה"נ סי' ג' ה"ב ורשב"א בשמעתין ובתוה"ב ב"ז ש"ג ט א', דרו"ש איירי ברגילה לראות בימי החודש בדילוג דקובעת וסתה לראות בדילוג יום אחד מהראיה הקודמת.

ויל"ד אי ענין הדילוג תלוי בראיה הקודמת דיום ראיתה הקודם גורם שבחודש הבא תראה למחרתו, או דאין תלוי ראיה אחת בחברתה אלא גדרו כוסת החודש השוה דכי היכי דיום החודש השוה גורם ראיתו ה"ה שיום החודש גורם לראות בדילוג לפי סדר מנין ימי החודש, **ונפק"מ** בלא ראתה חודש אחד אחר שקבעה וסת הדילוג אי חוששת בחודש הבא ליום החודש לפי סדר הדילוג, **ועי' חו"ד קפ"ט סק"ה** דדקדק מלשון הראב"ד דחוששת לדילוגה מיום שהיתה עלולה לראות בחודש הקודם, **וכ"כ** הב"ח אות ט' ודקדק כן מלשון רש"י בשמעתין, **וכן** יל"ד נפק"מ בראתה ט"ו ט"ז י"ז י"ח ודילגה לכ"ז אי חוששת בחודש הבא ליי"ט, או לכ"ח, **ועי' ספר אמרי אברהם סי' ז' דהאריך בכ"ז, ובפוסקים** הוסיפו עוד לדון בוסת הפלגה בדילוג ועבר חודש אחד ולא ראתה אי דינו כוסת החודש ומונין הדילוג מיום שהיתה צריכה לראות או דוסת הפלגה שאני ולעולם מונין מראיה אחרונה.

וביסוד פלוגת ר"ש, עי' ברמב"ן דפי' דרב סבר דכיון דלימי החודש קובעת ומתחילה לדילוג כיונה הלכך מונין אף את הראשונה ושמואל פליג דכיון שדילגה צריכה ג' דילוגין, ולכא' פלוגתם אי ענין קביעות וסת, דע"י ג"פ איכא הוכחה דרואה מחמת הוסת, או דע"י ג"פ הורגלה לראות בסדר הזה, וכבר נסתפק בזה בקוה"ע הוספות לדף ס"ה.

ובבעה"נ סי' ג' הכ"ב פי' פלוגתם דרב מדמה ליה לקביעות ימי החודש הסדור, ושמואל מדמה לקביעות הפלגה דכיון דדילוג האחרון עוקר את הראשון הלכך לא דמי לקביעות ימי החודש הסדור.

ומבואר דלכו"ע לא בעי שלוש הוכחות להחזיק הוסת דהא בגי' ראיות ליכא הוכחה לדילוג, אלא סגי בסדר של גי' ראיות להחזיק הראיות שאינם מיקרים, וסברת שמואל דכיון דכל ראיה סותרת חברתה הלכך אין תכונתם שוה אלא בסדר של שלשה דילוגין.

ובעיקר סברת הראב"ד יל"ד בקובעת וסת הדילוג למפרע דמבוי' בראב"ד שם ה"ו והובא בש"ך סק"ט דדינה כוסת הדילוג להבא אי שמואל מודה דסגי בגי' כיון דלי' לסברא הנ"ל דראיה הגי' עקרתה לראשונה או לאו.

עוד נידונים בשי' התוס' והראשונים

בעיקר האי וסת הדילוג, יל"ד כשיגיע הוסת לסוף החודש אי אמרי' דעדיין עומדת בסדר ראיתה לדלג יום אחד ותראה בחודש הבא ליום א' בחודש או דיום א' לא חשיב דילוג של יום ל', ושוב אינה חוששת לדילוג כלל, **ועי' הגהות הפלאה סעי' ה', ופרי דעה פתיחה לשער השמיני דנסתפק בזה.**

-ע"ע ש"ך סק"ט דכי היכי דקובעת וסת הדילוג להבא, ה"ה דקובעת למפרע, **וכ"ה** להדיא בבעה"נ שם, **אולם** בכו"פ סק"ו נחלק דבמקרבת ראיתה אין אפשר לומר לבסוף שתראה היום ומחר יהיה לה עוד וסת, וא"כ אשה זו כל ימיה בחזקת רואה ודבר זה מנוגד לטבע, ולכא' כ"ד הוא דווקא בוסת הפלגה אבל בוסת החודש דלעולם תראה בהפלגת חודש אינו מנוגד לטבע.

והגר"מ אטיק שליט"א שאל לחזו"א בראתה ו' ד' ב' אי עדיין חוששת לדילוג למפרע ונמצא וסתה בכ"ט לחודש או לאו, **והורה** דבטל וסתה.

-ע"ע פלוגת הרשב"א ורא"ה ב"ז ש"ג ט ב' אי וסת הדילוג נקבע אף בדילוג ב' ימים ויותר, או דווקא בדילוג יום אחד, ועי' שו"ע סעי' ה'.

-ע"ע כס"מ פ"ח מאיסו"ב ה"ז דדקדק ד' הר"מ שם דאף לאחר שקבעה וסת הדילוג חוששת ליום החודש השוה כדין וסת שא"ק.

שיטת הר"ח

עי' תוס' ורשב"א בשם ר"ח דאיירי בראתה ג' או ד' חדשים בדילוג וחזרה וראתה באותם דילוגים עצמם ג"פ דקובעת וסת לחזור ולראות בימים אלו לפי סדר הדילוג.

ועי' אמר"א סי' ג' דנסתפק אי הא דלא פי' כהראשונים משום דלי' קביעות וסת כה"ג לראות לעולם בדילוג יום אחד מראיה הקודמת, או דאע"ג דשייך דילוג כה"ג מ"מ לא שייך שתקבע וסת קבוע אלא בחזרה וראתה באותם דילוגים עצמם והטעם דס"ל דענין וסת הדילוג דקבעה סדר ראיותיה לדלג על היום שהיתה צריכה לראות ורואה רק למחרתו, והלכך הכא דרואה לעולם בדילוג יום אחד לא נקבע אימתי היום שהיתה צריכה לראות דכל

וסת הדילוג

חודש ראתה ביום אחר ולא שייך שתקבע אלא בשילשה ימי דילוגה ג"פ באותם הימים, ונפק"מ אי אף להר"ח צריכה לחוש כשאר הראשונים מדין וסת שאינו קבוע, ובהפלאה סעי' ה' פי' לפי"ד דס"ל להר"ח דכיון דכשיגיע יום ל' יתבטל וסתה הלכך אינה חוששת לוסת כה"ג.

וביסוד פלוגתת רוי"ש נחלקו הראשונים אי לשיטת ר"ח פליגי דוקא בג' פעמים הראשונים דלשמואל אין ראייה הראשונה מצטרפת ולרב מצטרף אבל כשחוזרת לראות באותם דילוגים לכו"ע ראייה ראשונה מצטרפת או דפליגי אף בזה, **דבתוס'** מבואר דפליגי דווקא בג"פ הראשונים, **אולם** בכו"פ סק"א דקדק לשון הרשב"א דפליגי בכל הראיות ולשמואל אינה קובעת אלא ביי"ב ראיות.

ע"ע רשב"א ב"ק לז' ב' דהביא פי' הר"ח ומשמעות דבריו שם דפלוגתת רוי"ש אי צריכה לחזור ולראות באותם דילוגים עצמם ג"פ או לאו ולכו"ע סגי בג' ראיות, **ובכו"פ** סק"א תמה על דבריו משמעתין, **וע"ע** פי' הר"ח ב"ק שם.

ובשי' הר"ח דפי' דבחזרה ושילשה ראיתה קבעה וסת הדילוג ולא פי' דקבעה וסת הסירוג כשי' הראב"ד להלן יל"ד אי ל"ל וסת הסירוג כלל, או דלא פליגי אלא בגונא דראתה כל חודש אבל היכא דחודש ראתה וחודש לא ראתה מודה דקבעה וסת הסירוג, **ויש** להמתיק עפ"ד הש"ך סקכ"ו דפי' ענין וסת הסירוג משום שמסרגת מדרך הנשים לראות אחת לל' יום.

שיטת הרמב"ן

עי' רמב"ן דשמעתין איירי בקביעות וסת הפלגה ומיירי בחדשים מלאים דכל ראיותיה הן להפלט ל"ב יום, ופלוגתת רוי"ש אי קובעת וסתה בג"פ או בד', ואע"ג דלכו"ע בוסת הפלגה השוה קובעת בג"פ מ"מ בראתה בדילוג של ימים ס"ל לשמואל דאינה קובעת אלא בד', דבדילוג הראשון אין ניכר הפלגתו כיון שהוא מסדר ימי החודש ודילמא תקבע לימי החודש, **ועי'** פרד"ר בפתיחה לקפ"ט [עמ' יד] דמבואר דאע"ג דל"ל להרמב"ן קביעת ימי החודש מ"מ ס"ל דחישין שמא המולד גורם וכמשמעות לשונו לעיל, **וע"ע** הגהות הגר"א אות ז'.

וסת החודש השוה

עי' תוס' ובעה"נ ורשב"א שם דמדנחלקו רוי"ש בוסת החודש בדילוג, מבואר דבוסת החודש השוה לכו"ע קובעת בג' פעמים, **אולם** ברמב"ן הנ"ל הקשה דא"א דיהיה עניני הוסת נתלים בקידוש החודש שאין השופר שתוקעים בו גומר ולא קידוש שלנו שמקדשים גורם, ולכך פליגי דאין יום החודש גורם הראיה, **[ועי'** כו"פ סוסק"ז דצייד דכל פלוגתת הרמב"ן דוקא בב' חודשים חסרים או מלאים אבל בחודש חסר וחודש מלא לא נחלק עיי"ש הטעם]

ובעיקר קו', **עי'** במשה"ב ב"ז ש"ג ט' א' דכתב ליישב דקידוש החודש שע"י ב"ד גורם ענין הוסת שכל מה שהב"ד למטה עושה ב"ד של מעלה מסכימים עמהם, **אולם** בבדה"ב פי' דמולד הלבנה הוא הגורם ולעולם מונין ימי החודש מזמן המולד, **[ועי'** ברמב"ן דנמי הזכיר המולד, ובהגהות הגר"א אות ז' פי' דכל פלוגתת הרמב"ן בוסת הדילוג אבל בוסת החודש השוה מודה דהמולד גורם]. **ובעיקר** גרמת יום החודש, **עי'** אמר"א סי' ב' דנסתפק אי הגדר דיום החודש הוא הגורם לראיתה, או דהעברת ט"ו ימים מזמן המולד או מזמן קידוש ב"ד הוא הגורם ובסיבתו תלויה הראיה, ולכא' נפק"מ בקבעה ליום ל' אי חוששת בחודש חסר לא' או לאו, **ועי'** ב"ח סי' קפ"ט ד"ה "לשון הרמב"ן" וד"ה "כיצד" כמה חילוקי דנים בזה.

וסת הפלגה בדילוג

עי' תוס' בשמעתין ותוהרא"ש ורשב"א וראב"ד שם דפלוגתת רוי"ש בוסת החודש בלבד, אבל בוסת הפלגה אין קובעת בדילוג שע"י ג' ראיות, **[ועי'** ברא"ש דהוכיח כן מהא דמדמי' בב"ק בעיא דשור המועד לשמעתין, ובמעדי"ט נתקשה בכונתו, **וע"ע** לחו"ש סק"ד וכו"פ סק"ה], **ונחלקו** האחרונים במנין הראיות דבעי לוסת הפלגה בדילוג, **עי'** ש"ך סק"ח, ובי' הגר"א סק"ז דתלוי בפלוגת רוי"ש דלרב סגי בד' ולשמואל בעי' ה' כיון דאין הפלגה הראשונה מן המנין **[וע"ע** ש"ך סקל"ז], **אולם** ברש"ש ובחזו"א סי' פ"ו סק"א כתבו לדקדק לשון התוס' בשמעתין דמבואר דאף לרב בעי' ה', וכן מפורש בתורא"ש ד"ה "תיובתא דרב" **[ועי'** חזו"א שם הטעם לחלק בין חודש להפלגה], **ובלחזו"ש** האריך דאף לשמואל סגי בד' עיי"ש הטעם.

ע"ע תוס' ט' ב' ד"ה "פיחתה", **ונחלקו** האחרונים אי מוכח מדבריהם דלכו"ע בעי' ה' ראיות או לאו, **עי'** חו"ד סק"ו, סד"ט סק"ה, וחזו"א שם, **וע"ע** בד' הרמב"ן בהלכות פ"ה ה"ג וכ"ג, **ועי'** פרישה אות מ"ד וט"ז סקכ"ד דסתר דבריו.

וסת הדילוג

וסת הפלגה השוה

נחלקו הראשונים במנין הראיות דבעי לקביעות וסת הפלגה השוה, ונאמרו בזה כמה שיטות, **עי'** רא"ש בשמעתין ותוס' ב"ק לו ב', ובעה"נ סי' ג' ובתוה"ב דבעי ד' ראיות, **ובד'** התוס' בשמעתין, **עי'** ב"י דנקט דבעי ד' ראיות ולכך אף לרב אין קובעת וסת הדילוג ע"י ג' ראיות, ובחוו"ד סק"ו נסתפק בדבריהם, **וע"ע** לחו"ש קפ"ט סק"י. **אולם** עי' בבדה"ב שם וברמב"ן בשמעתין דסגי בג' ראיות ובדילוג תלוי בפלוגתת רי"ש, **עוד** כ' בבדה"ב שם דלרבי דחזקה בתרי, ה"ה דסגי בב' ראיות דעל ידם איכא הפלגה אחת, ובמשה"ב שם הקשה דא"כ נעקר וס"ק בפ"א, **ועוד** צ"ב דא"כ לא משכח"ל אשה שאי"ל וס"ק דהא לעולם קובעת וסת הפלגה בב' ראיות.

ובעיקר נידון הראשונים, **עי'** בתוס' וברשב"א ובראב"ד דהקשו מסוגית הגמ' ב"ק לו א' דסגי בג' ראיות, וחלוקין בתירוצם, דבתוס' פי' דחלוק סירוגין דשוורים מסירוגין דימים, **וברמב"ן** ורשב"א וחי' הר"ן משמע דהחילוק בין סירוגין דשוורים לסירוגין דאשה, וכונתם דשאני שוורים דלא בעי אלא להחזיקו נגחן הלכך בג"פ סגי, משא"כ באשה דהיא בחזקת רואה אלא דבעי להחזיק סדר ראיותיה לא סגי אלא בד', **ובראב"ד** כתב לחלק בין הפלגה לסירוגין, **וע"ע** רש"י ורשב"א ב"ק לו ב' דכתבו דלשמואל כונת הברייטא דנעשה מועד בנגיחה הרביעית, **ויבאר** להלן בוסת הסירוג.

ע"ע ראשונים דכתבו להוכיח דבעי ד' ממתני' דהיתה למודה, ובבדה"ב כתב לדחות ראיתם, **ועי'** לחו"ש דפי' דבריו.

וסת הסירוג והשבוע

וסת הסירוג

נחלקו הראשונים באשה שמסרגת ראיותיה לראות ביום החודש אחת לבי חודשים אי חשיב כוסת הדילוג ולשמואל בעי ד' ראיות, וכן אי חשיב וסת הפלגה ולכו"ע לא סגי בגי, או דילמא נידון כוסת החודש השנה דקובעת בגי לכו"ע.

שיטת הראב"ד בבע"נ ס"ג דין כ"ג דוסת הסירוג נידון כוסת הסדור וראיה ראשונה ממנינא וכמבואר בב"ק לו א' לענין נגיחות דראה שור ונגח כו' נעשה מועד לסירוגין בגי פעמים, **ועי'** פלתי סק"ה וחוו"ד סק"ג דלד' הראב"ד ה"ה בסרוגין דימים דשוורים נעשה מועד ע"י ג"פ, **אולם** בלחוי"ש סק"יט והגר"ז בקו"א קפ"ט סק"ב נקטו דסירוגין דימים בשוורים דמי להפלגה דאמרי' דע"י הימים שנח מנגיחותיו נוגח אח"כ, והלכך אף להראב"ד בעי' ד' משא"כ סירוגין דאשה ושוורים דאין ההפסק שבניהם סיבת הראיה סגי בגי לכו"ע, [נעיקר הסברא מבואר ברמב"ן בשמעתין בסו"ד].

שיטת רש"י, **עי'** רש"י ב"ק לו ב' דסירוגין דשוורים תלוי בפלותות רו"ש, **ויל"ד** אי ה"ה אף בסירוגין דימים בשוורים או דבכה"ג לכו"ע בעי' ד' כהפלגה, ולענין סירוגין באשה לכאוי דמי לסירוגין דנגיחות דשוורים ובעי' ג' לשמואל.

שיטת תוס', **עי'** תוס' ב"ק שם דמבואר דסירוגין דימים בשוורים דמיא להפלגה וסירוגין דשוורים לא דמי וסגי בגי לכו"ע וכ"מ בתוס' בסרוגין, **ועי'** כו"פ סק"ה דפי' החילוק דהפלת השור יום אחד הוא סיבת הנגיחה ביום ב', משא"כ סירוג בשוורים אין הסירוגין סיבת הנגיחה הלכך א"צ להחזיק הסירוג ג"פ.

ובעיקר שיטת התוס' ב"ק, **נחלקו** הכו"פ ולחוי"ש וחוו"ד סוסק"ח אי הטעם דבעי' ג' בסירוגין דימים בשוורים משום דהוי כוסת הפלגה, ולפי"ז סירוגין דאשה דיום החודש גורם סגי בגי, או דילמא עיקר הטעם משום דחשיב כוסת הדילוג ואיירי אליבא דשמואל, ולפי"ז ה"ה בסירוגין דאשה בעי' ד' [ובלחוי"ש הקשה ממשמעות תוס' בשמעתין דאיירי אף אליבא דרב].

ע"ע הפלגה סעי' ח' דכתב דכל דינא דוסת הסירוג הוא בוסת החודש לחוד, אבל בהפלגה אינה קובעת אלא בהפלגה שנה [עיי"ש הכרחו], **ויל"ד** מקו' הרמב"ן ריש סד א' ד"ה "ראתה", אם באנו כו'.

שיטת השו"ע, **עי'** שו"ע סעי' ט' וסעי' י"ב, **ונחלקו** הדרישה והש"ך וט"ז שם אי לשמואל בעי' ד' ראיות או לאו, **ועי'** חוו"ד סק"ח דהקשה דהט"ז סתר דבריו.

ע"ע ש"ך סק"ו דביאר ענין וסת הסירוג דמסרגת לראות מדרך שאר נשים דרואות משלושים לשלושים, **וקצ"ע** דבקבעה לראות ט"ו ט"ז כההיא דסעי' ח' אינה מסרגת מדרך שאר נשים ואמאי קרי ליה הש"ך שם וסת הסירוג, **עוד** צ"ב דבפוסקים [הובא להלן] הכריחו דוסת השבוע איירי ע"י דילוג והא התם אינה מסרגת מדרך שאר נשים דהא רואה לאחר ג' שבועות.

ע"ע שו"ע סעי' ח', **ונחלקו** הפרישה והש"ך סק"כ אי לשמואל בעי' ג' או ד', **ובפרי דעה** פי' פלוגתתם אי האי דינא דבחזרה לראות חלילה קבעה וסת הוא משום וסת הדילוג כשי' הר"ח, או משום וסת הסירוג, [ואזלי לשיטתם אי בוסת הסירוג בעי' ג' או ד' לשמואל].

ומצינו כמה נפק"מ בגדר האי דינא. **א- עי'** ב"ח וט"ז סק"י דה"ה בראתה ב' ראיות ג"פ, קבעה וסת לחזור ולראות בדילוג, **ועי'** פרי דעה שם דה"מ להך גיסא דהוא משום וסת הסירוג אבל לשיטת הפרישה דהוא וסת הדילוג אינה קובעת אלא בגי או ד'.

ב- עי' הפלגה דבחזרה לראות חלילה בהפלגות אינה קובעת אלא להך גיסא דהוא משום וסת הדילוג, אבל משום וסת הסירוג אינה קובעת אלא בחודש.

ג- עי' לחוי"ש סקט"ז דנסתפק לענין עקירה אי בעי עקירת כל הימים, או דסגי בעקירת חודש אחד ולכאוי תלוי בגדר הנ"ל.

וסת הדילוג וסירוג שאינו קבוע

עי' תוס' ד"ה "ואלא" דדקדקו לישנא דברייתא דאין לחוש בדילוג משום חדא זימנא, **ועי'** מהרש"א דהא דהקשו התוס' דיאסר יום י"ח, ה"ה דהוא מצי לאקשווי דיאסר יום י"ז, **אולם** בלחוי"ש סק"יז כתב דליום י"ז פשיטא דלא חיישינן דדילוג פעם אחת לאו שם דילוג עליה, **וכ"כ** הראב"ד בעה"נ ס"י ג' אות י' והוסיף לפרש בתרתי, **וע"ע** ש"ך סק"יז מש"פ בטעמא דמילתא, [ובלחוי"ש סק"יז דקדק אמאי לא כתב הראב"ד להוכיח מלישנא דברייתא כתוס'], **אולם** עי' מ"מ פ"ח מאיסוי"ב ה"ו דדקדק משמעות הר"מ דחוששת לושא"ק, **ובהגהות** מקמ"ח סעי' י"א פי' דהר"מ לשי' דוסת הדילוג שנקבע חוששת ליום הקודם, הלכך ל"ש סברת הראב"ד שלא יהא סופו חמור מתחילתו. **ויל"ד** אי אף בדילוג פ"א או דבפ"א לכו"ע ליכא עליה שם דילוג כמש"כ הלחוי"ש לעיל. **עוד** יל"ד לד' הרמב"ן דשמעתין איירי בוסת ההפלגה אי נקבע בחדא זימנא כדין וסת הפלגה דעלמא או לאו ותלוי בביאור כונת הרמב"ן.

וסת הסירוג והשבוע

עוד כתב הראב"ד שם דה"ה בוסת הסירוג אינה חוששת בחדא זימנא, **ובלח"ש** סק"כ הקשה לפמ"ש"כ הראב"ד הטעם דלא חיישין לוסת הדילוג מפני שסופו מתיר את תחילתו, דהאי טעמא לא שייך גבי סירוג, **ועיי"ש** עוד דהוסיף לדקדק לשון הרמב"ן דוסת הסירוג חוששת אף בחדא זימנא.

שינתה ראיותיה

מבואר בשמעתין דבהיה לה וסת קבוע ושינתה נחלקו ר"ש אי ראייה בתרייתא דוס"ק מצטרף למנין הדילוגין או לאו, דלרב אין מצטרף ולשמואל מצטרף [כמבואר בתי' הגמ' דברייתא דראתה יום כ' איירי בשינתה], **ועי'** רמב"ן ובדה"ב ב"ז ש"ג י' א' דהק' לרב דאין מצטרף אמאי סגי במתני' בראתה ג"פ בכ' [לשיטות הראשונים דבעי' בוסת הפלגה ד' ראיות], עיי"ש מש"כ לחלק, **וכן** הקשו לשיטתם דוסת הפלגה סגי בגי' ראיות, אמאי במתני' בעי' ד' הא לס"ד אליבא דרב וכן לשמואל למסקנא, ל"ל שינתה.

ובעיקר טעמא דשמואל דמצטרף מבואר מתוך חילוקם דהרמב"ן והרא"ה הנ"ל [בד' הראשונים דוסת הפלגה בעי' ד'] דכיון דלא בעי' ראייה קמיתא אלא למעבד דילוג אבל עיקר הוסת נעשה ע"י גי' הראיות שאח"כ לא אכפת לן במאי דשינתה, **אולם** ברמב"ן בסו"ד [במש"כ לבאר החילוק בין הפלגה ע"י גי' ראיות לדילוג] מבואר דטעמא דשמואל משום דס"ל דבמדלגת אינו שינוי גמור, **ועי"ע** חי' הר"א [וכן משמעות הרא"ה שם].

ע"ע ב"ק לו' ב' דמספקי' נח שור שור שור חמור וגמל אי שדי' שור בתרא בתר דשוורים, **ובראשונים** הקשו מ"ש משמעתין דבשינתה נחלקו ר"ש, **ועי'** רמב"ן בסו"ד דשמעתין איירי בראתה ד"פ ט"ו, דבהא פשיטא דאין מצטרף בין בוסתות ובין בשוורים והתם בעיא בנגח ג"פ, **אולם** בבדה"ב שם כתב דכל ספק הגמ' קאי אליבא דשמואל, **ובחוו"ד** סק"ו כתב לחלק דבשוורים יתכן דאף לרב מצטרף עיי"ש הטעם.

ע"ע ש"ך סקכ"ו דבראתה ג"פ ביום החודש השנה וסירגה ב"פ לוסת הסירוג אין מצטרף ראייה בתרייתא דהחודש לוסת הסירוג, **ובסד"ט** סק"י"א הקשה מ"ש משוורים דמספקי' בב"ק שם, **ובכו"פ** סק"י"ד הוסיף להקשות מהא דבעיא בב"ק שם ה' בשבת, וער"ש, שבת, ושבת מהו, **ובחוו"ד** סק"י"ד כתב ליישב החילוק בין שוורים לוסתות לפ"ד הנ"ל [אולם עדיין קשה משה"ק הפלתי דבהא לא אהניא חילוקא דהחוו"ד]. **וע"ע** סד"ט סק"י"א מש"כ לחלק.

עוד כתב החוו"ד שם לפ"ד דבשינתה מוסת סירוגין לוסת החודש, מצטרף ראייה בתרייתא דסירוגין לוסת השנה, ולא דמי לבעיא דבב"ק, **[ויל"ד]** בשינתה מוסת החודש להפלגה וכן להיפך, אי מצרפינן ראייה בתרייתא דוסת הראשון לוסת השני. **ע"ע** ש"ך סקכ"ה דדקדק מד' הפרישה סק"י"ט דכל דברי רב דבשינתה לא סגי בגי', הנ"מ בהפלגה אבל לא בחודש, אולם הק' משמעתין, **ועי'** סד"ט סק"י משכ"ל.

ע"ע פלוגתת הש"ך קפ"ט י"ח, וט"ז סק"ח, ופרישה אות ג' בהיה לה וסת קבוע דמצטרף ראייה בתרייתא אליבא דשמואל אי דווקא כשהדילוג הראשון שנה לשאר הדילוגין או אפי' כשהדילוג מוסתה הרבה מ"מ שם דילוג עליה, **וע"ע** ש"ך סקמ"ב דהקשה דהפרישה סתר דבריו.

וסת השבוע

עי' רשב"א בתוה"ב ובשמעתין, ותוס' ב"ק לו' ב', דכי היכי דקובעת וסת לימי החודש קובעת לימי השבוע וכמבואר ב"ק שם, ולעיל יא א', **ועי'** פרישה סק"ח דלפי דינא דהגמ' שאין קובעת וסת לא בימי נידות וזיבות, צ"ל דאיירי שראתה ביום א' בהפלגת גי' שבועות וקבעה וסת השבוע לסירוג, **וכ"כ** הש"ך סק"י"ד **[ועי' חוו"ד סוסק"י דכתב מקור דינא דסירוג מוסת השבוע]**, **וע"ע** בעה"נ סי' ג' הלי"ב דהביא ב' שיטות בזה.

ע"ע תוה"ש סק"ט, וחוו"ד סק"ד דהקשו אמאי בעי' לדינא דוסת השבוע, תיפוק ליה דקבעה וסת להפלגה, **ובסד"ט** סק"ד וחוו"ד שם וחי' ההפלאה הוסיפו להקשות דכל וסת הפלגה לעולם וסת השבוע הוא, או בשנה, או בדילוג ופעמים למפרע, וא"כ

וסת הסירוג והשבוע

אמאי קי"ל דאינה קובעת וסת הפלגה אלא בדי ראיות, הא לעולם בגי ראיות קבעה וסת השבוע, עי"ש תירוצם, ויל"ד לדי התוה"ש דתי' דנפק"מ דשבוע לענין למקבע בגי ראיות, אי בראה ד' אמרי' אגלאי למפרע דקבעה להפלגה.

עוד מבואר בשו"ע סעי' ה' דקובעת וסת השבוע אף לימים שאינם שוים, **ועי'** סד"ט סקל"א דהרבה להקשות על דין זה, וכתב ליסד בסו"ד דאין האשה קובעת וסת לדילוג וסירוג כאחד, ולפי"ז בע"כ לא שייד דינא דוסת השבוע בימים שאינם שוים אלא בראתה בזאח"ז, דאי ראתה לאחר ג' שבועות הו"ל דילוג וסירג כאחת, **וכ"כ** בחי' ההפלאה.

עוד יל"ד בוסת השבוע ודילוג שהגיע לסוף שבוע, אי מדלגת לשבוע שאח"ז או שבטל וסתה וכדאמרי' בוסת החודש לדילוג.

ספיקות בוסת הדילוג והסירוג

- א.** ראתה ט"ו ט"ז י"ז ועבר חודש אחד ולא ראתה אי חוששת בחודש הבא ל"ט או ל"כ, **וכן** יל"ד אי לאחר שראתה ב"ח דילגה ל"ז חוששת לחודש הבא ל"כ או ל"ח, **ועי'** חו"ד קפ"ט סק"ה דבלא ראתה חוששת ל"כ, **וכ"כ** הב"ח אות ט' ודקדק כן מלשון רש"י בשמעתין.
- ב.** ראתה בהפלת ל' ל"א ל"ב ל"ג וקבעה וסת הפלגה בדילוג, ובחודש שאח"ז הקדימה או איחרה, אי דינה כוסת החודש הנ"ל דחוששת בראיה הבאה לל"ד, או דשאני הפלגה דכיון דאין מונין אלא מראיה אחרונה הלכך כל שלא הפליגה לל"ג אכתי אין לחוש לל"ד [דרכ"ת קפ"ט ל"ב].
- ג.** ראתה ט"ו ניסן ט"ו סיון ט"ו אב וקבעה וסת לסירוגין ואח"כ הגיע תשרי ולא ראתה אי חוששת לחשון או לכסליו, **ועי'** חו"ד קפ"ט סק"ט, **וכן** יל"ד בראתה באלול אי חוששת לתשרי או לחשון.
- ד.** ראתה ט"ו ט"ז י"ז י"ח ואח"כ עברו י"ט כ' כ"א ולא ראתה אי כשתראה לחודש הבא בדילוג תחזור לוסתה הראשון כדין וסת החודש השנה או לאו, ואת"ל דחזרת לוסתה אימתי מיקרי יום וסתה אי יום כ"ב שהוא דילוג לראיה שהיתה צריכה לראות בחודש שעבר, או יום י"ט דהוא דילוג מראיה אחרונה [פרי דעה בפתחה שער השמיני].
- ה.** קבעה וסת הדילוג והגיע ימי העיבור והנקה, אי חוששת [לאחר ימי עיבור] לדילוג מראיה אחרונה, או לפי חשבון [פת"מ ביאורים סי' י"ב]. **וכן** יל"ד בוסת הסירוג בנתעברה בחודש שראתה אי לאחר כלות ימי העיבור וההנקה חוששת לפי חשבון שצריכה לראות, או דלעולם אינה רואה בלא שסירגה חודש שצריכה לראות בו, וכיון שימי העיבור וההנקה ל"ח סירוג אינה חוששת לאחר כלות ימי העיבור וההנקה עד שתסרג חודש אחד [שם].
- ו.** ראתה ט"ו ט"ז י"ח כ"א אי קבעה וסת לדלג בכל פעם ראייה אחת יותר מדילוגה הקודם, **עי'** פרישה סק"ז ושי"ך סק"ב [ואת"ל דקבעה פשיטא דאף לרב לא סגי בג' כמבואר בברייתא ונפסק בשו"ע סעי' י' דבסירגה ל"ד לא קבעה עיי"ש].
- ז.** ראתה ט"ו ניסן (מלא) ט"ז אייר (חסר) י"ז סיון (מלא) ט"ז תמוז (חסר), אי קובעת בסיון וסת החודש בדילוג, או דנימא דבתמוז איגלאי מילתא דקבעה וסת הפלגה למפרע [דהא ראייתה באייר הוא הפלגת ל"ב יום מניסן, וראייתה בסיון הוא הפלגת ל"א, ובתמוז הפליגה ל' יום [פרי דעה קפ"ט שפ"ל סקכ"ג].
- ח.** ראתה ל' ניסן, ל' סיון, ל' אב, אי קבעה וסת לסירוגין, או דקבעה וסת החודש השנה לל' [כיון דאייר ותמוז חסרים].
- ט.** ראתה ט"ו ניסן ט"ו סיון ט"ו אב ט"ו תשרי, אי חוששת לוסת החודש בסירוג דנקבע באב, או דחוששת להפלת נ"ט ימים דנקבע בתשרי, **עי'** חו"ד סק"ה, וסד"ט סק"ד ובמצוין לעיל, **וע"ע** דגול מרבבה קפ"ט סעי' י"ב, **[ומתו"ד]** הסד"ט שם מבואר דאף ביש לפנינו וסת החודש והפלגה, תלי' דהפלגה גורמת ולא היום].
- י.** ראתה בט"ו לחודש מניסן עד תשרי קבעה וסת החודש ולא אמרי' דקבעה וסת הפלגה בסירוג פעם כ"ט ופעם ל' ותצטרך לחוש לחשון כסלו פעם כ"ט פעם ל', משום דעדיף לתלות בוסת השנה ולא בוסת הסירוג [הפלאה סעי' ח'].]
- יא.** ראתה ניסן סיון אב מבואר בשו"ע קפ"ט סעי' ט' דקבעה וסת הסירוג ואע"ג דעדיין לא עברו ג"פ דלא ראתה, **וצ"ב** מ"ש משוורים ב"ק לו א' דנחלקו הראשונים אי סגי בג"פ נגח או דבעי נמי ג"פ לא נגח, **עי'** תוס' שם ד"ה "שור" ונימוק"י י"ט ד"ה "ערוד".
- יב.** קבעה וסת החודש בשנה ואח"כ סירגה ג' פעמים, **יל"ד** אי קבעה וסת לסירוגין, או דתלי' הראיות בוסת החודש השנה, ואת"ל דקבעה לסירוגין יל"ד אי עקרה וסת החודש השנה, או דקבעה לשניהם ואינו נעקר אלא בשלא תראה ג"פ רצופים, **ועי'** תוה"ש סוסק"כ וחכמ"א כלל קי"ב סעי' י"ב דמבואר דקבעה וסת לסירוגין **[ולא]** נתבאר אי כונתם דנעקר וסת השנה או דלא נעקר אלא דקבעה נמי וסת לסירוגין]. **וכן** יל"ד להיפך בקבעה וסת לסירוגין וראתה ג"פ רצופין דקבעה נמי וסת החודש השנה, אי עקרה לסירוגין או לאו, **עי'** חו"ד סק"י, **[וע"ע]** חו"ד סק"ט דבקבעה לסירוגין ולא ראתה ג"ח רצופין אין נעקר עד שלא תראה ג"ח לסירוגין].
- יג.** ראתה שבט אדר ניסן וסירגה לסיון אב, **עי'** שי"ך קפ"ט סקכ"ו דאין ניסן עולה למנין הסירוגין, **ועי'** חו"ד סק"י וסד"ט סק"א מש"כ לחלק בין שוורים לוסתות, **ויל"ד** אי ה"ה בשינתה מהפלגה לחודש, או דכ"ד הש"ך בוסת השנה והסירוג לחוד.

יד. ראתה ט"ו בחודש ג"פ רצופים, ושוב עבר ג"ח ולא ראתה, וחזרה וראתה בט"ו לחודש ג"פ לסירוגין, **יל"ד** לדי הש"ך הנ"ל אי אמרי' דע"י ראייה קמייטא דסירוגין חזר וסת השוה למקומו, או דכיון דרואה לסירוגין אמרי' דאף ראייה קמייטא הוא מוסת הסירוגין ולא חזר וסת השוה כלל.

טו. ראתה ט"ו ניסן ט"ז אייר י"ז סיון י"ח תמוז כ"י **יל"ד** אי קבעה וסת החודש לדילוג, או וסת הסירוג להפלה פעם לל"א ופעם לל"ב [הפלאה סעי' ח'].

טז. ראתה ט"ו ט"ו, ט"ז ט"ז, י"ז י"ז, י"ח י"ח, **יל"ד** אי קבעה וסת הדילוג או לאו.

יז. ראתה ט"ו ט"ז י"ז, ט"ז י"ז י"ח, י"ז י"ח י"ט, **יל"ד** אי קבעה וסת הסירוג ע"י דילוג, או לאו.

יח. ראתה ליל ט"ו, יום ט"ו, ליל ט"ז, יום ט"ז, **יל"ד** אי קבעה וסת בדילוג עונה [הפלאה שם, **ועי'** פרי"ד קפ"ט שפ"ל סק"יג דלד' הנובי"ת סי' פ"ג דאף וסת הפלה אין נקבע אלא לעונות שוות, יתכן דל"ש דילוג כה"ג].

יט. קבעה וסת להפלת כ"ו יום, ודילגה לכ"ט כ"ח כ"ז כ"ו, **יל"ד** לשמואל אי ראיית כ"ו עולה למנין הדילוגין וקבעה וסת הפלה למפרע או דע"י ראיית כ"ו חזר וסת הפלה השוה למקומו, ואת"ל דחזר למקומו אי ה"ה בחזרה ודילגה לכ"ה, או דבכה"ג פשיטא דאף ראיית כ"ו ממנין הדילוגין [שו"ת משנת רבי אהרן ח"א סי' כ"ב].

כ. ראתה ט"ו בחודש לסירוג, ובחדשים שסירגה ראתה בימים שאינם שוים, **יל"ד** אי קבעה וסת הסירוג, ואת"ל דקבעה וכעין דינא דהשו"ע סעי' ח', **יל"ד** אי בחודשים שסירגה דינא כאשה שיש לה וסת, או דכיון דלעולם ראתה אף בחדשים הללו, דינא דאין לה וסת.

כא. קבעה וסת החודש לט"ו וחזרה וראתה י"ד ט"ו ט"ז, אי ראית ט"ו עולה למנין הדילוגין לרב דבשינתה לא מצטרף [אמרי"א סי' ג'].

כב. ראתה כל ימי החודש בדילוג וחזרה וראתה חלילה בדילוג כל ימי החודש ג' פעמים [להך גיסא דבסוף החודש לא נגמר וסתה], **יל"ד** אי נקבע וסת לסירוגין כדינא דשו"ע והש"ך סעי' ח', או דילמא לעולם חשיב וסת הדילוג, ונפק"מ לענין עקירה אי בעי' על כל ראייה וראיה או לאו.

כג. קבעה וסת החודש בדילוג והגיע יום ל' לשיטת ההפלאה והחזו"א דבטל וסתה, אי נעקר הוסת מיד ביום ראית ל', או דאינו נעקר עד סוף חודש הבא, ונפק"מ לשי' הר"מ דאשה שאין לה וסת צריכה בדיקה ק"ת, מאי דין האשה הלזזת [בדה"ש].

כד. קבעה וסת הסירוג ועבר ג' עונות ולא ראתה, **עי'** ש"ך סקס"ו וט"ז סקמ"ב דמבואר דנחלקו אי עדיין חוששת לוסתה [דהא לא עקרתו בג"פ], או לאו, **וע"ע** פרי"ד שם.

כה. **עי'** שו"ע סעי' ל"ב דאשה קובעת וסת בתוך וסת, ונחלקו הפוסקים אי הנ"מ בב' וסתות החודש, או ה"ה דקובעת וסת הדילוג והשוה זב"ז, **ועי'** חו"ד ס"ק ט"ו.

וסת שאינו קבוע

חשש וסת שאינו קבוע

סד א' גמ' אמר רב פפא לא אמרן אלא כו', **נחלקו** הראשונים אימתי חיישינן לוסת שאינו קבוע, **דעת** הראב"ד בבעה"נ סי' ג' הלי"א ורמב"ן בהלכות דבכל ענין שמתחלת לראות חוששת, **אולם** בהשגות הרז"ה ובבדה"ב סוף ו ע"ב נקטו דלא חיישינן אלא בקבעה וסת ושינתה [וכגונא דמתני'] אבל בתחילת ראייתה אינה חוששת כלל, **ובלח"ש** סקכ"ד הקשה לשי' הרא"ה מהא דאקשי' לעיל לרב ודקארי לה מאי קארי לה, ואמאי לא משני דלמודה איצטריך לענין שצריכה לחוש לוסת שא"ק.

טעם החשש

עי' רש"י סג' ב' ולט' א' ד"ה "זה וזה" דמבואר דהטעם דחוששת לושא"ק משום שמא תקבע וסת ליום זה, **ועי'** נובי"ת סוסצ"ג דלפי"ז אם לבסוף לא קבעה איגלאי דזה לא היה וסתה, עיי"ש הנפק"מ, **ובפרד"ר** פתיחה לקפ"ט עמ' ט' הקשה לפי"ז אמאי מבואר לעיל לט' לפרש"י שם דבימי זיבה אע"ג דלא קבעה מיחש חיישא הא לא שייך חששא דשמא תקבע, **וע"ע** חזו"א פ"ה סקל"ט דנסתפק אי עיקר החשש משום דשמא טבע קיים ביום זה או דלעולם תולים דהוא מקרה אולם חוששים שמא יארע שוב המקרה, **ועיי"ש** דבזה תלה נידון הגמ' אי בעי' ב' עקירות לב' ראיות.

חשש ב' וסתות שאינם קבועים

עי' רמב"ן בהלכות פ"ה הלכ"א דלעולם חוששת בתחילת ראייתה ליום החודש והפלגה לפיכך ראתה א' ניסן וכ' ניסן חוששת לא' אייר ואם לא ראתה ביום א' חוששת לט' אייר דהוא שיעור הפלגת עשרים מכ' ניסן, וכן חוששת לכ' אייר משום יום החודש, **ונחלקו** הפוסקים בטעמא דאינה חוששת לט' בראתה בא' אייר, **עי' ב"י** דפי' דבראתה בא' אייר נעקר חשש הפלגה דכ' דכיון דראיה ראשונה דראתה בר"ח, הוא העיקר ובה הולך הוסת להקבע לא חיישינן לאחרת דאמר' מקרה הוא, ומצינו בזה כמה עיונים, **א- עי'** דרכי משה דהקשה אי"כ אמאי בראתה בט' מבואר ברמב"ן שם דחוששת לכ'. **ב- עי'** דרישה סקכ"ט דהקשה אמאי אינה חוששת לכ' באייר משום וסת החודש הא קיי"ל דאשה קובעת וסת בתוך וסת. **ג- עי'** ט"ז סק"ח דהקשה דהא ודאי אם תראה א' אייר וט' וכ"ח תקבע וסת להפלגת כ' וא"כ אמאי לא ניחוש קודם שקבע שמא תקבע, **ועוד** הקשה מ"ש מראתה א' א' כ"ה א' דמבואר בטור סוסקפ"ט דחוששת לשניהם, **וע"ע** חו"ד סקט"ו הובא להלן, **אולם** בב"ח ופרישה סקכ"ט וש"ך סק"א פי' דכונת הרמב"ן דאינה חוששת להפלגת כ' כיון שנעקר עיי' הפלגת י"ב ולעולם חוששת בראתה בא' לכ' שהוא יום החודש, ובטעמא דהב"י דלא פי' כותיהו, יתכן משום דהוי בימי זיבה, **וע"ע** פר"ד טור"כ קפ"ט סק"ט, **ובבית מאיר** סעי' י"ג כתב דעיקר טעמא דהרמב"ן משום דאין מונין הפלגה אלא מראה אחרונה. **ע"ע** בעה"נ דמבואר דאינה חוששת לט', משום דהוא תוך ימי זיבה, ולפי"ז ה"ה דא"ח להפלגת י"ב. **ע"ע** רמ"א דפסק דבין ראתה ובין לא ראתה חוששת לט' וכ' **ובש"ך** וט"ז שם האריכו בביאור שיטתו, **וע"ע** סד"ט סק"ד דנשאר בצ"ע אמאי לא הזכיר הרמ"א דחוששת להפלגת י"ב [ולד' הראב"ד הנ"ל א"ש], **ועיקר** דינא דהפלגה קצרה אי עוקרת ארוכה, וכן מאימתי מונין ההפלגה יבואר להלן.

אי וסת קבוע עוקר חשש ושא"ק

מצינו כמה אופני וסת קבוע שיש לדון בהם אי עוקר וסת שא"ק **א- היכא** שמתחילה לא היה לה וסת קבוע ואח"כ נקבע לה וסת וכאופן המבואר בטור וברמ"א סעי' י"ג. **ב- היכא** דהיה לה וסת קבוע ושינתה ליום אחר ושוב חזרה וראתה ביום וסתה וכגונא המבואר בברייתא בשמעתין. **ג- היכא** דהיה לה וסת קבוע ולא שינתה וסתה אלא הוסיפה לראות אף ביום אחר, וכגונא דסעי' ל"ב.

נידון א- שיטת הראב"ד סי' ג' הי"א דמתחילת ראייתה חוששת לוסת החודש והפלגה עד שלא נקבע הוסת ומשנקבע אינה חוששת כי אם לאחד וכמבואר במשנה סג' ב' וברייתא סד א', **[ועי' שו"ע** הגר"ז קפ"ט קו"א אות ד' דכונתו להוכיח מהא דלא נקטה המשנה אלא אופן ששינתה ומשמע דבקבעה לכתחילה אינה חוששת לאינו קבוע **וע"ע** להלן שיטת הראב"ד בשינתה ראיותיה ובסתירת ההלכות], **שיטת** הרמב"ן עיי"ש דכתב וכך היא חוששת לשניהם עד שתקבע או עד שתעקר כו' [ובטור לא גרס ועוד], ובב"י הקשה אמאי חוששת לשניהם עד שתקבע הא כיון ששינתה ראיותיה פעם אחת נעקר וסת ראשון [ולא משכח"ל שתקבע בלא שתשנה ראיותה] **ועיי"ש** תירוצו, **ומבואר** בתו"ד דאף לאחר שקבעה האחד עדיין חוששת לחבירו ולעולם אינו נעקר

עד שיעקר אחד מהם פעם אחת, **אולם** בב"ח ובפרישה סקכ"ט פי' דעת הרמב"ן והטור דלעולם נעקר האחד ע"י קביעות חבירו, ועי' פרישה שם דכונת הרמב"ן והטור "עד שיעקר האחד" היינו דבעקירת פ"א הוסת שקבעה חוזרת לחשוש לשניהם.

ע"ע חווי"ד סקט"ו דהקשה אהא דמבואר דבקבעה וסת נעקר וסת האחר שא"ק, ממש"כ הטור סוף סי' קפ"ט ראתה א' א' כ"ה א' דחוששת אף לכ"ה, **וכתב** ליסד דכ"ד הרמב"ן דווקא בוסת החודש והפלגה דא"א שיתקומו שניהם [כיון דאם תראה באמצע ההפלגות יתבטל ההפלגות] אבל בב' וסתות החודש דאפשר שיתקומו שניהם וכדקיי"ל בסעי' ל"ב דקובעת וסת בתוך וסת, חוששת נמי לשאינו קבוע, **וכ"כ** הבית מאיר סוף סעי' י"ג, **אולם** בב"ח אות מ"א כתב ליישב באופ"א, **ועי'** מקור מים חיים דלד' הב"ח אין לחלק בין הוסתות ובכל ענין שקבעה בטל הוסת שאינו קבוע, **וכן** צ"ל בדעת הב"י הובא לעיל במש"כ דלד' הרמב"ן בחזרה וראתה בא' אייר אינה חוששת לוסת הפלגה ואף לוסת החודש שא"ק, **וכן** מבואר בדעת הש"ך סק"מ במש"כ לפרש שיטת הר"מ דהב"ייתא איירי בוסת החודש, ומ"מ נעקר יום ה' ע"י חזרת הוסת למקומו.

ע"ע דרישה סק"ד דכתב ליישב דכל הך דינא דוסת קבוע עוקר ושא"ק דווקא אם אותם הראיות שגרמו לוסת הקבוע גרמו נמי לחשש א"ק [וכגון ראתה א' כ' ט' כ"ח], דבהא אמרי' דאיגלאי דהראיות היו מחמת הוסת קבוע לחוד, אבל היכא דהיו ראיות נוספות [וכגון א' א' כ"ה א'] דאינם בגרמת הוסת קבוע, חוששת נמי לא"ק [אולם בדרישה סק"ח כתב ליישב כד' הב"ח וצ"ע].

נידון ב- נחלקו הראשונים באשה שקבעה וסת ושינתה וחזרה ליום וסתה אי נעקר חשש ושא"ק, **עי'** בעה"נ סי' ה' כ"א [ובשינוי מהדורות] והובא ברמב"ן בהלכות פ"ו ה"ב דמבואר דעדיין חוששת לושא"ק, **אולם** דעת הרמב"ן שם, **וכ"מ** הרמב"ם פ"ח מאיסור"ב ה"ח שנעקר ושא"ק [ונחלקו בזה עוד הר"ז וחי' הר"ן ותלוי בפירוש גירסת הברייתא בשמעתין ויבואר להלן]. **ועי'** שו"ע הגר"ז קפ"ט קו"א סק"ד דמבואר דשי' הראב"ד כהדרישה הנ"ל דאין וס"ק עוקר וסת שא"ק אלא בראיות שהוקבע בהם, [ולכך בסי' ג' נקט דכשהוקבע הוסת אינה חוששת לא"ק], **ועוד** יתכן לחלק בין ראיות שראתה קודם שקבעה וסת דאינה חוששת להם לאחר קביעות וסתה, לבין ראיות שראתה לאחר קביעות וסתה, **ועיקר** הנידון מבואר להלן בשיטות הראשונים בגירסת הברייתא.

נידון ג- עי' שו"ע קפ"ט סעי' ל"ב דאשה קובעת וסת בתוך וסת, **ועי'** ב"ח דפי' דה"מ למיקבע וס"ק אבל למיחש לא חיישינן אלא לוסת הראשון, **אולם** במקור מים חיים כתב דה"ה דחוששת, ול"ד לדינא דהרמב"ן דהתם קביעות הוסת עוקרת הושא"ק שהיתה קודם לכן, משא"כ בסעי' ל"ב דהתחילה לראות לאחר שקבעה וסת חוששת לושא"ק, **ובט"ז** סקמ"ז מבואר להדיא דקובעת וסת בתוך וסת אף בהתחילה הראיות של וסת השני קודם שקבעה וסת הראשון, **וע"ע** חווי"ד סקט"ו דכתב ליישב דברי השו"ע לפ"ד דבב' וסתות החודש קובעת לכו"ע זב"ז, **וע"ע** שו"ת נוב"ך תשו' ס"א דנסתפק בכונת השו"ע.

היתה למודה לכ' ושינתה לל'

גמ' אמר ר"פ כו' תניא כותיה דרב פפא כו' **נחלקו** הראשונים בגירסת הברייתא, ואי הטעם דאינה חוששת ליום ל' משום שעבר יום ל' ולא ראתה או משום דחזרה לוסתה הקבוע לה, וכן בעבר ג"פ כ' ולא ראתה אי נעקר לגמרי או לאו. **שיטת** רש"י והרא"ש והראב"ד בבעה"נ סי' א' הלי"ב, **וכ"כ** הש"ך קפ"ט סק"מ בד' הטור דאיירי דג' פעמים לא ראתה ביום כ', וחזרה וראתה בפעם הד' ביום כ' דחזר הוסת למקומו, **ובסד"ט** סק"יט הקשה לפי"ז היכי מוכח כרב פפא דלא בעי' תרי עקירות דילמא שאני הכא דחזרה לוסתה הקבוע דחשיב נמי עקירה ואיכא תרי עקירות [חדא דעבר יום ל' ולא ראתה ועוד דחזרה לוסת הקבוע], **ולכך** כתב להכריח דס"ל לרש"י והרא"ש דאין נעקר ושא"ק ע"י חזרת הוסת למקומו **ומבואר** בתו"ד דאף בוסת הפלגה בחזרה לוסתה לא נעקר וסת שא"ק מהא דהקשה אמאי פסק הטור דנעקר ע"י חזרת הוסת (דלא כהרא"ש), והטור הא מייירי בהפלגה, **וכ"כ** הלחוי"ש קפ"ט סקכ"ט בשיטת הראב"ד, **וטעמא** דנעקר יום ל', משום דעבר יום ל' ולא ראתה, **ובבית מאיר** סעי' י"ג פי' דכ"ד רש"י והרא"ש דווקא בוסת החודש דכיון דמצוי למיקבע ב' וסתות החודש לא חשיב עקירה, אבל בוסת הפלגה לעולם נעקר ע"י חזרת הוסת למקומו, ולפמשי"פ רש"י והראב"ד הברייתא בוסת החודש יתכן דעקירת ה' משום דחזר הוסת למקומו, **וע"ע**

וסת שאינו קבוע

פרד"ר מקשי"ז סק"ח דאין להקשות א"כ אמאי לא אשמעי' הברייתא רבותא דנעקר יום ל' אף בלא הגיע יום ל' ולא ראתה [ונכ"י הר"ן להלן], דאשמועינן רבותא טפי דאע"ג דלא ראתה ג"פ בכ' אי חזרה וראתה חזר הוסת למקומו.

שיטת הר"ן, והרשב"א בחי' ובתוה"ב ב"ז ש"ג יד ב' [כפי גירסת הט"ז קפ"ט סוסקכ"ח], ור"מ פ"ח מאיסור"ב ה"ח דאיירי דחזרה וראתה בפעם הג' ביום עשרים דהותר יום שלשים ונאסר יום עשרים, ומבואר דעקירת יום הל' משום דחזרה לקביעותה, **ועי'** סד"ט שם, ואו"ש ע"ד הר"מ שם, ולחוי"ש שם, וחזו"א פ"ה סקל"ח דהקשו דא"כ מאי מיייתי סיעתיה לרב פפא דילמא לעולם אין נעקר אלא בב' עקירות ושאינה הכא דחזרה לקביעותה דהוי עקירה אלימא טפי עיי"ש תירוצם, **[ובש"ך סק"מ]** הקשה דאי איירי בוסת הפלגה א"כ אפי' לא היה קביעותה הראשון בכ' עקרה וסת הל', דהפלגה קצרה עוקרת ארוכה, **ועי'** להלן].

שיטת הרז"ה סי' א' סק"ח כגירסת הר"ן, אולם הוסיף דלאחר שראתה בכ' הגיע יום ל' ולא ראתה, **ועי'** או"ש שם דהכרחו מהא דמיייתי סיעתא לרב פפא וכדלעיל, ומבואר דס"ל דאין חזרת הוסת למקומו עוקר וסת שא"ק, **ועי'** פרד"ר שם דהק' א"כ אמאי קתני בברייתא מפני שאורח בזמנו בא הא פשיטא דחוששת לכ' כיון דלא עקרתו ג"פ ופשיטא נמי דאין חוששת לל' כיון דעבר יום ל' ולא ראתה.

שיטת הרמב"ן, **עי'** חי' הרמב"ן דמבואר כרש"י דאיירי בעבר ג"פ כ' ולא ראתה [אולם פי' הברייתא בוסת הפלגה], ולענין אי חזרת הוס"ק עוקר ושאי"ק מבואר ברמב"ן בהלכות פ"ו ה"ב דהכריע כשיטות הראשונים דעוקר, והלכך אף בחזרה לראות ביום כ' בפעם הג', אינה צריכה לחוש ליום ל', **ובלחוי"ש** סקכ"ט הקשה כנ"ל דא"כ מאי מיייתי סיעתא לרב פפא, ות"י דכ"ד הרמב"ן דוס"ק עוקר וסת שא"ק הוא דוקא היכא דלא עבר ג"פ ולא ראתה, אבל בעבר ג"פ אע"ג דכשחזרה וראתה חזר הוסת למקומו, מ"מ אינו עוקר וסת שא"ק, והברייתא איירי דעברו ג"פ כמ"ש הרמב"ן בסוגיין, **ועיי"ש** דהכי נקט לדינא. **ובעיקר** דברי הרמב"ן בהלכות עיי"ש דכתב להכריח דנעקר יום ל' דא"כ תהא אשה זו רואה כל ימיה בכ' ועדיין צריכה לחוש לל', **ולפי"ז** בוסת החודש דליכא להאי סברא אין נעקר הוסת שא"ק, ואע"ג דבפ"ה הלכ"א נקט דוסת קבוע עוקר וסת שא"ק, צ"ל כהחזו"ד דהני"מ בוסת הפלגה [וכ"כ החזו"ד סק"ט], **ועוד** דחלוק שינתה ראיותיה וכדלעיל.

הכרעת הפוסקים

עי' טור ושו"ע סעי' י"ד, **ונחלקו** הש"ך סק"מ ומעדני מלך הובא בש"ך שם אי עקירת יום הל' משום דעבר יום הל' ולא ראתה, או משום דחזר הוסת למקומו, **וע"ע** סד"ט סק"ט.

עי' חכמ"א כלל קי"ב סעי' כ"ב דפסק כהראשונים דע"י חזרת הוסת למקומו נעקר יום הל', **אולם** בסעי' כ"ג כתב דבקבעה לכ' ושינתה לראות ב"פ בל' ובפעם ג' להפלגת ל"ג ושוב חזרה וראתה בכ', חזרת לוסתה ומ"מ חוששת לל"ג, **ובמשנת** רבי אהרן ח"א סי' כ"ב הקשה דסתר דבריו למש"כ לעיל סעי' כ"ב דחזרת הוס"ק עוקר שא"ק, **וכתב** לחלק דשאני הכא דעבר ג"פ כ' ולא ראתה דאע"ג דמחמרי' דחזר הוסת למקומו מ"מ אין בכוחו לבטל חשש האיננו קבוע.

עי' ב"י סוף סי' קפ"ד דבוסת שא"ק ליכא חובת בדיקה ביום הוסת, **אולם** בב"ח קפ"ט ד"ה פיהקה" נקט דאיכא דין בדיקה לכתחילה, **וע"ע** ט"ז קפ"ט סקל"ח דאע"ג דליכא חובת בדיקה, מ"מ בוסת הגוף צריך בדיקה. **[עי'** משמעות החזו"ד קפ"ט סקכ"ח דושא"ק אינו נעקר אלא בבדיקה וצ"ע, **וע"ע** שו"ת בית שלמה יו"ד ח"ב סי' כ"ב, וכ"ז.

עי' פתחי תשובה קפ"ד סוסק"ח, אי בוסת שא"ק בעי' בירור דמדלא הרגישה לענין להתירה לאחר יום הוסת בלא בדיקה.

עקירת וסת קבוע

עי' בעה"נ ס"ג הי"א דהיכא דשינתה ראיותיה וקבעה וסת אחר נעקר וסתה לגמרי ואף אם תחזור ותראה ביום הוסת אין חזר הוסת למקומו, אבל בשינתה ראיותיה ולא השוה אותם אע"פ שנעקר הוסת, מ"מ אם תחזור ותראה ביום וסתה חזר הוסת למקומו [ומקורו מדברי הברייתא בשמעתין], **וכ"מ** ברא"ש בשמעתין, **וכ"פ** השו"ע סעי' ט"ו, **אולם** עי' ט"ז סוסקכ"ח דלשיטת הראשונים דהברייתא איירי בראתה בפעם הג' ביום כ', **מבואר** דאי לא חזרה וראתה ביום הכ' נעקר הוסת לגמרי אע"ג שלא קבעה וסת אחר, **וכ"כ** הסד"ט סק"ט לדקדק מלשונות הרמב"ן בהלכות פ"ו [וצ"ע מדברי הרמב"ן בשמעתין].

וסת שאינו קבוע

וע"ע רש"י סד ב' ד"ה "ונאסר", וברש"ש ובלח"ש סקל"ג פ"י כונתו דאף בלא קבעה וסת אחר אלא שינתה לג' ראיות שאינם שוים נעקר הוסת לגמרי, אולם ע"י ש"ך סקמ"א דנקט דס"ל כהראב"ד והרא"ש.

ובעיקר דינא דחזר הוסת למקומו, ע"י שו"ת משנת רבי אהרן ח"א סי' כ"ב סק"ג דהקשה מ"ש משור המועד דבעבר ג"פ ולא נגח אינו חוזר למועדו ע"י נגיחה א', ותי' דשאני וסתות דכיון דדרך הנשים לקבוע וסת הלכך מסתבר לתלות דחזר הוסת למקומו, משא"כ בשוורים דאין חזקת השוורים לנגוח.

ע"ע חו"ד קפ"ט סקכ"א דבקבעה וסת בתוך וסת ושינתה אחד מהם ג"פ וכשתחזור ותראה ביום וסתה, חוזר הוסת למקומו, ובמשנת רבי אהרן שם הקשה דבכה"ג דמי לשוורים כיון דאין הנשים בחזקת ב' וסתות, וכן צ"ע מדינא דזקניה המבואר בטושו"ע סעי' ל"א דחוזרת לוסתה הראשון, אע"ג דאין דרך הזקנות לקבוע וסת.

שיטת הרז"ה שם דכל ששינתה ראיותיה לימים אחרים, ל"ש קבעה וסת אחר, ל"ש לא קבעה, ול"ש לא ראתה כלל, נעקר וסתה הראשון לגמרי אף בחזרה וראתה, [וברייתא איירי בחזרה ליום כי בפעם הג' וכדלעיל].

ע"ע חו"ד קפ"ד סק"י דאין וסת קבוע נעקר אלא בעברו ג"פ ובדקה ומצאה טהורה, אבל אי לא בדקה אע"ג דלא הרגישה אין נעקר ואף למ"ד וסד"ר, ועי"ש דכתב לחדש כן אף לגבי קביעות הוסת דאע"ג דקיי"ל קפ"ט סעי' י' דבעי' ג"פ רצופים, מ"מ אי ראתה ב"פ ובפעם הג' לא בדקה ולא הרגישה וחזרה וראתה בפעם הד', קבעה וסת, אולם בחז"א סי' פ' סקט"ו פליג עליה עי"ש.

הפלגה קצרה אי עוקרת ארוכה

נחלקו הב"ח קפ"ט והש"ך שם סק"מ, ט"ז סק"ח ונקוה"כ שם, ובית מאיר סעי' י"ג אי עקירת וסת הפלגה הוא דוקא בעבר יום הוסת ולא ראתה אבל בשינתה להפלגה קצרה אין עוקר הפלגה ארוכה, או דילמא אף קצרה עוקרת ארוכה, וכתבו לתלות בשיטות הראשונים בסוגיין.

שיטת הרמב"ן- ע"י רמב"ן בהלכות דבשינתה ב"פ ל' וחזרה וראתה בכ' נעקר הלי' שאם אין אתה אומר כן כו', ובבית מאיר שם ובסד"ט סק"ט כתבו דמבואר דדוקא בחזרה ליום וסתה אבל ראתה פ"א ליום כי אינו עוקר הלי', ועוד מבואר דאף בקבעה ג"פ לכ' אינו עוקר אלא משום האי סברא שאם אין אתה אומר כו' ולעולם הפלגה קצרה אינו עוקר ארוכה.

ונחלקו האחרונים בקבעה ג"פ ל' וחזרה וראתה ג"פ לכ' אי לסברת הרמב"ן שאם אין אתה אומר כו' נעקר יום הלי' או לאו, ע"י חז"א סקל"ז דנקט דלסברת הבית מאיר אין נעקר, אבל בחז"א שם פליג, וע"ע שו"ע הרב קפ"ט בקו"א סוסק"ד דנקט דנעקר, אולם אין נעקר לגמרי ואם תחזור ותראה ביום ל' חזר הוסת למקומו, ויל"ד לפי"ז כשחזרה לראות בל' וחזר הוסת למקומו אי נעקר וסת קבוע דכ' או לאו פתי"מ סי' י"ג.

עוד כתב שו"ע הגר"ז סקמ"ד דבקבעה להפלגה ארוכה ושינתה ראיותיה להפלגות קצרות שלא בימים שוים אע"ג דשינתה ג"פ אינו עוקר את ההפלגה ארוכה עד שתקבע לקצרה וכדלעיל.

שיטת הר"ן- ע"י ש"ך סק"מ דלפי גירסת הר"ן דהיתר יום ל' משום חזרת הוסת למקומו מבואר דאין קצרה עוקרת ארוכה דאל"כ אף אי לא היה כי יום וסתה היה נעקר יום ל' [ולכך בעי' לטעמא דחזר הוסת למקומו דוסת קבוע עוקר וסת שא"ק], ובחז"א שם סקל"ח הוסיף להכריח דאי קבעה ל' ושינתה ג"פ לכ' אין נעקר הלי' עי"ש.

שיטת הראב"ד- ע"י ראב"ד ס"ג הלכ"א ובשינוי מהדורות שם דמבואר דהפלגה קצרה אינה עוקרת ארוכה בכל ענין ואף בקצרה קבועה וארוכה שאינה קבועה, וכן דקדק החז"א שם סקל"ד.

שיטת הרא"ש, ע"י קיצור פסקי הרא"ש אות ב' דבקבעה בתחילת ראיותה ל', ושינתה ג"פ לכ', עקרה יום ל', ויל"ד אי ס"ל דהפלגה קצרה עוקרת ארוכה בכל ענין ואף כששניהם אינם קבועות וכשיטת הש"ך, או דווקא באופן שהקצרה קבועה [וכשיטת הרמב"ן].

שמעתתא דוסת ההפלגה

לט א', רב הונא בר חייא אמר שמואל לומר שאינה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה כו', בראשונים הקשו מדינא דריו"ח ור"ל לקמן דאשה קובעת וסת, והאריכו עוד בעיקר דינא דקביעות וסת בימי זיבה, ויבואר להלן בהמשך הסוגיא.

מיחש מהו דניחוש

אמר רב פפא אמריתא לשמעתא כו', עי' רש"י דפי' הספק בראתה ג"פ בימי זיבה אי חוששת בפעם הדי' שמא תראה, וכ"פ לקמן סד א' ד"ה "אבל" דחוששת אף לוסת שא"ק שראתה בימי זיבה, ועי' מהרש"א שם דרב פפא שם דלא תימא דאין חוששין אלא בראתה ג"פ, אלא ה"ה בראיתא חדא זימנא, ועי' ערלו"ג בשמעתין, ובחי' הר"ן הקשה דא"כ מאי אייתי למיפשט מברייתא דהיתה למודה הא התם איירי דקבעה ג"פ בימי נדה ומנלן דה"ה בקבעה בימי זיבה עי"ש תירוצו [ועי' סד"ט קפ"ד סק"ט ד"ה "ואגב"], **אולם** בתוס' ושאר פ"י משום האי קושיא דהספק בהיתה למודה לראות בריש ירחא ושינתה ברביעית לכ', אי כשיגיע ריש ירחא דהו"ל בתוך ימי זיבה אסורה או לאו וכבריינתא דהיתה למודה, [ולפי"ז מימרא דרב פפא לקמן סד קאי נמי בראתה חדא זימנא בימי נדה דחוששת אף בימי זיבה], ועי' להלן בשמעתא דקביעות סת בימי זיבה.

וברשב"א דהוסיף דאף לר"ה דס"ל דמונן הפלגה מיום ראייתה וא"כ לא משכח"ל דיארע וסתה הקבוע בתוך ימי זיבתה, מ"מ הכא דהקדימה ראייתה ולא עקרה יום שרגילה לראות, מודה דחוששין להפלגה מיום וסתה, וכ"כ הריטב"א בתי' הב', ומבואר כדינא דהט"ז סק"י [הובא להלן] דבראתה ביום וסתה אף דהוסיפה לראות ביום אחר לכו"ע מונן מיום וסתה, אולם מדקדוק לשון הרשב"א לא מוכח אלא בהיה לה וסת קבוע וכשיטת הש"ך בנקוה"כ שם.

פלוגתת רב פפא ורב הונא

לט ב', וקסבר רב פפא כו' א"ל רב הונא בריה דרב יהושע כו', **מבואר** בשמעתין דנחלקו בלא ראתה ביום וסתה ושינתה ליום אחר אי מונן ההפלגה מיום וסתה או מיום ראייתה, ויש לברר א- יסוד פלוגתתם, ואי פליגי אף לענין וסת החודש אי דנים יום שלא ראתה כאילו ראתה [ונפק"מ לראיה בימי נדה וכדינא דריו"ח לקמן]. ב- אי פלוגתתם אף בראתה ביום וסתה אלא דהוסיפה לראות ביום אחר, או לאו. ג- אי פליגי אף בלא ראתה ביום וסתה ולא שינתה ליום אחר.

נידון א'- עי' רמב"ן רשב"א וריטב"א דפי' דברי ריו"ח ור"ל לקמן אליבא דר"פ רב הונא בוסת הפלגה, [אי ראייה שבאמצע מפסקת וכדלקמן], ובחזו"א פ"ה סקכ"ט פי' לפי"ז יסוד פלוגתתם אי וסת הפלגה ענינו כוסת החודש שאין קביעות באורך הזמן מראיה לראיה אלא יום האחרון של ההפלגה גורם הראיה, או דילמא ענינו דע"י אורך הזמן מראיה לראיה ממלאה ונופצת, ולכך אינה מונה אלא מראיתה האחרונה, [ולעולם בוסת החודש דמזל החודש גורם מודה לרב פפא], **אולם** עי' תוס' בשמעתין ולקמן סד א' ד"ה "איתמר" דפי' דברי ריו"ח ור"ל בוסת החודש, ולפי"ז מבואר דפלוגתת ר"פ ור"ה בין בהפלגה ובין בוסת החודש, ולכא"ו יסוד פלוגתתם אי תולין דסיבת ראייתה הוא יום וסתה אלא דנתעכב הראייה בפועל עד ליום ראייתה ומקרה הוא, או דילמא תולין גורם ראייתה ביום ראייתה.

נידון ב'- עי' פלוגתת הט"ז סק"י ובית מאיר סעי' יג' ברואה ביום וסתה והוסיפה לראות כמה ימים אח"כ, אי מונן מראיה אחרונה או מיום וסתה, **דבט"ז** נקט דמונן לכו"ע מיום וסתה, **אולם** בבית מאיר נקט דאין מונן אלא מראיה אחרונה, ועי' נקוה"כ שם כד' הט"ז, אולם ה"מ בוסת קבוע.

ובעיקר פלוגתתם מבואר בפוסקים דתלוי בשיטות הראשונים בכמה דוכתי, עי' ט"ז שם דדקדקו כדבריו מלשונות רש"י והרשב"א בסוגיין, וכן מבואר בדברי הרשב"א והריטב"א הובא לעיל בביאור ספיקא דהגמ' מיחש מהו שניחוש, **אולם** בבית מאיר כתב לדקדק מהרמב"ן בהלכות פ"ה הכ"א דבראתה א' כ' א' אינה חוששת לט' משום הפלגת כ', ובע"כ הטעם משום דאין מונן הפלגה אלא מראיה אחרונה ומדברי הבי"ד דפי' כונת הרמב"ן באופ"א וכדנתבאר לעיל, מבואר דנקט דאף להרמב"ן מונן מיום וסתה, וכ"כ בשו"ע הגר"ז סקמ"ג לדקדק מלשון הרמב"ן שם פ"ו ה"ב דאם אין אתה אומר כן כו', ובפרד"ר מקש"ז י"ח כתב לדחות דשאני התם דחזרה לראות ביום וסתה ובהא פשיטא דמונן הפלגה מראיה אחרונה דהוא עיקר ראייתה, ועי' סד"ט סק"י דהוסיף להוכיח מפסקי הרא"ש

שמעתתא דוסת ההפלגה

ומהראב"ד בבעה"נ דאין מונין אלא מראה אחרונה [אולם בתוה"ש סקכ"ב נקט בד' הראב"ד כהט"ז], וע"ע חו"ד סק"ד וכו"פ דהוסיפו לדון מדברי הראשונים בדעת ריו"ח להלן ויבואר שם.

עוד מבואר בט"ז בסו"ד דאף דחוששת ליום וסתה, מ"מ חוששת נמי ליום ראייתה האחרון, ועי' פרי"ד טורי כסף סק"ח משה"ק.

ע"ע חו"ד קפ"ט סקכ"ד דבוסת המורכב להפלגה ולקפיצות או לרמ"ת אין ראייה שבאמצע שלא ע"י קפיצות מפסקת, ויל"ד בוסת הפלגה הפשוט אי ראייה שבאמצע ע"י קפיצות מפסקת, ובעיקר דברי החו"ד, עי' שו"ע הגר"ז קפ"ז סקנ"א דפליג.

ע"ע רש"י לקמן סד א' ד"ה "אימא" ונחלקו המהר"ם ומהרש"א בכונתו, דהמהר"ם פי' דהקדימה ל' וטבלה למחרת כדין שומרת יום וחזרה וראתה ביום שהיתה למודה לראות דדינה דחוששת שוב ליום עשירי לטבילתה דהוא י"ז לראייתה האחרונה, ועי' מהרש"א משה"ק על דבריו, ובסד"ט שם כתב דמבואר דס"ל למהר"ם דמונים ההפלגה מראה אחרונה דאל"כ אמאי מונה עשירי לטבילתה מיום כ"ב, [וצ"ע דהתם ר"פ קא"ל]. **אולם** בפרד"ר מקש"ז סק"ח כתב לדחות דשאני התם דראית יום עשירי היה בימי זיבתה, וס"ל למהר"ם כשיטת הראב"ד להלן דאין חוששין לראית ימי זיבה אלא לאחר ימי נדה, וכ"כ בשו"ע הגר"ז קפ"ז בקו"א סק"ג, **ובמהרש"א** שם הגיה בדברי רש"י דחוששת ליום כ', ומבואר בתו"ד דאע"ג דמונין כ"ב מהכ"ב מ"מ [בלא ראתה מכ"ב] חוששת אף לכ"ב מהכ"ז עיי"ש, **אולם** בפר"ד טורי כסף סק"ח נקט דלרב פפא אינה חוששת לכ"ז דאל"כ מאי מייתי סיעתא מדרב פפא דחיישין לימי זיבה עיי"ש.

נידון ג'- עי' טור [ושו"ע סעי' ט"ו] דבקבעה וסת לכי' והפסיקה ולא ראתה משעבר עליה יום כ' אינה חוששת, **ובמהרש"ל** [הובא בב"ח ובט"ז סק"א] פי' דאיירי בהפסיקה אפי' פעם אחת ולא שינתה ראייתה כלל דשוב אינה חוששת לאותו יום לעולם, וכדרי"ה דאינה חוששת ליום שלא ראתה בו, **אולם** בט"ז שם פי' דאיירי דווקא בעברו עליה ג' עונות, אבל כל זמן שלא עבר ג"ע, חוששת ליום כ' מיום שלא ראתה, דכי היכי דבוסת החודש אם לא ראתה פעם אחת חוששת לשני, ה"ה בהפלגה, [אולם חלוקים הב"י והט"ז בעברו ג"ע וחזרה וראתה דחוששת לוסת הראשון, אי דוקא בחזרה לראות ע"י הפלגת כ', או דכל אימת שתחזור חוששת ליום כ' שלאחריו.

ובעיקר הנידון, עי' ט"ז שם דכתב לדקדק כדבריו מהרש"א, **ובסד"ט** סק"כ הוסיף להוכיח מדברי הרמב"ן לקמן סד א' דהקשה אמאי בשינתה ל' וחזרה לראות ביום כ' חוזרת לוסתה הא לרב הונא אין מונין אלא מראה אחרונה דהוי ליה מ' יום, ותי' דהיכא דאיכא רגלים לדבר שאני עיי"ש, **אולם** בפלתי סק"כ כתב להוכיח מדברי הרמב"ן בהלכות פ"ו ה"ד כהמהרש"ל, **וע"ע** ט"ז סקכ"ח, ובפר"ד הקשה דסתר הט"ז משנתו.

ע"ע חו"א פ"ה סקכ"ה דנסתפק בהקדימה ראייתה ולא ראתה ביום הוסת, אי דינה כלא ראתה כלל דמודה ר"ה דמונה מיום הוסת, או לאו.

דינא דריו"ח אליבא דרב פפא

א"ל רב פפא אלא הא דאמר ר"ל כו', **נחלקו** הראשונים בביאור הוכחת רב פפא, **שיטת** רש"י המובא בתוס' ובראשונים דאיירי בראתה ב"פ בריש ירחא ובה', ובפעם הג' ראתה בה', וס"ל לריו"ח דקבעה וסת ליום ה', ומדקרי ליה תוך ימי נדה מבואר כדינא דר"פ דדנים כאילו ראתה בריש ירחא, **ועי' חו"א** פ"ה סק"ט דלפרש"י קבעה וסת לה' אף אם לא תראה ממעיין פתוח, **ועיי"ש** סי' פ"ד סק"ג דהקשה לפי"ז היכי מדמה לראתה בכ"ב ושינתה לכ"ז דהתם י"ל דמקרה הוא שנתאחר, אבל הכא דראיית ה' בירחא אמרי' דהוא עיקר וסתה ואין תלוי בראיית ריש ירחא, מנלן למימר כאילו ראתה בריש ירחא עיי"ש.

עוד יל"ד אי ר"ל דפליג משום דס"ל דבעי' דכל הראיות יהיו במעיין סתום, או דאע"ג דסגי בראייה פ"א ממעיין סתום, מ"מ כיון דדנים כאילו ראתה בריש ירחא חשיב אף ראייה ג' ממעיין פתוח.

שמעתתא דוסת ההפלגה

שיטת תוס' דבראתה א' ה' לעולם אינה קובעת אלא ברואה ממעיין פתוח, ובע"כ דדנים יום שלא ראתה כאילו ראתה, **ועי'** חזו"א פ"ה סק"ט דגדרו כוסת המורכב לימים ולוסת הגוף, דאין יום ה' גורם לחוד אלא בצירוף מעיין פתוח, **ועיי"ש** סי' פ"ד סק"ד דהקשה אמאי בראתה תרי זימנא ממעיין פתוח ובשלישית בה' לא אמרי' דאיגלאי למפרע דיום הה' לחוד גורם וכדאמרי' בוסת הקפיצות.

שיטת הרמב"ן דאיירי בוסת הפלגה וס"ל לריו"ח דקובעת וסת להפלגת ל' ע"י ב' הפלגות מראיית ריש ירחא לריש ירחא, ומראיית ה' מציעתא לה' בתרא, והוכחת רב פפא דמדה' קמא אין מפסיק בב' ראיות דריש ירחא, מבואר דמעיקרא מנין, **ומבואר** מתו"ד כמה הלכות, חדא דראיה קצרה אינה עוקרת ארוכה [דאל"כ נעקר הפלגת ה' הראשונים ע"י הפלגת חמשה ימים דבין הא' לה'], **ומבואר** עוד דאע"פ דלא קבעה עדיין וסת, אין הפלגה קצרה מפסקת ודנים דראתה ג"פ רצופים, **וכן** מבואר דסגי בב' הפלגות לקביעות וסת הפלגה [ואזיל לשיטתו בהלכות פ"ו וכדנתבאר לעיל].

עוד מבואר דפלוגתת ר"פ ור"ה אף בראתה בכ"ב ובכ"ז ודלא כהט"ז סק"ח, ולכך הוכיח רב פפא כשיטתו מהא דאין ראיית הה' שקדמה לריש ירחא מפסקת, **ובעיקר** שיטתו צ"ב דמנלן לרב פפא דאיירי בראתה אף בה' קמא, דילמא לא ראתה אלא בה' מציעא ובתרא, ושפיר קאמר ריו"ח דאשה קובעת וסת בתוך ימי נידותה כיון שהה' מציעא בתוך ימי נידותה לריש ירחא, ויש ליישב.

ע"ע חזו"א פ"ה סק"ל וסק"ב דנסתפק אי הא דקבעה להפלגת ל' הוא דווקא משום דהפלגה האחרונה היתה ל' יום בלא ראיות באמצע, דאיגלאי דכל סדר ראיותיה היה להפלגת ל', או דילמא אף היכא דראתה כל ראיותיה באופן בלתי מסודר, רק ראיות המרוחקות מסודורות הרי זה קובעת וסת, [וכגון א' כ"ה, ה' כ"ח, י' כ"ו, ט"ו, דקבעה וסת להפלגת ל"ה].

שיטת הריטב"א, **עי'** ריטב"א דפי' כהרמב"ן, אולם מבואר בתו"ד דס"ל דבעי' ג' הפלגות לקביעות וסת ולכך פי' דמונין ריש ירחא לריש ירחא וה' קמא לה' מציעתא וה' מציעתא לה' בתרא, ומבואר דשייך לקבוע ב' הפלגות זה בתוך זה וכוסת החודש, **ויל"ד** לפי"ז בראתה א' כ' א' ט' כ' דקבעה וסת להפלגת כ' אף בלא ראתה ביום כ"ח, דמונין א' ל' ו' ל' ו' א' בתרא ל' בתרא [ביאור"ס]. **ובעיקר** שיטת הריטב"א מבואר דלר"ה ראיה שבאמצע מפסקת, **אולם** צ"ע ממש"פ בריש סוגיין בבעי' דהגמ' מיחש מהו דניחוש דאיירי בראתה ג"פ בימי נידותה ומספקי' אף לרב הונא משום דמודה דבראתה בכ"ב אין ראיה שבאמצע מפסקת, וצ"ל דה"מ בהיה לה וסת קבוע וכדברי הש"ך בנקודה"כ.

ע"ע גמ' יא א' דמבואר דאף לריו"ח אין אשה קובעת וסת בימי נדתה אלא בראתה ממעיין סתום אבל ממעיין פתוח לא קבעה, **ונחלקו** הראשונים בגדר מעיין פתוח אליבא דר"פ, **עי'** תוס' שם ובשמעתין דפי' בתרתי, חדא דראתה כל ראיותיה במע"פ אבל אי ב' ראיותיה במע"פ והשלישית במע"ס קבעה וסת, **ויל"ד** בראתה ב' ראיות במע"ס והשלישית במע"פ וכגוונא דר"ה אי קבעה וסת לר"פ או דס"ל דאין קובעת אלא היכא שהאחרונה היה במע"ס.

עוד פי' דאף בראתה כל ראיותיה במע"פ קובעת ולא מודה ריו"ח אלא בראתה כמה ימים רצופים ג"פ, **וכן** פרש"י י"א שם, אולם חלוקין רש"י ותוס' בראתה בראשונה א' ב' ג' ד' ובב' האחרונות בד', אי קובעת לריו"ח ליום ד' או לאו, דברש"י מבואר דאין קובעת, ובתוס' מבואר דכל דברי ריו"ח דווקא שראתה כן ג"פ אבל בראתה רק בראשונה קובעת, וע"ע מהרש"א וחיידוד הלכות דהשוו שיטת רש"י ותוס'.

ע"ע חזו"א פ"ה סק"ז ט' דכל פלוגתת ריו"ח ור"ל בכיונה ראיותיה הראשונות [וכדאוקמא ר"פ א' ה', א' ה', ה'], אבל אי לא כיונה הראיות הראשונות וראתה השלישית במע"ס, וכגון ה' י', ד' י', י', אף לר"ל קבעה וסת, **ולפי'** תוס' דריו"ח איירי בראתה ג"פ במע"פ והרביעית במע"ס, אי לא כיונה ראיותיה לכו"ע אינה חוששת כיון דלא קבעה אלא במע"פ.

דינא דריו"ח אליבא דרב הונא

שיטת רש"י ותוס' דעיקר תי' דר"ה דכיון דאיירי בראתה בכולהו ריש ירחא, הלכך לא חזי' דיום שלא ראתה כאילו ראתה, **ועי'** בריטב"א דהקשה אמאי הוצרך ר"ה להוסיף דראיית כ"ה דמים יתרים.

שמעתתא דוסת ההפלגה

שיטת הרמב"ן, עי' חו"ד סק"ד, וחזו"א פ"ה סקכ"ח דביארו שיטתו, ותו"ד דר"ה קדחי דשאני הכא דראתה גם ביום הראויה לראות ולכך אמרי' דראית ההפסקה לא הוי רק תוספת דמים, והא דהוצרך לשנות מאוקימתא דר"פ משום דס"ל דל"א דמים יתרים אלא כשראתה ראיות הראשונות במעיין סתום, ו**נחלקו** החו"ד והחזו"א סק"ב ל"ב ל"ג אי עיקר דינא דר"ה דל"א דמים יתירים בראיות ראשונות דווקא משום דהוא ממעיין פתוח, אבל אי הוי מעין סתום אע"ג דהפסיקה בין ראיות הראשונות כגון דראתה באחרונה בלא הפסקה מודה ר"ה דקובעת, או דאף בכה"ג בעי' דראיות הראשונות יהיו בלא הפסקות באמצע.

עוד כתב החו"ד לדקדק מלשון הראב"ד דאין קובעת לר"ה אלא בלא הפסיקה בב' הראשונות, אבל אי הפסיקה בשניה אע"ג דבראשונה ובאחרונה לא הפסיקה ל"א דמים יתירים, ומה"ט כתב דבנידון ה"ט סק"ח דהקדימה ראיתה קודם הפלגה שניה בטל הפלגתה, ו**בפרי** דעה קפ"ט שפ"ל סק"מ כתב לחלוק דכ"ד הראב"ד בוסת החודש לחוד, ו**ע"ע** חזו"א שם דפליג מטעמא הנ"ל דכ"ד הראב"ד והראשונים דוקא בראתה ממעיין פתוח.

ע"ע ריטב"א דפי' ע"ד הרמב"ן והוסיף להקשות נמי אמאי לא פי' ר"ה כר"פ ומ"מ אין מפסיק ראית הה' כיון דהוי תוספת דמים, ו**צ"ע** לפמשי"כ הריטב"א לעיל דבעי' למימני אף ראית הה' להפלגה קמייא דא"כ איך יתכן לדונו כתוספת דמים.

יל"ד אי הא דאמרי' דראית הכ"ה תוספת דמים היינו דווקא לאחר שחזרה וראתה בריש ירחא אבל קודם ראיתה ברי" לא אמרי' תוספת דמים או לאו, ונפק"מ אי בעי' לחוש שמא תראה, ו**עי' חזו"א** סק"ד משה"ק ולהאמור יש ליישב.

אי קובעת אף לראית כ"ה

עי' ראב"ד סי' ב' ה"ג דהביא ב' שיטות אי אמרי' דראית ריש ירחא הוא עיקר הוסת וראית הכ"ה תוספת, ואינה חוששת אלא לא', או דילמא חיישינן אף לכ"ה דדילמא וסת אחר הוא, והא דאמרי' תוספת דמים לאפוקי דראית ריש ירחא לא הוי טפילה לכ"ה, ו**כ"ה** דעת הרמב"ן פ"ה ה"ט וכ"פ הטור קפ"ט, ו**נחלקו** הפוסקים בעיקר הך שיטה, **א- עי'** ב"ח שם דפי' משום דמספקי' אי ראית הכ"ה דמים יתרים או דהוא העיקר, ולפי"ז ה"ה דראית הריש ירחא לא הוי אלא ספק, ו**כן** לפ"ד ה"ה בוסת הפלגה מספקי' דילמא ראית הכ"ה הוא העיקר ומונין הכ"ה מכ"ה אף למאי דקיי"ל דמונין מראה בתרייתא. **ב- עי' חו"ד** סקט"ו דמבאר דפשיטא דראית הריש ירחא הוא עיקר וקובעת בתורת ודאי אלא דמספקי' דילמא ראית הכ"ה נמי לא הוי תוספת אלא ראייה בפ"ע, ועיי"ש דלפי"ז ה"מ בוסת החודש דאשה קובעת וסת בתוך וסת. ו**יל"ד** בהמשיכה להפליג עוד ב"פ בכ"ה ולי' אי בכה"ג קובעת ב' הפלגות, וכ"ד החו"ד באינו קבוע, או לאו. **ג- עי'** שו"ע הגר"ז קפ"ט קו"א סק"ד דנקט ע"ד החו"ד, אולם פי' דחיישינן לכ"ה משום דמספקא לן דילמא קובעת ב' וסתות, האחד ראייה עיקרית, והב' תוספת דמים [וכן נסתפק בחזו"א סק"כ כ"ב], ולפי"ז ה"ה בוסת הפלגה חוששין לכ"ה, אולם מונין הכ"ה מריש ירחא דהוא ראייה עיקרית, ו**כ"ה** להדיא בחזו"א סקמ"ד מ"ה.

ע"ע חו"ד קפ"ד סק"ד דלדעת הראב"ד דקובעת אף לכ"ה, ה"ה אי היה לה וסת קבוע לא' ושינתה ב"פ לב', ובשלישית ראתה א' ב', דקבעה ב' וסתות לא' וב', ו**צ"ב** היכי קובעת לב' הא לא שייך למימר על ראית א' דמים יתירים, כיון דהוא עיקר וסתה שהיתה למודה בה. [ו**ע"ע** חו"ד קפ"ט סק"ח משה"ק ע"ד הש"ך סק"מ, ולכאוי' כל קוי' לשי' הנ"ל דאמרי' דמים יתרים אף על יום וסתה, ו**ע"ע** פרי דעה שפ"ל סק"מ].

עוד נידונים

-יל"ד אי בוסת הדילוג והסירוג נמי קובעת ע"י ב' ראיות ממע"ס והשלישית ממע"פ, או דילמא גריעי טפי וכי היכי דלא חיישינן לוסת שא"ק, ה"ה דלא קבעה אלא אלא ממע"ס לגמרי [פתמ"ג].

-עי' שו"ע הגר"ז קפ"ט סקל"ח נ"ג דמבאר דאין הוסת נעקר אלא בעבר יום הוסת ולא ראתה כלל, אבל אי ראתה אף אי הוי ממע"פ עדיין חוששת לוסתה. ובפוסקים הוסיפו לדקדק בדבריו דאף וסת שא"ק אינה נעקר ע"י ראייה ממע"פ.

-יל"ד בנעקר הוסת ע"י שראתה ג"פ בימים אחרים, וחזרה וראתה ביום הוסת במע"פ אי חוזר הוסת למקומו [שבה"ל].

קביעות וסת בימי זיבה

לט א', רב הונא בר חייא אמר שמואל כו' לומר שאינה קובעת וסת בימי זיבתה, **עי'** תוד"ה רב הונא דשמואל פליג על ריו"ח ור"ל לקמן ע"ב דס"ל אק"ו בימי זיבתה, **אולם** בראב"ד סי' ב', וברמב"ן ורשב"א בשמעתין מבואר דלא פליגי אלא ריו"ח ור"ל איירי בראתה בר"י ר"י כ"ב ור"י דכיון דב' ראיות קמיינתא ל"ה בימי זיבה קבעה לה וסת, וברמב"ן הוסיף דלרב פפא איירי בראתה א' ח', א' ח', ח', דכיון דעקרה לריש ירחא וקבעה לתמניא אמרי' הך דתמניא עיקר והנך תוספת דמים, ושמואל איירי בראתה כולו בימי זיבה, **וע"ע** רש"י יא א' ד"ה "מתוך" דמבואר דריו"ח ור"ל איירי בראתה ב"פ ממע"פ ובשלישית ממע"ס [ולכא"ו כונתו אליבא דר"פ, **וצ"ב** ממש"פ להלן דינא דאק"ו בימי נדה אליבא דר"ה **וע"ע** חזו"א פ"ד סק"ה] **ובעיקר** דברי הרמב"ן צ"ב מנלן דר"פ פליג אר"ה וס"ל דאמרי' תוספת דמים אף בראיות הראשונות ממע"פ, הא יתכן דלא קאמר דקבעה בכה"ג אלא דווקא בתוך ימי נדה ואליבא דריו"ח דלא בעי' לסברת תוספת דמים.

עי"ע השגות הרז"ה על הראב"ד שם דנקט כתוס' והוסיף לחלוק ע"ד הראב"ד והראשונים דלא שייך ענין מע"פ ותוספת דמים בימי זיבה, ולכא"ו פלוגתם בטעם הדין דאק"ו בימי זיבה אי משום דמסולקת באותם הימים או דאין רגילות שתראה בהנך ימים, **עי'** סד"ט קפ"ד סק"ט ד"ה "ונזכיר" וד"ה "ומידי".

עוד כתב הראב"ד דשמואל לא פליג אריו"ח ור"ל דאיהו איירי בימי זיבה ממש וריו"ח ור"ל איירי בספירת ימי זיבה וכדלהלן.

קביעות וסת בימי ספירת זיבה

עי' תוד"ה ר"ה דלמ"ד דאק"ו בימי זיבתה כ"ש דבימי ספירת זיבה אינה קובעת, **אולם** בראב"ד סי' ב' כתב דבראתה ג' ימים בתוך י"א יום וחזרה וראתה בתחילת י"ח, אע"ג דעדיין עומדת בספירת ימי זיבתה קובעת וסת דקים להו לרבנן דדמיה מתמרקין עד י"ח יום וכי מטיא ל"ח בין שהם ראויים לנדה ובין שהם מספירת זיבה ראויים הן לקביעות וסת, **ובחי'** הר"ן הוסיף דמדוקדק כהראב"ד מסיפא דמתנ"י. ובהשגות הרז"ה שם נקט כהתוס'.

ועי' חזו"א סק"יז י"ח דבעיקר דברי הראב"ד מבואר דאע"ג דדין הזיבה נקבע לעולם בראיה שלאחר ראית הנדה, והלכך בשעת מתן תורה התחילו בימי נדה אף אי הויא קיימא בתוך י"א יום וכן גיורת וראתה בשפופרת מתחילות בימי נדה אף אי קיימא בתוך י"א יום, מ"מ דינא דכל י"א יום בחזקת טהרה אין תלוי בדין הזיבות אלא בעיקר סברת סילוק דמים, ועיי"ש דהקשה דלפ"ז אשה צריכה לחשב שני חשבונות וזה תמוה מאוד.

מיחש מהו דניחוש

עי' פלוגת רש"י ותוס' והראשונים אי בעיא דהגמ' בראתה ג"פ בימי נדה או אף בימי זיבה [והובא לעיל], **וע"ע** ראב"ד סי' ג' הי"ג דבראתה א' ניסן וכ' אינה חוששת לא' אייר דהוא בתוך י"א לימי זיבתה ואע"ג דמבואר בשמעתין דלחוש מיהת חוששת ה"מ באירע לה טומאה בימי זיבה דחוששת לחודש הבא אף אי יארע בימי זיבתה, **וצ"ע** דלרב פפא חיישין לכ"ב מכ"ב אע"ג דלא אירע לה טומאה בימי זיבתה קודם לכן, ויש שכתבו דכ"ד הראב"ד דווקא בוסת שא"ק.

עוד כתב הראב"ד שם ה' ט"ו ט"ז ליסד, דבראתה פ"א בימי זיבה אע"ג דחוששת לחודש הבא אינה חוששת אלא שמא תראה אחר ראית נדה אבל בלא"ה לא חיישין כיון דעיקר ראית הזיבה תמצית הנדה היא ואם אין מקור ליכא תמצית ולכך בראתה א' כ' א' אינה חוששת להפלגת י"ב אלא לאחר שתחזור ותראה בימי נידותה, **וע"ע** מהר"ם ס"ד א' ד"ה "בא"ד היכ"י" והובא לעיל, ובפרד"ר מקש"ז קפ"ט סק"יח ד"ה "וראיתי", ושו"ע הגר"ז קפ"ז בקו"א סק"יג פ"י כונתו ע"ד הראב"ד הנ"ל.

עוד מבואר בגמ' סד א' וברש"י ומהרש"א שם דה"ה דחוששין אף בפ"א לראיה בימי זיבה, **ובנוב"ת** סי' צ"ג האריך דלשיטת הר"מ ושאר"ר אין חוששים לראיה פ"א בימי זיבה, אלא התם איירי דראתה בימי נדה, וקמ"ל דצריכה לחוש לחודש הבא אף אי יארע בימי זיבה, **ועי'** פרי"ד קפ"ד שפ"ל סק"יט דהקשה על דבריו.

עי"ע שיטת הרמב"ם פ"ח מאיסור"ה ה"ט י', **ועי'** מ"מ דפ"י דהר"מ לשיטתו דאשה שיש לה וסת לעולם מתחלת מנין ימי הנידות מיום הוסת ובמשנה וסתה ליום אחר משתנה נמי המנין לוסת השני, והלכך פ"י דספיקא דהגמ' אי בראתה בימי זיבה חוששין שמא משנה וסתה ליום אחר ונמצא דהוי ראיה בימי נידותה או לאו, **וע"ע** פתחי נדה מה שהוסיף לבאר בזה.

קביעות וסת בימי זיבה ונדה

אולם בעיקר שיטת הר"מ, ע"י רמב"ן להלן נד אי דהקשה מדברי רב פפא דנדה ופתחה מכ"ז מניין, וכ"ה במהרש"א ובמהר"ם בשמעתין, וע"י חו"ד קפ"ג סק"ב וערוה"ש שם דפי' דאף הר"מ מודה דדינא דקביעות וסת בימי נדה הוא דווקא תוך ימי נדות וזיבות שראתה בהם, והאריכו בזה עוד הפר"ד בפתיחה שער הראשון ובחזו"א קכ"ב סק"ד.

עקירת וסת ע"י ראיה בימי זיבה

ע"י ראב"ד שם דבראתה להפלט ט"ו כמה פעמים קובעת וסת לכ"ט דכל ראיות הט"ו שבאמצע דהווי בימי זיבה חשיבא ראיות מקרה ואינם מפסיקות, **אולם** ברמב"ן וברז"ה שם פליגי דראית זיבה שבאמצע מפסקת, אלא דהרז"ה ס"ל דמ"מ קובעת לראות בט"ו של ימי נדה וחוששת לט"ו של ימי זיבה.

עוד כתב הראב"ד סי' ג' דין ח' דבקבעה לריש ירחא ג"פ וברביעית ראתה כ' וריש ירחא וכן בחמישית ושישית קבעה לה שני וסתות, וכ"פ השו"ע קפ"ט סעי' ל"ב [כמש"פ הש"ך ובי' הגר"א שם], ובסד"ט סקל"ה הקשה דלטעמא דהראב"ד דאק"ו בימי זיבה משום שדמיה מתמרקין אמאי אין נעקר הריש ירחא ע"י ג"פ דראתה בימי זיבה ובחזקת מסולקת דמים.

קביעות וסת בימי זיבה לענין דיה שעתה

ע"י סח' ב' דאע"פ דאין אק"ו בימי זיבתה היינו לענין דלא בעיא תלתא זימני למיעקר אבל מ"מ דיה שעתה וע"י רש"י לט' א' ד"ה "בתוך", ובלח"ש קפ"ט סק"ג, ומבואר דאע"ג דאינה קובעת לענין לחשוש שמא תראה, מ"מ ע"י ראית ג"פ אמרי' דאיכא סיבה אחת לכל הראיות ולכך ד"ש.

ע"ע תוה"ב ב"ז ש"ג יא' ב' דכתב להוכיח דקיי"ל דמיחש חייש לימי זיבה מהא דמבואר דאמרי' ד"ש, אולם כתב דלשיטת הפוסקים דאינה חוששת, צ"ל דלענין ד"ש כיון שבתוך ימי הזיבה מסולקת דמים כל שאתה יכול לתלות בדבר שמא ראתה אתה תולה אף שיש לה וסת כל דהו.

קביעות וסת בימי זיבה ונדה בזה"ז

נחלקו הראב"ד והרמב"ן בזה"ז שבנות ישראל החמירו על עצמן להיות כטועות, אי קובעת וסת בכל זמן שתראה אף בימי נדה וזיבה או לאו, ע"י רמב"ן בשמעתין ובהלכות פ"ה הט"ו דבזה"ז קובעת אף בימי נדה וזיבה, **אולם** בראב"ד סי' א' דין כ"א פליג דלא החמירו על עצמם אלא היכא שרואה דם לטמא כל הדמים להצריכו ז"נ אבל היכא דאינה רואה לא חיישינן משום וסתות, וע"י טור קפ"ט דפסק כהרמב"ן, וכ"כ הנקוה"כ קפ"ט סעי' כ"ח והסד"ט קפ"ד סק"ט ד"ה "נמצא" בדעת השו"ע ועיי"ש דמה"ט לא הוזכר בשו"ע דינא דאק"ו בימי נדה וזיבה, ובשו"ע הגר"ז קפ"ט סק"ב דקדק דברי השו"ע סעי' ל"ב כהראב"ד מהא דלא כתב בקצרה דראתה מתחילת ראיתה א' כ' ג"פ.

עוד נחלקו הפוסקים בדעת הרמב"ן אי קובעת וסת אף להקל או דווקא להחמיר, ע"י ש"ך קפ"ט סקע"א ונקוה"כ שם דכ"ד הרמב"ן דווקא לחומרא, **אולם** בתוה"ש קפ"ט סק"ז נקט דקובעת אף להקל, וכ"כ בסד"ט סוסקל"ד לדקדק מדברי הרמ"א סעי' י"ג.

ע"ע שו"ע הגר"ז קפ"ד קו"א סק"ד דלדעת הרמב"ן פשיטא דה"ה לענין מנין ההפלגה אין מונין מתחילת ראיתה אלא מסוף ראיה לתחילת ראיה, ועיי"ש דכן נקט לדינא, [ולכאוי' כ"ז הוא דווקא להך גיסא דקובעת אף לקולא].

ע"ע חו"ד קפ"ד סק"ז דכ"ד הרמב"ן דוקא בוסת קבוע אבל בשא"ק דלא הוי אלא חששא ל"ח בימי נדה וזיבה דהוי כעין ס"ס.

אשה שנמשך ראיתה כמה ימים

נחלקו הראשונים באשה שמזלפת כמה ימים אי חוששת לכל ימי הראיה או לאו, ונאמרו בזה ג' שיטות, **א- עי'** בעה"נ סי' א' ה"כ דיש מי שאומר דלעונה ראשונה חוששת כדין וס"ק ולשאר ימי העונה אינה חוששת אלא כדין וש"ק וכמבואר בסוגיין דלימי זיבתה מיחש חיישא, וס"ל דה"ה לימי נדה.

ב- עי"ש דיש מי שאומר דאינה חוששת כלל לשאר ימי העונה דאמרי' דמים יתרים הוא דאיתוספו, **וכ"ה** שיטת הרז"ה שם אות י"א ורשב"א בתוה"ב ב"ז ש"ד כה ב', והוכיח כן מהא דלא מקשי' יא א' אף לר"ל דתבדוק לענין למיחש אף לוסת שא"ק, **ובעיקר** ראיתם, **עי'** חו"ד קפ"ט סקט"ז, **ועי'** או"ש פ"ח מאיסו"ב סוף הי"ב דאין לדחות דימי זיבה יוכיחו דאין צריכה בדיקה ומ"מ חוששת אף בימי זיבה דשאני ימי זיבה שהיא בחזקת מסולקת דמים עיי"ש, **ועי'** ח"י הר"א דפי' ע"ד חילוק זה טעמא דר"ל דקובעת בימי זיבה ולא בימי נדה.

ג- עי"ש דיש מי שאומר דחוששת לכולם כדין וסת קבוע, משום דבזה"ז אשה קובעת וסת אף בימי נדה וזיבה, **ובראב"ד** שם הסכים לעיקר הך דינא אולם מטעמא אחרינא דאע"ג דעיקר הוסת נקבע ביום ראשון והשאר טפלים לו, מ"מ אסורה כל הימים משום דהוי כיום אחד ושעה אחת, **ועוד** דמפני שהדבר מצוי לשנות את הוסתות להקדים או לאחר, הלכך חיישינן שמא אותם הימים שהם עתה שניים לוסת כבר היו הראשונים ונעשה עיקר הוסת.

ועי' חזו"א פ"ה סק"ט דנפק"מ בין טעמא דהראב"ד להרמב"ן בהפסיקה כמה ימים וחזרה וראתה דלהרמב"ן אסורה, ולראב"ד מותרת דאין דנים כל הראיה כשעת הוסת אלא בלא פסקה מעליה, **וכן** נפק"מ באותם העונות שלא ראתה בהם [אי הוי פחות מעליה] דלהרמב"ן אינה חוששת ולראב"ד חוששת, **ובפרישה** קפ"ד סק"א כתב דנפק"מ נמי היכא דנמשך ראיתה עד חצי היום אי צריך לפרוש עד הלילה או לאו, **וכן** הוסיף דנפק"מ בראתה מתחילה ג' ימים רצופים ובפעם השנית לא ראתה ביום הראשון מהג' ימים אי צריכה לחוש בשלישית אף ליום הראשון.

ובעיקר טעמא דהראב"ד דדנים כל ימי הראיה כעונה אחת, הא דמבואר בשמעתין דאק"ו בימי נדה ואין דנים כל ימי הראיה כעונה אחת היינו משום דאירי בפוסקת כמה ימים בין ראיה ראשונה לשניה, **ובחזו"א** סק"א הקשה דלשיטת הראב"ד בראתה א' ב', ב, א ב', תקבע וסת לא' וב', כדין ראתה תחילת העונה וסוף העונה, [ומדברי הפרישה הנ"ל מבואר דבאמת קבעה וסת בכח"ג].

הכרעת הטור והשו"ע בזה"ז

עי' טור סי' קפ"ד דהביא הנך ג' שיטות הנ"ל במזלפת כמה ימים, וכתב דהרא"ש הסכים שאינה צריכה לפרוש אלא עונה ראשונה בלבד, **וכן** הכריע השו"ע שם סעי' ו', **ובסד"ט** קפ"ד סק"ט וחו"ד סק"ז הקשו דהשו"ע סתרו דבריהם ממש"פ קפ"ט כהרמב"ן דאק"ו בימי נדה וזיבה בזה"ז, **ובאחרונים** כתבו ליישב בכמה אופנים, **א- עי'** סד"ט בסו"ד דלא קיי"ל כהרמב"ן אלא בראתה ראיה אחת ממע"ס אבל אי כל ראיותיה במע"פ אינה קובעת אף בזה"ז. **ב- עי'** חו"ד שם דלא קיי"ל כהרמב"ן אלא בפוסקת, **וכן** ה"מ היכא דלא קבעה וסת ליום הראשון עיי"ש, **וכ"כ** בשו"ע הגר"ז קפ"ד סק"א דלא קיי"ל כהרמב"ן אלא בפסקה, **אולם** בדעת הפוסקים דגרסי בסי' קפ"ט סעי' ל"ב דאשה קובעת וסת בתוך וסת בראתה א' ב' ג"פ, מבואר דקיי"ל כהרמב"ן אף ברצופים [מג"ס]. **ג- עי'** חזו"א פ"ה סקנ"ו דתי' דאע"ג דאק"ו בימי נדה וזיבה מ"מ גדרה כוסת הגוף דקובעת לראות דווקא לאחר שראתה דם קודם לכן, הלכך אינה צריכה לחוש אי לא ראתה ביום הראשון.

עוד הקשו הפוסקים דהשו"ע סתו דבריו ממש"פ בסעי' ה' כהראב"ד, **עי'** ט"ז סק"ט, וש"ך סקט"ז, תוה"ש סק"ד, ופרד"ר מקשי' סק"ט.

עי' טור סי' קפ"ט דהביא דברי הרמב"ן דבראתה ט"ו ט"ז י"ז, ט"ז י"ז י"ח, י"ז, חוששת לוסת הדילוג ולוסת השוה ליום י"ז, **ועי'** פלוגתת הב"י וב"ח וסד"ט קפ"ד סק"ט וכ"פ סק"ז אי דינא דהרמב"ן הוא לשיטתו דאק"ו בימי נדה בזה"ז, או דאף החולקים על הרמב"ן מודו דבכה"ג חוששת נמי לשוה, **ולהך** גיסא דהרמב"ן אזיל לשיטתו עיי"ש דהקשו דהטור סתו דבריו, **ועי'** חו"ד קפ"ד שם משכ"ב.

עי' רמ"א סוף סעי' י"ג דהביא ב' דעות בזה והכריע דאינה חוששת אלא לוסת הדילוג, **ועי'** חזו"א סי' פ"ו כמה פרטים בזה.

ועי' טושו"ע סעי' ל"ב, ופרישה, וש"ך, וב"י הגר"א שם, וחו"ד סקל"ו.

עוד יעוי' בחזו"א קפ"ט סק"ב דכל האי דינא דאק"ו בימי זיבתה הוא דווקא בוסת החודש והפלגה אבל בוסתות הגוף קובעת עיי"ש.

אשה שמשנית וסתה [ימי המבוכה]

עי' רמ"א סעי' ב' דאשה שמשנית וסתה להקדים שנים או שלשה ימים או לאחר, כשמגיע זמן וסתה צריך לפרוש ממנה שנים או שלשה כו', ונאמרו בפוסקים כמה ביאורים, **א- עי'** שלטי גיבורים פ"ב משבועות דאיירי באשה שאין לה וסת אולם הוחזקה שאינה רואה עד י"ד יום, דדינה דמיום י"ד קובעת וסת לימים שרגילה לדלג בהם, **וכ"פ** הנוב"י מהדו"ק מ"ו, **ועי'** חו"ד קפ"ד סק"ד משה"ק ע"ז, **ויל"ד** אי אסורה בהנך ימים אף בימים שלא ראתה, **ובפוסקים** הוסיפו לדון באורך ובמנין הימים שמחזקת בהם.

ע"ע כו"פ שם דפי' ע"ד הנ"ל, אולם נקט דאף באותם הימים חשיבי כאשה שאין לה וסת, אלא דאסורה לבעלה כר"מ יב ב' דאשה שאל"ו אסורה, ואף רחב"א שם לא פליג אלא באשה שאין לה וסת כל ימיה דאי תאסרנה אשה זו מה תהא עליה.

ב- עי' ש"ך קפ"ט סקל"ט, ובי' הגר"א קפ"ד סק"ו דאיירי באשה שיש לה וסת קבוע ושינתה ליום אחר דחוששת אף ליום השני כדן ושא"ק המבואר בסי' קפ"ט סעי' י"ד, **ועי'** חו"ד דהקשה דא"כ מאי קמ"ל הרמ"א, **ובחזו"א** סקכ"א כ"ב כתב לקיים דברי הש"ך.

ג- עי' חו"ד שם דפי' עפ"ד הראב"ד סי' א' הכ"ב דאיירי באותם הימים דיתכן דקבעה וסת קבוע ע"י ג"פ ולא נעקר האחד בקביעת חברתה דהמשיכה לראות במעיין פתוח כל אותם הימים, [ומשכח"ל גם בוסת ההפלגה כמ"ש החו"ד קפ"ט סק"ד, ולכאוי' ה"מ לפוסקים דקצרה אינה עוקרת ארוכה אבל אי עוקרת ארוכה אע"ג דהמשיכה ממעיין פתוח נעקר וסתה ע"י קביעות וסת השני ולא שייך קביעות ב' הפלגות כמש"כ החו"ד קפ"ו סקט"ו].

ובסד"ט פי' נמי ע"ד הראב"ד ומשמעות דבריו דאיירי באשה שיש לה וסת אלא דלפעמים מקדימה או מאחרת דדינה דחוששת לאותם הימים שרגילה להקדים או לאחר, **וכן** פי' המע"מ הובא בש"ך שם, והכו"פ סק"ה בפ"ה הא', **ועי'** חזו"א שם סק"כ מש"כ לפרש לפי"ז החילוק בין נמשך ראיתה דאינה חוששת אלא ליום הראשון.

פרק עשירי

ראשי פרקים בסוגיא דרמ"ת

גדר איסורא דרמ"ת

סה ב', גמ' ת"ר הרואה דם כו', **בעיקר** איסורא דרמ"ת, **עי'** נובי"ת צ"ג צ"ה ובכמה דוכתי דנקט דמטעם וסת נגעו בה, **וכן** סתימת הפוסקים סעי' י' י"א, **אולם** בחו"ד קפ"ז סק"ג האריך להוכיח בקושיות דאיכא שני מיני חששות הא' שמא יש לה חולי הממלאה ונופצת ע"י תשמיש, והב' שמא יש לה וסת ע"י מעשה התשמיש, ובזה פ"י כל דיני רמ"ת המבוארים בראשונים ובשו"ע. **ובעיקר** פלוגתתם מצינו כמה נפק"מ, **א- עי'** נובי"ת צ"ג וצ"ה דאין חוששת בימי עיבור והנקה לרמ"ת שקבעה קודם לכן [וכגון שנתעברה בביאה שלישית], וה"ה דל"מ בדיקת שפופרת בהנך ימים, אלא דמ"מ חוששת לרמ"ת שתראה בימי העיבור והנקה כדקיי"ל סו"י"ס קפ"ט, [וכמבואר ברמ"א סוף סעי' י'], **וכן** חוזרת לחוש לאחר ימי ההנקה לרמ"ת שקבעה קודם ימי העיבור, ובפר"ד קפ"ט שפ"ל סקע"ד הק' דהנ"ב סתר דבריו ממשי"כ תנינא פ"ו דאין חוששין לאחר ההנקה לושא"ק דקודם העיבור, וכיון דרמ"ת חשיב כוסת הקפיצות דדינו כושא"ק כדלהלן, אמאי חוששת לאחר ימי ההנקה, **אולם** בכו"פ סק"י"ב כתב להוכיח [מהא דלא הקילו קולת יוצא לדרך ברמ"ת] דהחמירו רבנן ברמ"ת יותר משאר וסתות והלכך אסורה אף בימי עיבור והנקה, **וכן** נקט החו"ד סק"ג ומטעמא אחרינא דחוששים לחולי דממלאה ונופצת, **ובעיקר** הוכחת הכו"פ, **עי'** נובי"ת שם וחזו"א סוסי"א פ"ב.

ב- עי' ש"ך סק"ב דמבואר דבימי טוהר אינה קובעת וסת דרמ"ת, **ובסד"ט** סקכ"ו ובנוב"י שם פ"י דאע"ג דמעין אחד הוא וא"כ קבעה דמענה פתוח, מ"מ כיון דגדרו כוסתות הא קי"ל דמימי טהרה לימי טומאה לא קבעה, **אולם** בכו"פ שם נקט דקובעת.

ג- עי' נובי"ת שם צ"ג דכיון דאק"ו בימי זיבה, ה"ה דרמ"ת א"ק בימי זיבה, **אולם** בחזו"א קכ"ב סק"ט נחלק ע"ד דוסת הגוף קובעת אף בימי זיבה [וה"ה רמ"ת], **ולענין** ימי נדה מבואר בחזו"א פ"ב סק"ה דאינה קובעת, **וע"ע** פרי דעה שפ"ל סק"ג. **עוד** נחלקו הפוסקים בגדר וסת דרמ"ת אי חשיב כוסת הקפיצות או כוסת הגוף, ונפק"מ לרואה ג"פ כדלקמן, **עי'** ש"ך סק"ה, וט"ז סקט"ז, חו"ד סק"ד, סד"ט סקכ"ג ד"ה "אבל", ונוב"י שם, **וע"ע** תוס' ס"ו א' ד"ה "ונאמנת" והגהת נובי"ק מ"ו, וחזו"א פ"ב סק"ד.

התירא דבעל שני ושלישי

גמ' שם, **עי'** ב"י דהטעם דמותרת לבעל שני בלא בדיקת שפופרת כיון דאיכא ס"ס [ועיי"ש דמה"ט בבדקה אצל הראשון ומצאה דם בראשו אסורה לשני דליכא ס"ס], **אמנם** בתוה"ש סק"י"א הכריח בדי' הב"ח דאין הטעם משום ס"ס אלא דכיון דאצל השני עדיין לא הוחזקה ברמ"ת תולין דראיתה הוא מהצדדין, **וכבר** עמד הסד"ט סק"ו בכונת דבריו, **וע"ע** חו"ד סק"ג מש"כ לפרש לפ"ד.

עי' נובי"ק מ"ג דהק' אמאי לא שריא רמ"ת ע"י חדא ספיקא הא כיון דוסד"ר הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא, **וע"ע** חו"ד סק"כ משכ"ב.

עוד מבואר בגמ' דאין נאסרת על בעל ג' אלא לאחר ג"פ, **ועי'** הפלאה סעי' ה' דכתב לחדש דאי נתגרשה לאחר שראתה אצל הראשון פ"א, וכן אצל השני פ"א, נאסרת לשלישי בפ"א, והא דמבואר בשמעתין דאין נאסרת אלא לאחר ג"פ היינו דווקא בראתה אצל הראשון והשני ג"פ, ויסד דבריו ע"פ חילוקי הדינים המבוארים בשור המועד עיי"ש.

בדיקת שפופרת

גמ' שם, מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדוק כו', **עי'** פלוגתת רש"י ותוס' ורשב"א וחי' הר"ן אי מהני ב"ש תחת בעלה הראשון, או דלא תקנו הבדיקה אלא בבעל שלישי כיון דע"י נאסרה לכל העולם, **ועי'** רא"ש משה"ק לשיטת רש"י, **וע"ע** ש"ך סק"ד, וחו"ד סק"ג* מש"כ ליישב קו' תוד"ה "ותבדוק" אליבא דרש"י.

עוד יעוין בש"ך סק"ג דאף לש"י רש"י מותרת לאחר הבדיקה אפי' לבעל השלישי, **אולם** במ"מ פ"ד מאיסור"ב הכ"ב דקדק משמעות הר"מ דלבעל שלישי אין מועיל בדיקה עיי"ש טעמו, **וע"ע** הגהות מקמ"ח.

עי' פלוגתת הרמב"ן ורשב"א אי בזה"ז מהני בדיקת שפופרת, **ובנוב"ק** מ"ג האריך בביאור כונת הראב"ד.

בירור הבדיקה

בעיקר בירורא דשפופרת, ע"י ב"י דהקשה היכי מהני האי בדיקה הא אין כל האצבעות שוות, [ונחלקו החו"ד קפ"ז סק"ג והנובי"ק מ"ג אי כונתו להקשות דאף לאחר שהוחזקה ע"י ג' אנשים באצבעות ובכחות, עדיין לא הוחזקה לשפופרת, או דכונתו להקשות בב"ש דבעל ראשון לשי' התוס' דמהני בדיקה דמ"מ לא הוחזקה באצבעות], וע"י בב"ח מש"כ לחדש, וע"ע תוה"ש סק"א, וסד"ט סק"ו, ונובי"י שם משח"ק ע"ד הב"ח.

וביסוד האי בדיקה מצינו באחרונים לפרש בכמה אנפי, ע"י ש"ך סק"א בשם הריצב"א דנקט דבין בנמצא דם על הצדדין ובין בלא נמצא כלל מותרת, וכן האריך בשו"ע הגר"ז קפ"ז בקו"א סק"א לדקדק בשיטות הרבה מהראשונים, אולם עיי"ש בשו"ע הגר"ז, ובסד"ט סק"ו דכתבו לדקדק בשי' הראב"ד דלא מהני בדיקה אלא בנמצא בצדדין, וכ"כ הדגמ"ר סוף סעי' י' בדעת האפי רברבי המובא בש"ך שם סק"ג, וכונת הרמ"א סוסעי' י' דבעברה ושמשה הוי כב"ש, הוא דוקא בג"פ.

ובחוו"ד סק"ג הרבה להקשות ביסוד בירורא דהאי בדיקה, ולכך פי' עפ"ד דאין הבדיקה מועלת אלא לברר דאין לה חולי דנופצת, ועיי"ש כמה חידושי דינים לפי"ז.

ובשיטת הריצב"א דמהני הבדיקה לברורי בכל ענין ואף בלא מצא דם כלל, פי' האחרונים ב' אופנים, א- ע"י נובי"ק מ"ג, וכע"ז בסד"ט סק"ו דבנמצא על הצדדין מהני בתורת בירור דלעולם לא רמ"ת, ובלא נמצא כלל אמרי' דנתרפאת ומהני בתורת עקירה, ועיי"ש דלפי"ז בבדקה ולא מצאה כלום וחזרה וראתה לאחר הבדיקה אסורה כיון דחוזרת לוסתה, וכ"כ בנובי"י שם דלפי"ז בבדקה אצל הראשון [לשי' התוס'] ולא מצאה כלום, אסורה דל"מ הבדיקה בתורת עקירה דעדיין לא הוחזקה באצבעות, משא"כ בבדקה ומצאה בצדדים מהני אף אצל הראשון כיון דנתברר דהוא מהצדדים, אולם משמעות הב"י שם דבכל ענין מהני בדיקת הראשון, וע"ע דגמ"ר סעי' ד', ובשו"ת הרדב"ז ח"א ת' י' כתב היפוך דברי הנובי"י דכל פלוגתת רש"י ותוס' דווקא במצאה בצדדים דאיכא למיחש שמא זב מהמקור לצדדים ולכך י"ל דלא התירו אלא אצל השלישי כיון דהוא במקום עיגון אבל בלא מצאה כלל לכו"ע מהני הבדיקה אצל הראשון, ובעיקר דברי הנובי"י הא דמהני בדיקה פ"א בתורת עקירה לוס"ק ולא בעי עקירה ג"פ כדין עקירת וס"ק בעלמא, עיי"ש ת' מ"ו דחשיב כסת הקפיצות דאף ע"י ג"פ נידון כושא"ק, וע"ע תוה"ש סק"ל, ויבואר עוד להלן. עוד יעוי' בנובי"י שם אמאי בבדקה ומצאה על ראשו אסורה לעולם ול"מ לחזור ולבדוק, שמא תעקור וסתה להבא, וע"ע חו"ד סק"ג.

ב- ע"י חזו"א פ"ב סק"ו דפי' דאף בלא ראתה כלל תלי' דהוא מהצדדין, וע"ע במכתב הנד' דהוסיף לפרש דהא דנקט הריצב"א בלשונו דבלא מצאה כלום אמרי' דנתרפאת, ר"ל דאפי' אצל הראשון דלא תלי' מהצדדין, מ"מ אמרי' דנתרפאת עיי"ש. עוד נחלקו האחרונים הנ"ל אי מהני הבדיקה אף לטהרה לבעלה בלא ז"נ וטבילה, או לאו, ותלוי בגדרים הנ"ל.

קביעות וסת דרמ"ת

מבואר בשו"ע ורמ"א סעי' א' דאין רמ"ת נאסרת על בעלה אלא בג"פ, והא דאינה חוששת בפ"א, נחלקו הפוסקים הנ"ל אי משום דחשיב כוסת הקפיצות דקיי"ל קפ"ט סעי' י"ז דאינה חוששת בפ"א, או דאף אי הוי כוסת הגוף לא החמירו לאוסרה על בעלה לעולם.

עוד מבואר בשו"ע וברמ"א שם דאין קובעת וסת אלא בג"פ רצופים, וע"י הגהות הרעק"א על הש"ך לקמן סק"ל דמבואר דקובעת אף בשמשה ג"פ בלילה אחד, אולם בחזו"א סי' פ"ב סק"ה נקט דאין קובעת ג"פ בזאח"ז בלילה אחד כיון דראיות האחרונות היו ממעיין פתוח עיי"ש.

עוד נחלקו האחרונים בראתה ב"פ ואח"כ שמשה בלא בדיקה ולא ראתה, ושוב שמשה וראתה, אי חשיב ג"פ רצופים ודנים דאף בתשמיש הקודם אי היתה בודקת היתה רואה או לאו, ע"י חו"ד קפ"ז סק"ב, ופרד"ר שפ"ח סוסק"ב, וחזו"א סי' פ' סקט"ו, ויל"ד לענין בדיקת ג"פ דהרי"ף להחזיקה בטהרה דבעי רצופים כמבואר בב"י סוס"י קפ"ו אי בלא בדקה בפעם הג' וחזרה ובדקה בפעם הד', אי תלוי בנידון הנ"ל או לאו, [פת"מ].

ע"ע שו"ע סעי' א' דאינה קובעת וסת אלא בראתה מיד, ובחוו"ד סק"א כתב דמ"מ אם ראתה ג"פ מופלג מהתשמיש קבעה לראות מ"ת לאחר זמן מופלג ואסורה לשמש ב"פ בלילה אחד משום עונה הסמוכה לוסת כמבואר קפ"ט סעי' כ"ד לענין וסת הגוף.

עקירת הוסת

מבואר בגמ' סו א', ונפסק בשו"ע בדביקת שפופרת פ"א מהני לעקור וסתה, **ועי'** רמ"א סוף סעי' י' דה"ה אי עברה ושמשה ולא ראתה נעקר הוסת דעדיף מבדיקת שפופרת, **ובאחרונים** הקשו היכי מהני עקירת פ"א לוסת הנקבע בג"פ, **עי'** ספר אפי רברבי הובא בש"ך סקל"ג דמה"ט נקט דבעברה ושמשה בעי' עקירת ג"פ, והא דסגי בבדיקת שפופרת פ"א, **עי'** נוב"י סי' מ"ו [הובא בהגהות הרעק"א שם] דה"מ בנמצא על השפופרת מן הצד דאיכא ראייה דמן הצדדין הוא, **אולם** הנוב"י פליג עליה דרמ"ת חשיב כוסת הקפיצות דאף ע"י ג"פ דינה כוסת שאינו קבוע ולכך נעקר בבדיקה ע"י פ"א, **[וכן]** צ"ל לשיטות הפוסקים דאף בלא נמצא כלל ע"ג המוך מותרת, **עי'** ש"ך סק"א, וסד"ט סק"ו ואכ"מ], **וע"ע** תוה"ש סקל"ד דפי' דקולא הוא שהקילו שלא לאסור על בעלה, **ובחוו"ד** סק"ג פי' לפ"ד ביסוד חששא דרמ"ת עיי"ש.

ע"ע נוב"י סי' ס"א דכתב עפ"ד הנ"ל דרמ"ת חשיב כוסת שא"ק, אי קבעה וסת דרמ"ת וחזרה וקבעה וסת קבוע אחר נעקר חששא דרמ"ת וכדקיי"ל קפ"ט סעי' י"ג דקבוע עוקר אינו קבוע, **אולם** בחוו"ד סק"ג בתו"ד נחלק עליו והוסיף להק' לפמשי"כ בסי' קפ"ט דהא דוס"ק עוקר ושא"ק ה"מ בחודש והפלגה דא"א שיקבעו שניהם אבל בב' וסתות שאפשר שיקבעו שניהם [וכדוגמת רמ"ת וסת אחר] אין נעקר.

עוד נסתפק הנוב"י שם בהיה לה וסת קבוע ע"י חודש או הפלגה וחזרה וראתה ג"פ מ"ת, אי חוששת לוסת שא"ק דרמ"ת או דאף בזה נאמר דינא דוס"ק עוקר ושא"ק, עיי"ש צדדי הספק ואכ"מ.

וסת המורכב

מבואר בשו"ע קפ"ז סעי' י"א ובש"ך שם סקל"ה, דברמ"ת פ"א חוששים לוסת המורכב לחודש ולהפלגה, **ונחלקו** החוו"ד קפ"ז סקט"ו ושו"ע הגר"ז סקמ"ב בראתה ג"פ בהרכבה שלא ברצופין, [וכגון בראתה ב"פ ביום החודש ובפעם הג' עבר יום החודש או זמן ההפלגה ולא שימשה ולא ראתה, ושוב חזרה וראתה בהרכבה], אי קובעת וסת או לא, **[וכבר]** נחלקו בזה בסי' קפ"ט בדין וסת הקפיצות המורכב, **עי'** חוו"ד קפ"ט סקל"ד ושו"ע הגר"ז שם סקע"ה וסקצ"א].

עוד נחלקו החוו"ד קפ"ט סקכ"ד ושו"ע הגר"ז קפ"ז סקנ"א בוסת המורכב להפלגה אי ראייה שבאמצע שלא מחמת תשמיש מבטלת ההפלגה או לאו.

עוד כתב הגר"ז שם סקל"ט, **וכן** מדוקדק בש"ך סקל"ה וקפ"ט סקמ"ח דאין מונין ההפלגה אלא מראייה שראתה מ"ת, אבל לא מראיתיה בעת נדתה שלא מ"ת.

עקירת וסת המורכב

מבואר בשו"ע שם דוסת המורכב אינו נעקר אלא ע"י ג"פ כיון דדינו כוס"ק, **ועי'** חוו"ד סוסקט"ו דה"ה דלא מהני בדיקת שפופרת ועפ"ד דלא מהני תקנת הבדיקה אלא לענין חששא דהוא משום חולי דממלאה ונופצת, **[ואף]** להסוברים דב"ש מהני אף לוסת דרמ"ת וכדלעיל, מ"מ בוסת המורכב לא מהני כיון שאין אתה אוסרה על בעלה לעולם דהא מותרת בשאר הימים, **וכ"מ** בחזו"א פ"ב סק"ה].

ע"ע חוו"ד סקכ"א כ"ב ושו"ע הגר"ז סקמ"ב דאין נעקר וסת המורכב הקבוע אלא בהגיע יום החודש ושימשה ולא ראתה אבל אי לא שימשה אע"ג דלא ראתה אין נעקר, ולפי"ז לא משכח"ל אלא בעברה ושימשה באיסור, **אולם** בשו"ע הגר"ז שם בקו"א סק"ג בתו"ד דקדק לשון שו"ת הרשב"א סי' תתל"ח המובא בב"י [והוא מקורו דהשו"ע סעי' י"א] דכתב בשימשה כל החודש וראתה יום י' כ' ולי' דקבעה להפלגת י', עוקרת וסתה ע"י שלא תשמש בחודש השני ב' כ' ל', ומבואר דנעקר אף בעבר יום ההפלגה לחוד.

ולענין עקירת וסת שא"ק, **נחלקו** הגר"ז שם וחו"ד סקט"ו אי בלא שימשה ולא ראתה נמי לא נעקר, או דילמא כיון דבעי' קביעות ע"י ג"פ רצופין אע"ג דליכא עקירה מ"מ תו לא חיישא כיון דאף אם תראה אינה קובעת וסת ע"י זה, **ובסד"ט** סקכ"ד ובפרי דעה שפ"ל סקל"ד מבואר כהגר"ז דוסת שא"ק נעקר אף בלא שימשה אולם מטעמא אחרינא דכ"ז דלא הוחזקה למורכב תלי' יותר דיום החודש או הפלגה לחוד הוא הגורם ולכך בעבר יומו ולא ראתה נעקר האי חששא.

עוד מבואר בפוסקים שם ובדגול מרבבה דלענין וסת הפלגה המורכב אף אי לא שימשה מ"מ כיון דלא ראתה תו לא חיישא דאין מונין הפלגה אלא מראיה אחרונה וכמבואר בש"ך קפ"ט סקמ"ה, **אולם** בשו"ע הגר"ז קו"א סק"ג בתו"ד דקדק מדברי שו"ת הרשב"א המובא לעיל דאף בלא ראתה מונין ההפלגה [וכשיטת ה"י קפ"ט סקל"א].

ראתה ג"פ בהרכבה

עי' שו"ע סעי' י' ורמ"א שם, ונחלקו הפוסקים בחילוקי הדינים דהשו"ע ורמ"א, **א-** **עי'** ט"ז סק"ד, ובתו"ש סקכ"ט פי' דבריו, דהמחבר איירי בראתה ג"פ בליל טבילה דקבעה וסת המורכב ל"ט ואע"ג דלא היה ביאת היתר בינתים, וכדין וסת הקפיצות דבקפצה וראתה ג"פ ביום קבוע חוששת לוסת המורכב לחוד, והרמ"א איירי בראתה ג"פ בביאה ראשונה זמן רב אחר הטבילה, דקובעת וסת לביאה ראשונה אע"ג דהיו ביאת היתר בינתים.

ב- **עי'** חו"ד סקט"ז וסד"ט סקכ"ג דהק' ע"ד התוה"ש דבלא היה ביאת היתר בינתים אע"ג דכל ראיותיה בל"ט ודאי דחוששת לרמ"ת לחוד [וכמבוא' ברש"י סו' א' ד"ה "ואם" ובשו"ת הרשב"א המובא בב"י סוס' קפ"ז], ולכך פי' כונת ה"י דאף השו"ע איירי בהיה ביאת היתר בינתים, ובעיקר דבריהם הא דל"ד לוסת הקפיצות דקובעת בכה"ג למורכב לחוד, מבוא' בחו"ד שם דכיון דחיישין לחולי דממלאה ונופצת, מסתבר לתלות הראיה בחולי מלתלות בוסת, [וצ"ע דהו"ל ס"ס ספק וסת [דהו"ל מורכב] וספק מן הצדדין וכמש"כ החו"ד לעיל סק"ג כע"ז], ובסד"ט פי' דרמ"ת גרע מוסת הקפיצות והגוף כיון דרואה מחמת חימוד התשמיש, וע"ע חו"א פ"ב סק"ה.

ג- **עי'** ש"ך סק"ל, ובחו"ד סק"ז, וסד"ט שם פי' דבריו דאין כונת הרמ"א לצרף הטבילה לוסת המורכב כיון שהוא מרוחק מהטבילה, אלא איירי בלא היה ביאת היתר בינתים וקובעת לרמ"ת לחוד, והשו"ע איירי בראתה בליל טבילה דבכה"ג קובעת וסת המורכב לטבילה ותשמיש, ובמש"כ הרמ"א כאילו ראתה ג"פ רצופים, פי' הש"ך דהיינו בלא טבילה, ובאיסור. **אולם** בהגהות הגרע"א הביא משו"ת אמונת שמואל דמשכ"ל בהיתר בשימשה ג"פ בלילה א' ובדקה אח"ת שלא לאור הנר עיי"ש, ובחזו"א פ"ב סק"ה כ' בד' הש"ך דאיירי בראתה אחר ז' ימי נדותה בלא טבילה, דאי בזא"ז בג' לילות הא ראיות האחרונות הוו ממעין פתוח ואין מצטרפין, ועדיין צ"ע לד' האמונת שמואל [מג"ס].

ד- **עי'** אמונת שמואל הובא בתוה"ש, דלכו"ע בראתה ג"פ בליל טבילה קובעת לביאה ראשונה, והשו"ע איירי בשימשה בל"ט ולא ראתה וחזרה וראתה מ"ת בליל שני, דבכה"ג מסתבר דהוא מחמת הטבילה, [ועי' חו"ד סקט"ז דהמחבר דהגיה בראתה ליל טבילה, ס"ל דכיון דטבילה כקפיצה ל"א דטבילה דאתמול גורם כדקיי"ל קפ"ט סעי' י"ז].

ה- **עי'** שו"ע הגר"ז קו"א סק"ג דנקט דליכא וסת המורכב לטבילה וכן לביאה ראשונה, ופי' כונת השו"ע דקובעת לרמ"ת לחוד, והרחיב דבריו בדרך חדשה עיי"ש.

תליה במכה

גמ' ואם יש לה מכה באו"מ תולה במכתה, **בעיקר** דין תליה במכה מצינו בראשונים ובפוסקים כמה שיטות, וחילקם הרמ"א קפ"ז סעי' ה' לג' חלוקות, **הא'** תליה במכה שאין ידוע אי מוציאה דם באשה שיש לה וסת ואין לה וסת, **הב'** תליה במכה שידוע שמוציאה דם, **והג'** תליה ביום וסתה וכדלהלן.

ע"ע פלוגתת הרמב"ן ורשב"א תוה"ב ב"ז ש"ד כג' א' ורא"ש בשמעתין, אי בזה"ז נמי תולין במכה או דכי היכי דהחמירו לענין דם בתולים ה"ה דטמאה בכל דם מכה, **ועי'** סד"ט סק"ב. **עוד** נחלקו הראשונים שם בהא דקאמר' דאם היה דם מכתה משונה דאין תולין, אי ה"מ בידוע שהוא משונה או דה"ה בסתם ולעולם אין תולין עד שיתברר שאינה משונה, **וע"ע** סד"ט שם וחו"ד סק"ה.

מכה שא"י שמוציאה דם

עי' מרדכי שבועות אות תשל"ה, ונחלקו הפוסקים אי ס"ל דביל"ו תולה שלא בשעת וסתה אף בליכא מכה כלל, ואיל"ו תולה אף במכה שא"י שמ"ד, או דאף ביל"ו אינה תולה אלא ביש לה מכה אולם סגי אף בא"י שמ"ד, **וכן** יתכן דס"ל דביל"ו תולה דווקא במכה שמ"ד ובאיל"ו אינה תולה במכה כלל, **עי'** ב"י, וב"ח, וש"ך סק"כ, וט"ז סק"י ונקוה"כ שם.

ע"ע תוה"ב ב"ז ש"ד כג א' דמסתברא דתולה במכה אפי' אינה מרגשת שהדם שותת ויורד מהמכה, **ובב"י** ודרכי משה אות ז', וב"ח שם פי' דס"ל דתולה בכל ענין אף במכה שא"י שמ"ד, **אולם** הש"ך סק"ד פליג דאף להרשב"א בעי' שתדע שמכנה מוציאה דם, **ובשו"ת** חכ"צ סי' מ"ו האריך להקשות ע"ד הש"ך, **וע"ע** סד"ט סק"ד ד"ה "והנה", ושו"ע הגר"ז סקכ"ג ובקו"א סק"ד.

ע"י שו"ע סעי' ה' ובב"ח נקט דהכרעת השו"ע כדעת הרשב"א דתולה במכה שא"י שמ"ד ואפי' באשה שאיל"ו, **אולם** בנוב"ק מ"ו פי' ד' השו"ע דווקא במכה שמ"ד. **ע"ע** הכרעת הרמ"א שם דדוקא ביל"ו תולה במכה שא"י שמ"ד, **וע"י** ש"ך סק"כ, וב"י הגר"א סק"ד, וחוו"ד סק"ו מקורו דהרמ"א.

עוד נחלקו הפוסקים אי תלי' במכה שא"י שמ"ד אף לענין להתירה לבעלה אף בלא ז"נ וטבילה, **ע"י** ש"ך וחוו"ד שם, וסד"ט סק"ד ד"ה "והש"ך" וד"ה "עוד", ושו"ע הגר"ז סק"ה, וחזו"א פ"ב סק"ג.

ובנוב"ק ת' מ"א אות א' פי' דכיון דכל טעם התליה במכה שא"י שמ"ד משום דהאשה עומדת בחזקת טהרה, הלכך פשיטא דה"ה דאין צריכה ז"נ, ולפי"ז אי ראתה בימי ספירתה דאינה בחזקת טהרה אין תולין במכה שא"י שמ"ד, ועיי"ש עוד בטעמו דהש"ך דאין תולין לענין ז"נ.

ע"ע סד"ט סק"ד דנסתפק בעבר שעת וסת ולא בדקה ולא הרגישה ואח"כ בדקה ומצאה טמאה, אי תולין במכה שא"י שמ"ד, או לאו, **וע"י** פ"ת סקכ"ו.

עוד כתב הרמ"א דבאיל"ו אין תולין במכה שא"י שמ"ד אלא באיכא ספק מן המקור ספק מן הצדדין ומשום דאיכא ס"ס, **ונחלקו** הפוסקים אי הרמ"א מייירי דדוקא ברמ"ת דמצרפי' ריעותא דרוב נשים אינם רמ"ת לתלות דהוא מהמכה, או דאייירי אף בראתה ע"י בדיקה, וכן יתכן דכ"ד הרמ"א דווקא בראתה שלא ע"י הרגשה דכיון דאינה טמאה אלא מדרבנן, אמרי' ס"ס כה"ג, [ואע"ג דבכתמים תולין אף בחדא ספיקא, מ"מ כיון דהוא ודאי מגופה בעי' לספק מהצדדין], **ע"י** ש"ך סקכ"ב, וחוו"ד סק"ח, והגהות אמרי ברוך שם, וסד"ט סקט"ו, תוה"ש ק"צ סק"ט, נוב"ק שם אות ד', שו"ת הרעק"א ס"ב, ושו"ע הגר"ז סקכ"ד, וחזו"א פ"א ד"ה "בנו"ב שם".

ע"ע נוב"י שם דכ"ד הרמ"א דווקא בידוע שיש לה מכה במקור אבל אי המכה בצדדין ליכא ס"ס וטמאה, **אמנם** בשו"ע הגר"ז סקל"ג צידד דהיכא דהמכה בצדדין טהורה אף בליכא ס"ס כיון דלא הרגישה ביציאת דם, מסתבר דהוא מהמכה כי היכי דתלי' בכתמים דעלמא.

ובעיקר גדר מכה שא"י שמ"ד, האריכו האחרונים אי בעי' ידיעת המכה, או דסגי בהרגשת כאב, **ע"י** סד"ט סק"ט, ושו"ע הגר"ז סקל"ד, וחוו"ד קצ"א סק"ח.

מכה שידוע שמוציאה דם

ע"י רמ"א שם דבידוע שמ"ד תולה אף באיל"ו, **ובש"ך** סקכ"ג כתב דה"ה דאינה צריכה ז"נ, **וע"ע** נוב"ק מ"א אות ט' דמ"מ אין תולין דעומדת בחזקת טהרה אלא בימי טהרתה, אבל לא בימי טומאתה.

ע"ע חזו"א פ"א ד"ה "מש"כ" דמשמעות הרמ"א דתולה במכה שמ"ד אף בראתה שלא מ"ת, אולם כתב דלכא"ו כי היכי דאין תולין באשה שיל"ו בשעת וסתה משום דא"א שלא תטמא לעולם, ה"ה באיל"ו אין לתלות מה"ט במכה כלל [אלא ברמ"ת]. **ובגדר** מכה המוציאה דם, **ע"י** חזו"א פ"ב סק"א, **וע"ע** ט"ז סוסק"י.

ע"ע שו"ע סעי' ז', **ונחלקו** ה"ט"ז סק"י ונקוה"כ שם אי איירי באשה שיל"ו ומ"מ אינה מותרת אלא ע"י בדיקה זו, או דאייירי באשה שאיל"ו, **עוד** יש לברר אי איירי במכה שא"י שמ"ד וענין הבדיקה לגלות שמ"ד, או דאייירי באין ידוע שיש לה מכה, וענין הבדיקה לברר דיש לה מכה, **ע"י** נוב"ק מ"ו, ותלוי בביאור הכרעת השו"ע סעי' ה' וכדלעיל.

תליה ביום וסתה

ע"י תוס' טז א' ד"ה "יומר" דאין תולין במכה שמ"ד ביום וסתה אף למ"ד וסד"ר אלא במרגשת שבא דם זה מהמכה, דאל"כ לא תטמא לעולם, **וע"י** חזו"א פ"א ד"ה "והנה" דלפי"ז ה"ה שאם תרגיש בוסתות רבות שיוצאה מהמכה אין תולין כלל דמסתבר

דראתה נמי דם נדות, **אולם** בתוה"ב ב"ז ש"ד כג א' מבואר דתולין ביום וסתה אף באינה מרגשת שיוצאה מהמכה, **ובנובי"ק** מ"א פ"י דהרשב"א לא פליג ע"ד התוס', וכ"ד שם באופן שיש לה מכה במקור ואינה מרגשת ביציאת הדם דבכה"ג יש לטהר אף בשעת וסתה משום ס"ס כדברי הרמ"א לעיל, וליכא לטעמא דא"א שלא תטמא לעולם כיון דבמרגשת תהא טמאה, **וע"ע** חו"ד סק"א דהרשב"א מטהר בכל ענין ומ"מ ליכא לאקשויי דא"א דלא תטמא דמשכח"ל במרגשת שנזדעזעו אבריה דבכה"ג אין לתלות אלא בדם נידותה.

ע"י הכרעת הרמ"א סוסעי' ה' דבשעת וסתה אינה תולה במכתה, **וע"י** חו"ד ק"צ סק"י"ח דבידוע שיש לה מכה שמ"ד בצדדין וראתה שלא בהרגשה תולה אף בשעת וסת, דהא משכח"ל שתטמא כשתראה בהרגשה, **וכ"כ** כע"י"ז הש"ך קפ"ח סקט"ז לענין אי רואה תמיד דברים יבשים.

ע"ע פלוגתת החו"ד סק"ט ורעק"א שם אי ברואה שלא בהרגשה דאיכא ס"ס, תלי' אף ביום וסתה, **אולם** בשו"ת הרעק"א ת' ס"ב ופ"א נקט דאין תולין ביום וסתה בכל ענין, כיון דביום וסתה שכיח יותר דמים מהמקור.

תליה בוסתה

גמ' ואם יש לה וסת תולה בוסתה, **ע"י** רש"י דפ"י דביש לה וסת דרמ"ת המורכב אין חוששין אלא בשעת וסתה, **אולם** ברמב"ם פ"ד מאיסורי"ב ה"כ, וברמב"ן בהלכות פ"ו הט"ו וברשב"א בתוה"ב פ"י דאם שימשה סמוך לוסתה תולין ראיתה בוסתה ולא חיישינן לרמ"ת, **וכ"ה** בטוש"ע סעי' ד', **וע"י** נו"כ שם דהקשו דהא אסור לשמש סמוך לוסתה.

ע"ע שיטת המרדכי בשבועות הובא לעיל דפ"י דביש לה וסת לעולם אין חוששין לרמ"ת שלא בשעת וסתה, **ונחלקו** הב"ח וב"י וש"ך סק"כ אי כונתו אף באין לו מכה או לאו, **ובד'** הש"ך דאף באין מכה מותרת שלא בשעת וסתה, **ע"י** חו"ד סק"ו דהקשה מכמה סוגיות ערוכות, **וע"ע** חזו"א פ"א.

ע"ע נוב"ק מ"א דכתב לחדש דרמ"ת לעולם נידון כושא"ק, כיון דחשיב כוסת הקפיצות, ולכך אי לאחר שהוחזקה ברמ"ת, קבעה וסת אחר, נעקר וסתה דרמ"ת וכדקיי"ל קפ"ט סעי' י"ז, ובזה כתב לפרש דהא דאמרי' בשמעתין אם יש לה וסת כו', היינו דאם קבעה וסת אחר, אינה חוששת יותר לוסת דרמ"ת.

גמ' ההיא אתתא דאתאי לקמיה כו', **ע"י** פלוגתת הרמב"ן ור"ן אי מהני להתירה ע"י בדיקת שפופרת, **וע"י** בנוב"י משה"ק בדעת הרמב"ן.

גמ' ההיא דאתאי לקמיה דרבי יוחנן כו', **ע"י** רמב"ן ור"ן שם ובבעה"נ סי' א' ה"י, **וע"י** חו"ד קפ"ט סק"א דמבואר דטבילה חשיב כקפיצות, **וכן** פ"י הסד"ט קפ"ט סק"א כונת השו"ע קפ"ז סעי' י', **אולם** בסד"ט קפ"ז סקכ"ד צידד דעיקר חששא דהשו"ע שמא ראתה מחמת טבילה לחוד, **וע"ע** כו"פ קפ"ט סקכ"ג דנסתפק אי הוי כוסת הגוף או כוסת הקפיצות.

הפסק טהרה בנדה

חובת הפסק טהרה

סח א', מתני' נדה שבדקה עצמה יום שביעי כו', עי' תוהרא"ש דהקשה דקדוקי לשונות הרישא וסיפא אהדדי, ומסיק דסיפא בדקה ומצאה טמאה לאו דווקא וה"ה בלא בדקה כלל נמי בחזקת טמאה עד שתפסוק בטהרה, ו**כ"כ** רש"י לקמן ס"ט א' ד"ה והכא" וכו' מש"פ המהרש"א שם, ו**כ"מ** ברמב"ן, ולפי"ז מבואר דאף אי בדקה לאחר זמן ומצאה טהורה כגוונא דמתני', אינה טהורה למפרע, וכ"מ בתוה"ב ב"ז ש"ה עמ' כג ב' **[ועי' תוה"ש סק"ל]**, ואע"ג דבמצאה טהורה לאח"ז איכא חזקת טהרה דהשתא, מ"מ חזקת טומאה דמעיקרא עדיפא, **אמנם** נחלקו האחרונים אי הנדה עומדת בחזקת טומאה כ"ז שלא הפרישה בטהרה, ויבואר להלן.

ובעיקר חובת הפס"ט מצינו פלוגתת ראשונים אי הוי מדאורייתא או מדרבנן, דבמאירי וברמב"ם פ"ו מאיסור"ב הלכ"ג מבואר דהוא מדאורייתא **[מדנקטו דחייבת בקרבן]**, **וע"ע** תוהרא"ש סט א' דנסתפק בזה, ו**יל"ד** אי ספיקו אף לענין נדה או דווקא לענין זבה המבואר שם דלא הוי בחזקת מעיין פתוח, **וע"ע** תוהרא"ש סח א' ד"ה "רב" ויבואר להלן. **אולם** שיטת האו"ז ריש הל' נדה בשם הרשב"ם דאין חיוב הבדיקה אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא צ"ל דסמכי' אבירורי אחריני, ו**כ"כ** בשו"ת זכרון יוסף הובא בסד"ט קצ"ו סקכ"ג ובת' רעק"א ת' ס', והוסיף לבאר דמדינא סמכי' ארובא דרוב נשים פוסקות מלראות עד יום ז', **נאולם** משמעות הסד"ט שם דלהז"י טהורה אף מדרבנן, **אמנם** בחזו"א צ"ב סקכ"ג צידד דמדרבנן בעי' הפס"ט,

וע"ע שו"ת חת"ס ת' קמ"ב **[ובחי' בשמעתין]** דהוסיף דמדינא יש לסמוך אהא דכל י"א יום בחזקת טהרה, וכן דאי אתה מחזיקה רואה לאחר ז', הרי אתה מחזיקה מנדה לזבה והא לא הוחזקה בכך. **[ועי"ש דה"מ בימי נדה, אבל בימי זיבה ליכא להאי רובא ועומדת בחזקת טומאה עד שתפרוש בטהרה, ובזה פי' כונת רש"י סט א' המבואר לעיל]**, ולפי"ז כל דינא דמתני' דבעי' הפס"ט, צ"ל דה"מ בבדיקה ומצאה טמאה כמש"פ החת"ס שם, **אמנם** ברעק"א ובסד"ט שם הקשו ע"ד הז"י מסיפא דמתני', ולכך נקטו דבכל ענין צריכה הפס"ט.

עוד מבואר בתוה"ב שם דאע"פ שהרגישה שפסק מקורה אינה טהורה עד שתפסוק בטהרה, ובחת"ס שם פי' הטעם דאין אשה מרגשת אלא בפתיחת המקור אבל לאחר שנפתח המקור אינה מרגשת ביציאת הדם, ו**צ"ב** מקו' הראשונים לעיל נב ב' גבי ראתה ב' ימים וחלוק אחד דס"ד דמביאה קרבן והקשו הראשונים דהא לא הרגישה בראיה שע"ג החלוק, ואע"ג דמקורה נפתח בראיה הראשונה ויש לחלק, **אולם** בחזו"א צ"ב כ"ד מבואר דהיכא דאיכא בירור דהרגשה אין חובת הפס"ט אלא מדרבנן, **וע"ע** שו"ת נוב"ק ת' נ"ט דפי' דכל ענין הבדיקה דנותנת דעתה אם יוצא דם מהמקור, ומה"ט כתב דביש לה מכה אע"ג דליכא בירור דפסק מקורה ע"י בדיקה כמש"כ החו"ד קצ"ו סק"ג, מ"מ כיון דלא הרגישה שיצא דם ממקורה מהני.

ע"ע נידון האחרונים באופן הבירור דהפס"ט אי ענינו לברר דבשעת הבדיקה פסק מעינה, או דעיקר הבירור דפסק מעינה זמן רב קודם הבדיקה, עי' סד"ט קצ"ו סקכ"ג, ושו"ת רעק"א ת' ס', וחזו"א צ"ב סקכ"ה-כ"ו וסי' פ"א, ו**נפק"מ** בכל זה ברחצה קודם ההפס"ט אי מהני הבדיקה שאח"כ, **וע"ע** במצוין לעיל ה א'.

עוד נחלקו האחרונים באשה שיש לה מכה וידוע שמוציאה דם, אי תולין הדם במכה אף בבדיקת הפס"ט, או דילמא כל שאינה מוצאת עצמה נקייה לא חשיב הפס"ט והוי כלא בדקה כלל, עי' חו"ד קצ"ו סק"ג ושו"ת אבני מילואים ת' כ"ג ונובי"ק ת' נ"ט.

ודין הפס"ט מבואר עוד להלן סט א' ובראשונים שם לענין זבה, וצריך לברר אי שוה בגדרו לנדה ויבואר במקומו.

גדרי החזקות דמתני'

מבואר במתני' דנדה לאחר שהפרישה בטהרה עומדת בחזקת טהורה, **ועי' חי' חת"ס** דמבואר דאע"ג דעדיין לא טבלה מ"מ עומדת בחזקת טהורה כ"ז שלא טבלה, **ועי"ש** דהאריך בדברי רש"י ותוס' ובחים כט, וכן האריך בזה בנובי"ק לענין זבה בספירת ז"י ויבואר להלן, **ויתכן** עוד לפרש ע"פ המבואר בתוס' גיטין ב' ב' דבנדה יל"ד ב' חזקות חז"ג וחזקת טומאה וכו' מש"פ המהרש"א שם, דלפי"ז לאחר שהפרישה בטהרה עומדת בחז"ג דפסקה מלראות, והא דליכא חזקת טומאה משום דלאחר יום השביעי אין מחזיקין מטומאה לטומאה. **[וכי"ד התוס' שם דדנו דאיכא חזק"ט היינו דווקא בזבה]**.

ע"ע שו"ת נוב"ק סי' נ"ט דמדוקדק במתני' דקודם שהפרישה בטהרה עומדת בחזקת טומאה, **אולם** בשו"ת אבני מילואים ת' כ"ג נחלק ע"ד דאף קודם ההפס"ט לא הוי אלא טומאת ספק, ו**צ"ב** דא"כ אמאי בבדיקה לאחר זמן ומצאה טהורה אינה טהורה למפרע ע"י חזקה דהשתא כיון דליכא חזקת טומאה דמעיקרא המנגדת, **וע"ע** שער"י ש"ו פ"א.

הפסק טהרה בנדה

עוד מבואר בסיפא דמתני' דבבדקה ומצאה טמאה עומדת בחזקת טמאה, [ובגמ' אמרי' דמ"מ לא הוי אלא ספק זבה], **וצ"ב** איך מחזיקין מטומאת נדה לטומאת זבה הא אין מחזיקין מטומאה לטומאה כמש"כ הש"ש ש"י פ"י, [ואין לומר דטמאה משום חזקת הגוף דהא אינה בחזקת רואה כמש"כ התוס' גיטין הנ"ל], **ולדעת** האבנ"מ א"ש דלעולם אינה טמאה אלא מספק.

פלוגת רב ולוי

איתמר רב אמר כו', ע"י תוהרא"ש דהקשה אמאי טמאה לרב בודאי וחייבת בקרבן הא קיי"ל דכל י"א יום בחזקת טהרה, **ובסד"ט** קצ"ו סקכ"ג תי' דלא אמרי' כל י"א יום בחזקת טהרה אלא בבדקה ומצאה טהורה, **וע"ע** חת"ס ת' קמ"ב ובשמעתין דפי' דכ"ד רב דוקא בבדקה בשביעי דאיכא ריעותא כיון דרוב נשים פוסקות מלראות קודם יום השביעי,

ובעיקר קו' התורא"ש מדוקדק דפי' פלוגתם לענין דאורייתא, **ויל"ד** אי ס"ל דבלא הפס"ט טמאה מדאורייתא, והא דנסתפק לקמן ס"ט א' ד"ה "ואי" היינו בזבה לחוד, או דילמא אף בנדה לא בעי' הפס"ט מדאורייתא ושאינה הכא דבדקה בשביעי ולאחר זמן מצאה טמאה, ומש"פ במתני' דבשביעי לאו דווקא היינו מדרבנן. **עוד** צ"ב אמאי לא הקשה על עיקר דינא דמתני' דמבואר דבעי' הפס"ט כמש"פ תוהרא"ש שם, ולא מחזקי' דפסקה מלראות משום דינא דכל י"א יום בחזקת טהרה.

ובעיקר פלוגת רב ולוי יל"ד אי נחלקו דווקא בבדקה לאח"י בימי זיבתה וטעמא דלוי משום דאין מחזיקין מנדה לזבה אבל בבדקה לאח"י בימי נידותה לכו"ע מחזיקין וטמאה בודאי, או לאו, **וכן** יל"ד לרב אי ה"ה דמחזיקי' מזיבות לזיבות, או לאו.

הפס"ט ביום ראשון לראיתה

סח ב', תניא אמרו לו כו' בראשון לא שאלתי כו', ע"י סתימת רש"י ותוהרא"ש במתני' ורמב"ן בשמעתין ובהלכות פ"ט הכ"ב, ור"מ פ"י ה"כ דמבואר דהנידון אי מהני בדיקה ביום ראשון, או דלא מהני כלל אפי' מן המנחה ולמעלה, **אולם** ע"י ב"י ובי' הגר"א קצ"ו סעי' ב' דכל פלוגת התנאים דווקא לענין בדיקת שחרית אבל מן המנחה ולמעלה לכו"ע מהני, **ובחזו"א** סי' צ"ב סקל"ח נסתפק אי כונתם דאף ר"י ות"ק לא פליגי אלא בבדיקת שחרית, או דכ"ד דווקא לחכמים דמתני' עיי"ש, **ובסד"ט** סק"ט האריך להקשות על דבריהם ממשמעות הראשונים הנ"ל דלא מהני בדיקה ביום ראשון כלל, **ועוד** הקשה איך יתכן דבדיקת יום ראשון מן המנחה ולמעלה מברר טפי מבדיקת שחרית של יום שני. **ובפרד"ר** פתיחה לסי' קצ"ו סק"ב כתב ליישב דבבדקה בבית"ש כיון דאיתחזק יום זה לנקי ממילא נגררו אחריו כל הימים, משא"כ בבדקה בשחרית דלא איתחזק אף יום זה לנקי איכא למיחש שמא תראה אח"כ.

ע"ע רש"י סח ב' ד"ה "מיי", **ובסד"ט** שם דדקדק מדבריו דכל השו"ט דהגמ' לענין בדיקת צהרים, ולדעת הב"י והגר"א א"ש.

ע"ע פלוגת הרשב"א, ורמב"ן בשמעתין ובהלכות פ"ב, ובדה"ב ב"ז ריש ש"ה אי קיי"ל דמהני בדיקה יום ראשון, וברמב"ן הביא יש מקילין דבבדקה לאח"י ומצאה טהורה יש לסמוך על בדיקת יום ראשון לטהרה למפרע.

עוד כתב הרמב"ן שם דאע"ג דלא מהני בדיקה ביום ראשון מ"מ אי היה ידיה בין עיניה כל בין השמשות מהני, **ועי'** בב"י דהיינו בדיקת מוך דחוק, **וכ"פ** השו"ע סעי' ב', **ובסד"ט** האריך לבאר מקורו דהרמב"ן, **וע"ע** משמעות הרשב"א בתוה"ב ב"ז ריש ש"ה דיש מחמירים דאף בדיקת מוך דחוק לא מהני, אולם בלח"ש סוסק"ד פ"י דאין כונתם אלא בלא מוך דחוק. **ובחזו"א** צ"ב סק"מ הקשה אמאי בעי' מוך דחוק כל ביה"ש הא סגי בסוף ביה"ש לחוד דע"י איכא בדיקה בתחילת ליל ב' דמהני כדן בדיקה ביום ב', [ובשלמא בזבה וכן בזה"י דבעי' ספירת ז"ז, ל"ק דבעי' לפסוק בטהרה קודם יום ב' דיעלה יום ב' לספירת יום א' אבל בנדה דמתני' צ"ע].

ובעיקר בדיקת מוך דחוק, ע"י חו"ד קצ"א סק"ח דהקשה היכי מהני האי בדיקה הא דילמא זב בחורין ובסדקים, ולכך כתב לחדש דצריכה לבדוק ע"י שמניחה הרבה מוך בפנים, **ובשו"ת** רעק"א ת' ס' הקשה ע"ד ולכך פי' דצריכה לבדוק המוך דחוק הרבה בעומק עיי"ש.

הפסק טהרה בנדה

הכרעת הפוסקים

ע"י שו"ע קצ"ו סעי' ב' דביום ראשון צריכה מוך דחוק, וברמ"א פליג דסגי בדיעבד בבדיקת ביהש"מ לחוד, וע"י סד"ט דהאריך להקשות ע"ד הרמ"א, וע"ע בי הגר"א וחזו"א הובא לעיל.

ע"ע ש"ך סק"ו דהקשה מאי נפק"מ לדידן כיון דאין פוסקת בטהרה אלא לאחר ה' ימים, ותי' דנפק"מ להיכא דחזרה וראתה בתוך ימי הספירה, ויל"ד מהו שיעורא דחזרה וראתה כדי לדון הראיה כראיה חדשה ולא כהמשך הראיה הקודמת.

ובעיקר דברי הש"ך לכאוי' מיירי דחזרה ונתקלקלה בתוך ימי זיבתה, ולפי"ז מבואר דאף ביום ראשון לזיבתה הוי בחזקת מעינה פתוח ולא מהני בדיקה, **אולם** בסד"ט קצ"ו סקל"ד דקדק לשון הרשב"א בתוה"ב שם דאף ביום ראשון לזיבתה מהני בדיקה, **וכן** צידד החזו"א צ"ב סקמ"ו, ולפי"ז הקשה בסד"ט שם דא"כ בזה"ז דחשיבי ספק נדה ספק זבה אמאי לא מהני בדיקה ביום ראשון ממ"נ דאי הוי זבה הא סגי בבדיקת יום א', ואי הוי נדה הא אין צריכה ז"נ והבדיקה שבודקת למחר יעלה לבדיקת הפס"ט עיי"ש תי', וכדבריו כ"כ החו"ד סק"א, וע"ע לחו"ש סק"ד דהאריך בזה.

עוד כתב הש"ך שם דכל דינא דמוך דחוק הוא דווקא בראיה אבל לא בכתם, וע"י סד"ט סק"י, ויל"ד בראתה כתם ולמחר ראתה ראיה גמורה אי חשיב הך ראיה כראית יום א'.

הפס"ט ביום שראתה

ע"י תוד"ה אמרו לו דהוכיחו דביום שראתה אף בשאר ימים אין מועיל בדיקת שחרית לכו"ע, וע"י מהרש"א וחזו"ד דלפי"ז בע"כ הא דשו"ט בגמ' אי מהני בדיקה ביום ראשון, הוא דווקא מן המנחה ולמעלה, **אולם** בסד"ט סק"ט הכריח לדקדק ממשמעות הרשב"א ושאר דאף ביום שראתה מהני בדיקת שחרית, ועיי"ש דלפי"ד צריך ליישב קו' התוס' כמש"כ תוס' לעיל נג א' עיי"ש.

עוד כתב הסד"ט לדקדק בשיטת רש"י נג א' כהתוס', **אולם** הקשה ממש"פ בשמעתין ד"ה "מי" דהשו"ט דיום ראשון הוא לענין בדיקת צהרים, **ובחזו"א** סקנ"ד כתב לצדד דבראית בלילה מהני בדיקת שחרית שלמחרת, ובזה כתב ליישב שיטת רש"י דרבי איירי בראתה בלילה עיי"ש, ומבואר דנקט דלענין יום ראשון אף ראית לילה מחשבת יום שלאחריו יום ראשון. **עוד** כתב החזו"א להסתפק בראתה מן המנחה אי מהני בדיקה ביום שראתה.

ע"ע רא"ש בקיצור הל' נדה דלאחר שיפסוק הדם תבדוק עצמה יפה יפה ובדיקה זו תהיה בביהש"מ, וע"י בב"י דפי' כונתו בכמה אנפי, **אולם** בסד"ט הביא מהתפארת למשה דהרא"ש ס"ל כשיטת התוס' דיום שראתה לא מהני בדיקת שחרית, [וכ"מ בתוה"א"ש].

ע"ע שו"ע ס"א ורמ"א, וע"י בי הגר"א מש"פ בטעמו דהרמ"א, **ובחזו"ד** הקשה ע"ד הרמ"א דהא בזה"ז אין אנו בקיאים בימי נדה וזיבה ואיכא לספוקי שמא יום שראתה הוא יום ראשון לראיתו דבהא לכו"ע לא מהני בדיקת שחרית.

ז' נקיים

סח ב', מתנני הזב והזבה כו', **מבואר** דלכו"ע ע"י הפס"ט מוחזקת האשה בטהרה כל הז' ימים אף בלא ספירה כלל דהא הכל מודים דאין צריכה לחזור בשמיני ולפסוק בטהרה, **ועיקר** פלוגתתם בגדר חובת ספירת ז"נ הנתחדש בקרא מגז"כ דאין לסמוך אחזקת טהרה לחוד וצריכה לראות טהרתה בפועל, אי בעי לבדוק כל יום ויום וכן אי בעי דיהא רצופין, וכדביארו בארוכה הסד"ט סק"יח [בתו"ד], ובשו"ת בית דוד סי' ב' [לבעל הנחלי"ד], וחזו"א צ"ג סק"א.

דעת ר"ע

מבואר בגמ' סט א' דר"ע ס"ל דמדאורייתא בעי בדיקה כל הז"נ, ולכך אף למ"ד טבילה בזמנה מצוה אינה טובלת בלא ספרה כל הימים, **ובסד"ט** קצ"ו סק"יח פי' דמקורו מקרא דוספרה דס"ל דבעי ספורים ודאים וגלויים, והטעם דבלא בדיקה אין לה אלא יום ח' מבואר ברש"י במתנני משום דשמא ראתה בינתיים וסתרו ספירתן הראשונה, **ועי'** משנה אחרונה דר"י דפליג ס"ל דאף בלא בדקה אין דנים כאילו ראתה כיון דמוחזקת בטהרה אלא דמ"מ בעי בדיקה מדינא דספורין, **ועי'** חזו"א צ"ב סק"א דצייד שזב שראה קרי אע"ג דאינו עולה ואינו סותר, מ"מ צריך בדיקה מזיבה לר"ע, **וכ"כ** החכמ"א כלל קי"ז סעי' י"ח.

דעת ר"י

תניא אמר לו ר"א לרי' יהושע כו', **עי'** סד"ט קצ"ד סק"ד ד"ה "עפ"י"י דהקשה מאי ס"ד דר"י לדמות לזב שראה קרי, **ובמהר"ם** הקשה בהא דמסיק ר"א להקשות דאי חיישין דילמא חזאי אתי לאחלופי, מה צריך לטעם זה הא כיון דחיישין דילמא חזאי א"כ מדינא סותרת הכל מספק, ולכך פי' דכל פלוגתת ר"י הוא מדרבנן אבל מדאורייתא אינה צריכה לבדוק אלא א' ז', **וכן** מפורש בתוהרא"ש לעיל ז' ב' ד"ה "ר"י", **אולם** בסד"ט קפ"ו סק"יח נחלק ע"ד דודאי ר"י פליג אף מדאורייתא, ועיקר כונת הגמ' דכיון דמספקי' דילמא חזאי לא חשיבי הימים ספורים לפנינו, **ועי'** סד"ט קצ"ד שם מש"כ לפרש באופ"א, ועפ"י' תי' קו' הראשונה הנ"ל. **ולהך** גיסא דפליג מדאורייתא, הא דס"ל דבלא בדקה אינה סותרת יום ראשון יל"פ בכמה אנפי, **עי'** חזו"א צ"ג סק"א.

דעת ר"א

מבואר במתנני דר"א פליג אדר"י ור"ע דליכא דין בדיקה כל יום, **ובפוסקים** האריכו אי טעמו משום דליכא דין ספורין, או דילמא ס"ל דע"י בדיקת א' ז' מתקיים דינא דספורין, ותלוי נמי בפלוגתת רב ור"ח ויבואר להלן.

עוד יש לברר אי פליג נמי אדר"ע דאין צריך למנות רצופין, או דבספירת א' ז' מתקיים דין רצופין, ונפק"מ לנידון המעיל צדקה להלן דאף לר"א בעי' כונה בספירה ובהסיחה דעתה אינו עולה לספירה אי נתבטלו כל הימים למפרע או לאו, ולכא"ו תלוי בטענת ר"א לר"י לדברך אתה מונה לסירוגין אי קאי אף למסקנא.

בדקה א' ח'

איבעהו להו הזב והזבה כו', מבואר בגמ' דלר"י ור"ע אין להם אלא יום שמיני ולר"א תלוי בפלוגתת רב ור"ח, **וטעמא** דר"י, **עי'** פירש"י, **ועי'** נובי"ת ת' קכ"ח דלפ"י' בבדקה א' ג' ח' כיון דאין מופלג הבדיקות אחד מחבירו יותר מה' מהני לכו"ע. **ובדעת** ר"א אליבא דר"ח דבעי' תחילתן וסופן, **נחלקו** האחרונים אי טעמו כר"י וכנ"ל, או דילמא ס"ל לר"א דבעי' בדיקה ברצופין וכדהקשה לר"י לעיל והלכך בבדקה א' ח' כיון דיום אחד אינו מתוך ימי הספירה ליכא רצופין, **ונפק"מ** לפולטת ש"ז דאיכא חיסרון דמרחק הימים, אבל ליכא חיסרון דרצופין כיון דאינו סותר, **עי'** נובי"ת שם, וחזו"א צ"ב סק"ג.

פלוגתת רב ור"ח

סט א', אמר רב היא היא כו' ורבי חנינא אמר כו', **עי'** תוהרא"ש דמבואר דלכו"ע אינה צריכה בדיקה בז"נ לר"א אלא מדרבנן, ואף לר"ח דבעי' תחילתן וסופן אינו אלא חומרא בעלמא מדלא בעי' ספורין לפנינו כל הימים, **ויל"ד** אי ר"ל דאף לר"ח מדאורייתא לא בעי' בדיקות כלל וכדס"ל לרב כדנתבאר באחרונים להלן, או דמדאורייתא סגי בדיקת סופן או תחילתן לחוד, **אולם** בשו"ת הרעק"א ת' ס' ובחו"ד סק"ג נקטו דלכו"ע חובת הבדיקה מדאורייתא דבעי' ספורין ופלוגתת רב ור"ח אי מתקיים האי דינא

ז' נקיים

אף בבדיקת תחילתן או סופן לחוד, **וכ"כ** המעיל צדקה ת' ס"ג הובא בסד"ט סק"יח, [ועיי"ש דלפ"ז צריך כונה בכל יום לספירה ובהסיחה דעתה לספור אינו עולה לספירה ויבואר להלן], **ובסד"ט** סק"יח כתב דלר"ח איכא דין ספורין אלא דה"מ תחילתן אבל סופן לא הוי אלא מדרבנן, כיון דעיי' סופן לא מצי למיעבד ספורין דהא עד יום השביעי אינה יודעת בבירור טהרתה, אבל לרב ליכא דין ספירה כלל וכדמוכח בשמעתין דאקשי מברייטא דטועה, **וכ"כ** החזו"א צ"ב סק"ז.

ובעיקר פלוגתת רב, **נחלקו** הראשונים אי ס"ל דליכא חיוב בדיקה תחילה וסוף כלל אלא דסגי באחד מהם, או דלעולם בעי תחילה וסוף אלא דא"צ דיהיו שניהם בתוך הז"נ וסגי אף ביום ח' וכמשמעות הגמ' בדקה א' ח', **עי'** רמב"ן בהלכות פ"ב ה"ג, חינוך מצוה ר"ז, ור"מ פ"ו הכ"ב טושו"ע קצ"ו סעי' ד', חזו"א צ"ב סק"ה.

ע"ע פלוגתת הראב"ד בבעה"נ שער הספירה והשגת הרז"ה שם, ותוה"ב ובדה"ב ומשה"ב ב"ז ש"ה, אי כי היכי דמהני לרב בדיקת תחילתן או סופן ה"ה דמהני בדיקת אחת באמצען או לאו, **ועי'** בסד"ט סק"יח בביאור השו"ט בדברי הרשב"א והרא"ה. **ובנוב"ז** ת' קכ"ח כתב דכל הנידון דווקא לרב אבל לר"ח פשיטא דבעי בדיקת תחילתן וסופן ולא מהני בדיקת יום ג' וז', **אולם** בדגול מרבבה קצ"ו כתב עפ"י הסמ"ג דג' וז' מהני כיון דליכא יותר מה' ימים בין הבדיקות, **ובפ"ת** סק"ו הקשה דסתר משנתו.

בדיקת ח' לרב

עי' רא"ש, [ותוס' לעיל ז' ב' ד"ה "ר"א"], ותוה"ב, וחינוך שם דבבדקה ביום ח' לחוד לא מהני אף לרב בתורת סופן, **וכ"ה** בשו"ע קצ"ו סעי' ד', **ובאחרונים** הקשו אמאי לא מהני בדיקת ח', ומה גרע מה שהמתינה יום אחד אחר הז"נ, **וכן** אמאי לא נימא דתתחיל הז"נ ביום ב' ונמצא דיום ח' הוא יום הז', ונאמרו בזה כמה אופנים, **עי'** מעיל צדקה שם דתי' עפמשי"כ ליסד דלרב איכא דין ספורין דלפ"ז בעי דהבדיקה תהא תוך הז"נ, **ובסד"ט** סק"יח כתב דלפי דבריו מיושב נמי אמאי לא מהני יום ח' בתורת בדיקת ז', משום דבעי כונה לספירה וכיון דביום ב' לא נתכונה שיעלה ליום א' לא מהני, **אולם** בסד"ט שם וקצ"ב סק"ב הרבה להקשות ע"ד דאע"ג דמשמעות הרבה ראשונים כדבריו, וכן צדקו דבריו בדעת ר"ח, מ"מ בדעת רב מוכח משמעתין דליכא דין כונה מדמדמי' לטועה ואע"ג דליכא התם כונה לספירה, וכן הוסיף להוכיח משמעתא דתבעוה להנשא לעיל סו' א' ובראשונים שם, **וכן** בחזו"א צ"ב סק"יח נקט דאין צריך כונה יום ביומו והוסיף דכ"ה אף לר"ח, **ובשו"ת** בית דוד סי' ב' הוסיף להקשות ע"ד המעי"צ מחרשת שפקחות מתקנות אותם, ואע"ג דל"ל כונה לספירה, **וע"ע** עונג יו"ט סי' פ"ו, ולחזו"ש קצ"ו. **ובחזו"א** סק"ח כתב לפרש הטעם דלא מהני בדיקת ח' משום דבעי דלא יהא מופלג הבדיקה מהפסק טהרה יותר מז' ימים, ומה"ט כתב דאף בנתכונה ביום ב' דיעלה ליום א' לא מהני, ודלא כמעיל צדקה דבאיכא כונה מהני, **אמנם** בסד"ט שם כתב להוכיח מדינא דתבעוה להנשא דאף אי הבדיקה מופלגת הרבה מהפס"ט מהני, **וע"ע** סד"ט קצ"ב סק"ב מש"כ לחלק.

ובעיקר דינא דהמעיל צדקה, **יל"ז** בספרה כל הימים ושכחה בשביעי אי מהני בדיקת ח' דיתכן דכיון דאין צריך לשנות סדרי הימים אלא לצרף יום השמיני לו' ימים הראשונים מודה דמהני דאין צריך להיות רצופין, **וכן** יל"ד לפ"ז בבדקה ג' ח' דמבואר בנוב"ז דמהני אף לר"ח [הובא לעיל], דה"ה דמהני אף לד' המעיל צדקה [מג"ס]. **עוד** נחלקו האחרונים בהסיחה דעתה יום אחד, אי צריכה לחזור ולספור כל הז"נ, או דסותרת אותו היום לחוד, **ובחכמ"א** כלל קי"ז סוף דין י"ב מבואר דצריכה לפסוק נמי בטהרה מחדש וצ"ע. **עוד** דנו הפוסקים בהסיחה דעתה מקצת היום אי חשיב היסח הדעת.

חובת הפסק טהרה בזבה

גמ' אמר רב ששת נדה שהפרישה בטהרה כו', **עי'** רש"י ומהרש"א דילפי' חובת הפס"ט בזבה מנדה, **ועי'** תוד"ה "הכא" דשו"ט אי איכא חובת הפס"ט בבדקה יום ראשון, **ובלחזו"ש** קצ"ו דקדק משמעות הר"מ דסגי בבדיקת יום א' בלא הפס"ט קודם הז"נ. **ע"ע** תוהרא"ש ד"ה "ואי" ורמב"ן דהקשו מאי אקשי' אדרב ממתני' דטועה הא לא הוי התם הפס"ט, **ונחלקו** הראשונים בתירוצם, **עי'** תורא"ש דתי' בתרתי, **ויל"ז** בכונת תי' הא' אי ס"ל דאף מדאורייתא בעי הפס"ט אלא דסמכי' אבירורי אחריני או דמדאורייתא לא בעי הפס"ט וסגי בבדיקת הז"נ לחוד, **וכן** צידד החזו"א צ"ב סק"ז, **ועיי"ש** דלפ"ז מוכרח דלרב ליכא דין ספורין, אמנם בתי' הב'

ז' נקיים

מבואר דאיכא חובת הפס"ט אלא דמספקי דילמא בדקה, ולפי"ז יתכן דאף לרב בעי ספורין ושפיר מתקיים האי דינא ע"י ספק בדיקה וכ"כ החזו"א שם.

וברמב"ן, וכ"ה ברשב"א לעיל ל' א' תי' דאיכא הפס"ט ע"י הלידה, [ועי' פתחי נדה דפי' כונתו דכיון דאיכא בשעת הלידה דם קושי דהוא טהור חשיב הפס"ט], **אמנם** המהרש"א כתב ליישב דכיון דטבילה בזמנה מצוה, אף בלא בדקה מספקי שמא הפרישה בטהרה הלכך צריכה לטבול מספק, **ובזה** פי' כונת תוד"ה "שבעה", **ועי'** סד"ט סק"י"ח דלפי"ז א"ש אמאי לא מקשי נמי אדר"ח דלמ"ד טבילה בזמנה מצוה תטבול מספק, דכיון דס"ל דאיכא דין ספורין, מספק ל"ח ספורין, משא"כ לרב דל"ל דין ספורין, אע"ג דבעי הפס"ט, טובלת מספק, **ובאו"ש** הוסיף לבאר דחלוק דין הפס"ט דחובתו משום בירור לחוד, מדיני הבדיקות דהוא מגוה"כ דוספרה דאף אי ברור דפסק מעיינה אינה ניתרת בלא הבדיקות.

ובעיקר תי' הרמב"ן והרשב"א הנ"ל מדלא תי' כהמהרש"א משמע דבליכא הפס"ט ליכא חובת טבילה מספק אף מדאורייתא, ולכאוי' משום דס"ל דבעי ספירת ז"נ ודאין וגלויין, ובספק הפס"ט ל"ח ספורין.

ע"ע סוגית הש"ס סו' א' תבעוה להנשא כו', **ונחלקו** הראשונים שם אי צריכה הפס"ט ואי צריכה נמי לבדוק בימי הז"נ, ונאמרו בזה ג' שיטות בראשונים, **ובשו"ת** בית דוד סי' ב' כתב דעיקר פלוגתתם אי שייך ז"נ בלא הפס"ט, תלוי בגדר חובת הפס"ט וכדנתבאר לעיל, **וע"ע** סד"ט קצ"ב סק"ב דהקשה מההיא שמעתתא ע"ד המע"צ דבעי' כונה לספירה. **ובד'** הראשונים דסגי בז"נ בלא בדיקה, מבואר דמלבד גוה"כ דוספרה דצריכה לבדוק בימי הנקיים, ילפי' נמי דאין הזבה נטהרת קודם שיעברו עליה ז"נ, **וכ"כ** המנח"ש ח"ג להוכיח מדינא דלוי לו' א' דהיולדת בזוב צריכה ז"נ, [ואע"ג דלא בעי' התם בדיקות]

ספירת לילה

עי' תוד"ה "שבעה" דמבואר דספירת לילה אינה ספירה, **וכ"כ** הב"י בשם האגור, **אולם** ד' רש"י פסחים פא' א' ד"ה "א"נ ברואה" [והובא בפ"ת סק"ט] דספירת לילה מיקרי ספירה, **ועי'** חזו"א צ"ב סקע"ב וסק"כ דפי' כונת התוס' דכיון דחובת הבדיקה משום דין הספירה וספירת לילה ל"ח ספירה, ה"ה דבדיקת לילה לא מהני, **ועי"ש** דלפי"ז למסקנת דבריהם דמהני בדיקה בסוף היום, בע"כ דאינו מדיני הספירה אלא בתורת בירור, ה"ה דיהני בדיקת לילה, **וע"ע** סד"ט סק"י"ט דכ"ד התוס' דווקא אליבא דר"ח דבעי' תחילתן וסופן, אבל לרב דסגי בסופן בע"כ דאין הבדיקה משום ספירה ומהני אף בלילה.

עוד נידונים בגדרי הספירה

עי' שו"ע קצ"ו סעי' ג' דהביא דעת הסמ"ג דלכתחילה צריכה להיות בודקת ב"פ בכל יום, **ובב"ח** כתב דמקורו ממתני' יא' א', **וע"ע** ט"ז סק"ג דאף אשה שיש לה וסת דבעלמא אין צריכה בדיקה, מ"מ בז"נ דעומדת בחזקת טומאה צריכה בדיקה לכתחילה כל יום, **ועי'** שו"ת רעק"א תי' ס' דלפ"ד הסמ"ג מבואר דענין הבדיקה לברר דלא ראתה מקודם, ולכך בודקת ערבית להוציא מספק יום, ושחרית להוציא מספק לילה, אלא דצ"ע איך הבדיקה מבררת למפרע, הא שמא ראתה ונפל לארץ, **וכן** הוסיף להקשות בעיקר הדמיון לטהרות, **ועי'** חזו"א צ"ג סק"ו.

ע"ע פלוגתת השל"ה והסד"ט קצ"ז סק"י אי כשבודקת פ"א ביום דמבואר בשו"ע דמהני בדיעבד צריכה לבדוק בשחרית, או בסוף היום.

תליה בג' ימים ראשונים - **עי'** רמ"א קצ"ד סעי' י', ד"א דבג' ימים ראשונים אי מצאה כתם יותר מכגריס אין תולין, **וביאר** הסד"ט הטעם דכיון דמעיינה פתוח אינה מוחזקת עד אחר ג' ימים, ועי"ש דלפי"ז בזבה שמעיינה סתום תולין אף בג' ימים ראשונים.

ע"ע פלוגתת הדרכי משה וט"ז וש"ך, אי תולין במכה שמוציאה דם או לאו, **ועי'** פ"ת סק"ב דבנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה או צבעונים לכו"ע לא חיישינן, **וע"ע** דגול מרבבה שם, וסד"ט ק"צ סקע"ד אי ביושבת ז"נ על כתם נמי אין תולין, או לאו.

ז' נקיים

דס בלא הרגשה בז"נ- עי' חו"ד סק"ג דאף בראתה שלא בהרגשה סותר כל הימים, כיון דל"ח ספורין ונקיים, ובסד"ט קצ"ד סק"ד האריך לתלות בפלוגתת הראשונים לענין דס קושי אי סותר או לאו, ועיי"ש דלהסוברים דבלא הרגשה סותר, הא דתולין בכתמים לאחר ג' ימים, משום דלא הוי ודאי מגופה והוי ס"ס, **עוד** כתב דמדרבנן דס בלא הרגשה לכו"ע סותר, **אמנם** באבני מילואים ת' כ"ג נקט דמדאורייתא אינו סותר כלל, **וכ"כ** החזו"א צ"ב סק"י, ועיי"ש דמדאורייתא אי יהיבא דעתא ולא הרגישה א"צ בדיקה.

תליה במכה- עי' פלוגתת החו"ד ואבני מילואים שם אי תולין במכה בבדיקת ראשון, **וע"ע** שו"ת חת"ס ת' קע"ז, ובסד"ט קצ"ו סק"י"ח הקשה למאי דקיי"ל דבעי תחילתן וסופן ובעי ספורים ודאין, אמאי מקילין לתלות במכה כל הז"נ הא אינם ספורין. **ע"ע** שלי"ה הובא בפ"ת סק"ד דצריכה לספור בכל יום כדין ספירת העומר, **אולם** בנובי"ת קכ"ג חולק עליו.

בדיקת חו"ס

נחלקו הראשונים לעיל ה' א', בצורת הבדיקה דהפס"ט וז"נ אי צריכה לבדוק בחו"ס או לאו, ותלוי בביאור מימרא דשמואל שם מתוך שמהומה לביתה כו', **שיטת** הראב"ד [בבעלי הנפש שער הספירה והבדיקה] דלא אמרו חו"ס אלא לטהרות אבל לא לבעלה, **שיטת** הרמב"ן דאף לענין הפסק טהרה בעי חו"ס, אבל לענין ז"נ דעומדת בחזקת טהרה לא בעי חו"ס, **שיטת** הרשב"א שם ורא"ש בשמעתין דאף ז' נקיים צריכה חו"ס דלא יהא בעלה שהוא איסור כרת קל ממעלת עסק טהרות ולא הקילו לבעלה אלא בבדיקה קודם תשמיש דעיקרה משום מעלה הטהרות.

ובשורש פלוגתת הראשונים, ובביאור תקנת חו"ס נאמרו באחרונים כמה טעמים, **א- עי' נובי"ק מ"ו** דבלא חו"ס חיישין שמא כותלי בה"ח העמידוהו הדם ונתעכב בחו"ס, ופלוגתת הרשב"א והראב"ד אי כי היכי דמעלי"ע לא חיישין לכותלי בה"ח אלא לטהרות ולא לבעלה, ה"ה לענין הפס"ט ז"נ, או לאו. **ועיי"ש** דלפ"ז בשוכבת אפרקד דאף לבעלה חיישין לכותלי בה"ח כמבואר בתוס' ג א', לא מהני לכו"ע בלא בדיקת חו"ס, ועי' חו"ד קצ"ו סק"ד דהאריך להשיג ע"ד, **וע"ע** מש"כ בס' קפ"ו סק"א.

ב- עי' שו"ת הרעק"א ת' ס' דלעולם לא חיישין לכותלי בה"ח לא בהפס"ט ולא בז"נ, ועיקר החשש שמא עתה בשעת הבדיקה זב הדם דרך חו"ס, ועיי"ש דלפ"ז במכנסת המוך עמוק הרבה דאף אם היה זב דס לחו"ס היה נוטף על המוך, לכו"ע לא בעי חו"ס, **ועי' חזו"א צ"ג** סק"ג משה"ק ע"ד, **ובסד"ט** סק"ג פ"י עפ"ד הנובי"ת, ומשה"ק הרעק"א דבהפס"ט לא אכפת לן מה שזב קודם, עיי"ש דתי' דאין ההפס"ט יכול לברר פסיקת המעיין עכשיו בלא חו"ס כיון שאינה שופעת כנהרא, ועיי' בדיקת החו"ס מתברר שכבר פסקה מקודם.

ג- עי' חזו"א שם דפי' דלעולם עיקר הבדיקה לברר דעתה בשעת הבדיקה מעיינה סתום והא דבעי חו"ס דבבדיקה לחוד אין ראיה שנפסק המעיין דדרך הראיה שאינה שופעת לעולם, ועיי' חו"ס הוברר דמעיינה סתום, **וע"ע** סי' צ"ב סק"א דהוסיף לברר דכל שמעינה פתוח עומד טיפת הדם בפיה ועיי' הדחיקה יוצאה, ועפ"ז כתב דה"ה דמדאורייתא דמהני קינוח כמה פעמים סמוכות אף בלא חו"ס, וכן באופן דאיכא טבעת מהני בדיקת חו"ס כיון דהדחיקה מבררת שנסתם המעיין, **וע"ע** חזו"א סי' פ"א דמה"ט לא מהני בדיקת הפס"ט מיד לאחר רחיצה כיון דאין הבדיקה מברר דמעיינה סתום, **ומבואר** דענין הבירור דחו"ס דמעיינה נסתם ולא שפעה סמוך להפס"ט, ולכך ליכא להאי בירורא סמוך לרחיצה, **וכן** מבואר בסד"ט קצ"ו סק"ג, וקצ"ע לפמ"ש בס' צ"ב ענין החו"ס דהדחיקה מבררת שמעינה נסתם, דהאי בירורא איכא אף לאחר רחיצה, **ויש** שפי' דהחזו"א בס' פ"א מיירי דווקא באשה דידענו דמעיינה פתוח אבל בסתם נשים מהני בדיקה לאחר רחיצה מיד דהדחיקה מבררת.

ובעיקר שיטת הרמב"ן לחלק בין הפס"ט לז"נ, **עי' חזו"א** סק"ו מש"כ לפרש עפ"ד, **ויש** שפי' עוד דיסוד פלוגתת הרמב"ן והרשב"א בגדר הבדיקה דז"נ אי ענינה להחזיקה בטהרה וכלשון הרשב"א בתוה"ב דלפ"ז גדרו כהפס"ט, או דילמא אין ענינה אלא לקיים דין ספירה.

ע"ע סד"ט שם דכל חובת חו"ס הוא מדרבנן, ובזה כתב ליישב איך מהני בדיקת הבתולות עיי"ש.

עומק הבדיקה

עי' רא"ש וטושו"ע סעי' ו' דתכניס העד עד מקום שהשמש דש בו, **ועי' בב"י הטעם**, **אמנם** בנובי"ק ת' מ' נקט בדעת הראב"ד דאין צריך לבדוק בעומק דכי היכי דמהני תביעה בלא בדיקה כמבואר בראב"ד שם, כ"ש דמהני קינוח מבחוץ, [ומש"כ הראב"ד דבודקת עד מקום שהשמש דש, עיי"ש דהיינו דצריכה לתת דעתה על כל ביה"ח אם יש שם דס].